

„Triler po
mom ukusu!“

– Den Braun

LOV MOŽE DA POČNE...

PAKLENA ODAJA

Stiv Beri

Roman autora bestslera *Aleksandrijska veza* i *Venecijanska izdaja*

www.vulkani.rs

„Triler po
mom ukusu!“

– Den Braun

LOV MOŽE DA POČNE...

PAKLENA ODAJA

Stiv Beri

Roman autora bestselera *Aleksandrijska veza* i *Venecijanska izdaja*

www.vulkani.rs

BD4Y

Stiv Beri

PAKLENA ODAJA

Preveo: Mirko Bižić

Naziv originala:
Steve Berry - THE AMBER ROOM

*Za mog oca, koji je, i ne znajući to, rasplamsao vatru
pre nekoliko decenija, i moju majku,
koja me je naučila kako da održavam plamen.*

Iz kog god da je razloga neka zemlja opustošena, treba da sačuvamo one građevine koje čine čast ljudskom društvu, a ne doprinose snazi neprijatelja - kao što su hramovi, grobnice, javne zgrade, i sva dela izuzetne lepote... Tako onaj koji zemlje razuzdano lišava ovih čuda umetnosti sebe proglašava neprijateljem ljudskog roda.

Emerih de Vatel, *Zakon nacija*, 1758.

Detaljno sam proučio stanje istorijskih spomenika u Peterhofu, Carskom selu i Pavlovsku, i u sva tri mesta sam se uverio u čudovišna skrnavljenja dostojanstva tih spomenika. Štaviše, prouzrokovana šteta - čiji će potpuni spisak biti izuzetno teško dostaviti jer je toliko opsežan - pokazuje znake predumišljaja.

Svedočenje Josifa Orbeljija, direktora Ermitaža, pred Nirnberškim sudom, 22. februara 1946.

PROLOG

KONCENTRACIONI LOGOR MAUTHAUZEN, AUSTRIJA

10. APRIL 1945.

Zatočenici su ga zvali Uho jer je bio jedini Rus u Baraci 8 koji je razumeo nemački. Niko ga nikada nije zvao po njegovom pravom imenu, Karol Borja. Uho je bio njegov nadimak od prvog dana kada je stigao u logor, pre više od godinu dana. Bilo je to obeležje na koje je on gledao s ponosom, i dužnost koju je ispunjavao svim srcem.

„Šta si čuo?“, šapnuo mu je u tami jedan od zatočenika.

On se sklupčao blizu prozora, naslonjen na ledeno staklo, ispuštajući iz usta u suvi i zagušljivi vazduh paru tanku i providnu poput paučine.

„Da li žele još zabave?“, upita drugi zatvorenik.

Pre dve noći čuvari su došli po jednog Rusa u Baraku 8. On je bio pešadinac iz Rostova blizu Crnog mora, relativno nov u logoru. Njegovi vrisци čuli su se čele noći, i završili su se tek posle praska rafalne paljbe, a njegovo krvavo telo obešeno je na glavnu kapiju, da ga ujutro svi vide.

Nakratko je skrenuo pogled sa prozora. „Tišina. Teško mi je da čujem zbog vetra.”

Vaškama izjedeni viseći ležaji bili su postavljeni jedni iznad drugih u tri niza, a svakom zatvoreniku je bio dodeljen prostor manji od kvadratnog metra. Stotinu pari upalih očiju zurilo je u njega.

Svi ljudi su poštovali njegovo naređenje. Niko se nije ni pomerio, njihov strah je odavno utopljen u užasu Mauthauzena. Iznenada se okrenuo od prozora. „Dolaze.”

Sledećeg trenutka vrata se naglo otvoriše. Ledeni noćni vazduh ulete imutra za narednikom Humerom, nadzornikom Barake 8.

„*Achtung!*”

Klaus Humer je bio *Schutzstaffel*, esesovac. Još dvojica naoružanih esesovaca stajala su iza njega. Svi čuvari u Mauthauzenu bili su pripadnici SS-a. Humer nije nosio oružje. Nikada ga nije nosio. Visina od 185 centimetara i snažni udovi bili su sva zaštita koja mu je trebala.

„Traže se dobrovoljci”, reče Humer. „Ti, ti, ti i ti.”

Borja je bio poslednji među prozvanim. Pita se šta se dešava.

Zatvorenici su retko umirali noću. Komora smrti tada nije radila, a ovo vreme je korišćeno za ispuštanje gasa i pranje pločica za sutrašnja pogubljenja. Čuvari su uglavnom ostajali u svojoj kasarni, okupljeni oko gvozdениh peći grejanih drvima tokom čije su seče zatvorenici umirali. Takođe su spavali i doktori i njihovi pomoćnici, spremajući se za još jedan dan eksperimenata u kojima su zatvorenici redom i neselektivno korišćeni kao laboratorijske životinje.

Humer pogleda pravo u Borju. „Ti me razumeš, zar ne?”

On ne reče ništa, zureći pravo u crne čuvarove oči. Godina dana užasa naučila ga je vrednosti ćutanja.

„Nemaš ništa da kažeš?”, upita Humer na nemačkom. „Odlično. Treba da razumeš... i držiš usta zatvorena.”

Drugi čuvar se progura napred, sa četiri vunena ogrtača prebačena preko ispruženih ruku.

„Kaputi?” promrmlja jedan od Rusa.

Nijedan zatvorenik nije nosio kaput. Po dolasku su im izdavane prljava košulja od grubog platna i odrpane pantalone, više rite nego odeća. Posle smrti ona im je skidana da bi, smrdljiva i neoprana, bila izdata novopristiglom zatvoreniku. Čuvar baci kapute na pod.

Humer pokaza na njih. „*Mantel anziehen.*”

Borja pruži ruku prema jednom od zelenih zamotuljaka. „Narednik kaže da ih obućete”, objasni on na ruskom. ba.lk:af.do:w.nl:o:ad.

Ostala trojica učiniše isto što i on.

Vuna mu je grebla kožu ali je taj osećaj bio dobar. Prošlo je mnogo vremena pre nego što je osećao bilo šta slično toploti.

„Napolje”, reče Humer.

Trojica Rusa pogledaše Borju, a on mahnu rukom prema vratima. Svi izadoše napolje u mrak.

Humer povede kratku kolonu preko leda i snega prema središnjoj čistini u logoru, dok je ledeni vetar zavijao između redova niskih baraka. Osamdeset hiljada ljudi bilo je nagurano u okolne građevine, više nego što ih je živelo u čitavoj Borjinoj rodnoj provinciji u Belorusiji. Počeo je da misli kako više nikada neće videti to mesto. Vreme je postalo skoro beznačajno, ali radi sopstvenog zdravog razuma, pokušavao je da sačuva neki osećaj za njega. Bio je kraj marta. Ne. Početak aprila. A još je bio mraz. Zašto ne može jednostavno da umre ili bude ubijen? Stotine njih su svakog dana doživljavale

tu sudbinu. Da lije njegova sudbina da preživi ovaj pakao?

Ali zbog čega?

Na središnjoj čistini Humer skrenu levo i izađe na još jedan otvoren prostor. Sa jedne strane je stajalo još zatvoreničkih baraka. S druge strane su bili logorska kuhinja, zatvor i ambulanta. Na daljem kraju je stajao valjak, tona čelika je svakog dana vučena preko zamrznute zemlje. Borja se nadao da njihov zadatak ne uključuje to mučno rintanje.

Humer stade ispred četiri visoka drvena stuba.

Pre dva dana grupa zatvorenika je povedena u obližnju šumu, a Borja je i tada bio jedan od deset prozvanih. Oborili su tri jele, a jednom od zatvorenika se od naprezanja slomila ruka i on je na licu mesta ustreljen. Grane su odsečene a stabla rasečena na četiri dela i odvučena nazad u logor, gde su stubovi visine čoveka podignuti na središnjoj čistini. Goli stubovi su stajali tu proteklih nekoliko dana. Sada su ih čuvala dva naoružana stražara. Električne svetiljke gorele su iznad njih, maglovito obasjavajući mrazni i suvi vazduh.

„Čekajte ovde”, reče Humer.

Narednik se teškim korakom pope uz nisko stepenište i uđe u zatvor. Kroz pravougaonik otvorenih vrata sinu žuta svetlost. Sledećeg trenutka izvedoše četvoricu golih ljudi. Njihove plavokose glave nisu bile obrijane kao kod ostalih, Rusa, Poljaka i Jevreja, koji su činili ogromnu većinu zatvorenika u logoru. Niti su im mišići bih slabi, ni pokreti spori. Nisu imali bezizražajan pogled, niti su im oči bile duboko utonule u svoje duplje, niti je po njima bilo oteklina od prebijanja. Ovi ljudi su bih snažni. Vojnici. Nemci. I ranije ih je viđao. Granitna lica, bez osećanja. Kameno hladna, poput noći.

Ova četvorica su hodali uspravno i prkosno, s rukama pored bokova; nijedan nije pokazivao da je svestan nepodnošljive hladnoće koju je njihova mlečnobela koža sigurno osećala. Humer izađe za njima iz zatvora i pokaza na stubove. „Tamo.”

Četvorica nagih Nemaca odmarširaše onde kuda im je pokazano.

Humer priđe i baci četiri namotaja konopca u sneg. „Vežite ih za stubove.”

Borjina trojica pratilaca pogledaše u njega. On se sagnu i podiže sva četiri smotka konopca, pa dodade po jedan svoj trojici ljudi i reče im šta da rade. Svaki od njih priđe po jednom od nagih Nemaca, koji su stajali u stavu mirno ispred grubo otesanih jelovih trupaca. Kakav prekršaj je izazvao ovo ludilo? On obmota grubo uže oko grudi čoveka ispred sebe i pritegnu telo uz drvo.

„Čvrsto”, povika Humer.

Zavezao je čvor na omči i čvrsto zategnuo uže preko Nemčevih golih grudi. Čovek nije ni trepnuo.

Humer pogleda ostalu trojicu. Borja iskoristi priliku da šapne na nemačkom: „Šta ste uradili?”

Nije bilo odgovora.

On stegnu uže još čvršće. „Ovo ne rade čak ni nama.”

„Čast je prkositi onome ko te drži u zarobljeništvu”, šapnu Nemač.

Da, pomisli on. Jeste.

Humer se okrenu. Borja veza čvor na poslednjoj omči. „Ovamo”, reče Humer.

On i ostala trojica Rusa zatrupkaše preko svežeg snega, sklanjajući se s puta. Da bi hladnoću učinio podnošljivijom, gurnuo je ruke ispod pazuha i premeštao se s noge na nogu. Bio je divan osećaj imati na sebi kaput. Bilo je to prvi put da je osetio toplotu otkako je doveden u logor. Tada mu je njegov identitet potpuno oduzet i zamenjen brojem - 10901 - koji mu je istetoviran na desnoj podlaktici. Na levu stranu prsa njegove otrcane košulje zašiven je trougao. Slovo R unutar trougla označavalo je da je Rus. Boja je takođe bila važna. Crvena za političke zatvorenike. Zelena za kriminalce. Žuta Davidova zvezda za Jevreje. Crna i smeđa boja za ratne zarobljenike.

Humer kao da je nešto čekao.

Borja skrenu pogled ulevo.

Još električnih svetiljki osvetljavalo je paradni poligon koji se prostirao sve do glavne kapije. Put koji je od nje vodio do kamenoloma gubio se u mraku. Štapska komandna zgrada s druge strane ograde bila je neosvetljena. Gledao je kako se glavna kapija otvara i jedna samotna prilika ulazi u logor. Čovek je na sebi imao kaput dug do kolena. Ispod njegove ivice videle su se svetle pantalone koje su padale preko crnih jahaćih čizama. Na glavi je imao oficirsku kapu svetle boje. Široki bokovi i isturen velik stomak trzali su se iznad krivih nogu koje su odlučno koračale. Pod svetlošću lampi video se njegov oštar nos, bistre oči i prilično lepe crte lica.

Crte lica koje su se smesta mogle prepoznati.

Poslednji komandir eskadrona *Rihthofen*. Komandant nemačkih vazdušnih snaga, zastupnik nemačkog parlamenta, pruski premijer, predsednik pruskog državnog saveta, rajhmajster za lov i šumarstvo, predsedavajući saveta za odbranu Rajha, rajhsmaršal proširenog nemačkog rajha. Firerov naslednik

koga je on lično odabrao.

Herman Gering.

Borja je već jednom ranije video Geringa, 1939. godine u Rimu. Gering se tada pojavio u kicoškom sivom odelu, sa svetlocrvenom kravatom oko mesnatog vrata. Njegovi debeli prsti bili su ukrašeni rubinima, a nacistički orao optočen dijamantima bio mu je zakačen za levi rever. Održao je suzdržan govor u kome je tražio mesto pod suncem za Nemačku, postavljajući pitanje: *Da li biste nam radije dali puške ili puter? Hoćete li uvoziti svinjsku mast ili metalnu rudu? Pripremljenost nas čini moćnim. Puter nas čini samo debelim.* Gering je na brzinu završio svoju govoranciju, obećavajući da će Nemačka i Italija marširati rame uz rame u borbi koja predstoji. Borja se sećao da je pažljivo slušao i da govor nije ostavio na njega neki naročit utisak.

„Gospodo, verujem da vam je udobno”, rekao je Gering mirnim glasom četvorici vezanih zatvorenika.

Nijedan nije odgovorio.

„Šta je rekao, Uho?”, šapnuo je jedan od Rusa.

„Podsmeva im se.”

„Zaveži”, promrmlja Humer. „Pazi šta radiš ih ćeš im se pridružiti.”

Gering stade tačno ispred četvorice golih ljudi. „Pitam svakog od vas ponovo. Imate li nešto da kažete?”

Odgovori mu samo vetar.

Gering polako priđe jednom od uzdrhtalih Nemaca. Onome koga je Borja vezao za stub.

„Matijase, sigurno ne želiš da umreš ovako? Ti si vojnik, odani firerov sluga.”

„Firer... nema nikakve... veze sa ovim”, promuća Nemač dok mu je telo podrhtavalo u silovitim trzajima.

„Ali sve što radimo, radimo njemu u čast.”

„Zbog čega sam ja... i odabrao da umrem.”

Gering slegnu ramenima. Nemarnim pokretom, koji bi čovek napravio kad odlučuje da li da uzme još jedan kolač. Mahnuo je rukom Humeru. Narednik dade znak dvojici čuvara, koji dokotrljaše veliku bačvu prema vezanim ljudima. Drugi čuvar priđe sa četiri kutlače i baci ih na sneg. Humer pogleda Ruse. „Napunite ih vodom, i stanite svaki pored jednog od ovih ljudi.”

Borja reče ostaloj trojici šta da rade i oni podigoše kutlače pa ih potopiše

u vodu.

„Nemojte nimalo da prospete”, upozori Humer.

Borja je pazio, ali vetar izbaci nekoliko kapi iz kutlače. Niko nije primetio. Vratio se do Nemca koga je vezao za kolac. Onoga po imenu Matijas. Gering stade u sredinu, skidajući crne kožne rukavice.

„Vidiš, Matijase”, reče on, „skidam rukavice da bih mogao da osetim hladnoću, kao što je ti osećaš na koži.”

Borja je stajao dovoljno blizu da vidi teški srebrni prsten oko srednjeg prsta na njegovoj desnoj ruci, sa pločicom u obliku stegnute pesnice na njemu. Gering gurnu desnu ruku u džep pantalona i izvadi nekakav kamen. Bio je zlataste boje, kao med. Borja je prepoznao šta je to. Čilibar. Gering opipa predmet prstom i reče: „Na svakih pet minuta će vas posipati vodom dok mi neko od vas ne kaže ono što hoću da znam, ili dok ne umrete. Menije svejedno šta će se od to dvoje dogoditi. Ali zapamtite, onaj ko progovori će preživeti. Onda će jedan od ovih bednih Rusa zauzeti njegovo mesto. On zatim može ponovo da uzme svoj kaput i sipa vodu po Rusu dok ne umre. Zamislite kako će to biti zabavno. Samo treba da mi kažete ono što želim da znam. Dakle, imate li nešto da kažete?”

Ćutanje.

Gering klimnu Humeru glavom.

„*Giefie es*”, reče Humer. *Sipajte.*

Borja to i uradi, a ostala trojica Rusa za njim. Voda natopi Matijasovu gustu plavu kosu, a zatim mu poteče niz lice i grudi. Drhtaji su pratili curenje vode. Nemac ne ispusti ni zvuka, osim cvokotanja zuba.

„Imaš li nešto da kažeš?”, ponovo upita Gering.

Ništa.

Pet minuta kasnije, postupak je ponovljen. Dvadeset minuta kasnije, posle još četiri posipanja, počela je da nastupa hipotermija. Gering je bezosećajno stajao, ravnomernim pokretima trljajući čilibar. Pred sam istek sledećih pet minuta, pride Matijas.

„Ovo je besmisleno. Reci mi gde je *das Bernsteinzimmer* sakriven i prekini svoje patnje. Nije vredno umreti zbog ovoga.”

Uzdrhtali Nemac samo je zurio u njega, zadivljujuće prkosno. Borja je skoro mrzeo to što je Geringov pomagač u ubistvu ovog čoveka.

„*Sie sind ein liignerisches, diebisches Schwein*”, procedi Matijas u jednom dah. *Ti si lažljiva, kradljiva svinja.* Zatim Nemac pljunu.

Gering se zatetura unazad, s pljuvačkom razmazanom po prednjem delu svog zimskog kaputa. Raskopčao je dugmad i otresao pljuvačku sa tkanine, pa zadigao peševe kaputa, otkrivajući bisernosivu uniformu punu odlikovanja. „Ja sam tvoj *Reichsmarschall*. Drugi po redu, odmah iza firera. Niko ne nosi ovakvu uniformu osim mene. Kako se usuđuješ da misliš da možeš tek tako da je prljaš. Reći ćeš mi ono što želim da znam, Mafijaše, ili ćeš se smrznuti nasmrt. Sporo. Vrlo sporo. To neće biti prijatno.”

Nemac ponovo pljunu. Ovog puta na uniformu. Gering je stajao iznenadujuće mirno.

„Zadivljujuće, Mafijaše. Tvoja odanost je primećena. AH koliko još dugo možeš da izdržiš? Pogledaj se samo. Zar ne bi voleo da se ugriješ? Približiš telo jakoj vatri, kože umotane u mekano vuneno ćebe.” Gering iznenada pruži ruku i povuče Borju blizu vezanom Nemcu. Voda pljusnu iz kutlače po snegu. „Divno bi se osećao u ovom kaputu, zar ne, Mafijaše? Hoćeš li dopustiti ovom bednom kozaku da uživa u toploti dok se ti smrzavaš?”

Nemac ništa ne reče. Samo zadrhta.

Gering odgurnu Borju. „Kako bi bilo da osetiš malo toplote, Mafijaše?”

Reichsmarschall otkopča pantalone. Vreli urin prsnu u luku, isparavajući na mestu dodira sa golom kožom i ostavljajući na njoj žute mrlje koje su se spuštale dole na sneg. Gering otrese ud da ga osuši pa zakopča pantalone. „Osećaš li se bolje, Mafijaše?”

„*Verrottet in der schweinshdlle.*”

Borja se slagao sa tim. *Truni u paklu, svinjo.*

Gering jurnu napred i žestoko osinu vojnika nadlanicom preko lica, razderavši mu obraz svojim srebrnim prstenom. Krv poče da kaplje.

„Sipaj!”, vrisnu Gering.

Borja se vrati do bureta i ponovo napuni svoju kutlaču.

Nemac po imenu Matijas poče da viče: „*Mein Fuhrer. Mein Fihrer. Mein Fuhrer.*” Glas mu je postajao sve jači. Ostala trojica vezanih ljudi mu se pridružiše.

Voda pljusnu.

Gering je stajao i gledao, sada već trljajući ćilibar silovitim pokretima. Dva sata kasnije, Matijas je umro, okovan ledom. U sledećih sat vremena podlegla su i ostala trojica Nemaca. Niko nije pomenuo ništa o *das Bernsteinzimmer-u*.

Ćilibarskoj sobi.

DEO PRVI

JEDAN

ATLANTA, DŽORDŽIJA

UTORAK, 6. MAJ, SADAŠNJE VREME, 10.35 PRE PODNE

Sudija Rejčel Katler pogleda preko svojih naočara s okvirom od kornjačinog oklopa. Advokat je ponovo rekao istu stvar, a ovoga puta ona neće dopustiti da to prođe bez komentara. „Samo trenutak, savetniče.”

„Rekao sam da optuženi tvrdi da je sudski postupak pogrešno vođen.”

„Ne. Pre toga. Šta ste rekli?”

„Rekao sam: 'Da, gospodine.'”

„Ako niste primetili, ja nisam gospodin.”

„Upravo tako, časni sudijo. Izvinjavam se.”

„Rekli ste to jutros već četiri puta. Svaki put sam zabeležila.”

Advokat slegnu ramenima. „To deluje kao veoma nevažno pitanje. Zašto časni sudija gubi vreme na beleženje moje jednostavne greške u govoru?”

Drsko kopile se čak nasmešilo. Uspravila se u stolici i zagledala se u njega, ali odmah je shvatila šta Markus T. Netls radi. Zato nije ništa rekla.

„Mom klijentu se sudi zbog napada s otežavajućim okolnostima, sudijo. A ipak je sudu izgleda više stalo do toga kako vas oslovljavam nego do policijskog prekršaja koji je počinjen.”

Ona pogleda prema poroti, zatim prema stolu drugog pravnog savetnika. Pomoćnica pravobranioca za okrug Fulton sedela je ne pokazujući nikakva osećanja, naizgled zadovoljna što njen protivnik sam sebi kopa jamu u koju će upasti. Mlada pravница očigledno nije shvatila šta Netls pokušava. Ali sudija je razumela. „Apsolutno ste u pravu, savetniče. To je nevažno. Nastavite.”

Zavalila se u svojoj stolici i primetila trenutni izraz ozlojeđenosti na Netlsovom licu. Izraz kakav bi mogao da ima lovac kada njegov hitac promaši metu.

„Šta je sa mojim predlogom o proglašavanju nepravilnog suđenja?”
„Odbija se. Nastavite. Pređite na završnu reč.”

* * *

Rejčel je posmatrala glavnog porotnika dok je stajao i iznosio presudu da je

optuženi kriv. Konsultacije su trajale samo dvadeset minuta.

„Časni sudijo”, reče Netls, prilazeći joj. „Tražim istragu koja će prethoditi donošenju presude.”

„Odbija se.”

„Tražim da se donošenje presude odgodi.”

„Odbija se.”

Netls je izgleda osetio kakvu je grešku napravio ranije. „Tražim da se sud povuče iz postupka.”

„Na osnovu čega?”

„Predrasuda.”

„Prema kome ih čemu?”

„Prema meni i mom klijentu.”

„Objasnite.”

„Sud je pokazao pristrasnost.”

„Kako?”

„Jutrošnjim primedbama na moje nenamerno korišćenje reči *gospodine*.”

„Koliko se sećam, savetniče, ja sam priznala da je to nevažno pitanje.”

„Da, jeste. Ali naš razgovor se vodio u prisustvu porote, i šteta je počinjena.”

„Ne sećam se da se primedba ili tvrdnja da je suđenje pogrešno vođeno odnosila na taj razgovor.”

Netls ništa ne reče. Ona pogleda ka pomoćnici tužioca. „Kakav je stav države?”

„Država se protivi tom zahtevu. Sud je postupak vodio pošteno.”

Skoro da se osmehnula. Mlada pravница je barem znala ispravan odgovor.

„Zahtev za poništavanje postupka je odbijen.” Zagledala se u optuženog, mladog belca retke kose i rošavog lica. „Neka optuženi ustane.” On to i uradi. „Beri King, ustanovljeno je da ste krivi za zlo delo napada sa otežavajućim okolnostima. Ovaj sud vas stoga šalje u popravnu ustanovu na period od dvadeset godina. Pomoćnik šerifa će sprovesti optuženog u zatvor.”

Ustala je i prišla vratima od hrastovine koja su vodila u njenu kancelariju. „Gospodine Netlse, mogu li da nakratko porazgovaram sa vama?” Pomoćnica državnog tužioca takođe krenu prema njoj. „Nasamo.”

Netls ostavi svog klijenta, kome su stavljali lisice, i krenu za njom u kancelariju.

„Zatvorite vrata, molim vas.” Raskopčala je svoju sudijsku odoru ali je nije skinula. Stala je za svoj radni sto. „Dobar pokušaj, savetnice.”

„Koji pokušaj?”

„Onaj od malopre, kada ste mislili da će me bockanje u vezi sa *gospodinom* i *gospodom* uzrujati. Gadno vam je išlo sa tom nategnutom odbranom, pa ste mislili da ćete, ako ja izgubim živce, isposlovati zaključak o pogrešno vođenom suđenju.”

On slegnu ramenima. „Šta da se radi.”

„Ono što vi morate da radite jeste da iskazujete poštovanje prema sudu i ne oslovljavate ženskog sudiju sa *gospodine*. A ipak ste nastavili sa tim. Namerno.”

„Upravo ste osudili mog klijenta na dvadeset godina, ne dajući mu ni mogućnost saslušanja pre donošenja presude. Ako to nije predrasuda, šta onda jeste?”

Sela je ne ponudivši advokatu da i on učini isto. „Nije mi potrebno saslušanje. Osudila sam Kinga pre dve godine zbog izazivanja tuče. Šest meseci u zatvoru, šest meseci uslovno. Sećam se toga. Ovoga puta je uzeo bejzbol palicu i slomio čoveku lobanju. Istrošio je ono malo strpljenja što sam imala.”

„Trebalo je da se povučete sa slučaja. Sve te informacije koje imate zamaglile su vaše rasuđivanje.”

„Stvarno? Ta istraga pre donošenja presude za kojom ste zapomagali i onako bi sve to otkrila. Ja sam vas jednostavno pošteđela muke čekanja onoga što je neizbežno.”

„Ti si prokleta kučka.”

„Ovo će te koštati stotinu dolara. Isplata odmah. Uz još stotinu zbog tvog nastupa u sudnici.”

„Imam pravo na saslušanje pre nego što mi odrediš ukor.”

„Tačno. Ali ne želiš to. To nimalo neće doprineti onoj šovinističkoj slici koju si se potrudio da prikažeš.”

On ništa ne reče, ali je mogla da oseti kako gnev narasta u njemu. Netls je bio čovek snažne građe, sa podvaljcima pod bradom, čuven po svojoj tvrdoglavosti, i svakako nije navikao da prima naređenja od žene.

„I svaki put kada dovučeš to svoje debelo dupe u moju sudnicu, to će te koštati stotinu dolara.”

On priđe stolu i izvuče smotak novčanica, pa izdvoji iz njega dve

banknote od sto dolara, potpuno nove, na kojima se slika Bendžamina Frenklina reljefno ocrtavala. Tresnuo ih je na sto pa izvadio još tri iste.

„Jebi se.”

Jedna novčanica pade na sto.

„Jebi se.”

Druga novčanica pade.

„Jebi se.”

Treći Ben Frenklin zaleprša naniže.

DVA

Rejčel zategnu svoju odoru, ponovo uđe u sudnicu, i pope se uz tri stepenika do pulta od hrastovine za kojim je sedela poslednje četiri godine. Sat na suprotnom zidu pokazivao je 13.45. Pitala se koliko će još dugo imati privilegiju da bude sudija. Bila je to izborna godina, podnošenje prijava je završeno pre dve nedelje, i ona je dobila dva protivnika na preliminarnim izborima u julu. Bilo je raznih priča o ljudima koji će se uključiti u nadmetanje za mesto sudije, ali se niko nije pojavio da položi skoro četiri hiljade dolara potrebnih za nominaciju, sve do deset minuta pre pet sati u petak po podne. Naizgled laki izbori bez nadmetanja sada su se pretvorili u dugačko leto ispunjeno skupljanjem fondova i držanjem govora. Nijedna od ove dve dužnosti nije predstavljala neko naročito zadovoljstvo.

U ovom trenutku joj nisu bile potrebne dodatne poteškoće. Njen raspored je bio pretrpan, a svakog dana su u njega dodavani novi slučajevi. Ipak, današnji plan rada bio je skraćen brzim izricanjem presude u slučaju *Država Džordžija protiv Berija Kinga*. Manje od pola sata konsultacija bilo je brzo po svim standardima, jer porotnici očigledno nisu bili impresionirani teatralnim nastupima Markusa T. Netlsa.

Pošto je imala slobodno popodne, odlučila je da se pozabavi nedovršenim predmetima bez učešća porote, koji su se nagomilali tokom protekle dve nedelje ispunjene parnicama sa učešćem porote. Vreme provedeno u sudnici bilo je plodonosno. Četiri presude, šest priznanja krivice uz sudsku nagodbu i jedna oslobađajuća presuda. Jedanaest krivičnih slučajeva je sklonjeno s puta, što je oslobađalo prostor za novu rundu sudskih postupaka, za koje je njena sekretarica rekla da će joj ih sudski službenik dostaviti ujutru.ba;lk:añ.do:w.nl:o:ad.

U žurnalu *Fulton kaunti dejli riport* na godišnjem nivou su ocenjivane sve presude lokalnog višeg suda. U protekle tri godine njene ocene su bile među najboljim, i rešavala je slučajeve brže nego većina njenih kolega sudija, sa procentom od samo dva posto slučajeva koji su upućeni pred apelacione sudove. Nije loše kada si u pravu u 98 posto slučajeva.

Sela je za sudijski sto i gledala kako počinje poslepodnevna parada. Advokati su se gurali ulazeći i izlazeći; neki su vodili klijente kojima je trebala završna presuda u procesu razvoda ili sudijski potpis, drugi su tražili

rešenje zahteva za odgađanje građanskih predmeta koji su čekali sudski postupak. Sve u svemu, otprilike četrdeset različitih predmeta. Kada je ponovo pogledala na satna drugoj strani prostorije, bilo je 16.15, i u rasporedu su ostala još samo dva predmeta. U jednom je u pitanju bilo usvajanje, zadatak u kome je zaista uživala. Sedmogodišnji dečak ju je podsetio na Brenta, njenog vlastitog sedmogodišnjeg sina. Poslednji predmet bio je jednostavna promena imena, a podnosilac zahteva nije ni angažovao pravnog savetnika. Namerno je zakazala ovaj predmet za kraj, u nadi da će sudnica biti prazna.

Sudski poslužitelj joj je dao fasciklu.

Pogledala je starca u svetlom sakou od tvida i tannim pantalonama, koji je stajao pred advokatskom klupom.

„Vaše ime i prezime?”

„Karl Bejts.” U njegovom umornom glasu čuo se istočnoevropski akcent.

„Koliko dugo živite u okrugu Fulton?”

„Četrdeset šest godina.”

„Niste rođeni u ovoj zemlji?”

„Ne. Došao sam iz Belorusije.”

„A američki ste državljanin?”

Klimnuo je glavom. „Ja sam star čovek. Imam osamdeset i jednu godinu. Više od pola života sam proveo ovde.”

Pitanje i odgovor nisu imali veze sa podnetom molbom, ali ni sudski poslužitelj ni zapisničar ništa nisu rekli. Na njihovim licima se videlo da razumeju ovaj trenutak.

„Moje roditelje, braću, sestre sve su ih pobili nacisti. Mnogi su umrli u Belorusiji. Mi smo bili Belorusi. Veoma ponosni. Posle rata nas nije mnogo preostalo kada su Sovjeti anektirali našu zemlju. Staljin je bio gori od Hitlera. Luđak. Kasapin. Ništa nije preostalo tamo kuda je on prošao, pa sam otišao. Ovo je zemlja mogućnosti, zar ne?”

„Da li ste vi bili ruski državljanin?”

„Mislim da bi ispravno bilo reći sovjetski državljanin.” Odmahnuo je glavom. „Ali ja sebe nikada nisam smatrao Sovjetom.”

„Da li ste učestvovali u ratu?”

„Samo zato što sam morao. Staljin je to nazvao Velikim patriotskim ratom. Bio sam poručnik. Zarobili su me i poslali u Mauthausen. Proveo sam šesnaest meseci u koncentracionom logoru.”

„Čime ste se bavili nakon što ste se doselili ovamo?”

„Bio sam juvelir.”

„Podneli ste ovom sudu zahtev za promenu imena. Zašto želite da vas oslovljavaju sa Karol Borja?”

„To je moje pravo ime. Otac mi je dao ime Karol. To znači bnaj koji ima jaku volju. Bio sam najmlađi od šestoro dece i skoro sam umro po rođenju. Kada sam se doselio u ovu zemlju, pomislio sam da moram zaštititi svoj identitet. Dok sam bio u Sovjetskom Savezu radio sam za vladine komisije. Mrzeo sam komuniste. Oni su uništavali moju domovinu, i ja sam digao glas protiv toga. Staljin je poslao mnoge moje zemljake u logore u Sibiru. Pomislio sam da će nađiti mojoj porodici. Tada su bili vrlo retki oni koji su mogli da odu iz zemlje. Ali pre smrti, želim da povratim ono što mi po nasledstvu pripada.”

„Da li ste bolesni?”

„Ne. Ali pitam se koliko će još dugo ovo umorno telo izdržati.”

Pogledala je starca koji je stajao pred njom, stasa povijenog od starosti ali i dalje naočitog. Njegove duboko usađene oči ništa nisu odavde, kosa mu je bila potpuno bela, glas ozbiljan i zagonetan. „Izgledate izvanredno za čoveka vaših godina.”

On se osmehnu.

„Da li tražite ovu promenu imena zbog obmane, izbegavanja sudskog gonjenja ili skrivanja od poverilaca?”

„Nipošto.”

„Onda odobravam vaš zahtev. Ponovo ćete biti Karol Borja.” Potpisala je nalog prikačen uz molbu i pružila fasciklu sudskom poslužitelju. Ustajući iza svog stola, prišla je starcu. Niz njegove neobrijane obraze curile su suze. Oči su mu pocrvenele. Zagrlila ga je i blago rekla: „Volim te, tata.”

TRI**16.50**

Pol Katler je ustao sa hrastove stolice s rukohvatima i obratio se sudu, jer mu je počelo ponestajati njegovog pravničkog strpljenja. „Časni sudijo, naslednici ne osporavaju usluge koje je podnosilac tužbe izvršio. Mi jednostavno imamo primedbu na iznos koji on namerava da zatraži. Dvanaest hiljada i tri stotine dolara je mnogo novca za krečenje kuće.”

„Bila je to velika kuća”, reče tužiočev advokat.

„Tako bi se reklo”, reče sudija za ostavinske rasprave.

Pol reče: „Kuća je površine sto osamdeset pet kvadratnih metara. Nema ničega posebnog u vezi sa njom. Posao krečenja je bio rutinski. Tužilac nema pravo na iznos koliki potražuje.”

„Sudijo, pokojnik je sklopio ugovor za kompletno krečenje kuće sa mojim klijentom, i moj klijent je ugovoreni posao i obavio.”

„Ono što je tužilac uradio, sudijo, bila je zloupotreba sedamdesettrogodišnjeg starca. On nije izvršio usluge koje vrede dvanaest hiljada i tri stotine dolara.”

„Pokojnik je obećao mom klijentu dodatnu nadoknadu ako posao završi za nedelju dana, što je on uradio.”

Nije mogao da veruje da drugi advokat uporno zahteva ovakvo nešto sa ozbiljnim izrazom na licu. „To je baš zgodno, s obzirom na to da je jedina druga osoba koja je sklopila ovaj ugovor mrtva. Suština je u tome da je naša firma imenovana za raspodelu nasledstva, a mi ne možemo čiste savesti da isplatimo ovaj račun.”

„Da li želite da pokrenete parnicu?”, upita izborani sudija protivničku stranu.

Zastupnik podnosioca tužbe se sagnu i poče da se sašaptava sa mokrom, mlađim čovekom kome je očigledno bilo neprijatno u tamnom sintetičkom odelu s kravatom. „Ne, gospodine. Možda nagodbu. Na sedam i po hiljada.”

Pol nije ni trepnuo. „Hiljadu dvesta pedeset. Ni pare više. Uposlili smo drugog molera da pregleda obavljeni posao. Po onome što sam čuo, tu imamo dobar primer aljkavo obavljenog posla. Takođe izgleda i da je boja razvodnjena. Što se mene tiče, prepustićemo poroti da odluči o ovome.”

Pogledao je drugog advokata. „Ja dobijam dvesta dvadeset dolara na sat dok se raspravljamo. Zato nemojte da žurite, savetnice.”

Drugi advokat se uopšte nije ni konsultovao sa svojim klijentom. „Mi nemamo sredstava da vodimo ovu parnicu, tako da nemamo izbora osim da prihvatimo ponudu zastupnika naslednika.”

„Siguran sam da je tako. Prokleti iznuđivači”, promrmljao je Pol, tek toliko glasno da ga drugi advokat čuje, dok je skupljao dokumenta u svoju fasciklu. balkandownload.org.

„Ispišite nalog za plaćanje, gospodine Katleru”, reče sudija.

Pol žurno izađe iz prostorije i odlučnim korakom krenu niz hodnike ostavinskog krila suda okruga Fulton. On se nalazio tri sprata ispod raznih prostorija višeg suda i kao da je bio neki sasvim drugi svet. Tu nije bilo senzacionalnih ubistava, skupih sudskih procesa ni sporova oko razvoda. Testamenti, prenos vlasništva i starateljstvo nad imovinom bili su krajnji domet njegovih ograničenih jurisdikcija obični i zamorni sporovi, pri čemu su se dokazi obično svodili na nejasna sećanja i priče o savezništva, stvarnim ili izmišljenim. Nedavno iznet nacrt državnog statuta u čijem je kreiranju Pol pomagao dopuštao je suđenja pred porotom u izvesnim slučajevima, a povremeno bi podnosilac tužbe to i zahtevao. Ali postupke je uglavnom završavala grupa starijih sudija, koji su nekada i sami bili advokati i lutali po ovim hodnicima u potrazi za pismima sa zaostavštinom.

Sve od kada je krenuo u svet sa diplomom pravnog fakulteta Univerziteta u Džordžiji, ostavinski sporovi bili su Polova specijalnost. Nije pravo sa koledža otišao na studije prava ukupno ga je odbilo dvadeset i dva fakulteta na koje je konkurisao. Njegov otac je bio očajan. Tri godine je rintao u Građanskoj banci Džordžije u odeljenju za nekretnine i nasledstva kao izvanredan službenik, i to iskustvo ga je dovoljno motivisalo da ponovo polaže prijemni ispit za pravni fakultet. Na kraju su ga primila tri fakulteta, a tri godine službe su dovele do toga da je posle diplomiranja dobio posao kod *Pridžem i Vudvorta*. Sada, trinaest godina kasnije, bio je partner sa vlasničkim udelom u firmi, dovoljno iskusan u oblasti ostavinskih postupaka da bude sledeći na spisku za puno partnerstvo i preuzme upravu nad odeljenjem za nekretnine i nasledstva.

Skrenuo je iza ugla i ustremio se ka dvokrilnim vratima u dnu hodnika.

Današnji dan je bio užurban. Molerova žalba je zakazana pre više od nedelju dana, ali odmah posle ručka njegovu kancelariju pozvao je advokat

drugog podnosioca zahteva da mu iznese na brzinu sastavljenu žalbu. Saslušanje je prvobitno zakazano za 16.30, ah advokat protivničke strane se nije pojavio. Zato je on odjurio do susedne sale za saslušanja i pobrinuo se za molerov pokušaj krađe. Otvorio je drvena vrata uz trzaj i stuštio se niz centralni prolaz prazne sudske dvorane. „Da li se Markus Netls javio?“, upitao je službenicu na daljem kraju prostorije.

Preko ženinog lica se razvuče osmeh. „Svakako.“

„Skoro je pet sati. Gde je on?“

„Gostuje kod šerifa. Poslednje što sam čula je da su ga stavili u pritvor.“

Bacio je svoju akten-tašnu na sto od hrastovine. „Šalite se.“

„Ne. Vaša bivša žena ga je jutros tamo poslala.“

„Rejčel?“

Službenica klimnu glavom. „Priča se da se pravio pametan u njenoj kancelariji. Platilo je trista dolara a onda joj tri puta rekao da odj...“

Vrata sudnice se naglo otvoriše i Markus T. Netls uđe razmetljivim korakom. Njegovo svetio *niman markus* odelo bilo je izgužvano, *guči* kravata okrenuta u stranu, italijanske mokasine prljave i neuredne.

„U pravi čas, Markuse. Šta se dogodilo?“

„Ona kučka koju si nekada nazivao svojom ženom poslala me je jutros. u zatvor i tamo me i ostavila.“ U njegovom baritonu se osećala napetost. „Reci mi, Pole, da li je ona zaista žena ih neki hibrid sa mudima između onih dugih nogu?“

Pol zausti nešto da kaže, pa odluči da odustane od toga.

„Pomerila mi je dupe pred porotom zato što sam je oslovio sa *gospodine...*“

„Četiri puta, kako sam čula“, reče službenica.

„Da. Verovatno je bilo četiri puta. Nakon što sam zatražio da se suđenje proglasi pogrešno vođenim, što je trebalo da odobri, osudila je mog klijenta na dvadeset godina bez saslušanja pre donošenja presude. Zatim je poželela da mi održi predavanje iz etike. Ne trebaju mi takva sranja. Naročito od neke kučke koja se pravi pametna. Mogu odmah da ti kažem, ulagaču novac u oba njena protivnika. Mnogo novca. Oslobodiću se tog problema drugog utorka u julu.“

Pol je dovoljno čuo. „Da li si spreman za raspravu o ovoj žalbi?“

Netls spusti svoju aktovku na sto. „Zašto da ne? Mislio sam da ću ćelu noć provesti u onoj ćeliji. Pretpostavljam da kurva možda ipak ima srca.“

„Dosta, Markuse”, reče Pol, malo oštrijim glasom nego što je nameravao.
balkan download org.

Netlsove oči se suziše i on ga pogleda prodornim divljim pogledom koji kao da je prodirao u njegove misli. „Šta te kog đavola briga? Razveli ste se pre koliko? Tri godine? Sigurno ti izvlači debeo svežanj novčanica iz novčanika svakog meseca za izdržavanje dece.”

On ništa ne reče.

„Neka sam proklet”, reče Netls. „Još ti je stalo do nje, zar ne?”

„Možemo li da predemo na posao?”

„Kučkin sine, jeste ti stalo.” Netls odmahnu svojom glomaznom glavom.

Krenuo je prema drugom stolu da se pripremi za saslušanje. Službenica ustade sa svoje stolice i krenu da dovede sudiju. Polu je bilo drago što je otišla. Tračevi iz sudnice širili su se od uha do uha brzinom požara.

Netls spusti svoju krupnu telesinu u stolicu s rukohvatima. „Pole, dečko moj, poslušaj savet petostrukog gubitnika. Kada ih se jednom otarasiš, neka tako i ostane.”

ČETIRI

16.45

Karol Borja skrenu na prilazni put do svoje kuće i parkira *oldsmobil* U osamdeset prvoj godini, bio je srećan što još uvek vozi. Vid mu je bio zapanjujuće dobar, a koordinacija, iako usporena, državnim organima je izgledala dovoljno dobro da mu obnove vozačku dozvolu. Nije vozio mnogo, niti daleko. Do prodavnice po namirnice, povremeno do tržnog centra, i do Rejčeline kuće bar dva puta nedeljno. Danas se otisnuo na vožnju od samo šest kilometara do MARTA stanice, gde je seo na voz do suda u centru grada, zbog postupka promene imena.

Živeo je u severoistočnom delu okruga Fulton već skoro četrdeset godina, dugo pre munjevitog širenja Atlante ka severu. Nekada šumoviti brežuljci od crvene gline koja je u potocićima oticala u obližnju reku Čatahući, sada su bili prekriveni poslovnim objektima, kompleksima skupih kuća, stambenim zgradama i putevima. Milioni ljudi živeli su i radili u njegovoj okolini, a Atlanta je usput dobila naziv *metropole* i „domaćina olimpijskih igara”.

Polako je odšetao do ulice i pogledao u poštansko sanduče na trotoaru. Veće je bilo neuobičajeno toplo za maj, što je bilo dobro za njegove artritične zglobove, koji kao da su osećali svaki dolazak jeseni a svakako i omrznute zime. Krenuo je nazad ka kući i primetio da drvene nadstrešnice treba prefarbati.

Prodao je zemljište koje je na početku imao, pre dvadeset i četiri godine, i dobio dovoljno novca da gotovinom plati novu kuću. Ovaj kraj je tada bilo jedno od novije izgrađenih naselja, a ulica se sada pretvorila u prijatan kutak pod krošnjama četvrt veka starog drveća. Njegova voljena žena, Maja, umrla je dve godine nakon završetka izgradnje kuće. Rak ju je brzo odneo. Prebrzo. Jedva da je imao vremena da se oprostí sa njom. Rejčel je imala četrnaest godina i bila je hrabra, on je imao pedeset sedam godina i bio je nasmrt uplašen. Perspektiva starenja u samoći ga je prestravila. Ali Rejčel je uvek bila u blizini. Imao je sreće što ima tako dobru ćerku. Njegovo jedino dete.

Ušao je u kuću teškim korakom, i proveo unutra samo nekoliko minuta kada se zadnja vrata naglo otvoriše i njegovo dvoje unučadi utrčaše u kuhinju. Nikada nisu kucali a on nikada nije zaključavao vrata. Brent je imao sedam

godina a Marla šest. Oboje ga zagriše. Rejčel uđe za njima.

„Deda, deda, gde je Lusi?“, upita Marla.

„Spava u radnoj sobi, gde bi drugo bila?“ Mačka je dolutala u zadnje dvorište pre četiri godine i više nikada nije otišla.

Deca pojuriše u prednji deo kuće.

Rejčel otvori frižider i pronade u njemu bokal čaja. „Malo si se raznežio u sudnici.“

„Znam da sam previše rekao. Ali pomislio sam na tatu. Voleo bih da si ga upozнала. Svakog dana je radio u polju. Bio je pristalica cara. Odan do kraja. Mrski komunisti.“ Zastao je. „Razmišljao sam o tome kako nemam njegovu fotografiju.“

„Ali ponovo nosiš njegovo ime.“

„A za to sam zahvalan tebi, draga moja. Da li si saznala gde je Pol?“

„Moja pomoćnica je proverila. Imao je obaveza na ostavinskom sudu i nije mogao da dođe.“

„Kako je on?“

Ona otpi gutljaj čaja. „Dobro, pretpostavljam.“

Starac je pažljivo posmatrao kćer. Toliko je ličila na svoju majku. Bisernobela koža, bujna kestenjasta kosa, prodorne smeđe oči koje su gledale prijatnim pogledom žene koja upravlja situacijom. I bila je pametna. Možda i previše pametna za sopstveno dobro.

„Kako si ti?“, upitao ju je.

„Držim se. Uvek se držim.“

„Jesi li sigurna, ćerko?“ U poslednje vreme je primetio promene. Neku odsutnost, malo veću povučенost i krhkost. Neodlučnost u odnosu na život koji je on i inače smatrao uznemirujućim.

„Ne brini za mene, tata. Biću ja dobro.“

„I dalje nemaš udvarača?“ Nije znao ni za kakve muškarce u njenom životu za tri godine otkad se razvela.

„Kao da uopšte imam vremena. Samo radim i čuvam ovo dvoje malih ovde. Da i ne pominjem tebe.“

Morao je to da kaže. „Brinem se za tebe.“

„Nema potrebe.“

Ali skrenula je pogled dok mu je odgovarala. Možda i nije bila baš toliko sigurna u sebe. „Nije dobro kada si star i sam.“

Ona kao da je shvatila poruku. „Ti nisi sam.“

„Ne govorim o sebi, i ti to znaš.”

Prišla je sudoperi i oprala čašu iz koje je pila. On odluči da ne navaljuje na nju pa pruži ruku i uključi televizor iznad kuhinjske radne ploče. Program je i dalje bio podešen na *Glavne vesti* CNN-a još od jutros. Smanjio je ton i osetio da mora da kaže: „Razvod je greška.”

Uputila mu je jedan od onih svojih oštrih pogleda. „Počećeš da mi držiš predavanje?”

„Progutaj taj svoj ponos. Trebalo bi da pokušate ponovo.”

„Pol to ne želi.”

On nastavi da je gleda u oči. „Oboje ste previše ponosni. Mislite na moje unuke.”

„I mislila sam dok sam se razvodila. Nas dvoje smo se samo svađali. Znaš to.”

On odmahnu glavom. „Tvrdo glava si, kao tvoja mati.” Ili je bila kao on? To je bilo teško reći.

Rejčel obrisa ruke kuhinjskom krpom. „Pol će navratiti u sedam da uzme decu. On će ih odvesti kući.”

„Gde ti ideš?”

„Sakupljam fondove za kampanju. Biće ovo teško leto, i ne radujem mu se previše.

On usmeri pažnju na televizor i vide planinske vence, strme litice i stenovite provalije. Prizor mu se odmah učinio poznatim. U levom donjem uglu ekrana pisalo je STOD, NEMAČKA. Pojačao je ton.

„... milioner koji vodi posao, Vejland Makoj, misli da se u ovom području u središnjoj Nemačkoj možda još uvek nalazi nacističko blago. Njegova ekspedicija počinje sledeće nedelje u planinama Harc u nekadašnjoj Istočnoj Nemačkoj. Ova mesta su tek nedavno postala ponovo dostupna, zahvaljujući padu komunizma i ponovnom ujedinjenju Istočne i Zapadne Nemačke.” Na ekranu su se sada izbliza videle pećine na šumovitim strminama. „Veruje se da je u poslednjim danima Drugog svetskog rata blago koje su nacisti opljačkali na brzinu sklonjeno u stotine tunela koji vijugaju kroz unutrašnjost ovih drevnih planina. Neki od njih su takođe korišćeni kao skladišta municije, što otežava potragu i čini poduhvat još rizičnijim. Zapravo, više od dvadeset ljudi je izgubilo živote u ovoj oblasti od završetka Drugog svetskog rata, u pokušaju da pronađu blago.”

Rejčel priđe bliže i poljubi ga u obraz. „Moram da idem.”

Okrenuo se od televizora. „Pol će' doći u sedam?”

Klimnula je glavom i krenula ka vratima.

On smesta ponovo usmeri pažnju na televizor.

PET

Borja je čekao sledećih pola sata, u nadi da će se priča ponoviti u vestima. I posrećilo mu se. Isti izveštaj o potrazi Vejlanda Makoja za nacističkim blagom u planinama Harc emitovan je na kraju vesti u pola sedam.

Još je razmišljao o toj informaciji, dvadeset minuta kasnije, kada je stigao Pol. Tada je već bio u radnoj sobi, sa putnom mapom Nemačke rasprostrtom na stolu za kafu. Kupio ju je pre nekoliko godina u tržnom centru, umesto zastarele karte *Nacionalne geografije* koju je decenijama koristio. „Gde su deca?“, upita Pol.

„Navodnjavaju baštu.”

„Da li si siguran da je to bezbedno za tvoju baštu?”

Osmehnuo se. „Bila je suva. Ne može da joj škodi.”

Pol se spusti u fotelju, razvezujući kravatu i otkopčavajući dugme okovratnika. „Da li ti je ćerka rekla da je jutros poslala jednog advokata u zatvor?”

On ne podiže pogled sa mape. „Da li je on to zaslužio?”

„Verovatno. Ali ona se ponovo kandidovala na izborima, a sa njim se ne treba kačiti. Ta žestoka narav će je jednog dana uvaliti u nevolju.” On pogleda svog bivšeg zeta. „Baš kao moja Maja. Napola poludi u trenutku.”

„I neće da sluša ništa što joj drugi govore.”

„I to je nasledila od majke.”

Pol se osmehnu. „Siguran sam da jeste.” Pokazao je na mapu. „Šta radiš?”

„Nešto proveravam. Video sam nešto na CNN-u. Neki tip tvrdi da se u planinama Harc i dalje nalazi blago.”

„Jutros je u *USA tudeju* izašao članak o tome. Privukao mi je pažnju. Neki tip po imenu Makoj iz Severne Karoline. Čovek bi pomislio da su ljudi digli ruke od priče o nacističkoj zaostavštini. Pedeset godina je mnogo vremena da bi neko tri stotine godina staro platno, koje trune u vlažnom rudniku, izdržalo. Bilo bi čudo ako se nije pretvorilo u gomilu budi.”

Borja nabra čelo. „Dobre stvari se uvek pronađu ili izgube zauvek.”

„Pretpostavljam da ti o tome dosta znaš.”

Klimnuo je glavom. „Da, imam nešto iskustva u tome.” Pokušao je da prikrije svoju trenutnu zainteresovanost, iako je u njemu sve kipelo. „Možeš li da mi kupiš jedan primerak tih *USA* novina?”

„Ne moram. Imam jedan u kolima. Idem da ga donesem.”

Pol izađe na prednja vrata baš kada su se zadnja otvorila i dvoje dece zatapkalo u radnu sobu.

„Došao ti je tata”, reče on Marli.

Pol se vrati, dade mu novine pa se obrati deci: „Jeste li potopili paradajz?” Devojčica se zakikota. „Ne, tata.” Povukla je Pola za ruku. „Dođi da vidiš dedino povrće.”

Pol pogleda starca i osmehnu se. „Odmah se vraćam. Taj članak je na četvrtoj ili petoj strani, čini mi se.”

Sačekao je da izađu na kuhinjska vrata pre nego što je pronašao članak i pročitao ga od reči do reči.

ĆILIBARSKA SOBA NEMAČKO BLAGO ČEKA DA BUDE PRONAĐENO?

Fren Dauning, stalni dopisnik

Prošlo je pedeset dve godine otkad su nacistički konvoji prošli kroz planine Harc i ušli u tunele iskopane specijalno za skrivanje umetničkih dela i drugih dragocenosti Rajha. Na početku su pećine korišćene kao mesta za proizvodnju oružja i skladištenje municije. Ali u poslednjim danima Drugog svetskog rata, postale su savršeno mesto za skrivanje nagomilanog plena i nacionalnih blaga.

Pre dve godine, Vejland Makoj poveo je ekspediciju u pećine Hajmkel blizu Uftrugena u Nemačkoj, u potrazi za dva železnička vagona, zakopana ispod tona gipsa. Makoj je pronašao vagone, zajedno sa nekoliko slikarskih remek-dela, za koje su francuska i holandska vlada platile znatne iznose kao nagradu za pronalazača.

Ovog puta se Makoj, preduzetnik iz Severne Karoline, građevinski preduzimač i amaterski lovac na blago, nada većem ulovu. On je bio učesnik prethodne četiri ekspedicije i nada se da će ova najnovija, koja počinje sledeće sedmice, biti možda i najuspešnija od svih u kojima je učestvovao.

„Razmislite o tome. Godina je 1945. Rusi nadiru s jedne strane, Amerikanci s druge. Vi ste kustos berlinskog muzeja

punog umetnina pokradenih iz svake zemlje koju je Nemačka napala. Imate samo nekoliko sati. Šta ćete ubaciti u voz koji napušta grad? Naravno, ono najvrednije.”

Makoj je ispričao priču o jednom takvom vozu koji je krenuo iz Berlina u poslednjim danima Drugog svetskog rata, zaputivši se na jug, ka središnjoj Nemačkoj i planinama Harc. Nema nikakvih dokumenata o njegovom odredištu, ali Makoj se nada da se tovar nalazi u nekim od pećina otkrivenim tek prošle jeseni. Razgovori sa rodbinom nemačkih vojnika koji su pomagali pri utovaru voza ubedio ga je da je takav voz zaista postojao.

Ranije ove godine, Makoj je upotrebio radar koji ima sposobnost prodiranja u zemlju da istraži novopronađene pećine.

„Unutra ima nečega” rekao je Makoj. „Nečega što je svakako dovoljno veliko da to budu vagoni ili magacinski sanduci.”

Makoj je već dobio od nemačkih vlasti dozvolu za iskopavanje. On je naročito uzbuđen zbog mogućnosti pretrage ovog novog nalazišta, pošto, koliko on zna, još niko nije vršio iskopavanja u ovom području. Ovo područje, koje je nekada bilo u sastavu Istočne Nemačke, bilo je decenijama izvan domašaja takvih poduhvata. Sadašnji nemački zakon omogućava Makoju da zadrži samo mali deo onoga što ne budu tražili zakoniti vlasnici. To ipak ne može da omete Makoja. „Ovo je uzbudljivo. Dodavola, ko zna, možda se ispod svih tih stena skriva Čilibarska soba. “

Iskopavanje će biti sporo i teško. Alat za kopanje i buldožeri mogu da oštete blago, tako da će Makoj biti prinuđen da buši rupe u stenama i zatim ih lomi hemijskim procesima.

„Ovo je spor i opasan postupak, ali vredi truda”, kaže. „Nacisti su naterali zatvorenike da iskopaju na stotine jama, gde su skladištili municiju kako bi bila bezbedna od bombardovanja. Čak su i pećine, koje su korišćene kao ostave za umetničko blago, više puta minirane. Stvar je u tome da se pronađe prava pećina i da se bezbedno uđe u nju.”

Makojeva oprema, sedam radnika i televizijska ekipa već čekaju u Nemačkoj. On namerava da krene na lice mesta za vikend. Privatni investitori su sakupili skoro milion dolara u nadi da će im se ulaganja bogato isplatiti.

Makoj kaže: „U toj zemlji tamo ima nečega. Siguran sam u to. Neko će pronaći sve to blago. Zašto to ne bih bio ja?”

Borja podiže pogled sa novina. Majko božja. Da li je to tô? Ako jeste, šta se može preduzeti u vezi sa tim? On je bio star čovek. Realno gledano, ostalo je malo toga što je mogao da uradi.

Zadnja vrata se otvoriše i Pol ušeta u radnu sobu. Borja baci novine na sto za kafu.

„Još uvek si zainteresovan za sve te priče o umetničkim delima?“, upita Pol.

„To je navika sticana čitavog života.”

„Bilo bi prilično uzbudljivo kopati u tim planinama. Nemci su ih koristili kao trezore. Niko ne može da kaže čega sve još tamo ima.”

„Ovaj Makoj pominje Čilibarsku sobu.” On odmahnu glavom. „Još jedan koji traži izgubljene ploče.”

Pol se isceri. „Privlačna moć blaga. Dušu dalo za specijalne televizijske emisije.”

„Jednom sam video čilibarske ploče”, reče on, prepuštajući se porivu da govori. „Seo sam na voz od Minska do Lenjingrada. Komunisti su pretvorili Katarinin dvorac u muzej. Video sam sobu u svoj njenoj veličanstvenosti.” Pokazao je raširenim rukama. „Deset kvadratnih metara. Zidovi od čilibara. Poput džinovske slagalice. Sva drvenarija je bila prelepo izrezbarena. Neverovatna prizor.”

„Čitao sam o tome. Mnogi ljudi to smatraju osmim svetskim čudom.”

„Kao da zakoračiš u bajku. Čilibar je bio tvrd i sjajan poput kamena, ali ne hladan kao mermer. Bio je više kao drvo. Limun-žute boje, smeđ kao viski, crven kao trešnja. Tople boje. Kao da si na suncu. Neverovatno je šta su stari majstori umeli da urade. Izrezbarene figurice, cvetovi, školjke. Toliko komplikovani ukrasi. Na tone čilibara, i sve uobličeno rukom. Niko to nikada pre nije uradio.”

„Nacisti su ukrali zidne ploče 1941. godine?”

On klimnu glavom. „Zločinačka kopilad. Opustošili su sobu. Ploče više

nisu viđene posle 1945.” Počeo je da se ljuti misleći o tome i znao je da je već previše rekao, pa je promenio temu. „Rekao si da je moja Rejčel strpala advokata u zatvor?”

Pol se zavalio u fotelji i podiže noge na sofu. „Ledena Kraljica opet napada. Tako je zovu u sudu.” Uzdahnuo je. „Svi misle da mi to ne smeta, zato što smo se razveli.”

„Smeta ti?”

„Plašim se da je tako.”

„Ti voliš moju Rejčel?”

„I moju decu. Stanje postao sasvim tih. Sve troje mi nedostaju, Karle. Ili treba da kažem Karole? Trebaće mi vremena da se naviknem.”

„Obojici će nam trebati vremena.”

„Izvini što danas nisam bio tamo. Saslušanje koje sam vodio je odgođeno. Suprotnu stranu je zastupao advokat kog je Rejčel poslala u zatvor.”

„Cenim to što si mi pomogao oko podnošenja zahteva.”

„To je sitnica.”

„Znaš”, reče on, sa sjajem u oku, „ona se od razvoda ne viđa ni sa kim. Možda je zbog toga tako mušičava?” Pol se приметно тргну. Pomislio je da ga je dobro razumeo. „Tvrđi da je prezauzeta. Ali pitam se da li je to posredi.”

Njegov bivši zet nije zagrizao mamac i samo je sedeo, ništa ne govoreći. On ponovo usmeri pažnju na mapu. Posle nekoliko trenutaka, reče: „Počinje kviz na TBS-u.”

Pol dohvati daljinski upravljač i uključi televizor.

Nije ponovo pomenuo Rejčel, ali za sve vreme trajanja emisije stalno je skretao pogled na mapu. Svetlozelena linija označavala je planine Harc, koje su se prostirale sa severa na jug, pa zatim skretale istočno, a nekadašnja granica između dve nemačke države više nije postojala. Okolni gradići bili su obeleženi crnim slovima. Getingen. Minden. Osterdode. Vartberg. Stod. Pećine i tuneli nisu bili obeleženi, ali on je znao da su tu. Na stotine njih.

Gde se nalazila ona prava pećina?

To više nije bilo lako reći.

Da li je Vejland Makoj bio na pravom tragu?

ŠEST

22.25

Pol uze Marlu u naručje i pažljivo je unese u kuću. Brent ih je pratio, zevajući. Uvek ga je pratio čudan osećaj dok je ulazio. On i Rejčel su kupili ovu dvospratnu kuću u kolonijalnom stilu odmah nakon što su se venčali, pre deset godina. Kada je sedam godina kasnije došlo do razvoda, on se dobrovoljno iselio. Vlasništvo je ostalo podeljeno na njih oboje i, zanimljivo, Rejčel je insistirala da on zadrži svoj ključ. Ali koristio ga je retko, i uvek nije prethodno obavestio o tome, pošto je sedmi paragraf konačne nagodbe njoj davao isključivo pravo na upotrebu kuće, a on je poštovao njenu privatnost koliko god mu je to ponekad bilo bolno.

Popeo se stepenicama do drugog sprata i spustio Marlu u njen krevet. Oba deteta su se okupala u dedinoj kući. Svukao je devojčicu i obukao joj pidžamu sa slikom iz crtaća *Lepotica i zver*. Dva puta je vodio decu da gledaju taj Diznjev crtani film. Poljubio ju je za laku noć i milovao je po kosi dok nije čvrsto usnula. Nakon što je ušuškao i Brenta, sišao je u prizemlje.

Radna soba i kuhinja bile su u neredu. Ništa neobično. Kućna pomoćnica je dolazila dvaput nedeljno pošto Rejčel nije bila baš čuvena po urednosti. To je bila jedna od njihovih razlika. On je bio savršeno organizovana osoba. Nije bio opsednut urednošću, samo disciplinovan. Haos mu je smetao i on nije mogao ništa protiv toga. Rejčel kao da nije smetala odeća na podu, igračke razbacane svuda naokolo i sudopera puna sudova.

Rejčel Bejts je bila nepoznanica od samog početka. Inteligentna, otvorena, puna samopouzdanja, ali istovremeno i zavodljiva. To što ju je on privukao predstavljalo je iznenađenje, pošto nikada nije umeo sa ženama. Imao je dve nešto duže veze dok je bio na koledžu i jednu vezu na studijama prava, za koju je mislio da je ozbiljna, ali Rejčel ga je prosto opčinila. Nikada nije zaista razumeo zašto. Njen oštar jezik i drsko ponašanje mogli su da povrede, iako nije ozbiljno mislila devedeset odsto onoga što je govorila. Bar je on to sebi stalno iznova govorio da bi opravdao njenu bezosećajnost. Sa njim se moglo lako nagoditi. I previše lako. Izgledalo je daleko lakše jednostavno ne obraćati pažnju na nju nego odgovarati na njene izazove. Ali ponekad je osećao kako ona želi da on izazove nju.

Da li ju je razočarao time što se povlačio? Dopuštao joj da bude po njenom?

To je bilo teško reći.

Odšetao se do prednjeg dela kuće i pokušao da razbistri misli, ali su ga uspomene napadale iz svake sobe. Noćni ormarić od mahagonija sa gornjom pločom od fosilnog kamena koji su pronašli u jednoj starinarnici u Čatanugi. Uska sofa boje peska na kojoj su presedeli mnoge večeri gledajući televiziju. Staklena vitrina u kojoj su bile izložene sićušne makete sela, nešto što su oboje revnosno sakupljali, i više puta poklanjali jedno drugom za Božić. Čak je i miris podsećao na međusobnu naklonost. Naročita aroma koju svaki dom očito poseduje. Mošus života, njihovog života, prosejan kroz sito vremena.

Ušao je u predsoblje i video da je tu još uvek izložena njegova slika sa decom. Pitao se koliko razvedenih osoba drži veliku sliku svog bivšeg supružnika na mestu gde svako može da je vidi. I koliko njih insistira da bivši muž zadrži ključ od kuće. Njih dvoje su čak imah nekoliko zajedničkih ulaganja, kojim je on upravljao za oboje.

Tišinu je prekinulo čangrljanje ključa u bravi na ulaznim vratima.

Sekundu kasnije vrata se otvoriše i Rejčel uđe unutra. „Da li je bilo nekih problema sa decom?“, upitala je.

„Uopšte ne.“

Osmotrio je crni pripijeni sako, stegnut opasačem oko struka, i usku suknju dužine do kolena. Na dugim vitkim nogama nosila je salonke sa niskom potpeticom. Kestenjasta kosa vezana u rep jedva da je dodirivala njena mršava ramena. Zeleno poludrago kamenje oivičeno srebrom visilo joj je sa ušnih školjki i dobro se slagalo sa njenim očima, koje su delovale umorno.

„Žao mi je što nisam došao na postupak promene imena“, rekao je. „Ali tvoj sukob sa Markusom Netlsom doveo je do kašnjenja u sudu.“

„On je seksističko kopile.“

„Ti si sudija, Rejčel, a ne spasilac sveta. Zar ne možeš da primeniš malo diplomatičnosti?“

Bacila je svoju tašnu i ključeve na stočić u uglu. Oči su joj izgledale hladno i tvrdo poput mermera. Video je taj pogled u njima i ranije. „Šta očekuješ da uradim? Debelo kopile je bacalo novčanice od sto dolara na moj sto i govorilo mi da odjebem. Zaslužio je da provede nekoliko sati u zatvoru.“

„Moraš li stalno da se dokazuješ?“

„Nisi ti moj tutor, Pole.“

„Neko treba da bude. Bliže ti se izbori. Imaš dva j aka protivkandidata, a provela si tek jedan mandat na ovoj funkciji. Netls već priča kako će finansirati obojicu tvojih protivnika. Što, uzgred budi rečeno, on može sebi da priušti. Ne trebaju ti problemi te vrste.”

„Jebeš Netlsa.”

Prošli put je on organizovao skupljanje sredstava, vodio reklamnu kampanju i dodvoravao se ljudima čija podrška je bila važna, privlačio novinare i obezbeđivao joj glasove. Pitao se ko će joj ovoga puta voditi kampanju. Organizacija Rejčel nije bila jača strana. Do sada nije tražila pomoć, a on zapravo nije ni očekivao da će je zatražiti. „Možeš da izgubiš, znaš.”

„Nije mi potrebno predavanje iz politike.”

„Šta ti je potrebno, Rejčel?”

„To te se uopšte ne tiče. Razveli smo se, sećaš se?”

Prisetio se šta je rekao njen otac. „A ti? Razvedeni smo sada već tri godine. Da li si i sa kim izlazila za to vreme?”

„To te se takođe ne tiče.”

„Možda me se i ne tiče. Ali izgleda da sam jedini kome je stalo.”

Prišla mu je bliže. „Šta bi to trebalo da znači?”

„Ledena Kraljica. Tako te zovu tamo u sudu.”

„Ja obavljam posao. Imam najbolje ocene od svih sudija u okrugu prema poslednjoj proveru statistika u *Dejli riportu*.”

„Tebi je stalo samo do toga? Koliko brzo razrešavaš slučajeve koji su ti dodeljeni?”

„Sudije ne mogu sebi priuštiti da imaju prijatelje. Ili te optuže da si pristrasan ili te mrze što to nisi. Radije ću biti Ledena Kraljica.”

Bilo je već kasno, i on se nije osećao raspoloženo za raspravu. Progurao se pored nje prema ulaznim vratima. „Jednog dana možda će ti trebati prijatelj. Da sam na tvom mestu, ne bih spalio sve mostove za tobom.” Otvorio je vrata.

„Ti nisi na mom mestu.”

„Bogu hvala”, reče on i izađe.

SEDAM

SEVEROISTOK ITALIJE

SREDA, 7. MAJ, 1.34

Njegov tamnosmeđi kombinezon, crne kožne rukavice i ugljenocrne patike utapali su se u noć. Čak su mu i njegova kratko ošišana smeđa kosa, ofarbana da bude iste boje kao obrve, i taman ten pomagali u tome, pošto je njegovo nordijsko lice preplanulo tokom protekle dve nedelje koje je proveo tumarajući po severnoj Africi.

Goli planinski vrhovi uzdizali su se svuda oko njega, kao grubi i nepravilni amfiteatar koji se jedva mogao razlikovati od potpuno crnog neba. Na istoku se dizao pun mesec. Prolećna hladnoća ispunjavala je vazduh koji je bio svež, pun života i različit. Planine su odjekivale tihom tutnjavom daleke grmljavine.

Lišće i trava prigušivali su zvuk svakog njegovog koraka u gustom, niskom rastinju ispod visokog i tankog drveća. Mesečina se probijala kroz krošnje, obasjavajući šumsku stazu blistavom bojom. Koraćao je pažljivo, opirući se porivu da upotrebi svoju džepnu lampu, budno i prodorno gledajući ispred sebe.

Selo Pon-Sen-Marten ležalo je na punih deset kilometara južno. Jedini put na sever bio je vijugavi drum sa dve trake koji je na kraju stizao, posle još četrdeset kilometara, do austrijske granice i Inzbruka. BMW koji je juče iznajmio na venecijanskom aerodromu čekao ga je u šumarku, kilometar dalje. Kada završi svoj posao, nameravao je da se odveze na sever do Inzbruka, odakle će ga sutra ujutro u 8.35 avion *Austrija erlajnsa* odvesti do Sankt Peterburga, gde ga je čekalo još posla.

Okruživala ga je potpuna tišina. Nisu se čula nikakva crkvena zvana ni brujanje automobila na putu. Bila su tu samo drevna stabla hrasta, bora i ariša, raštrkana po planinskom obronku. Paprat, mahovina i divlji cvetovi prekrivali su mračne udubine u tlu. Bilo je lako uvideti zašto je Da Vinči naslikao Dolomite u pozadini *Mona Lize*.

Stigao je do kraja šume. Travnata livada puna procvetalih narandžastih ljiljana prostirala se ispred njega. Na njenom daljem kraju uzdizao se zamak, ispred koga je lučno skretao pošljunčani prilazni put. Građevina je imala dva

sprata, a njeni zidovi od crvene cigle bili su ukrašeni sivim romboidnim prozorskim staklima. Prošli put je bio tu pre dva meseca i još uvek se sećao ugrađenog kamenja. Sigurno su ga oblikovani zidari koji su zanat učili od svojih očeva i dedova.

Ni u jednom od četrdesetak prozora spavaćih soba nije treperila svetlost. Hrastova ulazna vrata takođe su bila u mraku. Nije bilo ograda, pasa ni čuvara. Kao ni alarma. Bilo je to samo starinsko imanje u italijanskim Alpima, u posedu povučena industrijalca koji se napola penzionisao pre skoro čitavu deceniju.

Znao je da Pjetro Kaproni, vlasnik zamka, spava na drugom spratu, u odajama gazdinskog apartmana. Kaproni je živeo sam, ako se izuzme troje slugu koji su svakodnevno dolazili iz Pon-Sen-Martena. Noćas se Kaproni zabavljao, a *mercedes* krem boje parkiran ispred kuće verovatno je još bio topao od vožnje iz Venecije. Njegova gošća bila je jedna od tamošnjih brojnih skupih žena koje su se bavile poslovnim pratnjom. One su ponekad dolazile na jednu noć ih na vikend, a za taj trud bi im čovek koji sebi može da priušti cenu tog zadovoljstva plaćao u evrima. Njegov noćasnji izlet bio je vremenski usklađen sa njenom posetom, i nadao se da će žena predstavljati dovoljno skretanje vlasnikove pažnje da prikrije njegov brzi ulazak i izlazak.

Šljunak je krčkao sa svakim korakom koji je pravio dok je prelazio preko prilaznog puta i skretao iza severoistočnog ugla zamka. Elegantno uređen vrt prostirao se do kamene verande, a italijanska ograda od kovanog gvožđa razdvajala je baštenske stolove i stolice od travnjaka. U kuću se sa verande ulazilo kroz francuska vrata, na kojima su obe brave bile zaključane. Ispružio je desnu ruku i uvrnuo je. Perorez spade sa priveska i kliznu mu niz podlakticu, a drška od žada čvrsto naleže na njegov dlan u rukavici. Kožna futrola bila je njegov vlastiti izum, specijalno dizajniran za pouzdano izvlačenje noža.

Zario je oštricu u drveni okvir vrata. Jednom ju je uvrnuo, i jezičak brave popusti. Ponovo je vratio perorez u rukav i pričvrstio ga na mesto.

Ušao je u salon sa lučnim svodom i blago zatvorio zastakljena vrata za sobom. Dopadao mu se neoklasicistički uređen prostor u kome se našao. Etrurski predmeti od bronzе ukrašavali su dalji zid, ispod slike *Pogled na Pompeju*, za koju je znao da je vredan kolekcionarski primerak Dve police za knjige, prepune antikvarnih knjiga iz osamnaestog veka, okruživale su dva korintska stuba. Od prošle posete ovom mestu sećao se lepog primerka

Gvičardinijeve *Storia d'Italia* i trideset tomova *Teatro Francese*. Oba dela su bila od neprocenjive vrednosti.

Provukao se između nameštaja u tami, prošao između stubova pa zastao u predsoblju i oslušnuo ispod stepenica. Nikakvog zvuka. Na vrhovima prstiju je prešao preko okruglih mermernih pločica na podu, pazeći da ne zapne gumenim đonovima svojih patika. Napuljske slike ukrašavale su zidne ploče od veštačkog mermera. Noseće grede od kestenovog drveta držale su neosvetljeni plafon koji se uzdizao iznad njega u visini dva sprata kuće.

Ušao je u dnevni boravak.

Predmet njegove potrage nedužno je ležao na stolu od ebanovine. Kutija za šibice. Faberžeova. Srebrna i zlatna, sa emajliranom svetlom bojom jagode preko mrežaste podloge. Na zlatnom okviru bile su cizelirane šare u obliku listova, na bravici fino uglačan safir. Bila je obeležena ćirilčnim inicijalima N. R. 1901. Nikolaj Romanov. Nikolaj II. Poslednji car Rusije.

On izvuče platnenu vrećicu iz zadnjeg džepa i posegnu za kutijicom.

Sobu odjednom preplavi svetlost, bleštavi zraci iz lusteru iznad njegove glave od kojih ga zapekoše oči. Napola je zažmurio i okrenuo se. Pjetro Kaproni stajao je u lučnom prolazu koji je vodio u predsoblje, s pištoljem u desnoj ruci.

„*Buona sera*, sinjor Knole. Pitao sam se kada ćete se vratiti.”

Naprezao se da prilagodi vid iznenadnom jakom svetlu i odgovorio na italijanskom: „Nisam znao da ćete očekivati moju posetu.”

Kaproni uđe u dnevnu sobu. Italijan je bio nizak čovek masivnog grudnog koša, pedesetogodišnjak sa neprirodno crnom kosom. Nosio je mornarskiplav frotirni kućni ogrtač vezan oko struka. Noge su mu bile bose. „Vaša priča kojom ste opravdali prethodnu posetu nije se uklapala. Kristijan Knol, istoričar umetnosti i profesor na fakultetu. Dakle, stvarno. To je bilo lako proveriti.”

Vid mu se sada već poboljšao pošto su se oči polagano prilagodile svetlosti. Posegnuo je za kutijom za šibice. Kaproni isturi pištolj. On se odmače i podiže ruke u podrugljivom gestu predaje. „Samo sam hteo da dodirnem kutiju.”

„Samo napred. Polako.”

On podiže basnoslovno skupi predmet. „Ruska vlada traga za ovim još od završetka rata. Pripadalo je Nikolaju lično. Ukradeno je iz Peterhofa u okolini Lenjingrada 19”. godine, kada ga je vojnik strpao u džep kao suvenir iz svog

pohoda na Rusiju. Ali kakav suvenir! Jedinствен. Koji sada vredi na slobodnom tržištu oko četrdeset hiljada američkih dolara. Ako bi neko bio dovoljno glup da ga proda. Mislim da Rusi za opis ovakvih stvari koriste pojam 'predivan plen'."

„Siguran sam da bi on ubrzo stigao nazad u Rusiju nakon što ga vi večeras odavde zaplenite?"

On se osmehnu. „Rusi ni sami nisu ništa bolji od lopova. Oni žele da im se njihova blaga vrata samo da bi ih prodali. Čuo sam da im nedostaje novca. Izgleda da je to cena komunizma."

„Radoznao sam. Šta vas dovodi ovamo?"

„Fotografija ove sobe na kojoj se vidi kutija za šibice. Zato sam došao i pretvarao se da sam profesor istorije umetnosti."

„Zaključili ste da je autentična na osnovu one kratke posete pre dva meseca?"

„Stručnjak sam za takve stvari. Naročito za Faberžea." On spusti kutiju za šibice. „Trebalo je da prihvatite moju ponudu da kupim ovaj predmet."

„I te kako je preniska, čak i za 'predivni plen'. Osim toga, predmet ima sentimentalnu vrednost. Moj otac je bio taj vojnik koji je strpao suvenir u džep, kako ste vi to vešto opisali."

„A vi ga tako nemarno pokazujete?"

„Posle pedeset godina, pretpostavljao sam da nikoga nije briga."

„Trebalo bi da pazite na posetioce i fotografije."

Kaproni sleže ramenima. „Malo ljudi dolazi ovamo."

„Samo sinjorine? Kao ona koja je sada gore na spratu?"

„A nijedna od njih se ne zanima za takve stvari."

„Samo za evre?"

„I zadovoljstvo."

On se osmehnu i ponovo nemarno pređe prstima preko kutijice. „Vi ste bogat čovek, sinjor Kaproni. Ova vila je poput muzeja. Ona obisnonska tapiserija[1] tamo na zidu je neprocenjiva. Ova dva rimska *kapričija*[2] svakako su vredni kolekcionarski primerci. Hof, devetnaesti vek?"

„Odlično, sinjor Knole. Impresioniran sam."

„Sigurno biste mogli da se rastavite od ove kutije za šibice."

„Ne volim lopove, sinjor Knole. A, kao što sam rekao prilikom vaše poslednje posete, predmet nije na prodaju." Kaproni mahnu pištoljem. „Sada morate da odete."

On se ne pomeri s mesta. „Kakva neprilika. Sigurno ne možete da mešate policiju u ovo. Uostalom, posedujete veoma vredan istorijski predmet koji bi ruska vlada veoma rado vratila u zemlju, a koji je vaš otac ukrao. Šta još u ovoj vili spada u tu kategoriju? Bilo bi pitanja, istraga, publiciteta.

Vaši prijatelji u Rimu ne bi vam bili od velike pomoći, pošto biste tada bili smatrani lopovom.”

„Sreća vaša, sinjor Knole, što ne mogu da u ovo umešam vlasti.”

On se nemarno ispravi, pa uvrnu desnu ruku. Bio je to neupadljiv pokret, delimično skriven njegovim telom. Posmatrao je kako Kapronijev pogled ostaje fokusiran na kutiju za šibice u njegovoj levoj ruci. Perorez se oslobodio iz futrole i polako kliznuo niz široki rukav dok nije upao u njegov desni dlan. „Nećete da ponovo razmislite, sinjor Kaproni?”

„Nikako.” Kaproni odstupi prema predsoblju i ponovo mahnu pištoljem. „Ovuda, sinjor Knole.”

On čvrsto stegnu prstima dršku noža i izmahnu napred šakom. Jedan trzaj, i sečivo prolete kroz prostoriju, zarivši se u Kapronijeve maljave gole grudi koje su se videle kroz V-izrez ogrtača. Stariji čovek se zanese, zagleda se u dršku noža, pa pade napred a pištolj zazveketa po podnim pločicama.

On brzo ubaci kutiju za šibice u platnenu torbu, pa priđe telu. Izvuče perorez i opipa čovekov puls. Nije ga bilo. Iznenadjujuće. Brzo je umro.

Ali njegov cilj bio je ispravan.

Obrisao je krv sa sečiva o ogrtač, gurnuo nož u zadnji džep, pa se popeo stepenicama na drugi sprat. Još zidnih ploča od veštačkog mermersa bilo je postavljeno u gornjem predsoblju, a između njih su se mestimično nalazila drvena vrata, sva zatvorena. Lakim korakom se uputio u zadnji deo kuće. Na dnu hodnika stajala su još jedna zatvorena vrata.

On pritisnu kvaku i uđe.

Dva mermerna stuba izdvajala su nišu u kojoj je stajao veliki krevet sa baldahinom. Na noćnom stočiću gorela je niskonaponska lampa, a spoj zidnih ploča od kestenovog drveta i kožnog nameštaja upijao je svetlost. Ova soba je nesumnjivo bila spavaća soba jednog bogataša.

Žena koja je sedela na ivici kreveta bila je naga. Duga, upadljivo crvena kosa ovičavala je ženine kupaste dojke i izražajne bademaste oči. Pućkala je tanku crno-zlatnu cigaretu i uputila mu nezainteresovan pogled. „A ko si sad pa ti?” tiho je upitala na italijanskom.

„Prijatelj sinjor Kapronija.” Ušao je u spavaću sobu i opušteno zatvorio

vrata.

Ona je dovršila cigaretu, ustala i približila mu se, uvežbano praveći dugačke korake svojim vitkim nogama. „Čudno si obučen za jednog prijatelja. Izgledaš više kao provalnik.”

„A tebe to izgleda ne brine.”

Slegla je ramenima. „Radim sa čudnim ljudima. I njihove potrebe su iste kao i kod svih ostalih.” Odmerila ga je pogledom od glave do pete. „Imaš opak sjaj u očima. Nemaš, zar ne?”

On ništa ne reče.

Pomazila mu je ruke kroz kožne rukavice. „Jak.” Prešla mu je rukom preko ramena i prsa. „Mišići.” Sada mu je bila sasvim blizu, njene isturene bradavice skoro su mu dodirivale prsa. „Gde je sinjor?”

„Ima obaveza. Sugerisao je da bih možda mogao da uživam u tvom društvu.”

Pogledala ga je pohlepno. „Imaš li ti sinjoreve mogućnosti?”

„Finansijske ili neke druge?”

Osmehnula se. „I jedne i druge.”

On privuče prostitutku ka sebi. „Videćemo.”

OSAM

SANKT PETERBURG, RUSIJA

10.50

Taksi se naglo zaustavi i Knol izađe na vrevu Nevskog prospekta, plativši vozaču sa dve novčanice od po dvadeset dolara. Pitao se šta se dogodilo sa rubljama. One sada nisu vredele mnogo više od novca za igru. Ruska vlada je javno zabranila upotrebu dolara godinama ranije, uz pretnju zatvorske kazne za prekršioce zabrane, ali taksistu kao da nije bilo briga za to, pa je rado uzeo novčanice i strpao ih u džep, pre nego što je odjurio dalje u svom taksiju.

Avion kojim je doleteo iz Inzbruka spustio se na aerodrom Pulkovo pre sat vremena. U toku noći je poslao kutiju za šibice iz Inzbruka u Nemačku, zajedno s porukom o svom uspehu u severnoj Italiji. Pre nego što se i on vrati u Nemačku, ostalo mu je da obavi još jedan zadatak.

Prospekt je bio pun ljudi i kola. Posmatrao je zelenu kupolu Kazanske saborne crkve sa druge strane ulice i okrenuo se da pogleda pozlaćeni toranj Admiraliteta u daljini na desnoj strani, delimično zaklonjen jutarnjom maglom. Zamišljao je kako je bulevar izgledao u prošlosti, kada su sva saobraćajna sredstva vukli konji a prostitutke uhapšene preko noći prale popločanu ulicu. Šta bi Petar Veliki sada mislio o svom „prozoru prema Evropi”? Robne kuće, bioskopi, restorani, muzeji, prodavnice, umetnički studiji i kafei oivičavali su prometnu, pet kilometara dugu ulicu. U ukrašenim kioscima, obasjanim blistavim neonom, prodavalo se sve, od knjiga do sladoleda, označavajući munjeviti napredak kapitalizma. Kako je to Somerset Mom opisao? *Tmurno, prljavo i zapušteno.*

Ne više, pomisli.

Upravo mu je pramena omogućavala da uopšte dođe u Sankt Peterburg. Tek odnedavno su i stranci imali privilegiju pregledanja starih sovjetskih dosijea. Dolazio je ovamo već dva puta ranije ove godine jednom pre šest meseci, i jednom pre samo dva meseca i oba puta je išao u isti arhiv u Sankt Peterburgu, u zgradu u koju je sada ulazio po treći put.

Bila je to petospratnica s fasadom od grubo klesanog kamena, potamnela od isparenja iz auspuha. Komercijalna banka Sankt Peterburga imala je svoju filijalu, koja je veoma dobro poslovala, u jednom delu prizemlja, a *Aeroflot*,

ruski državni avio-prevoznik, zauzimao je ostatak prostora. Od prvog do trećeg sprata i na petom spratu nalazile su se sve same stroge državne institucije: odeljenje za prijavu stranaca i izdavanje viza, izvozna kontrola i regionalno ministarstvo poljoprivrede. Četvrti sprat bio je izdvojen samo za arhiv. Jedan od mnogih, raštrkanih širom zemlje; bilo je to mesto gde su ostaci sedamdeset pet godina duge vladavine komunizma mogli da se pohrane i bezbedno proučavaju.

Jeljcin je svetu odobrio pristup tim dokumentima preko Ruskog arhivskog komiteta, što je bio način da prenosi dalje svoju antikomunističku poruku. Zapravo, vrlo lukav način. Nije bilo potrebe za čišćenjem u sopstvenim redovima, punjenjem gulaga ili ponovnim pisanjem istorije, kao što su to činili Hruščov i Brežnjev. Trebalo je samo da pusti istoričare da otkriju mnogobrojne zločine, krađe i špijunažu tajne decenijama skrivane pod tonama natrulog papira i izbledeleog mastila. Ono što oni na kraju napišu obezbediće i više propagande nego što je potrebno za državnu upotrebu.

Popeo se na četvrti sprat uz crne gvozdene stepenice. Bile su uske, u sovjetskom stilu koji je ukazivao upućenima, kao što je to bio on, da je zgrada podignuta posle revolucije. Jučerašnjim pozivom iz Italije saznao je da će arhiv biti otvoren do sedamnaest časova. Dolazio je u ovaj arhiv i u još četiri u južnoj Rusiji. Ovaj je bio jedinstven, jer je u njemu posetiocima na raspolaganju bila mašina za foto-kopiranje.

Na četvrtom spratu, kroz izandala drvena vrata, ulazilo se u pretrpan prostor u kome su se svetlozeleni zidovi ljuštili od nedostatka ventilacije. Nije bilo plafona; samo su se odvodne cevi i šipke obmotane azbestom ukrštale ispod grubog betonskog poda petog sprata. Vazduh je bio hladan i vlažan. Čudno mesto da se na njemu drže dokumenti za koje se pretpostavlja da su dragoceni.

Krenuo je preko prljavih pločica do izdvojenog radnog stola za kojim je sedeo opet isti službenik, retke smeđe kose i konjskog lica. Prošlog puta je zaključio da je čovek nevoljni novi ruski birokrata sklon samopotcenjivanju. Tipično. Teško da je bilo neke razlike u odnosu na stare sovjetske birokrate.

„Dobar dan”, reče on na ruskom, uz osmeh.

„Dobar dan”, odgovori službenik.

„Treba da proučim neke dokumente.”

„Koje?” Pitanje je bilo praćeno iznerviranim osmehom: bio je to isti izraz lica kog se sećao od pre dva meseca.

„Siguran sam da me se sećate.”

„Mislim da mi je vaše lice poznato. Zabeleške Komisije, je li tako?”

Službenikov pokušaj da deluje diskretno bio je neuspešan. „Da. Zabeleške Komisije.”

„Hoćete li da vam ih ja donesem?”

„Ne. Znam gde su. Ali hvala vam na vašoj ljubaznosti.”

Izvinio se i zašao među metalne police, pretrpane natrulim kartonskim kutijama, koje su ustajali vazduh ispunjavale jakim zadahom budi i prašine. Bili su mu poznati mnogi od dokumenata oko njega; mnogi su bili preneti kao višak iz obližnjeg Ermitaža, a većina sklonjena od požara u ovdašnjoj Akademiji nauka. Dobro se sećao te nesreće.

„Černobilj naše kulture”, tako su taj događaj nazvali u sovjetskoj štampi. Ali on se pitao da li se ta katastrofa dogodila baš sasvim slučajno. Stvari su u SSSR-u uvek imale zgodnu sklonost da nestanu upravo u odgovarajućem trenutku, a reformisana Rusija jedva da je bila išta bolja.

Pregledao je police, trudeći se da se priseti dokle je stigao prošlog puta. Trebale bi čitave godine da se završi detaljan pregled sveg materijala. Ali naročito se sećao dve kartonske kutije. Prošli put mu je ponestalo vremena pre nego što je stigao do njih, pošto se arhiv zatvarao ranije zbog praznika Međunarodnog dana žena.

Pronašao je kutije, skinuo ih obe sa polica i spustio ih na jedan prazan drveni sto. Kutije su bile površine otprilike jednog kvadratnog metra i teške, svaka od po dvadeset pet ih trideset kilograma. Službenik je i dalje sedeo u prednjem delu arhiva. On shvati da neće proći mnogo vremena pre nego što ta nametljiva budala došeta ovamo i primeti šta je on poslednje pregledao.

Na gornjoj strani obe kutije ćirilicom je bilo napisano: VANREDNA DRŽAVNA KOMISIJA ZA REGISTRACIJU I ISTRAGU ZLOČINA NEMAČKIH FAŠISTIČKIH OKUPATORA I NJIHOVIH POMAGAČA, I ŠTETE KOJU SU ONI NANELI GRAĐANIMA, ZADRUŽNIM FARMAMA, JAVNIM ORGANIZACIJAMA, DRŽAVNIM PREDUZEĆIMAI INSTITUCIJAMA SAVEZA SOVJETSKIH SOCIJALISTIČKIH REPUBLIKA.

On je bio dobro upoznat sa tom Komisijom. Stvorena 1942. godine da rešava probleme povezane sa nacističkom okupacijom, ona je na kraju radila sve, od istraga u koncentracionim logorima koje je oslobodila Crvena armija, do procene umetničkih blaga opljačkanih iz sovjetskih muzeja. Do 1945.

Komisija se razvila u glavnog pošiljaoca hiljada zatvorenika i navodnih izdajnika u gulage. Bila je to jedna od Staljinovih izmišljotina, i na kraju su u njoj radile hiljade ljudi, uključujući istražitelje na terenu, koji su po zapadnoj Evropi, severnoj Africi i Južnoj Americi tragali za umetničkim delima koja su ukrali Nemci.

Seo je na metalnu stolicu i počeo da prelistava listove papira u prvoj kutiji. Napredovao je sporo, zbog obima materijala i teških ruskih ćiriličnih pismena. Sve u svemu, kutija je predstavljala razočaranje: u njoj su se uglavnom nalazili zaključci o raznim istragama Komisije. Prošla su dva duga sata a on nije pronašao ništa zanimljivo. Počeo je da pregleda drugu kutiju, u kojoj se nalazilo još zaključnih izveštaja. Negde na sredini kutije, naišao je na svežanj izveštaja sa terena. Istražitelji su bili pohlepni sakupljači, kao i on sam. Ali plaćao ih je Staljin, i radili su isključivo za sovjetsku vladu.

Pregledao je jedan po jedan izveštaj.

Mnogi su bili tek nevažne priče o neuspešnim potragama i razočaravajućim putovanjima. Ipak, bilo je i nekih uspeha, a povratak izvesnih predmeta bio je zabeležen visokoparnim rečima. Degaov *Trg Konkord*. Gogenove *Dve sestre*. Van Gogova poslednja slika, *Bela kuća noću*. Čak je prepoznao imena istražitelja. Sergej Telegin. Boris Zernov. Pjotr Sabsal. Maksim Vološin. Čitao je i druge njihove izveštaje sa terena, u ostalim arhivima. U kutiji se nalazilo stotinak izveštaja, i svi su oni sigurno bili zaboravljeni, pošto danas nisu bili od velike koristi, osim za one retke ljude koji su i dalje tragali.

Prošlo je još sat vremena, a službenik je u međuvremenu dolazio tri puta, pretvarajući se da želi da pomogne. On je odbio svaku ponudu za pomoć, jedva čekajući da iritantni čovečuljak ode da se bavi svojim poslom. Kada je već bilo skoro pet sati, pronašao je zabelešku namenjenu Nikolaju Šverniku, nemilosrdnom Staljinovom lojalisti koji je bio na čelu Vanredne komisije. Ali ova službena nota nije ličila na ostale. Nije bila adresirana na zvanično sedište Komisije. Umesto toga, bila je pisana rukom i bila je lične prirode, sa datumom od 26. novembra 1946. Crno mastilo na tankom sjajnom papiru bilo je skoro izbledelo:

Druže Švernik,

Nadam se da vas ova poruka zatiče u dobrom zdravlju.

Boravio sam u Donenzbergu, ali nisam mogao da pronađem

nijedan od Geteovih rukopisa za koje se mislilo da še tamo nalaze. Istraga, diskretno obavljena, razume se, pokazuje da su prethodni sovjetski istražitelji možda uklonili tražene predmete u novembru 1945. Predlažem ponovnu proveru spiskova u Zagorsku. Juče sam se sastao sa Uhom. Izvestio me je o Loringovim aktivnostima. Izgleda da su vaše sumnje tačne. Razne ekipe radnika nekoliko puta su dolazile u rudnike Harc, ali nije angažovan niko od lokalnih radnika. Sve osobe je na lice mesta dovezio i odatle odvezio Loring. Jantarnaja komnata je možda pronađena i odneta. U ovom trenutku je to nemoguće znati zasigurno. Uho prati neke dodatne tragove u Češkoj i javiće se direktno vama za nedelju dana.

Danja Čapajev

Za tanki papir bila su prikačena dva novija lista, oba fotokopirana. Bili su to memorandumi KGB-a sa martovskim datumom od pre sedam godina. Pomislio je kako je čudno što su gurnuti među originalne dokumente stare pedeset i više godina. Pročitao je prvu zabeležku odštampanu ćirilicom:

Potvrđeno je da je Uho Karol Borja, koji je nekada radio za Komisiju, u periodu 1946-58. Odselio se u SAD 1958. godine, sa dozvolom tadašnje vlade. Promenio ime u Karl Bejts. Sadašnja adresa: Avenija Stoksvud 959, Atlanta, Džordžija (okrug Fulton) SAD. Uspostavljen je kontakt sa njim. Porekao da ima ikakve informacije o Jantarnoj komnati posle 1958. godine. Nije bio u mogućnosti da pronađe Danju Čapajeva. Borja tvrdi da ne zna gde se Čapajev nalazi. Zahtevamo dodatne instrukcije pre nastavka postupka.

Danja Čapajev je bilo ime koje je prepoznao. Tražio je tog starog Rusa pre pet godina, jedinog od još živih istražitelja sa kojim nije razgovarao, ali nije mogao da ga pronađe. Sada je izgledalo da možda postoji još jedan. Karol Borja, ili Karl Bejts. Čudno smišljeno ime. Rusi kao da su uživali u šifrovanim recima. Da li je u pitanju bila ljubav prema njima ili bezbednost? Teško je bilo reći. Viđao je da se pominju nadimci kao što su Vuk, Crni

Medved, Orazo i Oštro Oko. Ali Uho? Ovo je bio jedinstven nadimak.

Prešao je na drugu stranicu, drugi memorandum KGB-a odštampan ćirilicom, u kome se nalazilo još informacija o Karolu Borji. Čovek sada ima osamdeset jednu godinu. Po zanimanju je juvelir, penzionisan. Žena mu je umrla pre četvrt stoleća. Ima ćerku, udatu, koja živi u Atlanti u državi Džordžija, i unuće. Istina, ovo su bile informacije od pre sedam godina. Ali to je ipak bilo više nego što je *on* znao o Karolu Borji.

Ponovo je pogledao dokument iz 1946. Naročito napomenu o Loringu. Bio je to drugi put da viđa njegovo ime u izveštajima. Nemoguće da se radilo o Ernstu Loringu. On je premlad. Verovatnije je u pitanju njegov otac Jozef. Sve više se nametao zaključak da je porodica Loring takođe odavno na ovom tragu. Možda je putovanje u Sankt Peterburg vredelo truda. Dva neposredna pominjanja *Jantarnaje komnate*, što je bila retkost u sovjetskim dokumentima, i neke nove informacije.

Novi trag.

Uho.

„Hoćete li uskoro završiti?”

Podiže pogled. Službenik je zurio u njega. Pitao se koliko je već dugo kopile stajalo tu.

„Prošlo je pet sati”, reče čovek.

„Nisam znao. Završiću brzo.”

Službenikov pogled prelete preko stranice u njegovoj ruci, u pokušaju da kradom osmotri sadržaj. On ležernim pokretom prekri stranicu. Čovek je naizgled shvatio poruku i krenuo nazad ka svom radnom stolu.

On podiže papire.

Zanimljivo je da je KGB tražio dva nekadašnja člana Vanredne komisije pre samo nekoliko godina. On je mislio da se potraga za *Jantarnajom komnatom* završila sredinom sedamdesetih godina. U svakom slučaju, takav je bio zvanični izveštaj. Naišao je na samo nekoliko pojedinačnih napomena o njoj iz osamdesetih godina. Ništa novijeg datuma, sve do danas. Rusi nisu odustajali, za to je morao da im oda priznanje. Ali s obzirom na to kolika je bila nagrada, mogao je da ih razume. Ni on nije odustajao. Pratio je tragove proteklih osam godina. Razgovarao je sa starcima oslabelog pamćenja i tvrdim na rečima. Boris Zernov. Pjotr Sabsal. Maksim Vološin. Tragači, poput njega, koji su svi tražili jedno te isto. Ali niko ništa nije znao. Možda će sa Karolom Borjom biti drugačije. Možda on zna gde je Danja Čapajev. Nadao

se da su obojica još živi. Svakako je vredelo otputovati avionom u SAD da to proveriti. Jednom je već bio u Atlanti. Za vreme olimpijade. Vrelo i vlažno, ali upečatljivo mesto.

Pogledao je prema službeniku. Nesnosni čovek je stajao sa druge strane nakrivljenih polica, zauzet vraćanjem dosijea na mesto. Knol brzo presavi tri stranice i gurnu ih u džep. Nije nameravao da ostavi za sobom ništa što bi neki drugi ljubopitljiv um mogao da pronađe. Vratio je dve kutije na mesto i krenuo prema izlazu. Službenik ga je čekao pored otvorenih vrata.

„Doviđenja”, reče mu on na ruskom.

„Prijatan dan vam želim.”

Izašao je i vrata se odmah zatvoriše za njim. Mislio je da neće trebati mnogo vremena da budala prijavi njegovu posetu, i svakako će za nekoliko dana dobiti nagradu za svoju revnost na poslu. Nije važno. On je bio zadovoljan. Ushićen. Imao je nov trag. Možda nešto od ključne važnosti. Početak potrage. Možda čak i uspešne.

Najvažnije potrage.

Krenuo je niz stepenice dok su mu u ušima odjekivale reči iz memoranduma.

Jantarnaja komnata.

Ćilibarska soba.

DEVET

BURG HERC, NEMAČKA

19.54

Knol je zurio kroz prozor svoje spavaće sobe, smeštene u gornjem delu zapadnog tornja zamka. Tvrđava je pripadala njegovom poslodavcu Francu Felneru. Bila je to reprodukcija zdanja napravljena u 19. veku, a originalno zdanje su spalili i do temelja srušili Francuzi kada su pregazili Nemačku 1689. godine.

Burg Herc, „Tvrđava srce”, bilo je prikladno ime, pošto se utvrđenje nalazilo skoro u centru ujedinjene Nemačke. Francov otac Martin kupio je zgradu i okolnu šumu posle Prvog svetskog rata, kada je prethodni vlasnik napravio pogrešnu pretpostavku i podržao kajzera. Knolova spavaća soba, njegov dom u prethodnih jedanaest godina, nekada je služila kao odaja glavnog poslužitelja u zamku. Bila je prostrana, izdvojena i opremljena kupatilom. Iz nje se pogled pružao kilometrima u daljinu, preko travnatih poljana, šumovitih uzvisina Rotara i blatnog Edera, koji je tekao istočno ka Kaselu. Glavni poslužitelj služio je starijeg Felnera svakog dana poslednjih dvadeset godina života Martina Felnera, i umro je samo nedelju dana posle svog gospodara. Knol je čuo trač koji je u suštini ukazivao na to da je među njima dvojicom bilo nečeg više od odnosa između poslodavca i zaposlenog, ali on nikada nije pridavao mnogo značaja glasinama.

Bio je umoran. Poslednja dva meseca su bez svake sumnje bila iscrpljujući Dugačak put do Afrike, jurnjava kroz Italiju i, najzad, Rusija. Prešao je dugačak put od trosobnog stana u državnoj višespratnici, trideset kilometara severno od Minhena, njegovog doma do devetnaeste godine života. Otac mu je bio fabrički radnik, a majka nastavnica muzike. Sećanje na majku uvek mu je izazivalo nežnost. Ona je bila Grkinja koju je otac upoznao tokom rata. Uvek ju je oslovljavao po imenu, Amara, što je značilo „nepomućena”. Ime joj je savršeno pristajalo. Od nje je nasledio istaknuto čelo, prćast nos i neutaživu radoznalost. Ona je takođe u njega usadila strast za učenjem i dala mu ime Kristijan, pošto je bila predana vernica.

Otac ga je uobličio u muškarca, ali ta ogorčena budala mu je takođe usadila osećaj gneva. Jakob Knol se borio u Hitlerovoj vojsci kao zagriženi

nacista. Podržavao je Rajh do samog kraja. Bio je čovek koga je teško voleti, ali isto tako i teško ignorisati.

Okrenu se od prozora i pogleda ka noćnom stočiću pored kreveta s baldahinom.

Na stočiću je ležao primerak knjige *Hitlerovi dobrovoljni dželati*. Naslov mu je privukao pažnju pre dva meseca. Izdvojio se iz poplave knjiga objavljenih u skorije vreme o psihologiji nemačkog naroda za vreme rata. Kako je toliko ljudi dopustilo varvarizam tolike manjine? Da li su oni bili voljni saučesnici, kao što je na to ukazivao pisac knjige? Teško je reći za sve. Ali njegov otac je definitivno bio jedan od takvih. On je lako stizao do osećaja mržnje. To je za njega bilo poput droge. Koje je ono beše Hitlerove reći često citirao? *Ja idem putem koji određuje providenje sa sigurnošću čoveka koji hoda u snu*.

A to je bilo tačno ono što je Hitler i radio sve do svog pada. Jakob Knol je isto tako umro ogorčen, dvanaest godina nakon što je Amara podlegla dijabetesu.

Knol je imao osamnaest godina i bio sasvim sam kada mu je IQ genija obezbedio školarinu na Univerzitetu u Minhenu. Uvek su ga zanimala humanističke nauke, a tokom završne godine fakulteta dobio je stipendiju za studije umetnosti na Univerzitetu u Kembridžu. Zabavljala ga je pomisao na leto kada se nakratko zbližio sa simpatizerima neonacizma. U to vreme takve društvene grupe nisu bile ni blizu tako glasne kao danas, i nemačka vlada ih je bila zakonom zabranila. Ali njega nije interesovao njihov jedinstven pogled na svet. Ni onda, ni sada. Niti je osećao mržnju. Obe te stvari su bile kontraproduktivne i nisu donosile profit.

Naročito kada je otkrio razne privlačne i živopisne žene.

Proveo je samo godinu dana na Kembridžu pre nego što je napustio studije i počeo da radi za firmu *Nordsternfajn art inšurens* u Londonu, kao kupoprodajni posrednik. Sećao se kako je brzo stekao ugled u poslu kada je vratio vlasniku delo jednog holandskog majstora za koje se mislilo da je zauvek izgubljeno. Lopovi su pozvali i zahtevali otkupninu od dvadeset miliona funti, preteći da će platno u suprotnom biti spaljeno. Još uvek je mogao da vidi šok na licima svojih pretpostavljenih kada je hladno rekao lopovima da ga spale. Ali oni to nisu uradili. Znao je da neće. A mesec dana kasnije je povratio sliku, nakon što su krivci u očajanju pokušali da je prodaju vlasniku.

S podjednako lakoćom je ostvario još uspeha.

Otkriće dela starih majstora, vrednih trista miliona dolara, ukradenih iz Bostonskog muzeja. Dvanaest miliona dolara vredno delo Žan-Batista Odrija, ukradeno u severnoj Engleskoj od privatnog kolekcionara takođe je vraćeno. Dve veličanstvene Tarnerove slike, otuđene iz galerije Tejt u Londonu, pronađene su u jednom zapuštenom stanu u Parizu.

Franc Felner ga je upoznao pre jedanaest godina, kada ga je *Nordstern* poslao da izvrši popis Felnerove kolekcije. Kao svaki pažljiv kolekcionar, Felner je osigurao poznata umetnička dela koja je posedovao, ona koja su se ponekad pojavljivala u evropskim umetničkim i američkim specijalizovanim časopisima, a publicitet je bio način da stekne ugled i podstakne prodavce sa crne berze da traže njega kada dođu u posed istinski vrednih dela. Felner ga je ubedio da napusti *Nordstern* ponudivši mu velikodušnu platu, sobu u Burg Hercu, i uzbuđenje koje je dolazilo sa vraćanjem nekih od najveličanstvenijih dela ljudskog roda. Imao je talenta za traganje i neizmerno je uživao u izazovu pronalaženja nečega zbog čega su ljudi prešli ogromne daljine da bi ga sakrili. Žene koje je susretao bile su podjednako primamljive. Ali naročito ga je uzbuđivalo ubijanje. Da U je to nasledio od oca? Bilo je teško reći. Da li je bio bolestan? Poremećen? Da li ga je zaista uopšte bilo briga za to? Ne. Život je bio dobar.

Prokleta dobar.

Odmakao se od prozora i ušao u kupatilo. Prozorčić iznad toaleta bio je otvoren i svež večernji vazduh sušio je sa pločica vlagu koju je stvorilo njegovo malopredašnje tuširanje. Gledao je sebe u ogledalu. Smeđa boja za kosu koju je koristio proteklih nekoliko nedelja nestala je i kosa mu je ponovo bila plava. Obično nije pribegavao maskiranju, ah pod datim okolnostima je smatrao pramenu izgleda mudrim potezom. Obrijao se posle tuširanja i preplanulo lice mu je bilo čisto i glatko. I dalje je zračilo samopouzdanjem, prava slika odlučnog čoveka čvrstih ubeđenja i sklonosti. Rastrljao je malo kolonjske vode po vratu i obrisao kožu peškirom, pa obukao svoj večernji sako.

U sobi je na noćnom stočiću zazvonio telefon. Prošao je kroz spavaću sobu i javio se pre trećeg zvona.

„Ja čekam”, rekao je ženski glas.

„A strpljenje nije jedna od tvojih vrlina?”

„Teško da jeste.”

„Dolazim.”

* * *

Knol krenu niz spiralno stepenište. Uski kameni nogostup savijao se u smeru kazaljke na satu, po ugledu na srednjovekovni uzorak koji je primoravao desnoruke mačevaocce napadače da se istovremeno bore protiv središnjeg tornja i protiv branilaca zamka. Kompleks zamka je bio ogroman. U osam masivnih kula, ukrašenih napola presečenim deblima, nalazilo se više od stotinu soba. Zabati i prozori spavaćih soba ukrašavali su njegovu spoljašnjost, a sa njih se pružao izvanredan pogled na doline obrasle gustom šumom. Kule su bile postavljene u osmougao oko prostranog unutrašnjeg dvorišta. Povezivala su ih četiri hodnika, a sve građevine imale su strmo nagnute krovove od crepa koji su svedočili o oštrim nemačkim zimama.

Skrenuo je u dnu stepeništa i pošao kroz niz kamenom popločanih hodnika prema kapeli. Nad njim su se nadvijali lučni svodovi. Prolazi su bili oivičeni bojnim sekirama, kopljima, halebardama, šlemovima s vizirom sve sami kolekcionarski primerci. On je lično kupio najveći viteški oklop od jedne žene u Luksemburgu, visok bezmalo dvesta četrdeset centimetara. Originalne flamanske tapiserije ukrašavale su zidove. Osvetljenje je bilo blago i indirektno, prostorije tople i suve.

Kroz lučna vrata na drugom kraju hodnika ulazilo se u samostan. On izađe i krenu kroz nadsvodeni prolaz do stubovima omeđenog ulaza. Kamena lica uklesana u fasadu pratila su njegove korake. Bili su to ostaci prvobitne građevine iz sedamnaestog veka; identitet ljudi čija su lica prikazana bio je nepoznat, iako se u jednoj legendi tvrdilo da su to lica glavnog graditelja zamka i njegova dva pomoćnika, ljudi koji su ubijeni i uzidani u kamen tako da nikada ne mogu da naprave drugu sličnu građevinu.

Prišao je kapeli Svetog Tome. Zanimljiv naziv, pošto to nije bilo samo ime avgustinskog monaha koji je osnovao obližnji manastir pre sedam vekova, nego i ime starog glavnog sluge Martina Feldmana.

Gurnuo je teška hrastova vrata ka unutra.

Stajala je u centralnom prolazu, odmah iza pozlaćene ograde koja je razdvajala predsoblje od šest hrastovih klupa. Užarene zidne svetiljke obasjavale su crno-zlatni rokoko oltar u pozadini, ostavljajući nju u senci. Prozori od obojenog stakla sa leve i desne strane bili su neosvetljeni.

Heraldički znakovi vitezova iz zamka, izrađeni od raznobojnog stakla, nisu ostavljali neki poseban utisak dok su čekali da ih oživi jutarnje sunce.

Ovde nije obavljano mnogo službi božjih. Kapela je sada bila izložbena prostorija za pozlaćene relikvijare iz Felnerove kolekcije, jedne od najsveobuhvatnijih u svetu, koja je mogla da se takmiči sa većinom evropskih katedrala.

On se osmehnu svojoj domaćici.

Monika Felner je imala trideset četiri godine i bila je ćerka naslednica njegovog poslodavca. Koža koja je prekrivala njenu visoku, vitku figuru imala je tamnu nijansu nasleđenu od majke, Libanke koju je njen otac strastveno voleo pre četrdeset godina. Ali stari Martin Felner nije bio oduševljen sinovljevim izborom žene i na kraju ih je primorao na razvod a nju poslao nazad u Liban, pri čemu je za sobom ostavila dvoje dece. Knol je često mislio da je hladna, sračunata atmosfera nedodirljivosti koja je okruživala Moniku Felner bila posledica progona njene majke. Ali ona nikada nije pričala o tome, a on to nikada nije ni tražio. Stajala je ponosito, kao i uvek, a njeni zamršeni crni uvojci nemarno su joj padali na ramena. Titraj osmeha joj je izvio usne. Nosila je tamnosmeđi svileni sako i usku suknju od tankog platna, čiji je izrez dosezao sve do uskih delikatnih bedara. Bila je jedina naslednica Felnerovog bogatstva, zbog prevremene smrti svog starijeg brata pre dve godine. Njeno ime je značilo „predana Bogu”, ali je ona bila sve drugo sem toga.

„Zaključaj”, rekla je.

On spusti rezu na vrata.

Krenula je ka njemu, njišući bokovima, lupkajući petama po drevnom mermernom podu. Dočekao ju je na kapiji. Neposredno ispod nje nalazio se grob njenog dede; u glatki beli mermer bilo je uklesano MARTIN FELNER 1868-1941. Starčeva poslednja želja bila je da bude sahranjen u zamku koji je toliko voleo. Nije imao ženu koja bi ga pratila u smrti. Pored starog Felnera ležao je njegov glavni sluga, a taj grob je označavalo još slova uklesanih u kamen.

Primetila je kako on gleda u pod.

„Siroti deda. Bio je tako jak u poslu, a ipak tako slabog duha. Mora da je u ono vreme bilo gadno biti peder.”

„Možda se to genetski nasleđuje?”

„Teško da je tako. Mada moram da kažem da žena ponekad može da

predstavlja zanimljivu promenu.”

„Tvoj otac to ne bi želeo da čuje.”

„Mislim da ga u ovom trenutku nije briga za to. Više ga brineš ti. Kod sebe ima primerak nekih novina iz Rima. Na naslovnoj strani je članak o smrti Pjetra Kapronija.”

„Ali takođe ima i kutiju za šibice.”

Ona se osmehnu. „Misliš da uspeh sve sređuje?”

„Ustanovio sam da je to najbolja garancija za sigurnost u poslu.”

„U svojoj jučerašnjoj poruci nisi pomenuo ubistvo Kapronija.”

„To je delovalo kao nevažna pojedinost.”

„Samo ti smatraš nož u grudima nevažnom pojedinošću. Otac hoće da razgovara sa tobom. Čeka te.”

„Očekivao sam to.”

„Ne deluješ zabrinuto.”

„Da li bi trebao da budem?”

Strogo ga je pogledala. „Ti si tvrdokorno kopile, Kristijane.”

Shvatio je da kod nje nema ničeg od sofisticirane atmosfere kojom je zračio njen otac, ali su njih dvoje mnogo ličili na dva načina oboje su bili hladni i revnosni. U novinama su je stalno povezivali sa različitim muškarcima, pitajući se ko bi najzad mogao da se dočepa nje i novca koji je sa sobom donosila, ali on je znao da nju niko nikada neće kontrolisati. Felner ju je pažljivo pripremao poslednjih nekoliko godina, spremajući je za dan kada će preuzeti njegovo poslovno carstvo u oblasti komunikacija, zajedno sa njegovom kolekcijom koju je prikupljao sa strašću, dan koji će zasigurno uskoro doći. Obrazovala se izvan Nemačke, u Engleskoj i SAD, i usput stekla još oštrij jezik i još drskiji stav. Ali njenom karakteru nije pomagalo ni to što je bila bogata i razmažena.

Pružila je ruku i potapšala ga po desnom rukavu. „Noćas nema peroreza?”

„Da li mi je potreban?”

Ona se privi uz njega. „Ja umem da budem vrlo opasna.”

Obgrlila ga je rukama. Usne im se spojiše, a njen jezik je uzbuđeno istraživao njegova usta. Uživao je u njenom ukusu i naslađivao se strašću koju je otvoreno pokazivala. Dok se odmicala, žestoko ga je ugrizla za donju usnu. Osetio je ukus krvi.

„Da, umeš.” Potapšao je ranu maramicom.

Pružila je ruku i raskopčala mu pantalone.

„Mislio sam da si rekla da her Felner čeka.”

„Vremena imamo u izobilju.” Gurnula ga je na pod, pravo iznad groba svog dede. „A ja ne nosim donji veš.”

DESET

Knot je išao za Monikom kroz prizemlje zamka, sve do sale sa kolekcijom. Taj prostor je zauzimao veći deo severozapadne kule i bio je podeljen na sobu otvorenu za javnost, u kojoj je Felner izlagao svoje poznate i legalno stečene predmete, i tajnu sobu, u koju su ulazili samo on, Felner i Monika.

Ušli su u salu otvorenu za javnost i Monika zaključa teška drvena vrata za njima. Osvetljene vitrine stajale su u redovima kao vojnici u stavu mirno, a u njima su bili izloženi raznoliki predmeti. Zidovi su bili prekriveni tapiserijama i slikama. Plafon je bio ukrašen freskama koje su prikazivale Mojsija kako daje zakone narodu, izgradnju Vavilona i prevođenje Septuaginte.

Felnerova privatna radna soba nalazila se iza severnog zida. Ušli su u nju, i Monika kliznu lakim korakom do niza ormara s knjigama od izrezbarene hrastovine i sa debelom pozlatom u baroknom stilu. Knol je znao da su sve knjige kolekcionarski primerci. Felner je voleo knjige. Kolekcija *Beda Venerabilis*[3] iz devetog veka bile su najstarije i najvrednije knjige koje je imao; Knol je imao dovoljno sreće da pronade zalihu u jednoj francuskoj parohijskoj kući, a sveštenik je bio i više nego spreman da se rastavi od njih u zamenu za skroman prilog crkvi i njemu samom.

Monika je izvadila crni daljinski upravljač iz džepa sakoa i pritisnula dugme. Središnji ormar za knjige se polako okrenuo oko svoje ose. Iz prostorije iza njega doprla je bela svetlost. Franc Felner je stajao u sredini dugačke prostorije bez prozora, galerije lukavo skrivene na sastavu dve velike dvorane. Visoki svodovi i ovalni oblik zamka obezbeđivali su dodatnu arhitektonsku kamuflažu. Debeli kameni zidovi nisu propuštali zvuk a specijalni uređaj je filtrirao vazduh u skrivenoj odaji.

Još vitrina sa predmetima iz kolekcije stajalo je u nepravilnim redovima, a svaka je bila osvetljena pažljivo postavljenim halogenim svetiljkama. Knol se kretao vijugavom putanjom između vitrina, primećujući neke od skorije nabavljenih predmeta. Skulptura od žada koju je on ukrao iz privatne kolekcije u Meksiku, što nije bio problem pošto ju je navodni vlasnik isto tako ukrao iz gradskog muzeja Halape[4]. Veći broj drevnih afričkih, eskimskih i japanskih figurica uzetih iz jednog stana u Belgiji, ratni plen za koji se verovalo da je davno izgubljen. Naročito se ponosio Gogenovom

skulpturom dalje na levoj strani, izvanrednim primerkom koji je preteo od jednog lopova u Parizu.

Zidovi su bih ukrašeni slikama. Pikasov autoportret. Koređova *Sveta porodica*. Botičelijev *Portret dame*. Direrov *Portret Maksimilijana I*. Sve originali, smatrani zauvek izgubljenim.

Poslednji kameni zid bio je prekriven ogromnim Goblenovim tapiserijama koje je Herman Gering opljačkao tokom rata. Bile su preuzete od još jednog navodnog vlasnika pre dve decenije i vlada Austrije i dalje je revnosno tragala za njima.

Felner je stajao pored staklene kutije u kojoj se nalazio mozaik iz trinaestog veka sa slikom pape Aleksandra IV. Knol je znao da je to jedan od starčevih omiljenih predmeta iz kolekcije. Pored njega je bila izložbena kutija sa Faberžeovom kutijom za šibice. Sićušna halogena svetiljka obasjavala je emajl crven poput jagode. Felner je očigledno izglačao predmet. Knol je znao koliko njegov poslodavac voli da lično pripremi svako svoje blago, jer je tako bio sigurniji da oči neznanaca neće videti ono što je nabavio.

Felner je bio mršav čovek s izgledom ptice grabljivice, njegovo strogo lice imalo je boju betona i izražavalo je isto toliko emocija. Nosio je naočare sa okvirom od žice koje su uokvirivale njegove sumnjičave oči. Knol je često pomišljao kako se u njima zasigurno nekada video pogled jednog idealiste. Sada su to bile usahnule oči čoveka koji se bliži osamdesetoj godini života, koji je sagradio poslovno carstvo zahvaljujući časopisima, novinama, televiziji i radiju, ah je izgubio zanimanje za sticanje novca kada je stekao imovinu vrednu više milijardi dolara. Njegov takmičarski karakter sada je bio usmeren na druge poduhvate, koji su bili više privatne prirode. Na aktivnosti u kojima su ljudi sa mnogo novca i bezgraničnim strpljenjem mogli da postignu neverovatne rezultate.

Felner podiže primerak *Internešenel dejli njuza* sa izložbene kutije i pruži ga ispred sebe. „Hoćeš li mi reći zašto je ovo bilo neophodno?” Glas mu je bio promukao od nebrojenih popušenih cigareta.

Knol je znao da su te novine bile u vlasništvu Felnerove korporacije, i da su u kompjuter u spoljašnjoj radnoj sobi svakodnevno stizali članci sa svih strana sveta. Smrt bogatog italijanskog industrijalca svakako je bila nešto što je privuklo starčevu pažnju. U dnu prednje strane nalazio se članak:

Pjetro Kaproni, 58, osnivač Due Mori industrije, pronađen

je juče na svom imanju u severnoj Italiji sa smrtonosnom ranom od noža u grudima. Takođe je pronađena i nasmrt izbodena Karmela Terca, 27, s prebivalištem u Veneciji, kako je utvrđeno identifikacijom na mestu zločina. Policija je pronašla dokaze o nasilnom ulasku kroz vrata u prizemlju, ali do sada nije otkrila da je bilo šta nestalo iz vile. Kaproni se bio povukao sa posla u Due Mori, konglomerata koji ga je doveo do položaja jednog od najvažnijih proizvođača vune i keramike u Italiji. Ostao je aktivan kao veliki deoničar i konsultant, i njegova smrt predstavlja veliki gubitak za kompaniju.

Felner prestade da čita. „Ovu raspravu smo vodili i ranije. Upozoren si da svoje nastranosti upražnjavaš u slobodno vreme.”

„Ovo je bilo neophodno, her Felneru.”

„Ubijanje nikada nije neophodno, ako ispravno radiš svoj posao.” Skrenuo je pogled na Moniku, koja je sve posmatrala očigledno se zabavljajući. „Sinjor Kaproni me je zatekao u kući. Čekao me je. Postao je sumnjičav prilikom moje prethodne posete. Koju sam obavio, ako se sećate, na vaše insistiranje.”

Felner je izgleda odmah shvatio poruku. Lice starijeg muškarca smekša. Knol je dobro poznavao svog poslodavca.

„Sinjor Kaproni nije želeo da deli svoje bogatstvo bez borbe. Ja sam mu jednostavno izašao u susret, zaključivši da vi želite taj predmet bez obzira na sve. Jedina alternativa je bila da odem bez njega i rizikujem izlaganje pažnji javnosti.”

„Sinjor ti nije ponudio mogućnost da jednostavno odeš? Najzad, on nije mogao tek tako da pozove policiju.”

Knol je smatrao laž boljom od istine. „Sinjor je zapravo želeo da me ubije. Bio je naoružan.”

Felner odvrati: „U novinama se to ne pominje.”

„Što je dokaz nepouzdanosti štampe”, reče on uz osmeh.

„A šta je sa kurvom?” upita Monika. „I ona je bila naoružana?”

On se okrenu prema njoj. „Nisam znao da toliko saosećaš sa prostitutkama. Siguran sam da je bila svesna rizika kada je pristala da se petlja sa čovekom kao što je Kaproni.”

Monika priđe bliže. „Jebao si je?”

„Naravno.”

Oči joj blesnuše. Ali ništa nije rekla. Njena ljubomora je bila skoro isto toliko zabavna koliko i iznenađujuća. Felner prekide ovaj trenutak napetosti, pomirljivo kao i uvek.

„Kristijane, doneo si kutiju za šibice. Ja to cenim. Ali ubijanje samo privlači pažnju. To je poslednje što želimo. Šta ako pronađu tvoj DNK iz sperme?”

„Nije bilo druge sperme osim sinjoreve. Moja je bila u njenom stomaku.”

„Šta je sa otiscima prstiju?”

„Nosio sam rukavice.”

„Shvatam da si obazriv. Zahvalan sam zbog toga. Alija sam star čovek koji samo želi da prosledi ono što je sakupio svojoj ćerki. Ne želim da vidim nikoga od nas u zatvoru. Da li sam jasan?”

Felner je zvučao iscrpljeno. Vodili su ovaj razgovor i ranije, i Knol je istinski mrzeo kada ga razočara. Njegov poslodavac je bio dobar prema njemu i velikodušno je sa njim delio bogatstvo koje su sakupili. Na mnogo načina mu je bio više otac nego što je to Jakob Knol ikada bio. Ipak, Moniku nikada nije doživljavao kao sestru.

Primetio je pogled u njenim očima. Razgovor o seksu i smrti sigurno je bio uzbudljiv za nju. Najverovatnije će mu kasnije doći u sobu.

„Šta si otkrio u Sankt Peterburgu?”, najzad upita Felner.

On ga obavesti o pominjanjima *Jantarnaje komnate* na koja je naišao, a zatim im oboma pokaza listove papira koje je ukrao iz arhiva. „Zanimljivo je što su Rusi i dalje tražili Čilibarsku sobu, čak i u skorije vreme. Ipak, taj Karol Borja, Uho, jeste neko nov.”

„Uho?” Felner je savršeno govorio ruski. „Čudan nadimak.”

Knol klimnu glavom. „Mislim da bi se putovanje u Atlantu isplatilo. Možda je Uho još živ. Mogao bi da zna gde je Čapajev. On je bio jedini koga nisam našao pre pet godina.”

„Ja bih takođe smatrao pominjanje Loringa dodatnom potvrdom”, reče Felner. „To što si dvaput naišao na njegovo ime. Sovjeti su izgleda bili veoma zainteresovani za ono što je Loring radio.”

Knol je znao istoriju. Porodica Loring je vladala tržištem čelika i oružja u istočnoj Evropi. Ernst Loring je bio Felnerov glavni takmac u kolekcionarstvu. On je bio Čeh, sin Jozefa Loringa, i zračio je svojim nadmoćnim poreklom još od mladićkih dana. Poput Pjetra Kapronija, svakako

je bio čovek koji je navikao da bude po njegovom.

„Jozef je bio odlučan čovek. Ernst, nažalost, nije nasledio karakter svog oca. Pitam se u vezi sa njim”, reče njegov poslodavac. „Nešto mi je uvek smetalo kod njega ta iritantna srdačnost za koju je mislio da je ja prihvatam.” Felner se okrenu ka svojoj ćerki. „Šta misliš, *liebbling*, da li da se Kristijan zaputi u Ameriku?”

Monikino lice se ukoči. U tim trenucima je najviše ličila na svog oca. Nedokučiva. Suzdržana. Tajanstvena. Svakako će u godinama koje predstoje otac biti vrlo ponosan na nju. „Želim Ćilibarsku sobu.”

„A ja želim da je dobiješ, *liebbling*. Tragao sam četrdeset godina. Ali ništa. Apsolutno ništa. Nikada nisam razumeo kako bi tone ćilibara mogle jednostavno da nestanu.” Felner se ponovo okrenu ka njemu. „Idi u Atlantu, Kristijane. Pronađi Karola Borju, to Uho. Vidi šta on zna.”

„Vi shvatate da nemamo više tragova ako je Borja mrtav. Proverio sam arhive u Rusiji. Samo u onome u Sankt Peterburgu postoji bilo kakva informacija o ovom tragu.”

Felner klimnu glavom.

„Službenik u Sankt Peterburgu je sigurno na nečijem platnom spisku. Ponovo je bio obazriv. Zbog toga sam i zadržao ove listove.”

„Što je bilo mudro. Siguran sam da Loring i ja nismo jedini zainteresovani za *Jantarnaju komnatu*. Kakvo će to biti otkriće, Kristijane. Skoro da poželiš da kažeš svetu za njega.”

„Skoro. Ah ruska vlada će želeti da joj se ona vrati, a ako bude pronađena ovde, Nemci će je sigurno konfiskovati. To bi bilo izvanredno sredstvo za razmenu blaga koja su Sovjeti odvezli sa sobom.”

„Zbog toga *mi* moramo da je nađemo”, reče Felner.

On spusti pogled. „Da i ne pominjemo dodatnu nagradu koju ste obećali.”

Starac se zakikota. „Baš tako, Kristijane. Nisam to zaboravio.”

„Dodatna nagrada, oče?”

„Deset miliona evra. Obećao sam to pre mnogo godina.”

„A ja ću poštovati to obećanje”, razjasni Momka.

Sigurno će ga poštovati, pomisli Knol.

Felner se odmače od izložbene kutije. „Ernst Loring sigurno traga za Ćilibarskom sobom. Sasvim je moguće da on plaća tog tehokratu u Sankt Peterburgu. Ako je tako, on zna za Borju. Hajde da ovo ne odgađamo, Kristijane. Moraš ostati korak ispred njega.”

„To i nameravam.”

„Možeš li da se pobrineš za Suzanu?” upita starac, sa nestašnim osmehom na svom oronulom licu. „Ona će biti agresivna.”

Primetio je da se Monika neskriveno nakostrešila na ovu napomenu. Suzana Dancer je radila za Ernsta Loringa. Bila je izuzetno obrazovana i do te mere odlučna da je mogla da bude i smrtonosna ako je to neophodno. Pre samo dva meseca jurila ga je preko jugozapadne Francuske u potrazi za parom svadbenih ruskih kruna iz devetnaestog veka, ukrašenih draguljima. Još „predivnog plena” koji su kradljivci decenijama skrivali. Dancerova je pobedila u toj trci i pronašla krune kod jedne starice na Pirinejima, u blizini španske granice. Staričin muž ih je posle rata zaplenio od jednog nacističkog kolaboracioniste. Dancerova je bila nepopustljiva u poteri za blagom, što je bila osobina kojoj se Knol veoma divio.

„Ne bih ni očekivao ništa drugo od nje.”

Felner pruži ruku. „Srećan lov, Kristijane.”

On se rukova sa starcem i okrenu se da pođe, uputivši se pravo ka zidu. U njemu se pojavi pravougaoni otvor kada se ormar za knjige sa druge strane ponovo okrenuo oko svoje ose.

„I podnosi izveštaje o razvoju situacije *meni!*” doviknu Monika.

JEDANAEST

VUDSTOK, ENGLSKA

10.45

Suzana Dancer se uspravi u sedeći položaj, naslonjena na jastuk. Pored nje je spavao dvadesetogodišnji mladić. Odvojila je jedan trenutak da pažljivo pogleda njegovo vitko nago telo. Mladić je zračio samopouzdanošću izložbenog konja. Kakvo je samo bilo zadovoljstvo tucati ga.

Ustala je iz kreveta i tiho prešla preko tvrdih podnih dasaka. Zamračena spavaća soba nalazila se na trećem spratu plemićke kuće iz šesnaestog veka, na imanju u vlasništvu Odri Vidon. Starica je odslužila tri mandata u Domu poslanika i najzad stekla titulu leđi, kupivši plemićku kuću na licitaciji nakon što prethodni vlasnik nije platio neki sitan iznos za hipoteku. Stara Vidonova je i dalje ponekad dolazila ovamo, ali je glavni stanar kuće bio Džeremi, njen jedini unuk.

Kako je lako bilo upecati Džeremija. Bio je lakomislen i vatren, više zainteresovan za pivo i seks nego za finansije i profit. Proveo je dve godine na Oksfordu i već dvaput je izbacivan zbog nedostatka akademskog znanja. Starica ga je mnogo volela i koristila je ono uticaja što joj je preostalo da vrati momka na studije, nadajući se da neće biti dodatnih razočaranja, ali izgledalo je da Džeremija nije bilo briga za to. balk:añ.do:w.nl:o:ad.

Suzana je skoro već dve godine tragala za poslednjom burmuticom. Originalna kolekcija se sastojala od četiri kutijice. Postojala je zlatna, sa mozaikom na poklopcu. Ovalna, ukrašena blistavom zelenom bojom i crvenim kuglicama. Treća je bila isklesana od tvrdog kamena, sa srebrnim okvirom. I emajlirana kutija, turska, ukrašena prizorom sa Zlatnog roga. Sve ih je u devetnaestom veku napravio isti zanatlija, majstor u svom poslu njegov žig se jasno video, urezan u dno kutijica i opljačkane su iz privatne kolekcije u Belgiji tokom Drugog svetskog rata.

Smatrane su izgubljenim, pretopljenim zbog zlata koje je bilo ugrađeno u njih, uništenim da bi se sa njih skinuli dragulji, što je bila sudbina koja je zadesila mnoge dragocene predmete. Ali jedna se pojavila pre pet godina u jednoj londonskoj aukcijskoj kući. Ona je bila tamo i kupila ju je. Njen poslodavac, Ernst Loring, bio je fasciniran složenom izradom starinskih

burmutica, i već ih je imao mnogo u kolekciji. Neke je nabavio legalno, kupivši ih na tržištu, ali je većinu kradom uzeo od vlasnika kao što je Odri Vidon. Kutijica kupljena na aukciji dovela je do sudskog spora sa naslednicima prvobitnog vlasnika. Loringovi pravni zastupnici su na kraju pobedili, ali je borba bila skupa i javna, i njen poslodavac nije želeo da je ponavlja. Zato je nabavka ostale tri prepuštena njoj, da je obavi na svoj kradomičan način.

Suzana je drugu pronašla u Holandiji, treću u Finskoj, a četvrtu sasvim neočekivano kada je Džeremi pokušao da je utrapi u drugoj aukcijskoj kući, bez znanja svoje bake. Oprezni aukcionar je prepoznao predmet i, znajući da ne može da ga proda, ostvario zaradu tako što mu je ona platila deset hiljada funti da sazna gde se on nalazi. Imala je mnogo takvih izvora u aukcijskim kućama širom sveta, ljude koji su budno motrili na ukradena blaga, stvari koje nisu mogli da prodaju legalno, ali su ipak mogli da ih prodaju sasvim lako.

Dovršila je oblačenje i očešljala kosu.

Bilo je lako obmanuti Džeremija. Kao i uvek, njeno lice kao kod nekog modela, krupne plave oči i zategnuto telo dobro su joj poslužili. Sve je prikrivala svojim mirnim i kontrolisanim izrazom lica zbog koga je izgledala kao neko drugi, neko koga se ne treba plašiti, neko kime je lako vladati i obuzdavati ga. Muškarci su brzo počinjali da se osećaju prijatno pored nje, a ona je naučila da lepota može da bude daleko bolje oružje od metaka ili sečiva.

Na prstima je izašla iz spavaće sobe i sišla niz drvene stepenice, pazeći da one škripe što je manje moguće. Ljupke elizabetanske šare ukrašavale su okolne zidove. Nekada je zamišljala da živi u takvoj kući sa mužem i decom. Ali to je bilo pre nego što ju je otac naučio vrednosti nezavisnosti i ceni posvećenosti. I on je radio za Ernsta Loringa, i sanjario da jednog dana kupi svoje imanje. Ali nikada nije ostvario svoju ambiciju, pošto je poginuo u avionskoj nesreći pre jedanaest godina. Ona je tada imala dvadeset pet godina, upravo je završila studije, a ipak Loring uopšte nije oklevao i odmah joj je ponudio da nasledi svog oca. Učila je zanat radeći i ubrzo je otkrila da je i ona, kao i njen otac, prirodno vešta u traganju, i veoma je uživala u poterama za blagom.

Skrenula je u dnu stepeništa, tiho prošla kroz salu za ručavanje i ušla u sobu s klavirom, obloženu hrastovinom. Prozori s pogledom na imanje bili su mračni, a beli visoki svod jedva se video kroz tamu. Prišla je stolu i

posegnula za burmuticom.

Broj četiri.

Bilo je to osamnaestokaratno zlato, poklopac je bio emajliran *en plein* i na njemu je bio prikazan Jupiter koji u vidu zlatnog pljuska oplodava Danaju. Prinela je kutijicu očima i zagledala se u sliku punačke Danaje. Kako su muškarci nekada smatrali takvu gojaznost privlačnom? Ali očigledno jesu, pošto su imali potrebu da fantaziraju kako su njihovi bogovi želeli takve vreće sala. Prevrnula je kutijicu i prešla prstima preko urezanih inicijala.[5]

B.N.

To je taj zanatlija.

Izvukla je platno iz džepa farmerki. Kutija, duga manje od deset centimetara, lako nestade među crvenim naborima platna. Gurnula je zamotuljak u džep pa otišla u biblioteku na drugoj strani prizemlja.

Odrastanje na Loringovom imanju donosilo je očigledne prednosti. Lep dom, najbolji staratelji, pristup umetnosti i kulturi. Loring se pobrinuo da porodica Dancerovih ima dobar tretman. Ali izolovanost zamka Lukov lišila ju je prijatelja u detinjstvu. Majka joj je umrla kada je imala samo tri godine, a otac je stalno bio na putu. Loring je bio taj koji je provodio vreme sa njom, a knjige su postale njeni poverljivi prijatelji. Jednom je čitala knjigu ispisanu kineskim simbolima koja je imala moć da odagna zle duhove. I u njenom slučaju je to i uradila. Priče su postale njeno utočište u koje je bežala. Naročito engleska književnost. Tragedije Marloua o kraljevima i moćnicima, poezija Drajdena, Lokovi eseji, Čoserove priče, Melorijeva *Morte d' Arthur*.

Ranije, kada ju je Džeremi proveo po prizemlju, jedna knjiga u biblioteci joj je posebno zapala za oko. Nemarnim pokretom ju je izvukla sa police i unutra pronašla karticu sa kitnjastom i napadnom svastikom koju je i očekivala, na kojoj je bio natpis: EX LIBRIS ADOLF HITLER. Dve hiljade knjiga iz Hitlerove lične biblioteke na brzinu je evakuisano iz Berhtezgadena i sakriveno u obližnjem rudniku soli samo nekoliko dana pred završetak rata. Kasnije su ih pronašli američki vojnici, i najzad su svrstane u Kongresnu biblioteku. Ali pre nego što se to desilo, neke su ukradene. Tokom godina ih se nekoliko pojavilo. Loring nije imao nijednu, pošto nije želeo nikakve podsetnike na užase nacizma, ali poznao je druge kolekcionare koji su ih imali.

Izvukla je knjigu sa police. Loring će biti zadovoljan zbog ovog dodatnog blaga.

Okrenula se da krene.

Džeremi je stajao go u mračnom otvoru vrata.

„Da li je to ona ista koju si ranije gledala?“, upitao je. „Baka ima tako mnogo knjiga. Neće joj nedostajati ta jedna.“

Prišla mu je sasvim blizu i brzo odlučila da upotrebi svoje najbolje oružje. „Uživala sam noćas.“

„Kao i ja. Nisi odgovorila na moje pitanje.“

Mahnula je knjigom. „Da. Ona ista.“

„Potrebna ti je?“

„Da.“

„Hoćeš li se vratiti?“

Čudno pitanje s obzirom na situaciju, ali shvatila je šta on istinski želi. Zato je spustila ruku i uhvatila ga dole, znajući da neće moći da joj odoli. Odmah je odgovorio na njeno blago milovanje. „Možda“, rekla je.

„Video sam te u sobi s klavirom. Ti nisi samo neka žena koja se upravo izvukla iz lošeg braka, zar ne?“

„Da lije to važno, Džeremi? Uživao si.“ Nastavila je da ga miluje. „Uživaš i sada, zar ne?“

Uzdahnuo je.

„A sve ovde ionako pripada tvojoj baki. Šta te briga?“

„I nije me briga.“

Sklonila je ruku. Njegov ud je ukočeno stajao. Nežno ga je poljubila u usne. „Sigurna sam da ćemo se ponovo videti.“ Provukla se pored njega i krenula prema prednjim vratima.

„Da ti nisam popustio, da li bi me povredila da dođeš do knjige i kutijice?“

Okrenula se. Zanimljivo kako neko toliko nezreo u životu može da bude dovoljno pronicljiv da razume dubine njenih želja. „Šta ti misliš?“

On je naizgled iskreno razmišljao o tome. To je možda bilo nešto najozbiljnije o čemu je razmišljao u poslednje vreme.

„Mislim da mi je drago što sam te jebao.“

DVANAEST

VOLARI, REPUBLIKA ČEŠKA

PETAK, 9. MAJ, 14.45

Suzana oštro skrenu *poršeom* nadesno, a upravljač i amortizeri *911 spidstera* savladaše jaku krivinu. Već je podigla krov, dopuštajući poslepodnevnom vazduhu da joj mrsi kosu vezanu u punđu. Držala je auto parkiran na aerodromu Ruzinje, a 120 kilometara od Praga do jugozapadne Češke bila je prijatna jednočasovna vožnja. Kola su bila poklon od Loringa, dodatna nagrada od pre dve godine, posle naročito uspešne godine u nabavljanju kolekcionarskih predmeta. Metalik-siva, sa unutrašnjošću od crne kože i raskošnim plišanim podovima. Proizvedeno je samo 150 takvih modela. U njenom autu je na kontrolnoj tabli zlatnim slovima bilo urezano *Draha*. „Dragica”, nadimak koji joj je Loring dao u detinjstvu.

Slušala je priče i čitala članke o Ernstu Loringu. U većini njih je prikazivan kao zlokoban, strog i prezriv, sa energijom fanatika i moralom despota. To nije bilo daleko od istine. Ali on je imao i svoju drugu stranu. Onu koju je ona poznavala, volela i poštovala.

Loringovo imanje je zauzimalo površinu od tri stotine jutara u jugozapadnoj Češkoj, samo nekoliko kilometara od granice s Nemačkom. Porodici je išlo odlično pod vlašću komunista, a njihove fabrike i rudnici u Čmutovu, Mostu i Teplicama bile su od ključne važnosti za tadašnju pretpostavku o samodovoljnosti Čehoslovačke. Uvek je mislila kako je zabavno što je porodične rudnike uranijuma u Jahimovu, u kojima su radili politički zatvorenici procenat smrtnosti među radnicima bio je skoro stoprocentan nova vlada zvanično smatrala nevažnim. Isto tako je bilo nevažno što su, posle godina izloženosti kiselim kišama, Tužne planine bile pretvorene u jezivo groblje šume koja je trunula. Bila je tek uzgredna napomena da su Teplice, nekada banjski grad u procvatu, u blizini poljske granice, sada bile poznatije po kratkom životnom veku svojih stanovnika nego po svojoj osvežavajućoj toploj vodi. Odavno je primetila da nikakvih fotografija tog područja nema u pomodnim reklamnim prospektima koje su ulični prodavci ispred Praškog zamka uvaljivali milionima turista koji su ga posećivali svake godine. Severna Češka bila je propast. Nekada je bila

neophodna, a sada nešto što treba zaboraviti. Ali bilo je to mesto gde je Ernst Loring sticao profit, i razlog zbog kojeg je živeo na jugu.

Plišana revolucija iz 1989. godine osigurala je nestanak komunizma. Tri godine kasnije Češka i Slovačka su se razdvojile, žurno podelivši državnu imovinu. Loring je imao koristi od oba događaja, brzo se svrstavši na stranu Havela i nove vlade Republike Češke, što je bilo ime koje je smatrao dostojanstvenim ali nedovoljno zvučnim. Čula je njegovo mišljenje o promenama koje su se dogodile. O tome kako su njegove fabrike i livnice bile potrebnije nego ikada. Iako je ponikao u komunizmu, Loring je bio provereni i pravi kapitalista. Njegov otac Jozef, kao i njegov deda pre njega, bili su kapitalisti.

Šta je on govorio sve ovo vreme? *Svim političkim pokretima potrebni su čelik i ugalj.* Loring je isporučivao i jedno i drugo, u zamenu za zaštitu, slobodu, i više nego tek skroman povrat ulaganja.

Plemićki dvorac se iznenada uzdigao na horizontu. Zamak Lukov. Nekadašnji viteški *hrad*, mesto na kom su se bregovi preteći izdizali iznad brzog toka rečice Orlik. Izgrađen je u burgundijsko-cisterijanskom stilu; prvi radovi na njemu započeti su u petnaestom veku, ali nije dovršen sve do sredine sedamnaestog veka. Trostruka kamena sedišta ispod kamenih stubova sa vrhovima u obliku listova pružala su se pored visokih zidova. Bedemi obrasli lozom bili su istaknani isturenim prozorima. Krov od crepa bleštao je narandžastom bojom na popodnevnom suncu.

Vatra je opustošila čitavo zdanje za vreme Drugog svetskog rata, nacisti su ga uzeli za svoj lokalni štab, a saveznici su ga na kraju bombardovali. Alije Jozef Loring povratio vlasništvo nad njim, stupivši u savez sa Rusima koji su oslobodili to područje na putu ka Berlinu. Posle rata, stariji Loring je obnovio i proširio svoje industrijsko carstvo, na kraju sve ostavivši Ernstu, svom jedinom živom detetu, što je bio potez koji je vlada u potpunosti podržala.

Mudri, preduzimljivi ljudi takođe su uvek potrebni, mnogo puta je govorio njen poslodavac.

Vratila je menjač u treću brzinu. Motor zareža, terajući gume da zaškripe po suvom asfaltu. Savila je uz uski put okružen gustom šumom i usporila pred glavnom kapijom zamka. Kapija koja je nekad kroz sebe propuštala konjske kočije i zatvarala se pred napadačima proširena je, a prilazni put je asfaltiran tako da automobili mogu lako da ulaze.

Loring je stajao napolju u dvorištu, neobavezno obučen, sa baštenskim

rukavicama na rukama, očigledno radeći oko svojih prolećnih cvetova. Bio je visok i koščat, iznenađujuće ravnih prsa i snažne građe za čoveka u poznim sedamdesetim godinama života. Tokom protekle decenije gledala je kako njegova mekana svetloplava kosa postaje siva i bez sjaja, kao i uska brada koja mu je prekrivala vilicu i izborani vrat. Baštovanstvo je oduvek bilo jedna od njegovih opsesija. Staklene bašte sa spoljašnje strane zidova bile su prepune egzotičnih biljaka sa svih strana sveta.

„Dobar dan, draga moja”, doviknu joj Loring na češkom.

Parkirala se i izašla iz *poršea*, izvlačeći putničku torbu sa suvozačkog sedišta.

Loring tapšanjem ruku strese zemlju sa rukavica i priđe joj. „Uspešan lov, nadam se?”

Ona uze malu kartonsku kutiju sa suvozačkog sedišta. Ni u Londonu ni u Pragu, carinici joj nisu postavljali dodatna pitanja o toj sitnici nakon što je objasnila da ju je kupila u suvenirnici Vestminsterske opatije za manje od trideset funti. Mogla je čak i da pokaže račun, pošto je zastala baš kod te prodavnice na putu ka aerodromu i kupila jeftinu repliku, koju je na aerodromu bacila u kantu za smeće.

Loring skide rukavice i podiže poklopac, zagledajući burmuticu pod sve slabijom poslepodnevnom svetlošću. „Predivno”, šapnu. „Savršeno.”

Ona uvuče ruku u torbu i izvadi knjigu.

„Šta je to?”, upita on.

„Iznenađenje.”

On vrati zlatnu dragocenost u kartonsku kutiju, zatim žurno uze knjigu i otvori korice, čudeći se umetnutoj kartici.

„Draha, ti me zapanjuješ. Kakva divna dodatna nagrada.”

„Odmah sam je prepoznala i pomislila da bi ti se dopala.”

„Svakako možemo da je prodamo ili razmenimo. Her Grajmel voli te knjige, a ja bih veoma voleo da dobijem sliku koju on poseduje.”

„Znala sam da ćeš biti zadovoljan.”

„Ovo će naterati Kristijana da obrati pažnju, ha? Predstavljaće pravo otkrovenje na našem sledećem sastanku.”

„Kao i za Franca Felnera.”

On odmahnu glavom. „Više ne. Verujem da je sada to Monika. Izgleda da ona sve preuzima. Polako ali sigurno.”

„Arogantna kučka.”

„Baš tako. Ali ona nije budala. Nedavno sam sa njom dugo razgovarao. Pomalo je nestrpljiva i previše poletna. Izgleda da je nasledila duh svog oca, mada ne i njegov mozak. Ali ko zna? Mlada je možda će naučiti. Siguran sam da će je Franc naučiti.”

„A šta je sa mojim dobročiniteljem? Ima li on nekih sličnih misli o povlačenju?”

Loring se isceri. „Šta bih radio?”

Ona pokaza ka cveću, „Bavio se baštom?”

„Teško. Ono što mi radimo toliko je podsticajno. Kolekcionarstvo donosi takva uzbuđenja. Ja sam kao dete koje otvara pakete za Božić.”

Poneo je svoja dva blaga i poveo je u stolarsku radionicu koja je zauzimala prizemlje građevine sa druge strane dvorišta. „Primio sam poziv iz Sankt Peterburga”, reče. „Kristijan je ponovo bio u arhivu. Dosijei Komisije. Felner očigledno ne odustaje.”

„Da li je nešto pronašao?”

„Teško je reći. Trebalo bi da je do sada ta budala od službenika pregledala kutije, ali sumnjam da jeste. Kaže da će mu za to biti potrebne godine. Izgleda da je mnogo više zainteresovan da bude plaćen nego da radi. Ali uspeo je da vidi kako je Kristijan otkrio neke napomene o Karolu Borji.”

Ona je shvatala značaj tih napomena.

„Ne shvatam tu Francovu opsesiju”, reče Loring. „Toliko toga čeka da bude otkriveno. Belinijeva *Bogorodica sa detetom*, nestala od rata. Kakvo bi to otkriće bilo. Van Ajkov oltar Mističnog jagnjeta. Dvanaest starih majstora ukradenih iz muzeja u Trim 1968. I ona dela impresionista ukradena u Firenci. Ne postoje čak ni bilo kakve fotografije tih dela koje bi poslužile u svrhu identifikacije. Svako bi voleo da nabavi bar jedno od njih.”

„Ah Čilibarska soba bi bila u vrhu spiska bilo čije kolekcije”, primeti ona.

„Baš tako, i izgleda da u tome i jeste problem.”

„Misliš da će Kristijan pokušati da pronađe Borju?”

„Nema sumnje. Borja i Čapajev su jedina dva živa tragača. Knol uopšte nije pronašao Čapajeva pre pet godina. On se verovatno nada da Borja zna gde je Čapajev. Felner bi voleo da Čilibarska soba bude Monikino prvo otkriće. Ja uopšte ne sumnjam da će Franc poslati Knola u Ameriku, da bar pokuša da pronađe Borju.”

„Ali zar to neće biti šlepa ulica?”

„Baš tako. Doslovno. Ali ne mora da bude tako. Nadajmo se da Borja i dalje neće lako da progovori. Možda je starac najzad umro. Mora da mu je blizu devedeset godina. Idi u Džordžiju, ali drži se po strani, osim ako ne budeš prinuđena da stupiš u akciju.”

Proželo ju je uzbuđenje. Kako će divno biti opet se boriti sa Knolom. Njihov poslednji susret u Francuskoj bio je podsticajan, a seks posle toga vredan pamćenja. On je bio dostojan protivnik. Ali opasan. Što je činilo avanturu još uzbudljivijom.

„Pažljivo s Kristijanom, draga moja. Nemoj mu se previše približavati. Možda ćeš morati da uradiš neke neprijatne stvari. Prepusti ga Moniki. Njih dvoje zaslužuju jedno drugo.”

Ona poljubi starca u obraz, nežno i ovlaš. „Ne brini. Tvoja draga te neće izneveriti.”

TRINAEST

ATLANTA, DŽORDŽIJA
SUBOTA, 10. MAJ, 18.50

Karol Borja se smestio na divan i ponovo pročitao članak za kojim je uvek iznova posezao kada je trebalo da se priseti pojedinosti. Članak je bio iz *Internešenel art rivjua*, iz oktobra 1972. godine. Pronašao ga je tokom jednog od svojih redovnih odlazaka u centar grada do biblioteke Državnog univerziteta Džordžije. Izvan Nemačke i Rusije, mediji nisu pokazivali mnogo interesovanja za Ćilibarsku sobu. Od rata je o njoj objavljeno manje od dvadeset članaka na engleskom, a u većini njih su ponavljane istorijske činjenice ili su razmatrane najnovije teorije o tome šta se moglo dogoditi. On je voleo način na koji je počinjao ovaj članak, citatom Roberta Brauninga, koji je podvukao plavim mastilom prvi put kada ga je pročitao. *Iznenada, kao što se to dešava sa retkim stvarima, nestala je.*

Ova primedba se naročito odnosila na Ćilibarsku sobu. Nije viđena od 1945, i njen istorijat je bio prekriven političkim prevratima i obeležen smrću i intrigama.

Ideja je potekla od Fridriha I Pruskog, komplikovanog čoveka koji je uložio svoj dragoceni glas namesnika Svetog rimskog carstva da osigura nasledni kraljevski položaj za sebe. Godine 1701, nabavio je zidne ploče od ćilibara za svoju radnu sobu u palati Šarlotenburg. Fridrih se svakodnevno bavljao ćilibarskim šahovskim figurama, svećnjacima i lusterima. Ispijao je pivo iz ćilibarskih krčaga i pušio iz lula sa ćilibarskim kamišem. Zašto ne bi radnu sobu obložio od poda do plafona izrezbarenim ćilibarskim pločama? Zato je dao svom dvorskom arhitekti, Andreasu Šilteru, zadatak da stvori takvo čudo. balkandownload.org.

Posao je prvobitno poveren Gotfridu Volframu, ali su 1707. godine Danca zamenili Ernst Šaht i Gotfrid Turau. Njih dvojica su četiri godine naporno radili, detaljno pretražujući obalu Baltika u potrazi za dragocenim jantaron. U ovom području se tokom vekova nakupilo toliko materijala da je Fridrih obučio čitave jedinice vojnika da ga prikupljaju. Na kraju je svaki komad sirovog materijala isečen na tanke ploče od pet milimetara koje su izglacane i zagrejane tako da promene boju. Komadi su međusobno uklopljeni u mozaičke

zidne ploče sa cvetnim šarama, bistama i heraldičkim simbolima. Na svakoj ploči se nalazio reljefni pruski grb, krunisani orao prikazan iz profila, na srebrnoj podlozi koja mu je pojačavala sjaj.

Soba je bila delimično dovršena kada je Petar Veliki došao u posetu iz Rusije i ostao zadivljen ovim majstorstvom. Godinu dana kasnije Fridrih I je umro i nasledio ga je njegov sin, Fridrih Vilhelm I. Kao što ponekad biva sa sinovima, Fridrih Vilhelm je mrzeo sve što je njegov otac voleo. Nemajući želju da potroši nimalo više novca krune na hirove svog oca, naredio je da se ćilibarske ploče skinu sa zidova i spakuju.

Godine 1716, Fridrih Vilhelm je potpisao Rusko-pruski savez sa Petrom Velikim protiv Švedske. U znak sećanja na sporazum, ćilibarske ploče su svečano poklonjene Petru i prenete u Sankt Peterburg, u januaru sledeće godine. Petar, koji je bio više zainteresovan za izgradnju ruske mornarice nego za skupljanje umetničkih dela, jednostavno ih je smestio u neko skladište. Ali je u znak zahvalnosti uzvratio poklon, dajući svom savezniku 248 vojnika, strug i pehar za vino koji je lično napravio. Među vojnicima su bila pedesetpetorica njegovih gardista najviših rastom, jer se znalo da pruski kralj voli visoke vojnike.

Prošlo je trideset godina dok carica Jelisaveta, Petrova ćerka, nije zatražila od Rastrelja, svog dvorskog arhitekta, da izloži ploče u radnoj sobi u Zimskom dvorcu u Sankt Peterburgu. Godine 1755, Jelisaveta je naredila da ih prenesu u letnji dvorac u Carskom selu, pedesetak kilometara južno od Sankt Peterburga, i postave ih u palatu koja će biti poznata kao Katarinin dvorac.

Tamo je Ćilibarska soba dovedena do savršenstva.

Tokom sledećih dvadeset godina, četrdeset osam kvadratnih metara novih ćilibarskih ploča, na koje je većinom bio utisnut grb Romanovih i složeni ukrasi, dodato je na prvobitnih trideset šest kvadratnih metara, a taj dodatak je bio neophodan jer su devet metara visoki zidovi Katarininog dvorca bili znatno viši od zidova sobe koju je ćilibar izvorno krasio. Pruski kralj je čak doprineo stvaranju ove sobe, poslavši još jednu ploču, u kojoj je bio isklesan reljef dvoglavog orla ruskih careva. Četrdeset osam kvadratnih metara ćilibara najzad je izrezbareno a dovršeni zidovi su ukrašeni maštovitim figuricama, buketima cveća, lalama, ružama, školjkama, monogramima i ornamentima, sve u blistavim nijansama smeđe, crvene, žute i narandžaste boje. Rastrel je uokvirio svaku ploču raskošnim drvenim ramom, u stilu Luja

Petnaestog, razdvoživši ih po vertikali parovima identičnih uskih zidnih polustubova, ukrašenih bronzanim svetiljkama, a sve je to pozlaćeno da bi se uklapalo uz ćilibar.

U sredini četiri ploče bih su postavljeni prelepi firentinski mozaici, izrađeni od uglačanog jaspisa i ahata i uokvireni pozlaćenom bronzom. Dodat je i mural na plafonu, zajedno sa složenim mozaičkim parketom od hrastovine, sandalovine, javora, palisandra, kestena i mahagonija, i sam veličanstven kao i zidovi koji su ga okruživali.

Pet majstora iz Kenigzberga vredno je radilo do 1770. godine, kada je objavljeno da je soba dovršena. Carica Jelisaveta je bila toliko oduševljena da je redovno koristila tu prostoriju da impresionira strane ambasadore. Ona je takođe služila kao *kunstkammer*, odaja sa retkostima, njoj i kasnijim carevima, mesto na kome su mogla da se izlažu carska blaga. Do 1765. godine, sedamdeset ćilibarskih predmeta kovčega, svećnjaka, burmutica, tanjira, noževa, viljuški, raspeća i ukrasnih kutija krasilo je prostoriju. Godine 1780, pridodat je i ćilibarski ugaoni sto sa inkrustacijama. Poslednji ukras je stigao 1913, ćilibarska kruna na jastučetu, a taj predmet je kupio sam car Nikolaj II.

Neverovatno, ali ploče su i posle 170 godina i boljševičke revolucije ostale netaknute. Restauracije su obavljene 1760,1810,1830,1870,1918, 1935. i 1938. godine. Četrdesetih godina je planirana sveobuhvatna restauracija, ali 22. juna 1941, nemačke trupe izvršile su invaziju na Sovjetski Savez. Do 14. jula, Hitlerova vojska je zauzela Belorusiju, veći deo Letonije, Litvaniju i Ukrajinu, stigavši na reku Ligu, na manje od sto pedeset kilometara od Lenjingrada. Sedamnaestog septembra, nacističke trupe zauzele su Carsko selo i palate u njemu i oko njega, uključujući i Katarinin dvorac, koji je pod komunistima bio pretvoren u državni muzej. balkan download org.

U danima pre zauzimanja dvorca, službenici muzeja su na brzinu odvezli sve sitnije predmete iz Ćilibarske sobe na istok Rusije. Ali pokazalo se da je nemoguće ukloniti same ploče. U naporu da se one sakriju, preko njih je zalepljen sloj tapeta, ah ta maska nikoga nije obmanula. Hitler je naredio Erihu Kohu, *gaulajteru* istočne Pruske, da vrati Ćilibarsku sobu u Kenigzberg, gde je, po Hitlerovom mišljenju, zaista i pripadala. Šestorici ljudi je bilo potrebno trideset šest časova da demontiraju ploče. Dvadeset tona ćilibara brižljivo je spakovano u sanduke i prevezeno na zapad u konvoju kamiona i železnicom, i najzad su ponovo postavljene u Kenigzberškom

zamku, zajedno sa ogromnom kolekcijom pruske umetnosti. U jednom članku iz nemačkih novina 1942. godine, taj događaj je proglašen „povratkom Ćilibarske sobe u njen istinski dom, mesto pravog i jedinog porekla ćilibara”. Izdate su razglednice sa slikom povraćenog blaga. Ovaj eksponat je postao najpopularniji od svih nacističkih muzejskih eksponata.

Do prvog savezničkog bombardovanja Kenigzberga došlo je u avgustu 19”. Oštećeni su neki od parova zidnih polustubova i nekoliko manjih ćilibarskih ploča. Ne zna se šta se tačno dogodilo posle toga. Negde između januara i aprila 1945, dok se sovjetska vojska približavala Kenigzbergu, Koh je naredio da se ploče stave u sanduke i sakriju u podrum restorana *Blutgeriht*. Poslednji nemački dokument u kome se pominje Ćilibarska soba datiran je na 12. januar 1945, i u njemu se navodi da su ploče spakovane za transport u Saksoniju. U nekom trenutku je Alfred Rode, kustos sobe, nadgledao utovar sanduka u konvoj kamiona. Sanduci su poslednji put viđeni 6. aprila 1945, kada su kamioni krenuli iz Kenigzberga.

Borja odloži članak.

Svaki put kada bi čitao ove reči, njegov um se vraćao na uvodnu rečenicu. *Iznenada, kao što se to dešava sa retkim stvarima, nestala je.*

Sasvim tačno.

Jedan trenutak je prelistavao stranice u fascikli koju je držao otvorenu na krilu. U njoj su se nalazili i drugi članci koje je sakupljao tokom godina. Uzgred je pregledao nekoliko njih, a dodatne pojedinosti su mu pokrenule sećanja. Bilo je dobro setiti se.

Donekle.

Ustao je sa divana i izašao sa zatvorene terase da isključi baštensku prskalicu. Njegova letnja bašta je blistala od dobrog navodnjavanja. Čitavog dana je čekao da je zalije, nadajući se da će možda pasti kiša, ali proleće je do sada bilo suvo. Lusi je posmatrala sa terase, uspravljena, a njene mačje oči su pratile svaki njegov pokret. Znao je da ona ne voli travu, a pogotovo mokru travu, i da je posebno vodila računa o svom krznu otkad je dobila status kućnog ljubimca.

Uzeo je fasciklu. „Dodi, maco, idemo unutra.”

Mačka uđe za njim kroz zadnja vrata u kuhinju. On baci fasciklu na kuhinjsku ploču, pored svoje večere, filea umotanog u slaninu i potopljenog u terijaki sos. Hteo je da skuva malo kukuruza, kada se začu zvonce na ulaznim vratima.

Izašao je iz kuhinje i krenuo u prednji deo kuće. Lusi ga je pratila. Provirio je kroz špijunku i video čoveka u tamnom poslovnom odelu, beloj košulji i s kravatom na pruge. Verovatno još jedan Jehovin svedok ili mormon. Oni su često dolazili u ovo vreme, a on je voleo da razgovara sa njima.

Otvorio je vrata.

„Karl Bejts? Nekada poznat kao Karol Borja?”

Pitanje ga je zateklo nespremnog i oči su ga odale, pokazujući potvrđan odgovor.

„Ja sam Kristijan Knol”, reče čovek.

U rečima se osećao blag nemački akcenat, koji mu se odmah nije dopao. Na posetnici, koju je čovek pružio prema njemu ali mu je nije dao u ruku, bilo je ponovljeno to ime, odštampano debelim crnim slovima, zajedno sa natpisom NALAZAČ IZGUBLJENIH ANTIKVITETA. Adresa i broj telefona bili su u Nemačkoj, u Minhenu. On pažljivo pogleda posetioca. Bio je u srednjim četrdesetim, širokih ramena, talasaste plave kose, kože potamnele od sunca, i sivih očiju koje su se isticale na ledeno hladnom licu, licu koje je privlačilo pažnju.

„Zbog čega sam vam potreban, gospodine Knole?”

„Mogu li?” Njegov posetilac pokaza želju da uđe, dok je vraćao posetnicu u džep.

„Zavisi.”

„Želim da razgovaramo o Čilibarskoj sobi.”

Hteo je da se usprotivi ali odluči da to ipak ne čini. Zapravo je već godinama očekivao takvu posetu.

Knol krenu za njim u radnu sobu. Obojica sedoš. Lusi se ušunja da istraži o čemu se radi, pa se i sama smesti u obližnju fotelju.

„Radite za Ruse?”, upita on.

Knol odmahnu glavom. „Mogao bih da lažem i kažem vam da, ali neću. Zaposlio me je privatni kolekcionar koji traga za Čilibarskom sobom. Nedavno sam našao vaše ime i adresu u sovjetskim arhivima. Izgleda da ste i vi nekada bili u sličnoj potrazi.”

On klimnu glavom. „Pre mnogo vremena.”

Knol zavuče ruku u sako i izvadi tri presavijena lista papira. „Pronašao sam ove napomene u sovjetskom arhivu. U njima vas nazivaju Uho.”

On pogleda papire. Prošle su decenije otkad je poslednji put čitao

ćirilicu. „To mi je bilo ime u Mauthauzenu.”

„Bili ste ratni zarobljenik?”

„Dugi niz meseci.” On obrnu desnu ruku i pokaza tetovažu. „10901. Pokušao sam da ovo uklonim, ali nisam mogao. Nemački rad.”

Knol pokaza na papire. „Šta znate o Danji Čapajevu?”

On sa zanimanjem primeti da je Knol izbegao ovu nacionalističku žaoku. „Danja je bio moj saradnik. Bili smo zajedno u timu dok ja nisam otišao.”

„Kako ste počeli da radite za Komisiju?”

Osmotrio je svog posetioca, promišljajući se da li da mu odgovori. Nije govorio o tim vremenima već decenijama. Samo je Maja znala sve to, a informacije su nestale sa njom pre mnogo godina. Rejčel je znala dovoljno da razume i nikada ne zaboravi. Da li treba da govori o tome? Zašto da ne? On je bio star čovek i nije očekivao da će poživeti ni ovako dugo. Kakve je to veze sada imalo?

„Posle logora smrti vratio sam se u Belorusiju, ali moja domovina je nestala. Nemci su bili kao skakavci. Moja porodica je bila ubijena. Komisija je izgledala kao dobro mesto da se pomogne u obnovi zemlje.”

„Pažljivo sam proučavao Komisiju. Zanimljiva organizacija. Nacisti su pljačkali, ali su ih Sovjeti i te kako nadmašili. Vojnici su se izgleda zadovoljavali tričavim luksuzom kao što su bicikli i satovi. Ipak, oficiri su kući odvozili umetnička dela, poređan i nakit u vagonima i avionima. Komisija je očigledno bila najveći od svih pljačkaša. Radilo se o milionima predmeta, po mom mišljenju.”

On odrečno odmahnu glavom. „Nije to bila pljačka. Nemci su uništili zemlju, kuće, fabrike, gradove. Ubili milione ljudi. U ono vreme, mislilo se da Sovjeti traže reparacije.”

„A sada?” Knol kao da je osetio njegovo oklevanje.

„Slažem se. Pljačka. Komunisti su bili gori od nacista. Neverovatno je kako vreme čoveku otvara oči.”

Knol je očigledno bio zadovoljan ovim priznanjem. „Komisija se sasvim izopačila, zar ne biste tako rekli? Na kraju je pomagala Staljinu da pošalje milione ljudi u gulage.”

„Zbog toga sam i otišao.”

„Da li je Čapajev još živ?”

Pitanje je upućeno brzo. Neočekivano. Sigurno je bilo smišljeno da izazove podjednako brz odgovor. Skoro se osmehnuo. Knol je bio dobar u

svom poslu. „Nemam pojma. Nisam video Danju otkada sam otišao. KGB je dolazio pre nekoliko godina. Jedan krupan, smrdljiv Čečen. Rekao sam mu to isto.”

„To je bilo vrlo smelo, gospodine Bejtse. KGB ne treba shvatati tako olako.”

„Postao sam smeo tokom godina. Šta je mogao da uradi? Da ubije starca? Ti dani su prošli, her Knole.”

Njegov prelazak sa *gospodine* na *her* bio je nameran, ali Knol ponovo nije reagovao. Umesto toga, Namac promeni temu.

„Razgovarao sam sa mnogim bivšim tragačima. Teleginom. Zernovom. Vološinom. Nikada nisam uspeo da pronađem Čapajeva. Nisam čak ni znao za vas do pre nekoliko dana.”

„Drugi me nisu pomenuli?”

„Da jesu, došao bih ranije.”

Ovo ga nije iznenadilo. Kao i on sam, svi su bili naučeni koliko вреди držati usta zatvorena.

„Znam istoriju Komisije”, reče Knol. „Upošljavala je tragače da nalaze umetnička dela u Nemačkoj i istočnoj Evropi. Trka sa vojskom za pravo na pljačku. Ali bila je vrlo uspešna i uspela da dođe do trojanskog zlata, Pergamonskog žrtvenika, Rafaelove *Sikstinske madone*, i celokupne kolekcije iz Drezdenskog muzeja, čini mi se.”

On klimnu glavom. „Mnogo, mnogo stvari.”

„Koliko sam razumeo, tek sada su neki od tih predmeta videli svetlost dana. Većina ih je decenijama bila sklonjena u zamkovima ili zaključana u tajnim prostorijama.”

„Čitao sam članke. U vreme *Glasnosti*.” Odlučio je da pređe na stvar. „Vi mislite da znam gde je Čilibarska soba?”

„Ne. Inače biste je već pronašli.”

„Možda je bolje da ostane izgubljena.”

Knol odmahnu glavom. „Neko sa vašom životnom pričom, ljubitelj lepe umetnosti, svakako ne bi želeo da takvo remek-delo unište vreme i prirodni elementi.”

„Čilibar traje večno.”

„Ali oblik koji mu je dat nije večan. Smole iz osamnaestog veka nisu mogle da budu toliko trajne.”

„U pravu ste. Te ploče bi, ako bi bile pronađene sada, izgledale kao

slagalice iz kutije.”

„Moj poslodavac je spreman da finansira ponovno sklapanje te slagalice.”

„Ko je vaš poslodavac?”

Njegov posetilac se iscrpi. „Ne mogu to da kažem. Ta osoba više voli da bude anonimna. Kao što dobro znate, svet kolekcionarstva može da bude nezgodan za poznate ličnosti.”

„Oni tragaju za velikom nagradom. Ćilibarska soba nije viđena duže od pedeset godina.”

„Ali zamislite, her Bejtse, izvinite, gospodine Bejtse...”

„Ja sam Borja.”

„Vrlo dobro. Gospodine Borja. Zamislite da sobi bude vraćen njen nekadašnji sjaj. Kakav bi to prizor bio. U ovom trenutku, postoji samo nekoliko fotografija u boji, pored nekih crno-belih koje svakako ne pokazuju svu njenu lepotu.”

„Video sam te fotografije dok sam istraživao. Takođe sam video i sobu, pre rata. Istinski veličanstveno. Nijedna fotografija to nikada ne bi mogla da prikaže. Tužno, ali izgleda da je ona zauvek izgubljena.”

„Moj poslodavac odbija da poveruje u to.”

„Postoje dobri dokazi da su ploče uništene kada je Kenigzberg zasut bombama 1944. godine. Neki misle da su na dnu Baltika. Ja sam lično istraživao *Vilhelma Gustlofa*. Devet i po hiljada ljudi je poginulo kada su Sovjeti potopili taj brod. Neki kažu da je Ćilibarska soba bila u njegovom teretnom prostoru. Prebačena je kamionima iz Kenigzberga u Dancig, a onda utovarena na brod radi prevoza do Hamburga.”

Knol se promeškolji u stolici. „Ja sam takođe proveravao *Gustlofa*. Dokazi su u najboljem slučaju kontradiktorni. Iskreno, najverodostojnija priča od onih koje sam proučavao kaže da su nacisti odvezli ploče iz Kenigzberga u rudnik blizu Getingena, zajedno sa tovarima municije. Kada su Britanci zauzeli tu oblast 1945, digli su rudnik u vazduh. Ali, kao i sve druge verzije, i ova je pomalo dvosmislena.”

„Neki se čak zaklinju da su je pronašli Amerikanci i odvezli je preko Atlantika.”

„I ja sam to čuo. Kao i verziju koja ukazuje na to da su Sovjeti zapravo pronašli ploče i sakrili ih na nekom mestu nepoznatom svima onima koji su sada na vlasti. S obzirom na količinu onoga što je opljačkano, to je sasvim

moguće. Ali s obzirom na vrednost i želju za povratom tog blaga, to prosto nije verovatno.”

Njegov posetilac je izgleda bio dobro upućen u temu. On sam je već više puta čitao sve ove teorije. Odlučno se zagledao u posetiočevo kameno lice, ali bezizražajne oči nisu odavale Nemčeve misli. Prisetio se uvežbanog načina za neprimetno prevazilaženje takve prepreke. „Zar vas ne brine kletva?”

Knol se iskezi. „Čuo sam za nju. Ali takve priče su za neobaveštene ili za senzacionaliste.”

„Kako sam samo nepristojan”, reče on iznenada. „Hoćete piće?”

„To bi bilo lepo”, odgovori Knol.

„Odmah se vraćam.” Pokazao je na mačku koja se sklopčala na fotelji. „Lusi će vam praviti društvo. “

Krenuo je ka kuhinji i još jednom kratko osmotrio svog posetioca pre nego što je prošao kroz obrtna vrata. Stavio je led u dve čaše i sipao u njih čaj. Takođe je stavio file u sosu u frižider. Zapravo više nije bio gladan, a mozak mu je ubrzano radio, kao u starim danima. Pogledao je fasciklu sa člancima koja je i dalje ležala na radnoj ploči.

„Gospodine Borja?”, pozva ga Knol.

Glas je pratio zvuk koraka. Možda je bilo bolje da on ne vidi te članke. Borja brzo otvori zamrzivač i spusti fasciklu na gornju policu, pored posude za led. Zatvorio je zamrzivač baš kada je Knol prošao kroz obrtna vrata i ušao u kuhinju. „Da, her Knole?”

„Mogu li da se poslužim vašim toaletom?”

„Dole niz hodnik. Iza radne sobe.”

„Hvala vam.”

Ni na trenutak nije poverovao da Knol mora u toalet. Verovatnije je morao da zameni traku u džepnom diktafonu bez brige da će ga u tome prekinuti, ili je hteo da iskoristi ovaj izgovor da razgleda po kući. Bio je to trik koji je i on sam mnogo puta koristio u starim danima. Nemač je počinjao da ga nervira. Odlučio je da se malo zabavi sa njim. Iz ormarića pored sudopere izvadio je laksativ koji je zbog svog ostarelog probavnog trakta morao da uzima bar dva puta nedeljno. Nasuo je zrnca bez ukusa u jednu od čaša sa čajem i mešao dok se nisu rastvorile. Sada će kopiletu zaista trebati toalet.

Doneo je čaše sa hladnim pićem u radnu sobu. Knol se vratio i uzeo čaj, pa ispio nekoliko dugačkih gutljaja.

„Izvršno”, rekao je. „Pravi američki napitak. Ledeni čaj.”

„Ponosni smo na njega.”

„Vi? Smatrate sebe Amerikancem?”

„Ovde sam mnogo godina. Ovo je sada moj dom.”

„Zar Belorusija nije ponovo nezavisna?”

„Tamošnji lideri nisu ništa bolji od Sovjeta. Ukinuli su ustav. Obični diktatori.”

„Zar nije narod dao predsedniku Belorusije takva ovlašćenja?”

„Belorusija je više kao ruska provincija, nije zaista nezavisna. Potrebni su vekovi za oslobađanje od ropstva.”

„Izgleda da ne volite baš Nemce i komuniste.”

Počeo je da se umara od ovog razgovora, setivši se koliko mrzi Nemce.

„Šesnaest meseci u logoru smrti može da vam izmeni način na koji osećate.”

Knol dovrši čaj. Kockice leda zazvečашe kada se čaša spusti na sto.

On nastavi: „Nemci i komunisti su silovali Belorusiju i Rusiju. Nacisti su koristili Katarinin dvorac kao kasarnu, a zatim kao streljanu za vežbanje. Bio sam tamo posle rata. Malo toga je preostalo od carske lepote. Zar nisu Nemci pokušali da unište rusku kulturu? Bombardovali su palate i pretvarali ih u krš da bi nam očitali lekciju.”

„Ja nisam nacista, gospodine Borja, tako da ne mogu da odgovorim na vaše pitanje.”

Prođe jedan trenutak ispunjen napetim ćutanjem. Zatim Knol upita: „Zašto ne bismo prestali sa međusobnim podbadanjem. Da li ste pronašli Čilibarsku sobu?”

„Kao što sam rekao, soba je zauvek izgubljena.”

„Ne znam zašto vam ne verujem?”

On slegnu ramenima. „Ja sam star čovek. Uskoro ću umreti. Nemam razloga da lažem.”

„Nekako sumnjam u tu poslednju napomenu, gospodine Borja.”

On izdrža Knolov prodoran pogled. „Ispričaću vam jednu priču možda će vam pomoći u potrazi. Nekoliko meseci pre pada Mauthauzena, u logor je došao Gering. Naterao me je da učestvujem u mučenju četvorice Nemaca. Gering je naredio da ih gole vežu za stubove na ledenoj hladnoći. Posipali smo ih vodom dok nisu umrli.”

„A u koju svrhu?”

„Gering je hteo *das Bernsteinzimmer*. Ta četvorica su evakuisala

ćilibarske ploče iz Kenigzberga pre nego što su ga Rusi zauzeli. Gering je hteo Ćilibarsku sobu, ali ju je Hitler prvi uzeo.”

„Da li je ijedan od vojnika odao informacije?”

„Ništa. Samo su vikali *'Mein Fuhrer'* dok se nisu nasmrtn smrzli. Još ponekad u snovima vidim njihova zaleđena lica. Čudno je, gospodine Knole, što na neki način dugujem život jednom Nemcu.”

„Kako to?”

„Da je jedan od njih četvorice progovorio, Gering bi naredio da mene vežu za kolac i ubiju na isti način.” Bio je umoran od sećanja. Hteo je da kopile ode iz njegove kuće pre nego što laksativ stupi u dejstvo. „Mrzim Nemce, her Knole. Mrzim i komuniste. Ništa nisam rekao KGB-u. Ništa nisam rekao ni vama. Sada idite.”

Knol je naizgled osetio da bi dodatno ispitivanje bilo uzaludno pa je ustao. „Vrlo dobro, gospodine Borja. Ne želim da pomislite kako sam nametljiv. Poželeću vam laku noć.”

Izašli su u predsoblje i on otvori ulazna vrata. Knol izade, okrenu se i pruži mu ruku. Uzgredan gest, naizgled napravljen više iz ljubaznosti nego iz osećaja da je to zaista potrebno.

„Bilo mi je zadovoljstvo, gospodine Borja.”

Ponovo je pomislio na nemačkog vojnika, Matijasa, kako je stajao nag na ledenoj hladnoći, i kako je odgovorio Geringu.

On pijunu na pruženi dlan.

Knol ne reče ništa, niti se nekoliko sekundi pomeri. Zatim Nemaio mirno izvadi maramicu iz džepa pantalona i obrisa pljuvačku dok su mu se vrata zatvarala pred nosom.

ČETRNAEST

9.35

Borja još jednom pregleda članak iz *Internešenel art rivjua* i nađe deo koji je upamtio:

... Alfred Rode, čovek koji je nadgledao evakuaciju Ćilibarske sobe iz Kenigzberga, brzo je uhapšen posle rata i izveden pred sovjetske vlasti. Takozvana Vanredna državna komisija o šteti koju su počinili okupatori, nemački fašisti, tragala je za Ćilibarskom sobom i htela je odgovore. Ali Rode i njegova žena pronađeni su mrtvi tog jutra kada je trebalo da izađu na saslušanje. Zvanični uzrok smrti bila je dizenterija prikladno, jer je u to vreme harala epidemija te bolesti izazvana zagađenom vodom, ali nagađalo se da su ubijeni da bi se sakrila lokacija na kojoj je skrivena Ćilibarska soba.

Istog dana je nestao doktor Paul Erdman, lekar koji je potpisao umrlicu bračnog para Rode.

Erih Koh, Hitlerov lični predstavnik u Pruskoj, najzad je uhapšen i Poljaci su mu sudili za ratne zločine. Koh je 1946. osuđen na smrt, ali njegovo pogubljenje je stalno odgađano na zahtev sovjetskih vlasti. Verovalo se da je Koh bio jedini preživeli čovek koji je znao gde se zaista nalaze sanduci koji su 1945. godine odvezeni iz Kenigzberga. Paradoksalno, Kohovo prolongirano preživljavanje zavisilo je od toga da im ne otkrije mesto na kom se oni nalaze, pošto bi se Sovjeti malo verovatno zauzeli za njega kada ponovo dođu u posed Ćilibarske sobe.

Godine 1965, Kohovi advokati su najzad dobili uverenja od Sovjeta da će mu život biti pošteđen i nakon što informacija bude otkrivena. Koh je tada izjavio da su sanduci zazidani u bunkeru u okolini Kenigzberga ali je tvrdio da ne može da se seti tačnog mesta zbog sovjetske reizgradnje posle rata. Otišao je u grob ne otkrivši gde se ploče nalaze.

U decenijama koje su usledile, tri novinara iz Zapadne

Nemačke misteriozno su izgubila život dok su tragala za Ćilibarskom sobom. Jedan je pao niz okno napuštenog rudnika soli u Austriji, za koji se šušalo da je bio skladište nacističkog opljačkanog blaga. Drugu dvojicu su ubili nesavesni vozači koji su naleteli na njih i pobjegli. Georg Štajn, nemački tragač koji je dugo istraživao Ćilibarsku sobu, navodno je počinio samoubistvo. Svi ovi događaji podstakli su nagađanja o kletvi povezanoj sa Ćilibarskom sobom, što je učinilo potragu za blagom još intrigantnijom.

Bio je na spratu, u sobi koja je nekada bila Rejčelina. Sada je to bila radna prostorija u kojoj je držao svoje knjige i papire. U njoj se nalazio starinski pisaći sto, ormar za dokumenta od hrastovine, fina stolica na kojoj je voleo da sedi i čita. U četiri ormara za knjige od kestenovog drveta stajali su romani, istorijske rasprave i klasična literatura.

Popeo se na sprat posle večere, i dalje razmišljajući o Kristijanu Knolu, i pronašao još članaka u jednom od ormara. Svi su bili kratki, uglavnom zbrkani, i u njima nije bilo pravih informacija. Ostali su i dalje bili u zamrzivaču. Trebalo je da ih vrati na mesto, ali nije mu se dalo da se posle ponovo penje uz stepenice.

Članci u novinama i časopisima o Ćilibarskoj sobi u ogromnoj većini bili su kontradiktorni. U jednom je pisalo da su ploče nestale u januaru 1945, u drugom da je to bilo u aprilu. Da li su odvezene železnicom, kamionima ili preko mora? Različiti pisci nudili su različita gledišta. U jednom članku se pominjalo da su Sovjeti torpedovali *Vilhelma Gustlofa* i poslali ga na dno Baltičkog mora, zajedno sa ćilibarskim pločama koje je prenosio, a drugi su pominjali bombardovanje broda iz vazduha. Jedan je bio siguran da je iz Kenigzberga bilo odvezeno sedamdeset i dva sanduka, drugi je pominjao da ih je bilo dvadeset šest, treći osamnaest. Autori nekoliko izveštaja bili su sigurni da su ploče izgorele u Kenigzbergu tokom bombardovanja. Drugi su pratili tragove koji su ukazivali na to da su potajno odvezene preko Atlantika u Ameriku. Bilo je teško iz tih članaka izvući bilo šta upotrebljivo, a ni u jednom članku se nikada nije pominjao izvor informacija. Mogle su to da budu samo udvostručene ili utrostručene glasine. Ili još gore, čisto nagađanje.

Samo u jednoj priči, objavljenoj u malo poznatom časopisu *Vojni istoričar*, pominjao se voz koji je otišao iz okupiranog dela Rusije negde oko

1. maja 1944, a u njemu su navodno bili sanduci u koje je bila spakovana Čilibarska soba. Svedoci su izjavili da su sanduci istovareni u čehoslovačkom gradiću Tinec nad Szazavom. Odatle su navodno kamionima prevezeni na jug i sakriveni u podzemni bunker u kom se nalazio štab feldmaršala Fon Šernera, zapovednika nemačke armije od milion ljudi, koji se i dalje održavao u Čehoslovačkoj. Ali u članku se napominjalo da pri iskopavanju bunkera, koje su 1989. godine izveli Sovjeti, ništa nije pronađeno.

Blizu istini, pomislio je on. Zaista blizu.

Pre sedam godina, kada je prvi put čitao članak, pitao se ko je bio izvor informacija za njegovo pisanje, čak je i pokušao da kontaktira s autorom, ali nije uspeo. Sada je čovek po imenu Vejland Makoj kopao po planinama Harc blizu Stoda u Nemačkoj. Da li je bio na pravom tragu? Jedino izvesno bilo je da su ljudi ginuli u potrazi za Čilibarskom sobom. Ono što se dogodilo Erihu Kohu i Alfredu Rodeu bila je dokumentovana istorija. Kao i ostale smrti i nestanci. Slučajnost? Možda. Ali on nije bio tako siguran. Pogotovo s obzirom na ono što se dogodilo pre devet godina. Kako bi mogao da zaboravi. Uspomena ga je progonila svaki put kada bi pogledao Pola Katlera. I mnogo puta se pitao da li će još dva imena biti dodata na spisak žrtava.

Iz hodnika se začulo škripanje.

To nije bio zvuk koji se obično čuo u kući kada je prazna.

Podigao je pogled, očekujući da vidi kako Lusi uskače u sobu, ali mačke nije bilo nigde na vidiku. Odložio je članke u stranu i podigao se sa stolice. Odgegao su u predsoblje na drugom spratu i provirio dole, preko drvene ograde stepeništa, u donji hodnik. Uske svetiljke pored ulaznih vrata nisu bile upaljene, a prizemlje je bilo osvetljeno samo lampom iz radne sobe. Na spratu je takođe bio mrak, osim podne lampe koja je gorela u gornjoj radnoj sobi. Pravo ispred njega, vrata njegove spavaće sobe bila su otvorena, a sama prostorija je bila mračna i tiha.

„Lusi? Lusi?”

Mačka se ne pojavi. Napregnuto je oslušnuo. Nije se više čuo nikakav zvuk. Sve je bilo tiho. On se okrenu i krenu nazad u radnu sobu. Odjednom, neko se baci na njega s leđa, iz spavaće sobe. Pre nego što je mogao da se okrene, snažna ruka mu se obavi oko vrata, izdižući ga od poda. Miris lateksa podizao se sa ruku u rukavicama.

„Jetzt kdnnen wir noch mehr reden Uho.”

Bio je to glas njegovog posetioca Kristijana Knola. Lako je preveo reči.

Sada ćemo još da popričamo, Uho.

Knol ga jako stegnu za grlo, i njemu se zaustavi dah.

„Bedni prokleti Rusu. Pljunuo si mi na ruku. Šta dođavola misliš, ko si ti? Ubijao sam i za manje od toga.”

On ništa ne reče; iskustvo sticano čitavog života upozoravalo ga je da čuti.

„Reći ćeš mi ono što hoću da znam, starče, ili ću te ubiti.”

Setio se sličnih reči izgovorenih pre pedeset dve godine. Gering je obavestio gole vojnike kakva će im biti sudbina neposredno pre nego što je voda prosuta po njima. Šta je ono beše nemački vojnik, Matijas, rekao?

Čast je prkositi onome ko te drži u zarobljeništvu.

Da, i dalje je bilo tako.

„Ti znaš gde je Čapajev, zar ne?”

Pokušao je da odmahne glavom.

Knolov stisak se pojača. „Znaš gde se *das Bemsteinzimmer* nalazi, zar ne?”

Samo što se nije onesvestio. Knol olabavi stisak Vazduh mu nahrupi u pluća.

„Ja nisam neko koga treba uzimati olako. Proputovao sam veliki put zbog informacija.”

„Ništa neću reći.”

„Siguran si? Maločas si rekao da ti nije ostalo mnogo vremena. Sada ga je ostalo i manje nego što si zamišljao. Šta je sa tvojom ćerkom? Tvojim unucima? Zar ne bi voleo da provedeš još nekoliko godina sa njima?”

Voleo bi, ali ne toliko da ustukne pred Nemcem. „Jebi se, her Knole.”

Njegovo krhko telo polete preko stepeništa. Pokušao je da vikne, ah pre nego što je stigao da ispusti dah, udario je glavom u prečke ograde od hrastovine i otkotrljao se niz stepenice. Udovi mu klonuše. Noge i ruke su mu se klatile dok se prevrtao, vučen gravitacijom. Nešto puče. Svest mu se gubila i opet vraćala. Bol mu je razdirao kičmu. Najzad je pao prvo leđima na tvrde podne pločice, osećajući nepodnošljiv bol u trupu. Noge su mu bile utrnule. Plafon se okretao iznad njega. Čuo je kako Knol juri niz stepenice, a onda gledao kako stiže dole i podiže ga, držeći ga za kosu. Kakva ironija. Dugovao je jednom svoj život Nemcu, a sada će mu ga Nemač oduzeti.

„Jedno je deset miliona evra. Ah nikakav ruski seljak me neće pljuvati.”

Pokušao je da sakupi dovoljno pljuvačke da ponovo pljune, ali usta su mu

bila suva, vilica ukočena.

Knolova ruka se obmota oko njegovog vrata.

PETNAEST

Suzana Dancer je gledala kroz prozor i čula prasak kada je Knol slomio starcu vrat. Videla je kako je telo omlitavelo a glava ostala da leži u neprirodnom uglu u odnosu na njega.

Knol je zatim odgurao Borju u stranu i ritnuo ga u grudi.

Ona je Knolu ušla u trag tog jutra, nakon što je stigla u Atlantu direktnim letom iz Praga. Njegovi postupci su zasad bih predvidljivi, a ona ga je isprva pronašla dok je kružio po komšiluku u misiji izviđanja. Svaki sposoban akviziter je prvo izviđao teren, proveravajući postoje li na njemu zamke.

A Knol je svakako bio dobar u svom poslu.

Proveo je veći deo dana u svom hotelu u centru grada, a ona ga je već pratila kada je prvi put došao kod Borje. Ali umesto da se vrati u hotel, Knol je čekao u kolima tri bloka dalje i vratio se do kuće kada se smračilo.

Gledala je kako ulazi na zadnja vrata, koja su izgleda bila otključana, pošto se kvaka okrenula na prvi pritisak.

Starac očigledno nije hteo da saraduje. Knolova nestrpljivost je već bila opštepoznata. Bacio je Borju niz stepenice nemarno kao što čovek baca papir u korpu za otpatke, a onda mu slomio vrat s očiglednim uživanjem. Ona je poštovala talente svog protivnika, znala je za perorez koji nosi ispod rukava i njegovu sposobnost da ga upotrebi bez oklevanja.

Ali i ona je imala svoje talente.

Knol ustade i osvrnu se oko sebe.

Mesto sa koga je posmatrala pružalo joj je dobar pogled. Crni kombinezon i kapa koju je nosila preko plave kose pomagali su joj da se stopi sa tamom. Soba u koju je prozor gledao, prednji salon, bila je neosvetljena.

Da li ju je osetio?

Sagnuta se ispod prozorske daske u visoko grmlje oko kuće, izbegavajući bodljikavo lišće. Noć je bila topla. Znoj joj je orosio čelo ispod elastičnog ruba kape. Oprezno se kretala postrance i videla kako se Knol penje uz stepenice. Šest minuta kasnije se vratio, praznih ruku, a na njegovom sakou ponovo nije bilo nabora i kravata mu je bila savršeno nameštena. Gledala je kako se saginje i opipava Borji puls pa kreće u zadnji deo kuće. Nekoliko sekundi kasnije čula je kako se vrata otvaraju i zatvaraju.

Sačekala je nekoliko minuta pre nego što se odšunjala do zadnjeg dela

kuće. Stavila je rukavice, obrnula kvaku i ušla. Miris antiseptika i starosti visio je u vazduhu. Prošla je kroz kuhinju i krenula u predsoblje.

U trpezariji joj mačka odjednom preseče put. Stala je, dok joj je srce silovito lupalo u grudima, i opsovala stvorenje.

Duboko je udahнула pa ušla u radnu sobu.

Unutrašnjost se nije promenila od njene poslednje posete, pre tri godine. Ista ručno punjena sofa od kamilje dlake, zidni sat koji bučno otkucava, i gvozdene lampe iz Kembridža. Na početku su je zainteresovale litografije na zidu. Pitala se da li bi neke od njih mogle da budu originali, ah pažljivo razgledanje prošlog puta pokazalo joj je da su sve bile kopije. Provalila je jedne večeri kada je Borja izašao, a njena potraga nije otkrila ništa o Ćilibarskoj sobi, osim nekih članaka iz novina i časopisa. Ništa što bi imalo bilo kakvu vrednost. Ako je Karol Borja znao išta bitno o Ćilibarskoj sobi, on to svakako nije zapisao, niti je držao informacije o njoj u kući.

Zaobišla je telo u predvorju i popela se uz stepenice. Još jednim brzim pregledom radne sobe nije pronašla ništa, osim da je Borja izgleda nedavno čitao neke materijale o Ćilibarskoj sobi. Nekoliko članaka je bilo razbacano po istoj onoj fotelji tamne boje koje se sećala od prošlog puta. Tiho se vratila niz stepenice.

Starac je ležao licem nadole. Opipala mu je puls. Nije ga bilo. Odlično.

Knol ju je poštedeo nevolje.

ŠESNAEST

NEDELJA, 11. MAJ, 8.35

Rejčel je skrenula kolima na prilazni put do kuće svog oca. Jutarnje majske nebo bilo je primamljivo plavo. Vrata garaže bila su podignuta, *oldsmobil* je stajao ispred nje, rosa je svetlucala na njegovom tamnoplavom limu. Bilo je to čudno videti, pošto je njen otac obično parkirao kola unutra.

Kuća se nije mnogo promenila od njenog detinjstva. Crvena cigla, bela drvenarija, ugljenocni krov. Magnolije i ukrasno žbunje ispred nje, posađeno pre dvadeset godina kada se porodica tek uselila, sada su se uzdizali, visoki i bujni, zajedno sa klekama koje su okruživale strane i prednji deo kuće. Na roletnama se videlo koliko su stare, a po ciglama se već polako hvatala buđ. Trebalo se pobrinuti za spoljašnjost kuće i ona sebi reče da mora porazgovarati sa ocem o tome.

Parkirala se i deca iskočiše iz kola, oprčavši do zadnjih vrata kuće.

Proverila je očev auto. Nije bio zaključan. Odmahnula je glavom. On jednostavno nije hteo ništa da zaključava. Jutarnje novine *Konstitušn* ležale su na prilaznom putu, i ona priđe i podiže ih, pa krenu betonskom stazom do zadnje strane kuće. Marla i Brent su dozivali Lusi u zadnjem dvorištu.

Kuhinjska vrata su takođe bila otključana. Svetio iznad sudopere je bilo uključeno. Koliko god njen otac bio nemaran oko brava, bio je potpuno neurotičan u vezi sa svetlima, i palio je samo po jedno, kada je to bilo apsolutno neophodno. Sigurno ga je isključio prošle noći pre nego što je otišao u krevet.

Pozvala je: „Tata? Jesi li tu? Koliko puta treba da te opominjem zbog toga što ne zaključavaš vrata?”

Deca su zvala Lusi, a zatim se progurala kroz obrtna vrata prema kuhinji i radnoj sobi.

„Tata?” Sada je već zvala glasnije.

Marla utrča nazad u kuhinju. „Deda je zaspao na podu.”

„Kako to misliš?”

„Spava na podu ispod stepenica.”

Istrčala je iz kuhinje u predsoblje. Čudan ugao pod kojim je bio vrat njenog oca odmah joj je rekao istinu.

* * *

„Dobro došli u muzej visoke umetnosti”, govorio je vratar svakoj osobi koja je prolazila kroz široka staklena vrata. „Dobro došli. Dobro došli.” Ljudi su nastavljali da ulaze jedan po jedan kroz okretna vrata. Pol je čekao u redu da uđe.

„Dobro jutro, gospodine Katleru”, reče vratar. „Niste morali da čekate. Zašto niste odmah ušli?”

„To ne bi bilo pošteno, gospodine Braune.”

„Članstvo u upravnom odboru treba da donosi neke privilegije, zar ne?”

Pol se osmehnu. „I ne znate kakve. Da li me ovde čeka neki novinar? Trebalo je da se sastanem sa njim u deset.”

„Da. Momak je u prednjoj galeriji još od otvaranja.”

On krenu tamo, lupkajući kožnim potpeticama po blistavim pločicama. Atrijum visok četiri sprata bio je otvoren sve do plafona; polukružne pešačke pasarele opasivale su visoke zidove na svakom spratu, ljudi su išli po njima gore i dole, a brujanje prigušenog razgovora širilo se kroz vazduh rashlađen sistemom klima-uređaja.

Nije mogao da smisli bolji način da provede nedeljno jutro nego u muzeju. Retko je išao u crkvu. Ne zbog toga što nije bio vernik. Samo zbog toga što ga je divljenje stvarnim ljudskim dostignućima izgleda više zadovoljavalo nego promišljanje o nekom svemoćnom biću. Rejčel je bila ista. Često se pitao da li će njihov opušten stav prema religiji uticati na Marlu i Brenta. Možda decu treba voditi u crkvu, rekao je jednom prilikom. Ali Rejčel se nije složila. *Neka sami odluče o tome kada dođe vreme.* Ona je bila nepokolebljivo antireligiozna.

Još jedna od njihovih rasprava.

Ušetao je u prednju galeriju, a platna izložena u njoj bila su primamljiv uzorak onoga što je čekalo u ostatku zdanja. Novinar, mršav čovek žustrog izgleda, sa tršavom bradom i torbom za foto-aparat okačenom preko desnog ramena, stajao je ispred jednog velikog ulja na platnu.

„Da li ste vi Gejl Blejzek?”

Mladić se okrenu i klimnu glavom.

„Pol Katler.” Rukovaše se i on pokaza na sliku. „Predivno, zar ne?”

„Mislim da je to Del Sartova poslednja”, reče novinar.

On klimnu glavom. „Imali smo sreće da ubedimo privatnog kolekcionara

da nam je pozajmi na neko vreme, zajedno sa još nekoliko drugih lepih slika. One su na drugom spratu, zajedno sa italijanskim slikama iz četrnaestog i osamnaestog veka.”

„Postaraću se da ih vidim pre nego što odem.”

Primitio je ogroman sat na zidu. Bilo je 10.15. „Izvinite što kasnim. Zašto ne bismo prošetali okolo dok mi vi postavljate pitanja.”

Čovek se osmehnu i izvadi mali diktafon iz torbe na ramenu. Šetali su kroz prostranu galeriju.

„Jednostavno ću odmah preći na stvar. Koliko dugo ste u upravnom odboru muzeja?”, upita novinar.

„Sada već devet godina.”

„Vi ste kolekcionar?”

On se osmehnu. „Teško. Imam nešto malih ulja na platnu i nekoliko slika u vodenim bojama. Ništa važno.”

„Rekli su mi da ste talentovani za organizaciju. Administracija veoma pohvalno govori o vama.”

„Ja volim svoj volonterski rad. Ovo mesto je za mene posebno.”

Grupa bučnih tinejdžera uđe sa međusprata.

„Da li ste završili umetničku školu?”

On odmahnu glavom. „Zapravo ne. Stekao sam na Ejmoriju diplomu iz politikologije i išao na nekoliko fakultetskih kurseva iz istorije umetnosti. Onda sam otkrio koliko zarađuju istoričari umetnosti pa sam prešao na pravo.” Izostavio je da pomene kako nije primljen iz prvog pokušaja. Ne iz taštine nego jednostavno zbog toga što posle trinaest godina to više nije bilo važno.

Prošli su pored dve žene koje su se divile slici Svete Marije Magdalene.

„Koliko imate godina?”, upita novinar.

„Četrdeset jednu.”

„Oženjeni ste?”

„Razveden.”

„I ja sam. Kako se nosite sa tim?”

Slegnuo je ramenima. Nije bilo potrebe da iznosi bilo kakve komentare na taj slučaj. „Guram nekako.”

Zapravo, razvod je značio skroman dvosobni stan i večere koje je jeo ili sam ili sa poslovnim saradnicima, osim dve večeri nedeljno kada je jeo sa decom. Društveni život mu se svodio na izlaske u *Stejt bar*, što je bio jedini

razlog iz kog je služio u tolikim komitetima; bio je to način da utroši slobodno vreme naizmeničnim vikendima kada deca nisu bila kod njega. Rejčel nikada nije imala problem sa njegovim posetama. Mogao je zapravo da dođe kad god hoće. Ali nije želeo da se meša u njen odnos sa decom, i razumeo je vrednost vremenskog rasporeda i potrebu za doslednošću.

„Kako bi bilo da mi sami sebe opišete?”

„Izvinite?”

„To je nešto što tražim od svih ljudi koje intervjuišem. Oni to mogu da urade daleko bolje nego ja. Ko može da vas poznaje bolje od vas samih?”

„Kada je administrator zatražio da vam dam intervju i provedem vas kroz muzej, mislio sam da će članak biti o muzeju a ne o meni.”

„I jeste tako. Za sledeći nedeljni dodatak u *Konstitušnu*. Ali moj urednik želi neke propratne članke o najvažnijim ljudima ovde. O ličnostima koje stoje iza eksponata.”

„Šta je sa kustosima?”

„Administrator kaže da ste vi jedna od istinski centralnih figura ovde. Neko na koga može zaista da računa.”

Zastao je. Kako bi mogao da opiše sebe? Visok sto osamdeset centimetara, smeđa kosa, kestenjaste oči? Izgled nekoga ko trči pet kilometara svakog dana. Ne. „Kako bi bilo da kažemo; obično lice na običnom telu, uz običan karakter. Pouzdan. Od onih ljudi pored kojih biste želeli da budete u rovu na frontu.”

„Od onih ljudi koji će se pobrinuti da se s vašom imovinom postupa na pravi način kada vas više ne bude?”

On uopšte nije pominjao da je advokat za ostavinske rasprave. Novinar se očigledno pripremio za intervju. „Tako nekako.”

„Pomenuli ste vojnički rov. Da li ste bili u vojsci?”

„Mene je mobilizacija zaobišla. Postvijetnamski period, znate već.”

„Koliko dugo se bavite pravom?”

„Pošto znate da se bavim ostavinskim pravom, pretpostavljam da znate i koliko dugo sam u tome.”

„Zapravo, zaboravio sam da pitam.”

Iskren odgovor. Pošteno. „Već trinaest godina sam kod *Pridžena i Vudvorta*.”

„Vaši partneri imaju veoma povoljno mišljenje o vama. Razgovarao sam sa njima u petak.”

On zbuñjeno podiže obrvu. „Niko mi to nije pomenuo.”

„Zatražio sam da ne pominju. Bar ne do danas. Hteo sam da naš razgovor bude spontan.”

Ušlo je još posetilaca. Prostorija je postajala bučna i pretrpana. „Zašto ne bismo razgovarali u galeriji Edwards. Ima manje ljudi. Tamo smo izložili neke odlične skulpture.” Poveo je novinara kroz mezanin. Sunčeva svetlost je dopirala preko pasarela i kroz visoke panele od debelog stakla kojim je bila obložena čitava porcelanskobela građevina. Ogromni crtež u blistavim bojama ukrašavao je udaljeni severni zid. Miris kafe i badema dopirao je iz otvorenog kafea.

„Veličanstveno”, rekao je novinar, gledajući oko sebe. „Kako su ovo nazvali u *Njujork tajmsu*? Najbolji muzej koji je grad podigao u ovoj generaciji.”

„Bilo nam je drago zbog njihovog entuzijazma. To nam je pomoglo da snabdemo galerije. Donatori su odmah osetili da mogu da nam veruju.”

Ispred njih se u sredini atrijuma nalazio veliki komad uglačanog crvenog mermera. Instinktivno je krenuo prema njemu, pošto nikada ne bi prošao a da tu ne zastane na trenutak. Novinar ga je pratio. U kamen je bio urezan spisak od dvadeset devet imena. Pogled mu je uvek skretao ka sredini spiska:

JANSI KATLER

4. jun 1936 23. oktobar 1998.

Posvećeni pravnik

Pomagač umetnosti

Prijatelj muzeja

MARLIN KATLER

14. maj 1938 23. oktobar 1998.

Odana supruga

Pomagač umetnosti

Prijatelj muzeja

* * *

„Vaš otac je takođe bio u odboru, zar ne?”, upita novinar.

„Bio je u njemu trideset godina. Pomogao je u sakupljanju novca za ovu zgradu. I moja majka je bila aktivna u odboru.”

Stajao je ćutke. Pun poštovanja, kao i uvek. Bio je to jedini spomen na njegove roditelje koji je postojao. Avion je eksplodirao negde daleko iznad mora. Poginulo je dvadeset devet ljudi. Ćitav upravni odbor muzeja, direktori, supružnici i nekoliko zaposlenih. Tela nisu pronađena. Nije bilo nikakvog objašnjenja, osim kratkog zaključka italijanskih vlasti da su za nesreću odgovorni separatistički teroristi. Pretpostavljalo se da je meta bio italijanski ministar za antikvitete, koji je takođe bio u avionu. Jansi i Marlin Katler su jednostavno bili na pogrešnom mestu u pogrešno vreme.

„Bili su dobri ljudi”, rekao je. „Svima nam nedostaju.”

Okrenuo se i poveo novinara u galeriju Edvarda. Pomoćnica kustosa je potrćala sa druge strane atrijuma.

„Gospodine Katleru, molim vas, saćekajte.” Žena je požurila prema njima sa zabrinutim izrazom na licu. „Upravo smo primili poziv za vas. Vaš bivši tast je preminuo.”

SEDAMNAEST

ATLANTA, DŽORDŽIJA

UTORAK, 13. MAJ

Karol Borja je sahranjen u jedanaest časova. Prolećno jutro je bilo oblačno i prožeto svežinom neobičnom za maj. Na sprovodu je bilo mnogo ljudi. Pol je dočekivao ljude i predstavio je trojicu Borjinih dugogodišnjih prijatelja koji su održali dirljive posmrtno govore. Zatim je i sam rekao nekoliko reči.

Rejčel je stajala napred, sa Brentom i Marlom pored sebe. Sveštenik s mitrom na glavi iz pravoslavne Crkve Svetog Metodija, u koju je Karol redovno dolazio, vodio je pogrebnu službu. Ceremonija je bila duga, puna suza, i praćena horskim izvođenjem kompozicija Čajkovskog i Rahmanjinova. Pogreb je obavljen na pravoslavnom groblju pored crkve, nagnutom komadu zemljišta od crvene gline, obraslom visokom travom i nadsvođenom širokim krošnjama platana. Kada je sanduk spušten u zemlju, sveštenikove poslednje reci zazvučale su toliko istinito: „Iz praha si potekao, u prah se vraćaš.”

Iako je Borja u potpunosti prihvatio američku kulturu, uvek je zadržao versku povezanost sa svojom domovinom i strogo se držao pravoslavnog učenja. Pol se nije sećao svog bivšeg tasta kao preterano pobožnog čoveka, nego samo kao nekoga ko je smerno verovao i pretvarao tu veru u dobar život. Starac je mnogo puta pominjao da bi voleo da ga sahrane u Belorusiji, među šumarcima breza, močvarama i strmim poljima lana. Njegovi roditelji, braća i sestre ležali su u masovnim grobnicama, čije su lokacije izgubljene sa SS-ovim oficirima i nemačkim vojnicima koji su ih pobili. Pol je razmišljao da razgovara sa nekim iz Stejt departmenta o mogućnosti sahrane u inostranstvu, ali se Rejčel usprotivila toj ideji, rekavši da želi da njeni otac i majka budu blizu nje. Rejčel je insistirala da se okupljanje posle sahrane održi u njenoj kući, i sedamdesetak ljudi je ulazilo u kuću i izlazilo iz nje otprilike sledeća dva sata. Komšije su donele hranu i piće. Ona je ljubazno razgovarala sa svima, prihvatala izraze saučešća i zahvaljivala.

Pol ju je pažljivo posmatrao. Izgledalo je da se dobro drži* Oko dva sata po podne popela se na sprat. Našao ju je u njihovoj nekadašnjoj spavaćoj sobi, samu. Prošlo je dosta vremena otkad je poslednji put bio ovde.

„Da li si dobro?“, upitao je.

Sedela je na ivici kreveta, gledajući u pod, očiju nateklih od plača. Prišao je bliže.

„Znala sam da će ovaj dan doći”, rekla je. „Sada ih oboje više nema.” Zastala je. „Sećam se kada je mama umrla. Mislila sam da je to kraj sveta. Nisam mogla da shvatim zašto je nestala.”

Često se pitao da li je to bio izvor njenih antireligijskih uverenja. Odbojnosti prema navodno milosrdnom Bogu koji je tako bezobzirno oduzeo mladoj devojci njenu majku. Hteo je da je zagrlji, uteši, kaže joj da je voli i da će je uvek voleti. Ali je samo stajao na mestu, trudeći se da ne zaplače.

„Stalno mi je čitala. Čudno, ali najviše se sećam njenog glasa. Tako nežnog. I priča koje je pričala. Apolon i Dafne. Persejeve bitke. Jason i Medeja. Svima ostalima su pričali bajke.” Slabašno se osmehnula. „Meni su pričali mitologiju.”

Ovo je bila jedna od retkih prilika da je uopšte pominjala bilo šta određeno iz svog detinjstva. Nikada se nije zadržavala na toj temi, i davno mu je jasno stavila do znanja da smatra svako ispitivanje nametljivim.

„Zbog toga ti deci čitaš slične stvari?”

Obrisala je suze sa obraza i klimnula glavom.

„Tvoj otac je bio dobar čovek. Voleo sam ga.”

„Iako ti i ja nismo uspeli zajedno, uvek te je smatrao za svog sina. Rekao mi je da će uvek biti tako.” Pogledala ga je. „Najdublja želja mu je bila da ponovo budemo zajedno.”

To je bila i njegova najdublja želja, ali ništa ne reče.

„Izgledalo je da se ti i ja samo svađamo”, rekla je. „Dvoje tvrdoglavih ljudi.”

Morao je da kaže: „Nismo se samo svađali.”

Slegla je ramenima. „Ti si uvek bio optimista u našoj kući.”

Primetio je porodičnu fotografiju postavljenu na ormarić s fiokama. Snimljena je godinu dana pre razvoda. On, Rejčel i deca. Slika sa njihovog venčanja je takođe i dalje bila tu, kao i ona dole u prizemlju.

„Žao mi je zbog onoga od prošlog utorka uveče”, rekla je. „Zbog onog što sam rekla kad si odlazio. Znaš da nekad umem svašta da kažem.”

„Nije trebalo da se mešam. Ono što se dogodilo sa Netlsom nije bila moja stvar.”

„Ne, bio si u pravu. Preterala sam u vezi sa njim. Moja narav će mi napraviti još nevolja.” Ponovo je obrisala suze. „Toliko toga imam da uradim.

Ovo leto će biti teško. Ovog puta nisam isplanirala izbornu kampanju. A sada i ovo.”

Nije rekao ono što je bilo samo po sebi razumljivo. Da je pokazivala malo diplomatičnosti, možda se pravnici koji su izlazili pred nju ne bi osećali toliko ugroženo.

„Slušaj, Pole, da li ti možeš da se pobrineš za tatinu zaostavštinu? Sada jednostavno ne mogu da se bavim time.”

Pružio je ruku i blago joj stegnuo rame. Nije se opirala. „Naravno.”

Podigla je ruku do njegove. Bilo je to prvi put da su se dodirnuli za više meseci. „Verujem ti. Znam da će to biti dobro obavljeno. On bi želeo da se ti pozabaviš ovim. Poštovao te je.”

Povukla je ruku.

I on uradi isto. Počeo je da razmišlja kao pravnik. Sve što je moglo da mu skrene misli sa ovog trenutka bilo je dobrodošlo. „Znaš li gde je testament?”

„Potraži po kući. Verovatno je u radnoj sobi. Mogao bi da bude i u sefu u banci. Ne znam. Dao mi je ključ.”

Prišla je ormaru za garderobu. Ledena Kraljica? Za njega ne. Prisetio se njihovog prvog susreta pre dvanaest godina na sastanku Udruženja pravnika Atlante. On je bio tihi zaposlenik kod *Pridžena i Vudvorta*, koji je tu radio tek godinu dana. Ona je bila agresivna pomoćnica javnog okružnog tužioca. Izlazili su dve godine dok ona najzad nije predložila da se venčaju. Na početku su bili srećni i godine su brzo prolazile. Šta je krenulo kako ne treba? Zašto ponovo nije moglo da im bude dobro? Možda je ona bila u pravu. Možda su njih dvoje bili bolji prijatelji nego ljubavnici.

Nadao se da nije tako.

Uzeo je ključ od sefa koji mu je dala i rekao: „Ne brini, Rejč. Ja ću se pobrinuti za to.”

* * *

Izašao je iz Rejčeline kuće i odvezao se pravo do kuće Karola Borje. Bila je to vožnja od manje od pola sata preko prometnih bulevara sa poslovnim zgradama i pretrpanih okolnih ulica.

Parkirao se na prilaznom putu i video Borjin *oldsmobil* u garaži. Rejčel mu je dala ključ od kuće i on otključa ulazna vrata. Pogled mu smesta skrenu ka pločicama u predvorju, a zatim na prečke u ogradi stepenica, od kojih su

neke bile raspukle napola, druge isturene pod čudnim uglom. Na stepenicama od tvrdog drveta nije bilo tragova udara, ali policija je rekla da je starac pao na njih, skotrljao se i tako poginuo, slomivši vrat, što i nije bilo čudo budući da je imao osamdeset jednu godinu. Autopsija je potvrdila ovakve potvrde i njihov očigledni uzrok.

Nesrećan slučaj.

Dok je stajao u tišini, prožeo ga je čudan spoj kajanja i tuge. Ranije je uvek uživao da navrati ovamo, da razgovara o umetnosti i remek-delima. Sada starca više nije bilo. Presečena je još jedna veza sa Rejčel. Ah je takođe izgubio i prijatelja. Borja mu je bio kao otac. Postali su naročito bliski nakon što su njegovi roditelji poginuli. Borja i njegov otac bih su dobri prijatelji, povezani umetnošću. Sada se sećao obojice sa bolom u srcu.

Dobrih ljudi koji su zauvek nestali.

Odlučio je da poslušati Rejčelin savet i prvo pogleda u radnoj sobi na spratu. Znao je da testament postoji. Pol je napravio nacrt dokumenta pre nekoliko godina i sumnjao je da bi Borja otišao kod bilo koga drugog da izmeni tekst. Jedan primerak je sigurno postojao u firmi u dokumentima za penzionisanje i, ako bude neophodno, mogao je da upotrebi taj. Ali sa originalom bi brže prošao kroz sudski proces.

Popeo se uz stepenice i pretražio radnu sobu. Po fotelji su ležali razbacani članci iz časopisa, a nekoliko ih je bilo i na tepihu. On ih pregleda. Svi su govorili o Čilibarskoj sobi. Borja je tokom godina mnogo puta govorio o toj temi, a u njegovim rečima se osećala ubeđenost Belorusa koji je čeznuo da vidi blago vraćeno u Katarinin dvorac. Ipak, nije ni slutio da ga je tema toliko interesovala, očigledno dovoljno da sakuplja članke i isečke još od pre trideset godina.

Pregledao je fioke radnog stola, ormara za dokumenta i nije pronašao testament.

Pregledao je police za knjige. Borja je voleo da čita. Police su ispunjavali Homer, Igo, Po i Tolstoj, zajedno sa knjigom ruskih bajki, kompletom Čerčilovih memoara i primerkom Ovidijevih *Metamorfoza* u kožnom povezu. Izgledalo je da je takođe voleo pisce sa američkog juga, jer su i dela Flaneri O'Konor i Ketrin En Porter činila deo kolekcije.

Oči mu skrenuše na barjak na zidu. Starac ga je kupio na kiosku u parku Sentenijel za vreme olimpijade. Srebrni vitez na propetom konju, isukanog mača, sa šestokrakim krstom koji mu krasi štit. Pozadina je bila krvavocrvena,

što je simbolizovalo vrlinu i hrabrost, kako je Borja rekao, umetnuta na belu podlogu koja je otelotvorivala slobodu i čistotu. Bio je to grb Belorusije, prkosni simbol samoopredeljenosti.

Veoma slično samom Borji.

Borja je voleo olimpijske igre. Išli su na nekoliko događaja i bili su prisutni kada je Belorusija osvojila zlato u ženskom veslanju. Ta država je osvojila još četrnaest medalja šest srebrnih i osam bronzanih, u bacanju diska, sedmoboj, gimnastici i rvanju a Borja je bio ponosan na svaku od njih. Iako je postepeno postao Amerikanac, njegov bivši tast je bez sumnje u srcu bio Belorus.

Vratio se u prizemlje i pažljivo pregledao fioke i ormare, ali nije pronašao testament. Na stočiću za kafu je i dalje bila otvorena mapa Nemačke. Tu je takođe bio i primerak *USA tudeja* koji je on dao Borji.

Ušao je u kuhinju da proveri da tu nekim slučajem nisu ostavljeni važni papiri. Jednom je vodio slučaj u kom je žena ostavila svoj testament u zamrzivaču, tako da je uzgred otvorio dvostruka vrata frižidera. Izenadio se videvši fasciklu gurnutu pored posude za led.

Izvadio je i otvorio hladni omot od tvrdog papira.

Unutra je bilo još članaka o Čilibarskoj sobi, nekih starih, iz četrdesetih i pedesetih godina, ali i nekih novih, od tek pre dve godine. Pitao se otkud oni u zamrzivaču. Zaključivši da je pronalaženje testamenta u ovom trenutku važnije, odlučio je da zadrži fasciklu i uputio se u banku.

* * *

Na uličnom znaku Građanske banke Džordžije na Bulevaru Ker nalazio se mali časovnik koji je pokazivao 15.23 kada se Pol uvezao na pretrpani parking. Godinama je bio klijent Građanske banke Džordžije, još otkako je radio kod njih pre odlaska na pravni fakultet.

Menadžer banke, sitan i proćelav čovek, isprva mu je odbio pristup Borjinom sefu. Posle kratkog telefonskog razgovora sa kancelarijom, Polu je sekretarica faksom poslala pismo s ovlašćenjem, koje je on potpisao, dokazujući da je pravni zastupnik naslednika pokojnog Karola Borje. Pismo je izgleda zadovoljilo menadžera. Sada je u fascikli bar postojalo nešto što se moglo pokazati nasledniku koji bi se požalio da je sef prazan.

Zakon Džordžije je sadržao specijalni dodatak koji je omogućavao

pravnim zastupnicima nečijeg imanja pristup sefovima u potrazi za testamentom. On se mnogo puta koristio tim zakonom i većina menadžera u bankama je bila upoznata sa specijalnim zakonskim dodatkom. Ipak, povremeno bi naišao na ponekog nezgodnog.

Čovek ga je poveo u trezor, do niza kutija od nerđajućeg čelika. Posedovanje ključa broj 45 naizgled je dodatno potvrdilo verodostojnost Polove izjave. Znao je da po zakonu menadžer mora da prisustvuje otvaranju, pregleda sadržaj sefa i tačno zapiše šta je uzeto i ko je to uzeo. On otključa pretinac i izvuče usku pravougaonu fioku, uz škripu metala o metal.

Unutra se nalazio smotak papira, uvezan gumicom. Jedan dokument je imao plavu poledinu i on smesta prepoznade testament koji je sastavio pre više godina. Za njega je bilo privezano desetak belih koverti. On ih prelista. Sve ih je poslao Danja Čapajev i bih su adresirani na Borju. U smotku su se nalazile i kopije Borjinih pisama Čapajevu, uredno presavijene na tri dela. Sva su bila napisana na engleskom. Poslednji dokument je bila obična bela koverta, zapečaćena, sa Rejčelinim imenom ispisanim plavim mastilom na prednjoj strani.

„Pisma i ova koverta su prikačeni uz testament. Gospodin Borja ih je očigledno smatrao jednom celinom. Nema ničega drugog u pretincu. Uzeću sve ovo.”

„Naloženo nam je da u ovakvim situacijama predamo samo testament.”

„Sve je privezano zajedno. Ove koverta možda imaju veze sa testamentom. Zakon propisuje da mogu da ih uzmem.”

Menadžer je oklevao. „Moraću da pozovem kancelariju našeg glavnog pravnog savetnika u centru grada da bih dobio odobrenje.”

„U čemu je problem? Nema nikoga ko bi se požalio zbog bilo čega. Ja sam napisao ovaj testament. Znam šta u njemu piše. Jedina naslednica gospodina Borje je njegova ćerka. Ovde sam u njeno ime.”

„Ipak moram da pozovem našeg pravnika.”

Polu je već bilo dosta. „Uradite to. Recite Keti Holden da Pola Katlera u vašoj banci zavlaci neko ko očigledno ne poznaje zakon. Recite joj da će mi, ako budem morao da idem na sud i dobijem odobrenje da uzmem ono što bi ionako trebalo da dobijem, banka isplatiti dvesta dvadeset dolara na sat, koliko ću naplatiti za taj trud.”

Menadžer je izgleda razmišljao o značenju ovih reči. „Poznajete našu glavnu pravnu savetnicu?”

„Nekada sam radio sa njom.”

Menadžer je ćutke premišljao o nevolji u kojoj se našao, pa najzad reče:
„Uzmite ih. Ali potpišite ovde.”

OSAMNAEST

Danja,

Srce me svakog dana boli zbog onoga što se desilo Jansiju Katleru. Kakav fini čovek, a njegova supruga je bila jako dobra žena. I svi ostali ljudi u tom avionu su takođe bili dobri ljudi. Dobri ljudi ne bi trebalo da umru tako nasilno ili tako naglo. Moj zet je duboko ožalošćen i bolno mi je da pomislim kako sam ja možda odgovoran za to.

Jansi me je pozvao veče pre nesreće. Uspeo je da pronađe starca kog si pomenuo, čiji je brat radio na Loringovom imanju. Bio si u pravu. Nikada nije trebalo da zatražim od Jansija da to ponovo istraži dok je u Italiji. Nije bilo u redu umešati i ostale. Taj teret je na tebi i meni. Ali zašto smo mi preživeli? Da li oni znaju gde smo? Šta mi znamo? Možda mi više ne predstavljamo pretnju? Samo oni koji postavljaju pitanja i prilaze previše blizu privlače njihovu pažnju. Nezainteresovanost je možda mnogo bolja od radoznalosti. Toliko godina je prošlo, Čilibarska soba deluje više kao uspomena nego svetsko čudo. Da lije ikome još uvek zaista stalo? Ostaj mi zdrav i bezbedan, Danja. Čućemo se.

Karol

Danja,

Danas je dolazio KGB. Debeli Čečen koji je zaudarao na kanalizaciju. Rekao je da je pronašao moje ime u dosijeima Komisije. Mislio sam da je trag prestar i prehladan da bi se pratio. Ali pogrešio sam. Budi obazriv. Pitao je da li si ti još živ. Rekao sam isto što i uvek. Mislim da smo nas dvojica jedini preostali od stare ekipe. Svi naši prijatelji su nestali. To je tako tužno. Možda si ti upravo. Nema više pisama, za svaki slučaj. Pogotovo sada, pošto znaju gde sam. Moja ćerka će dobiti dete. Moje drugo unuče. Ovog puta je devojčica, kako su mi rekli. Moderna nauka. Dopadao mi se onaj stari način, kada si se

pitao da lije muško ili žensko. Ali lepo je što će biti devojčica. Unuk mi pruža veliku radost. Nadam se da su tvoji unuci dobro. Čuvaj se, stari prijatelju.

Karol

Dragi Karole,

Priloženi isečak je iz jednih novina u Bonu. Jeljcin je došao u Nemačku s tvrdnjom da zna gde se nalazi Ćilibarska soba. Novine i časopisi bruje o ovoj izjavi. Da lije ova vest stigla preko okeana do tebe? On tvrdi da su stručnjaci otkrili informacije u sovjetskim dosijeima. Vanredna komisija za zločine protiv Rusije, tako nas je nazvao Jeljcin. Ha! Sve što je ta budala uradila bilo je da izvuče pola milijarde maraka pomoći od Bona, a onda se izvinio, rekavši da se dosijeji nisu odnosili na Ćilibarsku sobu nego na druga blaga poharana iz Lenjingrada. Još ruskih gluposti. Rusi, Sovjeti, nacisti. Svejedno. Sadašnja priča o povratku kulturnog nasleđa je samo još propagande. Ono što oni rade je prodaja našeg nasleđa. Novine su svaki dan pune priča o slikama, kipovima i nakitu koji su prodati. Rasprodaja naše istorije. Moramo sačuvati ploče na bezbednom. Nema više pisama, bar neko vreme. Hvala ti za fotografiju tvoje unuke. Sigurno ti donosi veliku radost. Dobro zdravlje ti želim, prijatelju moj.

Danja

Danja,

Nadam se da te ovo pismo zatiče u dobrom zdravlju. Prošlo je previše vremena otkad smo poslednji put pisali jedan drugome. Mislio sam da posle tri godine možda više nema opasnosti. Nije bilo novih poseta, a pročitao sam tek nešto malo izveštaja o bilo čemu u vezi sa pločama. Od naše poslednje prepiske, moja ćerka i njen muž su se razveli. Vole se, a ipak jednostavno ne mogu da žive zajedno. Moja unučad su dobro. Nadam se da su i tvoja takođe. Obojica smo stari. Bilo

bi lepo zaputiti se i videti da li su ploče zaista tamo. Ali nijedan od nas ne može da izvede to putovanje. Osim toga, moglo bi da i dalje bude previše opasno. Neko je posmatrao dok je Jansi Katler postavljao pitanja o Loringu. U svom srcu znam da ta bomba nije bila namenjena italijanskom ministru. I dalje tugujem za Katlerovima. Toliko ljudi je umrlo u traganju za Čilibarskom sobom. Možda bi ona trebalo da ostane izgubljena. Nije važno. Nijedan od nas ne može još dugo da je štiti. Ostaj u zdravlju, prijatelju stari.

Karol

Rejčel,

Drago moje jedino dete. Tvoj otac sada počiva u miru sa tvojom majkom. Mi smo sigurno zajedno, jer milosrdni Bog ne bi uskratio dvoma ljudima koji su jedno drugo voleli mogućnost večne zajedničke sreće. Napisao sam ovu poruku da bih rekao ono što je možda trebalo da kažem za svog života. Uvek si znala za moju prošlost, i šta sam radio za Sovjete pre nego što sam emigrirao. Krao sam umetnička dela. Nisam bio ništa više od lopova, ali lopova kog je nagrađivao i podsticao Staljin. U to vreme sam to pravdao svojom mržnjom prema nacistima, ali grešio sam. Ukrali smo toliko toga od tolikih ljudi, sve u ime reparacija. Ono za čim smo najviše tragali bila je Čilibarska soba. Bila je naša po nasleđu, ali su je okupatori ukrali. Pisma prikačena uz ovu poruku kazuju deo priče o našoj potrazi. Moj stari prijatelj Danja i ja smo vredno tragali. Da li smo je ikada pronašli? Možda. Nijedan od nas nije zaista otišao da proveriti. Previše njih je tragalo u to vreme i, pre nego što smo suzili trag, obojica smo shvatili da su Sovjeti mnogo gori od Nemaca. Zato smo se okanuli potrage. Danja i ja smo se zakleli da nikada ne otkrijemo ono što znamo, ili možda jednostavno ono što smo mislili da znamo. Tek kad su se Jansi i ostali sami javili da obave diskretna ispitivanja, provere informacije koje sam nekada smatrao verodostojnim, i ja sam ponovo počeo da se raspitujem. On je vršio ispitivanje prilikom svog poslednjeg

putovanja u Italiju. Da li je do te eksplozije aviona došlo zbog pitanja koja je postavio ili nečega drugog nikada se neće saznati. Ja samo znam da se potraga za Ćilibarskom sobom pokazala kao opasna. Možda je opasnost dolazila iz onoga što smo Danja i ja sumnjali. Možda i nije. Nisam čuo ni reči od mog starog druga već godinama. Na svoje poslednje pismo koje sam mu poslao nisam dobio odgovor. Možda je i on sada sa mnom. Moja draga Maja. Moj prijatelj Danja. Dobro društvo za večnost. Nadam se da će proći mnogo godina pre nego što nam se ti pridružiš, draga moja. Proživi dobar život. Budi uspešna. Brini se za Marlu i Brenta. Toliko ih volim. Veoma se ponosim tobom. Budi dobra. Možda da daš Polu još jednu šansu. Ali nikada, apsolutno nikada nemoj da se zanimaš za Ćilibarsku sobu. Seti se priče o Faetonu i suzama Helijada[6]. Imaj u vidu njegovu ambiciju i njihov bol. Možda će ploče biti pronađene jednog dana. Ja se nadam da neće. Političarima ne bi trebalo poveravati takvo blago. Neka ono ostane u svojoj grobnici. Reci Polu da mi je mnogo žao. Volim te.

DEVETNAEST

18.34

Polu je srce jako lupalo kada je Rejčel podigla pogled sa poslednje poruke svog oca, dok su joj suze tekle iz tužnih očiju. Mogao je da oseti bol. Bilo je teško odrediti gde je prestajao njegov a počinjao njen.

„Pisao je tako stilski doterano”, rekla je.

On se složio.

„Dobro je naučio engleski, neprekidno je čitao. Više je znao o upotrebi participa i neodređenih članova nego što sam ja ikada uspela da naučim. Mislim da je njegov nepravilan govor samo bio način da sačuva svoje nasleđe. Jadni tata.”

Njena kestenjasta kosa bila je vezana u konjski rep. Nije bila našminkana i na sebi je imala samo beli frotirni ogrtač preko flanelske spavačice. Iz kuće su najzad otišli svi ljudi koji su došli da izjave saučešće. Deca su bila u svojim sobama, još uzrujana od emotivno teškog dana. Lusi je tumarala po trpezariji.

„Da h si pročitao sva ova pisma?”, upita Rejčel.

Klimnuo je glavom. „Kada sam došao iz banke. Vratio sam se do kuće tvog oca i uzeo ostatak njegovih papira.”

Sedeli su u Rejčelinoj trpezariji. Njihovoj nekadašnjoj trpezariji. Po stolu su bili razbacani novinski članci o Ćilibarskoj sobi, karta Nemačke, *USA tudej*, testament, sva pisma i poruka za Rejčel. Rekao joj je šta je i gde našao. Takođe joj je rekao za određeni članak iz *USA tudeja* koji je njen otac tražio u utorak i njegovo pitanje o Vejlandu Makoju.

„Tata je gledao nešto o tome na CNN-u kada sam ostavila decu kod njega. Sećam se tog imena.” Telo joj je klonulo na stolici. „Otkud fascikla u zamrzivaču? To ne liči na njega. Šta se dešava, Pole?”

„Ne znam. Ali Karol se očigledno zanimao za Ćilibarsku sobu.” Pokazao je na Borjinu poslednju poruku. „Na šta je mislio sa Fajetonom i suzama Helijada?”

„Još jedna priča koju mi je mama pričala kad sam bila mala. Fajeton, smrtni sin Heliosa, boga sunca. Bila sam opčinjena tom pričom. Tata je voleo mitologiju. Rekao je da je razmišljanje o fantazijama bilo jedna od stvari

zahvaljujući kojima je preživio Mauthausen.” Prelistala je isečke i fotokopije, pažljivo zagledajući nekoliko njih. „Mislio je da je on odgovoran za ono što se dogodilo tvojim roditeljima i ostalim ljudima u onom avionu. Ne shvatam.”

Ni on nije shvatao. A u poslednja dva sata jedva da je razmišljao o bilo čemu drugom. „Zar tvoji roditelji nisu oputovali u Italiju zbog nekog posla oko muzeja?”, upitala je Rejčel.

„Išao je čitav upravni odbor. Išli su da dobiju na pozajmicu eksponate iz italijanskih muzeja.”

„Izgleda da je tata mislio da u tome postoji neka veza.”

Takođe se prisetio još nečega što je Borja napisao. Nikada nije trebalo da zatražim od Jansija da to ponovo istraži dok je u Italiji.

Na šta je mislio sa tim *ponovo*?

„Zar ne želiš da znaš šta se dogodilo?”, iznenada upita Rejčel, podižući glas.

Nije mu se dopadao taj ton ni pre mnogo godina, a ni sada joj nije bio zahvalan zbog njega. „Uopšte to nisam rekao. Samo što je prošlo šest godina i biće skoro nemoguće saznati. Zaboga, Rejčel, nikada nisu čak ni pronašli tela.”

„Pole, tvoji roditelji su možda ubijeni, a ti ne želiš da uradiš ništa u vezi sa tim?”

Nagla i tvrdoglava. Šta je ono beše Karol rekao? *Nasledila je obe te osobine od majke.* Tako je.

„Ni to nisam rekao. Jednostavno ne postoji ništa konkretno što bi se moglo uraditi.”

„Možemo da nađemo Danju Čapajeva.”

„Kako to misliš?”

„Čapajev. On je možda još živ.” Pogledala je kovertu i povratne adrese na njima. „Ne bi trebalo biti previše teško pronaći Kelhajm.”

„To je u južnoj Nemačkoj. U Bavarskoj. Našao sam ga na karti.”

„Tražio si?”

„Nije bilo teško primetiti. Karol ga je zaokružio.”

Razmotala je kartu i potražila i sama. „Tata je rekao da su oni znali nešto o Ćilibarskoj sobi ali nikada nisu otišli da provere. Možda Čapajev može da nam kaže o čemu se tu radilo?”

Nije mogao da poveruje u to što je govorila. „Da li si pročitala šta je tvoj

otac rekao? Rekao ti je da ostaviš Čilibarsku sobu na miru. Nalaženje Čapajeva je jedna od stvari koje *nije* želeo da uradiš.”

„Čapajev bi mogao da zna više o onome što se dogodilo tvojim roditeljima.”

„Ja sam advokat, Rejčel, a ne međunarodni istražitelj.”

„U redu. Hajde da ovo prebacimo na policiju. Oni mogu da provere stvar.”

„To je mnogo praktičniji predlog od onog prvog. Ali trag je ipak godinama star.”

Lice joj dobi grublji izraz. „Đavolski se nadam da Brent i Marla neće naslediti tvoju pomirljivost. Volim da mislim kako bi oni želeli da znaju šta se dogodilo da je avion u kome smo bili ti i ja eksplodirao u letu.”

Tačno je znala kako da ga iznervira. Bila je to jedna od onih stvari koje je najviše mrzeo kod nje. „Da li si ti pročitala one članke?” upitao je. „Ljudi su umirali u potrazi za Čilibarskom sobom. Možda i moji roditelji. Možda i ne. Jedno je sigurno. Tvoj otac nije želeo da se petljaš u to. A to je potpuno izvan tvoje oblasti znanja. Ono što ti znaš o umetnosti moglo bi da stane u naprstak”

„Zajedno sa tvojom hrabrošću.”

Zagledao se u njene ljutite oči ne skrećući pogled, ugrizao se za jezik i pokušao da pokaže razumevanje. Jutros je sahranila oca. Ipak, jedna reč mu je stalno odjekivala u mislima.

Kučka.

Duboko je udahnuo pre nego što je tiho rekao: „Tvoj drugi predlog je krajnje praktičan. Zašto ne bismo prepustili policiji da se ovim pozabavi.” Zastao je. „Shvatam koliko si uznemirena. Ali Rejčel, Karolova smrt je bila nesrećni slučaj.”

„Problem je u tome, Pole, što ako nije, onda možeš da dodaš mog oca na spisak žrtava zajedno sa tvojim roditeljima.” Presekla ga je jednim od onih svojih oštrih pogleda. Viđao je takav pogled mnogo puta i ranije. „Da li i dalje želiš da budeš praktičan?”

DVADESET

SREDA, 14. MAJ, 10.25

Rejčel natera sebe da ustane iz kreveta i obuče decu. Odvezla ih je do škole i nevoljno krenula u sud. Nije bila u svojim kancelarijama od petka, pošto je uzela slobodne dane u ponedjeljak i utorak.

Čitavo jutro joj je njena sekretarica olakšavala stvari, preuzimajući i preusmeravajući pozive, odbijajući advokate i druge sudije. Ova sedmica je prvobitno bila određena za građanska suđenja pred porotom, ali sva su na brzinu odgođena. Pre sat vremena pozvala je policiju Atlante i zatražila da pošalju nekog iz odeljenja za istragu ubistava u njene kancelarije. Ona nije bila baš najpopularniji sudija među policajcima. Svi su izgleda pretpostavljali da će ona, pošto je nekada bila tvrdokorna i uporna tužiteljka, biti sudija koji je naklonjen policiji. Ali njene presude, ako su se mogle nekako okarakterisati, uglavnom su bile naklonjenije odbrani. Policijsko udruženje i štampa voleli su da koriste pojam *liberalna* kada su govorili o njoj. Ali rekli su joj da je mnogo detektiva iz odeljenja za narkotike šapatom naziva *izdajicom*. A nju nije bilo briga. Ustav je postojao da štiti ljude. Policija bi trebalo da radi unutar ustavnog okvira, a ne izvan njega. Njen posao je bio da se pobrine da policija ne koristi nikakve prečice u tome. Koliko je samo puta njen otac deklamovao: *kada je vlast iznad zakona,, tiranija nije daleko*.

A ako je to iko mogao da zna, to je bio on.

„Sudijo Katler”, rekla je sekretarica preko spikerfona. Uglavnom su jedna drugu oslovljavale jednostavno sa Rejčel i Sami; samo kada je bio prisutan još neko korištena je titula *sudijo*. „Ovde je poručnik Barlou iz policije Atlante. Došao je na vaš poziv.”

Brzo je osušila oči maramicom. Slika njenog oca na polici pokrenula je još suza. Ustala je i poravnala pamučnu suknju i bluzu.

Zastakljena vrata su se otvorila i unutra uđe mršav čovek talasaste crne kose. Zatvorio je vrata za sobom i predstavio se kao Majk Barlou, pripadnik odeljenja za istragu ubistava.

Povratila je svoju sudijsku pribranost i ponudila mu da sedne. „Cenim to što ste došli, poručniče.”

„Nema problema. Odeljenje uvek nastoji da izađe u susret sudskom sistemu.”

Ali ona se pitala da li je zaista tako. Njegov ton je bio iritirajuće srdačan, na ivici prezrivog.

„Nakon što ste pozvali, pregledao sam izveštaj o nesrećnom slučaju prilikom koga je vaš otac poginuo. Primate moje saučešće. Izgleda da je to bila jedna od onih nezgoda koje se ponekad dogode.”

„Moj otac je bio prilično samostalan. Još je vozio kola. Nije imao stvarnih zdravstvenih problema i godinama se bez problema peo tim stepenicama.”

„Koji je vaš zaključak?”

Sada joj se njegov ton još manje dopadao. „Recite vi meni.”

„Sudijo, shvatio sam vašu poruku. Ali ovde nema ničega što bi ukazivalo na neku prljavu igru.”

„On je preživeo nacistički koncentracioni logor, poručniče. Mislim da je mogao da se popne uz stepenice.”

Barlou nije delovao ubeđeno. „U izveštaju se kaže da iz kuće izgleda nije ništa nestalo. Njegov novčanik je bio na komodi. Televizori, stereo uređaj, video-rikorder, sve je bilo unutra. Oboja vrata su bila otključana. Nigde nije bilo dokaza o nasilnom ulasku. Kako bi to mogla da bude provala?”

„Moj otac je stalno ostavljao otključana vrata.”

„To nije pametno, ali ne izgleda kao da je doprinelo njegovoj smrti. Slušajte, slažem se, nikakav dokaz o pljački ne može da ukaže na ubistvo, ali nema ničega što bi ukazalo da je bilo ko uopšte bio u blizini kada je on umro.”

Ovo ju je zainteresovalo. „Da li su vaši ljudi pretražili kuću?”

„Rečeno mi je da su razgledali uokolo. Ne preterano detaljno. Delovalo je da nema potrebe za tim. Radoznao sam, šta vi mislite da je bio motiv za ubistvo? Vaš otac je imao neprijatelje?”

Nije mu odgovorila. Umesto toga je upitala: „Šta je medicinski istražitelj rekao?”

„Slomljen vrat. Prouzrokovan padom. Nema tragova drugih povreda, osim modrica od pada na rukama i nogama. Ponovo vas pitam, sudijo, šta vas navodi na pomisao da smrt vašeg oca nije bila nesrećan slučaj?”

Razmislila je da li da mu kaže za fasciklu u zamrzivaču, Danju Čapajeva, Ćilibarsku sobu i Polove roditelje. Ali arogantni kreten nije čak ni želeo da dođe ovamo, a ona je zvučala kao manijak opsednut zaverama.

Bio je u pravu. Nije bilo dokaza da je njen otac gurnut niz stepenice. Nije bilo ničega što bi povezalo njegovu smrt sa neakvim „prokletstvom Ćilibarske sobe”, na koje su ukazivali neki članci. Pa šta ako je njen otac bio zainteresovan za tu temu? On je voleo umetnost. Nekada se svakodnevno bavio njom. Pa šta ako je čitao članke u svojoj radnoj sobi, neke od njih strpao u zamrzivač, otvorio kartu Nemačke u radnoj sobi u prizemlju i živo se interesovao za čoveka koji se zaputio u Nemačku da vrši iskopavanja u zaboravljenim pećinama? Između toga i ubistva je postojala ogromna razlika. Možda je Pol bio u pravu. Odlučila je da ništa ne kaže ovom tipu.

„Ništa, poručniče. Potpuno ste u pravu. Bio je to samo tragičan pad. Hvala vam što ste svratili.”

* * *

Rejčel je potišteno sedela i prisećala se vremena kada je imala šesnaest godina, kada joj je otac prvi put pričao o Mauthauzenu i o tome kako su Rusi i Holanđani radili u kamenolomu, vukući tone stena uz duge nizove uskih stepenika do logora, gde su ih drugi zatvorenici lomili na blokove za zidanje.

Jevreji, međutim, nisu imali toliko sreće. Svakog dana su ih bacali niz liticu u kamenolom čisto iz sporta, njihovi vrisci su se prolamali dok su im tela letela kroz vazduh, a čuvari su se kladili koliko puta će odskočiti od kamenja pre nego što ih smrt učutka. Na kraju je SS morao da zaustavi ta bacanja, objasnio joj je otac, jer su u velikoj meri ometala rad.

Ne zbog toga što su ubijali ljude, sećala se kako je rekao, nego samo zbog toga stoje to uticalo na obavljanje posla.

Njen otac je tog dana plakao, što je bila jedna od retkih prilika da se to uopšte dogodilo, a plakala je i ona. Majka joj je pričala o onome što je on doživio u ratu i o onome čime se bavio posle njega, ali otac jedva da je ikada pominjao to vreme. Uvek je primećivala zamrljanu tetovažu na njegovoj, desnoj podlaktici, pitajući se kada će joj objasniti šta je to.

Terale su nas da nalećemo na električnu ogradu. Neki su to rado činili, premoreni mučenjem. Druge su streljali, vešali ili im davali injekciju u srce. Gas je uveden kasnije.

Pitala ga je koliko je ljudi umrlo u Mauthauzenu. A on joj je bez oklevanja rekao da šezdeset posto od dvesta hiljada logoraša nikada nije izašlo iz logora. On je došao u aprilu 1944. Mađarski Jevreji su stigli nedugo posle

toga, i svaki od njih je bio zaklan kao ovca. On je pomagao u prenosu tela iz gasne komore do peći, što je bio svakodnevni ritual, uobičajena stvar, poput iznošenja smeća, kako su govorili čuvari. Sećala se kako joj je ispričao o jednoj posebnoj noći, pred sam kraj, kada je Herman Gering umarširao u logor u bisernosivoj uniformi.

Zlo koje hoda na dve noge, tako ga je nazvao.

Gering je naredio ubistvo četvorice Nemaca, a njen otac je bio u grupi koja je sipala vodu na njihova naga tela dok se nisu na smrt smrzli. Gering je sve vreme nezainteresovano stajao pored njih, trljajući komad ćilibara, želeći da sazna nešto o Ćilibarskoj sobi. Od svih užasa koji su se dogodili u Mauthauzenu, rekao je njen otac, ta noć sa Geringom je bila ono što je zauvek zapamtio.

I što je bacilo kletvu na njegov život.

Posle rata, poslali su ga da razgovara sa Geringom u zatvoru tokom Nirnberškog procesa.

Da li te se setio?, upitala ga je.

Moje lice u Mauthauzenu njemu ništa nije značilo.

Ali Gering se sećao mučenja, i rekao je da se izuzetno divio vojnicima što su izdržali. Nemačka nadmoć i vaspitanje, rekao je. Njena ljubav prema ocu udesetostručila se nakon što je konačno čula sve o Mauthauzenu. Ono što je podneo bilo je nezamislivo i samo preživljavanje je predstavljalo veliki uspeh. Ah preživljavanje uz očuvanje zdravog razuma delovalo je ravno čudu.

Sedeći u tišini svoje kancelarije, Rejčel zaplaka. Taj divni čovek je nestao. Njegov glas je zauvek utihnuo, njegova ljubav je bila samo uspomena. Čitave porodice oboje njenih roditelja su ili uništene u ratu ili su bile negde u Belorusiji i do njih se nije moglo doći, i zapravo su to bih neznanci, sa njom povezani samo genima. Ostalo joj je samo njeno dvoje dece. Setila se kako su završili taj razgovor o Mauthauzenu pre dvadeset godina.

Tata, da li si ikada pronašao Ćilibarsku sohu?

On joj je uzvratio tužnim pogledom. Pitala se, i onda kao i sada, da li je postojalo nešto što je želeo da joj kaže. Nešto što je trebalo da zna. Ili je bilo bolje da ne zna? To je bilo teško reći. A njegove reči nisu pomogle da se odgovori na to pitanje.

Nikada, draga moja.

Ali njegov ton ju je podsetio na onaj kojim joj je nekada objašnjavao da postoje Deda Mraz, Uskršnji zeka i Zubić vila. Prazne reči koje su prosto

morale da budu izgovorene. Sada, nakon što je pročitala prepisku njenog oca i Danje Čapajeva i poruku zapisanu njegovom rukom, bila je uverena da postoji još nešto u vezi sa tom pričom. Njen otac je čuvao tajnu, i izgleda da je to činio godinama.

Ali njega više nije bilo.

Ostao je samo jedan trag.

Danja Čapajev.

A ona je znala šta mora da uradi.

* * *

Rejčel izađe iz lifta na dvadeset trećem spratu i krenu prema staklenim vratima s natpisom PRIDŽEN I VUDVORT. Ova pravnička firma zauzimala je čitav dvadeset treći i dvadeset četvrti sprat nebodera u centru grada, a odeljenje koje se bavilo ostavinskim postupcima nalazilo se na dvadeset trećem spratu.

Polje počeo da radi u ovoj firmi odmah posle pravnog fakulteta. Ona je prvo radila u kancelariji okružnog tužioca, zatim u jednoj firmi iz Atlante. Upoznali su se jedanaest meseci kasnije i venčali se dve godine posle toga. Njihovo zabavljanje je bilo tipično za Pola, koji nikada nije žurio da bilo šta uradi. Tako pažljiv. Promišljen. Uplašen da igra na sreću, isproba mogućnosti ili rizikuje neuspeh. Ona je bila ta koja je predložila brak, a on je to spremno prihvatio.

Bio je zgodan čovek, uvek je bio zgodan. Nije bio žestok, ni opčinjavajući, samo privlačan na uobičajen način. I bio je iskren. Uz to je bio fanatično pouzdan. Ali njegova nepokolebljiva predanost tradiciji polako je postala zamorna. Zašto se s vremena na vreme ne bi promenio jelovnik za nedeljnu večeru? Pečenje, krompir, kukuruz, grašak, punjene rolnice. Svake nedelje, godinama zaredom. Nije da je Pol to zahtevao, ali su ga uvek zadovoljavale iste stvari. Na početku joj se dopadala ta predvidljivost. Delovala je umirujuće. Poznata udobnost koja je stabilizovala njen svet. Pred kraj je to postalo krajnje zamorno.

Ali zašto?

Da li je ustaljenost bila toliko loša?

Pol je bio dobar, pristojan, uspešan čovek. Bila je ponosna na njega, iako je to retko govorila. On je bio zamenik šefa odeljenja za ostavinske rasprave.

Nije loše za četrdesetjednogodišnjaka koji se tek iz trećeg puta upisao na pravni fakultet. Ali Pol je poznao svoju oblast prava. Nije proučavao ništa drugo, koncentrisao se na sve njene nijanse, čak je služio i u zakonodavnim komitetima. Bio je priznat stručnjak u toj oblasti, a *Pridžen i Vudvort* su mu plaćali dovoljno da spreče druge firme da ga pridobiju za sebe. Firma je vodila hiljade ostavinskih postupaka, mnoge vrlo uspešno, a za većinu onih za koje je ona znala zaslužan je bio ugled Pola Katlera na nivou cele države.

Gurnula je vrata i krenula lavirintom hodnika do Polove kancelarije. Pozvala je pre nego što je krenula iz svoje kancelarije, tako da ju je očekivao. Odmah je ušla, zatvorila vrata i objavila: „Idem u Nemačku.”

Pol je pogleda: „Šta?”

„Bila sam jasna. Idem u Nemačku.”

„Da nađeš Čapajeva? On je verovatno mrtav. Nije čak ni uzvratio na poslednje pismo tvog oca.”

„Moram nešto da uradim.”

Pol ustade od stola. „Zašto uvek moraš nešto da uradiš?”

„Tata je znao nešto o Ćilibarskoj sobi. Dugujem mu toliko da to proverim.”

„Duguješ mu?” on podiže glas. „Duguješ mu to da poštuješ njegovu poslednju želju, koja je bila da se kloniš toga, o čemu god da se radilo. *Ako se uopšte radi o bilo čemu*, uzgred budi rečeno. Dodavola, Rejčel, tebi je četrdeset godina. Kada ćeš odrasti?”

Ostala je iznenađujuće mirna, razmatrajući pitanje kako se oseća zbog predavanja koje joj je držao. „Ne želim da se svađam, Pole. Hoću da se brineš o deci. Hoćeš li to uraditi?”

„Tipično, Rejčel. Igraš na prvu loptu. Radiš prvo što ti padne na pamet. Bez razmišljanja. Jednostavno to uradiš.”

„Hoćeš li paziti na decu?”

„Ako kažem da neću, hoćeš li ostati?”

„Pozvaću tvog brata.”

Pol ponovo sede. Njegov izraz lica pokazivao je predaju.

„Možeš da boraviš u kući”, reče ona. „Tako će deci biti lakše. I dalje su prilično uzrujan zbog tate.”

„Bili bi još uzrujaniji da znaju šta njihova majka radi. A da li si zaboravila na izbore? Do njih je ostalo još manje od osam nedelja, a ti imaš dvojicu protivkandidata koji se iz sve snage trude da te pobede, sada još i uz

pomoć novca Markusa Netlsa.”

„Jebeš izbore. Netls može da dobije prokleta sudijsko mesto. Ovo je važnije.”

„Šta je to važnije? Mi čak i ne znamo *šta* je to. Šta je sa tvojim slučajevima? Kako možeš tek tako da ustaneš i odeš?”

Morala je da mu prizna da je ovo dobar pokušaj, ali nije mogao da je obeshrabri. „Vrhovni sudija će razumeti. Rekla sam mu da mi je potrebno da tugujem neko vreme. Dve godine nisam išla na odmor. Nakupila sam slobodne dane.”

Pol odmahnu glavom. „Ideš da loviš vetar u Bavarskoj, tragajući za starcem koji je verovatno mrtav, i nečim što je verovatno zauvek izgubljeno. Nisi prva koja traga za Ćilibarskom sobom. Ljudi su posvetili čitave svoje živote potrazi i ništa nisu pronašli.”

Nije ni trepnula. „Tata je znao nešto važno. Osećam to. Taj Čapajev možda takođe zna to isto.”

„Fantaziraš.”

„A ti si jadan.” Odmah se pokajala zbog svojih reči i tona. Nije bilo potrebe da ga vređa.

„Neću obraćati pažnju na ovo jer si uznemirena”, reče on polako.

„Odlazim sutra uveče letom za Minhen. Potrebne su mi kopije tatinih pisama i članaka iz njegovih fascikli.”

„Ostaviću ti ih kada krenem kući.” Glas mu je bio ispunjen potpunom ravnodušnošću.

„Pozvaću te iz Nemačke i obavestiti te gde sam odsela.” Krenula je prema vratima. „Sutra preuzmi decu iz vrtića.”

„Rejčel.”

Ona zastade ali se ne okrenu.

„Pazi se.”

Ona otvori vrata i izađe.

DEO DRUGI

DVADESET JEDAN

ČETVRTAK, 15. MAJ, 10.15

Knol je izašao iz hotela i seo u voz podzemne železnice do suda okruga Fulton. Izveštaj KGB-a koji je ukrao iz arhiva u Sankt Peterburgu ukazivao je na to da je Rejčel Katler pravnica i u njemu je bila navedena i adresa njene kancelarije. Ali jučerašnjom posetom pravničkoj firmi saznao je da je ona odatle otišla pre četiri godine, nakon što je izabrana za sudiju u višem sudu. Recepcioner je bio izuzetno ljubazan i dao mu je novi broj telefona i broj kancelarije u zgradi suda. Zaključio je da bi telefonski poziv mogao da dovede do brzog odbijanja. Nenajavljen susret licem u lice delovao mu je kao najbolji pristup.

Prošlo je pet dana otkad je ubio Karola Borju. Morao je da ustanovi šta ćerka zna o Čilibarskoj sobi, ako uopšte išta zna. Možda joj je otac tokom godina pomenuo nešto o tome. Možda ona zna nešto o Čapajevu. Bilo je to neizvesno nagađanje, ah njemu je munjevito ponestajalo tragova i morao je da isproba sve mogućnosti. Trag koji je nekada delovao obećavajuće počinjao je da se hladi.

Ušao je u prepun lift i popeo se do šestog sprata zgrade suda. Iz hodnika se ulazilo u sudnice pune ljudi i prezauzete kancelarije. Nosio je svetlosivo poslovno odelo, prugastu košulju i svetložutu svilenu kravatu koju je juče kupio u prodavnici muške konfekcije u predgrađu. Namerno je odabrao blage i konzervativne boje.

Prošao je kroz staklena vrata na kojim je pisalo ODAJE ČASNOG SUDIJE REJČEL KATLER i zakoračio u tiho predsoblje. Za prijemnim stolom je sedela crnkinja tridesetih godina. Na pločici na stolu pisalo je SAMI LAFMAN. Na svom najboljem engleskom, on reče: „Dobro jutro.”

Žena se osmehnu i uzvratila mu pozdrav.

„Zovem se Kristijan Knol.” Dao joj je posetnicu, sličnu onoj koju je dao Pjetru Kaproniju, samo što je na ovoj pisalo samo KOLEKCIONAR UMETNIČKIH DELA, ne i profesor na fakultetu, i na njoj nije bilo adrese. „Hteo bih da znam da li mogu da razgovaram sa časnim sudijom?”

Žena uze posetnicu. „Žao mi je, sudija Katler nije danas ovde.”

„Vrlo je važno da razgovaram sa njom.”

„Mogu li da vas pitam da li je to u vezi sa nekim slučajem koji je na čekanju na našem sudu?“

On odmahnu glavom, nevino i srdačno. „Uopšte ne. To je stvar lične prirode.“

„Sudijin otac je umro za vikend i...“

„O, jako mi je žao“, reče on uz glumljeno saosećanje. „Strašno.“

„Da, bilo je strašno. Ona je veoma uzrujana i odlučila je da uzme malo odmora.“

„Velika šteta, i za nju i za mene. U gradu sam samo do sutra i nadao sam se da ću razgovarati sa sudijom Katler pre nego što odem. Možda biste mogli da joj prenesete poruku da me pozove u hotel u kome sam odseo?“

Sekretarica je naizgled razmatrala ovaj zahtev, a on iskoristi taj trenutak da pogleda uramljenu fotografiju na zidu prekrivenom tapetama. Žena je stajala ispred muškarca, podignute desne ruke kao da se zaklinje. Imala je kestenjastu kosu do ramena, prćast nos i prodorne oči. Nosila je crnu sudijsku odoru, tako da je bilo teško videti kako je građena. Njeni glatki obrazi bili su blago porumeneli a njen lagani osmeh delovao je prikladno u odnosu na svečanu situaciju. On pokaza na fotografiju. „Sudija Katler?“

„Kada je položila zakletvu, pre četiri godine.“

Bilo je to isto lice koje je video na sahrani Karola Borje u utorak, dok je žena stajala ispred ljudi koji su došli na sprovod, grleći dvoje male dece, dečaka i devojčicu.

„Mogla bih da prenesem sudiji Katler vašu poruku, ali ne znam da li ću se čuti sa njom.“

„Zbog čega?“

„Ona danas odlazi iz grada.“

„Na neko duže putovanje?“

„Putuje u Nemačku.“

„To je divna zemlja.“ Morao je da zna kuda ona ide, pa je pokušao sa tri glavna mesta na koja su ljudi odlazili. „Berlin je fantastičan u ovo doba godine. Kao i Frankfurt i Minhen.“

„Ona ide u Minhen.“

„Ah! Čaroban grad. Možda će joj to pomoći da prevaziđe svoj bol?“

„Nadam se da hoće.“

Saznao je dovoljno. „Zahvaljujem vam se, gospođo Lafman. Mnogo ste mi pomogli. Evo adrese i broja telefona mog hotela.“ Izmislio je hotel i broj

sobe jer nije bilo potrebe za stupanjem u kontakt. „Molim vas, obavestite sudiju Katler da sam dolazio.”

„Pokušaću”, reče ona.

Okrenuo se da pođe, ali pre toga još jednom pogleda uramljenu fotografiju na zidu, kako bi dobro zapamtio lik Rejčel Katler.

* * *

Sišao je sa šestog sprata u prizemlje. Na jednom zidu je bio niz telefonskih govornica. Prišao je i pozvao privatni broj u radnoj sobi Franca Felnera na drugoj strani okeana. U Nemačkoj je bilo skoro pet sati po podne. Nije bio siguran ko će se javiti, pa čak ni kome sada treba da podnosi izveštaje. Očigledno je u toku bio prenos moći Felner se postepeno povlačio dok je Monika preuzimala kontrolu. Ali starac nije bio od onih koji su lako odustajali, naročito kada se radilo o nečemu kao što je Čilibarska soba.

„*Guten tag*“, javi se Monika kada je telefon dvaput pozvonio.

„Danas si na dužnosti sekretarice?”, upita on na nemačkom.

„Bilo je i vreme da pozoveš. Prošlo je nedelju dana. Jesi li imao sreće?”

„Da nešto razjasnimo. Ja se ne javljam svaki čas kao neki školarac. Daj mi posao i ostavi me na miru. Ja ću pozvati kada je to potrebno.”

„Danas smo malo osetljivi, zar ne?”

„Nije mi potrebno nadgledanje.”

„Podsetiću te na to sledeći put kada se nađeš između mojih nogu.”

On se osmehnu. Nju je bilo teško učutkati. „Pronašao sam Borju. Rekao je da ništa ne zna.”

„A ti si mu poverovao?”

„Jesam li tako rekao?”

„Mrtav je, zar ne?”

„Tragičan pad niz stepenice.”

„Ocu se to neće dopasti.”

„Mislio sam da si ti glavna?”

„I jesam. I iskreno, to uopšte nije važno. Ali otac je u pravu previše rizikuješ.”

„Ne rizikujem nepotrebno.”

Zapravo je bio vrlo oprezan. Pri prvoj poseti je pazio da ne dodirne ništa osim čaše sa čajem, koju je sklonio kada je došao sledeći put. A kada se

vratio po drugi put, nosio je rukavice.

„Recimo da sam zaključio da je takav razvoj događaja neophodan u datim okolnostima.”

„Šta je uradio, povredio ti je ponos?”

Bilo je neverovatno kako je umela da ga pročita čak i sa udaljenosti od nekoliko hiljada kilometara. Uopšte nije bio svestan da je toliko providan.

„To je nebitno.”

„Jednog dana će te sreća napustiti, Kristijane.”

„Zvučiš kao da jedva čekaš da dođe taj dan.”

„Zapravo ne. Tebe bi bilo teško zameniti.”

„U kom smislu?”

„U svakom smislu, ti kopile jedno.”

Osmehnuo se. Bilo je dobro znati da joj je ušao pod kožu. „Saznao sam da je Borjina ćerka krenula u Minhen. Možda dolazi da vidi Čapajeva.”

„Šta te navodi da tako misliš?”

„Način na koji mi je Borja izvrđavao, i nešto što je rekao o pločama.”

Možda je bolje da ostanu izgubljene.

„Ćerka je možda jednostavno krenula na odmor.”

„Sumnjam u to. Previše slučajnosti.”

„Krenućeš za njom?”

„Krećem danas, ah kasnije. Postoji nešto za šta moram da se prethodno pobrinem.”

DVADESET DVA

Suzana je posmatrala Kristijana Knola sa druge strane mezanina. Sedela je u čekaonici punoj ljudi, na čijim je spoljašnjim staklenim vratima pisalo SUDSKI SLUŽBENIK, SUDSKE TAKSE. Nekih sedamdeset pet ljudi je čekalo na red da priđe do plastičnog pulta i podnese žalbu; čitav prizor je bio haotičan, a u vazduhu se osećao ustajao vonj duvanskog dima, uprkos tome što je u prostoriji bilo istaknuto nekoliko znakova ZABRANJENO PUŠENJE.

Pratila je Knola još od subote. U ponedeljak je dvaput dolazio u Muzej visoke umetnosti i jednom u poslovnu zgradu u centru Atlante. U utorak je išao na sahranu Karola Borje. Posmatrala je pogrebnu službu sa druge strane ulice. Juče nije radio ništa naročito, otišao je do javne biblioteke i tržnog centra, ali danas je ustao rano i odmah je bio u pokretu.

Njena kratka plava kosa bila je skupljena ispod čvrsto nameštene crvenkastosmeđe perike. Stavila je nešto više šminke, a oči je sakrila jeftinim sunčanim naočarima. Nosila je uske farmerke, džemper bez kragne sa natpisom „Olimpijada u Atlanti 1996” i patike. Preko ramena je prebacila jeftinu crnu torbu. Dobro se uklapala u gomilu ljudi oko nje, sa otvorenim časopisom *Pipi* u krilu, neprestano podižući oči sa stranica časopisa na telefonske govornice na drugoj strani prepunog mezanina.

Pre pet minuta je pratila Knola na šesti sprat i gledala kako ulazi u kancelarije Rejčel Katler. Prepoznala je to ime i znala je u čemu je veza. Knol očigledno nije odustajao i najverovatnije je sada javljao Moniki Felner ono što je saznao. Ta kučka će definitivno predstavljati problem. Mlada. Agresivna. Pohlepna. Dostojna naslednica Franca Felnera, i prava gnjavaža na mnogo načina.

Knol se nije dugo zadržao u prostorijama Rejčel Katler, svakako ne dovoljno dugo da se sa njom sastane. Zato se ona povukla, plašeći se da bi mogao da je primeti, nesigurna da li će joj njena maska pružiti dovoljnu kamuflažu. Svakog dana se drugačije prerašavala, pazeći da ne nosi ponovo bilo šta što bi on mogao da prepozna. Knol je bio dobar. Prokleta dobar. Na svu sreću, ona je bila bolja.

Knol spusti slušalicu i krenu da izađe na ulicu. Ona odloži časopis i krenu za njim.

Knol je zaustavio taksi i pošao nazad u hotel. Osetio je nekoga u Borjinoj kući u subotu nakon što je slomio starcu vrat. Ali je definitivno otkrio Suzana Dancer u ponedjeljak, i svakog dana posle toga. Dobro se prerusavala. Ali mnoge godine koje je proveo na terenu izoštrile su njegove sposobnosti. Sada je malo toga moglo da mu promakne. Skoro da ju je i očekivao. Ernst Loring, poslodavac Dancerove, želeo je Ćilibarsku sobu isto koliko i Felner. Loringov otac, Jozef, bio je opsednut ćilibarom, i sakupio je jednu od najvećih zbirki predmeta od tog materijala na čitavom svetu. Ernst je nasledio i zbirku i strast svog oca. Mnogo puta je slušao kako Loring drži predavanje na tu temu, i gledao dok je on razmenjivao ili kupovao ćilibarske predmete od drugih kolekcionara, uključujući i Felnera. Dancerova je sigurno poslata u Atlantu da prati šta on radi. ba;lk:añ.do:w.nl:o:ad.

Ali kako je znala gde da ga pronađe?

Naravno. Službenik njuškalo iz Sankt Peterburga. Ko drugi? Budala je sigurno uspela da kradom pogleda stranicu izveštaja KGB-a pre nego što ju je on spustio na tablu. Sigurno je primao mito, a Loring je bio jedan od nekoliko onih koji su mu verovatno plaćali sada verovatno već onaj koji mu je platio najviše, pošto je Dancerova bila ovde.

Taksi se parkirao ispred *Meriota* i Knol žurno izađe. Dancerova je sigurno bila negde iza njega. Mora da se i ona prijavila u ovom hotelu. Verovatno će se zavući u jedan od toaleta u suterenu i promeniti masku, periku i odevne detalje, možda se na brzinu presvući, verovatno plativši jednom od portira ili nosača da je upozori ako on izađe iz zgrade.

Krenuo je pravo u svoju sobu na osamnaestom spratu. Iz sobe je pozvao službu za rezervacije kompanije *Delta*.

„Potreban mi je let od Atlante do Minhena. Da li postoji neki danas?”

Čulo se kuckanje kompjuterske tastature.

„Da, gospodine, polazak je u 2.35. Direktan let za Minhen.”

Morao je da bude siguran da nema drugih letova. „Ima li neki pre ili kasnije?”

Čulo se još kuckanja po tastaturi. „Ne u našoj kompaniji.”

„A kod drugih avio-prevoznika?”

Ponovo kuckanje. „Ovo je jedini direktan let iz Atlante u Minhen danas. Ipak, možete da putujete sa presedanjima u dva druga aviona.”

Pretpostavio je da će ona biti na direktnom letu a ne nekom drugom, preko Njujorka, Pariza, Amsterdama ili Frankfurta sa vezom za Minhen. Potvrdio je rezervaciju, a onda prekinuo i brzo spakovao putničku torbu. Morao je da tačno podesi vreme svog dolaska na aerodrom. Ako Rejčel Katler ne bude u avionu koji je odabrao, moraće da pronade njen trag na drugi način, možda kada bude pozvala kancelariju da obavesti sekretaricu na koji broj može da je zove. Mogao je da je pozove, ostavi joj pravi broj telefona i podstakne njenu radoznalost tako da ona pozove njega.

Krenuo je u prizemlje da se odjavi. Hol je bio pun ljudi. Jurili su na sve strane. Ali brzo je primetio brinetu kratke kose, na udaljenosti od pedeset metara, kako sedi za stolom ispred jednog od barova oko središnjeg hola. Kao što je i sumnjao, Dancerova se presvukla. Trenerka boje breskve i sunčane naočare, tamnije i elegantnije od prethodnih, zamenile su nemarnu odeću od malopre.

Platio je recepcioneru račun za sobu, a zatim krenuo napolje da potraži taksi do aerodroma.

* * *

Suzana osmotri putnu torbu. Knol odlazi? Nije bilo vremena da se vraća u svoju sobu. Morala je da ga prati i vidi kuda ide. Baš zbog toga nije nosila mnogo stvari, a među njima nije bilo ničega bez čega nije mogla ili što nije mogla da zameni.

Ustala je, bacila na sto tri dolara za piće koje je samo dvaput otpila i krenula ka obrtnim vratima koja su vodila na ulicu.

* * *

Knol izađe iz taksija na međunarodnom aerodromu Hartsfild i pogleda na svoj ručni sat 1.25. Bacio je vozaču tri novčanice od deset dolara, prebacio kožnu putnu torbu preko desnog ramena i odlučnim korakom ušao na južni terminal.

Bio je radoznao da vidi koliko daleko će Dancerova ići, pa je zato zaobišao elektronski pult i krenuo ka jednom od šaltera *Delte* i gledao kako se Dancerova uvlači u drugi red na terminalu, koji nije bio toliko dug. Sigurno se pitala kuda se uputio. Ali njen problem je bio složene prirode. Bila joj je potrebna karta da bi ga pratila dublje u unutrašnjost terminala. Zato će verovatno kupiti bilo koje slobodno mesto, bilo šta što će joj omogućiti
BD4Y

pristup do izlaza na pistu.

Očigledno ju je iznenadio svojim iznenadnim izlaskom pošto je i dalje nosila istu smeđu periku, trenerku boje breskve i tamne naočare kao i u *Meriotu*. Pomalo aljkavo. Trebalo je da ponese nešto za rezervu. Nešto čime će izmeniti izgled, ako je maskiranje bilo njeno jedino sredstvo kamuflaže. On je više voleo elektronsko praćenje. Ono je omogućavalo luksuz distance između lovca i lovine.

Strpljivo je stajao i, kada je na njega došao red, uzeo je propusnicu za ulazak u avion i prijavio prtljag. Perorez je bio smešten u kofer, na jedino bezbedno mesto, pošto oštrica nikada ne bi prošla kroz detektore za metal. Dancerova je već izašla iz svog reda, i sada je stajala na daljem kraju kontrolnog punkta, sa kartom u ruci.

Skoro da se osmehnuo.

Bila je tako predvidljiva.

Nakon što je prošao kroz detektore, krenuo je niz dugačke pokretne stepenice do prolaza ka pisti. Dancerova se držala na dvadesetak metara iza njega. U dnu stepeništa, on krenu sa ostalim poslepodnevnim putnicima do automatskog voza. Ušao je u prednji vagon i primetio da je Dancerova ušla u drugi po redu, smestivši se blizu prednjih prozora.

Dobro je poznao aerodrom. Vozovi su se kretali između šest izlaza, a izlaz na pistu za međunarodne letove bio je najdalji. Na prvom zaustavljanju, kod izlaza A, on i još pedeset ljudi izadoše. Dancerova se sigurno pitala šta on radi, jer je sigurno dovoljno poznavala Hartsfield da zna kako se na izlazima od A do D ne ulazi ni na kakve međunarodne letove. Moguće je da je pomislila kako on možda putuje unutardržavnim letom do nekog drugog američkog grada.

Zadržao se tu kao da nekog očekuje. U stvari je ćutke u sebi odbrojao sekunde. Dobro vremensko planiranje je bilo od ključne važnosti. Dancerova je takođe čekala, petnaestak metara dalje, pokušavajući da deluje nezainteresovano, očigledno uverena da on ništa ne primećuje. On sačeka tačno jedan minut a onda se zaputi prema pokretnim stepenicama.

Polako se uspinjao njima.

Izlaz prepun ljudi bio je udaljen trideset metara. Široka četvorospratnica iznad njega bila je osvetljena blistavim suncem kroz stakleni krov. Aluminijska pregrada odvajala je stepenice koje su išle naviše od onih koje su išle naniže, a na njoj je na svakih sedam metara bila postavljena

ukrasna biljka. Na drugim pokretnim stepenicama koje su se spuštale nazad u prolaz za putnike nije bilo mnogo ljudi. Nigde na vidiku nije bilo sigurnosnih kamera ni radnika obezbeđenja.

Sačekao je tačno određeni trenutak pa se uhvatio za gumenu traku na pregradi i prebacio se preko nje, doskočivši na stepenice koje su išle nadole. Sada se kretao u suprotnom pravcu i, dok je prolazio pored Dancerove, prstima je dodirnuo čelo podrugljivo joj salutirajući.

Izraz njenog lica je sve govorio.

Morao je da se kreće brzo. Neće proći mnogo vreme pre nego što ona uradi isto što i on. Zaobišao je nekoliko ljudi ispred sebe stalno ponavljajući: „Obezbeđenje aerodroma, molim vas, pomerite se.”

Savršeno je isplanirao vreme. Voz s tutnjavorriude na stanicu, na putu izvan aerodroma. Vrata se otvoriše. Mehanički glas objavi: „Molim vas. Odmaknite se od vrata do sredine prolaza” Ljudi nahrupiše unutra. Osvrnuo se i video Dancerovu kako preskače pregradu na pokretnim stepenicama, pokretom ne toliko spretnim kao što je bio njegov. Na trenutak se zateturala, pa zatim povratila ravnotežu.

On uđe u voz.

„Vrata se zatvaraju”, objavi robotski glas.

Dancerova jurnu sa stepenica pravo ka vozu, ali zakasnila je. Vrata se zatvoriše i voz odjuri iz stanice.

* * *

Izašao je na izlazu za međunarodne letove. Dancerova će na kraju krenuti u tom pravcu, ali ljudi su već sigurno ulazili u avion za Minhen i, pre nego što ona dotrči kroz prolaz za putnike ili sačeka sledeći voz, on će već otići. Terminal je bio ogroman, najveći za međunarodne letove u čitavoj Americi. Pet spratova. Dvadeset četiri kapije. Bio bi potreban ceo sat samo da se svaka od njih obiđe i proveri.

Stao je na pokretne stepenice i krenuo naviše. Čitavo mesto zračilo je istom prozračnom i svetlom atmosferom, a tek ponegde su u staklenim kutijama bili izloženi razni meksički, egipatski i feničanski umetnički predmeti. Ništa ekstravagantno ili skupoceno, samo uobičajeni uzorci, a na pločicama ispod njih je pisalo koji je muzej ili kolekcionar iz Atlante pozajmio eksponat radi izlaganja na aerodromu.

Na vrhu pokretnih stepenica krenuo je za ostalim putnicima na desnu stranu. Iz *Starbaksa* je dopirao miris kafe. Ljudi su stajali ispred kioska i kupovali novine i časopise. Pogleda ekrane sa podacima o odlaznim letovima. U sledećih trideset minuta desetak aviona je poletalo sa pisti. Dancerova neće imati načina da sazna u koji je on ušao, ako je uopšte i ušao u neki.

Potražio je na ekranu let za Minhen, našao odgovarajuću kapiju i krenuo niz terminal. Kada je stigao do aviona, ljudi su već ulazili. Stao je u red i, kada je došao ispred službenika, upitao je: „Današnji let je rasprodat?”

Čovek je bio koncentrisan na video-monitor. „Da, gospodine. Sve je popunjeno.”

Dakle, i ako ga Dancerova pronađe, neće moći da uđe za njim. Krenuo je prema kapiji, a ispred njega je bilo tridesetak drugih putnika. Pogledao je prema početku reda i primetio ženu kestenjaste kose, duge do ramena, u upadljivoj tamnoplavoj trenerci. Pružila je kartu službeniku i stala na pokretne stepenice za ukrcavanje.

Odmah je prepoznao njeno lice.

Rejčel Katler.

Savršeno.

DVADESET TRI

ATLANTA, DŽORDŽIJA

PETAK, 16. MAJ, **9.15**

Suzana uđe u kancelariju. Pol Katler ustade iza ogromnog stola od orahovine i krenu prema njoj.

„Hvala vam što ste izdvojili vreme da me primite”, reče ona.

„Nema na čemu, gospodo Majers.”

Katler ju je oslovio po prezimenu koje je rekla recepcioneru. Znala je da Knol voli da upotrebljava vlastito ime. Dodatna potvrda njegove arogancije. Ona je više volela da ostane anonimna. Tako je bilo manje šansi da ostavi neki trajan utisak.

„Zašto me ne biste zvali Džo?”, reče ona.

Ona prihvati njegovu ponudu da sedne i pažljivo pogleda sredovečnog advokata. Bio je visok i vitak, svetlosmeđe kose koja je počela da se proređuje, ali se ne bi moglo reći i da je čovek počeo da ćelavi. Nosio je, kao što se i moglo očekivati, belu košulju, tamne pantalone i svilenu kravatu, ali tregeri su davali nijansu staromodnosti njegovoj odeći. Prijatno joj se osmehnuo i njoj se dopadoše njegove blistave tamnosmeđe oči.

Na svu sreću, dobro se obukla za svoju ulogu. Na glavu je namestila periku kestenjaste boje. Plava kontaktna sočiva promenila su boju njenih očiju. Osmougaone naočare bez dioptrije pojačavale su iluziju. Košulja krem boje i sako sa širokim šiljatim reverima, kupljeni juče u radnji *En Tejlor*, naglašavali su njenu ženstvenost, a zamisao je bila da skrenu pažnju sa njenog lica. Kada je sela, prekrstila je noge, polako izlažući njegovom pogledu crne čarape, i pokušavala je da se osmehuje malo više nego inače.

„Vi tragate za umetničkim predmetima?”, upita Katler. „To mora da je zanimljiv posao.”

„Ume da bude. Ali sigurna sam da je vaš posao podjednako izazovan.”

Brzo je osmotrila nameštaj i dekoraciju u sobi. Uramljena reprodukcija jednog dela Vinsloua visila je iznad kožnog kauča, jedno Kupkino platno na drugoj strani prostorije. Po drugom zidu su bile okačene diplome, zajedno sa brojnim sertifikatima o članstvu i nagradama profesionalnih udruženja kao što su Udruženje američkih pravnika, Društvo advokata za ostavinske rasprave i

Udruženje sudskih pravozastupnika Džordžije. Dve fotografije u boji su izgleda snimljene u komori zakonodavnog državnog tela Katler se na obe rukovao sa jednim istim starijim čovekom.

Pokazala je ka umetničkim slikama: „Vi ste poznavalac umetnosti?”

„Teško da je tako. Pomalo sam kolekcionar. Ipak, aktivan sam u našem Muzeju visoke umetnosti.”

„Sigurno u tome mnogo uživate.”

„Umetnost mi je veoma važna.”

„Da li ste zbog toga pristali da me primite?”

„Zbog toga, i iz proste radoznalosti.”

Odlučila je da pređe na stvar. „Nedavno sam išla u sud okruga Fulton. Sekretarica u kancelariji vaše bivše supruge mi je rekla da je sudija Katler otputovala iz grada. Nije mi rekla kuda je otišla i predložila mi je da dođem da razgovaram sa vama.”

„Sami me je maločas pozvala i rekla mi je da se to tiče mog bivšeg tasta?”

„Da, tako je. Sekretarica sudije Katler mi je potvrdila da je juče dolazio neki čovek koji je tražio vašu bivšu suprugu. Visok i plavokos Evropljanin. Predstavio se kao Kristijan Knol. Pratila sam Knola nedelju dana, ah sam ga izgubila juče posle podne, na aerodromu. Plašim se da on možda prati sudiju Kader.”

Izraz zabrinutosti minu preko lica njenog domaćina. Odlično. Ispravno je pretpostavila.

„Zašto bi taj gospodin Knol pratio Rejčel?”

Igrala je na kartu iskrenosti. Možda će strah oslabiti njegov gard a ona će moći da sazna gde je tačno Rejčel Kader otišla. „Knol je došao u Atlantu da razgovara sa Karolom Borjom.” Odlučila je da ni na koji način ne pomene da je Knol zaista i razgovarao sa Borjom u subotu uveče. Nije bilo potrebe da previše otkriva povezanost nedavnih zbivanja. „Sigurno je saznao da je Borja umro pa je potražio njegovu ćerku. To je jedino logično objašnjenje zašto je išao u njenu kancelariju”

„Kako to da on, ili vi, uopšte išta znate o Karolu?”

„Sigurno znate šta je gospodin Borja radio dok je bio sovjetski državljani”

„Rekao nam je. Ali kako vi to znate?”

„Dosijeji komisije za koju je gospodin Borja nekada radio sada su

dostupni javnosti u Rusiji. Nije teško proučiti taj istorijat. Knol traži Ćilibarsku sobu, i verovatno se nadao da Borja zna nešto o tome.”

„Ali kako je znao gde da pronađe Karola?”

„Prošle nedelje je Knol pregledao dosijee u arhivu u Sankt Peterburgu. Ovi su postali dostupni za istraživanje tek nedavno. Tamo je došao do informacija.”

„To ne objašnjava zašto ste vi ovde.”

„Kao što sam već ukazala, pratila sam Knola.”

„Kako ste znali da je Karol umro?”

„I nisam, dok nisam u ponedjeljak došla u grad.”

„Gospođo Majers, šta znači sve to interesovanje za Ćilibarsku sobu? Govorimo o nečemu što je izgubljeno duže od pedeset godina. Da je moglo da bude nađeno, to bi se već dogodilo. Zar ne mislite tako?”

„Slažem se, gospodine Katleru. Ali Kristijan Knol misli drugačije.”

„Rekli ste da ste ga izgubili juče na aerodromu. Šta vas navodi na misao da on prati Rejčel?”

„Samo slutnja. Pretražila sam terminale ali ga nisam pronašla. Zabeležila Siam nekoliko međunarodnih letova koji su krenuli nekoliko minuta nakon što mi je Knol umakao. Jedan je bio za Minhen. Dva za Pariz. Tri za Frankfurt.”

„Ona je bila u onome za Minhen”, reče on.

Pol Katler je izgleda počeo da postaje blaži prema njoj. Počeo je da joj veruje. Odlučila je da iskoristi taj trenutak. „Zašto sudija Katler ide u Minhen tako brzo posle očeve smrti?”

„Njen otac je ostavio poruku o Ćilibarskoj sobi.”

Sada je bilo vreme da izvrši pritisak. „Gospodine Katleru, Kristijan Knol je opasan čovek. Kada on nešto traži, ništa ne može da mu se ispreči na putu. Cenim da je i on ušao u taj avion za Minhen. Važno je da razgovaram sa vašom bivšom ženom. Zna li gde je odsela?”

„Rekla je da će pozvati kad stigne tamo, ali se još nismo čuli.”

U njegovim rečima su čuo prizvuk zabrinutosti. Ona pogleda na sat. „U Minhenu je sada skoro već pola četiri.”

„Baš sam razmišljao o tome pre nego što ste vi stigli.”

„Zna li kuda se tačno uputila?” Nije odgovorio. Ona pojača pritisak. „Razumem da sam ja za vas neznanac. Ali uveravam vas da sam prijatelj. Moram da pronađem Kristijana Knola. Ne mogu da ulazim u detalje jer je stvar poverljiva, ali sam čvrsto uverena da on traga za vašom bivšom

suprugom.”

„Onda mislim da treba da se obratim policiji.”

„Knol ovdašnjim snagama reda ne bi značio ništa. Ovo je pitanje za međunarodne institucije.”

Oklevao je, kao da razmatra njene reči, odmerava mogućnosti. Bilo bi potrebno vreme da se policija uključi. Uključivanje evropskih agencija zahtevalo bi čak još i više vremena. Ona je bila ovde sada, spremna da deluje. Izbor bi trebalo da bude lak, i nije bila iznenađena kada ga je on napravio.

„Otišla je u Bavarsku da pronade čoveka po imenu Danja Čapajev. On živi u Kelhajmu.”

„Ko je Čapajev?”, upita ona nedužno.

„Karolov prijatelj. Pre mnogo godina su zajedno radili u Komisiji. Rejčel misli da bi Čapajev mogao da zna nešto o Ćilibarskoj sobi.”

„Šta ju je navelo na takvo uverenje?”

On posegnu u fioku radnog stola i izvadi svežanj pisama. Dodao joj ih je. „Pogledajte sami. Sve je tu.”

Bilo joj je potrebno pet minuta da pregleda sva pisma. Nije bilo ničega definitivnog ni preciznog u njima, samo nagoveštaji onoga što su njih dvojica možda znali ili sumnjali. To je međutim bilo dovoljno da se zabrine. Nije bilo sumnje da mora da spreči Knola da se udruži sa Rejčel Katler. To je bilo upravo ono što je kopile nameravalo da uradi. Nije ništa saznao od oca, pa ga je bacio niz stepenice i odlučio da šarmira ćerku i vidi šta može da sazna od nje. Ona ustade. „Hvala vam na informacijama, gospodine Katleru. Idem da vidim da li mogu da pronađem vašu suprugu u Minhenu. Imam neke veze tamo.” Pružila mu je ruku. „Želim da vam zahvalim za vreme koje ste mi posvetili.”

Katler ustade i rukova se sa njom. „Cenim to što ste me posetili i upozorili, gospođo Majers. Ali uopšte niste rekli koji je vaš interes u svemu tome.”

„Nemam ovlašćenje da vam to poverim, ali dovoljno je reći da je gospodin Knol tražen zbog nekih ozbiljnih optužbi.”

„Da li ste vi policajka?”

„Ja sam privatna istražiteljka unajmljena da pronađem Knola. Radim u Londonu.”

„Čudno. Vaš akcent je više istočnoevropski nego britanski.”

Osmehnula se. „Upravo tako. Zapravo sam poreklom iz Praga.”

„Možete li da mi ostavite broj telefona? Možda, ako se čujem sa Rejčel, mogu da povežem vas dve?”

„Nema potrebe. Ponovo ću vam se javiti kasnije u toku dana, ili sutra, ako je to u redu.”

Okrenula se da pođe i primetila uramljenu sliku starijeg muškarca i žene. Pokazala je rukom. „Lep par.”

„Moji roditelji. Snimljeni otprilike tri meseca pre smrti.”

„Veoma mi je žao.”

Prihvatio je njen izraz saučešća uz blago klimanje glavom i ona izađe iz kancelarije ništa više ne rekavši. Poslednji put kada je videla taj stariji par, oni su, sa još dvadesetak drugih ljudi, izlazili iz aerodromskog voza da se ukrcaju na avion *Alitalije*, pripremajući se na kratko putovanje iz Firence preko Ligurijskog mora u Francusku. Eksploziv za koji je platila da bude postavljen u avion bio je na sigurnom u skladištu za prtljag, vremenski okidač je otkucavao, namešten da se aktivira trideset minuta kasnije, kada avion bude iznad otvorenog mora.

DVADESET ČETIRI

MINHEN, NEMAČKA

16.35

Rejčel je bila zapanjena. Nikada ranije nije bila u pivnici. Duvački orkestar, sa trubama, bubnjevima, harmonikom i udaraljka zagušujuće je svirao. Za dugačkim drvenim stolovima sedelo je mnoštvo veselih ljudi; miris duvana, kobasica i piva bio je jak i sveprisutan. Oznojeni konobari u kratkim kožnim pantalonama i žene u lepršavim nabranim haljinama poletno su služili litarske krčage tamnog piva. Čula je da to zovu *maibock*, sveže pivo koje se služi samo u ovo doba godine kao najava dolaska toplog vremena.

Većina od neke dve stotine ljudi oko nje naizgled se dobro provodila. Ona nikada nije volela pivo, uvek ga je smatrala stečenom navikom, pa je zato naručila koka-kolu i prženu piletinu za večeru. Recepcioner u njenom hotelu preporučio joj je ovu pivnicu, odgovorivši je od odlaska u obližnji *Hofbrauhaus*, gde su turisti masovno odlazili.

Njen avion iz Atlante stigao je ranije ujutro i ona je, odbacivši savet koji je uvek slušala, iznajmila auto, prijavila se u hotelu i sa uživanjem odremala neko vreme. Sutra će se odvesti u Kelhajm, koji se nalazio otprilike sedamdeset kilometara južno, u neposrednoj blizini austrijske granice i Alpa. Danja Čapajev je čekao ovoliko dugo, pa može da sačeka još jedan dan, pod pretpostavkom da ga uopšte i pronađe tamo.

Promena okruženja joj je prijala, iako je bilo čudno gledati lučne svodove i šarene odore zaposlenih u pivnici. Samo je jednom ranije putovala preko okeana, pre tri godine, u London na konferenciju pravnika, što je finansiralo državno udruženje pravnika Džordžije. Oduvek su je zanimale televizijske emisije o Nemačkoj i maštala je da jednog dana doputuje u ovu zemlju. Sada je bila tu.

Jela je svoju piletinu i uživala u prizoru. To joj je skrenulo misli sa oca, Ćilibarske sobe i Danje Čapajeva. Kao i sa Markusa Netlsa i predstojećih izbora. Možda je Pol bio u pravu kada je rekao da je ovo potpuno gubljenje vremena. Ali osećala se bolje samo zbog toga što je ovde, a i to je već imalo nekog značaja.

Platila je račun evrima koje je kupila na aerodromu i izašla iz pivnice.

Kasno popodne je bilo sveže i prijatno, mada je kod kuće vreme bilo blaže, a sunce poodmaklog proleća pravilo je smenu senke i svetla na kamenom popločanoj ulici. Ulice su bile preplavljene hiljadama turista i ljudi koji su izašli u kupovinu, a zgrade starog grada bile su zanimljiva mešavina kamena, drvenarije i cigle, što je stvaralo nekakvu seosku atmosferu starinskog i srednjovekovnog naselja. Čitav taj kraj bio je namenjen isključivo za pešake, a od vozila se mogao videti tek poneki dostavni kamion.

Skrenula je na zapad i krenula nazad na Marijenplac. Njen hotel se nalazio na daljem kraju otvorenog trga. U sredini se nalazila pijaca sa tezgama prepunim poljoprivrednih proizvoda, mesa i kuvanih specijaliteta. Sa leve strane nalazila se bašta neke pivnice. Prisetila se ono malo stvari koje je znala o Minhenu. Nekada prestonica Bavarske, sedište izbornog vojvode i kuće Vitelsbahovih, koji su vladali ovim područjem 750 godina. Kako ga je ono beše Tomas Vulf nazvao? *Delić nemačkog raja*.

Prošla je nekoliko grupa turista sa vodičima koji su pričali na japanskom, francuskom i španskom. Ispred gradske skupštine naišla je na grupu Engleza, u čijem se govoru čulo koknjijsko uvrtnje reci kog se sećala sa svog prethodnog putovanja u Englesku. Ona se priključi začelju grupe, slušajući vodiča, zagledana u veličanstvene gotske ukrase na zgradama koje su se uzdizale pred njom. Grupa turista se polako kretala preko trga, zastavši na drugom kraju, nasuprot gradske skupštine. Ona ih je pratila i primetila da vodič gleda u sat na kuli iznad njih. Sat je pokazivao 16.58.

Izenada se prozori na kuli otvoriše i dva niza emajliranih bakarnih figurica blistavih boja izleteše napolje. Trgom se razleže muzika. Zvona su označavala pet časova po podne, praćena odjekom drugih zvona u daljini.

„Ovo je *glockenspiel*”, reče vodič, nadjačavajući buku. „Oglašava se triput dnevno. U jedanaest sati, u podne, i sada, u pet sati po podne. Figurice na vrhu prikazuju turnir koji se nekada održavao uz nemačko kraljevsko venčanje u šesnaestom veku. Figurice ispod njih izvide policijski *ples*”

Šarene figurice su se vrtele uz živahnu bavarsku melodiju. Svi na ulici se zaustaviše, izvivši vratove uvis. Predstava je potrajala dva minuta pa prestala, i ljudi na trgu se ponovo pokrenuše. Grupa turista krenu dalje i pređe jednu od ulica koje su izlazile na trg. Ona se zadržala nekoliko sekundi, posmatrajući prozore kule iz neposredne blizine, a onda krenu preko raskrsnice.

Zvuk automobilske sirene gromko se razleže kroz poslepodnevni vazduh.

Ona naglo okrenu glavu nalevo.

Približavala joj se prednja hauba nekih kola. Petnaest metara. Dvanaest. Sedam. Pogled joj se usredsredio na haubu i znak *mercedesa*, a zatim na svetleći znak taksija na kolima.

Tri metra.

Sirena je i dalje zavijala. Morala je da se pokrene, ali je noge nisu slušale. Pripremila se za osećaj bola, pitajući se da li će je više boleti sam udarac ili pad na kamenu ulicu.

Jadni Marla i Brent.

I Pol. Dragi Pol.

Nečija ruka joj se obmota oko vrata i povuče je nazad.

Kočnice zaškripaše. Taksi se zaustavi. Sa ulice se podiže vonj nagorele gume.

Ona se okrenu da vidi ko je drži. Čovek je bio visok i vitak, bujne svetložute kose koja mu je padala na preplanulo čelo. Usne uske poput proreza napravljenog brijačem izvijale su se na lepom tamnopotom licu. Nosio je svetlu košulju od kepera i karirane pantalone.

„Da li ste dobro?” upita on na engleskom.

Napetost tog trenutka učinila je da se oseti slabom. Odmah je shvatila koliko je bila blizu smrti. „Mislim da jesam.”

Ljudi su se okupili oko njih. Taksista je izašao iz kola i gledao je.

„Ona je dobro, narode”, reče njen spasilac. Zatim reče nešto na nemačkom i ljudi počеше da se razilaze. Obratio se i taksisti na nemačkom, i on se vrati u kola i odveze dalje.

„Vozač se izvinjava, ali kaže da ste odjednom iskrslili ispred njega.”

„Mislila sam da je ovo pešačka zona”, reče ona. „Nisam vodila računa o kolima.”

„Taksiji ne bi trebalo da budu ovde, ali pronalaze način da dođu. Podsetio sam vozača na to, i zaključio je da mu je najbolje da ode.”

„Trebalo bi da postoji neki znak ili nešto tako.”

„Amerikanka, zar ne? U Americi je sve označeno. Ovde ne.”

Ona se umiri. „Hvala vam za ovo.”

Niz savršenih belih zuba ukaza se kad se čovek osmehnuo.

„Bilo mi je zadovoljstvo.” Pružio je ruku. „Ja sam Kristijan Knol.”

Ona se rukova sa njim. „Rejčel Katler. Drago mi je što ste bih ovde, gospodine Knole. Uopšte nisam videla taj taksi.”

„Da nije tako, to bila prava nesreća.”

Ona se široko osmehnu. „Baš tako.” Počela je da nekontrolisano drhti, zbog naknadnog šoka od pomisli šta se moglo dogoditi.

„Molim vas, dozvolite da vas počastim pićem da biste se umirili.”

„Nema potrebe.”

„Tresete se. Malo vina bi vam dobro činilo.”

„Hvala vam, ah...”

„To će biti nagrada za moj trud.”

To je bilo teško odbiti, i ona pristade. „U redu, možda bi malo vina i prijalo.”

* * *

Krenula je sa Knolom do kafea udaljenog neka četiri stambena bloka, gde su se dva istovetna, bakrom obložena tornja katedrale dizala tačno sa druge strane ulice. Stolovi pokriveni stolnjacima bili su postavljeni na kamenom popločanoj ulici, a za svakim su sedeli ljudi sa kriglama tamnog piva u rukama. Knol naruči pivo za sebe a za nju čašu bistrog rajnskog vina, suvog i oporog, odličnog ukusa.

Knol je bio u pravu. Nervi su joj bili rastrojeni. Ovo je bila situacija u kojoj se našla najbliže smrti u celom svom životu. U tom trenutku su joj došle čudne misli. Mogla je da razume što je pomislila na Brenta i Marlu. Ali na Pola? Jasno se sećala da je pomislila na njega, i da ju je srce na trenutak zabolelo.

Otpila je vino i dopustila da joj alkohol i prijatan ambijent kafea umire živce.

„Moram nešto da vam priznam, gospođo Katler”, reče Knol.

„Kako bi bilo da me zovete Rejčel?”

„U redu. Rejčel.”

Otpila je još vina. „O kakvom priznanju govorite?”

„Pratio sam vas.”

Ovim rečima je zadobio svu njenu pažnju. Spustila je čašu. „Kako to mislite?”

„Pratio sam vas. Sve od kad ste krenuli iz Atlante.”

Ustala je od stola. „Mislim da bi možda trebalo da obavestim policiju o ovome.”

Knol je ravnodušno sedeo i pijuckao svoje pivo. „Meni to ne smeta, ako tako želite. Samo tražim da me prvo saslušate.”

Razmotrila je njegov zahtev. Sedeli su napolju na ulici. Iza ograde od kovanog gvožđa, ulica je bila puna večernjih prolaznika. Kakve štete može biti u tome da ga sasluša? Ponovo je sela. „U redu, gospodine Knole, imate pet minuta.”

On spusti krigu na sto. „Putovao sam u Atlantu ranije ove nedelje da se sretnem sa vašim ocem. Kada sam stigao, saznao sam za njegovu smrt. Juče sam dolazio u vašu kancelariju i čuo da dolazite ovamo. Čak sam ostavio svoje ime i broj telefona. Vaša sekretarica vam nije prenela moju poruku?”

„Nisam zvala kancelariju. Kakav ste posao imali sa mojim ocem?”

„Ja tragam za Ćilibarskom sobom i mislio sam da bi on mogao da mi bude od pomoći.”

„Zašto tragate za Ćilibarskom sobom?”

„Moj poslodavac je traži.”

„Kao i Rusi, sigurna sam.”

Knol se osmehnu. „Tačno. Ali posle pedeset godina, mi smatramo da 'ko je nađe, njegova je', kako biste vi to u Americi rekli, čini mi se.”

„Kako je moj otac mogao da vam pomogne u tome?”

„On je tragao mnogo godina. Pronalaženje Ćilibarske sobe bilo je Sovjetima jedan od glavnih prioriteta.”

„To je bilo pre pedeset i više godina.”

„Kada se radi konkretno o ovom blagu, vreme je beznačajno. Ako ništa drugo, to čini potragu još zanimljivijom.”

„Kako ste pronašli mog oca?”

Knol gurnu ruku u džep i dade joj neke presavijene listove papira. „Ovo sam pronašao prošle nedelje u Sankt Peterburgu. To me je odvelo u Atlanta. Kao što čete videti, KGB ga je posetio pre nekoliko godina.”

Ona razmota listove i pročita ih. Reči su bile otkucane ćirilicom. Pored njih je bio prevod na engleski. Odmah je primetila ko je potpisao prvi list. Danja Čapajev. Takođe je primetila ono što je na dokumenta KGB-a bilo napisano o njenom ocu:

Ostvaren kontakt. Poriče da ima ikakve informacije o

Jantarnajoj

komnati posle 1958. Ne može da pronađe Danju Čapajeva. Borja

tvrdi da ne zna gde se Čapajev nalazi.

Ali njen otac je tačno znao gde Čapajev živi. Godinama se dopisivao sa njim. Zašto je lagao? I nikada nije pominjao ništa o tome da ga je posetio KGB. Niti je mnogo govorio o Ćilibarskoj sobi. Pomalo ju je nervirala pomisao da KGB zna za nju, Marlu i Brenta. Pitala se šta je još njen otac prećutao.

„Nažalost, nisam mogao da razgovaram sa vašim ocem”, reče Knol. „Došao sam prekasno. Istinski mi je žao zbog njega.”

„Kada ste došli u Atlantu?”

„U ponedeljak.”

„I čekali ste do juče da dođete u moju kancelariju?”

„Čuo sam za smrt vašeg oca i nisam hteo da vas uznemiravam u vašem bolu. Moj posao je mogao da se odloži.”

Pominjanje Čapajeva počelo je da je oslobađa napetosti. Ovaj čovek je možda pouzdan, ali upozorila je sebe da se ne opušta. Uostalom, iako je bio zgodan i prijatan, Kristijan Knol je ipak bio neznanac. Još gore, neznanac u stranoj zemlji. „Da li ste bili u istom avionu kao i ja?”

Klimnuo je glavom. „Jedva sam stigao na vreme da uđem u avion.”

„Zašto ste čekali do sada da progovorite?”

„Nisam bio siguran u vezi sa vašim putovanjem. Ako je ono lične prirode, nisam hteo da vam smetam. Ako se tiče Ćilibarske sobe, nameravao sam da vam se obratim.”

„Ne dopada mi se što me prate, gospodine Knole. Ni najmanje.”

Gledao ju je netremice u oči. „Možda je sreća što sam vas pratio.”

Ona se načas priseti onog taksija. Možda je pravu?

„I možete da me zovete Kristijan”, dodade on.

Rekla je sebi da malo popusti. Nije bilo potrebe da bude tako neprijateljski raspoložena. U pravu je. On joj je spasao život. „U redu. Onda, Kristijane.”

„Da li se vaše putovanje tiče Ćilibarske sobe?”

„Nisam sigurna da li treba da odgovorim na to.”

„Da predstavljam opasnost po vas, jednostavno bih pustio da vas udari taksi.”

Dobar zaključak, ali ne obavezno i dovoljno dobar.

„Frau Katler, ja sam obučeni istražitelj. Umetnost je moja specijalnost.

Govorim ovdašnji jezik i poznajem ovu zemlju. Vi ste možda odličan sudija, ali pretpostavljam da ste novajlija u ovakvom istraživanju.”

Ona ne reče ništa.

„Zainteresovan sam za informacije o Ćilibarskoj sobi, ništa više. Podelio sam sa vama ono što sam saznao. Samo tražim isto zauzvat.”

„A ako to odbijem i odem u policiju?”

„Ja ću vam jednostavno nestati s vidika, ali nastaviću da vas pratim kako bih saznao šta radite. Ništa lično. Vi ste trag koji nameravam da iskoristim do kraja. Samo sam mislio da bismo mogli da radimo zajedno i uštedimo vreme.”

Bilo je nečeg grubog i opasnog u vezi sa Knolom što joj se dopadalo. Njegove reči su bile jasne i neposredne, glas siguran. Napregnuto je tražila znakove pretnje na njegovom licu, ali nije ih pronašla. Zato je donela neku vrstu brze odluke, kakve je navikla da donosi na sudu.

„U redu, gospodine Knole. Došla sam da pronađem Danju Čapajeva. Očigledno je to isto ime koje se pojavljuje na tom papiru. On živi u Kelhajmu.”

Knol podiže kriglu i otpi velik gutljaj piva. „To je južno odavde, prema Alpima, blizu austrijske granice. Znam to selo.”

„On i moj otac su očigledno bih zainteresovani za ćilibarsku sobu. Jasno je da su bili zainteresovani i više nego što sam to ikada shvatala.”

„Imate li ikakvu ideju šta bi her Čapajev mogao da zna?”

Odlučila je da još ne pominje ništa u vezi sa pismima. „Nikakvu, osim da su njih dvojica nekada radili zajedno, kao što vi izgleda već znate.”

„Kako ste saznali za to ime?”

Odlučila je da laže. „Moj otac je govorio o njemu dugi niz godina. Nekada su bili bliski.”

„Ja bih mogao da vam budem od velike pomoći, frau Katler.”

„Najiskrenije, gospodine Knole, nadala sam se da ću neko vreme provesti sama.”

„Potpuno vas razumem. Sećam se kada je moj otac umro. Bilo mi je veoma teško.”

Osećanje je zvučalo iskreno, i cenila je njegovu uviđavnost. Ali on je i dalje bio neznanac.

„Potrebna vam je pomoć. Ako Čapajev poseduje informacije, mogu da pomognem da se one primene. Imam ogromno znanje o Ćilibarskoj sobi. Znanje koje može biti od pomoći.”

Ona ne reče ništa.

„Kada nameravate da krenete na jug?“, upita Knol.

„Sutra ujutro.“ Odgovorila je prebrzo.

„Dozvolite da vas ja odvezem.“

„Ne bih želela da moja deca prihvataju da ih voze stranci. Zašto bih ja onda to prihvatila?“

Osmehnuo se. Dopao joj se njegov osmeh.

„Bio sam iskren i otvoren sa vašom sekretaricom u vezi s mojim identitetom i namerama. Ostavio sam dobar trag za nekoga ko namerava da vam učini zlo.“ Ispio je ostatak svog piva. „U svakom slučaju, ja ću vas jednostavno pratiti do Kelhajma.“

Ona donese još jednu brzu odluku. Odluku koja ju je i samu iznenadila. „U redu. Zašto da ne. Ići ćemo zajedno. Odsela sam u hotelu *Valdek*. Nekoliko blokova dalje, na onu stranu.“

„Ja sam preko puta *Valdeka*, u hotelu *Elizabeti*.“

Odmahnula je glavom i osmehnula se. „Zašto me to ne iznenađuje?“

* * *

Knol je gledao kako Rejčel Katler nestaje u gomili ljudi. Sve je prošlo sasvim dobro.

Bacio je nekoliko evra na sto i izašao iz kafea. Nekoliko puta je skretao na uglovima ulica i ponovo prešao preko Marijenplaca, pored pijace gde su vedro raspoloženi ljudi već kupovali večeru, pa krenuo prema Maksimilijanštraseu, otmenom bulevaru punom muzeja, vladinih kancelarija i prodavnica. Ispred sebe je video stubovima oivičen ulaz u Narodno pozorište. Ispred njega, niz taksija okruživao je kip Maksa Jozefa, prvog kralja Bavorske. Taksisti su strpljivo čekali mušterije posle rane večernje predstave. Prešao je ulicu i prišao četvrtom taksiju u nizu. Vozač je stajao napolju, prekrštenih ruku, naslonjen na svoj *mercedes*.

„Dovoljno dobro?“, upita vozač na nemačkom.

„I više nego dovoljno.“

„Da li je moj nastup posle toga bio uverljiv?“

„Izvanredan.“ On pruži čoveku svežanj evra.

„Uvek je zadovoljstvo poslovati sa tobom, Kristijane.“

„I sa tobom, Erih.“

Dobro je poznao vozača i koristio je njegove usluge i ranije kada bi boravio u Minhenu. Čovek je bio i pouzdan i potkupljiv, a to su bile dve osobine koje je tražio kod svih svojih saradnika.

„Postaješ mekan, Kristijane?”

„Kako to?”

„Hteo si samo da je uplašiš, ne i ubiješ. To uopšte ne liči na tebe.”

On se osmehnu. „Ništa poput mogućnosti pogibije ne može toliko da podstakne poverenje.”

„Hoćeš da je kresneš ili nešto tako?”

Nije hteo da kaže previše, ali je hteo da mu čovek i ubuduće bude na raspolaganju. Klimnuo je glavom i rekao: „Dobar način da joj skinem gaćice.”

Taksista prebroja novčanice. „Petsto evra je mnogo novca za jedno dupe.”

Ali on je razmišljao o Ćilibarskoj sobi i deset miliona evra koje će mu ona doneti. Zatim je ponovo pomislio na Rejčel Katler i njenu privlačnost, utisak koji je ostao i kada je ona već otišla.

„Zapravo i nije.”

DVADESET PET

ATLANTA, DŽORDŽIJA

12.35

Pol je bio zabrinut. Propustio je ručak i ostao u kancelariji, nadajući se da će Rejčel pozvati. U Nemačkoj je već bilo prošlo pola sedam po podne. Pomenula je mogućnost da jednu noć prenoći u Minhenu pre nego što krene u Kelhajm. Zato nije bio siguran da li će pozvati danas, ili sutra nakon što stigne do Alpa, ili da li će uopšte pozvati.

Rejčel je bila otvorena, agresivna i čvrsta. Uvek je bila takva. Zbog tog nezavisnog duha i jeste bila dobar sudija. Ali ju je zbog toga takođe bilo teško poznavati, a čak još teže voleti. Nije lako sticala prijatelje. Ali duboko u sebi, ona je bila brižna i topla. On je to znao. Nažalost, njih dvoje su bili kao ulje i vatra. Ali da li je to zaista bila istina? Oboje su smatrali tihu večeru kod kuće boljom od one u prepunom restoranu. Više su voleli da iznajme film iz videokluba nego da idu u bioskop. Popodne sa decom u zoološkom vrtu za njih je bilo pravi raj u poređenju sa večernjim izlaskom u grad. On shvati da mu nedostaje njen otac. Njih dvojica su bili bliski, naročito nakon njegovog i Rejčelinog razvoda. Karol se iz sve snage trudio da ih ponovo spoji.

Šta je ono pisalo u starčevoj poruci?

Možda da daš Polu drugu šansu.

Ali nije bilo svrhe. Rejčel je istrajavala u odluci da žive razdvojeni. Odbijala je svaki njegov pokušaj da se pomire. Možda je trebalo da joj da za pravo i odustane. Ali postojalo je nešto u tome. Njena izdvojenost iz društvenog života. Njeno oslanjanje i poverenje u njega. Koliko je muškaraca imalo ključ kuće svoje bivše žene? Koliko ih je i dalje imalo deo kuće u vlasništvu? Ili nastavljalno da vodi zajedničke investicije na berzi? Nijednom nije zatražila da njihov račun u banci *Meni Linč* bude zatvoren, i on je njime upravljao poslednje tri godine a da ona nijednom nije osporila njegove procene.

Zurio je u telefon. Zašto nije zvala? Šta se dešava? Neki čovek, Kristijan Knol, navodno ju je tražio. Možda je opasan. Možda i nije. Sve informacije koje je posedovao bile su reči prilično zgodne brinete svetloplavih očiju i lepo oblikovanih nogu. Džo Majers. Bila je mirna i pribrana, dobro je

podnosila njegova pitanja, odgovarala na njih brzo i jezgrovito. Skoro da je mogla da oseti njegovu bojazan zbog Rejčel, sumnje koje je gajio zbog njenog putovanja u Nemačku. On je obavljao previše volonterskog rada, i ta činjenica mu je smetala. Rejčel nije imala nikakvog posla u Nemačkoj. U to je bio siguran. Čilibarska soba nije bila njena briga, a bilo je pitanje i da li je Danja Čapajev još bio živ.

Posegnuo je preko stola za pismima svog bivšeg tasta. Pronašao je prikačenu poruku za Rejčel i pogledom preleteo preko stranice, negde do polovine:

Da li smo je ikada pronašli? Možda. Nijedan od nas nije zaista otišao da proveriti. Previše njih je tragalo u to vreme i, pre nego što smo suzili trag, obojica smo shvatili da su Sovjeti mnogo gori od Nemaca. Zato smo se okanuli potrage. Danja i ja smo se zakleli da nikada ne otkrijemo ono što znamo, ili možda jednostavno ono što smo mislili da znamo. Tek kad su se Jansi i ostali sami javili da obave diskretna ispitivanja, provere informacije koje sam nekada smatrao verodostojnim, i ja sam ponovo počeo da se raspitujem. On je vršio ispitivanje prilikom svog poslednjeg putovanja u Italiju. Da li je do te eksplozije aviona došlo zbog pitanja koja je postavio ili nečega drugog nikada se neće saznati. Ja samo znam da se potraga za Čilibarskom sobom pokazala kao opasna.

Nastavio je da čita i ponovo je pronašao upozorenje:

Ali nikada, apsolutno nikada nemoj da se zanimaš za Čilibarsku sobu. Seti se priče o Faetonu i suzama Helijada. Imaj u vidu njegovu ambiciju i njihov bol.

On je čitao dosta klasika, ali nije mogao da se seti ove određene priče. Rejčel je izbegla tu temu kada je pomenuo priču za trpezarijskim stolom.

Okrenuo se prema kompjuteru i priključio se na internet. Ukucao je u pretraživač „Fajeton i Helijade”. Na ekranu se pojavilo preko stotinu sajtova sa tom temom. Nasumično je proverio nekoliko njih. Treći je bio najbolji, internet-stranica s naslovom „Mitski svet Edit Hamilton”. Pregledao ju je dok nije pronašao priču o Fajetonu, a u bibliografiji je pomenuto da je priča BD4Y

preuzeta iz Ovidijevih *Metamorfoza*.

Pročitao je priču. Bila je živopisna i proročanska.

Fajeton, vanbračni sin Heliosa, boga sunca, najzad je pronašao svog oca. Osećajući krivicu, bog sunca je rekao da će ispuniti sinu jednu želju, i momak je odmah odabrao da na jedan dan zauzme očevo mesto i upravlja sunčevim kočijama preko neba od svitanja do zalaska sunca. Otac je shvatio da je sinovljev zahtev ludost i uzaludno je pokušavao da odgovori momka, ali on se nije dao pokolebati. Zato mu je Helios ispunio želju, ali je upozorio momka koliko je teško upravljati kočijama. Nijedno upozorenja boga sunca Fajetonu ništa nije značilo. Dečak je mogao samo da vidi sebe kako stoji u čudesnim kočijama, terajući atove kojima ni sam Zevs nije mogao da vlada.

Ipak, kada se vinuo u vazduh, Fajeton je brzo otkrio da su upozorenja njegovog oca bila tačna i izgubio je kontrolu nad kočijama. Konji su odjurili navrh neba, a zatim se spustili dovoljno blizu zemlji da zapale čitav svet. Zevs je, pošto nije imao izbora, bacio munju, koja je uništila kočiju i ubila Fajetona. Pao je u tajanstvenu reku Eridanus i ona je ohladila plamenove koji su mu zahvatili telo. Najade su ga sahranile, tugujući za nekim tako mladim i tako hrabrim. Fajetonove sestre, Helijade, došle su na njegov grob i žalile za njim. Zevs se sažalio na njihovu tugu i pretvorio ih u jablane iz kojih su iznikle tužne šuštave grane na obali Eridanusa.

Pročitao je poslednje redove priče na ekranu:

GDE SU TUGOVALE, ZAUVEK RONEĆI SUZE U REKU, A SVAKA SUZA BI ZABLISTALA U VODI I PRETVORILA SE U SJAJNU KAP ĆILIBARA.

Smesta se setio primerka Ovidijevih *Metamorfoza* koji je video na Borjinim policama za knjige. Karol je pokušao da upozori Rejčel, ali ona nije slušala. Kao i Fajeton, ona je jurnula na glupi pohod, ne razumejući opasnosti, niti procenjujući rizike. Da li će Kristijan Knol biti njen Zevs? Onaj koji će zavitlati munju?

Zurio je u telefon. Zazvoni, proklet bio.

Šta da radi?

Nije mogao da uradi ništa. Osim da ostane sa decom, pazi ih, i čeka da se Rejčel vrati iz svoje potere za vetrom. Mogao je da pozove policiju i možda obavesti nemačke vlasti o čitavom slučaju. Ali ako Kristijan Knol nije bio ništa drugo nego radoznali istražitelj, Rejčel će ga s razlogom izgrditi. Paničar Pol, reći će.

A njemu nije trebalo da to sluša.

Ali postojala je i treća mogućnost. Ona najprimamljivija. Pogledao je na sat. Deset do dva. Deset do osam u Nemačkoj. Uzeo je telefonski imenik, pronašao broj i pozvao *Delta erlajns*. Službenik za rezervacije se javio na poziv.

„Treba mi let za Minhen iz Atlante koji kreće noćas.”

DVADESET ŠEST

KELHAJM, NEMAČKA

SUBOTA, 17. MAJ, 8.05

Suzana je stigla u pravo vreme. Kada je juče izašla iz kancelarije Pola Katlera, odmah je avionom otputovala za Njujork, gde je stigla na *konkord* koji je u 18.30 kretao za Pariz. Stigla je malo posle deset uveče po lokalnom vremenu, i avionom *ErFranša* prebacila se do Minhena, stigavši nešto pre jedan posle ponoći. Uspela je da malo odspava u hotelu na aerodromu pa požurila na jug u iznajmljenom *audiju*, idući auto-putem E-533 pravo do Oberamergaua, zatim zapadno vijugavim putem do planinskog jezera zvanog Fergenzi, istočno od Fisena.

Selo Kelhajm bilo je nabacana zbirka šarenih kuća sa krovovima na zabat složene izrade, blizu istočne obale jezera. Crkva s tornjem uzdizala se u centru mestašca, a oko nje se prostirao *marktplac* pun vreve. Na udaljenim obalama jezera videli su se šumoviti obronci brda. Nekoliko brodića s belim jedrima plovilo je preko plavosive vode poput leptira na povetarcu.

Parkirala se s južne strane crkve. Trg je bio pun uličnih prodavača, koji su izgleda postavljali tezge za prodaju u subotu uveče. Vazduh je odisao mirisima sirovog mesa, vlažnog povrća i popušenog duvana. Šetala je kroz šaroliku mešavinu veselih izletnika. Deca su se bučno igrala, okupljena u grupe. U daljini su odjekivali udarci čekića. Za jednom od tezgi stajao je stariji čovek, srebrnobeke kose i kukastog nosa, koji joj je odmah privukao pažnju. Imao je godina koliko bi otprilike trebalo da ima Danja Čapajev. Prišla je diveći se njegovim jabukama i trešnjama.

„Divno voće”, rekla je na nemačkom.

„Sam ga uzgajam”, reče stariji čovek.

Kupila je tri jabuke, široko se osmehnula i odmah ga pridobila. Izgled joj je bio savršen. Rideplava perika, bela koža, kestenjaste oči. Grudi su joj bile uvećane za dva broja parom spoljašnjih silikonskih umetaka. Takođe je stavila umetke i na bokove i butine, na koje je navukla dva broja veće farmerke da bi odgovarale njenoj veštačkoj bujnosti. Prerušavanje je dovršila kariranom flanelskom košuljom i tamnim dubokim cipelama. Oči je sakrila sunčanim naočarima, tamnim, ali ne toliko da privlače pažnju. Oni koji su je

videli kasnije bi je sigurno opisali kao krupnu plavušu velikih grudi.

„Da li znate gde živi Danja Čapajev?” najzad je upitala. „On je star čovek. Živi ovde već dugo. Prijatelj je moga dede. Došla sam da mu isporučim poklon, ali izgubila sam adresu na kojoj živi. Selo sam pronašla tek pukom srećom.”

Stariji čovek odmahnu glavom. „Vrlo nemarno, frojlajn.”

Osmehnula se, prihvatajući njegov prekor. „Znam. Ali takva sam ja. Mozak mi je uvek negde drugde, hiljadu kilometara daleko.”

„Ne znam gde Čapajev živi. Ja sam iz Neselvanga, na zapad odavde. Ali dajte da nađem nekoga ko je odavde.”

Pre nego što je uspela da ga zaustavi, on doviknu drugom čoveku na suprotnoj strani tržnice. Nije želela da privlači previše pažnje na svoje raspitivanje. Dvojica ljudi su razgovarali na francuskom, jeziku koji ona nije previše dobro razumela, ali bi uhvatila poneku reč tu i tamo. Čapajev. Sever. Tri kilometra. Blizu jezera.

„Eduard poznaje Čapajeva. Kaže da on živi severno od varoši. Tri kilometra. Odmah pored obale jezera. Tim putem tamo. Mala kamena planinska kuća sa dimnjakom.”

Osmehnula se i klimnula glavom kada je čula informaciju, a onda je čula kako čovek sa druge strane tržnice dovikuje: „Julijuse! Julijuse!”

Dečak od nekih dvanaest godina pritrča tezi. Imao je svetlosmeđu kosu i milo lice. Ulični prodavač reče nešto dečaku, a onda dečak potrča ka njoj. U pozadini, jato pataka polete sa jezera, u mlečno jutarnje nebo.

„Tražite Čapajeva?”, upita dečak. „To je moj deda. Mogu da vas odvedeni.”

Njegove dečačke oči preleteše preko njenih grudi. Osmehnula se još šire. „Onda vodi.”

Muškarcima svih uzrasta bilo je tako lako manipulirati.

DVADESET SEDAM

9.15

Rejčel sa suvozačkog sedišta skrenu pogled ka Kristijanu Knolu. Jurili su na jug auto-putem E-533, i putovali su od Minhena već trideset minuta. Nad predelom koji se video kroz zatamnjene prozore *volvo* uzdizali su se sablasni planinski vrhovi, promaljavajući se iz zavese od izmaglice; sneg se beleo na najvišim od njih, a obronci ispod njih bili su obavijeni zelenilom borova i breza.

„Ovaj kraj je prelep.”, reče ona.

„Proleće je najbolje vreme za dolazak na Alpe. Ovo vam je prvi put da ste u Nemačkoj?”

Ona potvrdno klimnu glavom.

„Veoma će vam se dopasti ova oblast.”

„Vi dosta putujete?”

„Sve vreme.”

„Gde vam je dom?”

„Imam stan u Beču, ali retko boravim tamo. Poslovi me vode širom celog sveta.”

Proučavala je svog zagonetnog vozača. Ramena su mu bila široka i mišićava, vrat debeo, ruke duge i jake. Opet je bio neformalno obučen. Košulja od antilopa, farmerke, duboke cipele, i slab miris slatkaste kolonjske vode. On je bio prvi Evropljanin sa kojim je ikada duže razgovarala. Možda je uzrok opčinjenosti bio u tome. Svakako je pobudio njeno interesovanje.

„U izveštaju KGB-a piše da imate jedno dete. Imate li muža?”, upita Knol.

„Imala sam. Razveli smo se. I imam dvoje dece.”

„Razvodi su prilično česti u Americi.”

„Slušam stotinu ili više brakorazvodnih parnica nedeljno u svojoj sudnici.”

Knol odmahnu glavom. „Takva šteta.”

„Ljudi izgleda ne mogu da žive zajedno.”

„Da li je vaš bivši muž pravnik?”

„Jedan od najboljih.” Jedan *volvo* projuri pored njih levom trakom.

„Neverovatno. Ta kola mora da su išla brže od sto pedeset kilometara na sat.”

„Bliže sto osamdeset”, reče Knol. „Mi idemo skoro sto pedeset na sat.”

„To je definitivno drugačije nego kod nas.”

„Da li je on dobar otac?”, upita Knol.

„Moj bivši? O da. Veoma dobar.”

„Bolji otac nego muž?”

Čudna pitanja. Ali njoj nije smetalo da odgovara na njih, pošto je anonimnost stranca umanjivala osećaj nametljivosti. „Ne bih tako rekla. Pol je dobar čovek. Svaka žena bi bila ushićena da ga ima.”

„Zašto vi niste bih?”

„Nisam rekla da nisam. Samo sam rekla da nismo mogli da živimo zajedno.”

Knol kao da je osetio njeno oklevanje. „Nisam nameravao da zabadam nos. Jednostavno me interesuju ljudi. Pošto nemam stalni dom ili korene, uživam da ispitujem druge. Jednostavna ljubopitljivost. Ništa više.”

„U redu je. Nisam se uvredila.” Čitala je nekoliko trenutaka, pa rekla: „Trebalo je da pozovem Pola i kažem mu gde sam odsela. On pazi na decu.”

„Možete da ga obavestite večeras.”

„On nije zadovoljan što sam uopšte ovde. On i moj otac su rekli da treba da se klonim ovoga.”

„Pre nego što je vaš otac umro, već ste razgovarali sa njim o ovome?”

„Uopšte ne. Ostavio mi je poruku zajedno sa svojim testamentom.”

„Pa zašto ste onda ovde?”

„To je jednostavno nešto što moram da uradim.”

„To mogu da razumem. Ćilibarska soba je vredna nagrada. Ljudi tragaju za njom još od rata.”

„Tako je i meni rečeno. Šta je čini toliko posebnom?”

„Teško je reći. Umetnost ima toliko različit učinak na ljude. Zanimljivo u vezi sa Ćilibarskom sobom je to što ona ostavlja isti utisak na sve. Čitao sam izveštaje o tome iz devetnaestog i ranog dvadesetog veka. Svi se slažu da je veličanstvena. Zamislite, čitava soba prekrivena ćilibarom.”

„Zvuči zadivljujuće.”

„Ćilibar je tako dragocen. Zna li dosta o njemu?”, upita Knol.

„Vrlo malo.”

„To je jednostavno fosilizovana smola iz drveta, stara četrdeset do pedeset miliona godina. Izlučevina kroz milenijume očvrsla u dragulj. Grci su ga nazivah *elektron*, 'sunčana tvar', zbog boje i zbog toga što, ako protrljate

komad ćilibara rukama, dođe do električnog pražnjenja. Šopen je dodirivao lančiće od ćilibara pre nego što bi svirao klavir, Tvar je topla na dodir i uklanja znoj.”

„To nisam znala.”

„Rimljani su verovali da će vam, ako ste u horoskopu lav, nošenje ćilibara doneti sreću. Ako ste bik, dočekaće vas nevolje.”

„Možda bi trebalo da nabavim malo ćilibara. Ja sam lav u horoskopu.”

Osmehnuo se. „Ako verujete u takve stvari. Srednjovekovni doktori su propisivali ćilibarska isparenja za lečenje bolnog grla. Pare od ključalog ćilibara su veoma mirisne i navodno poseduju lekovita svojstva. Rusi ga nazivaju 'tamjan iz mori Oni takođe izvinite, možda vam dosađujem.”

„Ni slučajno. Ovo je fascinantno.”

„Isparenja mogu da izazovu zrenje voća. Postoji arapska legenda o izvesnom šahu koji je naredio svom baštovanu da mu donese sveže kruške. Problem je bio u tome što nije bila sezona krušaka i voće nije moglo da bude zrelo za još mesec dana. Šah je pretio da će skinuti glavu baštovanu ako ne donese zrele kruške. Zato je baštovan uzeo nekoliko nedozrelih kruški i proveo noć moleći se Alahu i paleći zrnca ćilibara. Sutradan, u odgovor na njegove molitve, kruške su bile rumene i slatke, spremne za jelo.” Knol slegnu ramenima. „Ko zna da li je to istina ili ne? Ali isparenja ćilibara zaista sadrže etilen, a on podstiče rano dozrevanje. Takođe može da omekša kožu. Egipćani su koristili ta isparenja u procesu mumifikacije.”

„Moja jedina znanja o ćilibara su u vezi sa nakitom, ili sa slika koje sam videla, kada se u ćilibara nalaze insekti ih Ušće.”

„Frensis Bekon je to nazvao 'i više nego kraljevskim grobom'. Naučnici posmatraju ćilibar kao vremensku kapsulu. Umetnici o njemu razmišljaju kao o boji. Postoji više od dvesta pedeset boja ćilibara. Plavi i zeleni su najređi. Crveni, žuti, smeđi, crni i zlatni su najčešći. U srednjem veku su nastali čitavi esnafi koji su kontrolisali promet ćilibarom. Ćilibarska soba je napravljena u osamnaestom veku, kao samo oličenje onoga što čovek može da uradi sa tom supstancom.”

„Dobro poznajete temu.”

„To mi je posao.”

Kola usporiše.

„Ovde izlazimo”, reče Knol dok su skretali sa auto-puta niz kratku obilaznicu, i zakoči na njenom dnu. „Odavde idemo putem na zapad. Nismo

daleko od Kelhajma.” Okrenuo je volan nadesno i brzo promenio brzinu, ponovo povećavajući brzinu.

„Za koga radite?” upita ona.

„Ne mogu da vam kažem. Moj poslodavac je povučena osoba.”

„Ali očigledno bogata.”

„Kako to?”

„Šalje vas svuda po svetu u potragu za umetničkim delima. To nije hobi siromašnog čoveka.”

„Da li sam rekao da je moj poslodavac muškarac?”

Ona se široko osmehnu. „Ne, niste.”

„Dobar pokušaj, časni sudijo.”

Zelene livade prošarane grupicama visokih borova prostirale su se pored puta. Ona spusti prozor i duboko udahnu kristalno čist vazduh. „Uspinjemo se, zar ne?”

„ Alpi počinju ovde i prostiru se na jug do Italije. Postaće sveže još pre nego što stignemo u Kelhajm.”

Ranije se pitala zašto on nosi košulju dugih rukava i dugačke pantalone. Ona je nosila smeđi udobni šorts za pešačenje i košulju kratkih rukava. Odjednom je shvatila da je ovo prvi put još od razvoda da se vozi nekud sa bilo kojim muškarcem osim Pola. Uvek se vozila sa decom, svojim ocem ili nekom prijateljicom. balkandownload.org - forster

„Zaista sam mislio ono što sam juče rekao. Žao mi je zbog vašeg oca”, reče Knol.

„On je bio vrlo star čovek.”

„To je ono što je strašno u vezi sa roditeljima. Jednog dana ih izgubimo.”

Zvučalo je kao da zaista misli ono što govori. Očekivane reči. Svakako izgovorene iz ljubavnosti. Ali ona je to ipak cenila.

I počeo je da joj deluje čak još zanimljivije.

DVADESET OSAM

11.45

Rejčel je pažljivo gledala starca koji je otvorio vrata. Bio je nizak, uskog lica i sede čupave kose. Sive tršave čekinje brade prekrivale su njegov izborani vrat i vilicu. Bio je krhke građe, koža mu je bila bleđa, lice smežurano kao kesten. Imao je najmanje osamdeset godina, i ona je prvo pomislila na svog oca i na to koliko ju je ovaj čovek podsećao na njega.

„Danja Čapajev? Ja sam Rejčel Katler. Ćerka Karola Borje.”

Starac se prodorno zagleda u nju. „U vašem licu i očima vidim njega.”

Osmehnula se. „On bi bio ponosan na tu činjenicu. Možemo li da uđemo?”

„Naravno”, reče Čapajev.

Ona i Knol uđoše u malenu kuću. Jednospratnica je bila sagrađena od debala i gipsa koji je već bio dotrajavao. Čapajevljeva je bila poslednja u nizu od nekoliko sličnih kućica do kojih se od Kelhajma dolazilo stazom kroz šumu.

„Kako ste pronašli moju kuću?”, upita Čapajev. Govorio je engleski mnogo bolje nego njen otac.

„Pitali smo u varoši gde živite”, reče ona.

Dnevna soba je bila topla i prijatna zbog vatrice koja je pucketala u kamenom ognjištu. Pored sofe zastrte ćebetom na koju su seli ona i Knol stajale su dve upaljene lampe. Čapajev se smesti u drvenu stolicu na ljuljanje, licem okrenut prema njima. Vazduh je bio prožet mirisom cimeta i kafe. Čapajev im ponudi piće, ali oni odbiše. Predstavila je Knola, a zatim ispričala Čapajevu o smrti svog oca. Starac je bio iznenađen vestima. Sedeo je ćutke neko vreme, a u umornim očima su mu se nakupile suze.

„Bio je dobar čovek. Najbolji”, najzad reče Čapajev.

„Došla sam, gospodine Čapajev...”

„Danja, molim te. Zovi me Danja.”

„U redu. Danja. Došla sam zbog pisama koje ste vi i moj otac razmenjivali u vezi sa Ćilibarskom sobom. Pročitala sam ih. Tata je pomenuo nešto o tajni koju ste vas dvojica delili i o tome kako je sada previše star da ode i proveri njenu verodostojnost. Došla sam da otkrijem ono što se može otkriti.”

„Zašto, dete?”

„Izgledalo mi je da je to tati važno.”

„Da li je ikada razgovarao sa tobom o tome?”

„Nije mnogo pričao o ratu i onome čime se bavio posle njega.”

„Možda je imao razlog za svoje ćutanje.”

„Sigurna sam da jeste. Ali tate sada više nema.”

Čapajev je sedeo ćutke, naizgled zadubljen u posmatranje vatre. Senke su poigravale po njegovom prastarom licu. Ona skrenu pogled ka Knolu, koji je pažljivo posmatrao njihovog domaćina. Bila je primorana da pomene nešto u vezi sa pismima, i Knol je reagovao na to. To nije bilo iznenađujuće, pošto je ona namerno zadržala te informacije za sebe. Shvatila je da će pitanja uslediti kasnije.

„Možda je sada vreme”, tiho reče Čapajev. „Pitao sam se kada će biti. Možda je sada došao taj trenutak.”

Pored nje, Knol duboko udahnu. Jeza joj se spusti niz kičmu. Da li je moguće da ovaj starac zna gde se nalazi Ćilibarska soba?

„Pravo čudovište, taj Erih Koh”, šapnu Čapajev.

Nije razumela. „Koh?”

„Gaulajter”, reče Knol. „Jedan od Hitlerovih guvernera provincija. Koh je vladao Pruskom i Ukrajinom. Posao mu je bio da otme svaku tonu žita, svaki kilogram čelika i svakog roba za rad koga je mogao da pronađe u tom području.”

Starac uzdahnu. „Koh je govorio da ako nađe Ukrajinca prikladnog da sedne za njegov sto, streljaće ga. Pretpostavljam da bi trebalo da budemo zahvalni za njegovu surovost. On je uspeo da preobrati četrdeset miliona Ukrajinaca, koji su dočekali okupatore kao oslobodioce od Staljina, u revnosne partizane koji mrze Nemce. Izuzetno dostignuće.”

Knol ne reče ništa.

Čapajev nastavi. „Koh se posle rata poigravao sa Rusima i Nemcima, koristeći Ćilibarsku sobu da ostane u životu. Karol i ja smo posmatrali tu manipulaciju, a ipak ništa nismo rekli.”

„Ne razumem”, reče ona.

Knol reče: „Kohu je suđeno posle rata, u Poljskoj, i osuđen je na smrt kao ratni zločinac. Ipak, Sovjeti su stalno odgađali njegovo pogubljenje. On je tvrdio da zna gde je zakopana Ćilibarska soba. Koh je bio taj koji je naredio da se ona prenese iz Lenjingrada u Kenigzberg 1941. godine. Takođe je

naredio njenu evakuaciju na zapad 1945. Koh je koristio svoje navodno znanje da bi ostao živ, zaključivši da će ga Sovjeti ubiti čim otkrije lokaciju na kojoj se Čilibarska soba nalazi.”

Sada je počela da se seća nečeg od onoga što je pročitala u člancima koje je njen otac čuvao. „Na kraju je ipak dobio garancije, zar ne?”

„Sredinom šezdesetih godina”, reče Čapajev. „Ali budala je tvrdila da ne može da se seti tačnog mesta. Kenigzberg je do tada već preimenovan u Kalinjingrad i bio je deo Sovjetskog Saveza. Grad je za vreme rata bombama pretvoren u krš a Sovjeti su sve raščistili buldožerima, pa zatim ponovo izgradili. Od nekadašnjeg grada nije ostalo ništa. On je svu krivicu svaljivao na Sovjete. Rekao je da su uništili orijentire. Njihovom greškom sada nije mogao da pronađe pravo mesto.”

„Koh nije ništa znao, zar ne?”, upita Knol.

„Ništa. Bio je to puki oportunist koji je nastojao da ostane živ.”

„Onda nam recite, starče, da li ste vi pronašli Čilibarsku sobu?”

Čapajev klimnu glavom.

„Videli ste je?”, upita Knol.

„Ne. Ali bila je tamo.”

„Zašto ste to čuvali kao tajnu?”

„Staljin je bio zlo. Otelotvoreni đavo. Otimao je i krao rusko nasleđe da bi izgradio Palatu Sovjeta”

„Šta?”

„Neverovatno velik neboder u Moskvi”, reče Čapajev. „I hteo je da na njen vrh postavi ogromni kip Lenjina. Možete li da zamislite takvu čudovišnost? Karol, ja i ostali sakupljali smo eksponate za Muzej svetske umetnosti koji je trebalo da se nalazi u sklopu palate. To bi bio Staljinov poklon svetu. Ništa drugačije od onoga što je Hitler planirao u Austriji. Ogroman muzej opljačkane umetnosti. Hvala Bogu što ni Staljin nikada nije izgradio svoj muzej. Bilo je to potpuno ludilo. Nije imalo nikakve veze s razumom. A niko nije mogao da zaustavi tog kopilana. Zaustavila ga je tek smrt.” Starac odmahnu glavom. „Krajnje, potpuno ludilo. Karol i ja smo bili odlučni da uradimo svoj deo posla i nikada ne kažemo ništa o onome što smo mislili da smo pronašli u planinama. Bolje je bilo ostaviti sve zakopano nego ga učiniti izložbenim eksponatom Satane.”

„Kako ste pronašli Čilibarsku sobu?” upita ona.

„Sasvim slučajno. Karol je naleteo na radnika železnice koji nas je

usmerio na pećine. One su bile u ruskoj okupacionoj zoni, koja je postala Istočna Nemačka. Sovjeti su ukrali čak i to, mada je to bila krađa sa kojom sam se slagao. Dogode se tako grozne stvari kad god se Nemačka ujedini. Zar i vi ne biste tako rekli, her Knole?”

„Ja ne iznosim mišljenja o politici, družo Čapajev. Osim toga, ja sam Austrijanac, ne Nemač.”

„Čudno. Mislio sam da sam čuo bavarski prizvuk u vašem izgovoru.”

„Imate dobar sluh za čoveka vaših godina.”

Čapajev se okrenu prema njoj. „Tvoj otac je zbog toga stekao svoj nadimak. Uho. Tako su ga zvali u Mauthausenu. On je bio jedini u barakama koji je govorio nemački.”

„To nisam znala. Tata nije mnogo govorio o logoru.”

Čapajev klimnu glavom. „Razumljivo. I ja sam proveo poslednje mesece rata u jednom logoru.” Starac se oštro zagleda u Knola. „Što se vašeg akcenta tiče, her Knole, nekada sam bio dobar u takvim stvarima. Nemački mi je bio specijalnost.”

„Takođe sasvim dobro govorite i engleski.”

„Talentovan sam za jezike.”

„Vaš nekadašnji posao je sigurno zahtevao sposobnost posmatranja i komunikacije.”

Ona je bila radoznala u vezi sa trvenjem do kog je naizgled došlo. Dva neznanca, a ipak su se ponašali kao da poznaju jedan drugoga. Ili tačnije, kao da mrze jedan drugoga. Ali koškanje je usporavalo njihovu misiju. Rekla je: „Danja, možete li da nam kažete gde je Ćilibarska soba?”

„U pećinama na severu. U planinama Harc. Blizu Vartberga.”

„Zvučite kao Koh”, reče Knol. „Te pećine su potpuno pretražene.”

„Ove nisu. One su u istočnom delu. Sovjeti su ih učinili nedostupnim. Odbijali su da puste ikoga unutra. Bile bi potrebne decenije da se sve istraže, one su poput pacovskih lavirinata. Nacisti su ih većinu minirali a u ostale su skladištili municiju. To je jedan od razloga zašto Karol i ja nikad nismo otišli da ih istražimo. Bolje je ostaviti ćilibar da leži u miru nego rizikovati da sve eksplodira.”

Knol izvuče malu beležnicu i olovku iz zadnjeg džepa. „Nacrtajte mapu.”

Čapajev je nekoliko minuta pravio skicu. Ona i Knol su sedeli ćutke. Tišinu je prekidalo samo pucketanje vatre i grebanje olovke po papiru. Čapajev vrati beležnicu Knolu.

„Ona prava se može pronaći pomoću sunca”, reče on. „Otvor je okrenut ka istoku. Moj prijatelj koji je nedavno bio u tom području kaže da je ulaz sada zatvoren gvozdanim rešetkama, a ispred je postavljen znak BCR-65. Nemačke vlasti tek treba da očiste unutrašnjost od eksploziva, tako da se do sada još niko nije usudio da uđe. Ili mi je bar tako rečeno. Nacrtao sam mapu tunela po sećanju. Na kraju ćete morati da kopate. Ah naletećete na gvozdene vrata koja vode u odaju posle samo nekoliko metara.”

Knol reče: „Čuvali ste ovu tajnu decenijama. A ipak je sada tek tako iznosite pred dvoje neznanaca?”

„Rejčel nije neznanac.”

„Kako znate da nije slagala ko je?”

„Jasno vidim njenog oca u njoj.”

„Ipak ne znate ništa o meni. Niste čak ni pitali zašto sam ja ovde.”

„Ako vas je Rejčel dovela, to je meni dovoljno. Ja sam star čovek, her Knole. Nije mi ostalo mnogo vremena. Neko mora da sazna ono što ja znam. Možda smo Karol i ja bili u pravu. Možda i nismo. Tamo možda uopšte nema ničega. Zašto ne otići da se to zasigurno utvrdi.” Čapajev se okrenu njoj. „Dakle, ako je to sve što si htela da znaš, dete moje, umoran sam i želeo bih da se odmorim.”

„U redu, Danja. I hvala ti. Videćemo da U je Ćilibarska soba tamo.”

Čapajev uzdahnu. „Uradi to, dete moje. Uradi to.”

* * *

„Odlično, družo”, reče Suzana na ruskom kada je Čapajev otvorio vrata spavaće sobe. Starčevi gosti su upravo otišli, i čula je kako zvuk motora kola nestaje u daljini. „Da li ste ikada razmišljali o karijeri glumca? Kristijana Knola je teško obmanuti. Ali vi ste to uradili na čudesan način. Skoro sam vam i sama poverovala.”

„Kako znaš da će Knol otići do pećine?”

„On jedva čeka da udovolji svom novom poslodavcu. Toliko želi Ćilibarsku sobu da će rizikovati i proveriti, čak i ako misli da je to šlepa ulica.”

„Šta ako misli da je u pitanju zamka?”

„Nema razloga da bilo šta posumnja, zahvaljujući vašoj izvanrednoj glumi.”

Čapajev skrenu pogled na unuka; dečak je bio vezan za stolicu od hrastovine pored kreveta, zapušenih usta.

„Vaš dragi unuk veoma ceni vaš nastup.“ Ona pomilova dete po kosi. „Zar ne, Julijuse?“

Dečak je pokušao da se izmakne, mrmrlajući nešto ispod trake zalepljene preko usta. Ona prinese pištolj sa prigušivačem njegovoj glavi. Dečakove oči se široko otvoriše kada mu je prislonila cev na slepoočnicu.

„Nema potrebe za tim“, žurno reče Čapajev. „Uradio sam kao što si tražila. Tačno sam nacrtao mapu. Bez trikova. Iako me srce boli na pomisao šta bi moglo da se dogodi sirotaj Rejčel. Ona ovo ne zaslužuje.“

„Sirotaj Rejčel je trebalo da dobro porazmisli pre nego što je odlučila da se upušta u ovo. Ovo nije njena borba, niti je njena briga. Svakako nije trebalo da se meša.“

„Možemo li da izađemo u drugu sobu?“

„Kako želite. Ne mislim da će dragi Julijus bilo kuda otići. A vi?“

Ušli su u dnevni boravak. On zatvori vrata spavaće sobe.

„Dečak ne zaslužuje da umre“, tiho reče Čapajev.

„Dobro ste to primetili, družo Čapajev.“

„Ne zovi me tako.“

„Ne ponosiš se svojim sovjetskim nasleđem?“

„Ja nemam sovjetsko nasleđe. Ja sam bio Belorus. Pridružio sam se njima samo protiv Hitlera.“

„Niste se uzdržavali da kradete blago za Staljina.“

„Greška počinjena u to vreme. Zaboga, pedeset godina sam čuvao tajnu. Nikada nisam rekao ni reči. Zar ne možeš da se zadovoljiš time i ostaviš mog unuka da živi?“

Ona ništa ne reče.

„Radiš za Loringa, zar ne?“, reče on. „Jozef je sigurno mrtav. Mora da je to Ernst, njegov sin.“

„Ponovo, vrlo pronicljivo, družo.“

„Znao sam da ćete jednog dana doći. Bio je to rizik koji sam prihvatio. Ali dečak nema veze sa ovim. Pusti ga.“

„On je nesigurna tačka. Kao što ste i vi bili. Čitala sam prepisku između vas i Karola Borje. Zašto se niste okanuli toga? Pustili da sa tom pričom bude završeno. Sa koliko ste se još ljudi dopisivali? Moj poslodavac ne želi više da rizikuje. Borje više nema. Drugih istražitelja više nema. Vi ste jedini koji

je preostao.”

„Ti si ubila Karola, zar ne?”

„Zapravo, ne. Her Knol me je pretekao u tome.”

„Rejčel ne zna?”

„Očigledno ne.”

„To jedno dete, u kakvoj je opasnosti.”

„Njen problem, druže, kao što sam već rekla.”

„Očekujem da me ubiješ. Na neki način to i priželjkujem. Ali molim te, pusti dečaka. On ne može da te identifikuje. Ne govori ruski. Nije razumeo ništa od onoga što smo rekli. Ovo svakako nije tvoj stvarni izgled. Dečak uopšte neće biti od pomoći policiji.”

„Znate da ne mogu to da uradim.”

On se baci prema njoj, ali mišići pomoću kojih se nekada možda uspinjao uz litice i iskakao iz zgrada atrofirali su od starosti i bolesti. Ona lako izbeže njegov uzaludni napad.

„Nema potrebe za ovim, druže.”

On pade na kolena. „Molim te. Preklinjem te u ime Device Marije, pusti dečaka. On zaslužuje da živi.” Čapajev se opruži ničice i pritisnu lice na pod. „Jadni Julijus”, grcao je kroz suze. „Jadni, jadni Julijus.”

„*Dasvidanija*, druže.”

DVADESET DEVET

„Zar nisi bio malo grub prema njemu?“, reče Rejčel.

Jurili su autobanom ka severu. Kelhajm i Danja Čapajev ostali su iza njih na sat vremena vožnje južno. Ona je vozila. Knol je rekao da će on uskoro preuzeti i provesti ih vijugavim putevima kroz planine Harc.

On podiže pogled sa skice koju je Čapajev nacrtao. „Moraš da razumeš, Rejčel, ja ovo radim već mnogo godina. Ljudi mnogo više lažu nego što govore istinu. Čapajev kaže da je Čilibarska soba u jednoj od pećina u Harcu. Ta teorija je proveravana hiljadu puta. Navaljivao sam da bih bio siguran da li govori istinu.“

„Delovao je iskreno.“

„Sumnjam da, posle svih ovih godina, blago jednostavno leži na kraju mračnog tunela.“

„Zar nisi rekao da postoji na stotine tunela, a da većina njih nije istražena? Previše su opasni, zar ne?“

„To je tačno. Ali ja poznajem šire područje koje je Čapajev opisao. I sam sâm pretraživao tamošnje pećine.“

Ispričala mu je za Vejlanda Makoja i ekspediciju koja je u toku.

„Stod je na samo četrdeset kilometara od mesta na kome ćemo mi biti“, reče Knol. „Tamo takođe ima dosta pećina, navodno punih opljačkanog plena. Ako veruješ onome što lovci na blago pričaju.“

„Ti ne veruješ?“

„Naučio sam da je sve što vredi imati obično već u nečijem vlasništvu. Prava potraga je za onima koji to imaju. Ne bi poverovala koliko izgubljenih blaga jednostavno leži na stolu u nečijoj spavaćoj sobi ili visi na zidu, slobodno kao neka tričarija kupljena na rasprodaji. Ljudi misle da ih štiti proteklo vreme. Ne štiti ih. Šezdesetih godina, turista je pronašao Moneovu sliku u jednoj seoskoj kući. Uzeo ju je u zamenu za pola kile putera. Ima bezbroj priča sličnih ovoj, Rejčel.“

„To ti radiš? Tragaš za takvim prilikama?“

„Između ostalog.“

Vozili su se dalje; teren je postao ravan, pa je počeo da se uzdiže dok je auto-put prolazio centralnu Nemačku i savijao na severozapad u planine. Nakon što su se zaustavili pored puta, Rejčel je prešla na suvozačko sedište.

Knol ponovo izveze kola na auto-put. „Ovo je Harc. Najsevernije planine u centralnoj Nemačkoj.”

Vrhovi nisu bili kao visoki šiljci Alpa. Umesto toga, planinski obronci su se uzdizali pod blagim uglovima, obli na vrhuncima, obrasli borovima, brezama i kestenima. U malim dolinama i širokim klisurama posvuda su se videla sela i varoši. U daljini su se videle siluete još viših vrhova.

„Podseća me na Apalačke planine”, reče ona.

„Ovo je zemlja braće Grim”, odvrati Knol. „Kraljevstvo magije. U srednjem veku, ovo je bilo jedno od zadnjih utočišta paganizma. Vile, veštice i bauci navodno su lutali ovuda. Kažu da su poslednji medved i ris u Nemačkoj ubijeni ovde negde.”

„Prelepo je”, reče ona.

„Ovde je iskopavano srebro, ali sa tim se prestalo u desetom veku. Zatim je došlo zlato, olovo, cink i oksid barijuma. Poslednji rudnik je zatvoren pre rata, tridesetih godina. Otuda potiče većina tunela i pećina. Stari rudnici koje su nacisti dobro iskoristili. Savršena mesta za skrivanje od bombardera, i teška za osvajanje pomoću kopnenih trupa.”

Posmatrala je vijugavi put ispred sebe i razmišljala o Knolovom pominjanju braće Grim. Napola je očekivala da vidi gusku koja nosi zlatna jaja, ili dva crna kamena koja su nekada bila okrutna braća, ili čarobnog frulaša kako odmaamljuje pacove i decu svojom svirkom.

Sat kasnije su ušli u Vartberg. Mračni obris bedema okruživao je čvrsto zbijeno selo, a izgled su mu ublažavali samo lučni prolazi i bastioni sa kupastim vrhovima. Arhitektonska razlika u odnosu na jug zemlje bila je očigledna. Crveni krovovi i od vremena oronule zidine Kelhajma zamenile su poludrvene fasade obložene potammelim kamenom. Kuće i prozori bili su ukrašeni sa manje cveća. Ovde je definitivno postojao izvjesni srednjovekovni sjaj boja, ali je izgledao ublažen pokrovom samosvesti. Zaključila je da se to ne razlikuje mnogo od kontrasta između Nove Engleske i dalekog američkog juga.

Knol se parkirao ispred krčme sa zanimljivim imenom *Goldene Krone*. „Zlatna kruna”, reče joj on, pre nego što se izgubi u unutrašnjosti gostionice. Ona je čekala ispred i razgledala užurbanu ulicu. Atmosfera komercijalizma zračila je iz izloga duž kamenom popločanog šetališta. Knol se vrati nekoliko minuta kasnije.

„Rezervisao sam dve sobe za noćas. Skoro je pet sati, a dnevne svetlosti

će biti još pet ili šest sati. Ali ujutro ćemo krenuti u brda. Nema žurbe. To čeka tamo gore već pedeset godina.”

„Ovde dan traje toliko dugo?”

„Na pola smo puta do Severnog polarnog kruga, a skoro je leto.”

Knol uze obe njihove torbe iz iznajmljenog automobila. „Pomoći ću ti da se smestiš, a onda moram da kupim još nekoliko stvari. Posle toga možemo da večeramo. Primetio sam jedno mesto dok smo se vozili ovamo.”

„To bi bilo lepo”, reče ona.

* * *

Knol otvori Rejčel vrata njene sobe. Primetio je žutu kabinu telefonske govornice dok su se vozili i brzo se vratio putem prema gradskim zidinama. Nije voleo da koristi telefone iz hotelskih soba. Tu se previše toga snimalo. Isto je važno za mobilne telefone. Neupadljiva telefonska govornica uvek je bila bezbednija za brzi poziv na veću udaljenost. Kada je ušao, pozvao je Burg Herc.

„I bilo je vreme. Šta se dešava?”, upita Monika čim se javila na telefon.

„Pokušavam da nađem Čilibarsku sobu.”

„Gde si?”

„Nisam daleko.”

„Nisam raspoložena, Kristijane.”

„U planinama Harc. Vartberg.” Ispričao joj je za Rejčel Katler, Danju Čapajeva i pećinu.

„To smo čuli i ranije”, reče Monika. „Te planine su kao mravinjaci i niko u njima nikada nije pronašao baš ništa.”

„Ja imam mapu. Šta bi tu moglo da škodi?”

„Hoćeš da je kresneš, zar ne?”

„Ta misao mi je pala na pamet”

„Saznala je malo previše, zar ne bi tako rekao?”

„Ništa od bilo kakvog značaja. Nemam izbora nego da je povedem sa sobom. Pretpostavio sam da će Čapajev biti opušteniji sa Borjinom ćerkom nego sa mnom.”

„I?”

„Bio je predusretljiv. Previše otvoren, ako mene pitaš.”

„Pažljivo sa tom Katlerovom”, reče Monika.

„Ona misli da tragam za Ćilibarskom sobom. Ništa više. Nema povezanosti između mene i njenog oca.”

„Zvuči kao da počinješ da imaš osećanja, Kristijane.”

„Teško.” Ispričao joj je za Suzanu Dancer i događaj u Atlanti.

„Loringa zanima šta mi radimo”, reče Monika. „On i otac su juče dugo razgovarali telefonom. Definitivno je pokušavao da izvuče informacije. Pomalo previše očigledno s njegove strane.”

„Dobro došla u igru.”

„Nije mi potrebna zabava, Kristijane. Ja želim Ćilibarsku sobu. A, po očevim rečima, ovo je izgleda najbolji trag svih vremena.”

„Nisam toliko siguran u vezi sa tim.”

„Uvek si tako pesimističan. Zašto to kažeš?”

„Muči me nešto u vezi sa Ćapajevim. Teško je reći šta. Jednostavno nešto.”

„Idi u rudnik, Kristijane, i pogledaj. Zadovolji se. Onda jebi tu svoju sudiju i nastavi sa poslom.”

* * *

Rejčel odabra broj na broјčaniku telefona pored kreveta i dade operateru *AT&T* na drugoj strani okeana broj svoje kreditne kartice. Telefon u njenoj kući pozvonio je osam puta pre nego što se uključila automatska sekretarica i njen glas reče onome ko zove da ostavi poruku.

„Pole, ja sam u gradiću po imenu Vartberg u centralnoj Nemačkoj. Evo ti ime hotela i broj telefona.” Reče mu da je odsela u *Goldene Krone*. „Pozvaću sutra. Poljubi decu za mene. Zdravo.”

Pogledala je na sat. 5.00. Jedanaest ujutru u Atlanti. Možda je odveo decu u bioskop ili zoološki vrt. Bilo joj je drago što su sa Polom. Bilo je šteta što nisu mogla da budu sa njim svakog dana. Deci je trebao otac, a ona su trebala njemu. To je bilo ono najteže u vezi sa razvodom, svest o tome da porodice više nema. Sedela je na sudijskoj klupi godinu dana, razvođeći druge, pre nego što se njen brak raspao. Mnogo puta, dok je slušala svedočenja koja zaista nije želela da čuje, pitala se zašto parovi koji su se nekada voleli odjednom nemaju ništa lepo da kažu jedno o drugom/ Da li je mržnja bila preduslov za razvod? Neophodan element? Ona i Pol nisu mrzeli jedno drugo. Seli su, mirno razdelili imovinu i odlučili šta je najbolje za decu. Ali kakvog

je izbora Pol imao? Ona mu je jasno stavila do znanja da je sa brakom gotovo. Tema nije bila otvorena za raspravu. Iz sve snage je pokušao da je odgovori od toga, ali ona je bila odlučna.

Koliko puta je sebi postavljala isto pitanje? Da li je uradila pravu stvar? Koliko puta je došla do istog zaključka?

Kožna?

* * *

Knol je došao u njenu sobu i ona krenu za njim do starinske kamene zgrade za koju joj je objasnio da je nekada bila svratište za kočije, sada pretvoreno u restoran.

„Kako to znaš?“, upitala ga je.

„Raspitao sam se malopre kada sam svratio da pitam do kada rade uveče.“

Unutrašnjost je bila gotska kamena kriptna sa lučnim svodom, prozorima od obojenog stakla i lampama od kovanog gvožđa. Knol je rezervisao jedan od stolova od istesanog drveta na daljem kraju prostorije. Prošla su dva sata otkad su stigli u Vartberg. Izdvojila je vreme da se na brzinu okupa i presvuče. Njen pratilac se takođe presvukao. Farmerke i duboke cipele zamenio je udobnim pantalonama od vune, lepim džemperom i cipelama od tamne kože.

„Šta si radio kada si maločas izlazio?“, upita ga ona kada su seli.

„Kupovao ono što će nam sutra trebati. Baterijske lampe, ašov, klešta za žicu, dve jakne. Na planini će biti hladno. Primetio sam da si danas nosila cipele do članaka. Obuj ih i sutra biće ti potrebno da imaš siguran oslonac u hodu.“

„Ponašаш se kao da si ovo radio i ranije.“

„Nekoliko puta. Ali moramo da budemo oprezni. Niko ne bi trebalo da ulazi u rudnike bez dozvole. Vlada kontroliše pristup da bi sprečila ljude da sami sebe dignu u vazduh.“

„Pretpostavljam da se mi ne brinemo za dozvole?“

„Teško. Zbog toga mi je trebalo toliko vremena. Kupovao sam kod nekoliko trgovaca. Ni na jednom mestu toliko da bih privukao pažnju.“

Konobar im priđe i primi njihove porudžbine. Knol naruči flašu vina, jakog crvenog, za koje je konobar tvrdio da je ovdašnje.

„Kako ti se zasad dopada avantura?“, upita on.

„Bolje je od sudnice.”

Ona se osvrnu po sali za ručavanje u kojoj je vladala intimna atmosfera. Otprilike dvadeset drugih ljudi sedelo je za drugim stolovima. Uglavnom po dvoje, samo je za jednim stolom sedelo četvoro. „Misliš li da ćemo pronaći ono što tražimo?”

„Vrlo dobro”, reče on.

Ona se zbuni. „Kako to misliš?”

„Ne pominješ šta je naš cilj.”

„Pretpostavila sam da ne bi želeo da svima objavljujemo naše namere.”

„Dobro si pretpostavila. A odgovor na tvoje pitanje je da sumnjam u to.”

„I dalje ne veruješ u ono što si jutros čuo?”

„Nije da ne verujem. Jednostavno sam to sve već čuo i ranije.”

„Ali ne od moga oca.”

„Nije nam tvoj otac dao trag.”

„Još misliš da je Čapajev lagao?”

Konobar donese vino i hranu koju su naručili. Knolu je doneo odrezak vrele svinjetine, njoj prženu piletinu, i jedno i drugo sa krompirima i salatam. Bila je impresionirana brzinom usluge.

„Kako bi bilo da se suzdržim od svojih sumnji do jutra”, reče Knol. „Da poverujem starcu na reč, kako vi Amerikanci kažete.”

Ona se osmehnu. „Mislim da bi to bila dobra ideja.”

Knol pokaza na hranu. „Hoćemo li da jedemo i razgovaramo o prijatnijim stvarima?”

* * *

Posle večere, Knol je povede nazad do *Goldene Krone*. Bilo je skoro deset sati, a ipak je na nebu još bilo slabe svetlosti i vazduh je bio svež kao u severnoj Džordžiji u jesen.

„Imam jedno pitanje”, reče ona. „Ako pronađemo Ćilibarsku sobu, kako ćeš sprečiti rusku vladu da ne traži povrat ploča?”

„Postoje pravne zaobilaznice. Ploče su bile napuštene duže od pedeset godina. Onaj ko ih bude posedovao svakako će se pitati u vezi sa njima.

Osim toga, Rusi možda čak neće ni želeći da ih vrate. Oni su ponovo izgradili sobu sa novim ćilibarom i novom tehnologijom.”

„To nisam znala.”

„Soba u Katarininom dvorcu je ponovo napravljena. Za to je bilo potrebno više od dve decenije. Gubitak baltičkih država, kada se Sovjetski Savez raspao, značio je da su bili primorani da kupuju ćilibar na slobodnom tržištu. To se pokazalo kao skupo. Ali donatori su skupljali novac. Ironično je što je jedan nemački industrijski koncern dao najveći doprinos.”

„Što je još veći razlog da žele povrat ploča. Originali bi bili daleko dragoceniji od kopija.”

„Ja ne mislim tako. Ćilibar će biti drugačije boje i kvaliteta. Ne bi imalo smisla da se ti delovi međusobno izmešaju.”

„Dakle, ako pronađemo ploče, one neće biti savršeno očuvane?”

On odmahnu glavom. „Ćilibar je prvobitno zalepljen na komade tvrde hrastovine pomoću smese pčelinjeg voska i smole iz drveta. Teško da je u Katarininom dvorcu održavana kontrolisana temperatura, tako da je sa širenjem i skupljanjem drveta u toku više od dve stotine godina, ćilibar sve više otpadao sa njega. Kada su nacisti ukrali ploče, skoro trideset posto ga je već bilo otpalo. Procenjeno je da je još petnaest posto otpalo tokom transporta u Kenigzberg. Tako da će tamo sada biti samo gomila razdvojenih komada.”

„Pa od kakve su oni onda koristi?”

On se isceri. „Postoje fotografije. Ako imaš komade, neće biti teško ponovo sklopiti čitavu sobu. Ja se nadam da su ih nacisti dobro upakovali, pošto moj poslodavac nije zainteresovan za ponovo izrađene stvari. Original se računa.”

„Tvoj poslodavac deluje kao zanimljiv čovek.”

On se osmehnu. „Dobar pokušaj... ponovo. Ali ja nikada nisam rekao *on*”

Stigli su do hotela. Na spratu, ispred njene sobe, Knol zastade pred vratima.

„Koliko rano ujutro?”, upita ona.

„Krenućemo u pola osam. Recepcioner kaže da je doručak posle sedam. Područje koje mi tražimo nije daleko, na oko deset kilometara odavde.”

„Cenim sve što si uradio. Da i ne pominjem to što si mi spasao život.”

Knol izvede blagi naklon glavom. „Bilo mi je zadovoljstvo.”

Ona se osmehnu na taj gest.

„Pomenula si svog muža, ali nikog dragog. Postoji li neki muškarac u tvom životu?”

Pitanje je stiglo iznenada. Malo prebrzo. „Ne.” Smesta se pokajala zbog

svoje iskrenosti.

„Srce ti i dalje čezne za bivšim mužem, zar ne?”

To se uopšte nije ticalo ovog čoveka, ali iz nekog razloga ona je htela da mu odgovori. „Ponekad.”

„Da li on to zna?”

„Ponekad.”

„Koliko je vremena prošlo?”

„Od čega?”

„Od kada si vodila ljubav sa muškarcem.”

Njegov pogled se zadržava na njoj duže nego što je očekivala. Ovaj čovek je imao jaku intuiciju, a to joj je smetalo. „Ne dovoljno dugo da uskočim u krevet sa potpunim neznancem.”

Knol se osmehnu. „Možda taj neznanač može pomoći tvom srcu da zaboravi?”

„Ne mislim da je to ono što mi je potrebno. Ali hvala na ponudi.” Gurnula je ključ u bravu i otvorila vrata, pa se osvrnula za sobom. „Mislim da je ovo zapravo prvi put da mi je neko to stvarno predložio.”

„Ali sigurno nije i poslednji.” On se ponovo blago nakloni i osmehnu. „Laku noć, Rejčel.” I ode, prema stepenicama i svojoj sobi.

Ali nešto joj je privuklo pažnju.

Zanimljivo koliko su prekori predstavljali izazov za njega.

TRIDESET

NEDELJA, 18. MAJ, 7.30

Knol izađe iz hotela i osmotri kakvo je vreme tog jutra. Beličasta magla obavijala je tihu varoš i dolinu oko nje. Nebo je bilo sumorno, sunce kasnog proleća se iz sve snage borilo da zagreje dan. Rejčel je stajala naslonjena na kola, očigledno spremna za polazak. Priđe joj. „Magla će prikriti naš dolazak. Takođe je dobro što je nedelja. Većina ljudi je u crkvi.”

Seli su u kola.

„Mislila sam da si rekao kako je ovo bastion paganizma* reče ona.

„To je za turističke brošure i putne vodiče. U ovim planinama živi mnogo katolika, i to već vekovima. Oni su religiozan svet.”

Volvo zabrunđa i pokrenu se, i Knol ga brzo izveze iz Vartberga, čije su kamene ulice bile skoro puste i vlažne od jutarnje hladnoće. Put ka istoku savijao je naviše, a zatim nadole, u drugu, maglom obavijenu dolinu.

„Ova oblast me još više podseća na Velike zadimljene planine u Severnoj Karolini”, reče Rejčel. „One su takođe ovako obavijene pokrovom magle.”

Pratio je mapu koju im je Čapajev dao i pitao se da li je ovo uzaludan poduhvat. Kako bi tone ćilibara mogle da ostanu skrivene duže od pola veka? Mnogi su tražili. Neki su čak i poginuli. On je dobro znao za takozvanu kletvu Ćilibarske sobe. Ali kakve bi štete moglo da bude od jedne brze pretrage još jedne planine? Bar će putovanje biti zanimljivo, zahvaljujući Rejčel Katler.

Put je prešao preko grebena i spustio se u još jednu dolinu; gusti gajevi bukvi obavijenih maglom uzdizali su se sa obe strane. Stigao je do mesta gde se Čapajavljeva mapa puta završavala i parkirao se u jednom isturenom kraku šume. „Ostatak puta se ide peške.”

Izašli su iz kola i on izvadi ranac s opremom iz prtljažnika.

„Šta je unutra?*, upita Rejčel.

„Ono što nam je potrebno.* Navukao je kaiševe preko ramena. „Sada smo samo par šetača koji su izašli na kraći izlet.”

Dodao joj je njenu jaknu. „Drži je sa sobom. Trebaće ti kada sidemo ispod zemlje.”

On je obukao svoju jaknu u hotelskoj sobi i namestio perorez na desnu ruku ispod rukava. Krenuo je prvi u šumu, a travnati teren se uspinjao dok su

išli ka severu. Pratili su ugaženu stazu koja je vijugala osnovom visokog grebena i račvala se preko šumovitih obronaka ka vrhovima. Mračni ulazi u tri okna videli su se u daljini. Jedan je bio zatvoren gvozdenom kapijom, a na grubi granit iznad njega bila je postavljena tabla s natpisom GEFAHR ZUTRIT VERBOTEN EXPLOSIV.

„Šta tu piše?“, upita Rejčel.

„Opasnost. Zabranjen pristup. Eksploziv.“

„Nisi se šalio u vezi sa tim.“

„Ove planine su kao sefovi u bankama. Saveznici su pronašli nacionalna blaga Nemačke u jednoj. Ovde je takođe bilo uskladišteno četiri stotine tona ekspanata iz berlinskog Muzeja kajzera Fridriha. Eksploziv je bio bolji od vojnika i pasa čuvara.“

„Da li za delom tog blaga traga i Vejland Makoj?“, upita ona.

„Sudeći po onome što si mi ti rekla, da.“

„Misliš li da će uspeti išta da nađe?“

„Teško je reći. Ali ozbiljno sumnjam da stare slike vredne milione dolara i dalje čekaju tu negde da budu nađene.“

Vonj vlažnog lišća snažno se osećao u vazduhu.

„U čemu je bila stvar?“ upita Rejčel dok su hodali. „Rat je bio izgubljen. Zašto kriti sve te stvari?“

„Moraš da razmišljaš kao Nemci 1945. Hitler je naredio vojsci da se bori do poslednjeg čoveka ili će svi biti streljani. Verovao je da će se, ako Nemačka izdrži dovoljno dugo, saveznici na kraju pridružiti njemu u borbi protiv boljševika. Hitler je znao koliko Čerčil mrzi Staljina. Takođe je dobro 'pročitao' Staljina i tačno predvideo šta Sovjeti nameravaju u Evropi. Hitler je mislio da Nemačka može da ostane netaknuta ako nadmudri Sovjete. Mislio je da će se Amerikanci i Britanci najzad pridružiti njemu protiv komunista. Onda bi sva ta blaga mogla da budu sačuvana.“

„Budalaština“, reče Rejčel.

„Ludilo je bolji opis.“

Znoj mu se nakupio po čelu. Njegove kožne čizme bile su mokre od rose. Zastao je i osmotrio razne ulaze u rudnička okna u daljini, a onda nebo iznad njih. „Nijedan nije okrenut ka istoku. Čapajev je rekao da se u otvor ulazi sa istoka. A po njegovim rečima trebalo bi da bude obeležen sa BCR-65.“

Zašao je dublje među drveće. Deset minuta kasnije, Rejčel pokaza rukom i povika: „Tamo.“

On pogleda ispred. Kroz drveće se video još jedan ulaz u rudnik, a otvor je bio pregrađen gvoždem. Na zardalom znaku pričvršćenom na rešetke pisalo je BCR-65. On pogleda ka suncu. Istok.

Kučkin sin.

Prišli su bliže i on skinu ranac sa ramena. Osvrnuo se oko sebe. Nikoga nije bilo na vidiku i nikakav zvuk nije narušavao tišinu osim cvrkuta ptica i povremenog šuškanja veverica. Pregledao je rešetke i kapiju. Gvožđe je bilo narandžasto od jakog rđanja. Kapija je bila čvrsto zatvorena lancem od čelika i katancem. Lanac i katanac su bili definitivno noviji. Ništa neobično, ipak. Nemački savezni inspektori su redovno iznova osiguravali okna. Izvadio je oboja klešta za sečenje metala iz ranca.

„Lepo je videti da si spreman”, reče Rejčel.

On preseče lanac, koji kliznu na zemlju. Vratio je sekač nazad u ranac i povukao kapiju.

Šarke prodorno zaškripaše.

On zastade. Nije bilo potrebe da izaziva nepotrebnu pažnju.

Otvarao je kapiju polako, a trenje metala o metal sada je bilo tiše. Ispred je bio lučni otvor, u visinu otprilike pet metara a u širinu četiri. Pocrneli kamen iza ulaza bio je prekriven lišajem a ustajali vazduh je vonjao na buđ. Kao grob, pomisli on. „Ovaj otvor je dovoljno širok da kroz njega prođe kamion.”

„Kamion?”

„Ako je unutra Ćilibarska soba, onda su i kamioni. Nije bilo drugog načina da se sanduci prenesu. Dvadeset tona ćilibara je velik teret. Nemci su morali da uvezu kamione u pećinu.”

„Nisu imali viljuškare?”

„Teško. Govorimo o kraju rata. Nacisti su očajnički nastojali da sakriju svoje blago. Nije bilo vremena za finese.”

„Kako su kamioni stigli ovamo gore?”

„Prošlo je pedeset godina. Onda je bilo mnogo puteva i manje drveća. Čitavo ovo područje bilo je važan industrijski centar.”

Izvadio je dve baterijske lampe i debeli namotaj konopca iz ranca, pa ga ponovo navukao na ramena. Zatvorio je kapiju za njima i ponovo namestio lanac i katanac preko rešetki, tako da izgleda da je kapija i dalje čvrsto zatvorena.

„Mogli bismo da dobijemo društvo”, rekao je. „Ovo bi trebalo da navede

ljude da produže do sledeće pećine. Mnoge nisu pregrađene i u njih je mnogo lakše ući.”

Dao joj je baterijsku lampu. Dva uska zraka svetlosti probijala su se tek nekoliko metara ispred njih u zastrašujućoj tami. Iz stene je virio komad zarđalog gvožđa. On čvrsto veza kraj konopca i dade namotaj Rejčel.

„Odmotavaj ga usput. Ovako ćemo pronaći izlaz ako se dezorijentišemo.”

On oprezno krenu napred prvi, dok je svetlost iz njihovih lampi otkrivala grubi prolaz, duboko u unutrašnjosti planine. Rejčel krenu za njim nakon što je navukla jaknu.

„Budi oprezna”, reče on. „Ovaj tunel bi mogao da bude miniran. To bi objasnilo lanac na ulazu.”

„Utešno je to znati.”

„Ništa što je vredno imati ne dobija se lako.”

Zastao je i osvrnuo se ka ulazu, koji je ostao na četrdeset metara iza njih. Vazduh je postao hladan i smrdljiv. Izvukao je Čapajevljevi crtež iz džepa i pod svetlošću baterijske lampe proučio putanju. „Ispred nas bi trebalo da bude račvanje puta. Hajde da vidimo da li je Čapajev u pravu.”

Vazduh je bio prožet zagušujućim isparenjima. Trulim. Mučnim.

„Izmet slepih miševa”, reče on.

„Mislim da ću povratiti.”

„Diši plitko i pokušaj da ne obraćaš pažnju.”

„To je kao da pokušavaš da ne obraćaš pažnju na kravlju balegu na svojoj gornjoj usni.”

„Ova okna su puna slepih miševa.”

„Divno.”

On se isceri. „U Kini, slepe miševе obožavaju kao simbol sreće i dugog života.”

„Sreća smrdi.”

Pojavilo se raskršće u tunelu. On stade. „Mapa pokazuje da treba da idemo desno.” On tako i uradi. Rejčel ga je pratila, odmotavajući konopac za sobom.

„Obavesti me ako stigneš do kraja namotaja. Imam još”, reče on.

Zadah je postao slabiji. Novi tunel je bio tešnji od glavnog okna, a ipak još uvek dovoljno velik da kroz njega prođe kamion. S vremena na vreme iz njega su se izdvajali mračni užii prolazi. Odjek skičanja šišmiša, koji su čekali dolazak noći, jasno se čuo.

Planina je nesumnjivo bila pravi lavirint. Sve ove planine bile su takve. Rudari su ih vekovima bušili u potrazi za rudom i solju. Kako će čudesno biti ako se ispostavi da ovo okno vodi do Ćilibarske sobe. Deset miliona evra. Samo za njega. Da i ne pominje Monikinu zahvalnost. Možda će onda Rejčel Katler biti dovoljno uzbuđena da ga pusti da joj skine gaćice. Njen prekora prošle večeri zvučao je više kao da je uzbuđena nego uvređena. Ne bi se iznenadio da je njen bivši muž bio jedini muškarac sa kojim je ikada bila. A ta misao je bila opojno zavodljiva. Skoro pa devica. A svakako devica od razvoda pa nadalje. Kakvo će samo biti zadovoljstvo da je uzme.

Okno počeo da se sužava i uzdiže.

On se u mislima žurno vratio u tunel.

Zašli su najmanje stotinu metara u granit i krečnjak. Čapajevljeva crtež je pokazivao još jedno račvanje napred.

„Nestalo mi je konopca”, reče Rejčel.

On stade i dade joj novi namotaj.

„Čvrsto priveži krajeve.”

Proučavao je crtež. Navodno je trebalo da idu pravo. Ali nešto nije bilo u redu. Tunel sada nije bio dovoljno širok za vozilo. Ako je Ćilibarska soba bila sakrivena unutra, bilo je neophodno da se unesu sanduci. Osamnaest njih, ako se dobro sećao. Svi popisani i označeni, sa pločama zamotanim u cigaretpapir. Da li je ispred postojala još jedna odaja? Nije bilo ništa neobično da se u kamenu isklešu prostorije. Neke od njih je stvorila priroda. Druge je napravio čovek. Po rečima Čapajeva, komadi stene i stvrdnutog blata zaprečivali su ulaz u jednu takvu odaju na dvadeset metara ispred njih.

Krenuo je napred, koračajući pažljivo. Dublje u planini, rizik od eksploziva je bio veći. Snop svetlosti iz njegove baterijske lampe prosecao je tamu ispred njega, i pogled mu se fokusira na nešto.

Oštro se zagledao.

Šta kog đavola?

* * *

Suzana podiže dvogled i prouči ulaz u rudnik. Znak koji je ona stavila na gvozdenu kapiju pre tri godine, BCR-65, još je bio tamo. Varka je izgleda uspela. Knol je postajao nemaran. Pojurio je pravo u rudnik, a Rejčel Katler za njim. Šteta što je došlo do ovoga, ali nije ostalo mnogo izbora. Knol je

nesumnjivo bio zanimljiv. Čak uzbudljiv. Ali bio je i problem. Veliki problem. Njena odanost Ernstu Loringu bila je apsolutna. Neizreciva. Loringu je dugovala sve. On je bio porodica koju joj nikada nije bilo dopušteno da ima. Čitavog života se starac prema njoj odnosio kao prema ćerki, i bili su možda i bliže povezani nego što je on bio povezan sa svoja dva rođena sina, a njihova ljubav prema dragocenoj umetnosti čvrsto ih je spajala. Bio je toliko uzbuđen kada mu je dala burmuticu i knjigu. Učiniti mu po volji kod nje je izazivalo osećaj zadovoljenja. Tako da izbor između Kristijana Knola i njenog dobročinitelja zapravo i nije bio nikakav izbor.

Ipak, ovo je bila šteta. Knol je imao svojih dobrih osobina.

Stajala je na šumovitom grebenu neprerušena, plave kose rasute po ramena, obučena u tesan džemper bez okovratnika. Spustila je dvogled, uzela daljinski upravljač i izvukla sklopivu antenu.

Knol očigledno nije osetio njeno prisustvo, misleći da je se otarasio na aerodromu u Atlanti.

Nema šanse, Kristijane.

Pritisnula je prekidač i detonator je aktiviran.

Pogledala je na sat.

Knol i njegova damica bi trebalo da budu duboko unutra do sada. Više nego dovoljno daleko da nikada ne izađu. Vlasti su stalno upozoravale ljude da ne istražuju pećine. Svuda je bilo eksploziva. Mnogi su poginuli tokom godina, zbog čega je vlada počela da izdaje dozvole za istraživanje. Pre tri godine je došlo do eksplozije u istom tom oknu, koju je ona izazvala kada je jedan poljski novinar prišao previše blizu. Namamila ga je vizijama Ćilibarske sobe, a nesrećan slučaj je na kraju opisan kao još jedno neovlašćeno istraživanje. Telo nikada nije pronađeno, jer je bilo zatrpano ispod krša u koji bi Kristijan Knol do sada već trebalo da gleda.

* * *

Knol je pregledao zid od kamena i peska. Viđao je završetke tunela i ranije. Ovo nije bio prirodan završetak. Ovo što je ležalo ispred njega nastalo je eksplozijom, i nije bilo načina da se raskopa krš koji je zatvarao prolaz od poda do svoda tunela.

A nije bilo ni gvozdениh vrata na drugoj strani.

Toliko je znao.

„Šta je to?“, upita Rejčel.

„Ovde je došlo do eksplozije.“

„Možda smo skrenuli na pogrešnu stranu?“

„Nemoguće. Tačno sam se držao Čapajevljevih uputstava.“

Nešto definitivno nije bilo u redu. Njegov mozak je munjevitom brzinom obrađivao činjenice. Čapajev je ponudio informacije bez ustezanja. Lanac i katanac su bili noviji od kapije. Gvozdene šarke su i dalje radile. Trag je bilo lako pratiti. Prokleta prelako.

A Suzana Dancer? U Atlanti? Možda i ne.

Najbolje je bilo krenuti nazad ka ulazu, uživati sa Rejčel Katler, a onda otići iz Vartberga. Nameravao je da je ubije usput. Nije bilo potrebe da ostavi živ izvor informacija do koga bi mogao da dođe neki drugi lovac na blago. Dancerova je već bila na tragu. Tako da je bilo samo pitanje vremena kada će ona pronaći Rejčel i razgovarati sa njom, možda i saznati za Čapajeva. Moniki se to ne bi dopalo. Možda je Čapajev zaista znao gde se Čilibarska soba nalazi ali ih je namerno naveo ovamo. Zato je odlučio da se otarasi Rejčel Katler odmah i na licu mesta, zatim ode nazad u Kelhajm i iščupa informacije iz Čapajeva, milom ili silom.

„Idemo“, rekao je. „Namotavaj konopac nazad do ulaza. Ja ću ići za tobom.“

Krenuh su nazad kroz lavirint, a Rejčel je predvodila. U svetlosti njegove lampe videli su se njena čvrsta zadnjica i lepo oblikovane butine u tesnim farmerkama. Gledao je njene duge noge i uska ramena. Počeo je da oseća reakciju u preponama.

Pojavila se prva raskrsnica, a onda i druga.

„Čekaj“, reče on. „Hoću da vidim šta je tamo dole.“

„Ovim putem se izlazi“, reče ona, pokazujući nalevo kuda je vodio konopac.

„Znam. Ali dok smo ovde, hajde da vidimo. Ostavi konopac. Znamo izlaz odavde.“

Ona spusti klupko konopca i okrenu nadesno, i dalje idući prva.

On trznu desnom rukom. Perorez se oslobodi iz ležišta i kliznu naniže. On stegnu dršku dlanom.

Rejčel stade i okrenu se, na trenutak ga obasjavši svojom baterijskom lampom.

Njegova lampa pokaza njeno šokirano lice kada je videla svetlucanje

sečiva.

* * *

Suzana usmeri radio-upravljač i pritisnu dugme. Signal stiže kroz jutarnji vazduh do eksplozivnih naboja koje je postavila prošle noći. Eksplozija neće biti dovoljno jaka da privuče pažnju u Vartbergu, na šest kilometara odavde, ali više nego dovoljna da obruši unutrašnjost planinskog obronka.

Što će okončati još jedan problem.

* * *

Zemlja se zatrese. Svod napuče. Knol pokuša da održi ravnotežu.

Sada je znao. *Ovo jeste* bila klopka.

Okrenuo se i pojurio ka ulazu. Stena je pucala, zasipajući ga kamenjem i zaslepljujućom prašinom. Bilo je teško disati. U jednoj ruci je držao perorez a u drugoj baterijsku lampu. Brzo je gurnuo nož u džep i izvukao kraj košulje, koristeći čist deo platna da zaštiti nos i usta.

Poče da pada još kamena.

Svetio iz pravca ulaza postalo je mutno i zamagljeno, prekriveno oblakom prašine i zaklonjeno iza velikih komada kamena. Sada je bilo nemoguće izaći tim putem.

Ponovo se okrenuo i jurnuo u drugom pravcu, nadajući se da postoji drugi izlaz iz lavirinta. Na svu sreću, njegova baterijska lampa je i dalje radila. Rejčel Katler nije bilo nigde na vidiku. Kamenje mu je uštedelo trud.

Potrčao je dublje u planinu, niz glavno okno, pored mesta gde ju je poslednji put video da stoji. Do eksplozije je izgleda došlo negde iza njega, zidovi i svodovi ispred njega bili su stabilni, iako je čitava planina sada podrhtavala.

Iza njega se obruši još kamenja. Sada je definitivno postojao samo jedan put kojim se moglo ići. U oknu se pojavi raskrsnica. On zastade da se orijentiše. Ulaz iza njega bio je okrenut na istok. Dakle, ispred njega je bio zapad. Levi put je izgleda vodio na jug, desni na sever. Ali ko zna? Morao je da bude pažljiv. Da ne skreće previše. Biće lako izgubiti se, a on nije želeo da umre lutajući po podzemlju dok sasvim ne izgladni ili dehidrira.

Spustio je kraj košulje i udahnuo punim plućima. Pokušao je da se priseti što više onoga što je znao o rudnicima. Nikada nije postojao samo jedan ulaz i
BD4Y

izlaz. Sama dubina i brojnost tunela zahtevali su postojanje više ulaza. Međutim, tokom rata su nacisti zatvorili većinu njih, pokušavajući da obezbede svoja skrovišta. On se sada nadao da ovaj rudnik nije jedan od tih. Vazduh ga je ohrabrivao. Nije bio onako ustajao kao kada su bili dublje unutra.

Podigao je ruku. Blago strujanje vazduha dopiralo je iz desnog račvanja prolaza. Da li da pokuša tim putem? Ako napravi previše novih zaokreta, nikada neće pronaći put nazad. U potpunoj tami nije bilo orijentira, a svoj sadašnji položaj je mogao da utvrdi samo zahvaljujući upravljanju prema glavnom oknu. Ah lako je mogao da izgubi taj podatak za snalaženje zbog nekoliko nepromišljenih pokreta.

Šta da radi?

Krenuo je nalevo.

Posle pedeset metara tunel se ponovo razdvojio na dva kraka. Podiže ruku. Nije bilo strujanja vazduha. Setio se da je jednom čitao kako su rudari upravljali sve svoje sigurnosne izlaze u jednom pravcu. Jedno skretanje nalevo značilo je da treba skretati stalno nalevo dok ne izađeš. Kakvog je izbora imao? Krenuo je nalevo.

Još dva račvanja. Još dva skretanja nalevo.

Ispred njega se pojavio zrak svetlosti. Slab. Ali bio je tu. Požurio je napred i skrenuo iza ugla.

Na sto metara napred videla se svetlost dana.

TRIDESET JEDAN

KELHAJM, NEMAČKA

11.30

Pol pogleda u retrovizor. Kola su mu se munjevito približavala, bleskajući svetlima i trubeći sirenom. Zeleno-beli manji automobil, sa plavim natpisom *POLIZEI* na vratima, projurio je pored njega suprotnom trakom i nestao iza krivine.

On nastavi da vozi i posle deset kilometara uđe u Kelhajm.

Tiho selo je bilo prepuno kuća jarkih boja, okupljenih oko kamenom popločanog trga. On nije bio neki velik putnik. Samo je jednom putovao preko okeana, pre dve godine, radi posete muzeju u Parizu prilika da obide Luvr bila je previše primamljiva da bi je propustio. Pitao je Rejčel da li hoće da pođe sa njim. Odbila je. Nije dobra ideja da vodiš bivšu ženu, sećao se da je rekla. Nikada nije bio sasvim siguran šta je time htela da kaže, iako je iskreno mislio da bi joj se dopalo da pođe.

Nije mogao da pronađe let iz Atlante do juče po podne, a pre toga je rano ujutro odveo decu u kuću svog brata. Brinulo ga je to što ga Rejčel nije zvala. Ali nije proveravao poruke na automatskoj sekretarici od devet sati juče ujutro. Putovanje je trajalo duže zbog stajanja u Amsterdamu i Frankfurtu, tako da je stigao u Minhen tek pre dva sata. Doterao se i oprao što je bolje mogao u aerodromskom toaletu, ali bi mu definitivno prijalo tuširanje, brijanje i promena odeće.

Uvezao se na seoski trg i parkirao se ispred neke kuće koja je delovala kao piljarnica. Bavarska očigledno nije bila previše živahna nedeljom. Na svim zgradama vrata su bila zatvorena. Jedina aktivnost bila je usredsređena oko crkve, čiji je toranj bio najviša tačka u selu. Kola su bila tesno nagurana jedna do drugih na neravnom pločniku. Grupa starijih ljudi stajala je na stepenicama crkve i razgovarala. Uglavnom su nosili brade, tamne kapute i šešire. I on je trebalo da ponese jaknu, ali se spakovao na brzinu i poneo samo ono najosnovnije.

Prišao je ljudima pred crkvom. „Izvinite. Da li neko od vas govori engleski?”

Jedan čovek, naizgled najstariji od prisutne četvorice, odgovori: „Ja.

Pomalo.”

„Tražim čoveka po imenu Danja Čapajev. Koliko shvatam, on živi ovde.”

„Ne više. Sada je mrtav.”

Toga se i bojao. Čapajev je sigurno bio star. „Kada je umro?”

„Prošle noći. Ubijen je.”

Da li je dobro čuo? Ubijen? Prošle noći? U njemu naraste njegov najdublji strah. Pitanje se smesta oformilo u njegovoj glavi. „Da li je još neko povređen?”

„Nein. Samo Danja.”

Setio se policijskih kola. „Gde se to dogodilo?”

* * *

Izveo se iz Kelhajma i krenuo putem kojim mu je rečeno da ide. Deset minuta kasnije video je kuću, koju je bilo lako primetiti jer su pred njom stajala četiri policijska automobila. Uniformisan čovek kamenog lica stajao je ispred otvorenih ulaznih vrata. Pol priđe, ali ga čovek odmah zaustavi.

„*Sie kdnnen hier nicht rien, polizeilich gesperrf*, reče policajac.

„Na engleskom, molim vas.”

„Nema ulaska. Mesto zločina.”

„Onda moram da razgovaram sa onim ko je glavni.”

„Ja sam glavni”, reče jedan glas iznutra, a reči izgovorene na engleskom bile su prožete grlenim nemačkim akcentom.

Čovek koji se pojavio na vratima bio je sredovečan, sa pramenovima čupave crne kose iznad grubog lica. Tamnoplavi kaput prekrivao je njegovu sitnu figuru sve do kolena, a ispod se videlo maslinasto odelo i uredno vezana kravata.

„Ja sam Fric Panik. Inspektor savezne policije. A vi?”

„Pol Katler. Advokat iz Sjedinjenih Američkih Država.”

Panik se progura pored čuvara na vratima. „Šta advokat iz Amerike radi ovde u nedelju ujutro?”

„Tražim moju bivšu suprugu. Ona je došla da se vidi sa Danjom Čapajevim.”

Panik preseče policajca pogledom.

On primeti čudan izraz na njegovom licu. „O čemu se radi?”

„Jedna žena je juče u Kelhajmu pitala kako da dođe do njegove kuće. Ona

je osumnjičena za ovo ubistvo.”

„Imate li njen opis?”

Panik zavuče ruku u džep kaputa i izvadi beležnicu. Otvorio je kožne korice. „Srednje visine. Rideplava kosa. Velike grudi. Farmerke. Flanelna košulja. Čizme. Naočari za sunce. Krupna.”

„To nije Rejčel. Ali mogao bi da bude neko drugi.”

On brzo ispriča Paniku za Džo Mejers, Karola Borju i Čilibarsku sobu, opisivši kako je izgledala žena koja ga je posetila. Mršava, grudi umerene veličine, kestenjaste kose, plavih očiju, sa osmougaonim naočarama zlatnih okvira. „Stekao sam utisak da to nije njena prava kosa. Nazovite to advokatskom intuicijom.”

„Ali pročitala je pisma koja su Čapajev i taj Karol Borja slali jedan drugom?”

„Pažljivo.”

„Da li je na kovertama bila napisana ova adresa?”

„Samo ime varoši.”

„Postoji li još nešto u toj priči?”

Ispričao je inspektoru za Kristijana Knola, zabrinutost Džo Mejers, i njegovu sopstvenu zabrinutost.

„A vi ste došli da upozorite vašu bivšu suprugu?”, upita Panik.

„Pre bih rekao da proverim da li je dobro. Trebalo je da odmah dođem sa njom.”

„Ali smatrali ste to putovanje gubljenjem vremena?”

„Apsolutno. Njen otac je jasno tražio od nje da se ne meša.” Video je preko Panikovih ramena dvojicu policajaca koji su se kretali unutra. „Šta se dogodilo tamo unutra?”

„Ako imate jak stomak, pokazaću vam”

„Ja sam advokat”, reče on, kao da je to imalo ikakve veze. Nije pomenuo da se nikada nije bavio nekim kriminalnim slučajem i nikada pre nije bio na mestu zločina. Ali pokretala ga je radoznalost. Prvo Borjina smrt, a sada je Čapajev ubijen. Ali Karol je pao niz stepenice.

No da li je?

Krenuo je za Panikom unutra. U toploj prostoriji se osećao čudan, mučno slatkast vonj. U kriminalističkim romanima se uvek govorilo o zadahu smrti. Da li je to bilo ovo?

Kuća je bila mala. Četiri prostorije. Dnevna soba, kuhinja, spavaća soba i

kupatilo. Po onome što je mogao da vidi, nameštaj je bio star i dotrajavao, a ipak je mesto bilo čisto i udobno, ali je njegov mir uništio prizor starca opruženog po vezenom ćilimu, dok se velika mrlja svetlocrvene boje širila iz dve rupe u njegovoj lobanji.

„Ustreljen iz neposredne blizine”, reče Panik.

Nije mogao da skrene pogled sa leša. Osetio je kako mu se u grlu nakuplja gorka pljuvačka. Borio se protiv poriva koji ga je obuzeo, ali uzalud.

Istrčao je iz sobe.

* * *

Povraćao je presamićen nadvoje. Ono malo što je pojeo u avionu sada je izbljuvao na vlažnu travu. Nekoliko puta je duboko udahnuo i pribrao se.

„Jeste li završili?”, upita Panik.

On klimnu glavom. „Mislite da je to uradila žena?”

„Ne znam. Samo znam da je ta žena pitala gde Čapajev živi, a njegov unuk se ponudio da joj pokaže put. Juče ujutro su zajedno otišli sa pijace. Starčeva ćerka se prošle večeri zabrinula kada se dečak nije vratio kući. Došla je ovamo i pronašla dečaka vezanog u spavaćoj sobi. Izgleda da joj je predstavljalo problem da ubije dete, ali joj nije smetalo da ustrelji starca.”

„Da li je dečak dobro?”

„Potresen je, ali je dobro. Potvrdio je opis koji smo već dobili, ali nije mogao da kaže još mnogo toga. Bio je u drugoj sobi. Seća se da je čuo glasove koji su razgovarali. Ali nije mogao da razazna ništa od tog razgovora. Onda su njegov deda i žena na trenutak ušli. Govorili su nekim drugim jezikom. Isprobao sam nekoliko rečenica, i izgleda da su pričali na ruskom. Zatim su starac i žena izašli iz sobe. Čuo je pucanj. Posle toga je vladala tišina, sve dok njegova majka nije stigla nekoliko sati kasnije.”

„Pucala je čoveku pravo u glavu?”

„I to iz neposredne blizine. Sigurno je u igri velik ulog.”

Iz kuće izađe policajac. „*Nichts im Haus hinsichtlich des Bernsteinzimmer.*”

Panik pogleda Pola. „Naložio sam da pretraže kuću i vide ima li ičega u vezi sa Ćilibarskom sobom. Nema ničega.”

Sa boka Nemca koji je stajao čuvajući ulazna vrata začu se krčanje radio-uređaja. Čovek podiže prijemnik sa pojasa pa pride Paniku. Policajac reče na

engleskom: „Moram da idem. Dobio sam poziv iz odeljenja za potragu i spašavanje. Ovog vikenda sam tamo na dužnosti.”

„Šta se dogodilo?” upita Panik.

„Eksplodzija u jednom od rudnika u blizini Vartberga. Iznutra su izvukli jednu Amerikanku, ali i dalje tragaju za muškarcem. Lokalne vlasti su zatražile našu pomoć.”

Panik odmahnu glavom. „Ove nedelje ima mnogo posla.”

„Gde je Vartberg?” odmah upita Pol.

„U planinama Harc. Četiristo kilometara na sever. Oni ponekad koriste naše alpske spasilačke ekipe kada dođe do nesreća.”

Zanimanje Vejlanda Makoja i Karola za planine Harc smesta mu prolete kroz glavu. „Pronađena je neka Amerikanka? Kako se zove?”

Panik je izgleda shvatio svrhu pitanja i okrenuo se policajcu. Oni razmeniše nekoliko reči a onda policajac ponovo počeo da govori preko radio-veze.

Dva minuta kasnije, iz mikrofona se začuše reči: „*Die Frau ist Rachel Cutler Amerikanerin.*”

TRIDESET DVA

15.10

Policijski helikopter se probijao ka severu kroz majsko poslepodne. Iza Vartburga je počela da pada kiša. Pol je sedeo pored Panika, a ekipa za potragu i spašavanje smestila se iza njih.

„Grupa izletnika je čula eksploziju i obavestila nadležne organe”, reče Panik, nadglasavajući buku motora. „Vašu bivšu ženu su izvukli nedaleko od ulaza u jedno okno. Odvezli su je u lokalnu bolnicu, ali uspela je da kaže spasiocima za muškarca. On se zove Kristijan Knol, her Katleru.”

Pol je slušao sa velikom zabrinutošću. Ali mogao je da zamisli samo Rejčel kako leži u bolnici i krvari. Šta se dešavalo? U šta se Rejčel upetljala? Kako ju je Knol pronašao? Šta se dogodilo u tom rudniku? Da li su Marla i Brent u opasnosti? Morao je da pozove svog brata i upozori ga.

„Izgleda da je Džo Mejers bila u pravu”, reče Panik.

„Da li je u izveštajima pomenuto u kakvom je Rejčel stanju?”

Panik odmahnu glavom.

Helikopter je prvo odleteo na mesto eksplozije ulaz u rudnik nalazio se duboko u šumi, u dnu jednog od viših brežuljaka. Najbliža čistina u šumi pružala se pola kilometra na zapad, a ekipa za spašavanje je tu spuštена da peške obiđe teren. On i Panik su ostali u helikopteru i odleteli na istok od Vartberga do regionalne bolnice u koju je Rejčel prebačena.

Kada su ušli unutra, on krenu pravo na četvrti sprat. Rejčel je bila odevena u plavu spavaćicu. Oko glave joj bio obmotan velik zavoj. Osmehnula se iz kreveta kada ga je videla. „Zašto sam znala da ćeš doći ovamo?”

On priđe bliže. Njeni obrazi, nos i ruke bili su izgrebani i natekli. „Nisam imao šta drugo da radim ovog vikenda, pa zašto da ne doputujem u Nemačku?”

„Deca su dobro?”

„Dobro su.”

„Kako si stigao ovamo tako brzo?”

„Krenuo sam juče.”

„Juče?”

Pre nego što je mogao da objasni, Panik, koji je ćutke stajao na vratima, pride bliže. „Frau Katler, ja sam inspektor Fric Panik, iz savezne policije.”

Pol ispriča Rejčel za Džo Mejers, Kristijana Knola i ono što se dogodilo Danji Čapajevu.

Na Rejčelinom licu video se šok. „Čapajev je mrtav?”

„Moram da pozovem brata”, reče Pol Paniku, „i kažem mu da dobro pazi na decu. Možda čak i da obavesti policiju Atlante šta se desilo.”

„Misliš da su u opasnosti?”, upita ona.

„Ne znam šta da mislim, Rejčel. Umešala si se u nešto stvarno loše. Otac te je upozorio da se kloniš ovoga.”

„Kako to misliš?”

„Ne pravi se naivna. Umem da pročitam Ovidija. On je hteo da se držiš što dalje od ovoga. Sada je Čapajev mrtav.”

Lice joj dobi stroži izraz. „To nije fer, Pole. Nisam ja to uradila. Nisam znala.”

„Ali možda ste pokazali put do njega”, otvoreno joj reče Panik.

Rejčel se zagleda u inspektora, a na licu joj se jasno videlo da je razumela. Pol odjednom zažali što ju je prekorevao. Hteo je da joj pomogne preuzimanjem dela krivice, kao i uvek. „To nije sasvim tačno”, rekao je. „Ja sam pokazao onoj ženi pisma. Saznala je za Kelhajm od mene.”

„A da li biste vi to uradili da niste mislili da je frau Katler u opasnosti?”

Ne, ne bi. Pogledao je Rejčel. U očima su joj se nakupile suze.

„Pol je u pravu, inspektore. Ovo je moja krivica. Nisam htela da se okanem toga. On i moj otac su me upozoravali.”

„Šta je sa tim Kristijanom Knolom?”, upita Panik. „Pričajte mi o njemu.”

Rejčel ispriča ono što je znala, što nije bilo mnogo.

Zatim dodade: „Čovek me je spasao da me ne zgazi auto. Bio je šarmantan i ugladen. Iskreno sam mislila da želi da pomogne.”

„Šta se dogodilo u rudniku?”, reče Panik.

„Pratili smo Čapajevljevu mapu. Tunnel je bio prilično širok, i odjednom, kao da je počeo zemljotres i lavina je razdvojila tunnel na dva dela. Okrenula sam se ka ulazu u tunnel i počela da trčim. Prešla sam samo otprilike polovinu puta kada me je kamenje udarilo i onesvestilo. Na svu sreću me nije zatrpalo. Ležala sam tu dok neki izletnici nisu došli i izvukli me.”

„A Knol?”, upita Panik.

Ona odmahnu glavom. „Zvala sam ga kada je odron u pećini prestao, ali

ništa.”

„On je verovatno još unutra”, reče Panik.

„Da li je to bio zemljotres?”, upita Pol.

„Ovde nema zemljotresa. Verovatno su to bili eksplozivi iz rata. Okna su ih puna.”

„Knol je rekao to isto”, odgovori Rejčel.

Vrata bolničke sobe se otvoriše i jedan krupan policajac mahnu rukom Paniku. Inspektor se izvini i izađe napolje.

„U pravu si”, reče Rejčel. „Trebalo je da slušam.”

Nisu ga zanimala njena priznanja. „Moramo da idemo odavde i vratimo se kući.”

Rejčel ne reče ništa, i on je upravo hteo da nastavi da vrši pritisak u vezi sa ovim, kada se Panik vrati.

„Okno je raščišćeno. Niko drugi nije pronađen unutra. Postojao je i drugi ulaz, neblokiran, iz daljeg tunela. Kako ste vi i her Knol stigli do rudnika?”

„Dovezli smo se iznajmljenim autom, a zatim pešačili.”

„Kojom vrstom auta?”

„Tamnoplavim *volvoom*.”

„Na putu nije pronađen nikakav auto”, reče Panik. „Taj Knol je otišao.”

Inspektor kao da je znao još nešto. Pol upit: „Šta vam je još policajac rekao?”

„To okno nacisti nikada nisu koristili. Unutra nije bilo nikakvih eksploziva. A ipak je ovo druga eksplozija na tom mestu za tri godine.”

„Šta to znači?”

„Znači da se dešava nešto vrlo čudno.”

* * *

Pol je izašao iz bolnice i odvezao se policijskim kolima do Vartberga. Panik ga je pratio. To što je bio savezni inspektor davalo mu je određeni nivo i povlastice.

„Slično vašem FBI-ju”, rekao je Panik. „Ja radim za policijske snage na nivou cele zemlje. Meštani stalno saraduju sa nama.”

Rejčel im je rekla da je Knol iznajmio dve sobe u *Goldene Krone*. Paniku je značka smesta omogućila pristup u Rejčelinu sobu, koja je bila uredna, sa nameštenim krevetom, a u njoj nije bilo kofera. Knolova soba je takođe bila

prazna. Nikakvog tamnoplavog *volvoa* nije bilo nigde na vidiku.

„Her Knol je otišao jutros”, rekao je vlasnik hotela. „Platio je za obe sobe i otišao.”

„U koje vreme?”

„Oko pola jedanaest.”

„Vi niste čuli za eksploziju?”

„Ima mnogo eksplozija u rudnicima, inspektore. Ne obraćam mnogo pažnje na to ko je u njih umešan.”

„Da U ste videli Knola kada se jutros vratio?”, upita Panik.

Čovek odmahnu ćelavom glavom. Zahvališe mu i izađoše.

Pol reče Paniku: „Knol ima početnu prednost od četiri sata, ali možda se kola mogu primetiti ako se izda poternica.”

„Her Knol me ne interesuje. Najviše što je do sada uradio jeste provala u rudnik.”

„Ostavio je Rejčel da umre u tom rudniku.”

„Ni to nije zločin. Žena je ta za kojom tragam. Ubica.”

Panik je bio u pravu. Shvatao je nepriliku u kojoj se inspektor našao. Nije bilo tačnog opisa. Ni pravog imena. Ni fizičkih dokaza. Ni pozadine priče. Ničega.

„Imate li neku ideju gde da tražite?” upita on.

Panik je zurio u tihi seoski trg. „*Nein*, her Katleru. Nikakvu.”

TRIDESET TRI

ZAMAK LUKOV, REPUBLIKA ČEŠKA

17.10

Suzana je uzela starinski pehar sa pićem koji joj je Ernst Loring pružio i udobno se smestila na stilsku stolicu. Njen poslodavac je izgledao zadovoljan izveštajem.

Rekla je: „Čekala sam pola sata na licu mesta i otišla kada je policija počela da pristize. Niko nije izašao iz okna rudnika.”

„Pozvaću sutra Felnera, sa izgovorom da me zanima nešto drugo. Možda će mi reći ako se nešto dogodilo Kristijanu.”

Ona otpi gutljaj vina, zadovoljna svojim današnjim rezultatima. Odvezla se iz centralne Nemačke pravo u Češku, a kada je prešla granicu, brzo je stigla na jug do Loringovog imanja sa zamkom. Tri stotine kilometara su bili lagano putovanje od dva i po sata u njenom *poršeu*.

„Vrlo lukavo, tako nadmudriti Kristijana”, reče Loring. „Njega je teško navesti na pogrešan trag.”

„Bio je previše nestrpljiv. Ali moram da kažem, Čapajev je bio vrlo uverljiv.” Otpila je još vina. Ukusno, dobro odležalo vino bilo je Loringovo sopstveno. „Šteta. Starac je bio posvećen. Dugo je čuvao tajnu. Nažalost, nisam imala izbora osim da ga utišam.”

„Dobro je što nisi povredila dete.”

„Ne ubijam decu. Dečak nije znao ništa više nego što će i ostali svedoci sa pijace moći da kažu. On mi je bio sredstvo pomoću kog sam naterala starca da uradi ono što sam htela.”

Na Loringovom licu je bio mračan, umoran izraz. „Pitam se kada će se to završiti. Svakih nekoliko godina smo izgleda primorani da se bavimo ovim pitanjem.”

„Pročitala sam pisma. Ostaviti Čapajeva u životu bio bi nepotreban rizik. Još otvorenih mogućnosti koje bi na kraju izazvale probleme.”

„Nažalost, draga, u pravu si.”

„Da li ste uspeli da saznate još nešto iz Sankt Peterburga?”

„Samo to da je Kristijan definitivno opet bio u arhivu Komisije. Primetio je ime mog oca na dokumentu koji je Kristijan čitao, ali tog dokumenta nije

više bilo kada ga je potražio posle Knolovog odlaska.”

„Dobro je što Knol više nije problem. Pošto više nema Borje ni Čapajeva, stvari bi trebalo da budu sređene.”

„Plašim se da nije tako”, reče Loring. „Postoji još jedan problem.”

Ona odloži pehar sa vinom. „Koji?”

„Iskopavanje koje je započeto blizu Stoda. Američki preduzetnik koji traga za blagom.”

„Ljudi ne odustaju, zar ne?”

„Iskušenje je prejako. Teško je reći da li je ovaj poslednji poduhvat započet u pravoj pećini. Nažalost, nema načina da se to zna dok pećina ne bude istražena. Samo znam da je na pravom mestu, šire gledano.”

„Imamo li izvor informacija?”

„U samoj ekipi. On me obaveštava, ali čak ni on ne zna zasigurno. Nažalost, otac je čuvao tačnu informaciju samo za sebe... nije je poverio čak ni svom sinu.”

„Hoćete li da otputujem tamo?”

„Molim te. Prati šta se dešava. Moj izvor je pouzdan ali pohlepan. Traži previše a, kao što znaš, pohlepa je nešto što ne trpim. On očekuje da mu se javi žena. Moja lična sekretarica je jedina razgovarala sa njim do sada, i to samo telefonom. Izvor ne zna ništa o meni. Znače za tebe preko Margarete. Ako išta bude pronađeno, pobrini se da situacija ostane pod kontrolom. Nijedan trag ne sme da bude otkriven spoljašnjem svetu. Ako to mesto nije ono pravo, zaboravi na njega i, ako bude neophodno, ukloni doušnika. Ali molim te, hajde da pokušamo da minimalizujemo ubijanje.”

Znala je na šta misli. „Nisam imala izbora sa Čapajevim.”

„Shvatam, draga, i cenim tvoj trud. Nadam se da će ta smrt okončati takozvanu kletvu Čilibarske sobe.”

„Ona i još dve druge.”

Starac se naceri. „Kristijan i Rejčel Katler?”

Ona klimnu glavom.

„Verujem da si zadovoljna svojim radom. Čudno, mislio sam da sam pre neki dan osetio oklevanje u vezi sa Kristijanom. Možda neka blaga privlačnost?”

Ona podiže pehar i nazdravi svom poslodavcu. „Ništa bez čega ne bih mogla da živim.”

* * *

Knol je jurio na jug prema Fisenu. Bilo je previše policije oko Kelhajma da bi tamo prenoćio još jednu noć. Pobegao je iz Vartberga i vratio se na jug do Alpa da bi razgovarao sa Danjom Čapajevim, samo da bi saznao da je starac ubijen tokom noći. Policija je tragala za ženom koja je juče pitala kako da stigne do njegove kuće i otišla sa pijace sa Čapajevljevim unukom. Njen identitet nije bio poznat. Ali njemu jeste.

Suzana Dancer.

Ko drugi? Nekako je našla trag i pre njega stigla do Čapajeva. Sve te informacije koje je Čapajev bez ustezanja otkrio potekle su od nje. Nije bilo sumnje u to. Bio je uvučen u klopku i umalo nastradao.

Setio se šta je Juvenal rekao u svojim *Satirama*. *Osveta je zadovoljstvo za zao duh i sitan um. Dokaz za to je činjenica da niko ne uživa u osveti više od žene.*

Tačno. Ali on je više voleo Bajrona. *Muškarci vole na brzinu ali mrze polako.*

Moraće pakleno da joj se oduži kada im se putevi ponovo ukrste. Biće to prokleti krvavi i bolni pakao. Sledećeg puta će on biti u prednosti. Biće spreman.

Uske ulice Fisena bile su zakrčene prolećnim turistima koje je privukao Ludvigov zamak južno od grada. Bilo je lako umešati se u večernju gužvu veselih prolaznika koji su tražili slobodno mesto da večeraju i popiju piće u prepunim kafeima. Zastao je na pola sata i jeo u jednom od onih najmanje pretrpanih, slušajući divnu kamernu muziku koja je dopirala sa koncerta na otvorenom, sa druge strane ulice. Kasnije je našao telefonsku govornicu blizu hotela i pozvao Burg Herc. Javio se Franc Felner.

„Čuo sam za današnju eksploziju u planinama. Izvukli su neku ženu i još uvek tragaju za muškarcem.”

„Neće me pronaći”, reče on. „Bila je to klopka.” Ispričao je Felneru šta se događalo od trenutka kada je krenuo iz Atlante do trenutka kada je saznao za ubistvo Čapajeva. „Zanimljivo je što je Rejčel Katler možda preživela. Ali to nije bitno. Ona će se sigurno vratiti nazad u Atlantu.”

„Siguran si da je Suzana umešana u ovo?”

„Nekako me je preduhitrila.”

Felner se zakikota. „Možda stariš, Kristijane?”

„Nisam bio dovoljno oprezan.”

„Bolje objašnjenje je da si bio preterano samopouzdan”, odjednom reče Monika. Očigledno je slušala razgovor na drugom aparatu.

„Pitao sam se gde si.”

„Verovatno si razmišljao samo o tome kako da je pojedeš.”

„Velika je sreća što imam tebe da me podsetiš na sve moje nedostatke.”

Monika se nasmeja. „Polu zabave u svemu ovome, Kristijane, jeste u posmatranju kako ti radiš.”

„Izgleda da je ovaj trag sada zamrznut. Možda bi trebalo da predem na traganje za drugim predmetima?”

„Reci mu, dete”, reče Felner.

„Amerikanac, Vejland Makoj, iskopava u blizini Stoda. Tvrdi da će pronaći Berlinski muzej umetnosti, a možda i Čilibarsku sobu. Radio je ovo i ranije, sa izvesnim uspehom. Proveri, čisto da budemo sigurni. U najmanju ruku, možeš doći do neke dobre informacije, a možda i do nekog novog predmeta.”

„Da li se za to iskopavanje zna u široj javnosti?”

„O njemu je pisano u lokalnim novinama, a *CNN internešnel* je emitovao nekoliko kraćih emisija o tome”, reče Monika.

„Znali smo za to pre nego što si otputovao u Atlantu”, reče Felner, „ali smo mislili da vredi neposredno ispitati Borju.”

„Da li je Loring zainteresovan za ovo novo iskopavanje?”, upita on.

„Izgleda da je zainteresovan za sve što radimo”, odgovori Monika.

„Nadaš se da će poslati Suzanu?”, upita Felner.

„Veoma se nadam da hoće.”

„Srećan lov, Kristijane.”

„Hvala, gospodine, i kada Loring pozove da sazna da li sam mrtav, nemojte ga razočarati.”

„Potrebno ti je malo anonimnosti?”

„Bilo bi od pomoći.”

TRIDESET ČETIRI

VARTBERG, NEMAČKA

20.45

Rejčel uđe u restoran i krenu za Polom do stola, duboko udišući topao vazduh prožet mirisom začina i belog luka. Umirala je od gladi i osećala se bolje. Široki zavoj iz bolnice zamenjen je gazom, zalepljenom trakom na slepoočnici. Nosila je pamučne pantalone i košulju dugih rukava koje je Pol kupio u lokalnoj prodavnici, jer njena iscepana odeća od jutros više nije bila upotrebljiva.

Pol ju je izveo iz bolnice pre dva sata. Osećala se dobro i imala je samo čvorugu na glavi i nekoliko posekotina i ogrebotina. Obećala je doktoru da se neće naprezati sledećih nekoliko dana. Pol mu je rekao da svakako idu nazad u Atlantu.

Konobar im je prišao, i Pol upita kakvo vino ona želi.

„Odgovaralo bi neko dobro crveno. Nešto ovdašnje”, reče ona, sećajući se večere sa Knolom od prošle večeri.

Konobar ode.

„Pozvao sam avio-prevoznika”, reče Pol. „Sutra imaju jedan let iz Frankfurta. Panik kaže da može da sredi da nas odvezu do aerodroma.”

„Gde je inspektor?”

„Vratio se u Kelhajm da se pobrine za istragu o Čapajevu. Ostavio je broj telefona.”

„Ne mogu da verujem da su sve moje stvari nestale.”

„Knol očigledno nije želeo da ostavi išta što bi ga povezalo sa tobom.”

„Izgledao je tako iskreno. Šarmantno, zapravo.”

Pol je u njenom glasu osetio privlačnost koju je osećala prema tom čoveku. „Dopao ti se?”

„Bio je zanimljiv. Rekao je da je istraživač koji traga za Ćilibarskom sobom.”

„To te je privuklo?”

„Ma daj, Pole. Zar ti ne bi rekao da živimo običnim životom? Posao i kuća. Razmisli o tome. Putovanja po svetu, traženje izgubljenih umetničkih dela to bi svakoga uzbudilo.”

„Taj čovek te je ostavio da umreš.”

Njeno lice očvrstu. To se uvek dešavalo kada je govorio takvim tonom. „Ali mi je takođe spasao život u Minhenu.”

„Trebalo je da odmah krenem sa tobom”

„Ne sećam se da sam te pozvala” Sve više se nervirala. Zašto joj to dođe tako lako? Pol je samo pokušavao da pomogne.

„Ne, nisi me pozvala. Ali je ipak trebalo da pođem.”

Bila je iznenađena njegovom reakcijom u vezi sa Knolom. Bilo je teško odrediti da li je bio ljubomoran ili zabrinut.

„Trebalo da idemo kući”, reče on. „Ovde više nemamo šta da tražimo. Brinem se za decu. I dalje mogu da vidim Čapajevljevo telo pred očima.”

„Veruješ da je žena koja je dolazila kod tebe ubila Čapajeva?”

„Ko zna? Ali svakako je znala gde da ga traži, zahvaljujući meni.”

Izgledalo je da je sada pravo vreme. „Hajde da ostanemo, Pole.”

„Molim?”

„Hajde da ostanemo.”

„Rejčel, zar nisi naučila lekciju? Ljudi ginu. Moramo da se izgubimo odavde, pre nego što mi dođemo na red. Danas si imala sreće. Nemoj da je iskušavaš. Ovo nije nekakav pustolovni roman. Ovo je stvarno. I glupavo. Nacisti. Rusi. Nismo na svom terenu.”

„Pole, tata mora da je nešto znao. Čapajev takođe. Dugujemo im da pokušamo.”

„Šta da pokušamo?”

„Ostao je još jedan trag za praćenje. Sećaš se Vejlanda Makoja. Knol mi je rekao da Stod nije daleko odavde. On je možda nešto pronašao. Tata se zanimao za ono što on radi.”

„Pusti to, Rejčel.”

„Kakve štete može da bude od toga?”

„Isto si rekla i u vezi sa pronalaženjem Čapajeva.”

Odgurnula je stolicu nazad i ustala. „To nije fer, i ti to znaš.” Podigla je glas. „Ako želiš da ideš kući, idi. Ja ću razgovarati sa Vejlandom Makojem.”

Nekoliko drugih gostiju počelo je da obraća pažnju na njih. Nadala se da niko od njih ne govori engleski. Na Polovom licu je bio uobičajen izraz rezignacije. On nikada nije zaista znao šta da radi sa njom. Bio je to još jedan od njihovih problema. Nepromišljenost je bila strana njegovom karakteru. On je sve pažljivo planirao. Nijedna pojedinost nije bila previše sitna za njega.

Nije bio opsesivan. Samo dosledan. Da li je ikada u životu nešto radio spontano? Da. Doputovao je ovamo doslovno vođen trenutnim porivom. A ona se nadala da to ima neke veze.

„Sedi dole, Rejčel”, tiho je rekao. „Da li jednom možemo da razgovaramo o nečemu racionalno.”

Ona sede. Želela je da on ostane, ali nikada to ne bi priznala.

„Imaš izbornu kampanju koju treba da vodiš. Zašto ne usmeriš svu tu svoju energiju u to?”

„Moram da uradim ovo, Pole. Nešto mi govori da nastavim.”

„Rejčel, za poslednjih četrdeset osam sati dvoje ljudi se pojavilo niotkud, oboje tražeći istu stvar. Jedan je mogući ubica, drugi je dovoljno bezobziran da te ostavi da umreš. Karola više nema. Kao ni Čapajeva. Možda je tvoj otac ubijen. Bila si užasno sumnjičava u vezi s tim pre nego što si došla ovamo.”

„Još uvek sam, i to je sastavni deo svega. Da i ne pominjem tvoje roditelje. Oni su takođe možda bili žrtve.”

Skoro da je mogla da čuje kako njegov analitički um napregnuto radi. Odmerava mogućnosti. Pokušava da smisli sledeći argument da je ubedi da krene kući sa njim.

„U redu”, rekao je. „Otići ćemo da se vidimo sa Makojem.”

„Ti to ozbiljno?”

„Nisam ozbiljan nego lud. Ali ne nameravam da te ostavim samu ovde.”

Ona ga uhvati za ruku. „Ti čuvaj meni leđa a ja ću tebi, važi?”

On se isceri. „Da, važi.”

„Tata bi bio ponosan.”

„Tvoj otac se verovatno okreće u grobu. Prenebregli smo sve što je želeo.”

Konobar dođe sa vinom i nasu ga u dve čaše. Ona podiže svoju. „Za uspeh.”

On uzvratu zdravicu. „Za uspeh.”

Otpila je gutljaj vina, zadovoljna što Pol ostaje. Ali pred očima joj ponovo prolete vizija. Ono što je videla kada je baterijska lampa obasjala Kristijana Knola nekoliko sekundi pre eksplozije. Sečivo noža koje svetluca u njegovoj ruci.

A ipak ništa nije rekla Polu ni inspektoru Paniku. Bilo je lako pogoditi reakciju obojice, a naročito Polovu.

Pogledala je svog bivšeg muža, sećajući se svog oca i Čapajeva, i misleći

na decu.

Da li je radila ispravnu stvar?

DEO TREĆI

TRIDESET PET

STOD, NEMAČKA

PONEDELJAK, 19. MAJ, **10.15**

Vejland Makoj uđe u pećinu odlučnim korakom. Obavio ga je hladni i vlažni vazduh, a tama je nadvladala jutarnju svetlost. Divio se drevnom rudarskom oknu. *Ein Silberbergwerk*. Rudnik srebra. Nekada „blago svetih rimskih careva” ovo područje je sada bilo istrošeno i napušteno, kao gorki podsetnik na jeftino meksičko srebro koje je do početka 20. veka izbacilo većinu rudnika u Harcu iz posla.

Čitava okolina je predstavljala upečatljiv prizor. Borovinom obrasla brda, zakržljalo šipražje i planinske livade, sve divlje i prelepo, a ipak prožeto osećajem jeze. Kao što je Gete rekao u *Faustu: Mesto gde veštice slave svoj sabat*.

Ovo je nekada bio jugozapadni ugao Istočne Nemačke, u strašnoj zabranjenoj zoni, i upadljivi pogranični punktovi i dalje su se videli svuda po šumi. Minskih polja, mitraljeskih postolja, pasa čuvara i ograda od bodljikave žice više nije bilo. *Wende*, ujedinjenje, okončalo je potrebu za zadržavanjem stanovništva unutar granica i otvorilo nove mogućnosti. Jednu od tih mogućnosti on je sada koristio.

Krenuo je niz široko okno. Putanja je na svakih trideset metara bila označena sijalicom od stotinu vati, a električni kabl je vijugao nazad do generatora, ispred ulaza u rudnik. Površina stena je bila oštra, pod posut odlomljenim kamenjem, što je bilo delo tima za pripreme radove koji je on poslao prošlog vikenda da raščisti prolaz.

To je bio lakši deo posla. Maljevi i kompresori. Nije bilo potrebe da se brine o odavno postavljenom i zaboravljenom eksplozivu nacista, pošto su tunel onjušili posebno obučeni psi i pretražili mineri. Nedostatak ičega što bi i izdaleka podsećalo na eksploziv bio je zabrinjavajući. Ako je ovo zaista bio pravi rudnik, onaj koji su Nemci iskoristili da sakriju umetnička dela iz berlinskog Muzeja kajzera Fridriha, onda bi on skoro sigurno bio miniran. A ipak ništa nije pronađeno. Samo stene, pesak, blato i na hiljade šišmiša. Gadna mala kopilad nastanjivala su ogranke glavnog okna tokom zime i, od svih vrsta na svetu, baš ova je morala da bude ugrožena. Što je objašnjavalo

zašto je vlada Nemačke toliko oklevala da mu da dozvolu za istraživanje. Na svu sreću, šišmiši su odlazili iz rudnika svakog maja, i nisu se vraćali do sredine jula. Dragocenih četrdeset pet dana za istraživanje. To je bilo sve što je vlada Nemačke htela da odobri. U njegovoj dozvoli je bilo naglašeno da rudnik mora da bude prazan kada se zverčice vrate.

Što je dublje ulazio u planinu, okno je postajalo šire što je takođe bilo problematično. Uobičajeno je bilo da se tuneli sužavaju, na kraju postajući neprohodni, jer su rudari kopali dok se ne bi pokazalo da je nemoguće probiti se dalje. Sva okna su svedočila o vekovima rudarskih iskopavanja, a svaka generacija je nastojala da nadmaši prethodnu i pronade do tada neotkrivenu žilu rude. Ali i pored sve svoje širine, veličina ovog okna ga je i dalje zabrinjavala. Jednostavno je bilo preusko da se u njemu sakrije nešto veliko poput plena za kojim je tragao.

Prišao je svojoj tročlanoj ekipi radnika. Dvojica ljudi su stajali na merdevinama, jedan ispod njih, i svaki je bušio rupe u steni pod uglom od šezdeset stepeni. Generatori i kompresori su stajali pedeset metara iza njega, napolju na jutarnjem vazduhu. Jaka i užarena plavo-bela svetla obasjavala su čitavo mesto i terala radnike da se kupaju u znoju.

Bušenje prestade i radnici skinuše štitnike za uši. I on skide svoje. „Imate li predstavu kako nam ide?”

Jedan od ljudi podiže zamagljene zaštitne naočare sa očiju i obrisa znoj sa čela. „Napredovali smo za otprilike pola metra danas. Nema načina da odredimo koliko još možemo dalje, a plašim se da upotrebim macolu.”

Drugi čovek uze neku posudu sa poda. Polako je napunio izbušene rupe tečnošću. Makoj pride blizu kamenom zidu. Porozni granit i krečnjak odmah su upili smeđi sirup iz svake rupe, i kaustična hemikalija se raširila, stvarajući naprsline u kamenu. Drugi čovek sa zaštitnim naočarima pride sa maljem u ruci. Od samo jednog udarca kamen se rasprsnu na komade i obruši se na zemlju. Sada je bilo iskopano još desetak centimetara u dubinu.

„Spor napredak”, reče on.

„Ali to je jedini način da se ovo uradi”, začu se glas negde iza njih.

Makoj se okrenu i vide her doktora Alfreda Grumera kako stoji u pećini. Bio je visok, tankih ruku i nogu, toliko mršav da je ličio na karikaturu, i nosio je posedelu bradicu koja je oivičavala njegove usne, uske poput linije povučene olovkom. Grumer je bio ovdašnji stručnjak za iskopavanje i imao je diplomu iz istorije umetnosti stečenu na Univerzitetu u Hajdelbergu. Makoj se

povezao sa Grumerom pre tri godine, tokom svog prethodnog pohoda na rudnike u Harcu. Čovek se isticao i po stručnosti i pohlepi, što su bile dve osobine kojima se Makoj ne samo divio nego ih i zahtevao kod svojih poslovnih saradnika.

„Ponestaje nam vremena”, reče Makoj.

Grumer priđe bliže. „Imaš dozvolu za još četiri nedelje rada. Probićemo se.”

„Pod pretpostavkom da postoji nešto do čega se treba probiti.”

„Odaja je tamo. Radarske provere to potvrđuju.”

„Ali koliko prokleta duboko unutar stene?”

„To je teško reći. Ali nešto jeste tamo unutra.”

„A kako je, dođavola, dospelo tamo? Rekao si da je radarsko sondiranje potvrdilo da postoji mnoštvo metalnih objekata podjednake veličine.” On pokaza rukom negde iza električnih svetala. „Ovo okno teško da je dovoljno veliko da kroz njega prođu trojica ljudi naporedo.”

Na Grimerovom licu se pojavi nagoveštaj osmeha. „Ti pretpostavljaš da je ovo jedini način da se tamo uđe.”

„A ti pretpostavljaš da sam ja jama bez dna kada se radi o novcu.”

Ostali ljudi nastaviše sa bušenjem i započеше novu rupu. Makoj ode u dalji deo okna, iza svetiljki, gde je bilo svežije i tiše. Grumer krenu za njim. On reče: „Ako do sutra ne ostvarimo neki napredak, dođavola sa bušenjem. Prelazimo na dinamit.”

„Tvoja dozvola ti to ne dopušta.”

On prođe rukom kroz svoju vlažnu crnu kosu. „Jebeš dozvolu. Potreban nam je napredak, i to brzo. Imam televizijsku ekipu u gradu koja me košta dve hiljade dnevno. A one debeloguze birokrate u Bonu nemaju gomilu investitora koji će sutra dojuriti ovamo, očekujući da vide umetnost.”

„Sa ovim se ne može žuriti”, reče Grumer. „Ne možemo da znamo šta nas čeka iza stene.”

„Trebalo bi da je tamo neka ogromna odaja.”

„I jeste. I u njoj nečega ima.”

On ublaži ton. Nije bila Grumerova krivica što kopanje sporo napreduje. „Nešto što je zemaljskom radaru izazvalo višestruke orgazme, zar ne?”

Grumer se osmehnu. „Poetičan način da se to izrazi.”

„Bolje se nadaj da je tako ili smo obojica najebali.”

„Nemačka reč za pećinu je *höhle*” reče Grumer. „Reč za 'pakao' je *holle*.”

Uvek sam mislio da ta sličnost nije bez značaja.”

„Jebeno zanimljivo, Grumeru. Ali to nije odgovarajući stav u ovom trenutku, ako shvataš na šta želim da ukažem.”

Grumer se izgleda nije uzrujavao. Kao i obično. To je bilo još nešto kod ovog čoveka što ga je pakleno nerviralo.

„Došao sam ovamo dole da ti kažem da imamo posetioce”, reče Grumer. „Ne valjda još neki novinar?”

„Američki advokat i sudija.”

„Već su počele sudske tužbe?”

Grumer se osmehnu jednim od svojih prezrivyh osmeha. Makoj nije bio raspoložen. Trebalo bi da otpusti ovu budalu koja ga je izluđivala. Ali Grumerove veze u ministarstvu kulture bile su previše vredne da bi ih se odrekao. „Nema nikakvih tužbi, her Makoj. Ovo dvoje govore o Čilibarskoj sobi.”

Njemu se lice ozari.

„Mislio sam da bi moglo da te zanima. Tvrde da imaju neke informacije.” „Luđaci?”

„Ne izgledaju tako.”

„Šta žele?”

„Da razgovaraju.”

On se osvrnu prema zidu od stena i zujanju bušilica. „Zašto da ne? Dođavola, ovde se ionako ništa ne dešava.”

* * *

Pol se okrenu kada se vrata sićušne radničke barake otvoriše. Gledao je kako pravi medved od čoveka, bikovskog vrata, debelog struka i čupave crne kose, ulazi u malu, belo okrečenu prostoriju. Gojazne grudi i ruke kipele su mu iz pamučne košulje na kojoj je bilo izvezeno MAKOJEVA ISKOPAVANJA. Čovek smesta proceni situaciju svojim prodornim tamnim očima. Alfred Grumer, kog su on i Rejčel upoznali pre nekoliko minuta, uđe u prostoriju za krupnim čovekom.

„Her Katleru, frau Katler, ovo je Vejland Makoj”, reče Grumer.

„Ne želim da budem grub”, reče Makoj, „ali ovde je sada vreme od ključne važnosti, i nemam ga dovoljno za ćaskanje. Dakle, šta mogu da uradim za vas?”

Pol odluči da odmah pređe na stvar. „Imali smo nekoliko zanimljivih poslednjih dana..”

„Koje od vas dvoje je sudija?”, upita Makoju.

„Ja”, reče Rejčel.

„Šta advokat i sudija iz Džordžije rade usred Nemačke oduzimajući mi vreme?”

„Traže Ćilibarsku sobu”, odgovori Rejčel.

Makoju se zakikota. „A ko je dođavola ne traži?”

„Mora da mislite da je ona negde blizu, možda čak na mestu gde kopate”, reče Rejčel.

„Siguran sam da vas dvoje pravničkih jastrebova znate da neću raspravljati o bilo kakvim pojedinostima ovog iskopavanja sa vama. Imam investitore koji zahtevaju poverljivost.”

„Ne tražimo vam da nam bilo šta otkrijete”, uključio se Pol. „Ali možda će vam ono što nam se događalo u poslednjih nekoliko dana biti zanimljivo.” On ispriča Makoju i Grumeru sve što se dogodilo otkad je Karol Borja umro i otkad su Rejčel izvukli iz rudnika.

Grumer se smesti na jednu od stoličica u prostoriji. „Čuli smo za tu eksploziju. Muškarac nije pronađen?”

„Nema se šta pronaći. Knol je otišao mnogo ranije.” Pol objasni šta su on i Panik saznali u Vartbergu.

„I dalje niste rekli šta želite”, ubaci se Makoju.

„Vi biste mogli da počnete sa nekim informacijama. Koje Jozef Loring?”

„Češki industrijalac”, odgovori Makoju. „Umro je pre nekih trideset godina. Pričalo se da je pronašao Ćilibarsku sobu odmah posle rata, ali ništa nikada nije potvrđeno. Još jedna glasina za knjige koje se pišu na tu temu.”

Grumer reče: „Loring je bio poznat po svojoj opsednutošću raskoši. Posedovao je veoma veliku kolekciju umetničkih predmeta. Jedna od najvećih privatnih kolekcija ćilibara na svetu. Koliko sam razumeo, njegov sin je još uvek ima. Kako je vaš otac znao za njega?”

Rejčel je ispričala o Vanrednoj komisiji i učešću njenog oca u radu te komisije. Takođe im je ispričala za Jansija i Marlin Katler i sumnje njenog oca u vezi sa njihovom smrću.

„Kako se Loringov sin zove?”, upita ona.

„Ernst”, odgovori Grumer. „Sada već sigurno ima osamdeset godina. I dalje živi na porodičnom imanju u južnoj Češkoj. To uopšte nije daleko

odavde.”

Bilo je nečega u vezi sa Alfredom Grumerom što se Polu prosto nije dopadalo. Namršteno čelo? Oči koje kao da su odavale da čovek razmišlja o nečemu drugom od onog što njegove uši slušaju? Iz nekog razloga, Nemač ga je podsetio na molera koji je pre dve nedelje pokušao da uzme naslednicima koje je on zastupao 12 300 dolara, ali je lako pristao da uzme 1 250. Nije imao grižu savesti zbog laganja. U svemu što je govorio bilo je više obmane nego istine. Neko kome se ne može verovati.

„Imate li pisma vašeg oca?“, upita Grumer Rejčel.

Pol nije želeo da mu ih pokaže, ali pomisli da bi takav postupak bio demonstracija dobrih namera i poverenja. Uvukao je ruku u zadnji džep i izvukao listove papira. Grumer i Makoj su ćutke pregledali svako od pisama. Izgledalo je da su naročito privukla pažnju Makuju. Kada su završili, Grumer upita: „Taj Čapajev je mrtav?“

Pol klimnu glavom.

„Vaš otac, gospođo Katler uzgred, da li ste vas dvoje u braku?“, upita Makoj.

„Razvedeni“, odgovori Rejčel.

„I putujete po celoj Nemačkoj zajedno?“

Rejčelino lice dobi oštar izraz. „Da li to ima ikakve veze sa bilo čime?“

Makoj je znatiželjno pogleda. „Možda ne, časni sudijo. Ali vas dvoje ste mene jutros omeli svojim pitanjima. Kao što sam rekao, vaš otac je radio za Sovjete, i tragao za Čilibarskom sobom?“

„Bio je zainteresovan za ono što vi ovde radite.“

„Nije rekao ništa određeno?“

„Ne“, reče Pol. „Ali gledao je emisiju na CNN-u i hteo je da pročita članak u *USA tudeju*. Sledeće što znamo jeste da je proučavao mapu Nemačke i čitao članke o Čilibarskoj sobi.“

Makoj se odgega na drugu stranu prostorije i spusti u stolicu za ljuljanje od hrastovine. Opruge zaškripaše od njegove težine. „Mislite U da smo možda odabrali pravi tunel?“

„Karol je znao nešto o Čilibarskoj sobi“, reče Pol. „Kao i Čapajev. Možda su čak i moji roditelji znali nešto. A neko je možda želeo da ih sve učutka.“

„Ah da li imate bilo šta što bi dokazalo da su oni bili meta bombaškog napada?“, upita Makoj.

„Ne”, odgovori Pol. „Ali posle Čapajevljeve smrti, morao sam da se upitam. Karol je osećao veliko kajanje zbog onoga što se dogodilo mojim roditeljima. Počinjem da verujem da je u tome bilo nešto više nego što sam ja mislio.”

„Previše slučajnosti, ha?”

„Moglo bi tako da se kaže.”

„Šta je sa tunelom u koji vas je uputio Čapajev?” upita Grumer.

„Tamo nema ničega”, odgovori Rejčel. „A Knol je mislio da je kraj tunela zatrpan eksplozijom. Bar je tako rekao.”

Makoj se isceri. „Lov na vetar?”

„Najverovatnije”, reče Pol.

„Postoji li neko objašnjenje zašto vas je Čapajev poslao u ćorsokak?”

Rejčel je morala da prizna da nema objašnjenje za to.

„Ali šta je sa tim Loringom? Zašto bi se moj otac toliko brinuo da je rekao Katlerovim da se raspitaju o njemu?”

„Glasine o Čilibarskoj sobi su široko rasprostranjene. Ima ih toliko da više nije lako pronaći bilo šta tačno u njima. Vaš otac je možda proveravao drugi trag”, reče Grumer.

„Da li znate nešto o tom Kristijanu Knolu?”, upita Pol Grumera.

„*Nein*. Nikada nisam čuo to ime.”

„Došli ste da potražite malo akcije?”, odjednom upita Makoj.

Pol se osmehnu. Napola je očekivao ovakav vrhunac razgovora. „Teško. Mi nismo lovci na blago. Samo par ljudi koji se duboko upetljao u nešto što verovatno nije njihov posao. Pošto smo bili u blizini, pomislili smo da bi možda vredelo navratiti i pogledati šta se dešava.”

„Kopao sam u ovim planinama godinama...”

Vrata barake se naglo otvoriše. Široko osmehnut čovek u prljavom kombinezonu reče: „Probili smo se!”

Makoj skoči sa stolice. „Bestraga mu glava. Pozovi televizijsku ekipu. Reci im da dođu ovamo. I niko ne ulazi unutra dok ja ne dođem tamo.”

Radnik odjuri da izvrši naloge.

„Idemo, Grumeru.”

Rejčel naglo istupi, zaprečujući Makoju prolaz do vrata. „Pustite i nas da pođemo.”

„Zbog kog đavola?”

„Zbog mog oca.”

Makoj je oklevao nekoliko sekundi, pa reče: „Zašto da ne? Ali klonite se s puta, dodavola.”

TRIDESET ŠEST

Rejčel obuze neprijatan osećaj. Okno je bilo široko ali uže od onoga juče, i ulaz iza njih se već više nije video. Pre dvadeset i četiri sata samo što nije ostala živa sahranjena. Sada se ponovo vratila u podzemlje, prateći niz golih sijalica duboko u unutrašnjost još jedne planine u Nemačkoj. Staza se završila u otvorenoj galeriji sa zidovima od sivobebe stene koji su je okruživali, a na najdaljem zidu videla se crna pukotina. Radnik je zamahivao maljem, proširujući pukotinu u dovoljno širok otvor kroz koji će moći da prođe odrastao čovek.

Makoj otkači jedan reflektor sa zida i priđe bliže. „Da li je neko gledao unutra?”

„Ne”, reče radnik.

„Odlično.” Makoj je podigao aluminijumsku palicu iz peska i uključio lampu na njenom kraju. Zatim je ispružio teleskopski nastavak, dok svetio nije bilo udaljeno otprilike tri metra. Prišao je otvoru i gurnuo svetlost u tamu koja je unutra vladala.

„Neka ide dođavola”, reče Makoj. „Odaja je ogromna. Vidim kamione. O, sranje.” Izvukao je lampu. „Leševi. Vidim dva.”

Negde iza njih se začuše koraci. Rejčel se okrenu i vide troje ljudi kako trče prema njima, sa video-kamerama, svetiljkama i baterijama za kamere u rukama.

„Pripremite sve”, reče Makoj. „Želim da prvi pogled unutra bude dokumentovan za emisiju.” Makoj se okrenu prema Rejčel i Polu. „Prodao sam prava za snimke. O ovome će biti snimljena specijalna TV emisija. Ali oni žele da snimaju sve odmah, onako kako se dešava.”

Grumer priđe bliže. „Kamioni, rekao si?”

„Izgledaju kao *Bisingovi* NAG-ovi. Četiri i po tone. Nemački.”

„To nije dobro.”

„Kako to misliš?”

„Ne bi bilo raspoloživih transportnih sredstava za selidbu materijala iz berlinskog muzeja. Morali bi da se prenose na rukama.”

„O čemu, jebote, govoriš?”

„Kao što sam rekao, her Makoju, materijal je iz Berlina prebačen železnicom a zatim kamionom do rudnika. Nemci ne bi ostavili vozila. Bila su

previše vredna, potrebna za druge namene.”

„Mi ne znamo šta se kog đavola dešavalo, Grumeru. Možda su jebene Švabe odlučile da ostave kamione, ko zna?”

„Kako su dospeli u unutrašnjost planine?”

Makoj se unese Nemcu u lice. „Kao što si rekao ranije, možda postoji drugi ulaz.”

Grumer se povuče. „Kako ti kažeš, her Makoj.”

Makoj uperi prst u njega. „Ne. Kako *ti* kažeš.” Krupni čovek preusmeri svoju pažnju na ekipu snimatelja. Svetla su blistavo sijala. Dvojica ljudi su podigli kamere na ramena. Tonski snimatelj namesti mikrofona na stalak i izmače se. „Ja ulazim prvi. Snimajte iz moje perspektive.”

Ljudi zaklimate glavama.

A Makoj zakorači u tamu.

* * *

Pol je ušao poslednji. Pratio je dvojicu radnika koji su unosili svetiljke u odaju, a plavobeli zraci svetlosti prosecali su tminu.

„Ovo je prirodna šupljina”, reče Grumer, a glas mu odjeknu u odaji.

Pol je proučavao stene koje su se uzdizale do lučnog svoda dvadeset metara uvis. Prizor ga je podsetio na plafon neke velike katedrale, samo što su svod i zidovi bili prekriveni mineralima i stalagmitima koji su svetlucali pod snažnom svetlošću. Pod je bio mekan i peskovit, kao i u oknu koje je vodilo do dno. On duboko udahnu i ne dopade mu se previše ustajali zid koji se osećao u vazduhu. Svetla kamera su bila usmerena na dalji zid. Pojavio se drugi otvor, ili bar ono što je ostalo od njega. Bio je širi od okna kojim su oni došli, više nego dovoljno prostran da propusti transportna vozila, ali je u lučnom prolazu bilo čvrsto nabijeno kamenje i pesak.

„Drugi ulaz, ha?”, reče Makoj.

„Ja.”, potvrdi Grumer. „Ali čudan. Čitava ideja sakrivanja nečega je u tome da se to posle može ponovo uzeti. Zašto zatvarati ulaz na taj način?”

Pol usmeri pažnju na tri kamiona. Bili su parkirani pod čudnim uglovima, svih osamnaest guma na njima bilo je izduvano, a felne su se savile od težine. Tamne cerade iznad dugačkih karoserija još su bile tu ali su bile natrule, a metalne kabine i karoserije prekrivene debelim slojem rđe.

Makoj zađe dublje u prostoriju, praćen jednim kamermanom. „Ne brini za

audio-snimak. To ćemo nasnimiti kasnije, ali napravimo video-zapis odmah.”

Rejčel krenu napred.

Pol pođe odmah iza nje. „Čudno, zar ne? Kao da hodamo kroz grobnicu.”

Ona klimnu glavom. „Upravo to sam i ja pomislila.”

„Pogledajte ovo”, reče Makoj.

Svetla pokazaše dva lesa opružena u pesku, sa kamenjem i krhotinama sa obe strane oko njih. Nije preostalo ništa osim kostiju, iscepane odeće i kožnih čizama.

„Ustreljeni su u glavu”, reče Makoj.

Radnik prinese električnu lampu bliže.

„Pokušajte da ništa ne dirate dok ne budemo imali kompletne fotografske zabeleške. Ministarstvo će to zahtevati.” Grumerov glas bio je odlučan.

„Ovde su još dva tela”, reče drugi radnik.

Makoj i ekipa snimatelja krenuše u tom pravcu. Grumer i ostali su ih pratili, kao i Rejčel. Pol se zadržao kod prva dva tela. Odeća je istrulila, ali čak su i pri slaboj svetlosti njeni ostaci izgledali kao nekakva uniforma. Kostiju su bile posivele i pocrnele, tkivo i mišići su se odavno pretvorili u prah. Definitivno je u obe lobanje postojala rupa. Oba tela su izgleda ležala na leđima, a kičme i rebra su im i dalje stajali na svom mestu. Pored jednog je ležao bajonet, prikačen na ostatke opasača sa kopčom. Kožna futrola za pištolj je bila prazna.

Pogled mu skrenu dalje udesno.

Primitio je u senci nešto crno, pravougaonog oblika, delimično pokriveno peskom. Ne obraćajući pažnju na ono što je Grumer rekao, on se sagnu i uze taj predmet.

Novčanik.

Pažljivo je rastvorio napuklu kožu. Odrpani ostaci nečega što je izgleda bio novac nalazili su se u pregratku za novčanice. Zavukao je prst usporedni džepić. Ništa. Zatim proverio drugi džep. Iz njega ispade komad nekakve kartice. Ivice su joj bile iskrzane i krte, veći deo mastila je izbledeo sa nje, ali neka slova su ipak ostala. Napregnuo se da ih pročita.

AUSGEGEBEN 15-3-51. VERFALLT. 15-3-55. GUSTAV MÖLLER.

Bilo je još reči, ali su preostala samo raštrkana i nepovezana slova, ništa što bi se moglo pročitati. On položi novčanik na dlan i krenu prema glavnoj grupi. Zaobišao je zadnji deo jednog kamiona i odjednom opazio Grumera malo dalje sa strane. Hteo je da mu priđe i kaže mu za novčanik kada vide da

je Grumer sagnut iznad drugog kostura. Rejčel, Makoj i ostali su se okupili deset metara dalje na levoj strani, okrenuti leđima; kamere su i dalje zujale a Makoj govorio, gledajući u njihove objektivne. Radnici su podigli prenosivi stalak i postavili halogenu svetiljku na njegovu sredinu, što je davalo i više nego dovoljno svetlosti da Pol vidi kako Grumer pretražuje pesak oko kostura.

Pol se povuče u senku iza jednog kamiona i nastavi da posmatra. Snop svetlosti iz Grumerove baterijske svetiljke prelazio je preko kostiju utonulih u pesak. Pol se pitao kakav se to pokolj ovde odigrao. Svetlost iz Grumerove lampe zaustavi se na završetku ispružene ruke, na kojoj su se jasno videli ostaci kostiju prstiju. On napregnu vid. U pesku su bila ispisana slova. Neka su izbrisana s prolaskom vremena, ali tri su preostala, sa nepravilnim razmacima između njih.

Grumer ustade i napravi tri snimka, obasjavajući prizor blicem svog fotoaparata.

Zatim se Nemač sagnu i izbrisa sva tri slova sa peska.

* * *

Makoj je bio impresioniran. Emisija će biti spektakularna. Tri zarđala nemačka kamiona iz Drugog svetskog rata, pronađena duboko unutar napuštenog rudnika srebra. Pet leševa, svi sa rupama u glavi. Kakva će to biti emisija. Njegova zarada od prava na emitovanje biće izvanredna.

„Da li si napravio dovoljno snimaka spoljašnjosti?“, upita on jednog od kamermana.

„I više nego dovoljno.“

„Onda, hajde da vidimo šta je u ovim prokletinjama.“ On uze baterijsku lampu i krenu prema najbližem kamionu. „Grumeru, gde si?“

Doktor mu priđe s leđa.

„Spreman?“, upita Makoj.

Grumer klimnu glavoni.

Makoj je takođe bio spreman.

Unutar svake karoserije trebalo bi da vide drvene sanduke, na brzinu napunjene i traljavo zapakovane, a u mnogim su kao obloga korištene vekovima stare draperije, odeća i tepisi. Čuo je priče kako su kustosi u Ermitažu koristili kraljevsko ruho Nikolaja II i Aleksandre da zapakuju

mnoštvo slika koje su poslate na istok, daleko od nacista. Neprocenjivo vredni odevni predmeti redom su natrpani u jeftine drvene sanduke. Sve je bilo dozvoljeno, samo da se zaštite slike na platnu i lomljiva keramika. Nadao se da su Nemci bili podjednako lakoumni. Ako je ovo bila prava odaja, ona u kojoj se nalazi inventar berlinskog muzeja, otkriće će biti vrhunac njegove kolekcije. Možda će tu biti Vermerova *Ulica u Delftu*, ili Da Vinčijeva *Glava Hrista*, ili Moneov *Park Svaka* od njih vredela bi milione na slobodnom tržištu. Čak i ako nemačka vlada bude zahtevala da zadrži vlasništvo nad njima što je bilo verovatno nagrada za nalazača iznosiće milione dolara.

On pažljivo razmaknu ukočene cerade i obasja unutrašnjost lampom.

Karoserija je bila prazna. Ničega nije bilo osim peska i rđe.

Pojurio je do sledećeg kamiona.

Prazan.

Do trećeg.

Takođe prazan.

„Majku ti božju”, povika on. „Isključite te proklete kamere.”

Grumer obasja svojom lampom svaku od karoserija. „Ovoga sam se i plašio.”

Makoj nije bio raspoložen za takve reći.

„Svi znakovi su ukazivali na to da ovo možda nije prava odaja”, reče Grumer.

Podmukli Nemač je izgledao skoro kao da uživa što je njegovo predviđanje bilo tačno. „Zašto mi onda to dođavola nisi rekao još u januaru?”

„Tada nisam znao. Radarska sondiranja su pokazivala da je ovde nešto veliko i metalno. Tek u proteklih nekoliko dana, kada smo prišli blizu, počeo sam da sumnjam da bi ovo moglo da bude pogrešno mesto.”

Pol im priđe. „U čemu je problem?”

„Problem je u tome, gospodine pravnice, što su proklete karoserije prazne. Nema proketo ničega ni u jednoj od njih. Upravo sam potrošio milione dolara da izvučem tri zardala kamiona, Kako, jebiga, to da objasnim ljudima koji sutra dolaze ovamo, očekujući da će se obogatiti od svojih ulaganja u ovaj projekat?”

„Oni su bili svesni rizika kada su ulagali”, reče Pol.

„Nijedno od te kopiladi neće prihvatiti takvo objašnjenje.”

Rejčel upita: „Da li ste bili iskreni prema njima što se tiče rizika?”

„Otrpili ste onoliko iskreni kao što vi možete da budete kada skupljate

novac za kampanju.” On zgađeno odmahnu glavom. „Isuse Hriste svemogući, neka se sve nosi.”

TRIDESET SEDAM

STOD

12.45

Knol baci svoju putnu torbu na krevet i osmotri pretrpanu hotelsku sobu. *Kristinenhof* je imao pet spratova, sa fasadom napola od drveta, i enterijerom koji je odisao istorijom i gostoprinstvom. Namerno je odabrao sobu na trećem spratu, okrenutu prema ulici, izbegavši luksuzniju i skuplju stranu okrenutu prema vrtu. Nije ga zanimao ambijent, samo položaj, pošto se *Kristinenhof* nalazio tačno nasuprot hotela *Garni*, u kome su Vejland Makoj i njegova družina zauzimali čitav četvrti sprat.

Od predusretljivog službenika u gradskom turističkom birou saznao je za Makojeva iskopavanja. Takođe mu je rečeno da sutra u grad treba da stigne grupa investitora sve sobe u *Garniju* bile su zauzete, a druga dva hotela su pomogla da se smesti višak gostiju. „To je dobro za posao”, rekao je službenik. To je bilo dobro i za njega. Ništa nije bilo bolje za skretanje pažnje na drugu stranu od gužve.

On otvori kožnu torbu i izvadi električni brijač.

Jučerašnji dan je bio težak. Dancerova ga je nadigrala. Verovatno se upravo sada samozadovoljno hvalisala Ernstu Loringu kako ga je namamila u rudnik. Ali zašto bi ga ubila? Nikada ranije njihovi sukobi nisu stigli do takvih konačnih rešenja. Šta je to podiglo ulog? Šta je to bilo toliko važno da su Danja Čapajev, on sam i Rejčel Katler morali da umru? Čilibarska soba? Možda. Svakako je bilo potrebno još istraživanja, a on je nameravao da obavi baš to čim ova uzgredna misija bude dovršena.

Nije žurio dok je vozio na sever od Fisena ka Stodu. Nije bilo stvarne žurbe. U minhenskim novinama je objavljeno o jučerašnjoj eksploziji u rudniku u Harcu, pomenuto je ime Rejčel Katler i činjenica da je ona preživela. Njega nisu pomenuli, nego samo to da se i dalje traga za neidentifikovanim muškarcem belcem, ali spasilački timovi se nisu nadali da će bilo šta pronaći. Svakako je Rejčel rekla vlastima za njega, i policija će saznati da se on odjavio iz *Goldene Krone* odnevši i svoje i Rejčeline stvari. A ipak ga nisu pominjali. Zanimljivo. Policijska klopka? Moguće. Ali nije ga bilo briga. Nije počinio nikakav zločin. Zašto bi ga policija tražila? Po onome što su

BD4Y

mogli da saznaju, on se nasmrtno uplašio i odlučio da pobjegne iz grada, pošto je bliski susret sa smrću bio dovoljan da prepadne bilo koga. Rejčel Katler je bila živa i sigurno je krenula nazad u Ameriku, a njena avantura u Nemačkoj će ostati samo neprijatna uspomena za nju. Vratit će se životu sudije u velikom gradu. Potraga njenog oca za Čilibarskom sobom umreće zajedno sa njim.

Jutros se istuširao ali se nije obrijao, tako da su mu brada i vrat sada bili kao šmirgl-papir i svrbeli su ga. Zastao je na trenutak i izvadio pištolj sa dna putničke torbe. Blago je protrljao dršku od meke plastike koja upija svetlost, zatim uzeo oružje u ruku i stavio prst na obarač. Bilo je lakše od jednog kilograma, poklon od Ernsta Loringa, jedan od njegovih novih CZ-75B.

„Rekao sam im da povećaju okvir da prima petnaest metaka”, rekao je Loring kada mu je dao oružje. „Nema više onog magacina od deset metaka za birokrate. Ovako je identičan kao naš originalni model. Sećam se tvog komentara da ti se ne dopadaju novije fabričke modifikacije magacina da prima deset metaka. Takođe sam naložio da se sigurnosni sistem podesi tako da se pištolj može nositi nategnut i zakočen, kao što si primetio. Ta promena je sada uvedena na svim modelima.”

Loringove livnice u Češkoj bile su najveći proizvođač malog oružja u istočnoj Evropi, a njihovo zanatsko umeće je bilo legendarno. Tek u proteklih nekoliko godina su se zapadna tržišta u potpunosti otvorila za njegove proizvode, a visoke poreske stope i ograničenja uvoza nestala su zajedno sa Gvozdenom zavesom. Na svu sreću, Felner mu je dozvolio da zadrži pištolj, i on je cenio taj gest.

„Takođe sam naložio da se vrh cevi užlebi za prigušivač”, rekao je Loring. „Suzana ima jedan isti takav. Mislio sam da ćete vas dvoje uživati u toj ironiji. Teren za igru vam je izjednačen, takoreći.”

Zavrnuo je prigušivač na vrh kratke cevi i ubacio novi okvir sa mecima.

Da. On je veoma uživao u toj ironiji.

Bacio je pištolj na krevet i uzeo brijač. Na putu ka kupatilu na trenutak je zastao pored jedinog prozora u sobi. Prednji ulaz u *Garni* bio je tačno na suprotnoj strani ulice; sa obe strane teških mesinganih vrata stajali su kameni stubovi, a na svih šest spratova zgrade bile su sobe okrenute prema ulici. Saznao je da je *Garni* najskuplji hotel u gradu. Očigledno je Vejland Makoj voleo samo najbolje. Takođe je saznao, dok se prijavljivao u svoj hotel, da *Garni* ima veliki restoran i salu za sastanke, dve pogodnosti koje su Vejlandovoj ekspediciji izgleda bile potrebne. Osoblju *Kristinenhofa* bilo je

drago što ne mora da se stara za stalne potrebe tako velike grupe. On se osmehnuo na tu primedbu. Kapitalizam je bio toliko različit od evropskog socijalizma. U Americi, hoteli bi se međusobno borili za takvu vrstu posla.

Zurio je kroz crnu rešetku od kovanog gvozda kojom je prozor bio zaštićen. Popodnevno nebo se nadnosilo nad gradom, sivo i vlažno, dok su debeli zastori od oblaka pristizali sa severa. Po onome što mu je rečeno, članovi ekspedicije obično su se svakog dana vraćali oko šest po podne. Onda će on tada početi sa svojim terenskim radom, večerajući u *Garniju*, saznajući ono što može iz razgovora ljudi za večerom.

Pogledao je na ulicu. Prvo na jednu stranu, pa na drugu. Iznenada, pogled mu zastade na jednoj ženi. Probijala se kroz gužvu na ulici namenjenoj samo za pešake. Plava kosa. Lepo lice. Neobavezna odeća. Kožna torba prebačena preko desnog ramena.

Suzana Dancer.

Neprerušena. Napolju, na otvorenom.

Fascinantno.

Bacio je brijač na krevet, gurnuo pištolj u futrolu ispod miške pod jaknom, pa jurnuo prema vratima.

* * *

Suzanu je obuzeo čudan osećaj. Zastala je i osvrnula se. Ulica je bila puna ljudi, gosti restorana koji su izašli na poslepodnevni obrok mileli su na sve strane. Stod je bio živahan gradić. Pedesetak hiljada stanovnika, kako je saznala. Najstariji deo grada bio je prostran, sa blokovima punim višespratnica od cigle i drveta. Neke su očigledno bile veoma stare, ali većina njih su bile reprodukcije izgrađene pedesetih i šezdesetih godina dvadesetog veka, nakon što su bombarderi ostavili svoj trag na gradu 1945. Građevinci su dobro obavili svoj posao, bogato ukrasivši sve građevine bareljefima, kipovima u prirodnoj veličini i gipsanim ukrasima. Sve je bilo napravljeno specijalno da bi bilo fotografisano.

Visoko iznad nje, Opatija sedam tuga Devičinih izdizala se u nebo. Čudovišna građevina podignuta je u petnaestom veku, u čast pomoći Device Marije da se preokrene tok jedne lokalne bitke. Barokna građevina dizala se na kamenitom brežuljku sa pogledom na Stod i na muljevitu reku Eder, kao jasno oličenje drevnog plemićkog prkosa i moći.

Ona se zagleda naviše.

Visoka zgrada opatije kao da se naginjala napred, izvijajući se blago ka unutra, a njeni žuti tornjevi blizanci bili su povezani balkonom okrenutim ka zapadu. Zamislila je vreme kada su monasi i crkveni dostojanstvenici gledali svoj posed iz tog visokog sedišta. *Utvrđenje božje*, setila se da je jedan srednjovekovni letopisac tako nazvao to mesto. Spoljašnja strana je bila od zidova naizmenično bele i ćilibarske boje, pokrivenih krovom od crepa boje rđe. Vrlo prikladno. Ćilibar. Možda je to bio predznak. Da je verovala i u šta osim u sebe samu, morala je da obrati pažnju. Ali u tom trenutku, jedino na šta je obraćala pažnju bio je osećaj da je neko posmatra.

Vejland Makoj je sigurno privlačio pažnju. Možda se radilo o tome. Još neko je bio ovde. Tragao je. Posmatrao. Ali gde? Na stotine prozora je gledalo na usku ulicu, a većina njih je bila nekoliko spratova iznad nivoa ulice. Pločnik je bio preplavljen sa previše lica da bi mogla sva da ih primeti. Neko bi mogao da bude maskiran. Ili je možda neko bio na stotinu metara iznad nje, na balkonu opatije, i gledao dole. Jedva da je mogla da razazna sićušne siluete na popodnevnom suncu, naizgled siluete turista koji su uživali u veličanstvenom pogledu.

Nije bilo važno.

Okrenula se i ušla u hotel *Garni*.

Prišla je recepciji i na nemačkom rekla recepcioneru: „Treba da ostavim poruku za Alfreda Grumera.”

„U redu.” Čovek joj dade beležnicu.

Napisala je: *Biću u Crkvi Svetog Gerharda u deset sati. Budi tamo. Margareta*. Presavila je poruku.

„Pobrinuću se da je her doktor Grumer dobije” reče recepcioner.

Osmehnula se i pružila mu pet evra za uloženi trud.

* * *

Knol je stajao u holu *Kristinenhofa* i obazrivo razmicao zastore da osmotri ulicu iz prizemlja. Gledao je kada je na manje od trideset metara udaljenosti Suzana Dancer zastala i osvrnula se.

Da li ga je osetila?

Bila je dobra. Imala je oštre instinkte. Uvek mu se dopadao Jungov opis načina na koji su ljudi u davnini videli ženu: kao Evu, Helenu, Sofiju ili

Mariju odnosno, kao impulsivnu, emocionalnu, intelektualnu ili moralnu. Dancerova je svakako posedovala tri prve osobine, ali ništa u vezi sa njom nije bilo moralno. Ali takođe je imala još jednu osobinu bila je opasna. Ali verovatno je sada bila manje oprezna, misleći da je on zakopan ispod tona kamena u rudniku udaljenom četrdeset kilometara. Nadao se da je Franc Felner preneo Loringu da se ne zna gde je on, jer mu je ta varka kupovala vreme potrebno da shvati šta se dešava. Još važnije, to bi mu kupilo vreme da odluči kako da namiri račune sa svojom privlačnom kolegicom.

Šta ona radi ovde, napolju na otvorenom, na ulasku u hotel *Garni*? Bila je prevelika podudarnost što je Stod bio štab Vejlandu Makoju, a upravo je *Garni* bio hotel u kome su Makoj i njegovi ljudi odseli. Da li je imala svoj izvor informacija na mestu iskopavanja? Ako je tako, onda ovo nije bilo ništa neobično. On je mnogo puta pronalazio i održavao svoje izvore informacija na drugim mestima iskopavanja, tako da Felner prvi čuje za sve što možda bude otkriveno. Avanturisti su obično bili i više nego spremni da prodaju bar deo svog plena na crnoj berzi, što niko ne bi ni primetio, pošto se ionako sve što su pronašli smatralo izgubljenim. U praksi su se izbegavali nepotrebni sporovi sa vlastima i mogućnost zaplene pronađenih predmeta. Nemci su bili ozloglašeni po tome što su konfiskovali najbolje od onoga što se iskopa iz zemlje. Od tragača su se zahtevali tačni izveštaji a prekršioci pravila su čekale stroge kazne. Ali moglo se računati na to da će pohlepa uvek prevagnuti i on je kupio nekoliko odličnih predmeta za Felnerovu privatnu kolekciju od beskrupuloznih lovaca na blago.

Počela je da pada slaba kiša. Otvoriše se kišobrani. U daljini je tutnjao grom. Dancerova ponovo izađe iz *Garnija*. On se povuče do ivice prozora. Nadao se da neće preći ulicu i ući u *Kristinenhof*. Nije imao gde da se sakrije u pretrpanom holu.

Osetio je olakšanje kada ona nemarno podiže okovratnik jakne i krenu niz ulicu. Krenuo je prema ulaznim vratima i oprezno provirio napolje. Dancerova uđe u drugi hotel, dalje niz ulicu, *Gebler*, kako je pisalo na tabli na ulazu, čija se fasada od ukrštenih balvana iskrivila od tereta vekova. Prošao je pored tog hotela na putu do *Kristinenhofa*. Imalo je smisla to što je ona odsela tamo. Blizu i udobno. Povukao se nazad u hol i gledao kroz prozor, pokušavajući da ne izgleda sumnjivo ljudima koji su se motali uokolo. Prošlo je petnaest minuta, a ona se još nije ponovo pojavila.

Osmehnuo se.

Potvrda.
Odsela je tamo.

TRIDESET OSAM

13.15

Pol je proučavao Alfreda Grumera svojim advokatskim pogledom, istražujući svaku crtu čovekovog lica, proračunavajući verovatne reakcije. On, Makoj, Grumer i Rejčel vratili su se u baraku ispred rudnika. Kiša je dobovala po limenom krovu. Skoro tri sata je prošlo od početnog otkrića i Makoj evo raspoloženje se, poput vremena, samo pogoršavalo.

„Šta se, jebote, dešava, Grumeru?“, reče Makoj.

Nemac je sedeo na stoličici. „Postoje dva moguća objašnjenja. Prvo, kamioni su ispražnjeni kada su uvezeni u pećinu. Drugo, neko je pre nas stigao unutra.“

„Kako bi neko mogao da stigne pre nas? Trebalo je četiri dana bušenja da se uđe u tu odaju, a drugi ulaz je zapečaćen tonama štuta.“

„Upad je mogao da se dogodi pre mnogo vremena.“

Makoj duboko udahnu. „Grumeru, imam dvadeset osam ljudi koji sutra avionom dolaze ovamo. Uložili su prokletu mnogo para u ovu pacovsku rupu. Šta bi trebalo da im kažem? Da je neko stigao pre nas?“

„Činjenice su činjenice.“

Makoj skoči sa stolice, a u očima mu se video bes. Rejčel ga zaustavi. „Kakvog će dobra to doneti?“

„Učiniće da se osećam mnogo bolje.“

„Sedi dole“, reče Rejčel.

Pol je prepoznao njen profesionalni glas iz sudnice. Jak. Čvrst. Ton koji nije dozvoljavao ni nagoveštaj sumnje. Ton koji je mnogo puta koristila u njihovoj kući.

Krupni čovek se povuče. „Gospode bože. Kakvo je ovo sranje.“ Ponovo je seo. „Izgleda da će mi možda trebati advokat. Prisutni sudija svakako ne može da se bavi time. Da li si ti slobodan, Katleru?“

On odmahnu glavom. „Ja se bavim ostavinskim postupcima. Ali u mojoj firmi ima mnogo dobrih parničara i stručnjaka za ugovorno pravo.“

„Svi su oni na drugoj strani bare a ti si ovde. Pogodi koga ću izabrati.“

„Pretpostavljam da su svi investitori potpisali izjave o svesti o riziku?“, upita Rejčel.

„Kao da će to doneti nekog prokletog dobra. Ti ljudi imaju pare i sopstvene advokate. Do sledeće nedelje, biću do grla u pravnim govornima. Niko mi neće verovati da nisam znao da je nalazište prazno.”

„Ne slažem se s tobom”, reče Rejčel. „Zašto bi iko pretpostavio da si kopao znajući da se ovde nema šta pronaći? Zvuči kao finansijsko samoubistvo.”

„Možda zbog one male nagrade od sto hiljada dolara koja mi je garantovana bilo da nešto pronađemo ili ne?”

Rejčel se okrenu prema Polu. „Možda bi trebalo da nazoveš svoju firmu. Ovom tipu zaista treba advokat.”

„Slušajte, dajte da nešto razjasnim”, reče Makoj. „Kod kuće me čeka firma koju moram da vodim. Ja ne živim od ovoga. Skupo je baviti se ovakvim sranjima. Na poslednjem iskopavanju, naplatio sam isti iznos i vratio se sa mnogo više od toga. Ti investitori su dobili dobar povrat sredstava. Niko se nije žalio.”

„Ne i ovoga puta”, reče Pol. „Osim ako oni kamioni nešto ne vrede, u šta sumnjam. A i to pod pretpostavkom da ih izvučeš odande.”

„Što ne možeš da uradiš”, uključi se Grumer. „U tu drugu pećinu se ne može ući. Koštalo bi milione da se raščisti prolaz.”

„Jebi se, Grumeru.”

Pol je zurio u Makoja. Izraz lica krupnog čoveka bio mu je poznat: mešavina rezignacije i brige. Mnogi njegovi klijenti su tako izgledali u raznim prilikama. On je zapravo ipak želeo da ostane ovde. U mislima je ponovo video Grumera u pećini, kako briše slova sa peska. „U redu, Makoju. Ako želiš moju pomoć, uradiću ono što mogu.”

Rejčel ga čudno odmeri pogledom, a njene misli je bilo lako pročitati. Juče je hteo da ide kući i prepusti sve ove intrige vlastima. A ipak, evo ga sada gde se dobrovoljno javlja da zastupa Vejlanda Makoja, upravljajući sopstvenim vatrenim kočijama preko neba, sledeći hir sila koje ne razume i ne može da kontroliše.

„Odlično”, reče Makoj. „Trebaće mi pomoć. Grumeru, budi koristan i pronađi sobe u *Garniju* za ove ljude. Stavi ih na moj račun.”

Grumer nije izgledao zadovoljan što mu se ovako naređuje, ali se Nemač nije raspravljao, i krenuo je prema telefonu.

„Šta je Garm?” upita Pol.

„Mesto u gradu gde smo odseli.”

Pol pokaza ka Grumeru. „On je takođe tamo?”

„A gde drugo?”

* * *

Na Pola je Stod ostavio jak utisak. Bio je to značajan grad, ispresecan dostojanstvenim ulicama koje kao da su prenete u sadašnjost pravo iz srednjeg veka. Niz za nizom crno-belih, napola drvenih građevina pružao se pored kamenih ulica, tesno zbijenih poput knjiga na polici. Iznad svega toga, čudovišna opatija se uzdizala na visokom isturenom kraku planine a obronci koji su vodili do nje bili su gusto obrasli arišima i bukvama, živih boja u prolećnom bujanju prirode.

On i Rejčel su se dovezli u grad za Grumerom i Makojem; put ih je vodio duboko u stari grad i završio se tačno ispred hotela *Garni*. Mali parking, rezervisan za goste hotela, nalazio se niže niz ulicu, prema reci, odmah izvan pešačke zone.

U hotelu je saznao da je Makojevo društvo zauzelo četvrti sprat. Čitav treći sprat je već bio rezervisan za investitore koji dolaze sutra. Posle nešto pogađanja sa Makojem i nakon što mu je u ruku gurnuto nešto evra, recepcioner je pronašao slobodnu sobu na drugom spratu. Makoj je pitao da li žele jednu ili dve sobe, i Rejčel je odmah rekla jednu.

Kada su se popeli, jedva da je i spustio kofer na krevet pre nego što ona reče: „U redu, šta to smeráš, Pole Katleru?”

„Šta *ti* smeráš? Jedna soba. Mislio sam da smo razvedeni. Ti voliš da me često podsećaš na to.”

„Pole, ti nešto smeráš i neću te puštati iz vida. Juče si se iz petnih žila trudio da odeš kući. Sada se dobrovoljno javljaš da zastupaš tog tipa? Šta ako je on prevarant?”

„Još veći razlog zbog kog mu treba advokat.”

„Pole...”

Pokazao je na dupli krevet. „Dan i noć?”

„Molim?”

„Držaćeš me na oku dan i noć?”

„To nije ništa što oboje već nismo videli. Bili smo u braku sedam godina.”

On se osmehnu. „Možda će početi da mi se dopada ova intriga.”

„Hoćeš li mi reći?”

On sede na ivicu kreveta i reče joj šta se dogodilo u podzemnoj odaji, a onda joj pokaza novčanik, koji je celog popodneva držao u zadnjem džepu. „Grumer je namerno obrisao slova. U to nema sumnje. Taj tip nešto smera.”

„Zašto to nisi rekao Makoju?”

On slegnu ramenima. „Ne znam. Razmišljao sam o tome. Ali kao što si rekla, on je možda prevarant.”

„Da li si siguran da su slova bila O i C?”

„Siguran sam, onoliko koliko sam mogao da ih razaznam.”

„Misliš da to ima neke veze sa tatom i Ćilibarskom sobom?”

„U ovom trenutku ne postoji veza, osim što je Karola zaista zanimalo šta Makoj radi. Ali to ne mora ništa da znači.”

Rejčel sede pored njega. Primetio je da su ogrebotine i posekotine na njenim rukama i licu počele da zarastaju. „Taj Makoj se malo prebrzo prikačio za nas”, reče ona.

„Možda smo mi jedino što ima. Izgleda da mu se Grumer ne dopada previše. Mi smo samo dvoje stranaca koji su se pojavili niotkuda. Nemamo nikakvih interesa u ovome. Nikakvih ličnih razloga. Pretpostavljam da smo mu delovali bezopasno.”

Rejčel uze novčanik u ruku i pažljivo pregleda parčiće raspadnutog papira. *AUSGEGEBEN* 15-3-51. *VERFALLT*. 15-3-55. *GUSTAV MULLER*. „Da li da nađemo nekoga da nam prevede?”

„To nije dobra ideja. U ovom trenutku ne verujem nikome, naravno, izuzev ovde prisutnih. Predlažem da pronademo nemačko-engleski rečnik i sami proverimo.”

Na dva bloka zapadno od *Garnija* pronašli su nemačko-engleski rečnik u pretrpanoj sitničarnici, a tanka knjiga je očigledno bila namenjena turistima i u njoj su se nalazile često korišćene reči i fraze.

„*Ausgegeben* znači 'izdat'”, reče on. „*Verfallt*, 'ističe', 'završava se!’” Pogledao je Rejčel. „Brojevi su sigurno datumi. Zapisani na evropski način. Obrnuto u odnosu na američki Izdat 15. marta 1951. Ističe 15. marta 1955. Gustav Miler.”

„To je posleratno. Grumer je bio u pravu. Neko je pre Makoja stigao do onoga što se nalazilo unutra, šta god to bilo. Negde posle marta 1951.”

„Ali šta?”

„Dobro pitanje.”

„Mora da je bilo nešto ozbiljno. Pet leševa sa rupom u glavi?”

„I važno. Sva tri kamiona su prazna. Nije ostao ni komadić nečega što bi se moglo pronaći.”

On vrati rečnik nazad na policu. „Grumer nešto zna. Zašto se potrudio da uslika slova pa ih zatim obriše? Šta je hteo da zabeleži? I za koga?”

„Možda bi trebalo da kažemo Makoju?”

On razmisli o predlogu, pa zatim reče: „Ja ne mislim tako. Bar ne još.”

TRIDESET DEVET

22.00

Suzana prođe kroz baršunastu zavesu koja je odvajala spoljašnju galeriju i portal od unutrašnje nave. Crkva Svetog Gerharda bila je prazna. Na tabli postavljenoj pred ulazom pisalo je da je crkva otvorena do jedanaest sati uveče, što je bio glavni razlog iz kog je odabrala ovo mesto za sastanak. Drugi razlog je bio lokacija nekoliko blokova od kvarta s hotelima u Stodu, na ivici starog grada, daleko od gužve.

Zgrada je očigledno bila izgrađena u romanskom stilu, sa dosta cigle i visokom prednjom stranom, ukrašenom kulama blizakinjama. Preovlađivale su jasno izvedene proporcije i veliki prostor. Slepe arkade raspoređene su prema maštovitom obrascu. Na daljem kraju je bio predivno ukrašen hor crkve. Nije bilo nikoga kraj visokog oltara, u sakristiji i na klupama. Nekoliko sveća je treperilo na oltaru sa strane, a njihov odsjaj je bio poput zvezda na pozlaćenim ukrasima visoko ispod svoda.

Krenula je napred i zastala ispred pozlaćene predikaonice. Okruživale su je isklesane figure četvorice jevanđelista. Pogledala je ka stepenicama koje su vodile naviše. Sa obe njihove strane bilo je još figura. Alegorije hrišćanskih vrlina. Vera, nada, milosrđe, mudrost, moralna snaga, umerenost i pravičnost. Smesta je prepoznala vajara. Rimenšnjajder. Šesnaesti vek. Ni iza predikaonice nije bilo nikoga. Ali mogla je da zamisli biskupa kako se obraća vernicima, ističući vrline božje i prednosti verovanja.

Polako je ušla u dalji kraj nave, napregnutih očiju i ušiju. Tišina je loše delovala na živce. Desnu ruku je držala u džepu jakne, sa prstima, ovaj put bez rukavice, obavijenim oko drške *zauer* automatika kalibra 32, koji je pre tri godine dobila na poklon od Loringa, iz njegove privatne kolekcije. Zamalo da ponese novi CZ-75B, koji joj je takođe dao Loring. Njen predlog je bio da Kristijan dobije jedan isti takav. Loring se osmehnuo na tu ironiju. Šteta što Knol nikada neće imati priliku da upotrebi svoj. balkandownload.org.

Uglom okaje primetila nagao pokret. Prsti joj se stegnuše oko drške oružja i ona se okrenu. Visok, mršav čovek prođe kroz zavesu i krenu prema njoj.

„Margareta?“, reče tiho.

„Her Grumer?“

Čovek klimnu glavom i priđe joj sasvim blizu. Mirisao je gorko pivo i kobasicu.

„Ovo je opasno” reče on.

„Niko ne zna za našu povezanost, her doktore. Vi ste jednostavno došli u crkvu da se pomolite bogu.”

„Niko i ne srne da sazna za našu povezanost.”

Njegova paranoja je nije brinula. „Šta ste saznali?”

Grumer zavuče ruku pod jaknu i izvadi pet fotografija. Ona ih pogleda pod slabom svetlošću. Tri kamiona. Pet leševa. Slova u pesku.

„Kamioni su prazni. Postoji još jedan ulaz u odaju, zaprečen šutom. Tela su definitivno tu od posle rata. Uniforme i oprema to odaju.”

Ona pokaza na fotografiju koja je pokazivala slova u pesku. „Kako je ovo sređeno?”

„Jednim potezom moje ruke.”

„Zašto ste ih onda fotografisali?”

„Da biste mi vi poverovali.”

„A vi podigli cenu?”

Grumer se osmehnu. Mrzela je izraz pohlepe na njegovom bledom licu.

„Ima U još nešto?”

„Na licu mesta se pojavilo dvoje Amerikanaca.”

Saslušala je ono što joj je Grumer ispričao o Rejčel i Polu Katleru.

„Žena je bila umešana u slučaj pretraživanja rudnika u blizini Vartberga. Naveli su Makoja da razmišlja o Čilibarskoj sobi.”

Činjenica da je Rejčel Katler preživela bila je zanimljiva. „Da li je išta rekla o drugom preživelom u toj eksploziji?”

„Samo da je tamo bio još neko. Kristijan Knol. On je otišao iz Vartberga posle eksplozije i odneo stvari frau Katler.”

Ona se odjednom ukoči. Knol je živ. Situacija, koja je pre jednog trenutka naizgled bila potpuno pod kontrolom, sada je delovala zastrašujuće. Ali morala je da dovrši svoju misiju. „Da li vas Makoj i dalje sluša?”

„Onoliko koliko mu odgovara. Ljut je što su kamioni prazni. Plaši se da će ga oni koji su investirali u njegovo iskopavanje tužiti. Zatražio je pravnu pomoć od her Katlera.”

„Oni se ne poznaju.”

„Ah verujem da Makoj više veruje njima nego meni. Katlerovi takođe imaju prepisku između oca frau Katler i čoveka po imenu Danja Čapajev. Tiču

se Ćilibarske sobe.”

Stare vesti. Ista ona pisma koja je proćitala u Katlerovoj kancelariji. Ali morala je da se pravi da je zainteresovana. „Videli ste ta pisma?”

„Jesam.”

„Kod koga su ona sada?”

„Kod frau i her Katlera.”

Otvorena mogućnost za koju se trebalo pobrinuti. „Nabavljanje tih pisama moglo bi znaćajno da poveća vašu cenu.”

„Tako sam i ja mislio.”

„A koja je vaša cena, her Grumeru?”

„Pet miliona evra.”

„Šta ćini da toliko vredite?”

Grumer pokaza na fotografije. „Verujem da ovo pokazuje moje dobre namere. Ovo je jasan dokaz posleratne pljaćke. Zar to nije ono što vaš poslodavac traži?”

Nije odgovorila na njegovo pitanje, nego samo reće: „Preneću vašu cenu svom poslodavcu.”

„Ernstu Loringu?”

„Nikada nisam rekla za koga radim, niti to ima znaćaja. Koliko ja razumem situaciju, niko nije otkrio identitet mog dobrotvora.”

„Ali ime her Loringa su pomenuli i Katlerovi i otac frau Katler.”

Ovaj ćovek je brzo postajao još jedna otvorena i nekontrolisana mogućnost za koju se trebalo pobrinuti. Kao i Katlerovi. Koliko će ih još biti? „Nema potrebe da kaćem da su pisma vaćzna, kao i ono što Makoj radi. A i vreme. Hoću da se ovo reši brzo i spremna sam da platim za tu brzinu.”

Grumer se nakloni. „Da li je sutra dovoljno brzo što se tiće pisama? Katlerovi imaju sobe u *Garniju*.”

„Volela bih da budem tamo.”

„Recite mi gde ste odseli i ja ću vas pozvati kada put bude ćist.”

„Ja sam u *Gebleru*.”

„Znam gde je to. Javiću vam se do osam ujutro.”

Zavesa na drugom kraju prostorije se razmaknu. Sveštenik u mantiji tiho proće središnjim prolazom. Ona pogleda na sat. Bilo je skoro jedanaest. „Hajdemo napolje. On je verovatno došao da zatvori crkvu.”

* * *

Knol se povuče u senke. Dancerova i muškarac izađoše iz Crkve Svetog Gerharda kroz bronzana vrata ukrašena skulpturama i stadoše na prednji trem, ni dvadeset metara od njega, iznad mračne i puste kaldrmisane ulice.

„Sutra ću imati odgovor”, reče Dancerova. „Sastaćemo se ovde.”

„Mislim da je to nemoguće.” Čovek pokaza na znak postavljen na kameni zid pored bronzane kapije. „Ovde se utorkom u devet sati uveče održavaju službe.”

Dancerova pogleda tablu. „U pravu ste, her Grumeru.”

Čovek pokaza naviše ka nebu, naspram kog je opatija svetlucala plavo i belo u svetlosti reflektora u vedroj noći. „Ona crkva ostaje otvorena do ponoći. U kasne sate ima malo posetilaca. Kako bi bilo u pola jedanaest?”

„Odlično.”

„A deo isplate unapred bio bi lep znak poverenja vašeg dobrotvora. Milion evra, recimo?”

Knol nije poznao ovog čoveka, ali budala je pravila glupost pokušavajući da iscedi novac od Dancerove. On je previše poštovao njene sposobnosti da bi pomislio da će ovo proći, a tako bi trebalo da razmišlja i ovaj Grumer. Očigledno je bio amater kog je ona koristila da sazna šta Vejland Makoj radi.

Ili je tu bilo još nečega?

Milion evra? Kao predujam?

Čovek po imenu Grumer siđe niz kamene stepenice na ulicu i krenu na istok. Dancerova siđe za njim na ulicu, ali okrenu na zapad. Znao je gde se smestila tako je i pronašao crkvu, prateći je od hotela *Gebler*. Svakako je njeno prisustvo komplikovalo stvari, ali u ovom trenutku ga je više zanimao Grumer.

Sačekao je da Dancerova nestane iza ugla, a zatim krenuo za svojom lovinom. Držao se pozadi bilo mu je lako da prati čoveka do *Garnija*.

Sada je znao.

A tačno je znao i gde će Suzana Dancer biti u pola jedanaest sutra uveče.

* * *

Rejčel isključi svetlo u kupatilu i krenu prema krevetu. Pol je sedeo u krevetu i čitao *Internešenel herald tribjun* koji je malopre kupio u suvenirnici kada su tražili nemačko-engleski rečnik.

Razmišljala je o svom bivšem mužu. U nizu slučajeva razvoda, posmatrala je kako ljudi uživaju uništavajući jedno drugo. Svaka sitna pojedinost iz njihovih života, nevažna pre nekoliko godina, odjednom je postajala od ključne važnosti za potvrdu njihovih tvrdnji o psihičkom zlostavljanju ili surovosti, ili jednostavno za dokazivanje da je brak trajno raskinut prema svim zakonskim propisima. Da li je zaista bilo zadovoljstva u tome? Kako bi moglo da bude? Na svu sreću, oni to nisu radili. Ona i Pol su se dogovorili jednog sumornog utorka po podne, mirno sedeći za trpezarijskim stolom. Istim onim za kojim joj je, prošlog utorka, Pol rekao za njenog oca i Ćilibarsku sobu. Bila je gruba prema njemu prošle nedelje. Nije bilo potrebe da kaže kako je beskarakteran. Zašto je bila takva? Potpuno drugačije od njenog ponašanja u sudnici, gde su svaka njena reč i postupak bili proračunati.

„Još te boli glava?“, upita Pol.

Ona sede na krevet. Dušek je bio tvrd a pomični naslonjač mek i topao. „Pomalo”

Slika blistavog noža prolete joj kroz svest. Da li je Knol zaista smerao da je napadne tim nožem? Da li je postupila ispravno što to nije rekla Polu? „Moramo da pozovemo Panika. Da ga obavestimo šta se dogodilo i gde se nalazimo. Mora da se pita gde smo”

Pol podiže pogled sa novina. „Slažem se. Uradićemo to sutra. Hajde da prvo proverimo ima li ovde nečega.”

Ona ponovo pomisli na Kristijana Knola. Njegova samouverenost ju je zainteresovala i pokrenula odavno potisnuta osećanja. Imala je četrdeset godina i u životu je samo imala jednu kratku romansu na koledžu za koju je mislila da je prava stvar, volela svog oca, i Pola. Nije bila devica kada su se ona i Pol venčali, ali nije ni imala mnogo iskustva. Pol je bio stidljiv, povučen tip koji je lako nalazio utehu u sebi samom. On svakako nije bio Kristijan Knol, ali je bio odan, veran i iskren. Zašto joj je to nekada izgledalo dosadno? Da li se radilo o njenoj vlastitoj nezrelosti? Verovatno. Marla i Brent obožavali su svog oca. A oni su bili njegov prioritet broj jedan. Teško je kriviti čoveka što voli svoju decu i veran je svojoj ženi. Dakle, šta se desilo? Razišli su se? To je bilo najlakše objašnjenje. Ali da li su zaista? Možda je stres uzeo svoj danak. Bog im je svedok da su oboje stalno bili pod pritiskom. Ipak je lenjost izgledala kao najbolje objašnjenje. Nije htela da jednostavno radi na onome za šta je znala da je ispravno. Jednom je pročitala izraz *prezir prema poznatom* to je verovatno opisivalo ono do čega je,

nažalost, mnogo brakova dovodilo. Oštroumna primedba.

„Pole, cenim što sve ovo radiš. Cenim to i više nego što misliš.”

„Lagao bih kada bih rekao da ovo nije fascinantno. Osim toga, možda ću dobiti novog klijenta za firmu. Zvuči kao da će Vejlandu Makoju trebati nov advokat.”

„Imam osećaj da će ovde sutra nastati pravi pakao, kada ti investitori stignu ovamo.”

Pol baci novine na tepih. „Mislím da si u pravu. Moglo bi da postane zanimljivo.” Zatim je isključio lampu pored kreveta. Novčanik iz podzemne odaje ležao je pored lampe, a pisma njegovog tasta pored njega.

Ona isključí lampu sa svoje strane kreveta.

„Ovo je stvarno čudno”, reče on. „Zajedno spavamo prvi put za tri godine.”

Ona se sklopčala ispod naslona kreveta na svojoj strani. Nosila je jednu od njegovih košulja od kepera, dugih rukava, koja je odisala poznatim i utešnim mirisom koga se sećala iz sedam godina njihovog braka. Pol se okrenu na svoju stranu, leđima ka njoj, naizgled se brinući da ne naruši njen prostor. Ona je odlučila da prva povuče potez i prevrnula se bliže njemu. „Ti si dobar čovek, Pole Katleru.”

Obgrlila ga je rukom. Osetila je da je napet i pitala se da li su u pitanju njegovi živci ili šok.

„Ni ti nisi loša”, odgovori on.

ČETRDESET

UTORAK, 20. MAJ, 9.10

Pol je išao za Rejčel niz vlažno okno do odaje u kojoj su se nalazila tri kamiona. U baraci su mu rekli da je Makoj ispod zemlje još od sedam sati ujutru. Grumer je tek trebalo da dođe, što nije bilo ništa neobično po rečima dežurnog u baraci, pošto se Grumer retko pojavljivao pre sredine prepodneva. Ušli su u osvetljenu odaju.

Odvojio je trenutak da pažljivije pogleda tri vozila. U jučerašnjem uzbuđenju nije bilo vremena za detaljan pregled. Svi farovi, retrovizori i vetrobranska stakla bili su čitavi. Arnjevi cevastog oblika za ceradu na karoseriji takođe su bili srazmerno neoštećeni. Osim sloja rđe, izduvanih guma i natrule cerade, izgledalo je kao da su vozila mogla odmah da se izvezu iz svoje kamene garaže.

Dvoja vrata na kabinama bila su otvorena. On zaviri u jednu kabinu. Kožno sedište je bilo iskrzano i krto od truljenja. Brojčanici i merni instrumenti na komandnoj tabli bili su tihi i neosvetljeni. Na vidiku nije bilo ni parčeta papira, ni bilo čega drugog. Zatekao je sebe kako se pita odakle su kamioni došli. Da li su nekada prevozili nemačke vojnike? Ili Jevreje na putu za koncentracione logore? Da li su bili svedoci ruskog napredovanja ka Berlinu, ili američkog istovremenog juriša sa zapada? Čudan, nadrealan prizor, ovako duboko u jednoj nemačkoj planini.

Senka prelete preko kamenog zida, otkrivajući pokret sa druge strane najdaljeg vozila.

„Makoju?“, pozva on.

„Ovamo“

On i Rejčel zaobidoše kamione. Krupni čovek se okrenu ka njima.

„Ovo su bez sumnje *Bisingovi* NAG-ovi. Dizel motori, četiri i po tone. Šest i po metara dugi. Dva i po metra široki. Tri metra visoki“ Makoj priđe blizu zardale strane vozila i udari pesnicom po njoj. Crvenosmeđi prah zaleprša ka pesku na podu odaje, ali metal izdrža. „Jak čelik i gvožđe. Ova čuda mogu da nose skoro sedam tona. Ipak, pakleno su spora. Ne mogu da idu više od trideset, trideset pet kilometara na sat uvrh glave.“

„U čemu je suština vašeg izlaganja?“, upita Rejčel.

„Suština, časni sudijo, jeste u tome da ove prokletinje nisu korišćene da vuku gomilu slika i vaza. Ovi kamioni su bili dragoceni. Veliki transportni kamioni. Za teške terete. A Nemci ih zasigurno nisu tek tako ostavili u rudniku.”

„Što znači?“, reče Rejčel.

„Čitava ova stvar nema ni najmanje prokletog smisla.” Makoj gurnu ruku u džep i izvadi presavijeno parče papira, pa ga dade Polu. „Hoću da pogledate ovo.”

Pol razmota papir i pride bliže jednoj od neonki. Bio je to službeni dopis. On i Rejčel ga ćutke pročitaše:

Korporacija za iskopavanja u Nemačkoj

Bulevar Mafet 6798

Roli, Severna Karolina 27615

Za: potencijalne partnere

Od: Vejlanda Makoja, generalnog direktora

Tema: Steknite komad istorije za sebe i idite na besplatan odmor u Nemačkoj.

Korporacija za iskopavanja u Nemačkoj ima zadovoljstvo da bude sponzor i partner u ovom programu, zajedno sa navedenim kompanijama učesnicama: Krajsler motor kompani (oddeljenje Džip), Kolmen, Everedi, Hjulet-Pakard, IBM, Saturn marin, Boston elektrikutlkompani i Olimpuz Amerika ink.

U završnim danima Drugog svetskog rata, iz Berlina je otišao voz sa 1200primerakaumetničkog blaga. Stigao je do predgrađa grada Magdeburga a zatim je preusmeren na jug prema planinama Harc i nikada više nije viđen.

Mi sada imamo ekspediciju spremnu da pronade i iskopa taj voz. Po nemačkom zakonu, zakoniti vlasnici imaju 90 dana da zahtevaju pravo na vlasništvo nad svojim umetničkim delima. Dela nad kojim niko ne zatraži vlasništvo iznose se na aukciju, pri čemu 50 odsto zarade pripada nemačkoj vladi a 50 odsto ekspediciji i njenim sponzorskim partnerima. Spisak sadržine voza može da se dobije na zahtev. Minimalna procenjena

vrednost umetničkih dela je trista šezdeset miliona dolara od čega 50 odsto odlazi vladi. Preostali iznos od sto osamdeset miliona, koji odlazi partnerima, biće razdeljen u skladu sa udelom u ulaganjima, umanjen za umetnička dela koja budu vraćena originalnim vlasnicima, za troškove aukcija, poreze itd.

Sav novac će partnerima biti vraćen kroz sredstva od prethodno prodatih medijskih prava. Svi partneri će sa svojim supružnicima biti naši gosti u Nemačkoj tokom ekspedicije. Završna napomena: pronašli smo odgovarajuće mesto. Imamo ugovor. Izvršili smo istraživanje. Prodali smo medijska prava.

Imamo iskustvo i opremu da izvedemo iskopavanje. Korporacija za iskopavanje u Nemačkoj ima dozvolu na 45 dana radova. Do sada, prodata su prava za 45 vlasničkih učešća po ceni od 25 000 dolara pojedinačno za završnu fazu ekspedicije (faza III). Slobodni ste da me pozovete ako ste zainteresovani za ovo zanimljivo ulaganje.

Iskreno Vaš,

Vejland Makoj,

Predsednik Korporacije za iskopavanja u Nemačkoj

„To sam poslao potencijalnim investitorima”, rekao je Makoj.

„Šta ste mislili pod tim da će sav novac partnerima biti vraćen kroz sredstva od prethodno prodatih medijskih prava?” upita Pol Makoja.

„Upravo to što piše. Gomila kompanija je platila prava da snima i emituje ono što pronađemo.”

„Ali to pretpostavlja da ćete nešto pronaći. Nisu vam platili unapred, zar ne?”

Makoj odmahnu glavom: „Jebiga, nisu.”

„Problem je u tome”, reče Rejčel, „što to niste rekli u pismu. Partneri su mogli da pomisle, i to s punim pravom, da već imate novac.”

Pol pokaza na drugi pasus. „Mi sada imamo ekspediciju spremnu da pronađe i iskopa taj voz.’ To zvuči kao da ste ga već pronašli.”

Makoj uzdahnu. „Mislio sam da jesmo. Dubinski radar je pokazao da je ovde nešto veliko.” Makoj pokaza prema kamionima. „I zaista je i bilo

prokleta veliko.”

„Da U je ovo o četrdeset pet vlasničkih učešća od po dvadeset pet hiljada dolara istina?“, upita Pol. „To je milion i dvesta pedeset hiljada.”

„Toliko sam sakupio. Zatim sam prodao vlasničke udele za još sto pedeset hiljada dolara. Sve ukupno, šezdeset investitora.”

Pol pokaza ka pismu. „Vi ih nazivate *partnerima*. To je različito od investitora.”

Makoj se naceri. „Bolje zvuči.”

„Da li su ove druge navedene kompanije takođe investitori?”

„One su isporučile opremu ili preko donacija ili po sniženim cenama. Tako da na neki način jesu investitori. Ipak, one ne očekuju ništa zauzvrat.”

„Pominjali ste iznose od trista šezdeset miliona dolara, od čega pola može da pripadne partnerima, a to ne može da bude istina.”

„To jeste prokleta istina. Na toliko su istraživači procenili vrednost stvari iz berlinskog muzeja.”

„Pod pretpostavkom da se ta umetnička dela mogu pronaći”, rekla je Rejčel. „Vaš problem, gospodine Makoj, jeste u tome što pismo navodi na pogrešne zaključke. Moglo bi čak da se predstavi i kao obmanjivačko.”

„Pošto ćemo biti vrlo bliski, zašto me ne biste zvali Vejland? I, mala moja damo, ja sam radio ono što je neophodno da se pronađe novac. Nikoga nisam lagao, i nisam hteo da nasamarim te ljude. Hteo sam da kopam i to sam i radio. Nisam zadržao ni pare za sebe, osim onoga što su mi rekli da uzmem unapred.”

Pol je čekao prekor koji će uslediti posle oslovljavanja sa „mala moja damo”, ali nije bilo nikakvog prekora. Umesto toga, Rejčel reče: „Onda imate drugi problem. U tom pismu nema ni reči o bilo kakvoj isplati od stotinu hiljada dolara za vas.”

„Svima je rečeno za to. I, uzgred, ti si pravo ohrabrenje u ovom teškom trenutku.”

Rejčel nije uzmakla. „Morate da čujete istinu.”

„Slušaj, polovina od tih stotinu hiljada otišla je Grumeru za njegov trud i utrošeno vreme. On je bio taj koji je nabavio dozvolu od vlade. Bez toga, ne bi bilo iskopavanja. Ostalo sam zadržao za svoje utrošeno vreme. Ovo putovanje me mnogo košta. I nisam uzeo svoj deo do samog kraja. Ti poslednji vlasnički udeli poslužili su za isplatu Grumera i mene, zajedno sa troškovima koje smo imali. Da nisam sakupio taj novac, pozajmio bih ga,

toliko sam bio siguran u ovaj poduhvat.”

Pol je hteo da zna kada će partneri stići.

„Dvadeset osam njih sa supružnicima treba da stignu posle ručka. To su svi oni koji su prihvatili putovanje koje smo im ponudili.”

Pol je počeo da razmišlja kao advokat, proučavajući svaku reč u pismu, analizirajući način izražavanja i sintaksu. Da li je ponuda bila obmanjivačka? Možda. Neodređena? Definitivno. Da li je trebalo da kaže Makoj za Grumera i pokaže mu novčanik? Da mu ispriča za slova u pesku? Makoj je još uvek bio nepoznata veličina. Neznamac. Ali zar to nisu bili većina klijenata? Potpuni neznanci jednog trenutka, poverljivi i bliski saradnici sledećeg. Ne. Odlučio je da ćuti i sačeka još malo, i vidi kako će se stvari razvijati.

* * *

Suzana je ušla u hotel *Garni* i popela se uz mermerno stepenište na drugi sprat. Grumer je zvao pre deset minuta i obavestio je da su Makoj i Katlerovi krenuli prema mestu iskopavanja. Grumer je čekao na kraju hodnika na drugom spratu.

„Evo”, rekao je. „Soba dvadeset jedan.”

Zastala je pred vratima, potammelim komadom hrastove daske, čiji je dovratnik bio izandao od starosti i upotrebe. Brava je bila ugrađena u okruglu kvaku, uglačani komad mesinga koji se otvarao standardnim ključem. Nije bilo sigurnosnog jezička. Otvaranje brava nikada joj nije bilo specijalnost, pa je zavukla nož za hartiju koji je maznula sa recepcionerovog stola u dovratnik i povlačila vrh noža, polako izvlačeći jezičak brave iz metalnog kućišta u dovratku.

Otvorila je vrata. „Pažljivo ćemo pretraživati. Hajde da ne pokažemo da smo bili ovde.”

Grumer je počeo da pregleda nameštaj. Ona je prišla prtljagu i otkrila da je tu samo jedna putna torba. Pretresla je odeću uglavnom mušku i nije pronašla nikakva pisma. Pregledala je kupatilo. Toaletni pribor je takođe uglavnom bio muški. Zatim je pretražila očiglednija mesta za skrivanje. Ispod dušeka i kreveta, na pisaćem stolu, ispod fioka u noćnom stoliću.

„Pisma nisu ovde”, reče Grumer.

„Pretražite ponovo.”

Ponovo su pretražili sobu. Ovoga puta nisu vodili račima da sve ostave za

sobom uredno. Kada su završili, soba je bila u potpunom neredu. Ali pisama i dalje nije bilo. Počelo je da joj ponestaje strpljenja. „Idite na mesto iskopavanja, her doktore, i pronađite ta pisma ili nećete dobiti ni jednog jedinog evra. Razumete?”

Grumer je izgleda osetio da je gadno raspoložena i samo je klimnuo glavom pre nego što je izašao.

ČETRDESET JEDAN

BURG HERC

1045

Knol se zari dublje u Moniku koja je klečala na sve četiri, leđima okrenuta ka njemu, visoko izdignute čvrste zadnjice, glave zabijene duboko u jastuk od gušćijeg perja.

„Hajde, Kristijane. Pokaži mi šta je kučka iz Džordžije propustila” Počeo je da se pokreće jače, a po čelu su mu izbile graške znoja. Ona pruži ruku iza sebe i blago mu protrlja testise. Tačno je znala kako da ga obradi. A već sama ta činjenica mu je smetala. Monika ga je poznavala i previše dobro.

Obema rukama ju je uhvatio oko tankog struka i potisnuo njeno telo napred. Pratila je njegov pokret i zasiktala kao mačka posle uspešnog lova. Osetio je kako je svršila trenutak kasnije, a duboko jecanje je potvrdilo koliko zadovoljstvo oseća. Zabijao se u nju još nekoliko sekundi pa i sam svršio. Ona je nastavila da ga miluje po testisima, cedeći i poslednju kap njegovog zadovoljstva.

Nije loše, pomislio je. Uopšte nije loše.

Pustila ga je od sebe. Povukao se i opružio po krevetu. Legla je pored njega na stomak. Povratio je dah i dopustio poslednjim grčevima orgazma da ga protresu. Nije pomerao nijedan delić tela, ne dajući kučki zadovoljstvo da sazna koliko je uživao.

„Neuporedivo bolje nego sa nekom jadnom pravnicom, a?”

On slegnu ramenima. „Nikada nisam imao priliku da isprobam”

„A šta je sa italijanskom kurvom koju su isekao? Bila je dobra?”

Poljubio je svoj spojen kažiprst i palac. „*Buono*. I te kako je vredela svaku paru koliko je naplaćivala.”

„A Suzana Dancer?”

U glasu joj se jasno čula mržnja. „Tvoja ljubomora je tako neprikladna.”

„Ne laskaj sebi.”

Monika se podiže na jedan lakat. Čekala ga je u njegovoj sobi kada je stigao pre sat vremena. Burg Herc je bio na samo sat vremena vožnje zapadno od Stoda. On se vratio u svoje sedište po dodatne instrukcije, zaključivši da je bolje da sa svojim poslodavcem razgovara licem u lice nego telefonom.

BD4Y

„Ne shvatam, Kristijane. Šta to vidiš u Dancerovoj? Ti voliš finije stvari u životu, a ne neku siroticu koju je Loring odgojio iz milosrđa.”

„Ta sirotica, kako je nazivaš, diplomirala je sa izvrsnim ocenama na Pariškom univerzitetu. Govori desetak jezika, koliko ja znam. Dobar je poznavalac umetnosti i može da puca bez nišanjenja sa preciznošću profesionalca. Takođe je privlačna, i odlična u krevetu. Rekao bih da Suzana ima vrhunske preporuke.”

„Kao neko ko je tebe nadmašio?”

On se naceri. „Istinu govoreći, i nažalost, tako je. Ali osveta će biti strašna.”

„Ne pretvaraj ovo u lični obračun, Kristijane. Nasilje privlači previše pažnje. Svet nije tvoje lično igralište.”

„Vrlo sam svestan svojih dužnosti i svojih ograničenja.”

Monika mu uputi svoj jetki osmeh, koji mu se nikada nije sviđao. Izgledalo je da je rešena da ovo oteža što je više moguće. Bilo je mnogo lakše dok je Felner vodio igru. Sada se posao mešao sa zadovoljstvom. Možda to i nije bila previše dobra zamisao.

„Trebalo bi da je otac završio sastanak. Rekao je da dođemo u radnu sobu.” On se uspravi na dušek. „Onda ne dozvolimo da nas čeka.”

* * *

Išao je za Monikom do radne sobe njenog oca. Starac je sedeo za stolom od kestenovog drveta iz 18. veka koji je kupio u Berlinu pre dve decenije. Puckao je lulu od slonovače sa ćilibarskim kamišem, još jedan redak kolekcionarski primerak koji je nekada pripadao ruskom caru Aleksandru II, preotet još jednom lopovu u Rumuniji.

Felner je izgledao umorno, i Knol se nadao da vreme koje im je preostalo da ga provedu zajedno neće biti kratko. To bi bila šteta. Nedostajace mu njihova prepucavanja o klasičnoj književnosti i umetnosti, kao i njihove političke rasprave. Mnogo je naučio u godinama provedenim u Burg Hercu radno obrazovanje stečeno dok je tragao po svetu za izgubljenim blagom. Cenio je proširene mogućnosti koje je tako dobio, i bio zahvalan za život kakav je vodio, pa je bio odlučan da radi ono što starac želi sve do samog kraja.

„Kristijane. Dobro došao nazad. Sedi. Ispričaj mi sve što se dogodilo.”

Felnerov ton bio je živahan, a lice ozareno srdačnim osmehom.

On i Monika sedoš. Izvestio je šta je saznao o Dancerovoj i o njenom sastanku sa čovekom po imenu Grumer prethodne noći.

„Poznajem ga”, reče Felner. „Her doktor Alfred Grumer. Profesor koji se ponaša kao kurva. Prelazi sa univerziteta na univerzitet. Ali ima veze u nemačkoj vladi i prodaje taj uticaj. Ne iznenađuje što se čovek poput Makoja povezao sa njim.”

„Očigledno je Grumer Dancerovoj izvor informacija sa mesta iskopavanja”, reče Monika.

„Slažem se”, odgovori Felner. „A Grumer ne bi bio tamo da nema mogućnosti za zaradu. Ovo bi moglo da bude zanimljivije nego što je delovalo na prvi pogled. Ernst je usredsređen na ovo. Ponovo je zvao jutros i raspitivao se. Izgleda da se brine za tvoje zdravlje, Kristijane. Rekao sam mu da danima nismo čuli ništa o tebi.”

„Sve to se svakako uklapa u obrazac”, reče Knol.

„Kakav obrazac?” upita ga Monika.

Felner se osmehnu svojoj ćerki. „Možda je vreme, *lieblich*, da sve saznaš. Šta ti kažeš, Kristijane?”

Monika je izgledala pometeno. Knolu se dopadala njena očigledna zbunjenost. Kučka je morala da shvati da ne zna sve.

Felner otvori jednu fioku u stolu i izvadi debelu fasciklu. „Kristijan i ja smo ovo godinama pratili.” Raširio je po stolu zbirku isečaka iz novina i članaka iz časopisa.

„Prva smrt za koju znamo dogodila se 1957. Nemački novinar iz jednih od mojih hamburških novina. Došao je ovamo i tražio intervju. Izašao sam mu u susret. Bio je izuzetno dobro obavešten. Nedelju dana kasnije u Berlinu ga je udario autobus. Svedoci su se zaklinjali da ga je neko gurnuo.

„Do sledeće smrti je došlo dve godine kasnije. Još jedan novinar. Italian. Neka kola su ga izgurala sa planinskog puta. Još dve smrti šezdesetih godina, jedno predoziranje drogom i pljačka koja je krenula po zlu. U šezdesetim i sedamdesetim bilo je još desetak smrti širom Evrope. Novinari. Agenti osiguranja. Policijski istražitelji. Uzroci njihove smrti bili su različiti, od navodnih samoubistava do tri otvorene eliminacije.

„Draga moja, svi tu ljudi su tragali za Čilibarskom sobom. Kristijanovi prethodnici, moja prva dva akvizitera, pažljivo su pratili štampu. Sve što je moglo da izgleda povezano sa tom temom bivalo je pažljivo istraženo. U

sedamdesetim i osamdesetim broj nesrećnih pogibija je smanjen. Bilo ih je samo šest za koje znamo tokom dvadeset godina. Poslednji je bio poljski novinar koji je poginuo u eksploziji rudnika pre tri godine.” Pogledao je Moniku. „Nisam siguran za tačnu lokaciju, ali bilo je to negde u blizini mesta gde je Kristijan doživio svoju nezgodu.”

„Kladio bih se da je to bilo u istom rudniku”, rekao je Knol.

„Veoma čudno, zar ne biste rekli? Kristijan je pronašao ime u Sankt Peterburgu, Karol Borja, a sledeće što saznamo je da je čovek mrtav, kao i njegov bivši kolega. *Liebling*, Kristijan i ja smo dugo mislili da Loring zna daleko više o Čilibarskoj sobi nego što želi da prizna.”

„Njegov otac je obožavao čilibar”, reče Monika. „A obožava ga i on.”

„Jozef je bio pritajen čovek. Više nego Ernst. Uvek je bilo teško znati šta misli. Mnogo puta smo razgovarali na temu Čilibarske sobe. Čak sam mu jednom ponudio zajednički poduhvat sveobuhvatnu potragu za pločama ali on je odbio. Nazvao je to traćenjem novca i vremena. Ali nešto u njegovom odbijanju mi je smetalo. Zato sam počeo da popunjavam ovu fasciklu, proveravajući sve što sam mogao. Saznao sam da je bilo previše smrti, previše podudarnosti da bi sve to bilo slučajno. Sada Suzana pokušava da ubije Kristijana. I plaća milione evra za puku informaciju o iskopavanju blaga.” Felner odmahnu glavom. „Rekao bih da je trag za koji smo mislili da je potpuno zastareo postao prilično aktuelan.”

Monika pokaza ka isečcima rasprostrtim po stolu. „Misliš da su svi ti ljudi ubijeni?”

„Postoji li bilo kakav drugi logičan zaključak?”, upita Felner.

Monika priđe stolu i počeo da pretura po isečcima. „Bili smo na pravom tragu sa Borjom, zar ne?”

„Rekao bih da jesmo”, odgovori Knol. „Nisam siguran kako, ali bilo je dovoljno za Suzanu da ubije Čapajeva i pokuša da ukloni i mene.”

„To mesto iskopavanja moglo bi da bude važno”, reče Felner. „Mislim da je vreme uzdržavanja završeno. Kristijane, imaš moju dozvolu da se pobrineš za ovu situaciju kako budeš smatrao za shodno.”

Monika se zagleda u oca. „Mislila sam da ću ja biti zadužena za ovo.”

Felner se osmehnu. „Moraš dopustiti starcu njegov poslednji pohod. Kristijan i ja smo radili na ovome godinama. Osećam da smo možda došli do nečega. Tražim tvoje odobrenje, *liebling*, da upadnem u tvoje područje odgovornosti.”

Monika je uspjela da se slabašno osmehne, očigledno nezadovoljna. Ali, pomisli Knol, šta je mogla da kaže? Nikada se nije otvoreno suprotstavljala svom ocu, iako je mnogo puta nasamo davala oduška svom gnevu zbog njegovog iznova pokazivanog strpljenja. Felner je vaspitan na starinski način; bio je iz vremena kada su muškarci vladali a žene rađale. Upravljao je finansijskim carstvom koje je dominiralo evropskim tržištem komunikacija. Političari i industrijalci nastojali su da mu podilaze. Ali njegovi žena i sin bili su mrtvi, i Monika je bila jedina preostala Felnerova. Zato je bio prinuđen da oblikuje ženu u *njegovu* predstavu o muškarcu. Srećom, ona je bila čvrsta. I pametna.

„Naravno, oče. Radi kako želiš.”

Felner uhvati ćerku za ruku. „Znam da ne razumeš. Ali volim te zbog tvoje poslušnosti.”

Knol nije mogao da odoli. „Ovo je nešto novo.”

Monika ga oštro pogleda.

Felner se zakikota. „Baš tako, Kristijane. Ti je dobro poznaješ. Vas dvoje ste odličan tim.”

Monika se vrati na svoju stolicu.

Felner reče: „Kristijane, vrati se u Stod i otkrij šta se dešava. Pobrini se za Suzanu kako god želiš. Pre nego što umrem hoću da saznam šta je sa Ćilibarskom sobom, po svaku cenu. Ako imaš ikakvih sumnji, seti se tog rudarskog okna i svojih deset miliona evra.”

Knol ustade. „Uveravam vas da neću zaboraviti ni jedno ni drugo.”

ČETRDESET DVA

STOD

1345

Veliki salon *Garnija* bio je pun ljudi. Pol je stao sa strane pored Rejčel i posmatrao kako se drama odvija. Svakako je uređenje prostorije, ako se ambijent računao, trebalo da pomogne Vejlandu Makoju. Raznobojne mape stare Nemačke u debelim okvirima visile su na zidovima prekrivenim lamperijom od hrastovine. Blistavi mesingani lusteri, lakirane starinske stolice i raskošno ukrašen orijentalni čilim upotpunjavali su utisak.

Pedeset šest ljudi selo je u stolice, a na licima im se videla mešavina čuđenja i iscrpljenosti. Došli su autobusom pravo iz Frankfurta, nakon što su četiri sata ranije doputovali avionom. Bili su različitih životnih dobi, od trideset do šezdeset godina starosti. Bili su takođe i različitih rasa. Većina su bili belci, ali bila su tu i dva bračna para crnaca i jedan par Japanaca. Svi su delovali kao da su puni poleta i iščekivanja.

Makoj i Grumer stali su u prednji deo dugačke prostorije, zajedno sa pet ljudi koji su radili na iskopavanjima. Na metalnom stalku pored njih bili su televizor i video-rikorder. Dvojica staloženih ljudi sela su u zadnji deo prostorije sa beležnicama u rukama. Izgledalo je da su novinari. Makoj je hteo da ih izbací iz prostorije, ali obojica su pokazali legitimacije ZDF-a, nemačke medijske organizacije koja je pokrivala ova zbivanja, i insistirali su da ostanu. „Samo pazite šta govorite”, upozorio je Pol Makoja.

„Dobro došli, partneri.”, reče Makoj, osmehujući se kao televizijski propovednik. Mrmljanje i žagor utihnuše.

„Napolju imate kafu, sokove i dansko pecivo. Znam da je putovanje bilo dugo i da ste umorni. Đavolski jak džet-leg, zar ne? Ali siguran sam da takođe jedva čekate da čujete kako se stvari odvijaju.”

Neposredan nastup je bio Polova ideja. Makoj je bio skloniji odlaganju davanja informacija, ali Pol je obrazložio da će time samo pobuditi sumnje. „Zadržite blag i prijatan ton”, upozorio je. „Bez onog 'jebi se' posle svake druge reči koje sam čuo juče, u redu?” Makoj ga je neprestano uveravao da je dobro vaspitan, i potpuno obučen kako da se ponaša pred publikom.

„Znam koje vam je pitanje svima na umu. Da li smo išta pronašli? Ne, ne

još. Ali juče smo postigli napredak” Pokazao je na Grumera. „Ovo je her doktor Alfred Grumer, profesor istorije umetnosti na Univerzitetu u Majncu. Her doktor je naš ovdašnji stručnjak na mestu iskopavanja. Prepustiću njemu da objasni šta se dogodilo.”

Grumer iskorači napred, izgledajući kao pravi stari profesor u sakou od tvida, somotnim pantalonama i sa kravatom oko vrata. Stajao je sa desnom rukom u džepu pantalona, a levom pruženom pored tela. Uz razoružavajući osmeh, on reče: „Mislio sam da vam ispričam nešto malo o tome kako je ovaj poduhvat započet.

Krađa umetničkih blaga je stara tradicija. Grci i Rimljani su uvek oduzimali poraženim nacijama njihove vredne predmete. Krstaši su tokom četrnaestog i petnaestog veka pljačkali širom istočne Evrope i Bliskog istoka. Zapadnoevropske crkve i katedrale su i dalje ukrašene plenom sa njihovih pohoda.

U sedamnaestom veku, započela je primena rafiniranijeg metoda krađe. Posle vojnih poraza, veličanstvene kraljevske kolekcije u to vreme nije bilo muzeja radije su kupovane nego kradene. Evo primera. Kada su vojske Ruskog carstva zauzele Berlin 1757. godine, kolekcije Fridriha II nisu ni taknute. Dirnuti u njih smatralo se varvarskim činom, čak i među Rusima, koji su i sami bili proglašeni varvarima od strane Evropljana.

Napoleon je možda bio najveći od svih pljačkaša. Nemački, španski i italijanski muzeji potpuno su ispražnjeni da bi mogao da se napuni Luvr. Posle Vaterloa, na Bečkom kongresu 1815. godine, Francuskoj je naloženo da vrati ukradena umetnička dela. Nešto njih je vraćeno, ali mnogo ih je ostalo u vlasništvu Francuske i još uvek se može videti u Parizu.”

Pol je bio impresioniran Grumerovim držanjem. Kao nastavnik na času. Grupa je naizgled bila opčinjena ovim informacijama.

„Vaš predsednik Linkoln je tokom Američkog građanskog rata izdao naređenje kojim je pozvao na zaštitu južnjačkih klasičnih umetničkih dela, biblioteka, naučnih zbirki i preciznih instrumenata. Na konferenciji u Briselu 1874. usvojen je sličan predlog. Nikolaj II, car Rusije, predložio je još ambicioznije smišljenu zaštitu, koja je odobrena u Hagu 1907, ah za usvojena pravila se pokazalo da imaju ograničenu vrednost tokom dva svetska rata koji su usledili.

„Hitler uopšte nije obraćao pažnju na haške konvencije i oponašao je Napoleona. Nacisti su osnovali čitavu administrativnu službu koja nije radila

ništa drugo nego krala. Hitler je hteo da izgradi superioran izložbeni prostor Firerov muzej koji bi bio najveća zbirka umetničkih dela na svetu. Nameravao je da smesti taj muzej u Austriju, u Linč, mesto njegovog rođenja. Hitler je to nazvao *Sonderauftrag Linz*. Specijalna misija Linč. To je trebalo da postane srce Trećeg rajha, koje je stvorio Hitler lično.”

Grumer je zastao na trenutak, naizgled da bi dopustio publici da usvoji informacije.

„Međutim, pljačka je Hitleru služila za druge svrhe. Ona je demoralisala protivnika, a to je naročito važilo u Rusiji, gde su carske palate u okolini Lenjingrada uništavane neposredno pred očima meštana. Još od Gota i Vandala Evropa nije videla tako pakostan napad na ljudsku kulturu. Muzeji širom Nemačke bili su puni ukradenih umetničkih dela, naročito oni u Berlinu. Bilo je to u završnim danima rata, Amerikanci i Rusi su već bili blizu, kada je voz pun tih umetničkih dela krenuo iz Berlina južno prema planinama Harc. Ovamo, u ovu oblast u kojoj smo mi sada.”

Televizor se uključio i na ekranu se video planinski predeo sniman u širokom kadru. Grumer usmeri daljinski upravljač i zaustavi snimak na jednom prikazu šume.

„Nacisti su voleli da stvari sakrivaju ispod zemlje. Planine Harc, gde se sada nalazimo, mnogo su korišćene, pošto su predstavljale podzemnu ostavu najbližu Berlinu. Uzorci onoga što je otkriveno posle rata dokazuju ovakav zaključak. Nemačko nacionalno blago bilo je sakriveno ovde zajedno sa više od milion knjiga, svih mogućih vrsta slika i tona kipova. Ali možda najčudnije skrovište pronađeno je nedaleko odavde. Jedinica američkih vojnika izvestila je da je pronašla sveže ozidan zid od cigle, skoro dva metra debeo, petsto metara unutar planine. Zid je uklonjen, a na drugoj strani su se nalazila zaključana čelična vrata.”

Polje posmatrao lica partnera u ekspediciji. Bili su nepomični. Kao i on.

„Unutra su Amerikanci pronašli ogromne sanduke. Jedan je bio ukrašen vencem i nacističkim simbolima, a sa strane je bilo napisano ime Adolfa Hitlera. Grbovi nemačkih pukova ukrašavali su ostala tri sanduka. Takođe su pronađeni skiptar ukrašen draguljima i zlatnom kuglom, dve krune i mačevi. Sve je bilo postavljeno teatralno, kao u grobnici. Zamislite šta su ti vojnici pomislili. Tu je bio Hitlerov grob. Ali, avaj, nije. Umesto toga, u sanducima su bili posmrtni ostaci feldmaršala Fon Hindenburga, Hindenburgove žene, Fridriha Velikog i Fridriha Vilhelma I.”

Grumer usmeri daljinski upravljač i pusti video-snimak. Slika u boji prešla je na unutrašnjost podzemne odaje. Makoj je ranije otišao do mesta iskopavanja i prepravio snimke od juče, i ovo je bila verzija preuređena da kupi malo vremena kod partnera. Grumer je sada koristio taj snimak da objasni sve o iskopavanju, tri kamiona i telima. Pedeset šest pari očiju netremice je posmatralo ekran.

„Najuzbudljiviji je pronalazak ovih kamiona. Očigledno je ovamo prebačeno nešto od velike vrednosti. Kamioni su bili dragocena transportna sredstva i izgubiti tri u planini značilo je da je ulog veliki. Pet tela samo dodatno povećavaju misteriju”

„Šta ste pronašli u kamionima?”, začu se prvo pitanje iz publike.

Makoj iskorači napred. „Kamioni su prazni.”

„Prazni?”, upita nekoliko ljudi istovremeno.

„Tako je. Sve tri karoserije bile su prazne.” Makoj dade znak rukom Grumeru, koji ubaci drugu video-kasetu.

„To nije neuobičajeno.”, reče Grumer.

Slika se ponovo pojavi, deo odaje koji namerno nije prikazan na prvoj traci.

„Ovo pokazuje drugi ulaz u odaju.” Grumer pokaza na ekran. „Pretpostavljamo da bi iza njega mogla da postoji druga odaja. Tamo ćemo sada da kopamo.”

„Rekli ste nam da su kamioni bili prazni”, reče jedan stariji čovek.

Pol je shvatio da sledi teži deo. Pitanja. Stvarna situacija. Ali oni su sve dogovorili; on i Rejčel su pripremili Makoja kao svedoka koji će biti unakrsno ispitivan. Pol se složio sa taktikom da kažu kako možda postoji još jedna odaja. Dođavola, i mogla bi da postoji. Ko zna? To će bar održati partnere nekoliko dana zadovoljnim, tako da Makojeva ekipa može da se probije kroz drugi ulaz i utvrdi to zasigurno.

Makoj je dobro odolevao propitivanju, i na svako pitanje odgovarao u celosti i sa osmehom na licu. Krupni čovek je bio u pravu. Zaista je znao sa publikom. Polove oči su stalno motrile prostrani salon, pokušavajući da odmere pojedinačne reakcije ljudi.

Zasad su bile dobre.

Većina prisutnih je izgledala zadovoljno objašnjenjem.

U zadnjem delu prostorije, kod dvostrukih vrata koja su vodila napolje u hodnik, primetio je da se neka žena ušunjala unutra. Bila je niska, plave kose

srednje dužine i držala se u senci, tako da je bilo teško razaznati joj lice. A ipak je bilo nečega poznatog u vezi sa njom.

„Ovde prisutni Pol Katler je moj pravni savetnik.”, reče Makoj.

On se okrenu na pominjanje svog imena.

„Gospodin Katler je na raspolaganju her doktoru i meni da bi nam pomogao u slučaju da budemo imali ikakvih pravnih poteškoća na mestu iskopavanja. Ne očekujemo nikakve poteškoće, ali gospodin Katler, advokat iz Atlante, velikodušno se dobrovoljno javio i posvetio nam svoje vreme.”

On se osmehnu okupljenim ljudima, osećajući se nelagodno zbog ovog neodređenog predstavljanja ali nemoćan da bilo šta kaže. Klimnuo je glavom publici, pa se ponovo okrenuo prema vratima.

Žene tamo više nije bilo.

ČETRDESET TRI

Suzana se iskrala iz hotela. Dovoljno je videla i čula. Makoj, Grumer i oboje Katlerovih bili su ovde i očigledno su bili zauzeti. Koliko je uspela da prebroji, tu su bila i petorica radnika. Po Grumerovim rečima, to je značilo da su preostala dvojica sa platnog spiska verovatno bili na mestu iskopavanja i čuvali ga.

Primitila je kratak pogled koji joj je uputio Pol Katler, ali to što ju je primetio ne bi trebalo da bude problem. Njen fizički izgled je bio drugačiji nego prošle nedelje u njegovoj kancelariji u Atlanti. Da bi bila sigurna, ostala je u senci i zadržala se samo nekoliko trenutaka, dovoljno dugo da vidi šta se dešava i prebroji prisutne. Rizikovala je da dođe u *Gamu* ali nije verovala Alfredu Grumeru. Bio je previše Namac, previše pohlepan. Milion evra? Budala mora da je to sanjala. Da li je mislio da je njen dobročinitelj tako naivan?

Kada je izašla napolje, požurila je do svog *poršea*, a zatim jurnula na istok do mesta iskopavanja i parkirala se u gustoj šumi pola kilometra odatle. Posle brzog pešačenja, pronašla je radničku baraku i ulaz u okno. Na vidiku nije bilo kamiona, kola ni ljudi.

Uvukla se u otvoreno okno i pratila niz sijalica do napola zatamnjene galerije. Tri halogene svetiljke nisu bile uključene i jedino svetio je dopiralo iz pećinske odaje pozadi. Prikrala se i rukom prešla iznad jedne od svetiljki. Vazduh je bio topao. Spustila je pogled i videla da su tri svetiljke isključene iz struje.

U senkama na drugoj strani galerije načas je primetila neko obličje opruženo po zemlji. Prišla je bliže. Čovek u kombinezonu ležao je u pesku. Opipala mu je puls. Bio je slab, ali ga je bilo.

Zavirila je u odaju kroz otvor u steni. Na suprotnom zidu poigravale su senke. Čučnula je i uvukla se unutra. Nikakva senka nije odala njen ulazak, a pesak sitan kao prah prigušivao je svaki njen korak. Odlučila je da ne vadi pištolj dok ne vidi ko je unutra.

Došla je do najbližeg kamiona i provirila ispod šasije. Par nogu u čizmama stajao je pored najdaljeg kamiona. Stopalo se pomeri udesno. Lagano, bez žurbe. Njeno prisustvo očigledno nije bilo otkriveno. Stajala je mirno i odlučila da se ne pokazuje.

Noge se zaustaviše pored zadnjeg dela najdaljeg kamiona.

Cerada zapucketa. Ko god da je to bio, sigurno je zavirivao u karoseriju kamiona. Iskoristila je trenutak da se provuče do prednjeg kraja najbližeg kamiona i pretrči do haube sledećeg. Onaj neko je sada stajao ukoso od nje na suprotnoj strani. Ona obazrivo proviri ka figuri udaljenoj nekih sedam metara.

Kristijan Knol.

Obuze je jeza.

* * *

Knol proverio karoseriju poslednjeg kamiona. Bila je prazna. Ovi kamioni su potpuno ispražnjeni. Nije bilo ničega ni u jednoj kabini, kao ni u teretnom delu. Ali ko je to uradio? Makoj? Nema šanse. U gradu nije čuo ništa o nekom značajnom otkriću. Osim toga, bilo bi nekih ostataka. Sanduka za pakovanje. Materijala kojim su sanduci bili ispunjeni radi ublažavanja udara. A ipak, ovde nije bilo ničega. I da li bi Makoj ostavio bogato nalazište da ga čuva samo jedan čovek kog je bilo tako lako savladati da je zaista pronašao pravo bogatstvo u ukradenim umetničkim delima? Logičnije objašnjenje je bilo da su ovi kamioni već bili prazni kada se Makoj probio u odaju.

Ali kako?

I tela. Da li su to bili pljačkaši od pre više decenija? Možda. To ne bi bilo ništa neuobičajeno. Mnoge od odaja u planinama Harc bile su opljačkane, a to su uglavnom uradile američka i sovjetska vojska koje su harale ovim područjem posle rata, a neke su kasnije opljačkali lovci na blago i lutajući lopovi, pre nego što je vlada preuzela kontrolu nad oblasti. Prišao je jednom od tela i zagledao se u pocrnele kosti. Čitava ova stvar je bila čudna. Zašto je Dancerova bila zainteresovana za mesto na kome očigledno nije bilo ničega? Dovoljno zainteresovana da održava i plaća tajni izvor informacija koji je tražio milion evra samo kao predujam za podatke koje će joj dostaviti.

Kakvu vrstu podataka?

Obuzeo ga je nekakav snažan osećaj. Osećaj kome je naučio da veruje. Osećaj koji mu je u Atlanti rekao da mu je Dancerova na tragu. I koji mu je sada rekao da je još neko u odaji.

Naredio je sebi da nastavi da se kreće opušteno. Nagli okret uplašio bi njegovog nezvanog posetioca. Umesto toga, polako je krenuo duž kamiona i poveo tog nekoga ko ga je pratio podalje od ulaza, postavljajući se između.

Uljez je ipak svesno izbegavao halogene svetiljke, ne dopuštajući da neka senka otkrije njegov pokret. Zastao je i čučnuo, gledajući ispod tri kamiona ne bi li primetio nečije noge i stopala.

Nije ih bilo.

* * *

Suzana je ukočeno stajala iza jednog od uništenih točkova. Pratila je Knola dublje u prostoriju i čula kada su se njegovi koraci zaustavili. Nije se trudio da priguši zvuk svog kretanja, i to ju je brinulo. Da li je osetio? Kao u Atlanti? Možda je gledao ispod šasija kamiona kao što je i ona uradila. Ako jeste, ništa neće videti. Ali on neće dugo oklevati. Nije bila naviknuta na takvog neprijatelja. Većina njenih protivnika nije posedovala lukavost Kristijana Knola. A kada on utvrdi da je to bila ona, moraće i te kako da plati. Sigurno je do sada saznao za Čapajeva, shvatio da je onaj rudnik bio klopka i suzio spisak verovatnih osumnjičenih koji bi postavili takvu zamku na samo jednu osobu.

To što se Knol zaputio preko odaje takođe je bio razlog za zabrinutost.

Navodio ju je unutra. Kopile je znalo.

Izvukla je *zauer*, a prst joj se odmah obavio oko obarača.

* * *

Knol iskrenu desnu ruku i oslobodi sečivo iz ležišta. Stegnuo je dlanom zelenu dršku od zada i spremio se. Još jednom je krišom zavirio ispod kamiona. Nije bilo nogu. Ko god to bio, očigledno se koristio točkovima da se zakloni iza njih. Odlučio je da pređe u akciju i preskočio je zardalu haubu najbližeg kamiona, dočekavši se na drugoj strani.

Suzana Dancer je stajala na sedam metara od njega, držeći se za zadnji točak. Kada ga je videla, na licu joj se pojavio izraz šoka. Podigla je pištolj i uperila ga. On skoči ispred susednog kamiona. Iz cevi pištolja začuše se dva prigušena pucnja, a meci se odbiše od kamenog zida.

On se uspravi i zavitla nož.

* * *

Suzana se baci na zemlju, očekujući napad nožem. Bio je to Knolov znak

prepoznavanja, i vrh noža zaista zablista pod električnom svetlošću kada se dočeka na noge i spremio za prvi napad. Shvatila je da će njeni pucnji biti dovoljni tek da ga na trenutak ometu, tako da je, kada je Knol ponovo iskočio, zamahnuvši iz zgloba ruke i uputivši sečivo ka njoj, ona bila spremna.

Nož prozviđa pored nje i zari se u krutu ceradu na karoseriji najbližeg kamiona, a oštrica preseče tanki sloj čvrstog platna i žabi se u njega do drške. Proći će samo sekund pre nego što on napadne. I spalila je još jedan hitac prema Knolu. Ponovo je metak pogodio samo kamen.

„Ne ovog puta, Suzana”, polako reče Knol. „Moja si.”

„Nenaoružan si.”

„Da li si sigurna?”

Ona pogleda u svoj pištolj, pitajući se koliko joj je još metaka ostalo u okviru. Četiri? Pogledom je pretraživala odaju, dok joj je mozak radio punom parom. Knol je stajao između nje i jedinog izlaza odavde. Bilo joj je potrebno nešto da zaustavi to kopile dovoljno dugo kako bi mogla da pobegne iz ove pacovske klopke. Oči su joj preletale preko kamenih zidova, kamiona i električnih svetiljki.

Svetiljke.

Tama će biti njen saveznik.

Brzo je izbacila okvir iz pištolja i zamenila ga rezervnim. Sada je imala sedam metaka. Naciljala je najbližu halogenu lampu i opalila. Eksplođirala je, šaljući u vazduh pljusak električnih varnica i dima. Ustala je i jurnula prema otvoru u zidu, pucajući ka drugoj lampi. Blesnula je još jedna zaslepljujuća eksplozija, a zatim je zgasnula i odaja je utonula u potpuni mrak. Podesila je pravac svog trka baš kad je posljednji tračak svetla uminuo i nadala se da trči pravo.

Ako nije tako, dočekaće je kameni zid.

* * *

Knol jurnu ka svom nožu kada je prva električna lampa eksplođirala. Shvatio je da će moći da vidi samo još nekoliko sekundi, a Dancerova je bila u pravu osim noža nije imao drugog oružja. Pištolj bi mu dobro došao. Glupo je ostavio CZ-75B u svojoj hotelskoj sobi, misleći da mu nije potreban na ovom kratkom izletu. Zapravo je više voleo tišinu i pritajenost sečiva od pištolja, ali petnaest metaka bi mu sada baš dobro došlo.

Istrgnuo je sečivo iz cerade i okrenuo se. Dancerova je trčala prema otvoru koji je vodio u okno. Spremio se da još jednom baci nož.

Električna svetiljka se rasprsnu uz zaslepljujući blesak.

Zatim se tama u prostoriji zgusnu.

* * *

Suzana potrča pravo napred i projuri kroz otvor koji je vodio napolje na galeriju. Ispred nje, glavno okno je bilo dobro osvetljeno sijalicama okačenim na svod. Usredsredila se na najbližu svetlost i potrčala pravo ka njoj, pa jurnula niz usko okno, koristeći pištolj da polomi sijalice i zametne trag.

* * *

Knol je bio zaslepljen poslednjim bleskom. Sklopio je oči i rekao sebi da stane mirno, da ostane miran. Šta je ono Monika ranije rekla o Dancerovoj?

Sirotica.

Teško da je tako. Bolji opis bi bio *žena opasna kao sam đavo.*

Opori vonj sagorelog elektromaterijala ispunio mu je nozdrve. Odaja je sad počela da postaje hladnija u tami. Otvorio je oči. Crnilo se polako rastočilo i pojavili su se čak i tamniji oblici. Iza otvora, na galeriji koja je vodila u glavno okno, svetio je bleštalo dok su sijalice pucale.

Pojurio je ka njima.

* * *

Suzana je pojurila ka svetlosti dana. Iza nje su odjekivali koraci. Knol je dolazio. Morala je da se kreće brzo. Istrčala je u mutnu poslepodnevnu svetlost i potrčala kroz gustu šumu prema svojim kolima. Trebaće joj nešto jače od minuta da pređe tu razdaljinu. Nadala se da ima dovoljnu prednost u odnosu na Knola. Možda on neće znati u kom pravcu je krenula kada izađe iz okna.

Trčala je u cikcak liniji pored visokih borova, kroz gustu paprat, teško dišući, naređujući svojim nogama da nastave da se kreću.

* * *

Knol izađe iz tunela i brzo osmotri okolinu. Sa njegove desne strane, videla se odeća kako povremeno zasija između drveća na pedeset metara udaljenosti. On pogleda obličje trkača.

Bila je to žena.

Dancerova.

Potrčao je ka njoj, sa nožem u ruci.

* * *

Suzana stiže do *poršea* i uskoči u njega. Pokrenula je motor, ubacila u prvu i pritisnula gas do daske. Točkovi se zavrteše pa uhvatiše podlogu i kola jurnuše napred. U retrovizoru je videla kako Knol iskršava između drveća sa nožem u ruci.

Pojurila je do puta pa stala, zatim promolila glavu kroz prozor i pozdravila ga pre nego što je jurnula dalje.

* * *

Knol se skoro osmehnuo na njen gest. Uzvratanje zbog njegove podrugljivosti na aerodromu u Atlanti. Dancerova se verovatno ponosila sobom, bilo joj je drago što je umakla i još jednom ga nadigrala.

Pogledao je na sat. 16.30.

Nije važno.

Tačno je znao gde će ona biti za šest sati.

ČETRDESET ČETIRI

16.45

Pol je gledao kako poslednji od partnera izlazi iz salona. Vejland Makoj se svakom osmehnuo, rukovao se sa njim, i uverio ih da će sve biti odlično. Krupni čovek je izgledao zadovoljno. Sastanak je dobro prošao. Skoro dva sata su odgovarali na pitanja, ukrašavajući svoje odgovore romantičnim prikazima pohlepnih nacista i zaboravljenog blaga, koristeći istoriju kao narkotik da otupe radoznalost investitora.

Makoj mu priđe. „Prokleti Grumer je bio prilično dobar, a?” Pol, Makoj i Rejčel su sada bili sami, a svi partneri su bili na spratu i smeštali se u svoje sobe. Grumer je otišao pre nekoliko minuta.

„Grumer se držao dobro”, reče Pol. „Ali nije mi prijatno zbog ovog odgađanja.”

„Ko odgađa? Nameravao sam da otkopam drugi ulaz, a on bi mogao da vodi u drugu odaju.”

* * *

Rejčel se namršti. „Vaša ispitivanja dubinskim radarom su to pokazala?”

„Ubijte me ako znam, časni sudijo.”

Rejčel je prihvatila taj odgovor sa osmehom. Izgleda da joj je Makoj postajao simpatičniji, a njegova naglost i oštar jezik uopšte nisu bili mnogo različiti od njenih.

„Odvešćemo grupu autobusom na mesto iskopavanja sutra i pustićemo ih da se nagledaju”, reče Makoj. „To bi trebalo da nam kupi još nekoliko dana. Možda će nam se posrećiti sa drugim ulazom.”

„Kad na vrbi rodi grožđe”, reče Pol. „Vi imate problem, Makoju. Moramo da razmislimo o vašoj pravnoj poziciji. Kako bi bilo da pozovem moju firmu i pošaljem im faksom to pismo sa ponudom. Odeljenje za sudske parnice može to da pogleda.”

Makoj uzdahnu. „Koliko će me to koštati?”

„Deset hiljada da unajmite advokata. Odradićemo to za dvesta pedeset dolara na sat. Posle toga se plaća na sat, mesečno, a vi pokrivete troškove.”

Makoj duboko uzdahnu. „Eto gde će otići mojih pedeset hiljada. Prokleta sreća što ih nisam potrošio.”

Pol se pitao da li je vreme da Makoj sazna za Grumera. Da li bi trebalo da mu pokaže novčanik? Da mu kaže za slova u pesku? Možda je on sve vreme znao da je odaja prazna i prosto je tu informaciju sačuvao za sebe. Šta je Grumer juče rekao? Nešto o tome da je sumnjao da je nalazište jalovo. Možda su mogli svu krivicu da svale na njega, stranog građanina, i opravdano tvrde da su se oslanjali na njega. *Da nije bilo Grumera, Makoj ne bi ni iskopavao.* Na taj način bi partneri bili primorani da tuže Grumera na nemačkim sudovima. Troškovi bi porasli do neba i možda učinili parnicu ekonomski neopravdanom. Možda dovoljno problematičnom da natera jastrebove na povlačenje. Rekao je: „Postoji nešto drugo što mi je potrebno...”

„Her Makoj”, reče Grumer, utrčavši u salon. „Došlo je do nesreće na mestu iskopavanja.”

* * *

Rejčel je pažljivo pregledala radnikovu lobanju. Čvoruga veličine kokošjeg jajeta provirivala je ispod čovekove guste, smeđe kose. Ona, Pol i Makoj nalazili su se u podzemnoj odaji.

„Stajao sam napolju”, čovek pokaza ka spoljašnjoj galeriji, „a sledeće što znam jeste da je sve postalo crno.”

„Nisi video ili čuo nikoga?”, upita Makoj.

„Ništa.”

Radnici su bili zauzeti zamenom raznetih sijalica u električnim svetiljkama. Jedna od njih je ponovo sijala. Ona pažljivo pogleda oko sebe. Raznete svetiljke, polomljene sijalice u glavnom oknu, jedna od cerada na kamionima razderana čitavom dužinom.

„Taj tip me sigurno napao s leđa”, reče čovek, trljajući se po potiljku.

„Kako znaš da je bio muškarac?”, upita Makoj.

„Ja sam ga video”, reče drugi radnik. „Bio sam napolju u baraci i pregledao tunelske prolaze u ovom području. Video sam kako je iz okna istrčala žena sa pištoljem u ruci. Muškarac je izašao odmah za njom. Imao je nož. Oboje su iščezli u šumi.”

„Pratio si ih?”, upita Makoj.

„Jebiga, nisam”

„Zašto, dođavola, nisi?”

„Plaćate me da kopam, a ne da budem junak. Pošao sam unutra. Bilo je mračno kao u rogu. Ponovo sam izašao i uzeo baterijsku lampu. Tada sam pronašao Denija kako leži na galeriji.”

„Kako je žena izgledala?”, upita Pol.

„Plavuša, čini mi se. Brza kao zec.”

Pol klimnu glavom. „Pre toga je bila u hotelu.”

Makoj upita: „Kada?”

„Dok ste vi i Grumer govorili. Ušla je na minut pa otišla.”

Makoj je razumeo. „Jebeno dovoljno dugo da vidi da li smo svi unutra.” „Tako izgleda”, složi se Pol. „Mislim da je to bila ona ista žena iz moje kancelarije. Drugačije je izgledala, ali bilo je nečega u vezi sa njom što mi je izgledalo poznato.”

„Advokatska intuicija i ta sranja?”, reče Makoj.

„Tako nešto.”

„Da li ste videli muškarca?”, upita Rejčel radnika.

„Visok momak. Svetlokos. Sa nožem.”

„Knol”, reče ona.

Slika oštrice noža iz rudničkog okna blesnu joj pred očima. „Oni su ovde, Pole, Oboje su ovde.”

* * *

Rejčel se osećala nelagodno kada se sa Polom popela stepenicama do svoje sobe na drugom spratu hotela *Garni*. Njen sat je pokazivao 20.10. Pol je ranije telefonirao Fricu Paniku, ali mu se javila samo automatska telefonska sekretarica. Ostavio je poruku o Knolu i ženi, svojim sumnjama, i zatražio od inspektora da ga pozove. Ali na recepciji ga nije čekala uzvratna poruka.

Makoj je insistirao da večeraju sa partnerima. Njoj je to odgovaralo što više ljudi, to bolje. Ona, Pol, Makoj i Grumer međusobno su izdelili grupu, pričajući o svim iskopavanjima i onome što bi moglo da se pronađe. Ipak, njene misli su ostale usmerene na Knola i ženu.

„Baš je bilo naporno”, rekla je. „Morala sam da pazim na svaku reč koju izgovorim tako da kasnije niko ne može da kaže kako sam ga obmanula. Možda ovo i nije bila tako sjajna ideja?”

Pol skrenu niz hodnik ka njihovoj sobi. „Vidi ko sad nije avanturistički raspoložen”

„Ti si ugledan advokat. Ja sam sudija. Makoj se zakačio za nas kao čičak. Ako je zaista prevario ove ljude, mogli bismo da postanemo njegovi saučesnici. Tvoj tata je uvek govorio: Ako ne možeš da igraš sa velikim momcima, vrati se kući.’ Ja sam spremna da se vratim kući”

On izvuče ključ od sobe iz džepa. „Ne mislim da je Makoj ikoga opelješio. Što više čitam ono pismo, više uviđam da je ono neodređeno a ne lažno. Takođe mislim da je Makoj istinski šokiran zbog onoga što je otkriveno. Sad, Grumer za njega nisam toliko siguran”

On otključa vrata i upali svetio.

Soba je bila potpuno ispreturana. Fioke su bile istrgnute iz ležišta. Vratanca pisaćeg stola otvorena. Dušek izokrenut, a čaršavi napola strgnuti sa njega. Sva njihova odeća ležala je razbacana po podu.

„Spremačice ovde baš ne rade svoj posao”, reče Pol.

Njoj nije bilo zabavno. „Zar te ovo ne brine? Neko je pretražio sobu. O, sranje. Tatina pisma. I onaj novčanik koji si pronašao”

Pol zatvori vrata. Skinuo je kaput i izvukao košulju. Oko stomaka mu je bila privezana torbica. „Ovo će biti malo teško za pronalaženje.”

„Majko božja. Nikada više neću kritikovati tvoju opsesivnost. To je bilo prokleta pametno, Pole Katleru.”

On spusti košulju. „Kopije pisama tvog oca su u sefu u mojoj kancelariji, za svaki slučaj.”

„Očekivao si ovo?”

On slegnu ramenima. „Nisam znao šta da očekujem. Samo sam hteo da budem spreman. Pošto su Knol i ona žena sada ovde negde, može da se dogodi bilo šta.”

„Možda bi trebalo da se gubimo odavde. Kampanja za izbor na mesto sudije koja me čeka kod kuće sada i ne izgleda toliko loše. Markus Netls je mačji kašalj u odnosu na ovo.”

Pol je bio miran. „Mislim da je vreme da uradimo nešto drugo.”

Ona smesta shvati. „Slažem se. Hajde da pronademo Makoja.”

* * *

Pol je gledao kako Makoj lupa po vratima. Rejčel je stajala iza njega. Učinak

tri ogromna krčaga piva ogledao se u jačini Makojevih udaraca. „Grumeru, otključaj prokleta vrata”, urlao je Makoj.

Vrata se otvoriše.

Grumer je i dalje bio u košulji dugih rukava i pantalonama koje je nosio i za večerom. „O čemu se radi, her Makoj? Da li je došlo do još neke nezgode?”

Makoj se progura u sobu, odgurujući Grumera u stranu. Pol i Rejčel krenuše za njim. Grumer je očigledno čitao. Primerak Polkovog *Holandskog uticaja na nemačko renesansno slikarstvo* na engleskom jeziku ležao je otvoren na krevetu. Makoj uhvati Grumera za košulju i žestoko ga gurnu na zid, od čega se okviri slika zatresoše.

„Ja sam seljačina iz Severne Karoline. Ovog trenutka, pijana seljačina iz Severne Karoline. Možda ne znaš šta to znači, ah reći ću ti da nije dobro. Proketo sam neraspoložen, Grumeru. Jebeno proketo neraspoložen. Katler mi je rekao da si obrisao slova u pesku. Gde su slike?”

„Nemam pojma o čemu on govori.”

Makoj pusti Grumerovu košulju i žabi mu pesnicu u stomak. Čovek se presamiti, pokušavajući da udahne vazduh.

Makoj ga trzajem uspravi na noge. „Hajde da još jednom pokušamo. Gde su slike?”

Grumer se borio da povrati dah, iskašljavajući se, ali je uspeo da pokaže na krevet. Rejčel uze knjigu. Unutra je bio svežanj fotografija u boji na kojima su se videli kosturi i slova u pesku.

Makoj baci Grumera na pod i pregleda slike. „Hoću da znam zašto, Grumeru. Za kog đavola?”

Pol se pitao da li treba da ga upozori zbog nasilnog ponašanja, ali zaključio da je Grumer to zaslužio. Osim toga, Makoj ga verovatno ionako ne bi poslušao.

Grumer najzad odgovori. „Zbog novca, her Makoj.”

„Pedeset hiljada dolara koliko sam ti ja platio nije bilo dovoljno?”

Grumer ništa ne reče.

„Ako ne želiš da počneš iskašljavati krv, bolje bi ti bilo da mi sve kažeš.”

Grumer je izgleda shvatio poruku. „Pre otprilike mesec dana, obratio mi se čovek...”

„Ime.”

Grumer uhvati dah. „Nije mi rekao ime.”

Makoj potegnu pesnicu.

„Molim te... to je istina. Nije mi uopšte rekao ime, i pričali smo samo preko telefona. On je pročitao da radim na ovom iskopavanju i ponudio mi dvadeset hiljada evra za informacije. Nisam video kako bi to moglo nekome da naškodi. Rekao mi je da će mi se javiti žena po imenu Margareta.”

„Sreo sam se sa njom prošle večeri”

„Koje od vas dvoje je pretražilo našu sobu?”, upita Rejčel.

„Oboje. Bila je zainteresovana za pisma vašeg oca.”

„Da li je rekla zašto?”, uključio se Makoj.

„Najm. Ali mislim da možda znam razlog.” Grumer je počeo ponovo normalno da diše, ali se desnom rukom držao za stomak. Naslonio se uz zid.

„Da li ste ikada čuli za *Retter der Verlorenen Antiquitaten*.

„Ne”, odgovori Makoj. „Prosvetli me.”

„To je grupa od devet ljudi. Njihov identitet je nepoznat, ali svi su bogati ljubitelji umetnosti. Oni zapošljavaju lokatore, svoje lične sakupljače, takozvane akvizitere. Suštinska svrha njihovog udruženja je ona na koju naziv i ukazuje. 'Nalazači *izgubljenih* antikviteta'. Krađu samo ono što je već ukradeno. Akviziter svakog od članova grupe bori se za svoju nagradu. To je prefinjena i skupa igra, ali svejedno igra.”

„Pređi na suštinu”, reče Makoj.

„Ta Margareta je, kako sumnjam, akviziter. Nikada to nije rekla, niti ukazala na to, ali verujem da je moja pretpostavka tačna.”

„Šta je sa Kristijanom Knolom?”, upita Rejčel.

„Ista stvar. Njih dvoje se bore oko nečega.”

„Dobijam poriv da te ponovo jebeno izmlatim”, reče Makoj. „Za koga Margareta radi?”

„Samo nagađam, ali rekao bih za Ernsta Loringa.”

Ime privuče Polu pažnju, a video je da i Rejčel pažljivo sluša.

„Po onome što mi je rečeno, članovi kluba su veoma takmičarski nastrojeni. Postoje na hiljade izgubljenih predmeta koje treba vratiti. Većina ih potiče iz prošlog rata, ali mnogo ih je ukradeno i iz muzeja i privatnih kolekcija širom sveta. Zapravo, vrlo pametno. Krasti ukradeno. Ko će se žaliti?”

Makoj krenu prema Grumeru. „Iskušavaš moje strpljenje. Pređi na prokletu suštinu.”

„Ćilibarska soba”, reče Grumer između dva duboka udisaja.

Rejčel zaustavi Makoja rukom. „Pustite ga da objasni.”

„Ovo je ponovo samo ono što sam zaključio na osnovu pretpostavki. Ali Ćilibarska soba je odneta iz Kenigzberga negde između januara i aprila 1945. Niko to ne zna zasigurno. Arhivski dokumenti su neodređeni u vezi sa tim. Erih Koh, gaulajter Pruske, evakuisao je ploče na direktno Hitlerovo naređenje. Međutim, Koh je bio štićenik Hermana Geringa, zapravo odaniji njemu nego Hitleru. Rivalitet oko umetnosti između Hitlera i Geringa dobro je dokumentovan. Gering je opravdavao svoje kolekcionarstvo željom da napravi nacionalni muzej umetnosti u Karinhalu, svom rodnom mestu. Hitler je trebalo da ima pravo prvenstva pri izboru iz svakog plena, ali Gering se pre njega dokopao mnogih od najboljih predmeta. Kako je rat odmicao, Hitler je sve više preuzimao ličnu kontrolu nad borbenim dejstvima, što mu je ograničavalo vreme koje je mogao da posveti drugim stvarima. Međutim, Gering je ostao u pokretu i bio je nemilosrdan u sakupljanju.”

„Kakve to jebene veze ima sa bilo čime?” upita Makoj.

„Gering je hteo da Ćilibarska soba postane deo njegove kolekcije u Karinhalu. Neki tvrde da je on, a ne Hitler, bio taj koji je naredio evakuaciju Ćilibarske sobe iz Kenigzberga. Hteo je da Koh skloni Ćilibarske ploče na sigurno od Rusa, Amerikanaca i Hitlera. Ali veruje se da je Hitler razotkrio taj plan i konfiskovao blago pre nego što je Gering mogao da ga skloni na sigurno.”

„Tata je bio u pravu”, tiho reče Rejčel.

Pol se zagleda u nju. „Kako to misliš?”

„Jednom mi je pričao o Ćilibarskoj sobi i razgovoru sa Geringom posle rata. Gering je samo rekao da je Hitler stigao do nje pre njega.” Zatim im je ispričala za Mauthauzen i četiri nemačka vojnika koji su se nasmrt smrzli.

„Kako ste došli do svih tih informacija?” upita Pol Grumera. „Moj tast je imao dosta članaka o Ćilibarskoj sobi i ni u jednom nije pomenuto ono što ste vi upravo ispričali.” Namerno je propustio da kaže *bivši* tast, a Rejčel ga nije ispravila kao što bi obično uradila.

„Nije ni moglo da bude pomenuto”, reče Grumer. „Zapadni mediji se retko bave Ćilibarskom sobom. Retki su oni koji uopšte znaju šta je to. Ipak, nemački i ruski stručnjaci su dugo proučavali tu temu. Često sam čuo ovu informaciju o Geringu, ali nikada tako iz prve ruke kao što ju je čula frau Katler.”

Makoj reče: „Kakve to veze ima sa našim iskopavanjem?”

„U jednom izveštaju je navedeno da su na kraju ploče natovarene na tri kamiona, negde zapadno od Kenigzberga, *nakon* što je Hitler preuzeo stvar. Kamioni su krenuli na zapad i nikada ih niko više nije video. Trebalo bi da su to bili teški transportni...”

„Kao *Bisingovi* NAG-ovi”, reče Makoj.

Grumer klimnu glavom.

Makoj se spusti na ivicu kreveta. „Tri kamiona koja smo pronašli?” Grubi ton njegovog glasa se ublažio.

„Previše podudarnosti, zar ne biste tako rekli?”

„Ali kamioni su prazni”, ubaci se Pol.

„Tačno tako”, odgovori Grumer. „Možda Nalazači izgubljenih antikviteta znaju čak još više o ovoj priči. Možda to objašnjava dosta revnosno interesovanje dvojice akvizitera za ovu stvar.”

„Ali vi čak i ne znate da li Knol i ta žena imaju ikakve veze sa tom grupom”, primeti Rejčel.

„Ne, frau Katler, ne znam. Ali Margareta nije na mene ostavila utisak da je nezavisna kolekcionarka. Vi ste proveli neko vreme sa her Knolom. Zar ne biste isto rekli i za njega?”

„Knol je odbio da kaže za koga radi.”

„Što ga čini još sumnjivijim”, zaključi Makoj.

Pol izvuče novčanik koji je pronašao u podzemnoj odaji iz džepa na sakou i dade ga Grumeru. „Šta je sa ovim?” Objasnio je gde je pronađen.

„Pronašli ste ono što sam ja tražio”, reče Grumer. „Informacija koju je Margareta tražila ticala se bilo kog mogućeg datuma ulaska na to mesto posle 1945. Pretražio sam svih pet kostura, ali ništa nisam pronašao. Ovo dokazuje da je neko provalio na to mesto posle rata.”

„Na parčetu papira unutra je nešto napisano. Šta je to?”

Grumer pažljivo pogleda. „Izgleda da je neka vrsta dozvole ili potvrde. Izdato 15. marta 1951. Ističe 15. marta 1955.”

„A ta Margareta je želela da zna ovo?”, upita Makoj.

Grumer klimnu glavom. „Bila je spremna da dobro plati za tu informaciju.”

Makoj provuče ruku kroz kosu. Krupni čovek je izgledao iscrpljeno. Grumer iskoristi trenutak da objasni. „Her Makoju, nisam imao pojma da tamo nema ničega. Bio sam uzbuđen kao i vi kada smo se probili unutra. Ipak, znaci su postajali sve jasniji. Nije bilo eksploziva, pa čak ni njegovih

ostataka. Uski prolaz unutra. Nepostojanje bilo kakvih vrata ili čeličnih ojačanja u oknu ili odaji. I kamioni. Teški transportni kamioni ne bi trebalo da se nalaze unutra.”

„Osim ako je prokleta Ćilibarska soba *nekada* bila unutra.”

„Tačno.”

„Ispričajte nam više o tome što se događalo”, reče Pol Grumeni.

„Nema mnogo toga da se kaže. Priče potvrđuju da je Ćilibarska soba spakovana u sanduke, pa natovarena na tri kamiona. Kamioni su se navodno uputili na jug ka Berhtezgadenu i bezbednosti Alpa. Ali sovjetske i američke vojske bile su svuda po Nemačkoj. Nije imalo kuda da se ode. Navodno su kamioni sakriveni. Ali nema zabeležaka o mestu na koje su sakriveni. Možda je njihovo skrovište bilo u rudnicima u Harcu.”

„Ti zaključuješ da, pošto je ta Margareta bila tako zainteresovana za Borjina pisma i došla ovamo, Ćilibarska soba mora da ima neke veze sa svim ovim?”, upita Makoj.

„To deluje kako logičan zaključak.”

Pol upita: „Zašto mislite da je Loring njen poslodavac?”

„Samo pretpostavka, zasnovana na onome što sam čuo i čitao tokom godina. Porodica Loring je bila, i sada je, zainteresovana za Ćilibarsku sobu.”

Rejčel je takođe imala pitanje. „Zašto ste izbrisali slova? Da li vam je Margareta platila da to uradite?”

„Zapravo, ne. Samo je jasno rekla da u odaji ne treba da ostane ništa što bi pokazivalo da je neko ulazio u nju posle 1945.”

„Zašto bi je to brinulo?”, upita Rejčel.

„Zaista nemam pojma.”

„Kako ona izgleda?”, ubaci se Pol.

„To je ista ona žena koju ste opisali ovog popodneva.”

„Vi shvatate da je ona možda ubila Ćapajeva i Rejčelinog oca.”

„I nisi rekao ni proklete reči o tome?”, reče Makoj Grumeru. „Trebalo bi da te prebijem namrtvo. Ti shvataš u kolikom sam sranju zbog toga što u nalazištu nema ničega. A sada i ovo.” Krupni čovek protrlja oči, naizgled pokušavajući da se umiri, a zatim tiho upita: „Kada treba ponovo da se nađeš sa njom, Grumeru?”

„Rekla je da će me pozvati.”

„Hoću da znam iste sekunde kada te kučka nazove. Dosta mi je svega. Da li sam jasan?”

„Savršeno”, odgovori Grumer.

Makoj ustade i krenu prema vratima. „Bolje ti je da je tako, Grumeru. Obavesti me iste sekunde kada se čuješ sa tom ženom.”

„Naravno. Kako god kažete.”

* * *

Kada je Pol otvorio vrata, telefon u njihovoj sobi je zvonio. Rejčel uđe za njim dok se javljao. Bio je to Fric Panik. On brzo prepriča Paniku šta se ranije dogodilo, saopštavajući inspektoru da su Knol i žena u blizini, ili su bar bili pre nekoliko sati.

„Poslaću nekoga iz lokalne policije da uzme izjave od svih odmah ujutro.”

„Mislite da su njih dvoje i dalje ovde?”

„Ako je to što Alfred Grumer kaže istina, rekao bih da jesu. Budite oprezni, her Katleru, i vidimo se sutra.”

Pol spusti slušalicu i sede na krevet.

„Šta ti misliš?”, upita Rejčel, sedajući pored njega.

„Ti si sudija. Da li ti je Grumer delovao ubedljivo?”

„Meni nije. Ali Makoj je izgleda prihvatio ono što mu je ispričao.”

„Ne znam baš. Stekao sam osećaj da i Makoj nešto skriva. Ne mogu da tačno kažem šta, ali postoji nešto što nije rekao. Pažljivo je slušao Grumera u vezi sa Čilibarskom sobom. Ali ne možemo sada da brinemo o tome. Ja se brinem zbog Knola i žene. Oni se kreću ovuda u blizini i to mi se ne dopada.”

Pogled mu se zaustavi na oblini njenih grudi ispod tesnog džempera bez izreza. Ledena kraljica? Za njega ne. Osećao je njeno telo čitave prošle noći, napet zbog njene blizine. Povremeno bi duboko udahnuo njen miris dok je spavala. U jednom trenutku, pokušao je da zamisli sebe pre tri godine, još uvek u braku sa njom, još uvek u mogućnosti da je fizički voli. Sve je bilo nadrealno. Izgubljeno blago. Ubice koje lutaju okolo. Njegova bivša žena u krevetu sa njim.

„Možda si od početka bio u pravu”, reče Rejčel. „Uvalili smo se do grla i trebalo bi da se izvučemo odavde. Treba da mislimo na Brenta i Marlu.” Ona ga pogleda. „A i na nas.” Uzela ga je za ruku.

„Kako to misliš?”

Blago mu je poljubila usne. Sedeo je potpuno mirno. Zatim je obavila ruke oko njega i žestoko ga poljubila.

„Da li si sigurna u vezi sa ovim, Rejčel?“, upita on kad su se razdvojili.

„Ne znam zašto sam ponekad tako odbojna. Ti si dobar čovek, Pole. Ne zaslužuješ bol koji sam ti izazivala.“

„Nije to bila samo tvoja krivica.“

„Opet počinješ. Uvek preuzimaš krivicu. Zar ne možeš da mi dozvoliš da samo jednom preuzmem krivicu na sebe?“

„Naravno. Samo izvoli ako želiš.“

„Želim. A postoji još nešto što želim.“

Video je pogled u njenim očima, razumeo, i odmah ustao sa kreveta. „Ovo je stvarno uvrnuto. Nismo bili zajedno tri godine. Navikao sam se na to. Mislio sam da smo sa tim završili... u tom smislu.“

„Pole, prepusti se jednom svojim instinktima. Ne mora sve da bude isplanirano. Šta nije u redu sa dobrom starom požudom?“

On je pogleda u oči. „Ja želim više od toga, Rejčel.“

„Kao i ja.“

Prišao je prozoru, odmičući se od nje, i razmakao zavese. Uradio bi bilo šta da malo dobije na vremenu. Ovo je bilo i te kako prebrzo. Zagledao se niz ulicu, razmišljajući o tome koliko dugo je maštao da čuje ove reči. Nije otišao na sud na brakorazvodni postupak Nekoliko sati kasnije, konačna presuda je stigla preko faksa i njegova sekretarica ju je spustila na sto ispred njega, bez ijedne reči. Odbio je da pogleda i bacio je nepročitan papir u smeće. Kako je sudijski potpis mogao da učutka ono za šta je u srcu znao da je ispravno?

Okrenuo se prema njoj.

Rejčel je izgledala divno, čak i sa posekotinama i ogrebotinama od nedelje. Oni su zaista od samog početka bili čudan par. Ali on ju je voleo i ona je volela njega. Dobili su dvoje dece koje su oboje obožavali. Da li su sada imali drugu šansu?

Ponovo se okrenuo prema prozoru i pokušao da pronade odgovore u noći. Hteo je da se vrati do kreveta i preda se, kada je primetio da se neko pojavio na ulici.

Alfred Grumer.

Doktor je hodao čvrstim, odlučnim korakom, izgleda tek izašavši kroz prednji ulaz *Garnija* dva sprata niže.

„Grumer odlazi“, rekao je..

Rejčel skoči sa kreveta i priđe da pogleda. „Uopšte nije pominjao da će izlaziti.“

On dohvati svoj sako i jurnu prema vratima. „Možda je primio poziv od Margarete. Znao sam da je lagao.”

„Kuda ideš?”

„Zar treba da pitaš?”

ČETRDESET PET

Pol povede Rejčel kroz ulaz hotela i skrenu u pravcu kojim je pošao Grumer. Nemač je bio stotinu metara ispred njega, brzo se krećući popločanom ulicom između zamračenih izloga radnji i prepunih kafea koji su i dalje mamili goste pivom, hranom i muzikom. Ulične svjetiljke su u ravnomernim razmacima osvetljavale putanju mutnim sjajem.

„Šta to radimo?“, upita Rejčel.

„Otkrivamo šta on smeru.“

„Da li je ovo dobra ideja?“

„Možda nije. Ali svejedno to radimo.“

Nije rekao da ga je to takođe oslobodilo teške odluke. Pitao se da li je Rejčel prosto bila usamljena ili uplašena. Mučilo ga je ono što je rekla u Vartbergu, braneći Knola, iako ju je kopile ostavilo da umre. Nije mu se dopadalo da bude drugi izbor.

„Pole, postoji nešto što treba da znaš.“

Grumer je bio ispred njih, i dalje se krećući brzo. On ne uspori korak. „Šta to?“

„Baš pred eksploziju u rudniku, okrenula sam se, i Knol je imao nož.“ On stade i zagleda se u nju.

„Imao je nož u ruci. Zatim se svod okna obrušio.“

„I ti mi to govoriš tek sada?“

„Znam. Trebalo je da ti kažem. Ali plašila sam se da nećeš hteti da ostaneš ili da ćeš ispričati Paniku i da će se on umešati.“

„Rejčel, da li si ti luda? Ovo je ozbiljno sranje. I u pravu si, ne bih hteo da ostanem, niti bih to dopustio tebi. I nemoj da mi govoriš kako možeš da radiš šta želiš, dođavola.“ Nešto sa desne strane mu naglo skrenu pažnju. Grumer je nestao iza ugla. „Prokletstvo. Dođi.“

Naglo ubrza, a sako mu zaleprša u trku. Rejčel je držala korak sa njim. Stigao je do ugla na kom se Grumer maločas nalazio i stao. Na levoj strani je bila zatvorena prodavnica slatkiša sa tendom koja je zakretala i iza ugla. On oprezno proviri. Grumer je i dalje hodao brzo, naizgled ne vodeći računa da li ga neko prati. Doktor pređe mali trg u čijem se središtu nalazila fontana okružena geranijumima. Sve okolo ulice, radnje i biljke odražavalo je maničnu čistoću kojom se nemačko građanstvo ponosilo.

„Moramo da se držimo pozadi”, reče Pol. „Ali ovde je mračnije, i to će nam pomoći.”

„Kuda idemo?”

„Izgleda da smo krenuli naviše, prema opatiji.” On pogleda na svoj sat 10.25.

Ispred njih, Grumer iznenada nestade u nizu crnih živica. Požurili su za njim i videli betonsku stazu koja je nestajala u tami. Na istaknutoj tabli je pisalo: Opatija sedam tuga Devičinih. Strelica je pokazivala napred.

„U pravu si. Ide u opatiju”, reče Rejčel.

Krenuli su kamenom stazom po kojoj je naporedo moglo da ide četvoro ljudi. Staza se vijugavo i strmo uspinjala kroz noć, do zaravni posute kamenjem. Na pola puta, prošli su pored para koji je šetao, držeći se za ruke. Stigli su do naglog zaokreta. Pol stade. Grumer je bio ispred njih, i dalje se brzo uspinjući.

„Dođi ovamo”, reče on Rejčel, obavijajući joj ruku oko ramena i privlačeći je blizu sebi. „Ako se osvrne, videće samo dvoje zaljubljenih u šetnji. Ne može da nam vidi lica na ovoj udaljenosti.”

Hodali su polako.

„Nećeš se izvući ovako lako”, rekla je Rejčel.

„Kako to misliš?”

„Tamo u sobi. Znao si prema čemu se krećemo.”

„Nisam nameravao da se izvlačim.”

„Samo ti je trebalo vremena da razmisliš, a ova mala šetnja ti je dala vremena.”

Nije se usprotivio. Bila je u pravu. Morao je da razmisli, ali ne sada. U ovom trenutku glavna briga mu je bio Grumer. Uspon ga je zamorio, bokovi i butine su mu se stegnuli. Mislio je da je u formi, ali njegova trasa od pet kilometara, koliko je trčao u Atlanti, obično je bila ravna, ni slična ovom ubitačnom usponu.

Staza ispred njih prelazila je preko grebena i Grumer nestade iza njega.

Opatija više nije bila daleko. Prednji deo je bio širine dva fudbalska igrališta, i naglo se izdizao iz obronka Utiče, sa zidovima podignutim na temeljima od zidanog kamena. Blistave natrijumske sijalice, skrivene u šumovitom podnožju građevine, obasjavale su obojeni kamen. Nizovi visokih pregrađenih prozora sijali su na tri sprata iznad njih.

Ispred njih se uzdizala obasjana kapija, okružena građevinama sa svih

strana. Dve kule stajale su pored glavnog prolaza. Iza njih se nalazilo poluosvetljeno prednje dvorište. Pedeset metara dalje, Grumer uđe kroz otvorenu kapiju. Pola su brinula blistava svetla oko ulaza. Golubovi su gugutali negde izvan domašaja svetlosti. Na vidiku nije bilo nikoga drugog.

On povede Rejčel napred i pogleda kipove apostola Petra i Pavla na potammelim kamenim postoljima. Na obe strane, sveci i anđeli smenjivali su se sa ribama i sirenama. Središte kapije bilo je ukrašeno grbom, dva zlatna ključa na modroplavoj podlozi. Nad zabatom krova dizao se ogroman krst, a pod svetlošću reflektora se jasno video natpis. *ABSIT GLORIARI NISI IN CRUCE.*

„Slava je samo u krstu”, promrmlja on.

„Molim?”

On pokaza naviše. „Krst. 'Slava je samo u krstu'. Iz Poslanice Galaćanima, 6:14.”

Prošli su kroz kapiju. Na tabli postavljenoj na otvorenom prostoru pisalo je VRATAROVO DVORIŠTE. Na svu sreću, dvorište je bilo neosvetljeno. Grumer je sada bio na njegovom daljem kraju, i žurio je uz široke kamene stepenike, ušavši u građevinu koja je izgledala kao crkva.

„Ne možemo da uđemo za njim”, reče Rejčel. „Koliko ljudi može da bude unutra u ovo vreme?”

„Slažem se. Hajde da pronađemo drugi put unutra.”

On pažljivo osmotri dvorište i okolne građevine. Sa svih strana su se uzdizale trospratnice, sa baroknim fasadama ukrašenim rimskim lukovima, simsovima složene izrade i kipovima koji su dodavali potrebni religiozni ton ukupnom izgledu. Većina prozora su bili mračni. Senke su poigravale iza navučenih zavesa, na onih nekoliko prozora koji su bili osvetljeni.

Crkva u koju je Grumer ušao uzdizala se na suprotnom kraju mračnog dvorišta, a njene simetrične kule bliznakinje stajale su na bokovima blistavo osvetljene osmougaone kupole. To je izgledalo kao produžetak najudaljenije građevine, koja je zapravo bila prednja strana opatije, dok je pročelje bilo okrenuto prema Stodu i reci, i nadnosilo se iznad najviše tačke na grebenu.

On pokaza ka daljem kraju dvorišta, iza crkve, ka dvostrukim vratima od hrastovine. „Možda se ovuda ulazi sa druge strane.”

Požurili su preko popločanog dvorišta, pored grupica drveća i ukrasnog grmlja. Hladan vetar je lagano duvao, izazivajući jezu. On se uhvati za kvaku. Vrata se otvoriše. Gurnuo je teška vrata unutra polako, da ne zaškripe

preglasno. Pred njima se pružao prolaz sličan nekoj uličici, na čijem kraju su se žarko sjajile četiri zidne svetiljke. Udoše unutra. Na pola puta niz prolaz bile su stepenice sa drvenim rukohvatima. Ulja na platnu sa prikazima kraljeva i careva bila su postavljena sa obe strane prolaza. Iza stepeništa, dalje niz memljivi prolaz, nalazila su se još jedna zatvorena vrata.

„Crkva je na ovom nivou. Ta vrata bi trebalo da vode u nju”, šapnu on.

Brava se otvori na prvi pokušaj. On polako otvori vrata, vukući ih prema sebi. Topao vazduh nahrupi u hladni hodnik. Teška baršunasta zavesa prostirala se na obe strane, presecajući uski prolaz. Svetlost je prodirala kroz ravnomerno postavljene proreze u zavesi i ispod nje. On rukom dade znak za tišinu i povede Rejčel u crkvu.

Kroz jedan od proreza u zavesi je osmotrio unutrašnjost. Raštrkani izvori narandžaste svetlosti obasjavali su ogromnu navu. Dramatična arhitektura, freske na plafonu i raskošno obojeni zidovi spajali su se u vizuelnu simfoniju, skoro ostavljajući čoveka bez daha svojom dubinom i oblikom. Nažlebljeni mermerni stubovi podizali su se ka lučnom svodu, svaki ukrašen složenom pozlatom ispod niza kipova.

On skrenu pogled udesno.

Pozlaćena kruna uokvirivala je središte preterano velikog visokog oltara. Na ogromnoj ploči usađenoj na nju pisalo je *NON CORONABITUR, NISI LEGITIME CERTAVERIT. Bez pravične borbe nema pobede*, prevede on u sebi. Ponovo Biblija. Poslanica Timoteju, 2:5.

Dvoje ljudi je stajalo na levoj strani Grumer i plavuša koju je jutros video. On se osvrnu preko ramena i poče da se obraća Rejčel bešumno usnama oblikujući reči. „Ona je ovde. Grumer ponovo razgovara sa njom.”

„Možeš li da ih čuješ?”, šapnu mu Rejčel na uho.

On odmahnu glavom, pa pokaza nalevo. Uski prolaz ispred njih vodio je bliže mestu gde su ono drugo dvoje stajali, a baršunasta zavesa, koja se spuštala skoro do poda, bila je dovoljna da ih zakloni od pogleda. Na daljem kraju su bile male drvene stepenice kojima se najverovatnije silazilo do crkvenog hora. On zaključa da su prolaz zastrt zavesom najverovatnije koristili sveštenici koji su služili misu. Na prstima krenuše napred. Novi prorez u zavesi omogućio mu je da pogleda napolje. Oprezno je provirio, stojeći potpuno ukočeno iza zavese. Grumer i žena su stajali blizu prednjeg oltara za narod. Čitao je o ovom dodatku koji je pravljen u mnogim evropskim crkvama. Katolici iz baroka i srednjeg veka sedeli su daleko od visokog

oltara, samo pasivno doživljavajući blizinu Boga. Savremeni vernici, zahvaljujući liturgijskim reformama, zahtevali su aktivnije učešće u bogoslužju. Tako da su narodni oltari dodati drevnim crkvama, a orahovina od koje su bili napravljeni podijum i oltar bila je ista kao ona od koje su bile napravljene, sada prazne, klupe u zadnjem delu crkve.

On i Rejčel su sada bili na samo dvadeset metara od Grumera i žene, čiji je šapat bilo teško čuti u tihoj praznini prostorije.

* * *

Suzana pogleda Alfreda Grumera, koji je zauzeo iznenađujuće grub stav prema njoj.

„Šta se danas dogodilo na mestu iskopavanja?“, upita Grumer na engleskom.

„Jedan od mojih kolega se pojavio tamo i postao nestrpljiv.“

„Privlačite mnogo pažnje na razvoj događaja.“

Nije joj se dopadao Nemčev ton. „Nisam ja tako odlučila. Ja moram da se nosim sa situacijom, kakva god ona bila.“

„Imate li moj novac?“

„Imate li vi moje informacije?“

„Her Katler je na nalazištu pronašao novčanik. Iz 1951. godine. U odaju je provaljeno posle rata. Zar to nije ono što ste hteli da znate?“

„Gde je taj novčanik?“

„Nisam mogao da dođem do njega. Možda ću sutra moći.“

„A Borjina pisma?“

„Nema načina da ih nabavim. Posle onoga što se dogodilo danas po podne, svi su napeti.“

„Dva neuspeha a vi hoćete pet miliona evra?“

„Hteli ste informacije o nalazištu i vremenu ulaska u njega. To sam vam obezbedio. Takođe sam uklonio tragove u pesku.“

„To je bila vaša sopstvena zamisao. Način da povećate cenu svojih usluga. U stvarnosti, ja nemam dokaz ni za šta od onoga što ste rekli.“

„Hajde da razgovaramo realno, Margareta. A ta realnost je Ćilibarska soba, zar ne?“

Ona ništa ne reče.

„Tri nemačka teška kamiona, prazna. Zapečaćena podzemna odaja. Pet

tela, sva ustreljena u glavu. Datumi od 1951. do 1955. To je odaja gde je Hitler sakrio Čilibarsku sobu, a neko ju je opljačkao. Rekao bih da je taj neko bio vaš poslodavac. Inače, čemu sve te brige.”

„Nagađanja, her doktore”

„Niste ni trepnuli kada sam tražio pet miliona evra.” U Grumerovom tonu je bilo podmuklosti koja joj se sve manje dopadala.

„Ima li još nešto?”, upitala je.

„Ako se dobro sećam, tokom šezdesetih godina se svuda pričalo da je Jozef Loring bio nacistički kolaboracionista. Ali posle rata, uspeo je da se dobro poveže sa čehoslovačkim komunistima. Zapravo je to bio sjajan trik. Njegove fabrike i livnice su, pretpostavljam, bile jak podsticaj za sklapanje trajnog prijateljstva. Pričalo se, čini mi se, da je Loring pronašao Hitlerovo skrovište na kome je pohranio Čilibarsku sobu. Meštani iz ove oblasti kleli su se da je Loring nekoliko puta dolazio sa ekipama radnika i potajno iskopavao u rudnicima, pre nego što je vlada preuzela kontrolu nad njima. U jednom je, rekao bih, pronašao čilibarske ploče i firentinske mozaike. Da li je to bila ova naša odaja, Margareta?”

„Her doktore, ja niti priznajem niti poričem to što vi govorite, iako u tim istorijskim lekcijama ima izvesne privlačnosti. Šta je sa Vejlandom Makojem? Da li je ovaj sadašnji poduhvat završen?”

„On namerava da iskopa drugi otvor, ali neće biti ničega da se pronade. To je nešto što ste već znali, zar ne? Rekao bih da je iskopavanje završeno. Dakle, da li ste doneli dogovorenu naknadu?”

Bila je umorna od Grumera. Loring je bio u pravu. On je bio pohlepno kopile. Još jedna nesigurna tačka. Kojoj je smesta trebalo posvetiti pažnju.

„Imam vaš novac, her Grumeru.”

Gurnula je ruku u džep jakne i sklopila je oko izrezbarene drške *zauera*, na čijoj kratkoj cevi je već bio postavljen prigušivač. Nešto iznenada prelete preko njenog levog ramena i zari se u Grumerove grudi. Nemač prodahtha, izvi se unazad i zatim se sruči na pod. U slaboj svetlosti s oltara odmah je primetila dršku od zelenog žada sa ametistom usađenim u balčak.

Kristijan Knol iskoči iz hora na kamenu pod nave, s pištoljem u ruci. Ona izvuče svoje oružje i baci se iza podijuma, nadajući se da je izrađen od punog orahovog drveta a ne lamperije.

Usudila se da nakratko proviri.

Knol ispali prigušen hitac, a metak se odbi od podijuma, na nekoliko

centimetara od njenog lica. Ona se baci unazad i sklopča ispod podijuma.

„Ono u rudniku je bilo vrlo inventivno, Suzana”, reče Knol.

Srce joj je tuklo velikom brzinom. „Samo sam radila svoj posao, Kristijane.”

„Zašto je bilo neophodno ubiti Čapajeva?”

„Žao mi je, prijatelju, ne mogu da se upuštam u objašnjavanje.”

„To je šteta. Nadao sam se da ću saznati koji su ti bili motivi pre nego što te ubijem.”

„Još nisam mrtva.”

Čula je kako se Knol zakikota. Mučan smeh koji je odjeknuo u tišini. „Ovog puta sam naoružan”, reče Knol. „Zapravo, oružjem koje mi je poklonio her Loring. Vrlo preciznim oružjem.”

CZ-75B. Okvir sa petnaest metaka. A Knol je ispalio samo jedan. Četrnaest šansi da je ubije. Prokleta previše.

„Ovde nema svetiljki da pucaš u njih, Suzana. Zapravo, nemaš kuda da odeš.”

Osetivši mučninu od straha, shvatila je da je on u pravu.

* * *

Pol je čuo samo isprekidane odlomke razgovora. Očigledno su se njegove početne sumnje u vezi sa Grumerom pokazale kao tačne. Doktor je sasvim izvesno pokušavao da sedi na dve stolice i upravo je otkrio kakva se cena ponekad plaća za obmanu.

Užasno je gledao kako Grumer umire a dvoje sukobljenih ljudi počinje obračun, dok su prigušeni hici odjekivali kroz crkvu kao šušketanje jastuka. Rejčel je stajala iza njega, gledajući preko njegovog ramena. Stajali su ukočeno, nijedno se nije pomeralo iz straha da ne otkriju svoje prisustvo. Znao je da moraju da se izvuku iz crkve, ali njihov izlazak je morao da bude potpuno nečujan. Za razliku od dvoje ljudi u navi, oni su bili nenaoružani.

„To je Knol”, šapnu mu Rejčel na uho.

To je i sam shvatio. A žena je definitivno bila Džo Majers, ili Suzana, kako ju je Knol nazvao. Odmah je prepoznao njen glas. Nije bilo sumnje da je ona ubila Čapajeva, pošto to nije poricala kada je Knol upitao u vezi sa tim. Rejčel se čvrsto priba uz njega. Drhtala je. On pruži ruku iza sebe i stegnu njenu nogu, pribijajući je još tešnje uz sebe, pokušavajući da je umiri, ali i

njegova ruka je drhtala.

* * *

Knol se pognu i zađe u drugi red klupa. Dopadala mu se ova situacija. Iako njegova protivnica nije poznavala strukturu crkve, Dancerovoj je bilo jasno da nema kuda da ode a da ne on ne dobije bar nekoliko sekundi da puca.

„Reci mi nešto, Suzana, čemu eksplozija u rudniku? Nikada ranije nismo prešli tu liniju.”

„Šta sam uradila, omela te da se na svoj način pobrineš za Katlerovu? Ti bi je verovatno jebao, zatim ubio, je li tako?”

„Obe te stvari su mi pale na pamet. Zapravo, upravo sam se spremao da uradim to prvo kada si se ti tako nepristojno umešala.”

„Izvini, Kristijane. Zapravo, Katlerova bi trebalo da mi zahvali. Videla sam da je preživela eksploziju. Ne verujem da bi imala toliko sreće sa tvojim nožem. Bilo bi otprilike kao i sa ovim Grumerom ovde, zar ne?”

„Kao što ti reče, Suzana, samo radim svoj posao.”

„Slušaj, Kristijane, možda ne moramo da idemo sa ovim do kraja. Kako bi bilo da sklopimo primirje? Možemo da se vratimo u tvoj hotel i kroz znoj izbacimo svoje frustracije. Šta misliš o tome?”

Primamljivo. Ali ovo je bila ozbiljna stvar, a Dancerova je samo kupovala vreme.

„Hajde, Kristijane, garantujem da će biti bolje nego sa onom razmaženom kučkom Monikom. Ranije se nikada nisi žalio.”

„Pre nego što razmislim o tome, hoću neke odgovore.”

„Pokušaću da ti ih dam.”

„Šta je to toliko važno u vezi sa tom sobom?”

„Ne mogu da govorim o tome. Takva su pravila, znaš.”

„Kamioni su prazni. Tamo nema ničega. Čemu sve to interesovanje?”

„Isti odgovor.”

„Službenik u arhivu u Sankt Peterburgu je na vašem platnom spisku, zar ne?”

„Naravno.”

„Sve vreme si znala da ću otići u Džordžiju?”

„Mislila sam da sam dobro postupila što sam ti se sklanjala s puta. Očigledno nisam.”

„Da li si bila u Borjinoj kući?”

„Naravno.”

„Da nisam zavrnuo šiju tom starcu, ti bi to uradila?”

„Predobro me poznaješ.”

* * *

Pol je stajao naslonjen na zavesu kada je čuo kako Knol priznaje da je ubio Karola Borju. Rejčel zadahta i zakorači unazad, gurnuvši njega napred, od čega se baršun zanjihla. Shvatio je šta je uradio, ali zvuk koji je ona ispustila bio bi i više nego dovoljan da privuče pažnju oboje naoružanih ljudi u navi crkve. U deliću sekunde, on gurnu Rejčel na pod, obrćući se u letu dok je i sam padao, i primivši najveći deo udarca na desno rame.

* * *

Knol je čuo uzdah i video kako se zavesa pomera. Ispalio je tri hica u nju, u visini grudi.

* * *

Suzana je videla da se zavesa pomera, ali nju je interesovalo samo kako da se izvuče iz crkve. Iskoristila je trenutak dok je Knol pucao u zavesu da uputi jedan hitac u njegovom pravcu. Metak se zari u jednu klupu. Videla je kako se Knol bacio da se zakloni, i tada se sakrila u senke ispod visokog oltara, pa se bacila napred u mračni lučni prolaz.

* * *

„Idemo”, tiho izusti Pol. Povukao je Rejčel i uspravio je na noge, pa oboje potrčase ka vratima. Meci su probili zavesu i pogodili kameni zid. Nadao se da će Knol i žena biti previše zauzeti jedno drugim da bi se gnjavili sa njima. Ili će se možda udružiti protiv nekoga koga bi mogli da procene kao zajedničkog neprijatelja. Nije nameravao da se zadržava tu i sazna šta će njih dvoje odlučiti.

Stigli su do vrata.

Rame mu je pulsiralo od bola, ali adrenalin koji mu je kolao venama

delovao je kao anestetik. Napolju u hodniku, iza crkve, on reče: „Ne možemo da se vratimo u dvorište bićemo kao glineni golubovi”

Okrenuo se ka stepeništu koje je vodilo naviše.

„Hajde”, reče.

* * *

Knol je video kako se Dancerova baca u mračni prolaz, ali stubovi, podijum i oltar ometali su ga da jasno nacilja, a nisu mu pomagale ni duboke senke. U tom trenutku, ipak, bio je više zainteresovan za to ko je iza zavesa. I sam je ušao u crkvu tim putem, popevši se uz drveno stepenište na kraju hodnika do hora.

Oprezno je prišao zavesi i zavirio iza nje, s pištoljem na gotovs.

Tamo nije bilo nikoga.

Čuo je kako se vrata otvaraju, pa zatvaraju. Brzo je prišao Grumerovom lešu i izvukao nož. Očistio je sečivo i uvukao nož u rukav.

Zatim je razmakao zavesu i krenuo u poteru.

* * *

Pol je išao prvi uz stepenice, tek uzgred pogledujući masivna sablasna obličja kraljeva i careva postavljenih duž njih. Rejčel je žurila za njim.

„To kopile je ubilo tatu”, šapnula je.

„Znam, Rejčel. Ali sada smo u nekoj vrsti klopke”

Skrenuo je na odmorištu i skoro istrčao uz poslednji niz stepenika. Na vrhu ih je čekao još jedan mračni prolaz. Čuo je kako se vrata otvaraju iza njih. Stao je kao ukopan, zaustavljajući i Rejčel, prekrivajući joj usta svojom rukom. Koraci su dolazili odozdo. Spori. Postojani. U njihovom pravcu. Dao joj je znak da bude tiha i na vrhovima prstiju su krenuli nalevo jedinim putem kojim su mogli prema zatvorenim vratima na drugom kraju.

On pritisnu kvaku.

Vrata su se otvorila.

Polako je gurnuo vrata ka unutra i oni se provukoše kroz njih.

* * *

Suzana je stajala u mračnoj kabini iza visokog oltara, u kojoj je slatki miris

tanjana iz dva kandila kraj zida bio veoma jak. Sveštenečke odore jarkih boja visile su u dva niza sa metalnih vešalica. Morala je da završi ono što je Knol započeo. Kučkin sin ju je očigledno nadigrao. Brinulo ju je pitanje kako ju je pronašao. Bila je oprezna kada je izlazila iz hotela, stalno se osvrkala na putu do opatije. Niko je nije pratio, u to je bila sigurna. Ne. Knol je bio u crkvi i čekao. Ali kako? Grumer? Moguće. Brinulo ju je što je Knol nekako toliko dobro znao šta je ona radila. Pitala se zašto je nije žestoko gonio kada je umakla iz rudnika, a razočaranje koje je pokazao dok je odlazila nije bilo ni blizu onoliko zadovoljavajuće koliko je očekivala.

Pogledala je nazad kroz lučni prolaz.

On je i dalje bio u crkvi i morala je da ga pronađe i reši ovaj problem. Loring bi to želeo. Nema više nesigurnih tačaka. Uopšte. Provirila je napolje i gledala kako Knol nestaje iza zavese.

Vrata se otvoriše, pa zatvoriše.

Čula je korake koji se penju uz stepenice.

Sa *zauerom* u ruci, oprezno je krenula prema izvoru zvuka.

* * *

Knol je čuo slabe korake iznad sebe. Ko god to bio, otišao je uz stepenice. Krenuo je istim putem, s pištoljem u ruci.

* * *

Pol i Rejčel su stajali unutar prostrane odaje, u kojoj se nalazila tabla sa natpisom na nemačkom: *MARMORHALLE*, i natpisom ispod njega na engleskom: *MERMERNA SALA*. Mermerni stubovi, ravnomerno raspoređeni duž četiri zida, dizali su se bar dvanaest metara u visinu, svaki ukrašen zlatnim listom, okruženi svetlom sivom i nežnom bojom breškve. Veličanstvene zidne slike kočija, lavova i Herkula ukrašavale su plafon. Čitava soba bila je prekrivena trodimenzionalnom zidnom slikom, stvarajući iluziju dubine na zidovima. Motiv je mogao da bude interesantan da nije bilo činjenice da neko s pištoljem verovatno dolazi za njima.

On je krenuo prvi i nesigurno su koračali preko popločanog poda, prešavši iznad mesingane rešetke u njemu, kroz koju se topao vazduh dizao u salu. Koliko je mogao da vidi, bio je to jedini preostali put napolje.

Vrata kroz koja su i oni ušli odjednom zaškripaše.

Pol istog trenutka otvori vrata ispred sebe i oni izađoše na terasu zaobljenog oblika. Iza debele kamene ograde, tmina se prostirala do širokog toka Stoda dole ispod njih. Nebeska kupola iznad njih bila je gusto istačkana zvezdama. Iza njih, dobro osvetljena ćilibarska i bela fasada opatije oštro se isticala u noći. Kameni lavovi i zmajevi zurili su naniže, kao da čuvaju stražu. Duvao je hladan vetar. Terasa široka dovoljno da primi deset ljudi imala je oblik potkovice na čijoj su se suprotnoj strani nalazila još jedna vrata.

On povede Rejčel ka njima.

Bila su zaključana.

Iza njih, vrata kroz koja su upravo izašli počеше da se otvaraju. On se brzo osvrnu oko sebe i vide da nemaju kuda. Iza ograde ih je čekao samo pad od nekoliko stotina metara do reke.

Rejčel je izgleda i sama osetila u kakvoj su klopci i pogledala ga je, sa strahom u očima, sigurno misleći isto što i on.

Da li ćemo ovde umreti?

ČETRDESET ŠEST

Knol otvori vrata i vide da vode na otvorenu terasu. Stao je mirno. Dancerova je i dalje vrebala negde iza njega. Ali možda je pobjegla iz opatije. Nije važno. Čim ustanovi ko je još bio u crkvi, krenuće pravo u njen hotel. Ako je ne pronađe tamo, pronaći će je negde drugde. Ovog puta mu neće umaći.

Provirio je iza ivice debelih vrata od hrastovine i osmotrio terasu. Na njoj nije bilo nikoga. Izašao je napolje i zatvorio vrata, a zatim prešao široki lučni prostor. Na pola puta, brzo je pogledao preko ivice. Na levoj strani sijao je Stod, reka je bila ispred, duboko ispod. Stigao je do drugih vrata i ustanovio da su zaključana.

Iznenada, vrata iz Mermerne sale, na drugom kraju luka terase, širom se otvoriše i Dancerova istrča na mračni noćni vazduh. On se baci iza kamene ograde sa gusto postavljenim stubovima.

Dva prigušena hica poleteše ka njemu.

Meci promašiše.

On uzvratu vatru.

Dancerova uputi još jedan metak ka njemu. Odlomljeni komadići kamena su ga na trenutak zaslepili. On otpuza prema bližim vratima. Gvozdena brava bila je prekrivena rđom. Ispali dva metka u nju i jezičak popusti.

Otvorio je vrata naglim trzajem i brzo upuzao unutra.

* * *

Suzana je zaključila da je bilo dosta. Videla je vrata na drugoj strani potkovičaste terase. Niko nije ušao, tako da je Knol sigurno upuzao unutra. Zatvoreni prostori su je sputavali, a Knol je bio previše opasan da nastavi da ga otvoreno progoni. Sada je znala da je on na gornjim spratovima opatije, tako da bi pametan potez bio da se vrati istim putem i krene dole ka gradu pre nego što on bude imao priliku da pronađe put napolje. Morala je da ode iz Nemačke, najbolje nazad u zamak Lukov, u sigurnost kod Ernsta Loringa. Njen posao ovde bio je završen. Grumer je bio mrtav i, kao i u slučaju Karola Borje, Knol joj je uštedeo trud. Mesto iskopavanja je naizgled bilo osigurano. Zato je ono što je sada radila izgledalo glupo.

Okrenula se i potrčala nazad kroz Mermernu salu.

* * *

Rejčel se držala za hladni kameni stub. Pol je visio pored nje, očajnički stežući svoj stub. Njena ideja je bila da preskoče ogradu i vise sa nje, baš kada je neko izašao kroz vrata. Ispod sebe, videla je svoje čizme kako lebde u tami. Jak vetar im je njihao tela. Njen stisak je svakog sekunda postajao sve slabiji.

Užasno su slušali kako se meci odbijaju od terase, napolje u hladnu noć, nadajući se da onaj ko ih je pratio neće proviriti preko ograde. Pol je uspeo da vidi kad su bliža vrata pogođena mecima i kada je neko upuzao kroz njih. „Knol”, bezglasno je oblikova reč usnama. Ali već čitav minut je vladala tišina. Ništa se nije čulo.

Rejčel su ruke pakleno bolele. „Ne mogu još dugo da izdržim”, šapnula je.

Pol se usudi da još jednom pogleda. „Nema nikoga. Penji se.” Izmahnuo je desnom nogom, zatim se podigao i prešao ogradu. Pružio je ruku i pomogao joj da se popne. Kad su osetili čvrst oslonac ispod nogu, oboje su se naslonili na hladni kamen i zagledali u reku ispod njih.

„Ne mogu da verujem šta smo uradili”, rekla je ona.

„Mora da sam prokleta poludeo kad sam se upetljao u sve ovo.”

„Koliko se sećam, ti si bio taj koji me je dovukao ovamo gore.”

„Ne podsećaj me na to.”

Pol polako otvori napola zatvorena vrata a ona krenu za njim unutra. Prostorija je bila elegantno uređena biblioteka, od poda do plafona popunjena policama za knjige, izrađenim od sjajne orahovine i ukrašenim u baroknom stilu. Prošli su kroz kapiju od kovanog gvožđa i brzo prešli preko glatkog parketa. Na obe strane prostorije stajao je po jedan ogromni drveni globus, postavljen u nišu u zidu, između drvenih polica. Topli vazduh mirisao je na staru kožu. Zrak žute svetlosti dopirao je od vrata na drugom kraju prostorije, gde se video početak drugih stepenica.

Pol pokaza napred. „Onuda.”

„Knol je ušao ovamo”, podseti ga ona.

„Znam. Ali on mora da je otišao posle one pucnjave.”

Ona krenu za Polom napolje iz biblioteke i niz stepenice. Mračni hodnik na njihovom dnu odmah je skretao nadesno. Nadala se da negde postoje vrata koja vode nazad u unutrašnje dvorište. Videla je kako Pol skreće na dnu stepeništa, a zatim crnu senku kako iskače iz tame i Polovo telo kako pada na

pod.

Ruka u rukavici obmota se oko njenog vrata.

Neko ju je podigao sa poslednjeg stepenika i tresnuo je uza zid. Vid joj se pomutio, zatim se ponovo vratio, i sada je zurila pravo u divlje oči Kristijana Knola, dok joj se oštrica noža zarivala u podbradak.

„To je tvoj bivši muž?” Izgovorio je reči grlenim šapatom, dah mu je bio topao. „Došao je da te spase?”

Uspela je da skrene pogled na Pola, opruženog na kamenom podu. Nije se pomerio. Ponovo je pogledala Knola.

„Možda će ti biti teško da poveruješ u to, ali nemam pritužbi na tebe, frau Katler. Svakako bi najpraktičnije bilo ubiti te, ali ne obavezno i najpametnije. Prvo je umro tvoj otac, a onda i ti. I to tako brzo jedno za drugim. Ne. Koliko god možda želeo da se rešim glavobolje, ne mogu da te ubijem. Zato, molim te, idi kući.”

„Ti si ubio... mog oca.”

„Tvoj otac je shvatao rizike koje je prihvatao u životu. Čak ih je naizgled i cenio. Trebalo je da poslušаш savet koji ti je dao. Ja sam potpuno upoznat sa pričom o Fajetonu. Fascinantna priča o impulsivnom ponašanju. I bespomoćnosti starije generacije u pokušaju da poduču mlade. Šta je bog sunca rekao Fajetonu? 'Pogledaj me u lice i, ako možeš, pogledaj u moje srce, i videćeš očinsku bojazan i ljubav.' Poslušaj upozorenje, frau Katler. Lako mogu da se predomislim. Da li bi htela da tvoja draga dečica plaču ćilibarske suze ako te ubije udar groma?”

Odjednom joj se pred očima pojavio njen otac kako leži u mrtvačkom sanduku. Sahranila ga je u njegovom sakou od tvida, istom onom koji je nosio na sudu na dan kada je promenio ime. Nikada nije verovala da je jednostavno pao niz stepenice. Sada je njegov ubica bio ovde, tesno prislonjen uz nju. Pomerila se i pokušala da udari Knola kolenom u prepone, ali ruka oko njenog vrata je stegnula jače, i vrh noža probi njenu kožu.

Zadahtala je i duboko udahnula.

„Samo polako, frau Katler. Nećemo tako.”

Knol skloni desnu ruku sa njenog grla, ali zadrža sečivo čvrsto pritisnuto na njenu kožu. Pustio je da mu ruka klizne niz celo njeno telo do prepona i čvrsto joj stegnuo međunožje rukom. „Mogu da primetim da me smatraš zanimljivim” Ruka mu krenu naviše i protrlja joj grudi preko džempera. „Šteta što nemam više vremena” Iznenada joj čvrsto stegnu i uvrnu dojku.

Ukočila se od bola.

„Poslušaj moj savet, frau Katler. Idi kući. Srećno proživi život. Odgajaj decu.” Glavom je pokazao ka Polu. „Ugađaj svom bivšem mužu i zaboravi sve u vezi sa ovim. Ovo te se ne tiče.”

Uspela je da i pored bola ponovo kaže: „Ti si... mi ubio... oca.”

Njegova desna ruka pusti njenu dojku i stegnu je za vrat. „Sledeći put kad se sretremo, prerezaću ti grlo. Razumeš li?”

Ona ništa ne reče. Vrh noža joj se dublje zari u kožu. Htela je da vrisne ali nije mogla.

„Razumeš li?”, polako upita Knol.

„Da”, bezglasno izusti ona.

On povuče nož. Krv je curila iz rane na njenom vratu. Stajala je ukočeno pored zida. Brinula se za Pola. I dalje se nije pomerao.

„Uradi kao što sam ti rekao, frau Katler.”

On se okrenu da ode.

Ona se baci na njega.

Knolova desna ruka se izvi naviše i drška noža je zakači tačno ispod desne slepoočnice. Blesnulo joj je pred očima. Hodnik poče da se okreće oko nje. U grlu joj se nakupila pljuvačka. Videla je Brenta i Marlu kako trče prema njoj, raširenih ruku; usta su im se pomerila ali su reči bile nečujne i tama ih je progutala.

DEO ČETVRTI

ČETRDESET SEDAM

23.50

Suzana je trčala niz nagib nazad prema Stodu. Usput je prošla pored tri kasna noćna šetača na koje uopšte nije obratila pažnju. U tom trenutku je zanimalo samo da se vrati do Geblera, uzme svoje stvari i nestane. Bila joj je potrebna bezbednost češke granice i zamka Lukov, bar dok Loring i Felner ne razreše ovaj problem, deo po deo.

Knolova iznenadna pojava ponovo ju je zatekla nespremnu. Kopile je bilo odlučno, to je morala da mu prizna. Odlučila je da ga ne potceni po treći put. Ako je Knol bio u Stodu, ona je morala da izađe iz zemlje.

Stigla je do ulice i požurila ka hotelu.

Hvala bogu pa se spakovala. Sve je bilo spremno za polazak, a njen plan je sve vreme bio da krene nakon što se pobrine za Alfreda Grumera. Put je osvetljavalo manje uličnih svetiljki nego ranije, ali ulaz u *Gebler* bio je dobro osvetljen. Ušla je u hol. Noćni portir za recepcijom kuckao je po tastaturi i uopšte nije podigao pogled. Kada se popela na sprat, prebacila je putnu torbu preko ramena i bacila nekoliko evra na krevet, više nego dovoljno da pokrije njen račun. Nije bilo vremena za formalno odjavljivanje iz hotela.

Zastala je na trenutak i povratila dah. Možda Knol nije znao gde je odsela. Stod je bio veliko mesto sa dosta ugostiteljskih objekata. Ne, zaključila je. Znao je, i verovatno baš sada ide ovamo. U mislima se vratila na terasu u opatiji. Knol je jurio onog ko je bio u crkvi. A taj neko drugi bi verovatno trebalo da je brine. Ali nije ona zarila nož Grumeru u grudi. Šta god je taj neko video bilo je više Knolov problem nego njen.

U putnoj torbi je pronašla pun okvir za *zauer* i gurnula ga je na mesto. Zatim je stavila pištolj u džep. U prizemlju je brzo prošla kroz hol i izašla na prednja vrata. Pogledala je desno, pa levo. Knol je bio stotinu metara udaljen i išao je pravo ka njoj. Kada ju je primetio, počeo je da trči. Ona jurnu napred i skrenu iza ugla. Nastavila je da trči i brzo skrenula iza još dva ugla. Možda je mogla da se oslobodi Knola u lavirintu starinskih građevina koje su sve izgledale slično.

Zastala je. Počinjala je teško da diše.

Iza nje su odjekivali koraci.

Približavali su se.
U njenom pravcu.

* * *

Knolov dah je isparavao u suvi vazduh. Skoro savršeno je isplanirao vreme. Još koji trenutak i uhvatio bi kučku.

Skrenuo je iza ugla i stao.

Potpuna tišina.

Zanimljivo.

Stegnuo je CZ u ruci i oprezno zakoračio napred. Juče je na mapi kupljenoj u turističkom birou proučio plan starog dela grada. Blokovi zgrada bili su ispresecani uskim popločanim ulicama i još užim poprečnim prolazima. Strmi krovovi, prozori u krovnim kosinama i lukovi ukrašeni mitskim stvorenjima nadvijali su se nad ulicom sa svih strana. Bilo bi lako izgubiti se u toj masi istovetnih zdanja. Ali on je tačno znao gde je parkiran kao pesak sivi *porše* Dancerove. Pronašao ga je juče kada je bio u izviđanju, znajući da će ona sigurno negde u blizini držati prevozno sredstvo.

Zato je krenuo u tom pravcu, istom onom u kome su koraci u trku prvobitno i krenuli.

Zaustavio se u mestu.

I dalje je vladala potpuna tišina.

Nisu se više čuli đonovi koji su u daljini lupali po kamenim uličnim pločama.

Polako je krenuo napred i skrenuo iza ugla. Ulica ispred njega bila je prava, a jedino svetlo koje je probijalo tamu videlo sa ne njenom daljem kraju. Na pola puta se videla raskrsnica. Uličica koja je skretala udesno bila je duga tridesetak metara i završavala se ispred, kako je izgledalo, zadnje strane neke prodavnice. Mali crni kontejner stajao je blizu na desnoj strani, a parkirani *BMW* odmah preko puta na levoj. Bio je to više sokak nego ulica. Otišao je do njenog kraja i proverio kola. Bila su zaključana. Podigao je poklopac kontejnera. Bio je prazan, osim nešto starih novina i nekoliko kesa za smeće koje su smrdele na pokvarenu ribu. Isprobao je kvaku na vratima zgrade. Zaključano.

Vratio se nazad na glavnu ulicu, s pištoljem u ruci, i skrenuo desno.

* * *

Suzana je čekala čitavih pet minuta pre nego što je izašla ispod *BMW*-a. Uspela je da se uvuče zahvaljujući svom sitnom rastu. Ipak, za svaki slučaj, držala je pištolj kalibra 9 mm na gotovs. Ali Knol nije pogledao dole, naizgled se zadovoljivši time što su vrata automobila bila zaključana a uličica očigledno prazna.

Izvadila je svoju putnu torbu iz kontejnera gde ju je bila sakrila ispod nekih novina. Na kožnoj torbi se zadržao vonj ribe. Gurnula je *zauer* u džep i odlučila da krene drugom putanjom do svojih kola, a možda čak i ostavi prokletinju i ujutro iznajmi drugi auto. Uvek je mogla da se vrati kasnije i ponovo uzme *porše* nakon što ovo bude rešeno. Posao akvizitera bio je da radi ono što njegov (ili njen) poslodavac želi. Iako joj je Loring rekao da rešava stvari onako kako bude smatrala za shodno, situacija sa Knolom i rizik od privlačenja pažnje bili su sve gori. Uz to, ubistvo njenog protivnika pokazalo se daleko težim nego što je to na početku zamišljala.

Zastala je u uličici ispred raskrsnice i oslušnula još nekoliko sekundi.

Nisu se čuli nikakvi koraci.

Izjurila je iz uličice i, umesto da skrene desno kao što je uradio Knol, otišla je levo.

Iz mračnog ulaza izlete pesnica i pogodi je u čelo. Vrat joj se izvi nazad, pa ponovo ispravi. Bol ju je na trenutak paralisao, a oko vrata joj se obavila ruka. Podigao ju je a zatim bacio na vlažni kameni zid. Mučan osmeh razvuče se preko nordijskog lica Kristijana Knola.

„Koliko si me glupim smatrala?“, reče Knol, udaljen samo nekoliko centimetara od nje.

„Hajde, Kristijane. Zar ne možemo ovo nekako da rešimo? Mislila sam ono što sam rekla u opatiji. Hajde da se vratimo u tvoju sobu. Sećaš se Francuske? To je bilo zabavno.“

„Šta je toliko važno da si morala da me ubiješ?“ Stisak mu se pojača.

„Ako ti kažem, hoćeš li me pustiti?“

„Nisam raspoložen, Suzana. Imam naređenja da radim kako mi se sviđa, a verujem da znaš šta mi se sviđa.“

Kupi malo vremena, pomislila je. „Ko je još bio u crkvi?“

„Katlerovi. Izgleda da su i dalje zainteresovani za ovo. Da li bi htela da me prosvetliš u vezi sa tim?“

„Kako bih ja mogla da znam?“

„Verujem da znaš mnogo više nego što si voljna da kažeš.” On stegnu jače.

„U redu. U redu, Kristijane. U pitanju je Ćilibarska soba.”

„Šta s njom?”

„Ta soba je bila tamo gde ju je Hitler sakrio. Morala sam da budem sigurna, zbog toga sam došla ovamo.”

„Sigurna u šta?”

„Znaš šta Loringa interesuje. On traga za njom, baš kao i Felner. Naša prednost je bila samo u tome što smo imali informaciju koju vi niste.”

„Kakvu informaciju?”

„Znaš da ne mogu da kažem. Ovo nije pošteno.”

„A dići mene u vazduh je pošteno? Šta se dešava, Suzana? Ovo nije uobičajena potraga.”

„Nagodiću se sa tobom. Hajde da se vratimo u tvoju sobu. Razgovaraćemo kasnije. Obećavam.”

„Trenutno se ne osećam ispunjenim ljubavnim žarom.”

Ali reći su imale željeni efekat. Ruka oko njenog vrata popusti taman dovoljno da se ona odgurne od zida i dobro ga pogodi kolenom u međunožje.

Knol se sruči na zemlju, obuzet bolom.

Ona ga još jednom ritnu između nogu, zarivajući vršak svoje čizme u njegove skupljene šake. Njen protivnik pade na pločnik a ona pobeže.

* * *

Zaslepljujući bol razdirao je Knolove prepone. U očima su mu se nakupile suze. Kučka je to ponovo uradila. Brza kao mačka. Opustio se samo na sekund da podesi stisak. Ali dovoljno da ona udari.

Prokletstvo.

Podigao je pogled i video kako Dancerova nestaje niz ulicu. Prepone su ga pakleno bolele. Bilo mu je teško da diše, ali je verovatno ipak mogao da puca na nju. Posegnuo je za pištoljem u svom džepu, pa se zaustavio.

Nema potrebe.

Pobrinuće se za nju sutra.

ČETRDESET OSAM

SREDA, 21. MAJ, 1.30

Rejčel otvori oči. U glavi joj je tutnjalo. Stomak joj se prevrtao kao da pati od morske bolesti. Sa njenog džempera se osećao vonj povraćanja. Vilica ju je bolela. Blago je opipala krastu nastalu od sasušene krvi, a onda se setila oštrice noža zarivene na to mesto.

Nad njom se nadnosio čovek obučen u smeđu monašku mantiju. Lice mu je bilo staro i naborano, i posmatrao ju je pažljivo svojim bojažljivim vodnjikavim očima. Bila je naslonjena uza zid, u prolazu u kom ju je Knol napao.

„Šta se dogodilo?“, upitala je.

„Reci ti nama“, reče Vejland Makoj.

Ona pogleda iza monaha i pokuša da fokusira pogled. „Ne mogu da vas vidim, Makoj.“

Krupni čovek priđe bliže.

„Gde je Pol?“, upita ona.

„Ovde je, i dalje u nesvesti. Dobio je gadan udarac u glavu. Da li si ti dobro?“

„Da. Samo imam užasnu glavobolju.“

„Kladim se da je tako. Monasi su čuli nekakvu pucnjavu iz crkve. Pronašli su Grumera, a onda i vas dvoje. Vaši ključevi od soba odveli su ih do *Garnija* i ja sam požurio ovamo.“

„Potreban nam je lekar.“

„Monah je lekar. Kaže da ti je glava u redu. Nema lomova.“

„Šta je sa Grumerom?“ upita ona.

„Dodijava đavolu, verovatno.“

„Bili su to Knol i ona žena. Grumer je došao ovamo da se ponovo sastane sa njom i Knol ga je ubio.“

„Jebeno kopile je dobilo šta je zaslužilo. Postoji li neki razlog zašto me vas dvoje niste pozvali?“

Ona se protrlja po glavi. „Imate sreće što nismo.“

Pol zastanja koji metar dalje. Ona otpuza preko kamenog poda. Stomak je počeo da joj se umiruje. „Pole, jesi li dobro?“

Trljao je levu polovinu glave. „Šta se desilo?”

„Knol nas je sačekao.”

Ona priđe bliže i pogleda mu glavu.

„Kako si posekla bradu?” upita je Makoj.

„Nije važno.”

„Slušaj, časni sudijo, imam mrtvog Nemca tamo gore, a policija postavlja na hiljade pitanja. Vas dvoje ste pronađeni kako ležite opruženi, a ti mi kažeš da to nije važno. Šta se, jebote, dešava?”

„Moramo da pozovemo inspektora Panika”, reče joj Pol.

„Slažem se.”

„Izvinite. Hej? Sećate se mene?”, reče Makoj.

Monah dodade Rejčel mokru krpu. Ona njome protrlja Pola sa strane po glavi. Krpa se umrlja krvlju.

„Mislim da te je posekao”, reče ona.

Pol pruži ruku do njene brade. „Šta se desilo sa tim?”

Odlučila je da bude iskrena. „Upozorenje. Knol nam je rekao da idemo kući i držimo se podalje od ovoga.”

Makoj priđe bliže i sagnu se. „Da se držite podalje od čega?”

„Ne znam”, reče ona. „Zasigurno znamo samo da je žena ubila Čapajeva i da je Knol ubio mog oca.”

„Kako to znate?”

Ispričala mu je šta se desilo.

„Nisam mogao da čujem sve što su žena i Grumer govorili u crkvi”, rekao je Pol. „Samo deliće. Ali mislim da je jedno od njih Grumer, možda pomenulo Čilibarsku sobu.”

Makoj odmahnu glavom. „Nisam ni sanjao da će stvari otići ovako daleko. Kakvo sam to sranje napravio?”

Pol upita: „Kako to mislite, *napravio*?”

Makoj ništa ne reče.

„Odgovorite mu”, ubaci se Rejčel.

Ali Makoj nastavi da ćuti.

* * *

Makoj je stajao u podzemnoj odaji, uskovitlanih misli i pun iščekivanja, i gledao tri zarđala kamiona. Polako je skrenuo pogled prema prastarom zidu

od stene, tragajući za porukom. Stara fraza, *kad bi zidovi mogli da govore*, stalno mu se vrtela u mislima. Da li bi ovi zidovi mogli da mu kažu više nego što je već znao? Ili više nego što je već sumnjao? Da li bi mu oni objasnili zašto su Nemci dovezli tri vredna kamiona duboko u planinu i zatim minirali izlaz? I da li su uopšte Nemci zapečatili izlaz? Da li bi zidovi mogli da opišu kako se češki industrijalac probio u odaju pre mnogo godina, ukrao ono što se unutra nalazilo, a zatim minirao ulaz i tako ga zatvorio? Ili možda uopšte ništa nisu znali. Zidovi su bili tihi isto kao oni glasovi koji su godinama pokušavali da otkriju trag, samo da bi pronašli putanju koja vodi u smrt.

Iza njega su se čuli koraci koji su dolazili kroz otvor sa spoljašnje galerije. Drugi izlaz iz odaje i dalje je bio čvrsto zatvoren stenom i krhotinama kamena, a njegova ekipa je tek trebalo da započne iskopavanje. Neće početi sa radovima do sutra rano ujutro. Pogledao je na sat i video da je već skoro jedanaest. Okrenuo se i video Pola i Rejčel Katler kako izranjaju iz senki. „Nisam očekivao vas dvoje ovako rano. Kako su vam glave?”

„Želimo odgovore, Makoju, i to bez daljeg odlaganja”, reče Pol. „Svi smo u ovome, dopadalo nam se to ili ne. Prošle noći si se upitao šta si to uradio. Na šta si mislio?”

„Ne nameravate da poslušate Knolov savet i odete kući?”

„Da li bi trebalo?”, upita Rejčel.

„Reci ti meni, sudijo.”

„Prestani da odugovlačiš”, reče Pol. „Šta se dešava?”

„Dođite ovamo.” Povede ih kroz odaju do jednog od kostura utonulih u pesak. „Nije mnogo ostalo od onog što su ovi momci imali na sebi, ali po krpicama preostalim od uniformi izgleda da su one iz Drugog svetskog rata. Maskirna šara definitivno označava američke marince.” Sagnu se i pokaza. „Ova korica je za M4 bajonet, američke proizvodnje. Nisam siguran, ali futrola za pištolj je verovatno francuska. Nemci nisu nosili američku odeću ili francusku opremu. Međutim, posle rata, razne evropske vojne i paravojne jedinice nosile su američku vojnu odeću. Francuska Legija stranaca. Grčka Narodna armija. Holandska pešadija.” Pokazao je ka drugom kraju odaje. „Na jednom od kostura s one strane su čizme i pantalone bez džepova. Mađarski komunisti su se tako oblačili *posle* rata. Odeća. Prazni kamioni. I novčanik koji si ti pronašao ukazuju na nešto.”

„Ukazuju na šta?” upita Pol.

„Ova odaja je opljačkana.”

„Kako znate toliko o odeći koju su ovi ljudi nosili?“ upita Rejčel.

„Nasuprot tome što vi možda mislite, ja nisam neki tupavi seljak iz Severne Karoline. Vojna istorija je moja strast. Ona takođe predstavlja deo mojih priprema za ova iskopavanja. Znam da sam u pravu. Osećao sam to u ponedeljak. U ovu odaju je provaljeno *posle* rata. U to nema sumnje. Ovi jadnici su bili ili vojnici, bivši vojnici, ili radnici obučeni u odeću iz vojnih zaliha. Ubili su ih kada je posao završen.“

„Onda je sve što ste radili sa Grumerom bila gluma?“ upita Rejčel.

„Nije, jebiga. Želeo sam da ovo mesto bude puno umetničkih dela, ali posle prvog pregleda u ponedeljak, znao sam da smo našli mesto koje je već opljačkano. Samo, do sada nisam shvatao do koje mere je opljačkano.“

Pol pokaza na pesak. „Taj leš sa slovima.“ On se sagnu i ponovo ispisa *O, HCVL* pesku, ocrtavajući slova da izgledaju onako kako ih se sećao. „Slova su izgledala ovako.“

Makoj izvadi Grumerove fotografije iz džepa.

Pol zatim dodade još tri slova *C, R, N* popunjavajući prazninu, i promeni *C* u *G*. Sada su slova oblikovala reč. *LORING*.

„Kučkin sin“, reče Makoj, upoređujući fotografiju sa crtežom na pesku. „Mislim da si u pravu, Katleru.“

„Šta te je navelo da tako misliš?“ upita Rejčel Pola.

„Bilo je teško jasno videti. Moglo je to da bude nedovršeno *G*. U svakom slučaju, to ime se stalno pojavljuje. Čak ga je i tvoj otac pomenuo u jednom od pisama.“ Pol gurnu ruku u džep i izvadi presavijen papir. „Nedavno sam ga ponovo pročitao.“

Makoj je proučavao rukom pisan tekst. Negde na sredini, pogled mu privuče Loringovo ime:

Jansi je pozvao noć pre udesa. Uspeo je da pronađe starca kog si pominjao, čiji je brat radio na Loringovom imanju. Bio si upravu. Nikada nije trebalo da tražim od Jansija da se ponovo raspituje dok boravi u Italiji.

Makoj pogleda Pola u oči. „Ti veruješ da su tvoji roditelji bili meta te bombe?“

„Više ne znam šta da mislim.“ Pol pokaza ka pesku. „Grumer je prošle noći govorio o Loringu. Karol je govorio o njemu. Moj otac je možda govorio

o njemu. Možda je čak i ovaj čovek ovde dole u pesku govorio o njemu. Znam samo da je Knol ubio Rejčelinog oca i da je ona žena ubila Čapajeva.”

„Da vam pokažem nešto drugo”, reče Makoj. Poveo ih je do mape raširene ispod jedne od halogenih svetiljki. „Jutros sam obavio neka merenja kompasom. Drugo okno, ono zapečaćeno, vodi na severoistok.” On se sagnu i pokaza. „Ovo je mapa ovog područja iz 1943. Postojao je popločani put, paralelan sa podnožjem planine, koji je vodio na severoistok.”

Pol i Rejčel čučnuše pored mape.

„Kladio bih se da su ovi kamioni ovamo dovezeni kroz drugi, sada zapečaćen, ulaz, ovim putem. Bila im je potrebna čvrsta podloga. Bili su preteški za kretanje po blatu i pesku.”

„Vi verujete u ono što je Grumer rekao prošle večeri?”, upita Rejčel.

„Da se ovde nalazila Čilibarska soba? U to nema sumnje.”

„Kako možeš da budeš tako siguran?”, ubaci se Pol.

„Pretpostavljam da ovu odaju nisu zapečatili nacisti, nego neko ko ju je opljačkao posle rata. Nemci su hteli da ponovo uzmu čilibarske ploče nakon što su ih bili privremeno sakrili. Nije imalo smisla minirati ulaz. Ali taj koji je ovamo ušao pedesetih godina, to kopile, ne bi hteo da iko sazna šta je on pronašao. Zato je ubio svoje pomoćnike i zatrpao okno. Ovo naše otkriće je bilo srećna okolnost, zahvaljujući dubinskom radaru. Činjenica da smo uspeali da uđemo je još jedna srećna okolnost.”

Rejčel je izgleda razumela. „Uvek se isplati imati sreće.”

„Nemci i pljačkaš verovatno nisu čak ni znali da drugo okno prolazi toliko blizu pored odaje. Kao što si rekla, puka sreća za nas koji smo tražili vagone pune umetničkih dela.”

„Imali su železnicu koja je ulazila u ove planine?”, upita Pol.

„Baš tako. Tako su unosili i iznosili municiju odavde.”

Rejčel se uspravi i zagleda u kamione. „Onda bi ovo moglo da bude mesto za koje je tata govorio da će doći da ga pogleda?”

„Sasvim moguće”, odgovori Makoj.

„Da se vratimo na početno pitanje, Makoj. Na šta si mislio kada si se pitao šta si uradio?”, upita Pol.

Makoj se uspravi. „Ne znam da li vas dvoje imate blage veze i o čemu. Ali iz nekog razloga vam verujem. Hajdemo napolje do barake, ispričaću vam o čemu se radi.”

Pol primeti kasnojutarnje sunce kada je sinulo mutnom bojom kroz prljava prozorska stakla barake.

„Koliko znate o Hermanu Geringu?“, upita Makoj.

„Samo ono što sam video na *Histori* kanalu“, odgovori Pol.

Makoj se osmehnu. „On je bio drugi nacista po važnosti. Ali Hitler je najzad naredio da ga uhapsu u aprilu 1945. godine, zahvaljujući Martinu Bormanu. On je ubedio firera da Gering namerava da izvede državni udar i prigrabi vlast. Borman i Gering se nikada nisu slagali. Zato ga je Hitler označio kao izdajnika, oduzeo mu sve titule i uhapsio ga. Amerikanci su ga pronašli odmah posle završetka rata, kada su preuzeli kontrolu nad južnom Nemačkom.

„Dok je bio u zatvoru, čekajući suđenje za ratne zločine, Geringa su intenzivno ispitivali. Razgovori su na kraju sabrani u takozvane *Konsolidovane izveštaje sa isleđivanja*. Oni su godinama smatrani tajnim dokumentima.”

„Zašto?“, upita Rejčel. „Izgleda kao da bi pre bili istorijski nego tajni. Rat je bio završen.”

Makoj objasni da su postojala dva dobra razloga zašto su saveznici držali izveštaje u tajnosti. Prvi je bio ogromna navala zahteva za povrat umetničkih dela koji su stigli posle rata. Mnogi zahtevi su bih sporni i neistiniti. Nijedna vlada nije imala vremena ni novca da u potpunosti istraži i obradi na stotine hiljada zahteva. A *Konsolidovani izveštaji o isleđivanju* samo bi povećali broj tih zahteva. Drugi razlog je bio praktičnije prirode. Opšta pretpostavka je bila da se svako osim šačice korumpiranih ljudi plemenito protivio nacističkom teroru. Ali *Konsolidovani izveštaji* su otkrili kako su francuski, holandski i belgijski preprodavci umetničkih dela profitirali od okupatora, obezbeđujući predmete za projekat *Zonderau Jirag Linc*, Hitlerov Muzej svetske umetnosti. Sakrivanje izveštaja ublažilo je mnoge sramote koje bi otkrivanje te činjenice pokazalo.

„Gering je pokušavao da se dočepa svog dela opljačkanih umetničkih dela pre nego što bi Hitlerovi lopovi stigli u bilo koju pokorenu zemlju. Hitler je želeo da očisti svet od umetnosti koju je on smatrao dekadentnom. Pikaso, Van Gog, Matis, Nolde, Gogen i Groš. Gering je prepoznao vrednost njihovih remek-dela.”

„Kakve veze bilo šta od toga ima sa Ćilibarskom sobom?“, upita Pol.

„Geringova prva žena bila je švedska grofica Karin fon Kancov. Ona je posetila Katarininu palatu u Lenjingradu pre rata i obožavala je Ćilibarsku sobu. Kada je ona umrla 1931. godine, Gering ju je sahranio u Švedskoj, ali komunisti su oskrnavili njen grob, tako da je on izgradio palatu severno od Berlina koju je nazvao Karinhall i položio je njeno telo u ogromni mauzolej na tom imanju. Ćitavo to mesto bilo je neukusno okićeno i vulgarno. Stotine hiljada jutara zemlje, koja su se pružala severno do Baltičkog mora i istočno do Poljske. Gering je želeo da prekopira Ćilibarsku sobu u znak sećanja na nju, tako da je napravio prostoriju tačnih dimenzija od deset puta deset metara i spremio je da u njoj budu postavljene ćilibarske ploče”

„Kako to znate?“, upitala je Rejčel.

„U *Konsolidovanim izveštajima* nalaze se razgovori sa Alfredom Rozenbergom, načelnikom EER-a, administrativnog tela koje je Hitler stvorio da pljačka Evropu. Rozenberg je više puta govorio o Geringovoj opsednutosti Ćilibarskom sobom.”

Makoj je tada opisao žestoku konkurenciju koja je vladala u oblasti umetnosti između Hitlera i Geringa. Hitlerov ukus je odražavao nacističku filozofiju. Što je poreklo dela bilo dalje na istoku, ono je bilo manje vredno. „Hitler se nije zanimao za rusku umetnost. On je Ćitavu tu naciju smatrao bićima nižim od ljudi. Ali Hitler nije smatrao Ćilibarsku sobu ruskom. Fridrih Vilhelm I, kralj Pruske, poklonio je ćilibar Petru Velikom. Tako da je to delo bilo nemačko, i njegov povratak na tlo Nemačke smatran je važnim za kulturu.

„Hitler je lično naredio da se ploče evakuišu iz Kenigzberga 1945. Ali Erih Koh, guverner pruske provincije, bio je odan Geringu. Dakle, evo u čemu je trik. Jozef Loring i Koh su bili povezani. Kohu su oćajnićki bile potrebne sirovine i efikasne fabrike da bi ostvarivao kvote industrijske proizvodnje koje je Berlin nametnuo svim guvernerima provincija. Loring je sarađivao sa nacistima i stavio je porodićne rudnike, livnice i fabrike na raspolaganje Nemaćkoj u njenim ratnim naporima. Ipak, Loring je, da bi se osigurao, na drugoj strani takođe sarađivao sa sovjetskim obaveštajcima. Ovo moće da objasni zašto mu je bilo toliko lako da napreduje pod sovjetskom vlašću u Ćehoslovaćkoj posle rata.”

„Kako sve to znaš?“, upitao je Pol.

Makoj pride koćnoj akten-tašni okaćenoj na crtaći sto. Uzeo je svećanj papira i pružio ih Polu. „Pogledaj ćetvrtu stranu. Obelećio sam pojedine

navode. Pročitaj ih.”

Razgovori sa nekoliko savremenika Koha i Jozef a Loringa potvrđuju da su se njih dvojica često sretali. Loring je bio Kohov najveći finansijer i omogućavao je nemačkom guverneru da živi raskošno. Da li je ovaj odnos doveo do dobijanja informacija o njoj, ili do stvarnog preuzimanja Ćilibarske sobe? Teško je odgovoriti. Ako je Loring posedovao informacije o ćilibarskim pločama ili same ploče, Sovjeti izgleda nisu znali ništa o tome.

Nedugo po završetku rata, u maju 1945, sovjetska vlada je pokrenula potragu za ćilibarskim pločama. Alfred Rode, Hitlerov direktor Kenigzberške umetničke zbirke, postao je početni sovjetski izvor informacija. Rode je strastveno voleo ćilibar, i rekao je sovjetskim istražiteljima da su sanduci sa ćilibarskim pločama još bili u Kenigzberškoj palati kada je on napustio tu zgradu 5. aprila 1945. Rode je pokazao istražiteljima spaljenu sobu, za koju je rekao da su se u njoj nalazile ploče. U njoj su preostali komadi pozlaćenog drveta i bakarnih šarki (za koje se verovalo da su deo originalnih vrata Ćilibarske sobe). Moralo se zaključiti da je Ćilibarska soba uništena, i predmet je smatran zatvorenim. Zatim je, u martu 1946, Anatolij Kučumov, kustos palata u Puškinu[7], posetio Kenigzberg. Tu je, u istim tim ruševinama, pronašao oštećene ostatke firentinskih mozaika iz Ćilibarske sobe. Kučumov je bio čvrsto ubeđen da, iako su drugi delovi sobe možda izgoreli, ćilibar nije, i naredio je da se preduzme nova potraga.

Do tada je Rode već bio mrtav: on i njegova žena poginuli su istog onog dana kada im je naređeno da se ponovo podvrgnu novom krugu sovjetskih ispitivanja. Zanimljivo je što je lekar koji je izdao umrlicu za bračni par Rodeovih takođe nestao istog tog dana. U tom trenutku, sovjetsko ministarstvo za državnu bezbednost preuzelo je istragu, zajedno sa Vanrednom državnom komisijom, i nastavilo da traga skoro do 1960. godine.

Malobrojni su prihvatili zaključak da su ćilibarske ploče

izgubljene u Kenigzbergu. Mnogi stručnjaci dovode u pitanje mišljenje da su mozaici zaista bili uništeni. Nemci su bili veoma lukavi kada je to bilo potrebno i, ako se uzmu u obzir vrednost o kojoj se radilo i ličnosti koje su bile umešane, sve je moguće. Pored toga, s obzirom na intenzivne posleratne radove Jozefa Loringa u oblasti Harca, njegovu strast prema ćilibaru i neograničenu količinu novca i sredstava koja su mu bila na raspolaganju, možda je Loring zaista pronašao ćilibar. Razgovori sa potomcima meštana iz tog vremena potvrđuju da je Loring često dolazio u oblast Harca i pretraživao rudnike, uz znanje i odobrenje sovjetskih vlasti. Jedan čovek je čak izjavio da je Loring radio na osnovu pretpostavke da su ploče kamionima odvezene iz Kenigzberga na zapad Nemačke, a da je njihovo krajnje odredište bilo na jugu, u austrijskim rudnicima u Alpima, ali su kamioni skrenuti zbog pretnje od približavanja sovjetskih i američkih armija. Najtačnije procene kažu da se radilo o tri kamiona. Ipak, ništa ne može da se potvrdi.

Jozef Loring je umro 1967. Njegov sin Ernst nasledio je porodično bogatstvo. Nijedan od njih nikada nije javno govorio na temu Ćilibarske sobe.

„Ti si znao?“, reče Pol. „Sve ono u ponedeljak i juče bila je gluma? Ti si sve vreme tragao za Ćilibarskom sobom?“

„Šta misliš, zašto sam vas pustio da ostanete? Dvoje neznanaca koji su se pojavili niotkud. Misliš da bih protraćio i dve sekunde sa vama da prvo što ste izgovorili nije bilo 'Mi tražimo Ćilibarsku sobu' i 'Ko je dođavola Loring?'“

„Jebi se, Makoju“, reče Pol, iznenađen sopstvenim načinom izražavanja. Nije mogao da se seti da je psovao tako prosto, ili toliko često kao u proteklih nekoliko dana. Izgleda da je ovaj seljak iz Severne Karoline počeo da ga zamara.

„Ko je ovo napisao?“, upita Rejčel, pokazujući papir.

„Rafael Dolinski, poljski novinar. On se dosta bavio Ćilibarskom sobom. Bio je pomalo opsednut tom temom, ako mene pitate. Kada sam bio ovde pre tri godine, pozvao me je. On me je toliko zainteresovao za ćilibar. Izvršio je mnogo istraživanja i pisao je članak za neki evropski časopis. Nadao se

intervjuu sa Loringom, kako bi privukao nešto interesovanja izdavača. Poslao je kopiju čitavog svog rada Loringu, zajedno sa zahtevom za razgovor. Čeh mu nikada nije odgovorio, ali mesec dana kasnije Dolinski je bio mrtav.” Makoj zastade, pa pogleda pravo u Rejčel. „Ubila ga je eksplozija u rudniku blizu Vartberga.”

Pol reče: „Dodavola, Makoju, znao si sve ovo a nisi nam rekao. Sada je Grumer mrtav.”

„Jebeš Grumera. On je bio pohlepno, lažljivo kopile. Sam je kriv što je ubijen, pošto je odavao podatke. To nije moj problem. Namerno mu nisam rekao ništa od ovoga. Ali nešto mi je govorilo da je ovo prava odaja. Još od sondiranja dubinskim radarom. Mogli su da budu železnički vagoni, ali ako ne, mogla su da budu tri kamiona sa Čilibarskom sobom unutra. Kada sam video ove prokletinje u ponedeljak, kako stoje u mraku, pomislio sam da sam naišao na zlatnu žilu.”

„Zato si primamio investitore, kako bi sebi omogućio da proveriš da li si bio u pravu”, reče Pol.

„Shvatio sam da oni dobijaju kako god da ispadne. Slike ili ćilibar. Šta ih briga?”

„Ti si prokleta dobar glumac”, rekla je Rejčel. „Obmanuo si me.”

„Moja reakcija kada sam video da su kamioni prazni nije bila gluma. Nadao sam se da se moje kockanje isplatilo a investitorima ne bi smetala mala promena pronađenog plena. Igrao sam na to da je Dolinski pogrešio i da Loring nikada nije pronašao ploče, a ni bilo ko drugi. Ali kada sam video drugi zapečaćeni ulaz i prazne karoserije, znao sam da sam u govnama.”

„I dalje si u govnama”, reče Pol.

Makoj odmahnu glavom. „Hvala ti zbog toga, Katleru. Nešto se ovde dešava. Ovo nije neka prazna rupčaga. Ova odaja tamo nije trebalo da bude pronađena. Mi smo jednostavno naleteli na nju, zahvaljujući staroj dobroj modernoj tehnologiji. Sada je odjednom neko strašno zainteresovan za ono što su Karol Borja i Čapajev znali. Dovoljno zainteresovan da ih ubije. Možda je taj neko bio dovoljno zainteresovan i da ubije tvoje roditelje.”

Pol se netremice zagleda u Makoja.

„Dolinski mi je pričao o mnogo ljudi koji su poginuli tragajući za ćilibarom. Ta pojava seže daleko unazad, do samog završetka rata. Prokleta jezivo. Sada je sasvim lako moguće da je i on jedan od njih.”

Pol se nije raspravljao. Makoj je bio u pravu. Nešto se definitivno

dešavalo a to se ticalo Ćilibarske sobe. Šta bi drugo moglo da bude u pitanju? Jednostavno je bilo previše podudarnosti.

„Pod pretpostavkom da si u pravu, šta sada da radimo?” najzad upita Rejčel glasom koji je označavao rezignaciju.

Makojev odgovor je bio brz. „Idem u Republiku Ćešku i razgovaraću sa Ernstom Loringom. Mislim da je krajnje vreme da to neko uradi.”

„Idemo i mi”, reče Pol.

„Idemo li?” upita Rejčel.

„Prokleta si u pravu. Tvoj otac i moji roditelji su možda poginuli zbog ovoga. Već sam došao dovde. Nameravam da dovršim potragu.”

Rejčel ga je radoznalo gledala. Da li je otkrila nešto u vezi sa njim? Nešto što možda nikada pre nije primetila. Odlučnost koja se krila duboko ispod površinske mirnoće. Možda i jeste. On sam je svakako otkrio nešto u vezi sa sobom. Iskustvo od prošle noći ga je prodrmalo. Źurba dok su bežali od Knola. Užas dok su visili s balkona, stotinu metara iznad tamne nemačke reke. Imali su sreće pa su se izvukli sa samo nekoliko ćvoruga na glavi. Ali on je sada bio odlučan da sazna šta se dogodilo Karolu Borji, njegovim roditeljima i Ćapajevu.

„Pole”, reče Rejčel, „ne Źelim da se ponovo desi nešto poput onoga od prošle noći. Ovo je glupo. Imamo dvoje dece. Seti se šta si pokušao da mi kažeš prošle nedelje u Vartbergu. Sada se slaŹem sa tobom. Hajdemo kući.”

Njegov pogled kao da je prodirao u nju. „Idi. Ja te ne zaustavljam.”

Oštrina njegovog tona i brzina odgovora su ga i samog iznervirale. Setio se kako joj je rekao slične reći pre tri godine kada mu je rekla da podnosi zahtev za razvod. U to vreme je to bila demonstracija hrabrosti. Reći izgovorene samo radi nje. Dokaz da on može da se nosi sa situacijom. Ovog puta je u njegovim rećima bilo nećeg više. On ide u Ćešku, a ona može da ide sa njim ili da ide kući. Njega zaista nije bilo briga šta će odabrati.

„Da li si ikada razmislila o ovome, ćasni sudijo?”, iznenada reče Makoj.

Rejčel ga pogleda.

„Tvoj otac je ćuvao Ćapajevljeva pisma i kopirao ona koja mu je slao. Zašto? I zašto ih je ostavio da ih pronadeš? Da zaista nije hteo da se mešaš, spalio bi prokleta pisma i poneo tajnu sa sobom u grob. Nisam poznavao starca, ali mogu da razmišljam kao on. On je nekada bio lovac na blago. Hteo je da ćilibar bude pronaden, ako je to bilo moguće. A ti si jedina kojoj je poverio informacije. Istina, maksimalno je zakomplikovao slanje poruke, ali

ona je i dalje jasna i glasna: Idi i pronadi to, Rejčel!”

U pravu je, pomislio je Pol. Borja je uradio upravo to. Nikada o tome nije zaista razmišljao, sve do sada.

Rejčel se isceri. „Mislim da bi se dopao mom tati, Makoju. Kada krećemo?”

„Sutra. Sada moram da se pobrinem za partnere i kupim nam još malo vremena.”

ČETRDESET DEVET

NEBRA, NEMAČKA

14.10

Knol je sedeo u tišini male hotelske sobe i razmišljao o *die Retter der Verlorenen Antiquitäten*, nalazačima izgubljenih antikviteta. Oni su bili devetorica ljudi koji su spadali u najbogatije u Evropi. Većina su bili industrijalci, ali među njima su bila i dvojica finansijera, jedan veliki zemljoposjednik i jedan lekar. Ljudi koji nisu imali da se bave mnogo čime drugim osim da po svetu traže izgubljena blaga. Većina njih su bili poznati privatni kolekcionari, a njihova interesovanja su bila razna. Stari majstori. Savremenici. Impresionisti. Afrički umetnici. Viktorijanski umetnici. Nadrealisti. Neolitska umetnost. Različitost je bila ono što je činilo klub zanimljivim. Ona je takođe definisala specifične teritorije na koje je akviziter nekog pojedinog člana kluba usmeravao svoje aktivnosti. Najčešće te teritorijalne linije razgraničenja nisu prelažene. Povremeno su se članovi kluba međusobno takmičili da provere ko može brže da pronađe neki određeni predmet. Ali izazov je bio i u tome da se pronađe ono što se smatralo zauvek izgubljenim. Ukratko, klub je omogućavao bogatim ljudima da daju oduška svom takmičarskom duhu koji je retko znao za bilo kakve granice.

Ali to je bilo razumljivo. Ni on nije znao ni za kakve granice i to mu se sviđalo.

U mislima se vratio na prošlomesečno okupljanje.

Sastanci kluba naizmenično su se održavali na imanjima njegovih članova, na različitim mestima, od Kopenhagena pŕ na jug, sve do Napulja. Običaj je bio da se na svakom skupu pokaže neko otkriće, a najbolje je bilo kada je do otkrića došao akviziter domaćina skupa. Nekada to nije bilo izvodljivo i drugi članovi kluba su se javljali da prikažu svoje otkriće, ali Knol je znao da je svaki član kluba čeznuo da pokaže nešto novo kada bi na njega došao red da ugosti ostale članove. Naročito je Felner voleo pažnju. Kao i Loring. Bila je to samo još jedna odlika njihove žestoke međusobne konkurencije.

Prošlog meseca je bio Felnerov red da bude domaćin. Svih devet članova kluba okupilo se u Burg Hercu, ali samo šest akvizitera je bilo slobodno i moglo da prisustvuje skupu. To nije bilo neuobičajeno, pošto su potrage imale

prednost u odnosu na ljubaznost prisustvovanja obznanjivanju otkrića drugog akvizitera. Ali zavist je takođe imala udela u odluci da se akviziter ne pojavi na takvom događaju. Upravo to je bio razlog, pomisli on, zbog kog Suzana Dancer nije bila prisutna na prošlom skupu. Sledećeg meseca je bio red na Loringa i Knol je nameravao da uzvрати na isti način, bojkotujući zamak Lukov. To je bila šteta, pošto su se on i Loring dobro slagali. Loring ga je nekoliko puta nagradio poklonima za nabavljanje predmeta koji su na kraju završili u Čehovoj privatnoj zbirci. Članovi kluba su redovno podmićivali tuđeg akvizitera, i na taj način za devet puta uvećavali broj očiju koje su po svetu tražile predmet koji su oni smatrali naročito primamljivim. Takođe su redovno razmenjivali predmete ili ih jedni drugima prodavali. Aukcije su bile redovna pojava. Predmeti od zajedničkog interesovanja iznošeni su na prodaju na mesečnim okupljanjima, što je bio način da član kluba prikupi sredstva prodajom predmeta koji ga nisu naročito zanimali, istovremeno zadržavajući predmete unutar grupe.

Sve je to bilo vrlo organizovano, vrlo civilizovano.

Pa zašto je onda Suzana Dancer tako revnosno kršila pravila?

Zašto je pokušavala da ga ubije?

Kucanje na vratima prekide tok njegovih misli. Čekao je skoro dva sata nakon što se iz Stoda odvezao na zapad do Nebre, seoca na pola puta do Burg Herca. Ustao je i otvorio vrata. Monika odmah uđe unutra. Miris slatkog limuna pratio je njen ulazak. On zatvori i zaključa vrata za njom.

Ona ga zagleda od glave do pete. „Teška noć, Kristijane?”

„Nisam raspoložen.”

Ona se spusti na krevet, podižući jednu nogu i izlažući pogledu međunožje u zategnutim farmerkama.

„Ni za to”, reče on. Prepone su ga i dalje bolele od udarca Dancerove, iako nije nameravao to da kaže Moniki.

„Zašto je bilo neophodno da se dovezem ovamo kako bih se videla sa tobom?”, upita ona. „I zašto otac nije mogao da bude obavešten?”

On ispriča Moniki šta se dogodilo u opatiji, o Grumeru i jurnjavi kroz Stod. Izostavio je završni obračun na ulici i rekao: „Dancerova je umakla pre nego što sam mogao da je uhvatim, ali pomenula je Ćilibarsku sobu. Rekla je da je u odaji u toj planini Hitler sakrio ploče 1945. godine.”

„Veruješ joj?”

Razmišljao je o tome čitav dan. „Verujem”

„Zašto nisi krenuo za njom?”

„Nije bilo potrebe. Krenula je nazad u zamak Lukov”

„Kako znaš?”

„Iz godina međusobnih obračuna”

„Loring je ponovo zvao juče ujutro. Otac je uradio kao što si tražio i rekao mu da ne znamo ništa o tebi”

„Što objašnjava zašto je Dancerova tako otvoreno švrljala po Stodu.”

Ona ga pažljivo pogleda. „Šta ćeš uraditi?”

„Želim dozvolu da upadnem u zamak Lukov. Hoću da uđem u Loringov zabran.”

„Znaš šta bi otac rekao na to.”

Da, znao je. Pravila kluba su izričito zabranjivala da jedan član naruši privatnost drugoga. Posle obznanjivanja nekog otkrića, nikoga se nije ticalo gde se taj predmet nalazi. Vezivni materijal koji je na okupu držao njihovu zajedničku tajnost bilo je prosto međusobno znanje sve devetorice članova o predmetima koje su ostali posedovali. Pravila kluba su takođe zabranjivala otkrivanje izvora, osim ako je član koji je nabavio predmet želeo da ga oda. Ta tajnost je štitila ne samo člana kluba nego i akvizitera, osiguravajući da informacije od stalnog izvora mogu da se dobiju ponovo bez ometanja. Privatnost je bila ključni faktor čitavog njihovog saveza, način da slični ljudi sličnih interesovanja postignu slična zadovoljstva. Svetost njihovih pojedinačnih imanja bila je pravilo koje se ne krši, a svako kršenje povlačilo je momentalno izbacivanje iz kluba.

„U čemu je stvar?”, upita on. „Nemaš hrabrosti? Zar nisi ti glavna?”

„Moram da znam zašto, Kristijane.”

„Ovo je daleko više od obične nabavke nekog predmeta. Loring je već prekršio pravila kluba poslavši Dancerovu da pokuša da me ubije. I to više puta, mogao bih da dodam. Hoću da znam zašto, a verujem da je odgovor u Volariju[8].”

Nadao se da je ispravno procenio Moniku. Monika je bila gorda i arogantna. Očigledno joj se očevo jučerašnje preuzimanje kontrole nimalo nije dopalo. Gnev koji je osećala mogao je da je ometa u jasnom razmišljanju, i ona se zaista i ponašala prema njegovim očekivanjima.

„Jebeno tačno. Takođe, hoću da znam šta ta kučka i taj stari prdonja rade. Otac misli da mi sve ovo umišljamo, da se radi o nekoj vrsti nesporazuma. Hteo je da razgovara sa Loringom, kaže mu istinu, ali ja sam ga odgovorila od

toga. Slažem se. Uradi to.”

Video je gladni pogled u njenim očima. Za nju je takmičenje predstavljalo afrodizijak.

„Idem tamo već danas. Predlažem da više ne kontaktiramo dok ne uđem tamo i opet ne izađem. Čak sam spreman da preuzmem krivicu, ako budem uhvaćen. Radio sam na svoju ruku, a ti ne znaš ništa o tome.” Monika se isceri. „Vrlo plemenito, viteže moj. Sada dođi ovamo i pokaži mi koliko sam ti nedostajala.”

* * *

Pol je gledao kako Fric Panik ulazi u salu za ručavanje u *Garniju* i prilazi pravo do stola za kojim su sedeli on i Rejčel. Inspektor sede i reče im šta je do sada saznao.

„Proverili smo hotele i saznali da se čovek koji odgovara Knolovom opisu bio prijavio na drugoj strani ulice, u *Kristinenhofu*. Žena koja odgovara opisu te Suzane bila se prijavila nekoliko ulaza dalje u *Gebleru*.”

„Da li znate još nešto o Knolu?”, upita Pol.

Panik odmahnu glavom. „Nažalost, on je prava enigma. Interpol nema ništa o njemu u svojim dosijeima, a bez identifikacije putem otisaka prstiju nema realnog načina da saznamo više. Ne znamo ništa o njegovoj prošlosti, pa čak ni o mestu boravka. To što je rekao frau Katler, da ima stan u Beču, sigurno je bila laž. Za svaki slučaj, proverio sam informaciju. Ali ništa ne ukazuje na to da Knol živi u Austriji.”

„Mora imati pasoš”, reče Rejčel.

„Verovatno ih ima nekoliko, i svi su pod lažnim imenima. Takav čovek ne bi prijavio svoj stvarni identitet nijednoj vladi.”

„A žena?”, upita Rejčel.

„O njoj znamo čak još manje. Mesto zločina gde je ubijen Čapajev daje sasvim jasnu sliku. On je umro od metaka kalibra 9 milimetara ispaljenih iz neposredne blizine. To ukazuje na izvesnu okorelost.”

Pol ispriča Paniku za Nalazače izgubljenih antikviteta i Grumerovu teoriju o Knolu i ženi.

„Nikada nisam čuo za takvu organizaciju, ali raspitaću se. Ipak, ime Loring je poznato. U njegovim livnicama se pravi najbolje malo oružje u Evropi. On je takođe veliki proizvođač čelika. Jedan od vodećih

industrijalaca u istočnoj Evropi.”

„Idemo da posetimo Ernsta Loringa”, reče Rejčel.

Panik se iskosa zagleda u nju. „A koja je svrha posete?”

Ispričala mu je šta je Makoj rekao o Rafaelu Dolinskom i Ćilibarskoj sobi. „Makoj misli da on zna nešto o pločama, a možda i o mom ocu, Čapajevu i...”

„Roditeljima her Katlera?”, dovrši Panik.

„Možda”, reče Pol.

„Oprostite, ali zar ne mislite da bi za ovo trebalo da se pobrinu odgovarajući organi vlasti? Izgleda da rizik postaje sve veći.”

„Život je pun rizika”, zaključí Pol.

„Neke vredi preuzeti. Neki su glupi.”

„Mi mislimo da ovaj vredi preuzeti”, reče Rejčel.

„Češka policija nije baš previše kooperativna”, primeti Panik. „Pretpostavio bih da Loring ima dovoljno veza u ministarstvu pravde da učini svaku zvaničnu istragu u najmanju ruku teškom. Iako Republika Češka nije više komunistička država, zadržala je ostatke tajnosti u delanju. Naša služba je mnogo puta bila u situaciji da se zahtevi za dobijanje informacija odlažu preko mere koju smatramo razumnom.”

„Želite da mi budemo vaše oči i uši?”, upita Rejčel.

„To mi je palo na pamet. Vi ste privatna lica u jednom čisto privatnom poduhvatu. Ako se desi da saznate dovoljno da bih pokrenuo zvaničnu akciju, tim bolje.”

Pol je morao da kaže: „Mislio sam da preuzimamo preveliki rizik.”

Panikov pogled bio je hladan. „I preuzimate, her Katleru.”

* * *

Suzana je stajala na balkonu na koji se izlazilo iz njene spavaće sobe. Kasno popodnevno sunce sijalo je krvavonarandžastom bojom i blago joj grejalo kožu. Osećala se sigurnom i živom u zamku Lukov. Imanje se širilo kilometrima uokolo i nekada je bilo posed čeških prinčeva, a divljač iz okolnih šuma je bila zaštićena, i svi jeleni i veprovi su pripadali isključivo vladajućoj klasi. Uz to je nekada u šumi bilo mnogo sela, mesta u kojim su kamenoresci, zidari, drvodelje i kovači živeli dok su gradili zamak. Bilo je potrebno dve stotine godina da se dovrše zidovi a manje od sat vremena da ih

saveznici bombardovanjem pretvore u ruševine. Ali porodica Loring ponovo je izgradila zamak, a ovo njegovo najnovije ovaploćenje bilo je isto toliko veličanstveno kao i prvobitno.

Gledala je sa svoje visoke osmatračnice preko zanjihanih vrhova drveća ka jugoistoku, a blagi povetarac ju je osvežavao. Sela više nije bilo: zamenile su ih izolovane kuće i vikendice, mesta gde je živelo nekoliko naraštaja posluge Loringovih. Sluge, baštovani, spremačice, kuvari i šoferi uvek su dobijali smeštaj. Bilo ih je ukupno pedesetak, s porodicama stalno nastanjenim na imanju, a njihova deca su prosto nasleđivala roditeljski posao. Loringovi su bih široke ruke i cenili su njihovu pomoć život izvan zamka Lukov uglavnom je bio surov tako da je bilo lako uvideti zašto su zaposleni u njemu služili doživotno.

Njen otac je bio jedan od tih ljudi, posvećeni istoričar umetnosti sa neutaživim porivom za istraživanje. Postao je drugi akviziter Ernsta Loringa godinu dana pre nego što je ona rođena. Majka joj je iznenada umrla kada je Suzana imala tri godine. I Loring i njen otac su često govorili o njenoj majci, i uvek veoma pohvalno. Ona je očigledno bila divna dama. Dok je njen otac putovao po svetu i nabavljao umetničke predmete, majka se starala o Loringova dva sina. Bili su mnogo stariji od Suzane i ona nikada nije bila zaista bliska ni sa jednim od njih, a kada je ona ušla u tinejdžerske godine, oni su već otišli na fakultet. Nijedan se nije previše često vraćao u zamak Lukov. Nijedan nije ništa znao o klubu, niti o tome čime se njihov otac bavi. To je bila tajna za koju su znali samo ona i njen dobročinitelj.

Njena ljubav prema umetnosti uvek se dopadala Loringu. Izneo joj je ponudu da nasledi svog oca dan posle očeve sahrane. Bila je iznenađena. Šokirana. Nesigurna. Ah Loring nije gajio sumnje ni u njenu inteligenciju ni u odlučnost, i njegovo nepoljuljano poverenje konstantno ju je podsticalo da uspe. Ah sada, dok je stajala sama na suncu, shvatila je da je preuzela previše rizika u poslednjih nekoliko dana. Kristijan Knol nije bio čovek koga je trebalo shvatati olako. Bio je vrlo svestan da je pokušala da mu oduzme život. Dva puta je napravila budalu od njega. Jednom u rudniku, drugi put kada ga je ritnula u prepone. Nikada ranije njihovi sukobi nisu dostigli ovakav nivo. Osećala se nelagodno zbog eskalacije tih sukoba, ali je shvatala da je to bilo nužno. Ipak, ovo pitanje je zahtevalo da bude rešeno. Loring je morao da razgovara sa Francom Felnerom i postigne nekakvu nagodbu.

Iz sobe se začu blago kucanje.

Ona se vrati unutra i otvori vrata. Jedan od kućnih poslužitelja reče: „*Pan Loring si preje vas videt. Ve studovne?*”

Loring je želeo da je vidi u svojoj radnoj sobi.

Odlično, i ona je želela da razgovara sa njim.

* * *

Radna soba se nalazila dva sprata niže, u severozapadnom delu u prizemlju zamka. Suzana je o toj prostoriji uvek razmišljala kao o lovačkoj sobi, pošto su zidovi bili prekriveni rogovima i jelenskim paroščima, a plafon ukrašen heraldičkim životinjama čeških kraljeva. Ogromna slika iz sedamnaestog veka, ulje na platnu, dominirala je jednim zidom, a na njoj su, na neverovatno realističan način, bila prikazana koplja za lov na veprove, lovačke torbe, muskete i rogovu za barut.

Kada je ušla, Loring se već udobno smestio na sofu. „Dođi ovamo, dete moje”, rekao je.

Ona sede pored njega.

„Dugo i pažljivo sam razmišljao o onome o čemu si me ranije izvestila, i u pravu si, nešto mora da se preduzme. Pećina u Stodu je sasvim sigurno to mesto. Mislio sam da nikada neće biti otkrivena, ali sada se to očigledno desilo.”

„Kako možete da budete sigurni u to?”

„Ne mogu. Ali na osnovu nekoliko stvari koje mi je otac rekao pre nego što je umro, mesto odgovara opisu. Kamioni, tela, zapečaćeni ulaz.”

„Trag je ponovo prikriven”, ukaza ona.

„Da li je, draga moja?”

Njen analitički um se uključi. „Grumer, Borja i Čapajev su mrtvi. Katlerovi su amateri. Iako je Rejčel Katler preživela eksploziju u rudniku, kakve to veze ima? Ona ne zna ništa osim onoga što je pročitala u pismima svog oca, a to nije mnogo. Uzgredne napomene, koje je lako odbaciti.”

„Rekla si da je njen muž bio u Stodu, u hotelu sa Makojevom grupom.”

„Ali opet nema traga koji vodi ovamo. Amateri neće ostvariti neki veći napredak, kao što nisu ni ranije.”

„Felner, Monika i Kristijan nisu amateri. Plašim se da smo im malo previše pobudili radoznalost.”

Znala je za Loringove razgovore sa Felnerom u toku proteklih nekoliko

dana, razgovore u kojima je Felner očigledno lagao da ne zna gde se Knol nalazi. „Slažem se. Njih troje sigurno nešto planiraju. Ali vi možete da sredite stvar sa panom Felnerom, licem u lice.”

Loring ustade sa kauča. „Ovo je tako teško, draga. Ostala mi je još tek neka godina...”

„Neću da slušam da tako govorite”, reče ona brzo. „Dobrog ste zdravlja. Pred vama je još mnogo uspešnih godina.”

„Menije sedamdeset sedam. Budi realna.”

Misao o njegovoj smrti ju je mučila. Majka joj je umrla kada je bila previše mala da bi istinski osetila taj gubitak. Bol posle smrti njenog oca je i dalje bio sasvim prisutan, a sećanja na njega vrlo živa. Gubitak drugog oca bio bi i više nego težak.

„Moja dva sina su dobri ljudi. Dobro vode porodične poslove. A kada mene više ne bude, sve to će pripasti njima. To im pripada po naslednom pravu.” Loring se okrenu ka njoj. „Novac je toliko očigledan. Postoji izvesno uzbuđenje u njegovom zarađivanju. Ali on se jednostavno umnožava ako se dobro ulaže i ako se njime mudro upravlja. Nije potrebna velika veština da se održavaju milijarde u čvrstoj valuti. Ova porodica je dokaz za to. Glavnica našeg bogatstva stvorena je pre dvesta godina i jednostavno preneti dalje.”

„Mislim da potcenjujete važnost pažljivog upravljanja imetkom koje ste vi i vaš otac prikazali kroz dva svetska rata.”

„Politika se ponekad umeša, ali uvek će postojati sigurna utočišta gde se novac može bezbedno ulagati. Za nas, to je bila Amerika.”

Loring se vratio do kauča i seo na ivicu. Mirisao je na gorak duvan, kao i čitava prostorija. „Međutim, draga, umetnost je mnogo fluidnija. Ona se menja kao što se menjamo i mi, prilagođava se kao i mi sami. Remek-dela od pre pet stotina godina danas bi mogla da naiđu na nerazumevanje.

„A ipak, neverovatno je da neke forme umetnosti mogu da traju milenijumima, i zaista i traju. To je, draga moja, ono što me ushićuje. Ti razumeš to ushićenje. Ti ga ceniš. I zbog toga si donela veliku radost u moj život. Iako moja krv ne teče kroz tvoje vene, moj duh teče. Nema sumnje da si ti moja duhovna ćerka.”

Ona se uvek tako i osećala. Loringova žena je umrla pre skoro dvadeset godina. Nije to bilo ništa iznenadno ili neočekivano. Bolna borba s rakom na kraju joj je odnela život. Njegovi sinovi su otišli pre nekoliko decenija. Imao je malo zadovoljstava, osim svojih umetničkih dela, baštovanstva i

drvodeljstva. Ali njegovi zamoreni zglobovi i atrofiram mišići veoma su ograničavali te aktivnosti. Iako je bio milijarder, nastanjen u utvrđenom zamku i sa imenom poznatim širom Evrope, ona je na mnogo načina bila sve što je ovom čoveku ostalo.

„Uvek sam o sebi mislila kao o vašoj ćerki.”

„Kada me ne bude, hoću da zamak Lukov pripadne tebi.”

Ona ništa ne reče.

„Takođe ti ostavljam sto pedeset miliona evra, tako da možeš da održavaš imanje, zajedno sa mojom čitavom umetničkom kolekcijom, javnom i privatnom. Naravno, samo ti i ja znamo razmere privatne kolekcije. Takođe sam ostavio instrukcije da ti naslediš moje članstvo u klubu. Ono je moje i mogu sa njim da radim šta želim. Hoću da ti preuzmeš moje mesto.”

Ovo što je rekao bilo je previše. Borila se da dođe do reči. „Šta je sa vašim sinovima? Oni su zakoniti naslednici.”

„I dobiće najveći deo mog bogatstva. Ovo imanje, moja umetnička dela i pomenuti novac nisu ni blizu svemu onome što posedujem. Razgovarao sam sa obojicom i nijedan nije izneo nikakvu primedbu.”

„Ne znam šta da kažem.”

„Reci da ćeš me učiniti ponosnim i da ćeš učiniti da sve ovo nastavi da živi.”

„U to nema sumnje.”

On se osmehnu i blago joj stegnu ruku. „Uvek si me činila ponosnim. Tako dobra ćerka.” Zastao je. „Ipak, sada moramo da uradimo još jednu, poslednju stvar da osiguramo da sve ono što smo postigli bude bezbedno.”

Razumela je. Sve vreme je razumela. Postojao je zaista samo jedan način da reše problem.

Loring ustade, priđe radnom stolu i mirno odabra broj na brojčaniku telefona. Kada se veza sa Burg Hercom uspostavila, reče: „Franc, kako si večeras?”

Zastao je dok je Felner odgovarao. Loringovo lice je bilo stegnuto. Znala je da je ovo teško za njega. Felner nije bio samo konkurent, nego i dugogodišnji prijatelj.

A ipak je to moralo da se uradi.

„Sasvim je neophodno da razgovaram sa tobom, Franc. Od ključne je važnosti... Ne, voleo bih da pošaljem svoj avion po tebe i da razgovaramo večeras. Nažalost, nema načina da izađem iz Češke. Mogu da pošaljem avion

tamo u roku od sat vremena i vratim te kući do ponoći... Da, molim te, povedi Moniku ovo se tiče i nje i Kristijana, takođe... O, i dalje se nisi čuo sa njim? Šteta. Moj avion će biti na tvom aerodromu u pola šest. Vidimo se uskoro”

Loring spusti slušalicu i uzdahnu. „Takva šteta. Franc je nastavio da glumi do kraja”

PEDESET

PRAG, REPUBLIKA ČEŠKA

18.50

Vitki sivo-zlatni putnički mlažnjak klizio je niz pistu i zaustavio se. Motori utihnuše. Suzana je stajala sa Loringom na slaboj svetlosti kasne večeri dok su radnici prinosili metalne stepenice do izlaznih vrata. Franc Felner izađe prvi, obučen u tamno odelo i s kravatom. Za njim izađe Monika, u belom džemperu, morskoplavom pripijenom sakou i tesnim farmerkama. Tipično za nju, pomisli Suzana. Traljava mešavina otmenosti i seksualnosti. A iako je Monika Felner upravo izašla iz privatnog aviona vrednog na milione dolara, na jedan od najvažnijih aerodroma u evropskim metropolama, njeno lice je izražavalo prezir nekoga ko je došao da iz radoznalosti obiđe neku sirotinjsku četvrt.

Monika je bila samo dve godine starija od nje. Počela je da vrši funkcije u klubu pre nekoliko godina, ne krijući činjenicu da će jednog dana naslediti oca. Njoj je sve tako lako padalo u ruke. Suzanin život je bio radikalno drugačiji. Iako je odrasla na Loringovom imanju, od nje se uvek očekivalo da vredno radi, vredno uči, vredno nabavlja predmete. Mnogo puta se pitala da li je Knol bio činilac koji je njih dve razdvajao. Monika je više puta jasno pokazivala da smatra Kristijana *svojim* vlasništvom. Do pre nekoliko sati, kada joj je Loring rekao da će zamak Lukov jednog dana biti njen, nikada nije razmišljala o životu sličnom onome koji je vodila Monika Felner. Ali to je sada bila bliska stvarnost, i nije mogla a da se ne upita šta će draga Monika misliti ako sazna da će uskoro biti ravnopravne.

Loring pođe napred i kratko se rukova sa Felnerom. Zatim zagrlj Moniku i ovlaš je poljubi u obraz. Felner ukaza pažnju Suzani osmehom i ljubaznim naklonom glave, kako je i priličilo da se član kluba javi akviziteru.

Vožnja do zamka Lukov u Loringovom prostranom *mercedesu* bila je prijatna i srazmerno tiha; pričalo se o politici i poslu. Kada su stigli, u trpezariji ih je čekala večera. Kada je posluženo glavno jelo, Felner upita na nemačkom: „Šta je toliko hitno, Ernste, da smo morali da razgovaramo odmah večeras?”

Suzana je primetila da je Loring do sada održavao prijateljsko raspoloženje, koristeći se neobaveznim razgovorom da opusti svoje goste.

Njen poslodavac uzdahnu. „Radi se o Kristijanu i Suzani”

Monika prostreli Suzanu pogledom koji je ona viđala i ranije i koji je odavno počela da mrzi.

„Znam”, reče Loring, „da Kristijan nije povređen u eksploziji rudnika. Kao što sam siguran da znate, Suzana je izazvala tu eksploziju.”

Felner spusti nož i viljušku na sto i okrenu se ka svom domaćinu. „Znamo i za jedno i drugo.”

„A ipak si mi protekla dva dana stalno govorio da ne znaš gde je Kristijan.”

„Iskreno, smatrao sam da se ta informacija tebe uopšte ne tiče. Istovremeno sam se stalno pitao, čemu toliko interesovanje?” Felnerov ton je postao grublji, a potreba za održavanjem mirne spoljašnjosti očigledno je nestala.

„Znam za Kristijanov put u Sankt Peterburg od pre dve nedelje. Zapravo, to je i pokrenulo sve ovo.”

„Prepostavili smo da vi plaćate službenika u arhivu.” Monikin ton je bio oštar, još više nego ton njenog oca.

„Ponovo te pitam, Ernste, koji je razlog ovog sastanka?”, upita Felner.

„Ćilibarska soba”, polako reče Loring.

„Šta je s njom?”

„Završi večeru. Onda ćemo razgovarati.”

„Istinu govoreći, nisam gladan. Naveo si me da na brzinu preletim tri stotine kilometara, pa zato hajde da razgovaramo.”

Loring presavi svoju salvetu. „Vrlo dobro, Franc. Ti i Monika krenite sa mnom.”

* * *

Suzana ih je pratila dok je Loring vodio svoje goste kroz prizemlje zamka, slično lavirintu. Široki hodnici krivudali su pored soba ukrašenih umetničkim delima i antikvitetima neprocenjive vrednosti. Ovo je bila Loringova javna kolekcija, rezultat šest decenija ličnih nabavki i još deset decenija pre toga, kada su se nabavkama bavili njegov otac, deda i pradede. Neki od najvrednijih umetničkih predmeta na svetu nalazili su se u okolnim prostorijama pune razmere Loringove javne kolekcije bile su poznate samo njoj i njenom poslodavcu, a kolekcija je bila potpuno zaštićena kamenim

zidovima i izolacijom koju je obezbeđivalo seosko imanje u zemlji bivšeg komunističkog bloka.

A uskoro će sve to biti njeno.

„Upravo ću prekršiti jedno od naših svetih pravila”, reče Loring. „Da bih vam pokazao svoje dobre namere, nameravam da vam pokažem svoju privatnu kolekciju.”

„Da li je to neophodno?” upita Felner.

„Verujem da jeste.”

Prošli su pored Loringove radne sobe i nastavili dalje niz dugi hodnik, do izdvojene sobe na njegovom kraju. Bio je to tesan pravougaonik, sa ukrštenim lučnim svodom na kome su bili naslikani znaci zodijaka i portreti apostola. Jedan ugao je zauzimala ogromna peć od keramičkih pločica. Pored zidova su bile poredane izložbene vitrine od orahovine, a u drvene okvire iz 17. veka bili su umetnuti komadi afričke slonovače. Staklene police bile su prepune porcelana iz šesnaestog i sedamnaestog veka. Felner i Monika zastadoše na trenutak da se dive nekim od izloženih predmeta.

„Romanska soba”, reče Loring. „Ne znam da li ste vas dvoje bili ovde ranije.”

„Ja nisam”, odgovori Felner.

„Nisam ni ja”, dodade Monika.

„Ovde držim svoje najdragocenije staklo.” Loring pokaza ka peći od pločica. „Čisto zbog izgleda, vazduh dolazi odavde.” On pokaza na rešetku u podu. „Specijalni dovodi vazduha, kakve sigurno i vi koristite.”

Felner klimnu glavom.

„Suzana”, reče Loring.

Ona stade ispred jedne od drvenih vitrina, četvrte po redu od ukupno šest, i polako reče tihim glasom: „Uobičajeno iskustvo izaziva uobičajenu zbunjenost.” Vitrina i deo kamenog zida okrenuli su se oko nevidljive osovine i zaustavili se na pola puta, otvarajući prolaz na drugu stranu.

„Pokreće se na zvuk mog i Suzaninog glasa. Neki članovi posluge znaju za ovu prostoriju. Ona se, naravno, mora čistiti s vremena na vreme. Ali kao što sam siguran da je slučaj i sa tvojim ljudima, Franc, moji ljudi su apsolutno lojalni i nikada ne govore o ovome izvan imanja. Ipak, da bismo bili sigurni, menjamo lozinku svake nedelje.”

„Ova od ove nedelje je zanimljiva”, reče Loring. „Kafka, čini mi se. Uvodna rečenica *Uobičajene zbunjenosti*. Vrlo prikladno.”

Loring se široko osmehnu. „Moramo da budemo odani našim češkim piscima.”

Suzana zakorači u stranu i pusti Felnera i Moniku da uđu prvi. Monika se progura pored nje, odmerivši je hladnim i gadljivim pogledom. Zatim krenu za Loringom unutra. Prostrana odaja na drugoj strani bila je ispunjena sa još vitrina, slika i tapiserija.

„Siguran sam da i ti imaš neko slično mesto”, reče Loring Felneru. „Ovo je rezultat više od dve stotine godina kolekcionarstva. Proteklih četrdeset u sklopu kluba.”

Monika i Felner šetali su između vitrina.

„Čudesne stvari”, reče Felner. „Vrlo impresivne. Prisećam se mnogih čiji je pronalazak obznanjen na sastancima kluba. Ali, Ernste, mnogo toga nisi otkrio.” Felner stade ispred pocrnele lobanje u staklenoj kutiji. „Pekinški čovek?”

„Naša porodica to poseduje još od rata.”

„Koliko se sećam, bio je izgubljen u Kini, tokom transporta u Sjedinjene Američke Države.”

Loring klimnu glavom. „Otac je lobanju nabavio od lopova koji ju je ukrao od marinaca zaduženih da je čuvaju.”

„Zapanjujuće. Ova lobanja pomera naše poreklo pola miliona godina unazad. Kinezi i Amerikanci su spremni da ubiju da bi je vratili. A ipak, evo nje ovde, usred Češke. Živimo u čudnim vremenima, zar ne?”

„Baš tako, stari prijatelju. Baš tako.” Loring pokaza prema dvostrukim vratima na daljem kraju dugačke odaje. „Tamo, Franc.”

Felner krenu prema visokim emajliranim vratima.

Bila su bela, protkana reljefnom pozlatom. Monika krenu za ocem.

„Samo napred.. Otvori ih”, reče Loring.

Suzana primeti da je Monika, bar jednom, držala usta zatvorena. Felner uhvati mesingane kvake, okrenu ih i gurnu vrata ka unutra.

„Majko božja”, reče on, ulazeći u blistavo osvetljenu sobu.

Soba je bila savršenog kvadratnog oblika, sa visokim lučnim plafonom prekrivenim raznobojnim muralom. Mozaički komadi ćilibara boje viskija delili su tri od četiri zida na jasno izdvojene ploče. Istovetni stubovi na zidu odvajali su svaku od ploča. Ćilibarski reljefi izgledali su kao lamperija između visokih, uskih gornjih ploča i kratkih, četvrtastih dole ispod njih. Tulipani, ruže, izvajane glave, figurice, školjke, cvetovi, monogrami,

bareljefi, arabeske i cvetni venci sve to uobličeno u ćilibaru prekrivali su zidove. Grb Romanovih, ćilibarski bareljef dvoglavog orla ruskih careva, ukrašavao je mnoge niže ploče. Još pozlaćenih reljefa prostiralo se kao vinova loza preko gornjih ivica i iznad vratnica tri kompleta belih dvostrukih vrata. Izrezbareni heruvimi i biste žena popunjavali su prostor između i iznad gornjih ploča, i uokviravali prozore i vrata. Na zidnim stubovima bile su postavljene pozlaćene svetiljke sa električnim sijalicama, koje su sve jarko sijale. Pod je bio pokriven blistavim parketom, izrade složene isto kao i kod ćilibara koji je pokrivaio zidove, a njegova uglačana površina odražavala je svetlost sijalica koje su svetlucale kao neka daleka sunca.

Loring uđe unutra. „Potpuno je ista kao u Katarininoj palati. Deset puta deset metara, sa plafonom visokim sedam i po metara”

Monika se bolje obuzdavala nego njen otac. „Da li je ovo razlog svih tih igara sa Kristijanom?”

„Došli ste malo preblizu. Ovo je tajna čuvana duže od pedeset godina. Nisam mogao dozvoliti da stvari nastave da se razvijaju u tom pravcu i rizikovati da Rusi ili Nemci sve otkriju. Ne moram da vam govorim kakva bi bila njihova reakcija”

Felner ode do daljeg ugla sobe, diveći se čudesnoj ćilibarskoj ploči, tesno uklopljenoj u sastav dve niže table. Zatim je prišao jednom od firentinskih mozaika, uglačanom obojenom kamenu uokvirenom u pozlaćenu bronzu. „Nikada nisam verovao pričama. U jednoj se tvrdilo da su Sovjeti spasili mozaike pre nego što su nacisti stigli u Katarininu palatu. U drugoj se govorilo da su ostaci pronađeni u ruševinama Kenigzberga, nakon što je grad bombardovan 1945. godine i pretvoren u prah.”

„Prva priča je laž. Sovjeti nisu mogli da uklone četiri mozaika. Pokušali su da razmontiraju jednu od gornjih ćilibarskih ploča, ali ona se raspala. Odlučili su da ostalo ostave, uključujući i mozaike. Ipak, druga priča je tačna. To je bila obmana koju je smislio Hitler.”

„Kako to misliš?”

„Hitler je znao da Gering želi ćilibarske ploče. Takođe je znao da je Erih Koh odan Geringu. Zbog toga je firer lično naredio da se ploče uklone iz Kenigzberga i poslao je specijalni odred SS-a da obavi transport, za slučaj da Gering bude pravio probleme. Odnos između Hitlera i Geringa bio je veoma čudan. Uopšte nisu verovali jedan drugom, a ipak su bili u potpunoj međusobnoj zavisnosti. Tek na kraju, kada je Borman konačno bio u

moćnosti da podrije Geringov ugled, Hitler se okrenuo protiv njega.”

Monika ode do prozora, koje su činila tri kompleta od po dvadeset staklenih ploča, od poda do pola zida, a nad svim su bili ukrasi u obliku polumeseca, dok su se iznad nalazila tri lučna prozora sa po osam okana. Niži otvori su zapravo bili dvostruka vrata, oblikovana da izgledaju kao prozori. Iza stakala je dopirala svetlost i video se nekakav vrt.

Loring primeti njeno zanimanje.

„Ova prostorija je potpuno okružena kamenim zidovima, ne može se čak ni primetiti spolja. Naručio sam da mural bude naslikan i svetlost prilagođena tako da stvaraju privid spoljašnjeg prostora. Originalna soba izlazila je na veliko dvorište Katarinine palate, tako da sam izabrao devetnaestovekovno okruženje iz vremena kada je dvorište prošireno i opasano ogradom.” Loring priđe bliže Moniki. „Ona gvozdена ograda tamo reprodukovana je potpuno tačno. Trava, ukrasno grmlje i cveće izrađeni su prema crtežima olovkom iz tog vremena. Zapravo, to je izvanredno urađeno. Izgleda kao da stojimo na drugom spratu palate. Možeš li da zamisliš kako gledaš vojne parade koje su redovno održavane, ili plemiće u večernjoj promenadi, dok orkestar svira u daljini?”

„Genijalno.” Monika se okrenu prema Ćilibarskoj sobi. „Kako ste uspeli da tako tačno reprodukujete ploče? Bila sam u Sankt Peterburgu prošlog leta i obišla sam Katarininu palatu. Obnovljena Ćilibarska soba je bila skoro dovršena. Postavili su reljefe, pozlate, prozore i vrata, kao i mnoge ploče. Sasvim dobro urađeno, ali ne ovako.”

Loring stade u sredinu prostorije. „Vrlo je jednostavno, draga moja. Ogromna većina ovoga što vidiš je original, a ne reprodukcija. Znaš li istoriju sobe?”

„Znam ponešto.”

„Onda sigurno znaš da su ploče bile u žalosnom stanju kada su ih nacisti ukrali 1941. Originalni pruski majstor pričvrstio je ćilibar na čvrste hrastove daske grubom smesom pčelinjeg voska i drvene smole. Održati ćilibar netaknutim u takvoj situaciji slično je čuvanju čaše vode dve stotine godina. Koliko god čovek bio pažljiv, voda će se na kraju ili prosuti ili ispariti.” On pokaza oko sebe. „Isto važi i ovde. Tokom dva veka drvo se širilo i skupljalo, a na nekim mestima i istrunulo. Suva toplota iz peći, loša ventilacija i vlažna klima u Carskom selu i njegovoj okolini samo su pogoršali stvar. Hrastovina je menjala zapreminu s promenom godišnjih doba, smesa je na kraju napukla i

komadi ćilibara su otpali. Skoro trideset posto ga je otpalo pre nego što su nacisti došli. Još deset posto je izgubljeno tokom krađe. Kada je otac pronašao ploče, bile su u žalosnom stanju.”

„Uvek sam bio uveren da je Jozef znao više nego što je hteo da prizna”, reče Felner.

„Ne možeš da zamisliš kako je otac bio razočaran kada ih je najzad pronašao. Tragao je sedam godina, zamišljao njihovu lepotu, prisećao se njihove veličanstvenosti kada ih je video u Sankt Peterburgu pre Oktobarske revolucije.”

„Nalazile su se u onoj pećini u okolini Stoda, zar ne?”, upita Monika.

„Tačno, draga moja. U ona tri nemačka kamiona nalazili su se sanduci. Otac ih je pronašao u leto 1952.”

„Ali kako?”, upita Felner. „Rusi su revnosno tragali, kao i privatni kolekcionari. U ono vreme su svi želeli Ćilibarsku sobu i niko nije verovao da je uništena. Jozef je bio pod komunističkom šapom. Kako je uspeo da izvede takav poduhvat? I, još važnije, kako je uspeo da je zadrži?”

„Otac je bio blizak sa Erihom Kohom. Pruski gaulajter mu je poverio da je Hitler hteo da ploče budu odvezene na jug iz okupacione zone Sovjetskog Saveza pre nego što Crvena armija stigne. Koh je bio odan Geringu, ali nije bio budala. Kada je Hitler naredio evakuaciju, on se povinovao, i na početku ništa nije rekao Geringu. Ali ploče su stigle samo do oblasti Harca, gde su sakrivene u planinama. Koh je najzad rekao Geringu, ali čak ni Koh nije znao gde su tačno sakrivene. Gering je pronašao četiri vojnika iz odreda za evakuaciju. Pričalo se da ih je mučio, ali oni mu ništa nisu rekli o tome gde se ploče nalaze.” Loring odmahnu glavom. „Gering je bio prilično lud pred kraj rata. Koh ga se smrtno plašio, što je bio jedan od razloga zbog kojih je razbacao deliće Ćilibarske sobe šarke vrata, mesingane kvake, kamenje iz mozaika u Kenigzbergu. I da telegrafom pošalje lažnu poruku o uništenju sobe ne samo Sovjetima nego i Geringu. Ali ti mozaici su bili reprodukcije na kojima su Nemci radili još od 1941.”

„Nikada nisam prihvatio priču da je ćilibar izgoreo u bombardovanju Kenigzberga”, reče Felner. „Čitav grad bi mirisao kao kandilo s tamjanom.”

Loring se zakikota. „To je tačno. Nikada nisam shvatao zašto niko nije obratio pažnju na to. Nikada nije bilo pominjanja nekog čudnog vonja ni u jednom izveštaju o bombardovanju. Zamisli dvadeset tona ćilibara kako se polako topi. Miris bi se proširio kilometrima uokolo, i zadržao se danima”

Monika blago pogladi jedan od uglačanih zidova. „Nema hladne nadmenosti kamena. Skoro je topao na dodir. I mnogo tamniji nego što sam zamišljala. Svakako tamniji nego obnovljene ploče u Katarininoj palati.”

„Ćilibar tamni s vremenom”, reče njen otac. „I kada je isečen na komade, uglačan i slepljen zajedno, ćilibar će nastaviti da stari. Ćilibarska soba iz osamnaestog veka bila je mnogo svetlije mesto od ove današnje prostorije.”

Loring klimnu glavom. „A iako su komadi u ovim pločama milionima godina stari, oni su isto tako krhki kao kristal i podjednako osetljivi. To je ono što ovo blago čini još neverovatnijim.”

„Svetluca”, reče Felner. „Kao da stojiš na suncu. Zračenje, ali ne i vrelina.”

„Kao i na originalnim pločama, ovaj ćilibar ovde je postavljen na srebrnu foliju. Svetlost se jednostavno vraća iz njega.”

„Kako to misliš *kao* na originalnim pločama?”, upita Felner.

„Kao što sam pomenuo, otac je bio razočaran kada se probio u odaju i pronašao ćilibar. Hrastovina je istrunula, i skoro svi komadi su spali sa nje. On je pažljivo sve popravio i nabavio kopije fotografija sobe koje su Sovjeti napravili pre rata. Kao i sadašnji obnavljači Carskog sela, otac je upotrebio te slike da restaurira ploče. Jedina razlika je ta što je on posedovao originalni ćilibar.”

„Gde je pronašao majstora?”, upita Monika. „Koliko se sećam, znanje o oblikovanju ćilibara je izgubljeno tokom rata. Većina starih majstora je ubijena.”

Loring klimnu glavom. „Neki su preživeli, zahvaljujući Kohu. Gering je nameravao da napravi sobu identičnu originalnoj i naložio je Kohu da pošalje majstore u zatvor da bi ih tako sačuvao. Otac je uspeo da locira mnoge od njih pre završetka rata. Posle toga im je ponudio dobar život, za njih i ostatke njihovih porodica. Većina je prihvatila njegovu ponudu i živela povučeno, polako iznova stvarajući ovo remek-delo, komad po komad. Nekoliko njihovih potomaka još živi ovde i održava ovu sobu.”

„Zar to nije rizično?”, upita Felner.

„Uopšte nije. Ti ljudi i njihove porodice su lojalni. Život u staroj Čehoslovačkoj bio je težak. Veoma surov. Oni su svi do jednog bili veoma zahvalni za velikodušnost koju su im Loringovi ukazali. Mi smo od njih uvek tražili samo da rade najbolje što umeju i čuvaju tajnu. Bilo je potrebno skoro deset godina da se dovrši ovo što vidite ovde. Na svu sreću, Sovjeti su

insistirali da njihovi umetnici budu naučeni da rade realistično, tako da su restorateri bili kompetentni”

Felner mahnu rukama ka zidovima. „Ipak, mora da je koštalo čitavo bogatstvo da se ovo dovrši”

Loring klimnu glavom. „Otac je kupio ćilibar potreban da se zamene izgubljeni delovi na otvorenom tržištu, što je bilo skupo, čak i pedesetih godina. Takođe je tokom ponovne izgradnje sobe primenio neke moderne tehnike. Nove drvene ploče nisu bile od hrastovine. Umesto toga, komadi jelovine, hrastovine i jasenovine zalepljeni su zajedno. Odvojeni delovi trpe širenje, a između ćilibara i drveta je postavljena pregrada protiv vlage. Ćilibarska soba nije samo potpuno obnovljena, ona je takođe i trajna.”

Suzana je ćutke stajala kraj vrata i pažljivo posmatrala Felnera. Stari Nemač nije skrivao da je zapanjen. Pitala se šta bi moglo da zapanji čoveka poput Franca Felnera, milijardera sa umetničkom kolekcijom koja je mogla da se ravna sa bilo kojim muzejom na svetu. Ali razumela je njegovu šokiranost, prisećajući se kako se osećala kada joj je Loring prvi put pokazao ovo.

Felner pokaza prstom. „Kuda vode druga dvojna vrata?”

„Ova soba je zapravo u sredini moje privatne galerije. Podigli smo zid oko nje i postavili vrata i prozore tačno kao na originalu. Umesto soba u Katarininoj palati, ova vrata vode u druge delove privatne kolekcije.”

„Koliko je dugo soba ovde?”

„Pedeset godina.”

„Neverovatno je što ste uspeli da je sakrijete”, reče Monika. „Sovjete je teško obmanuti.”

„Otac je uspostavio dobre odnose i sa Sovjetima i sa Nemačima tokom rata. Čehoslovačka je za naciste bila zgodna putanja za usmeravanje novca i zlata u Švajcarsku. Naša porodica je pomogla u mnogim takvim transakcijama. Sovjeti su se, posle rata, koristili istom vrstom ljubaznosti. Cena tih usluga je bila da mi možemo da radimo šta želimo.”

Felner se isceri. „Mogu da zamislim. Sovjeti nisu mogli sebi da priušte da obaveštavaju Amerikance ili Britance o onome što se dešava.”

„Postoji jedna stara ruska poslovice: Da nije zla, ne bi bilo dobro. Ona se odnosi na ironičnu tendenciju ruske umetnosti da naizgled cveta u vremenima haosa. Ali takođe objašnjava kako je ovo bilo moguće.”

Suzana je gledala kako Felner i Monika prilaze vitrinama visokim do grudi, poređanim duž ćilibarskih zidova. Unutra su se nalazili probrani

predmeti. Šahovska tabla i figure iz sedamnaestog veka, samovar i čaturica iz osamnaestog veka, ženska toaletna kutija, peščanik, kašike, medalje i ukrasne kutijice. Sve od ćilibara, i sve su to izradili, kako je Loring objasnio, zanatlije ili iz Kenigzberga ili iz Gdanjska.

„Predmeti su divni”, reče Monika.

„Kao u *kunstkammer*-u iz vremena Petra Velikog, ja držim moje ćilibarske predmete u svojoj sobi zanimljivosti. Većinu su sakupili Suzana ili njen otac. Nisu za javno pokazivanje. Opljačkani su u ratu.”

Starac se okrenu prema Suzani i osmehnu. Zatim se ponovo okrenu prema njihovim gostima.

„Da odemo u moju radnu sobu, gde možemo da sednemo i još malo popričamo?”

PEDESET JEDAN

Suzana je sela iza Monike, Felnera i Loringa. Više je volela da gleda sa strane, omogućujući svom gazdi da ima svoj trenutak trijumfa. Sluga se upravo povukao nakon što je poslužio kafu, brendi i kolače.

„Uvek sam se pitao u vezi sa time kome je Jozef bio odan”, reče Felner. „U ratu je prošao izuzetno dobro.”

„Otac je mrzeo naciste”, reče Loring. „Njegove livnice i fabrike su im stajale na raspolaganju, ali nije bilo teško kovati loš metal, ili proizvoditi metke koji su rđali, ili puške koje nisu trpele hladnoću. Bila je to opasna igra nacisti su bili fanatični u vezi sa kvalitetom, ali njegov odnos sa Kohom mu je pomogao. Retko su ga pitali za bilo šta. Znao je da će Nemci izgubiti rat i predvideo je da će Sovjeti zauzeti istočnu Evropu, tako da je tajno saradivao sa sovjetskim obaveštajcima sve vreme.”

„Nikad to nisam shvatio”, reče Felner.

Loring zaklima glavom. „On je bio češki patriota. Jednostavno je delovao na vlastiti način. Posle rata, Sovjeti su mu bili zahvalni. Uz to im je bio i potreban, tako da su ga ostavili na miru. Ja sam uspeo da održim taj odnos. Ova porodica je blisko saradivala sa svakim čehoslovačkim režimom od 1945. pa nadalje. Otac je bio u pravu u vezi sa Sovjetima. A isto tako je bio, mogu da dodam, i Hitler.”

„Kako to mislite?”, upita Monika.

Loring preplete prste i spusti ruke u krilo. „Hitler je uvek verovao da će mu se Amerikanci i Britanci pridružiti u ratu protiv Staljina. Sovjeti su bili stvarni neprijatelji Nemačke, i on je verovao da Čerčil i Ruzvelt misle isto. Zato je sakrio toliko novca i umetničkih dela. Nameravao je da ih sve ponovo uzme kada mu se saveznici pridruže u novom savezu kako bi porazili SSSR. Svakako je bio luđak, ali istorija je pokazala da su mnoge od Hitlerovih vizija bile tačne. Kada su Sovjeti blokirali Berlin 1948. godine, Amerika, Engleska i Nemačka su se smesta ujedinile protiv njih.”

„Staljin je svakoga plašio”, reče Felner. „Više nego Hitler. Ubio je šezdeset miliona ljudi, u odnosu na deset miliona koje je ubio Hitler. Kada je umro 1953, svi smo se osetili bezbednije.”

Posle jednog trenutka Loring reče: „Pretpostavljam da vam je Kristijan javio o kosturima pronađenim u pećini kod Stoda?”

Felner klimnu glavom.

„Oni su radili na mestu iskopavanja, stranci unajmljeni u Egiptu. Tada je postojalo ogromno rudarsko okno, a samo je spoljašnji ulaz bio raznet dinamitom i zatvoren. Otac ga je pronašao, raščistio otvor i uklonio smrskane ploče. Zatim je zapečatio odaju sa telima unutra.”

„Jozef ih je ubio?”

„Lično. Dok su spavali.”

„A vi ste nastavili da ubijate ljude posle toga”, reče Monika.

Loring se okrenu prema njoj. „Naši akviziteri su se postarali da tajna bude sačuvana. Moram da kažem, žestina i odlučnost sa kojom su ljudi tragali za Ćilibarskom sobom nas je iznenadila. Mnogi su postali opsednuti pronalaženjem ćilibarskih ploča. S vremena na vreme, dopuštali smo da u javnost procure lažni tragovi, glasine koje su navodile tragače da krenu u suprotnom pravcu. Možda se sećate članka u *Rabočoj tribuni* od pre nekoliko godina. Tu je pisalo da je sovjetska vojna obaveštajna služba locirala ploče u rudniku blizu stare tenkovske baze u Istočnoj Nemačkoj, na otprilike dvesta pedeset kilometara jugoistočno od Berlina.”

„Imam taj članak”, reče Felner.

„Sve je to bila laž. Suzana je uredila da takve informacije procure do odgovarajućih ljudi. Nadali smo se da će se većina ljudi poslužiti zdravim razumom i odustati od potrage.”

Felner odmahnu glavom. „Plen je bio previše vredan. Previše zanimljiv. Skoro omamljujući.”

„Potpuno razumljivo. Mnogo puta sam odlazio u sobu da jednostavno sedim i gledam. Ćilibar skoro da ima terapeutska svojstva.”

„I neprocenjiv je”, dodade Monika.

„Tačno, draga moja. Jednom sam čitao nešto o ratnom plenu o predmetima napravljenim od dragog kamenja i plemenitih metala i pisac je izneo tvrdnju da oni nikada nisu mogli da se očuvaju u ratu netaknuti, jer je vrednost njihovih pojedinačnih delova bila daleko veća od cene čitavih predmeta. Jedan komentator, čini mi se u *London tajmsu*, napisao je da se sudbina Ćilibarske sobe može odrediti na sličan način. On je zaključio da bi samo predmeti poput knjiga i slika kao celina, nasuprot stvarnim sirovinama upotrebljenim u njihovom stvaranju, mogli biti sačuvani tokom rata.”

„Da li si mu ti pomogao da dođe do takvog zaključka?”, upita Felner.

Loring podiže šolju sa kafom sa stola i osmehnu se. „Pisac je sam to

smislio. Ali mi smo se postarali da članak uđe u širi opticaj.”

„Pa šta se desilo?”, upita Monika. „Zašto je bilo neophodno ubiti sve one ljude?”

„Na početku nismo imah izbora. Alfred Rode je nadgledao punjenje sanduka u Kenigzbergu i znao je njihovo krajnje odredište. Budala je to ispričala svojoj ženi, tako da ih je otac oboje eliminisao pre nego što su išta rekli Sovjetima. Do tada je Staljin već osnovao komisiju za istraživanje. Nacistička varka u Kenigzberškoj palati uopšte nije odvrtila Sovjete od potrage. Oni su verovali da ploče i dalje postoje i tražili su ih vrlo revnosno.”

„Ali Koh je preživio rat, i sve ispričao Sovjetima”, rekao je Felner.

„Tako je. Ali mi smo finansirali njegovu sudsku odbranu do dana njegove smrti. Nakon što su ga Poljaci osudili za ratne zločine, jedino što ga je čuvalo od vešala bio je sovjetski veto na presudu. Mislili su da on zna gde je sakrivena Ćilibarska soba. U stvarnosti je Koh znao samo da su kamioni koji su otišli iz Kenigzberga krenuli na zapad, a zatim na jug. Nije znao ništa o onome što se dogodilo kasnije. Naš predlog je bio da on mami Sovjete mogućnošću pronalaženja ploča. Nisu pristali na njegove uslove sve do šezdesetih godina. Život mu je pošteđen u zamenu za informacije, ali tada je bilo lako za sve okriviti proteklo vreme. Današnji Kenigzberg se veoma razlikuje od onoga koji je postojao za vreme rata.”

„Tako ste, finansirajući Kohovu odbranu na sudu, vi obezbedili njegovu lojalnost. Nikada nije otkrio izvor svojih prihoda, niti bi ikada odao sve što zna, jer nije bilo razloga da veruje da će Sovjeti održati reč.”

Loring se osmehnu. „Tačno tako, stari prijatelju. Tako smo takođe održali kontakt sa jedinom živom osobom za koju smo znali da može da pruži bilo kakvu smislenu informaciju o mestu na kome se ploče nalaze.”

„A uz to i osobom koju bi bilo teško ubiti bez privlačenja neželjene pažnje.”

Loring klimnu glavom. „Na svu sreću, Koh je sarađivao i nikada ništa nije otkrio.”

„A ostali?”, upita Monika.

„Povremeno su neki stizali blizu, i postalo je neophodno da se nameste nesrećni slučajevi. Ponekad smo zaboravljali na oprez i jednostavno ih ubijali, naročito kada je vreme bilo od ključne važnosti. Otac je izmislio 'prokletstvo Ćilibarske sobe' i doturio priču jednom novinaru. Tipično za štampu, izvini, molim te, ako te vređam, Franc, ali ta fraza se brzo raširila.

Pretpostavljam da je bila zgodna za naslove članaka.”

„A Karol Borja i Danja Čapajev?“, upita Monika.

„Njih dvojica su bili najveći problem od svih, iako to nisam u potpunosti shvatao donedavno. Oni su bih blizu istine. Zapravo, sasvim je moguće da su naleteli na istu informaciju koju smo mi pronašli posle rata. Iz nekog razloga su zadržali informaciju za sebe, čuvajući ono za šta su smatrali da je tajna. Izgleda da je mržnja prema sovjetskom sistemu doprinela da zauzmu takav stav.”

„Mi smo znali za Borju zbog njegovog rada u sovjetskoj Vanrednoj komisiji. Najzad je emigrirao u Sjedinjene Države i nestao. Čapajevljevo ime je takođe bilo poznato. Ali on je nestao negde u Evropi. Pošto nije bilo očigledne opasnosti ni od jednog od njih, ostavili smo ih na miru. Sve do, razume se, Kristijanove nedavne intervencije.”

„Sada su oni zauvek učutkani”, zaključila Monika.

„Isto to bi i ti uradila, draga moja.”

Suzana je gledala kako se Monika štrecnula na Loringov prekor. Ali on je bio u pravu. Kučka bi sigurno ubila rođenog oca da zaštiti svoje veće interese.

Loring prekide trenutak ćutanja i reče: „Saznali smo gde se Borja nalazi pre sedam godina, sasvim slučajno. Njegova ćerka je bila udata za čoveka po imenu Pol Katler. Katlerov otac je bio američki zaludenik za umetnost. Tokom nekoliko godina, stariji Katler se raspitivao širom Evrope o Čilibarskoj sobi. Nekako je ušao u trag rođaku jednog od ljudi koji su ovde na imanju radili na reprodukciji sobe. Sada znamo da je Čapajev rekao Borji njegovo ime, a Borja je zatražio od Katlera da se raspita. Pre šest godina to raspitivanje je dostiglo tačku kada smo mi morali da se umešamo. I tako je avion eksplodirao. Zahvaljujući nemarnosti italijanske policije, i nekim dobro usmerenim novčanim sredstvima, eksplozija je pripisana teroristima.”

„Suzanino delo?“, upita Monika.

Loring klimnu glavom. „Ona je vrlo talentovana u tom smislu.”

„Da li onaj službenik u Sankt Peterburgu radi za vas?“, upita Felner.

„Naravno. Sovjeti su, pored sve svoje neefikasnosti, imali nezgodnu sklonost da sve zapišu. Postoje bukvalno milioni stranica dosijea, i ne može se znati šta je sve u njima, kao što nema načina da se svi efikasno pregledaju. Jedini način da se obezbedite protiv radoznalaca koji će naleteti na nešto zanimljivo jeste da se službenicima plati da vode računa o tome.”

Loring je dovršio kafu, pa odložio porcelansku šolju i tanjirić u stranu. Pogledao je pravo u Felnera. „Franc, sve ovo ti govorim da ti pokažem svoje dobre namere. Nažalost, dopustio sam da mi se sadašnja situacija otme iz ruku. Suzanin pokušaj da Kristijanu oduzme život i njihov jučerašnji okršaj u Stodu dokaz su da će ovo nastaviti da eskalira. To bi na kraju moglo da skrene neželjenu pažnju na nas obojicu, da i ne pominjemo klub. Mislio sam da bismo mogli da zaustavimo sukob ako ti saznaš istinu. Nema šta da se otkrije u vezi sa Ćilibarskom sobom. Žao mi je zbog onoga što se dogodilo Kristijanu. Znam da Suzana nije želela to da uradi delovala je po mojim naređenjima onako kao što sam u to vreme mislio da je neophodno.”

„Meni je takođe žao zbog onoga što se dogodilo, Ernste. Neću lagati i reći da mi je drago što ti imaš ploče. Ja sam ih želeo. Ali jedan deo mene je radostan što su one netaknute i što su na sigurnom. Uvek sam se plašio da će ih Sovjeti pronaći. Oni nisu ništa bolji od Cigana kada se radi o očuvanju blaga.”

„Otac i ja smo mislili isto. Sovjeti su dopustili takvo propadanje ćilibara da je skoro blagoslov što su ga Nemci ukrali. Ko zna šta bi se desilo da je budućnost Ćilibarske sobe prepuštena Staljinu ili Hruščovu? Komunisti su daleko više brinuli za pravljenje bombi nego za očuvanje nasleđa.”

„Predlažete neku vrstu primirja?” upita Monika.

Suzana se skoro osmehnula na nestrpljivost ove kučke. Sirota dušica. U njenoj budućnosti neće biti nikakvog otkrivanja Ćilibarske sobe.

„To je upravo ono što želim.” Loring se okrenu. „Suzana, ako bi bila ljubazna.”

Ona ustade i ode u dalji ugao radne sobe. Na parketu su stajala dva sanduka od jelovine. Ona ih uze za konope koji su služili kao ručke i ponese ih do mesta gde je sedeo Franc Felner.

„Dva predmeta od bronzе kojima si se toliko divio svih ovih godina”, reče Loring.

Suzana podiže poklopac najednom od sanduka. Felner izvuče posudu iz ležišta od iscepkane kedrovine i s divljenjem je razgleda pod svetlošću. Suzana je dobro znala taj predmet. Deseto stoleće. Ona ga je oduzela jednom čoveku u Nju Delhiju, koji je ukrao oba predmeta iz sela u južnoj Indiji. Predmeti su ostali među najtraženijim izgubljenim dragocenostima Indije, ali su bili bezbedno smešteni u Zamku Lukov proteklih pet godina.”

„Suzana i Kristijan su se žestoko borili za njih”, reče Loring.

Felner klimnu glavom. „Još jedna borba koju smo izgubili.”

„Oni su sada tvoji. U znak izvinjenja za ono što se desilo.”

„Her Loring, oprostite mi”, tiho reče Monika. „Ali sada ja donosim odluke u vezi sa klubom. Drevne bronzane posude su zanimljive, ali meni nisu toliko važne. Pitam se kako treba rešiti ovu stvar. Ćilibarska soba je dugo bila jedno od najtraženijih blaga. Da li za ovo treba reći ostalim članovima kluba?”

Loring se namršti. „Više bih voleo da stvar ostane među nama. Tajna je bezbedno čuvana dugo, i što manje ljudi zna za nju, tim bolje. Ali, u ovim okolnostima, povinovaću se tvojoj odluci, draga moja. Verovaću ostalim članovima kluba da će čuvati informaciju, kao i u vezi sa svim ostalim predmetima.”

Monika se zavalila u svojoj stolici i osmehnula, očigledno zadovoljna ovim ustupkom.

„Postoji još jedna stvar o kojoj želim da govorim”, reče Loring, ovaj put se obraćajući naročito Moniki. „Kao i u slučaju tebe i tvog oca, stvari će se takođe najzad promeniti i ovde. Ostavio sam u svom testamentu instrukcije da Suzana preuzme ovo imanje i moje članstvo u klubu, kada mene više ne bude bilo. Takođe sam joj ostavio dovoljno gotovine da se na odgovarajući način pobrine za sve potrebe”

Suzana je uživala u izrazu šoka i poraza koji se pojavio na Monikinom licu.

„Ona će biti prvi akviziter koji se ikada uzdigao do članstva u klubu. Izuzetno dostižna, zar se ne slažeš?”

Ni Felner ni Monika ništa nisu rekli. Felner je izgledao obuzet bronzanim posudama. Monika je sedela ćutke.

Felner radosno vrati posudu nazad u sanduk. „Ernste, ja ovo pitanje smatram rešenim. Žalosno je što su se stvari pogoršale na ovakav način. Ali sada razumem. Verujem da bih ja uradio isto u takvim okolnostima. A tebi, Suzana, čestitke.”

Ona klimnu glavom, prihvatajući njegovo čestitanje.

„Što se tiče obaveštavanja članova kluba, dozvolite da razmotrim situaciju”, reče Monika. „Imaću odgovor za vas kako da nastavimo dalje na sastanku u junu.”

„To je sve što bi jedan starac mogao da traži, draga moja. Sačekaću tvoju odluku.” Loring pogleda Felnera. „Sada, da li biste hteli da ostanete da

prenoćite?”

„Mislim da treba da se vratimo u Burg Herc. Ujutro imam posla. Ali uveravam te, putovanje je vredelo truda. Ipak, pre nego što krenemo, mogu li da još jednom pogledam Ćilibarsku sobu?”

„Naravno, stari prijatelju. Naravno.”

* * *

Vožnja nazad do praškog aerodroma Ruzinje protekla je u tišini. Felner i Monika su sedeli na zadnjem sedištu *mercedesa*, a Loring na suvozačkom sedištu pored Suzane. Nekoliko puta je Suzana kratko osmotrila Moniku u retrovizoru. Kučkinu lice je ostalo čvrsto stegnuto. Očigledno joj nije bilo drago što su ranijim razgovorom dominirala dvojica starijih ljudi. Očigledno Franc Felner nije bio čovek koji se lako odricao svog mesta a Monika nije bila tip žene koji voli da deli.

Otprilike na polovini puta, Monika reče: „Moram da vas zamolim za oproštaj, her Loring.”

On se okrenu prema njoj. „Zbog čega, draga moja?”

„Zbog moje naglosti.”

„Uopšte nisi bila nagla. Sećam se kada mi je otac predao svoje članstvo u klubu. Bio sam mnogo stariji od tebe i podjednako odlučan. Njemu je, kao i tvom ocu, bilo teško da se odrekne svog članstva. Ali ako je to neka uteha, na kraju se potpuno povukao”

„Moja ćerka je nestrpljiva. Isto kao što je bila i njena majka”, reče Felner.

„Više kao ti, Franc.”

Felner se zakikota. „Možda.”

„Pretpostavljam da će Kristijanu sve ovo biti preneto?”, reče Loring Felneru.

„Odmah.”

„Gdejeon?”

„Zaista ne znam.” Felner se okrenu ka Moniki. „Da li ti znaš, *liebling?*”

„Ne, oče. Nisam se čula sa njim.”

Stigli su na aerodrom malo pre ponoći. Loringov mlažnjak čekao je na uljem prekrivenoj pisti, napunjen gorivom, spreman da krene. Suzana se parkirala pored letelice. Sve četvoro su izašli iz auta i Suzana otvori prtljažnik. Pilot siđe niz metalne stepenice mlažnjaka. Suzana pokaza na dva

sanduka od jelovine. Pilot ih podiže i pride do otvorenih vrata za prtljag.

„Čvrsto sam upakovao bronzu”, reče Loring, nadglasavajući hučanje motora. „Trebalo bi da putuju bez problema.”

Suzana pruži Loringu kovertu.

„Ovde su neki dokumenti o registraciji koje sam pripremio i za koje sam dobio potvrdu u ministarstvu u Pragu. Trebalo bi da budu od koristi ako se neki carinici budu raspitivali o posudama kada sletite.”

Felner stavi kovertu u džep. „Retko me išta pitaju.”

Loring se osmehnu. „Tako sam i pretpostavljao.” Okrenuo se ka Moniki i zagrlio je. „Divno je što sam te video, draga moja. Jedva čekam naše buduće okršaje, a siguran sam i Suzana.”

Monika se osmehnu i izvede poljupce u vazduhu pored Loringovih obraza. Suzana ništa ne reče. Ona je dobro znala svoju ulogu. Posao akvizitera je bio da radi, a ne da govori. Jednog dana će ona biti članica kluba i mogla je samo da se nada da će se njen akviziter ili akviziterka slično ponašati. Monika je kratko i prezirno pogleda pre nego što se popela uz stepenice. Felner i Loring se rukovaše, a onda Felner nestade u unutrašnjosti aviona. Pilot zalupi poklopac otvora za prtljag i žustro se pope uz stepenice, zatvorivši vrata za sobom.

Suzana i Loring su stajali dok je mlažnjak klizio prema uzletnoj pisti, a topao vazduh iz njegovih motora strujao oko njih. Zatim su ušli u *mercedes* i odvezli se. Odmah po izlasku sa aerodroma, Suzana zaustavi auto pored puta.

Vitki mlažnjak je jurio niz mračnu pistu i podigao se u vedro noćno nebo. Daljina je prigušivala svaki zvuk. Tri putnička mlažnjaka rulala su po pisti, dva koja su upravo stigla i jedan koji je poletao. Sedeli su u kolima, vratova izvijenih nadesno i nagore.

„Takva šteta, draga”, šapnu Loring.

„Bar su proveli prijatno večer. Her Felner je bio zadivljen Ćilibarskom sobom.”

„Drago mi je što je mogao da je vidi”

Mlažnjak nestade na nebu na zapadu, dok su mu poziciona svetla bleдела sa povećanjem visine.

„Bronzane posude su vraćene u staklene kutije?”, upita Loring.

Ona klimnu glavom.

„Drvene kutije su čvrsto upakovane?”

„Naravno.”

„Kako naprava funkcioniše?”

„Okidač se aktivira na promenu pritiska, osetljiv je na visinu.”

„A smesa?”

„Jaka je.”

„Kada?”

Ona pogleda na sat i proračuna brzinu u odnosu na vreme. U odnosu na pretpostavljenu brzinu uzdizanja mlažnjaka, dostići će hiljadu i po metara baš sada...

U daljini blesak jarke žute svetlosti na trenutak obasja nebo, poput zvezde koja se pretvara u novu, kada je eksploziv koji je postavila u dva sanduka od jelovine zapalio gorivo aviona i uništio svaki trag Felnera, Monike i dvojice pilota.

Svetlost zgasnu.

Loringov pogled ostade usmeren u daljinu, gde je došlo do eksplozije. „Takva šteta. Mlažnjak od šest miliona dolara je nestao.” On se polako okrenuo prema njoj. „Ali to je cena koju smo morali da platimo radi svoje budućnosti.”

PEDESET DVA

ČETVRTAK, 22. MAJ, 8.50

Knol se parkirao u šumi, na oko pola kilometra od auto-puta. Crni *pežo* je bio iznajmljen juče u Nirnbergu. Proveo je noć nekoliko kilometara zapadno od ovog mesta, u živopisnom češkom selu, i pobrinuo se da se dobro naspava, znajući da će ovaj dan i noć biti zamorni. Pojeo je lagan doručak u malom kafeu, a zatim brzo otišao da niko ne bi mogao da se seti bilo čega u vezi sa njim. Loring je sigurno svuda imao svoje doušnike u ovom delu Češke.

Knol je poznao lokalnu geografiju. Zapravo se već nalazio na Loringovom zemljištu, drevnom porodičnom imanju koje se prostiralo kilometrima uokolo u svim pravcima. Zamak se nalazio u severozapadnom uglu imanja, okružen gustim šumama breze, jablana i bukve. Oblast Šumave na jugozapadu Češke bila je važan izvor drvne građe, ali Loringovi nikada nisu imali potrebe da prodaju svoju šumu.

Izvadio je ranac iz prtljažnika i krenuo da pešači ka severu. Posle trideset kilometara pojavio se zamak Lukov. Utvrđenje je bilo podignuto na stenovitom brdu, visoko iznad vrhova drveća udaljenog manje od jednog kilometra. Na zapadu se blatni potok Orlik probijao ka jugu. Sa svoje osmatračnice, Knol je imao otvoren pogled na istočni ulaz u zdanje onaj kroz koji su ulazila motorna vozila a zapadnu kapiju u zidu koristili su samo zaposleni u zamku i dostavna vozila.

Zamak je predstavljao upečatljiv prizor. Niz različitih kula i građevina dizao se ka nebu iza četvrtastih zidova. Dobro je poznao tlocrt kompleksa. Niže spratove su uglavnom zauzimale svećane sale i raskošno ukrašene sobe, otvorene za javnost, dok su na gornjim spratovima bile spavaće sobe i stambene jedinice. Negde, skrivena među raštrkanim kamenim građevinama, nalazila se odaja za privatnu kolekciju slična onoj kakvu su imali Felner i ostalih sedam članova kluba. Trik je bio u tome da se ona pronađe i da se odredi način kako da se u nju uđe. On je imao prilično jasnu zamisao gde bi taj prostor mogao da se nalazi, a do zaključka je došao na jednom od sastanaka kluba, na osnovu arhitekture zamka, ali ipak će morati da traga. I to brzo. Pre jutro.

Monikina odluka da dopusti upad u zamak nije bila iznenađujuća. Ona bi

sve uradila da uspostavi kontrolu. Felner je bio dobar prema njemu, ali Monika će biti bolja. Starac neće živeti zauvek. A iako će mu nedostajati, mogućnosti koje je Monika donosila sa sobom bile su skoro zapanjujuće. Ona je bila čvrsta, ali ranjiva. Mogao je da ovlada njom, u to je bio siguran. A uradivši to, mogao je da ovlada i bogatstvom koje je nasledila. Opasna igra, nema sumnje, ali vredna rizika. Od pomoći je bilo i to što Monika nije bila sposobna za ljubav. Ali takav je bio i on. Savršeno su se uklapali, strast i moć su bili jedino vezivno tkivo koje im je trebalo da ih trajno poveže.

Skinuo je ranac sa leđa i pronašao u njemu dvogled. Iz bezbednosti gustiša jablanovih stabala, dugo je proučavao ulaz u zamak. Obris građevine isticao sa na tamnom plavetnilu neba. Knol skrenu pogled na istok. Na popločanom putu pojavila su se dva automobila i počela da se uspinju strmim i vijugavim putem.

Policijska kola.

Zanimljivo.

* * *

Suzana spusti sveže ispečenu kiflicu s cimetom na porcelanski tanjirić i stavi na nju kašičicu džema od maline. Sela je za sto, za čijim je drugim krajem veće sedeo Loring. Prostorija je bila jedna od manjih trpezarija u zamku, rezervisana za porodicu. Vitrine od hrastovine pune srednjovekovnih pehara bile su poredane duž jednog od gipsanih zidova. U drugi zid je bilo usađeno češko poludrago kamenje kojim su bile okružene pozlaćene ikone čeških svetaca-zaštitnika. Ona i Loring su jeli sami, kao i svakog jutra kada je ona bila ovde.

„Eksplozija je na naslovnoj strani ovih praških novina”, reče Loring. Presavio je novine i spustio ih na sto. „Novinar ne iznosi nikakve teorije. Samo prenosi da je avion eksplodirao nedugo posle poletanja, i da su svi koji su bih u njemu poginuli. Ne imenuje Felnera, Moniku i pilote.”

Ona otpi gutljaj svoje kafe. „Žao mi je zbog pana Felnera. On je bio čovek dostojan poštovanja. Ali dobro je otarasiti se Monike. Ona bi na kraju bila muka za sve nas. Njeni bezobzirni metodi s vremenom bi postali problem.”

„Mislim da si u pravu, draga.”

Ona s uživanjem zagriže toplu kiflicu. „Možda sada možemo da završimo sa ubijanjem?”

„Ja se svakako nadam tome”

„To je deo mog posla u kome ne uživam”

„Nisam ni očekivao drugačije”

„Da li je moj otac uživao u tome?”

Loring se zagleda u nju. „Odakle ti sad to?”

„Razmišljala sam o njemu prošle noći. Bio je tako nežan prema meni. Uopšte nisam znala da je posedovao takve sposobnosti.”

„Draga, tvoj otac je radio ono što je bilo potrebno. Kao i ti. Veoma si mu slična. Bio bi ponosan na tebe.”

Ali ona u tom trenutku nije bila naročito ponosna na sebe. Ubiti Čapajeva i sve ostale... Da li će se njihove slike zauvek zadržati u njenom umu? Plašila se da bi moglo tako da bude.

A šta je sa njenim majčinstvom? Nekada je mislila da je to sastavni deo njene budućnosti. Ali posle jučerašnjeg dana tu ambiciju je možda trebalo prilagoditi. Mogućnosti su sada bile bezgranične i uzbudljive. Žalosna činjenica je bila da su ljudi morali da umru kako bi to postalo moguće, ali nije mogla da se zadržava na toj misli. Ne više. Bilo je vreme da se krene napred i neka njena savest ide dođavola.

Sluga se pojavio i prošao preko popločanog poda prostorije do trepezarijskog stola. Loring podiže pogled.

„Gospodine, došla je policija i žele da razgovaraju sa vama.”

Ona pogleda svog poslodavca i osmehnu se. „Dugujem vam stotinu kruna.”

On je prošle večeri izneo opkladu, dok su se vozili nazad iz Praga, da će se policija pojaviti u zamku pre deset sati ujutro. Sada je bilo 9.40.

„Uvedi ih”, reče Loring.

Nekoliko trenutaka kasnije, četiri uniformisana čoveka uđuše žurnim korakom u salu za obedovanje.

„Pane Loring”, reče njihov predvodnik na češkom, „veoma nam je drago što vidimo da ste dobro. Užasna je tragedija to što se desilo sa vašim mlađnjakom”

Loring ustade od stola i priđe policajcima. „Svi smo u šoku. Her Felner i njegova ćerka su nam sinoć bili gosti na večeri. Dvojica pilota su bili zaposleni kod mene mnogo godina. Njihove porodice žive na ovom imanju. Upravo se spremam da posetim njihove udovice. Ovo je tragično.”

„Oprostite nam što vas ometamo. Ali moramo da vam postavimo neka

pitanja. A naročito, zbog čega je ovo moglo da se dogodi?”

Loring slegnu ramenima. „Ne bih mogao da kažem. Mogu da kažem samo da su me moji službenici obavestili o nekoliko pretnji koje su mi upućene tokom proteklih nekoliko nedelja. Jedan od mojih proizvodnih pogona razmatra širenje na Bliski istok. Tamo smo bih uključeni u neke javne pregovore. Oni koji su uputili pretnje očigledno nisu hteli prisustvo moje korporacije u njihovoj zemlji. Prijavili smo pretnje Saudijcima i mogu samo da pretpostavim da ovo ima veze sa tim. Osim toga, ne mogu da pretpostavim ništa drugo. Uopšte nisam bio svestan da imam tako nasilne neprijatelje.”

„Imate li ikakve informacije o tim pozivima?”

Loring klimnu glavom. „Moj lični sekretar je upoznat sa njima. Naložio sam mu da vam bude na raspolaganju danas u Pragu.”

„Moji nadređeni su mi tražili da vas uverim kako ćemo do kraja istražiti šta se dogodilo. U međuvremenu, mislite U da je mudro da ovde boravite bez zaštite?”

„Ovi zidovi mi pružaju veliku sigurnost, a osoblje je sada upozoreno na moguću opasnost. Biću dobro.”

„Vrlo dobro, pane Loring. Molim vas da imate na umu da smo tu ako vam budemo trebali.”

Policajci izadoše. Loring se vrati za sto. „Kakvi su tvoji utisci?”

„Nema razloga da ne prihvatimo ono što je rečeno. Vaše veze u Ministarstvu pravde takođe bi trebalo da budu od pomoći.”

„Kasnije ću obaviti poziv, zahvaliti im na poseti i obećati im punu saradnju.”

„Članove kluba bi trebalo da lično pozovete. Da im jasno izrazite vašu tugu.”

„Upravo tako, odmah ću se pobrinuti za to.”

* * *

Pol je vozio *lend rover*; Rejčel je sedela na suvozačkom sedištu a Makoj na zadnjem. Krupni čovek je ćutao najvećim delom puta na istok od Stoda. Auto-putem su stigli sve do Nirnberga, a onda su preko nekoliko puteva sa dve trake vijugavom putanjom prešli nemačku granicu i ušli u jugozapadnu Češku.

Teren koji je zamenio brežuljkaste seoske predele, istačkane poljima žita i jezerima, postajao je sve brdovitiji i pošumljeniji. Ranije, dok je pregledao

putnu kartu da odredi najbrži put na istok, primetio je Češke Budjeovice, najveći grad u toj oblasti, i setio se emisije CNN-a o ovdašnjem *budvar* pivu, poznatijem po svom nemačkom nazivu *badvajzer*. Američka kompanija istog imena uzalud je pokušavala da otkupi pravo na naziv, jer su ljudi iz grada uporno odbijali milionske ponude, ponosno napominjući da su oni proizveli pivo vekovima pre nego što je Amerika uopšte i postojala.

Put u Češku vodio ih je kroz niz zanimljivih srednjovekovnih gradova, a većinu ih je krasio ili zamak iznad njih, ili utvrda sa debelim zidovima. Prilagodili su putanju kretanja prema informacijama koje im je dao jedan ljubazni vlasnik trgovine, i nešto pre dva sata po podne Rejčel je videla zamak Lukov.

Aristokratska tvrđava bila je podignuta na stenovitoj uzvisini iznad guste šume. Dve kule sa višeugaonom osnovom i tri sa kružnom, dizale su se visoko iznad spoljašnjeg kamenog bedema, protkanog svetlucavim visokim prozorima i tamnim prorezima puškarnica. Tornjići i polukružni bastioni nalazili su se svuda po sivo-beloj silueti zamka, i na sve strane su se videli dimnjaci. Crveno-belo-plava zastava lepršala je na blagom popodnevnom povetarcu. Dve široke trake i trougao. Pol prepoznade nacionalno obeležje Češke.

„Skoro bi očekivao da vitezovi u oklopima izjure na konjima”, reče Rejčel.

„Kučkin sin zna da živi”, oglasi se Makoj. „Već mi se dopada ovaj Loring.”

Pol skrenu *roverom* uz strmi put ka onome što mu je izgledalo kao glavna kapija. Ogromna vrata od hrastovine ojačane gvozdenim šipkama bila su rastvorena, otkrivajući popločano dvorište u unutrašnjosti. Žbunovi raznobojnih ruža i leje prolećnog cveća pružali su se duž zidova. Pol se parkira i oni izadoše iz kola. Metalik-sivi *porše* stajao je pored *mercedesa* krem boje.

„Seronja takođe vozi dobra kola”, zaključio Makoj.

„Pitam se gde su ulazna vrata?”, upita Pol.

Iz raznih zgrada je na dvorište vodilo šest odvojenih vrata. Pol na trenutak osmotri isturene prozorske lođe, ukrašene zabate i izrezbarene drvene grede na fasadama. Zanimljiva arhitektonska kombinacija gotike i baroka, što je bio dokaz, pomislio je, dugotrajne gradnje i uticaja mnogih ljudi.

Makoj pokaza prstom i reče: „Ja bih rekao da su tamo.”

Hrastova vrata sa zaobljenom gornjom stranom bila su okružena finim zidanim stubovima, a na vrhu zabata iznad njih bio je grb složene izrade. Makoj priđe i zalupa alkom od uglačanog metala. Sluga otvori i Makoj ljubazno objasni ko su oni i zašto su došli. Pet minuta kasnije, sedeli su u raskošno nameštenoj dvorani. Na zidovima su bile okačene glave jelena i veprova i jelenski rogovi. Vatra je jarko plamsala u ogromnom granitnom kaminu, a dugačka prostorija je bila blago osvetljena lampama od obojenog stakla. Masivni drveni stubovi držali su oslikani plafon, a zidovi su bili ukrašeni velikim uljima na platnu. Pol osmotri platna. Dva Rubena, Direr i Van Dajk. Neverovatno. Šta bi muzej Atlante dao da može da izloži samo jedno od njih.

Čovek koji je tiho ušao kroz dvostruka vrata bližio se osamdesetoj godini života. Bio je visok, kosa mu je bila seda i bez sjaja, a izbledela bradica koja mu je pokrivala vilicu i vrat proredila se od starosti. Imao je lepo lice koje je, za nekoga tako očigledno bogatog i uglednog, ostavljalo slab utisak. Pol pomisli da je on možda namerno imao takav izraz lica, oslobođen svake emocije.

„Dobar dan. Ja sam Ernst Loring. Obično ne primam nenajavljene posetioce, naročito ne one koji su se jednostavno provezli kroz kapiju, ali sluga mi je objasnio ko ste i moram da priznam da sam zainteresovan.” Starac je govorio čistim engleskim.

Makoj se predstavi i pruži ruku, i Loring se rukova sa njim. „Drago mi je što sam vas najzad upoznao. Čitao sam o vama godinama.”

Loring se osmehnu. Osmeh je izgledao kao očekivani izraz ljubaznosti. „Ne smete verovati ničemu od toga što pročitate ili čujete. Plašim se da štampa voli da me prikazuje daleko zanimljivijim nego što zaista jesam.”

Pol iskorači napred i predstavi i sebe i Rejčel.

„Drago mi je što sam vas oboje upoznao”, reče Loring. „Zašto ne bismo seli? Upravo će nam doneti neko osveženje.”

Svi su seli u stolice sa naslonima, izrađene u neogotskom stilu, i sofu okrenutu prema kaminu. Loring se okrenu prema Makoj.

„Sluga je pomenuo iskopavanja u Nemačkoj. Čini mi se da sam pre neki dan pročitao u novinama članak o tome. To svakako zahteva vašu stalnu pažnju. Zašto ste ovde a ne tamo?”

„Tamo nema kog đavola da se nađe.”

Loringovo lice je pokazivalo radoznalost, i ništa više. Makoj je njihovom

domaćinu ispričao o iskopavanju, tri kamiona, pet leševa i slovima u pesku. Pokazao je Loringu fotografije koje je Alfred Grumer napravio, kao i jednu snimljenu juče ujutro, nakon što je Pol iscertao preostala slova da oblikuju ime LORING.

„Imate li neko objašnjenje zašto je taj momak na samrti iškrabao vaše ime u pesku?“, upita Makoj.

„Ništa ne ukazuje na to da je to zaista uradio. Kao što sami kažete, to je samo vaše nagađanje.”

Pol je sedeo ćutke, puštajući Makoja da vodi igru i odmeravajući Čehove reakcije. Rejčel kao da je takođe procenjivala starca, i izgledala je slično kao dok posmatra porotu tokom suđenja.

„U svakom slučaju”, reče Loring, „mogu da razumem zašto ste mogli to da pomislite. Nekoliko originalnih slova donekle podsećaju na moje prezime.”

Makoj se zagleda Loringu u oči. „Pane Loring, dozvolite da pređem na suštinu. Čilibarska soba nalazila se u toj odaji, i sumnjam da ste vi ili vaš otac bili tamo. Da li još uvek imate ploče, ko to zna? Ali mislim da ste ih nekada imali.”

„Čak i da sam posedovao takvo blago, zašto bih vam to otvoreno priznao?”

„Ne biste. Ali možda ne biste želeli da prosledim sve ove informacije štampi. Potpisao sam nekoliko ugovora sa novinskim agencijama širom sveta. Iskopavanje je definitivno promašaj, ali ova stvar je neka vrsta dinamita koja mi može omogućiti da povratim bar nešto od onoga što su moji investitori utrošili. Shvatio sam da bi Rusi bili zaista zainteresovani. Po onome što sam čuo, oni bi mogli da budu, da tako kažemo, *istrajni* u vraćanju njihovog izgubljenog blaga.”

„A vi mislite da bih ja možda bio voljan da vam platim da ćutite?”

Pol nije mogao da veruje u ono što je čuo. Učena? Nije imao pojma da Makoj dolazi u Češku da bi ucenjivao Loringa. A očigledno ni Rejčel nije imala pojma o tome.

„Stani malo, Makoj”, reče Rejčel, podižući glas. „Nikada nisi nijednom rečju pomenuo iznudu.”

Pol je dodao: „Ne želimo da učestvujemo u ovome.”

Makoj se nije dao omesti. „Vas dvoje treba da se uklopite u program. Razmišljao sam o tome na putu ovamo. Ovaj čovek nas neće povesti u obilazak Čilibarske sobe, čak ni ako je ima. Ali Grumer je mrtav. Još pet

drugih ljudi je mrtvo tamo u Stodu. Tvoj otac, i tvoji roditelji, Katleru, Čapajev, svi su oni mrtvi. Leševi posejani na sve strane.” Makoj je zurio u Loringa. „A mislim da ovaj kućkin sin zna jebeno mnogo više nego što želi da mi verujemo.”

Na starčevoj slepoočnici pojavila se nabrekla vena. „Izuzetna nepristojnost za jednog gosta, pane Makoj. Došao si u moju kuću da me optužuješ za ubistvo i krađu?” Glas mu je bio čvrst ali miran.

„Nisam te optuživao. Ali ti znaš više nego što si spreman da kažeš. Tvoje ime je pominjano u vezi sa Ćilibarskom sobom već godinama.”

„Glasine.”

„Rafael Dolinski”, reče Makoj.

Loring ništa ne reče.

„On je bio poljski novinar koji ti se obratio pre tri godine. Poslao je tekst jednog članka na kome je radio. Fin momak. Stvarno dopadljiv. Vrlo odlučan. Nekoliko nedelja kasnije poginuo je u eksploziji u rudniku. Sećaš se?”

„Ne znam ništa o tome.”

„Rudnik u blizini onoga koji je ovde prisutna sudija Katler iz blizine pogledala. Možda čak i isti.”

„Čitao sam o toj eksploziji pre nekoliko dana. Nisam shvatao povezanost do ovog trenutka.”

„Kladim se da je tako”, reče Makoj. „Mislim da će štampa biti oduševljena ovim spekulacijama. Razmisli o tome, Loring. Ovo ima svu aromu velike priče. Internacionalni finansijer, izgubljeno blago, nacisti, ubistvo. Da i ne pominjemo Nemce. Ako pronađeš ćilibar na njihovoj teritoriji, oni će ga takođe hteti za sebe. To bi bilo izvrsno sredstvo za trgovanje sa Rusima.”

Pol oseti da mora da kaže: „Gospodine Loring, hoću da znate da Rejčel i ja ništa nismo znali o ovome kada smo pristali da dođemo ovamo. Nas je zanimalo da saznamo nešto o Ćilibarskoj sobi, da zadovoljimo izvesnu radoznalost koju je Rejčelin otac pobudio, i ništa više. Ja sam advokat. Rejčel je sudija. Mi nikada ne bismo učestvovali u učeni.”

„Nema potrebe za objašnjavanjem”, reče Loring. Okrenuo se Makoj. „Možda si ti u pravu. Spekulacije bi mogle da budu problem. Živimo u svetu u kome je percepcija daleko važnija od stvarnosti. Prihvatiću ovo nametanje više kao formu osiguranja nego učene.” Osmeh iskrivi starčeve tanke usne.

„Prihvati kako hoćeš. Ja samo želim da budem plaćen. Imamo ozbiljan

problem sa protokom novca, i mnogo toga treba da objasnimo mnogim ljudima. Cena ćutanja raste svakog minuta.”

Rejčelino lice se stegnu. Pol je shvatio da samo što nije eksplodirala. Njoj se Makoj od početka nije dopadao. Bila je sumnjičava u vezi sa njegovim drskim metodama, i brinula se zbog toga što će njih dvoje biti upleteni u njegove aktivnosti. Mogao je da joj čuje misli. *On* ih je uvalio u ovo u čemu su sada. Na *njemu* je da ih sada izvuče.

„Mogu li da iznesem jedan predlog?“, ponudi Loring.

„Molim vas“, reče Pol, nadajući se da će na scenu stupiti nešto zdravog razuma.

„Voleo bih da imam malo vremena da razmislim o ovoj situaciji. Vi svakako ne planirate da odmah otputujete nazad čak do Stoda. Prenoćite ovde. Večeraćemo i kasnije još razgovarati.”

„To bi bilo sjajno“, brzo reče Makoj. „Ionako smo nameravali da negde pronađemo sobu.”

„Odlično, reći ću slugama da unesu vaše stvari.”

PEDESET TRI

Suzana otvori vrata spavaće sobe. Sluga reče na češkom: „Pan Loring želi da vas vidi u Sobi predaka. Rekao je da idete stražnjim hodnicima. Ne ulazite u glavne sale.”

„Da li je rekao zašto?”

„Imamo goste na konaku. To bi moglo da ima veze sa njima.”

„Hvala ti. Odmah ću krenuti dole.”

Ona zatvori vrata. Čudno. *Idi stražnjim hodnicima.*

U zamku je iznova izgrađen niz tajnih prolaza koje je aristokratija nekada koristila kao mogućnost odstupnice, a sada se njime služilo osoblje koje je održavalo infrastrukturu zamka. Njena soba je bila u zadnjem delu kompleksa, iza glavnih sala i porodičnih prostorija, na pola puta do kuhinje i radnih prostorija, iza mesta na kome su počinjali skriveni prolazi.

Izašla je iz spavaćih odaja i spustila se dva sprata. Najbliži ulaz u skrivene prolaze nalazio se u maloj dnevnoj sobi u prizemlju. Prišla je do zida prekrivenog lamperijom. Reljefi složene izrade pokrivali su ploče od orahovine na kojoj nije bilo ispupčenja ni čvorova. Iznad kamina u gotskom stilu pronašla je prekidač za otvaranje prolaza, kamufliran tako da izgleda kao deo ukrasnih arabeski. Deo zida iza kamina se otvorio. Ušla je u hodnik i zatvorila ploču za sobom.

Skretala je pod pravim uglovima kroz lavirintu sličan prolaz kojim je mogla da se kreće samo jedna osoba. S vremena na vreme pojavljivali su se obrisi vrata u kamenu, kroz koja se izlazilo u sale Ui sobe. Ovde se igrala kao dete, zamišljajući sebe kao češku princezu koja beži u slobodu od nevernih napadača koji su probili zidove zamka, i zato je znala put.

U Sobu predaka se nije moglo ući iz lavirinta, pa je Plava soba bila najbliža pristupna tačka. Loring je to mesto nazvao po zlatom protkanim plavim tapiserijama od kože koje su visile na njegovim zidovima. Izašla je u sobu i oslušnula kraj vrata da li iz hodnika dopiru bilo kakvi zvukovi. Kad ništa nije čula, brzo je kliznula niz hodnik i ušla u Sobu predaka, zatvarajući vrata za sobom.

Loring je stajao u polukružnoj niši, ispred prozora od kristalnog stakla. Na zidu, iznad dva lava izrezbarena u drvetu, bio je porodični grb. Portreti Jozefa Loringa i ostalih predaka ukrašavali su zidove.

„Izgleda da nam je providjenje donelo poklon”, reče on. Loring joj ispriča za Vejlanda Makoja i Katlerove.

Ona podiže obrvu. „Taj Makoj baš ima petlju.”

„I više nego što shvataš. On nema na umu nikakvu iznudu. Rekao bih da me testira da bi video moju reakciju. Pronicljiviji je nego što želi da pokaže onima sa kojima razgovara. Nije došao zbog novca. Došao je da pronade Ćilibarsku sobu, i verovatno je želeo da ih pozovem da ostanu.”

„Pa zašto ste onda to uradili?”

Loring prekrsti ruke iza leđa i priđe ulju na platnu na kome je bio naslikan njegov otac. Tihi, postojani pogled starijeg Loringa bio je usmeren nadole. Na slici mu je pramen bele kose padao preko nabranog čela a pogled je pokazivao da se radilo o zagonetnom čoveku koji je vladao u svom dobu, i nekako isto to očekivao i od svoje dece. „Moje sestre i brat nisu preživeli rat”, tiho reče Loring. „Uvek sam to smatrao znakom. Ja nisam bio prvorođeno dete. Ništa od ovoga nije trebalo da bude moje.”

Ona je to znala, pa se pitala da li se Loring obraća slici, možda dovršavajući razgovor koji su on i njegov otac započeli decenijama unazad. Njen otac joj je pričao o starom Jozefu. O tome koliko je zahtevan, nepopustljiv i težak umeo da bude. Mnogo je očekivao od svog poslednjeg preživelog deteta.

„Moj brat je trebalo da bude naslednik. Umesto toga, odgovornost je data meni. Prošlih trideset godina su bile teške. Zaista vrlo teške”

„Ali vi ste preživeli. Zapravo i napredovali.”

On se okrenu prema njoj. „Još jedan znak providjenja, možda?” Prišao joj je bliže. „Otac mi je ostavio jednu dilemu. S jedne strane, ostavio mi je blago nezamislive lepote. Ćilibarsku sobu. S druge strane, prinuđen sam da stalno osujećujem izazove u vezi sa vlasništvom nad njom. Stvari su bile veoma drugačije u njegovo vreme. Život iza Gvozdene zavese sa sobom je donosio tu prednost da si mogao da ubiješ koga god poželiš.” Loring zastade. „Očeva jedina želja je bila da sve ovo bude sačuvano unutar porodice. To je naročito naglašavao. Ti si član porodice, draga, isto kao i moja vlastita krv i meso. Uistinu, moja duhovna ćerka.”

Starac ju je gledao nekoliko sekundi a onda joj blago pogladio obraz.

„Od sada pa do večeras ostani u svojoj sobi, izvan pogleda. Kasnije, znaš šta moramo da uradimo.”

* * *

Knol se prikradao kroz šumu, koja je bila gusta ali ne i neprohodna. Maksimalno je skratio putanju, odabravši otvoren prolaz ispod niskih krošanja, prateći ugažene staze i skrenuvši sa njih tek na kraju, kako bi njegov konačni upad prošao neprimećeno.

Rano večer je bilo sveže i suvo, a noć koja je dolazila sigurno će biti zaista hladna. Sunce se spustilo na zapadu a njegovi zraci su se probijali kroz prolećno lišće, stvarajući tek prigušen sjaj. Iznad njega su čavrljali vrapci. Pomislio je na Italiju, kada je, pre dve nedelje, prolazio kroz drugu šumu, prema drugom zamku, u drugom pohodu. To putovanje se završilo sa dve smrti. Pitao se šta će večerašnji put doneti.

Put ga je postojano vodio naviše, uz stenoviti obronak koji se završavao ispod zidova zamka. Bio je strpljiv čitavog popodneva, čekajući u bukovom gaju na oko kilometar južno. Posmatrao je kako su dva policijska automobila došla i otišla rano jutros, pitajući se kakvog su posla imali sa Loringom. Zatim je, sredinom popodneva, *lend rover* ušao na glavnu kapiju i nije ponovo izašao. Možda su u tom vozilu došli neki gosti. To je bilo skretanje pažnje koje je moglo da drži Loringa i Suzanu zaokupljenim dovoljno dugo da prikrije njegovu kratku posetu, kao što se nadao da će učiniti ona italijanska prostitutka koja je došla kod Pjetra Kapronija. Do sada još nije znao da li je Dancerova uopšte unutra, jer njen *porše* niti je ušao niti je izašao kroz kapiju, ali je pretpostavljao da je ona tu.

Gde bi drugo bila?

Zaustavio se na trideset metara od zapadnog ulaza. Ispod masivne okrugle kule videla su se vrata. Zid od grubo otesanog kamena uzdizao se dvadeset metara uvis, gladak i bez ikakvih otvora, osim poneke strelnice. Bedem je u osnovi bio isturen napolje, što je bio srednjovekovni izum da se pojača snaga utvrde i da kamenje i koplja bačeni odozgo odskoče prema napadačima. Pitao se u vezi sa primenljivošću ove taktike protiv modernih napadača. Mnogo toga se promenilo za četiri stotine godina.

Podigao je pogled i osmotrio zidove. Četvrtasti prozori sa gvozdenim rešetkama videli su se na gornjim spratovima. Svakako je u srednjem veku zadatak kule bio da brani prolaz u zidu. Ali njena visina i obim su izgleda takođe obezbeđivali lak prolaz između krovova susednih krila građevine. On je znao za ovaj ulaz sa klupskih sastanaka. Uglavnom ga je koristila posluga

zamka, a popločani put koji se naglo završavao ispred zidova zamka nije omogućavao vozilima da se na njemu okrenu.

Morao je da se uvuče unutra brzo i tiho. Proučavao je teška drvena vrata ojačana kovanim gvožđem. Ona će skoro sigurno biti zaključana, ali ne i zaštićena alarmom. Znao je da Loring, kao ni Felner, nema jako obezbeđenje. Veličina zamka, zajedno sa njegovom izolovanošću, bila je mnogo efikasnija od bilo kog sistema nadzora. Osim toga, niko osim članova kluba i akvizitera nije znao ništa o onome što je stvarno bilo čuvano unutar zidova doma svakog od članova.

Provirio je kroz gusto žbunje i primetio crni otvor na ivici vrata. Brzo je pritrčao i video da su vrata zaista otvorena. Provukao se unutra, u široki prolaz sa lučnim svodom. Pre tri stotine godina ovaj ulaz je bio korišćen da se unutra uvuku topovi ili da omogući braniocima zamka da izjure napolje. Sada je put bio obeležen tragovima automobilskih guma. Mračni prolaz je dvaput skretao. Jednom nalevo, drugi put nadesno. Znao je da je to bilo odbrambeno sredstvo za usporavanje napadača. Dve pregradne rešetke, jedna na pola puta uz uspon, a druga blizu njegovog završetka, mogle su da se upotrebe da skrenu napadače.

Još jedna obaveza domaćina mesečnih sastanaka kluba bila je da obezbedi smeštaj preko noći za članove i akvizitere, ako bi oni to zatražili. Na Loringovom imanju bilo je i više nego dovoljno kreveta da svi tu prespavaju. Istorijski ambijent je verovatno bio razlog zbog kog je većina članova prihvatila Loringovo gostoprinstvo. Knol je mnogo puta boravio na imanju i setio se kako je Loring jednom objašnjavao istoriju zamka, i kako je njegova porodica branila zidove zamka skoro pet stotina godina. Bitke na život i smrt vođene su upravo u ovom prolazu. Takođe se setio razgovora o nizu tajnih prolaza. Posle bombardovanja, za vreme obnove zamka, stražnji prolazi su obezbeđivali pogodan način za zagrevanje i hlađenje mnogih soba, a uz to i za dovođenje tekuće vode i struje do odaja koje su nekada zagrevane jedino vatrom. Naročito se setio jednih tajnih vrata koja su izlazila iz Loringove radne sobe. Starac je jedne noći svojim gostima pokazao taj izum. Zamak je bio premrežen lavirintom takvih prolaza. Felnerov Burg Herc bio je sličan, jer je taj izum bio uobičajen arhitektonski dodatak u tvrđavama iz petnaestog i šesnaestog veka.

Prikradao se uz mračni prolaz i zaustavio se na kraju strmog prilaznog puta. Ispred njega se nalazilo malo unutrašnje dvorište. Okruživale su ga

građevine iz pet različitih istorijskih perioda. Jedna od kružnih utvrda zamka uzdizala se na suprotnom kraju. Iz prizemlja je dopirao zvuk lupanja šerpi i ljudskih glasova. Miris mesa koje se peklo mešao se sa jakim vonjem iz kontejnera za smeće na jednoj strani dvorišta. Izlomljeni sanduci za voće i povrće, zajedno sa vlažnim kartonskim kutijama, bili su naslagani kao cigle. Dvorište je bilo čisto, ali definitivno je predstavljalo radni deo ovog ogromnog muzejskog eksponata kuhinje, štale, vojnička dvorana, ostava za hranu i sušnica iz starih vremena sada su to bila mesta na kojim su unajmljeni radnici rintali kako bi se pobrinuli da ostatak imanja bude u besprekornom stanju.

On se zadržao u senci.

Na gornjim spratovima su bili prozori, a u svakom je mogao da bude par očiju koje će ga opaziti, nakon čega će biti podignuta uzbuna. Morao je da uđe unutra ne pobuđujući nikakvu sumnju. U desnom rukavu pamučne jakne držao je skriven nož. Loringov poklon, CZ-75B, bio je smešten u futrolu pod ramenom, a dva rezervna okvira municije držao je u džepu. Sve ukupno četrdeset i pet metaka. Ali poslednje što je želeo bila je takva vrsta nevolje.

Čučnuo je i odšunjavao se poslednjih nekoliko koraka, držeći se uz kameni zid. Kliznuo je pored ivice zida na usku stazu i odjurio do deset metara udaljenih vrata. Povukao je kvaku. Bila su otključana. Ušao je. Miris svežih plodova i vlažan vazduh smesta ga zapahnuše.

Stajao je u kratkom hodniku koji je ulazio u mračnu prostoriju. Masivni osmougaoni stub držao je niski strop od greda. Na jednom zidu se isticao pocrneli kamin. Vazduh je bio hladan, a u prostoriji su stajale visoko naslagane kutije i sanduci. Očigledno je to bila stara perionica koja je sada korišćena kao skladište. Iz nje su vodila dvojna vrata. Jedna su bila pravo ispred njega, druga sa leve strane. Setivši se zvukova i mirisa spolja, zaključio je da leva vrata sigurno vode u kuhinju. Morao je da krene na istok, tako da je odabrao vrata ispred sebe i ušao u drugu odaju.

Upravo je nameravao da krene napred kada je čuo glasove i pokret iza ugla ispred sebe. Brzo se povukao nazad u skladište. Odlučio je da, umesto da ode, zauzme položaj iza jednog od zidova od sanduka. Jedini veštački izvor svetlosti bila je gola sijalica okačena na gredu na stropu. Nadao se da ljudi čije je glasove čuo samo prolaze ovuda. Nije želeo da ubije ili osakati nijednog člana posluge. Bilo je dovoljno loše i što je uopšte radio ovo što je radio, nije mu trebalo da poveća Felneru neprijatnost svojim nasiljem.

Ali radio je ono što je morao.

Stisnuo se iza gomile sanduka, čvrsto pribivši leđa uz kameni zid. Mogao je da viri napolje, zahvaljujući neravnim ivicama sanduka. Tišinu je narušavala samo muva koja je zujala pored prljavog prozora.

Vrata se otvoriše.

„Trebaju nam krastavci i peršun. I vidi da li imamo breskve u konzervi, reče muški glas na češkom.

Na svu sreću, nijedan od ljudi nije uključio svetlo; umesto toga su se poslužili suncem kasnog podneva koje je prodiralo kroz prozorska stakla.

„Evo”, reče drugi muškarac.

Obojica ljudi predoše u drugu prostoriju. Bacili su kartonsku kutiju na pod i otvorili poklopac.

„Da li je pan Loring i dalje ljut?”

Knol proviri napolje. Jedan od muškaraca je nosio uniformu, što se zahtevalo od svih pripadnika osoblja Loringovog zamka. Modre pantalone, bela košulja, tanka crna kravata. Drugi je nosio batlerski sako i odeću posluge. Loring se često hvalio kako je sam dizajnirao tu odeću.

„On i pani Dancer su tihi celog dana. Policija je jutros dolazila da postavi neka pitanja i izrazi svoje žaljenje. Jadni pan Felner i njegova ćerka. Da li si je video sinoć? Prava lepotica.”

„Poslužio sam piće i kolače u radnoj sobi posle večere. Izgledala je izvanredno. A takođe i bogato. Kakva šteta. Da li policija ima ikakvu ideju šta se desilo?”

„Ne. Avion je jednostavno eksplodirao na putu nazad u Nemačku i svi u njemu su poginuli.”

Knola ove reči pogodiše kao udarac u lice. Da li je dobro čuo? Felner i Monika su mrtvi?

Avion je eksplodirao dok su Felner i Monika bili u njemu. Samo jedno objašnjenje je imalo smisla. Ernst Loring je izdao naređenje, a Suzana je bila njegov izvršilac. Loring i Dancerova su krenuli na njega i nisu uspeli. Zato su ubili starog i Moniku. Ali zašto? Šta se dešavalo? Hteo je da uzme nož u ruku, odgurne sanduke i iseče dvojicu poslužitelja na komade, njihovom krvlju se sveteći za krv njegovih bivših poslodavaca. Ali kakve bi koristi bilo od toga? Rekao je sebi da ostane miran. Da diše polako. Trebali su mu odgovori. Morao je da zna zašto. Sada mu je bilo drago što je došao. Uzrok svega onoga što se dogodilo, i što je moglo da se dogodi, nalazio se negde unutar drevnih

zidova koji su ga okruživali.

„Ponesi kutije i idemo”, reče jedan od slugu.

Dvojica ljudi izadoše kroz vrata prema kuhinji. Prostorija je ponovo bila tiha. Izašao je iza sanduka. Ruke su mu bile napete i osećao je peckanje u nogama. Da li su to bile emocije? Tuga? Nije mislio da je sposoban za to. Ili je u pitanju bilo nešto više od izgubljenih mogućnosti sa Monikom? Ili činjenica da je odjednom bio nezaposlen, a njegov nekada uređen život poremećen? Isterao je taj osećaj iz misli i izašao iz skladišta, ponovo ušavši u unutrašnji prolaz. Skrenuo je levo pa zatim desno i stigao do spiralnog stepeništa. Njegovo poznavanje plana zamka govorilo mu je da mora da se popne najmanje dva sprata pre nego što stigne na glavni nivo.

Na vrhu stepeništa se zaustavio. Niz prozora od kristalnog stakla gledao je na drugo dvorište. Na drugoj strani bedema, na gornjem spratu četvorougone kule na drugoj strani, kroz prozore koji su izgleda otvoreni radi svežeg večernjeg vazduha, video je ženu. Kretala se napred-nazad. Položaj sobe bio je sličan položaju njegove sobe u Burg Hercu. Mirno mesto. Zaklonjeno. Ali bezbedno. Iznenada se žena pojavi u otvorenom pravougaoniku prozora i pruži ruke da povuče ka unutra dvostruka prozorska okna.

Video je devojačko lice i opake oči.

Suzana Dancer.

Odlično.

PEDESET ČETIRI

Knol je ušao u stražnje prolaze lakše nego što je očekivao, pošto je posmatrao iza odškrnutih vrata kako je služavka otvorila skrivenu ploču ispred jednog od hodnika u prizemlju. Procenio je da se nalazi u južnom krilu zapadne zgrade. Morao je da prođe do najdaljeg dela bastiona i krene ka severoistoku, gde je znao da se nalaze javne prostorije.

Ušao je u prolaz i koračao tiho, nadajući se da se neće susresti ni sa kim od osoblja. Pošto se dan završavao, šanse da se to dogodi bile su znatno umanjene. Okolo su se sada verovatno kretale samo spremačice koje su se starale da gosti imaju sve što im je potrebno da provedu noć u svojim sobama.

Ispod svoda vlažnog prolaza prolazile su vodovodne i kanalizacione cevi i električni vodovi. Svetlost su davale gole sijalice.

Popeo se uz tri spiralna stepeništa i stigao do onoga za šta je mislio da je severno krilo. U zidovima su bili mali otvori za gledanje, špijunke postavljene u uvučene niše i pokrivene zardalim olovnim poklopcima. Dok je prolazio, otvorio je par njih i provirio u nekoliko različitih soba. Špijunke su bile još jedan zaostatak iz prošlosti, anahronizam iz vremena kada su oči i uši bile jedino sredstvo za neposredno sticanje informacija. Sada su bile tek zgodna obeležja za orijentaciju, ili dragocena mogućnost za voajere.

Stao je pored još jednog otvora za gledanje i pomerio olovni poklopac. Prepoznao je Karlotinu sobu po lepom krevetu i pisaćem stolu s fiokama. Loring je nazvao sobu po ljubavnici bavarskog kralja Ludviga I, i njen portret je krasio suprotni zid. Pita se kakav ukras skriva rupicu za špijuniranje. Verovatno rezbarije u drvetu kojih se sećao od vremena kada je u ovoj sobi prespavao jednu noć.

Krenuo je dalje.

Odjednom je čuo glasove koji su dopirali kroz kameni zid. Potražio je otvor za gledanje. Pronašavši špijunku, provirio je unutra i video Rejčel Katler koja je stajala u sredini blistavo osvetljene sobe, sa tamnoplavim peškirimama obmotanim oko nagog tela i mokre kose.

On prestade da se kreće.

* * *

„Rekla sam ti da Makoj nešto sprema”, reče Rejčel.

Pol je sedeo za lakiranim pisaćim stolom od ružinog drveta. On i Rejčel delili su sobu na četvrtom spratu zamka. Makoj je dobio sobu niže niz hodnik. Sluga koji im je doneo torbe na sprat objasnio je da je ova soba poznata kao Odaja venčanja, u čast portreta iz sedamnaestog veka okačenog iznad bračnog kreveta koji je prikazivao jedan par u živopisnoj odeći. Soba je bila prostrana i imala zasebno kupatilo, i Rejčel je iskoristila priliku da nekoliko minuta leži u kadi i spremi se za večeru za koju im je Loring rekao da će biti poslužena u šest sati.

„Osećam se nelagodno zbog ovoga”, reče Pol. „Čini mi se da Loring nije čovek kog treba olako shvatati. Naročito kada se radi o učeni.”

Rejčel skinu peškir s glave i vrati se u kupatilo, sušeći uvojke kose peškirom. Zatim se čuo fen.

Pol je proučavao sliku na suprotnom zidu. Prikazivala je pokajanje Svetog Petra. Da Kortona ili možda Reni. Italijan iz sedamnaestog veka, ako se dobro sećao. Vrlo skup, pod uslovom da se neko njegovo delo uopšte moglo pronaći izvan muzeja. Platno je delovalo kao original. Na osnovu malo onoga što je znao o porcelanu, figurice na konzolama u zidu sa obe strane slike bile su Rimensnajderove. Nemačke, iz petnaestog veka, i neprocenjive. Dok su se peli stepenicama u spavaću sobu, prošli su pored još slika, tapiserija i skulptura. Šta bi osoblje muzeja u Atlanti dalo da može da izloži samo jedan delić ovih predmeta.

Fen za kosu se isključi. Rejčel izađe iz kupatila, prolazeći prstima kroz kestenjastu kosu. „Kao hotelska soba”, reče ona. „Sapun, šampon i fen za kosu.”

„Samo što je ova soba ukrašena visokom umetnošću vrednom milione dolara.”

„Ove stvari su originalni?”

„Koliko mogu da vidim, jesu.”

„Pole, moramo da preduzmemo nešto u vezi sa Makojem. Ovo je otišlo predaleko.”

„Slažem se. Ali brine me Loring. Uopšte nije onakav kakvim sam ga zamišljao.”

„Gledao si previše filmova o Džejsmu Bondu. On je samo bogati starac koji voli umetnost.”

„Previše mirno je primio Makojevu pretnju, za moj ukus.”

„Da li da pozovemo Panika i kažemo mu da smo ostali ovde?”

„Ne mislim da bi trebalo. Hajde da zasad samo osmatramo šta će se dešavati. Ali ja sam za to da se sutra gubimo odavde”

„Od mene nećeš čuti nikakav prigovor povodom toga”

Rejčel razmota peškir i obuče gaćice. Pol je posmatrao iz fotelje, pokušavajući da deluje nezainteresovano.

„To nije pošteno”, rekao je.

„Šta to?”

„Što plešeš okolo gola”

Ona namesti grudnjak a onda mu priđe i sede mu u krilo. „Mislila sam ono što sam rekla u utorak uveče. Želim da pokušamo ponovo”

On se zagleda u Ledenu Kraljicu, napola голу u njegovom naručju.

„Nikada nisam prestala da te volim, Pole. Ne znam šta se desilo. Mislim da su jednostavno moj ponos i gnev preuzeli vlast nada mnom. Došlo je bilo vreme u kom sam se osećala ugušeno. Nije bilo do tebe. Radilo se o meni. Nakon što sam dobila mesto sudije, nešto se dogodilo. Ne mogu to da objasnim”

Bila je u pravu. Njihovi problemi su se pogoršali nakon što je ona položila sudijsku zakletvu. Možda je laskanje s kojim su joj svi govorili „da, gospođo” i „časni sudijo” po ceo dan bilo teško ostaviti iza sebe u kancelariji. Ali za njega je ona bila Rejčel Bejts, žena koju je voleo, a ne predmet poštovanja ili sredstvo za sprovođenje mudrosti Solomonovih. On se raspravljao sa njom, govorio joj šta da radi i prigovarao joj kad ga ne poslušala. Možda je posle nekog vremena naglašeni kontrast između njihova dva sveta postalo teško prevazići. Toliko teško da se ona na kraju jednostrano povukla iz njihovog sukoba.

„Tatina smrt i sve ostalo razjasnilo mi je neke stvari. Čela tatina i mamina porodica pobijene su u ratu. Nemam nikoga osim Marie i Brenta... i tebe”

On ju je gledao.

„Stvarno to mislim. Ti si moja porodica, Pole. Pre tri godine sam napravila veliku grešku. Nisam bila u pravu.”

Shvatio je koliko joj je teško bilo da izgovori ove reči. Ali hteo je da zna: „Kako to?”

„U utorak noću kada smo jurili kroz onu opatiju i visili sa balkona, sve sam shvatila. Ti si došao kada si mislio da sam u opasnosti i mnogo rizikovao zbog mene. Nije trebalo da budem toliko teška. Nisi to zaslužio. Oduvek si

tražio samo malo mira, tišine i stabilnosti. A ja sam uvek samo otežavala stvari”

On pomisli na Kristijana Knola. Iako Rejčel nikada ništa nije priznala, osećala je privlačnost prema njemu. Mogao je to da oseti. Ali Knol ju je ostavio da umre. Možda je taj postupak služio kao podsetnik njenom analitičkom umu da nije sve onakvo kao što izgleda. Uključujući i njenog bivšeg muža. Ali šta kog đavola s tim. On ju je voleo. Želeo je da mu se vrati. Bilo je vreme da učuti i pređe na dela.

Poljubio ju je.

* * *

Knol je gledao kako se Katlerovi grle, uzbuđen pogledom na napola obučenu Rejčel Katler. Zaključio je na putovanju kolima od Minhena do Kelhajma da je njoj i dalje stalo do bivšeg muža. Zbog čega ga je najverovatnije i odbila u Vartbergu. Ona je definitivno bila privlačna. Bujne grudi, uzak struk, izazovne butine. Želeo ju je u rudniku i bio potpuno spreman da je i uzme dok ga Dancerova nije omela eksplozijom. Pa zašto večeras ne bi ispravio stvar? Kakve je to veze više imalo? Felner i Monika su bili mrtvi. On je bio bez zaposlenja. A niko od ostalih članova kluba ne bi ga unajmio posle onoga što je nameravao da uradi.

Kucanje na vratima sobe privuče mu pažnju.

Pažljivo je pogledao kroz špijunku.

* * *

„Ko je?”, upita Pol.

„Makoj.”

Rejčel skoči na noge i uze svoju odeću pa nestade u kupatilu. Pol ustade i otvori vrata. Makoj uđe, obučen u tamnozeleno somotske pantalone i prugastu košulju. Na velikim stopalima je nosio poluduboke cipele.

„Pomalo ležeran stil oblačenja, Makoj.”

„Smoking mi je na hemijskom čišćenju.”

Pol zalupi vrata. „Šta si to uradio u vezi sa Loringom?”

Makoj se okrenu ka njemu. „Olabavi malo, pravni savetniče. Nisam pokušavao da iznudim novac od starog prdonje.”

„Pa šta si onda radio?”

„Da, Makoju, šta je sve to trebalo da znači?“, upita Rejčel, izlazeći iz kupatila, sada obučena u izvezene farmerke i tesni džemper bez izreza.

Makoj je osmotri od glave do pete. „Lepo ste se obukli, časni sudijo.“

„Pređi na stvar“, reče ona.

„Stvar je bila u tome da vidim da li će stari popustiti, i popustio je. Navaljivao sam da bih video šta će smisliti. Budimo realni. Da Loring nije umešan, rekao bi nam doviđenja i prijatno, i gubite se odavde. A ispalo je da je jedva čekao da nas pozove da ovde prenoćimo“

„Nisi bio ozbiljan?“, upita Pol.

„Katleru, znam da misliš kako sam ja poslednji ološ, ali ja imam morala. Istina, on je uglavnom relativno labav. Ali ga ipak imam. Ovaj Loring ili nešto zna ili želi da nešto sazna. Kako god, dovoljno je zainteresovan da nas pozove da ovde prenoćimo.“

„Misliš da je on član onog kluba o kom je Grumer brbljao?“ upita Pol.

„Nadam se da nije“, ubaci se Rejčel. „To bi moglo da znači da su Knol i ona žena u blizini.“

Makoj se nije brinuo. „To je rizik koji ćemo prihvatiti. Imam predosećaj u vezi sa ovim. A takođe imam i gomilu investitora koji me čekaju u Nemačkoj. Zato su mi potrebni odgovori. Pretpostavljam da ih ono staro kopile dole u prizemlju ima.“

„Koliko dugo tvoji ljudi mogu da obuzdavaju radoznalost tvojih partnera?“ upita Rejčel.

„Nekoliko dana. Ne više. Ujutro će početi iskopavanje onog drugog tunela, ali rekao sam im da ne žure. Ja mislim da je to čisto traćenje vremena.“

„Kako ćemo tokom ove večere?“ upita ga Rejčel.

„Lako. Jedite i pijte ono što vam čovek posluži, i skupljajte sve informacije. Moramo da dobijemo više nego što dajemo. Razumeš?“

Rejčel se osmehnu. „Da, razumem.“

* * *

Večera se odvijala u srdačnoj atmosferi, a Loring je svoje goste vodio kroz prijatan razgovor o umetnosti i politici. Pol je bio opčinjen razmerama starčevog znanja o umetnosti. Makoj se ponašao najbolje što je umeo, prihvatajući Loringovo gostoprimstvo, i revnosno hvaleći obrok koji im je

domaćin poslužio. Polje sve pažljivo posmatrao, primećujući Rejčelino intenzivno interesovanje za Makoja. Izgledalo je kao da čeka da on pređe postavljenu granicu.

Posle deserta, Loring ih je poveo u obilazak prostranog prizemlja zamka. Prizemlje je bilo namešteno i ukrašeno holandskim nameštajem, francuskim zidnim satovima i ruskim lusterima. Pol je primetio da je akcenat bio na klasicizmu, zajedno sa realistično jasnim prikazima na svim rezbarijama. Sve je bilo dobro usklađeno, u skoro savršen oblik i formu. Zanatlije su svakako znale svoj posao.

Svaka prostorija je imala svoje ime. Valderdorfova odaja. Molsbergova soba. Zelena soba. Soba veštica. Sve su bile nameštene starinskim nameštajem većinom originalnim, objasnio je Loring a umetničkih dela je bilo toliko da je Pol jedva uspevao sva da pogleda, i želeo je nekoliko muzejskih kustosa koji bi govorili o njima. U prostoriji koju je Loring nazvao Sobom predaka starac se zadržao pred slikom urađenom uljem na platnu koja je prikazivala njegovog oca.

„Moj otac je potekao iz stare loze. Neverovatno je da se nasleđe uvek prenosilo po očinskoj liniji. Tako da je uvek bilo muških naslednika Loringovih. To je jedan od razloga zbog kojih smo vladali ovim mestom skoro pet stotina godina.”

„A šta je sa vremenom vladavine komunista?”, upita Rejčel.

„Čak i tada, draga moja. Moja porodica je naučila da se prilagodi. Nije bilo izbora. Ili se menjati ili nestati.”

„Što znači da ste saradivali sa komunistima”, zaključio Makoj.

„Šta je drugo moglo da se radi, pane Makoju?”

Makoj ne odgovori i jednostavno preusmeri svoju pažnju na sliku Jozefa Loringa. „Da li se tvoj otac zanimao za Čilibarsku sobu?”

„Veoma.”

„Da li je video original u Lenjingradu pre rata?”

„Zapravo, otac je video sobu pre Oktobarske revolucije. On je bio veliki poštovalac ćilibara, kao što sam siguran da već znate.”

„Zašto ne bismo prekinuli sa sranjima, Loring.”

Pol se trgnu na iznenadnu oštrinu Makojevog glasa. Da li je ona bila iskrena ih je to opet bila igra?

„Imam rupu u planini na sto pedeset kilometara zapadno odavde čije me kopanje koštalo milion dolara. Sve što sam dobio za svu tu muku jesu tri

kamiona i pet kostura. Dopusti mi da ti kažem šta ja mislim.”

Loring se spusti u kožnu fotelju. „Svakako.”

Makoj uze čašu klarea od sluge koji je doneo poslužavnik s pićem. „Postoji jedna priča koju mi je Dolinski ispričao, o vozu koji je izašao iz okupirane Rusije negde oko 1. maja 1945. Navodno je u njemu bila Čilibarska soba, spakovana u sanduke. Svedoci kažu da su sanduci istovareni u Čehoslovačkoj, blizu Tineca nad Sazavom. Odatle su sanduci navodno kamionima odvezeni na jug. Jedna verzija priče kazuje da su uskladišteni u podzemnom bunkeru koji je koristio feldmaršal Fon Šerner, komandant nemačke vojske. Druga verzija kaže da su upućeni zapadno u Nemačku. Treća verzija kaže istočno u Poljsku. Koja je tačna?”

„Ja sam takođe čuo takve priče. Ali ako se dobro sećam, bunker su Sovjeti temeljito prekopali. Tamo nije bilo ničega, tako da je na taj način jedna mogućnost uklonjena. Što se tiče verzije o slanju sanduka na istok u Poljsku, sumnjam u to.”

„Zbog čega?”, upita Makoj, sedajući i sam.

Pol ostade da stoji, a Rejčel je bila pored njega. Bilo je zanimljivo posmatrati verbalno nadmetanje ove dvojice ljudi. Makoj se vešto odnosio sa partnerima, a podjednako dobro mu je išlo i sada, i izgleda da je bio dovoljno intuitivan da oseti kada da navaljuje a kada da se povlači.

„Poljaci nisu imali stručnjake ni sredstva da čuvaju takvo blago”, odgovori Loring. „Neko bi ga do sada sigurno otkrio.”

„Meni to zvuči kao predrasuda”, reče Makoj.

„Uopšte nije. Samo činjenica. Tokom istorije, Poljaci nikada nisu bili u stanju da se na duže okupe u jedinstvenoj državi. Oni su uvek bili vođeni, a ne predvodnici.”

„Dakle, ti kažeš da je pošiljka otišla na zapad, u Nemačku?”

„Ne kažem ja ništa, pane Makoju. Samo da od tri mogućnosti koje si ti izneo, zapad izgleda kao najverovatnija.”

Rejčel sede. „Gospodine Loring...”

„Molim te, draga moja, zovi me Ernst.”

„U redu... Ernste. Grumer je bio ubeđen da Knol i žena koja je ubila Čapajeva rade za članove nekog kluba. Nazvao ga je *Nalazači izgubljenih antikviteta*. Knol i žena su navodno akviziteri. Oni kradu umetnička dela koja su već ukradena, a članovi kluba se međusobno takmiče da pronađu što više predmeta.”

„Zvuči zanimljivo. Ali mogu da vas uverim da ja nisam član neke takve organizacije. Kao što možete da vidite, moja kuća je puna umetničkih dela. Ja sam javni kolekcionar i otvoreno izlažem svoja blaga.”

„Šta je sa ćilibarom? Toga nismo mnogo videli”, reče Makoj.

„Imam nekoliko prelepih komada. Da li biste voleli da ih vidite?”

„I te kako.”

Loring ih povede iz Sobe predaka niz vijugavi hodnik, dublje u unutrašnjost zamka. Soba u koju su na kraju ušli bila je tesni kvadrat bez prozora. Loring uključi prekidač postavljen u kameni zid i osvetli drvene izložbene kutije poredane duž zidova. Pol prošeta pored kutija, odmah prepoznajući Vermejenove posude, češko staklo i radove u zlatu iz Indije. Svaki predmet je bio stariji od tri stotine godina i bio je u besprekomom stanju. Dve kutije su bile u celosti napunjene ćilibarom. U kolekciji se nalazila kutijica za nakit, šahovska tabla s figurama, škrinja sa dve pregrade, burmutica, posuda za brijanje, posuda za sapun i četkica za penu.

„Većina predmeta je iz osamnaestog veka”, reče Loring. „Svi su iz radionica u Carskom selu. Majstori koji su napravili ove divote radili su na pločama u Ćilibarskoj sobi.”

„Ovo su najbolji predmeti od ćilibara koje sam ikada video”, primeti Pol.

„Vrlo sam ponosan na ovu kolekciju. Svaki predmet me je koštao čitavo bogatstvo. Ali ovaj, nemam Ćilibarsku sobu u koju bih mogao da ih stavim, koliko god to želeo.”

„Ne znam zašto ti ne verujem”, reče Makoj.

„Iskreno, pane Makoju, nije važno da li mi veruješ. Važnije pitanje je kako ćeš dokazati suprotno. Došao si u moju kuću i izneo jake optužbe pretio mi izlaganjem pažnji svetskih medija a ipak nemaš ništa čime bi podržao svoje navode, osim nameštene slike slova u pesku i brbljanja jednog pohlepnog akademskog stručnjaka.”

„Ne sećam se da sam pomenuo da je Grumer bio akademski stručnjak”, reče Makoj.

„Ne, nisi. Ali ja poznajem her doktora. Ima reputaciju koju smatram prilično nezavidnom.”

Pol primeti promenu u Loringovom tonu. Nije više bio srdačan i pomirljiv. Sada je reči izgovarao sporo i promišljeno, jasno pokazujući njihovo značenje. Čoveku je očigledno ponestajalo strpljenja.

To kao da uopšte nije ostavilo utisak na Makoja. „Pomislio bih, pane

Makoju, da čovek tvog iskustva i porekla ume da se nosi sa neotesancima poput mene.”

Loring se osmehnu. „Tvoja otvorenost me zabavlja. Ne dešava se često da mi se neko obraća na takav način.”

„Da U si još malo razmislio o mojoj ponudi od danas po podne?”

„Zaista i jesam. Da li bi milion američkih dolara rešilo tvoj problem?”

„Tri miliona bi bolje poslužilo.”

„Onda pretpostavljam da ćeš se zadovoljiti sa dva bez potrebe da se cenkamo?”

„Hoću.”

Loring se zakikota. „Pane Makoju, ti si čovek po mom ukusu.”

PEDESET PET

PETAK, 23. MAJ, 2.15

Pol se probudi. Bilo mu je teško da zaspi kada su se on i Rejčel vratili u sobu nešto malo pre ponoći. Rejčel je ležala pored njega čvrsto usnula, ne hrčući, ali dišući teško u snu kao i obično. Ponovo je razmislio o Loringu i Makuju. Starac je spremno izručio dva miliona dolara. Možda je Makoj bio u pravu. Loring je krio nešto i bio je spreman da plati dva miliona dolara kako bi sačuvao tajnu. Ali šta? Čilibarsku sobu? Ta mogućnost je bila pomalo nategnuta. Zamislio je naciste kako skidaju ćilibarske ploče sa zidova palate, zatim ih voze kamionima kroz Sovjetski Savez, samo da bi ih ponovo demontirali i povezli dublje u Nemačku četiri godine kasnije. U kakvom bi stanju one uopšte bile? Da li bi bile išta drugo osim sirovine koju treba preoblikovati u drugo umetničko delo? Šta je ono čitao u Borjinim člancima? Ploče su se sastojale od stotinu hiljada komada ćilibara. Svakako su imale određenu vrednost na otvorenom tržištu. Možda se o tome radilo. Loring je pronašao ćilibar i prodao ga, zaradivši dovoljno da se isplati dati dva miliona dolara da se za to ne pročuje.

Ustao je sa kreveta i tiho krenuo po košulju i pantalone prebačene preko stolice. Obukao ih je ali nije obuo cipele bose noge će stvarati manje buke. San mu nije dolazio na oči, a veoma bi voleo da ponovo pregleda izložbene prostorije u prizemlju. Niz umetničkih dela koja je ranije video skoro su ga ostavila bez daha, i bilo mu je teško da ih sva zapamti. Nadao se da Loringu neće smetati ako ih još malo pogleda nasamo.

Osvrnuo se prema Rejčel. Bila je sklopčana ispod naslona kreveta, a nago telo joj je bilo pokriveno samo njegovim frotirskim ogrtačem. Vodila je ljubav sa njim pre dva sata prvi put za skoro četiri godine. Još uvek je mogao da oseti intenzitet njihovog spajanja, i telo mu je bilo ispražnjeno zbog oslobađanja emocija za koje je smatrao da nikada više neće biti moguće da se ponove na isti način. Da li su mogli da isprave stvari? Sam bog je znao koliko je to želeo. Proteklih nekoliko nedelja su svakako bile i gorke i slatke. Njenog oca više nije bilo, ali možda je porodica Katler mogla da se obnovi. Nadao se da on nije jednostavno služio da popuni prazninu. Rejčeline večerašnje reči, kako je on jedina njena preostala porodica, i dalje su mu odzvanjale u

ušima. Pitao se zašto je toliko sumnjičav. Možda zbog teškog udarca koji je pretrpeo pre tri godine oprez je čuvao njegovo srce da ne bi bilo ponovo slomljeno.

Polako je otvorio vrata i tiho izašao u hodnik. Zidne svetiljke su blago sijale. U vazduhu nije bilo ni najslabijeg zvuka. Prišao je debeloj kamenoj ogradi i pogledao u predvorje četiri sprata niže, mermerni prostor obasjan nizom stonih lampi. Masivni, ugašeni kristalni luster visio je dole, do trećeg sprata.

On krenu niz ćilim prostrt po pravougaonim kamenim stepenicama, sve do najnižeg sprata. Bosonog i tih, zalazio je dublje u zamak, prolazeći kroz široke hodnike pored sale za ručavanje i prema nizu prostranih soba u kojim su bila izložena umetnička dela. Nijedna vrata koja su vodila u te sobe nisu bila zatvorena.

Ušao je u Sobu veštica, u kojoj su se, kako je Loring prethodno objasnio, nekada održavala suđenja ovdašnjim vešticama. Prišao je redu ormarića od abonosa i uključio sićušne halogene svetiljke. Predmeti iz doba Rimljana bili su poređani po policama. Statuice, kalupi, tanjiri, posude, lampe, zvona, alati. Uz to i nekoliko izvanredno izrezbarenih rimskih boginja. Prepoznao je Viktoriju, rimski simbol pobeđe, sa krunom i palminim listom u pruženim rukama koje su pozivale da se izabere između to dvoje.

Iz hodnika iznenada dopre zvuk. Ne jak. Poput grebanja po podu. Ali u opštoj tišini je jako odjeknuo.

Naglo okrenu glavu prema otvorenim vratima i ukopa se na mestu, jedva dišući. Da li je to bio korak ili se vekovima stara građevina jednostavno slegala na svojim temeljima u noći? Pružio je ruku i blagim pokretom isključio svetla u ormarićima. Police utonuše u tamu. Prikrade se do sofe i čučnu iza nje.

Do njega dopre još jedan zvuk. Korak. Nema sumnje. Neko je bio u hodniku. Spusti se niže iza kauča i sačeka, nadajući se da će taj neko, ko god bio, proći dalje. Možda je to jednostavno bio neko od posluge u redovnom obilasku.

U osvetljenom otvoru vrata pojavi se senka. On proviri iza sofe.

Vejland Makoj prođe pored njega.

Trebalo je da zna.

Na prstima se prikrao vratima. Makoj je bio nekoliko metara dalje, i uputio se prema prostoriji na drugom kraju. U ranijoj poseti ovoj prostoriji,

Loring je tek pokazao ka tom zamračenom prostoru, nazvavši ga Romanskom sobom, ali nije im ponudio da je obiđu.

„Nisi mogao da spavaš?“, šapnu on.

Makoj se trgnu unazad i okrenu. „Dodavola, Katleru“, tiho izusti. „Na smrt si me uplašio.“ Krupni čovek je bio u farmerkama i džemperu.

On pokaza na Makojeve bose noge. „Počinjemo da slično razmišljamo. To je zastrašujuće.“

„Malo seljačkih trikova ti uopšte neće naškoditi, gradski advokate.“

Ušli su u senke Sobe veštica i razgovarali prigušenim šapatom.

„I ti si radoznao?“, upita Pol.

„Prokletu tačno. Dva jebena miliona. Loring je jurnuo na ponudu kao muva na govno.“

„Pitaš se šta on zna?“

„Ne znam. Ali nešto zna. Problem je u tome što je ovaj češki Luvr tako pun raznih sranja da to možda nikada nećemo saznati.“

„Mogli bismo da se izgubimo u ovom lavirintu.“

Odjednom nešto zazveketa u hodniku. Poput zvuka metala na kamenu. On i Makoj isturiše glave i proviriše nalevo. Mutni žuti pravougaonik svetlosti dopirao je iz Romanske sobe na daljem kraju hodnika.

„Predlažem da odemo i pogledamo“, reče Makoj.

„Zašto da ne? Kad smo već ovde.“

Makoj prvi krenu po stazi od čilima. Na otvorenim vratima Romanske sobe obojica stadoše u mestu.

„O, sranje“, reče Pol.

* * *

Knol je gledao kroz špijunku kako je Pol Katler navukao odeću i iskrao se napolje. Rejčel Katler uopšte nije čula kada je njen bivši muž izašao i još uvek je spavala. On je satima čekao pre nego što se pokrenuo, omogućivši svima dovoljno vremena da se povuku na počinak. Nameravao je da počne sa Katlerovima, pređe na Makoja, pa zatim na Loringa i Dancerovu, naročito uživajući u ovih dvoje poslednjih naslađujući se trenucima njihovog umiranja i tako se sveteći za ubistvo Felnera i Monike. Ali neočekivani izlazak Pola Katlera stvorio je problem. Po onome što je Rejčel ispričala, njen bivši muž nije bio pustolovan tip. A ipak, evo njega kako se bosonog šunja usred noći.

Svakako nije pošao u kuhinju na noćnu zakusku. Najverovatnije je njuškao. Moraće da se pobrine za njega kasnije.

Posle Rejčel.

Tiho je prošao kroz prolaz, prateći niz golih sijalica. Pronašao je prvi izlaz i pritisnuo polugu sa oprugom. Kamena ploča se otvorila i on uđe u jednu od praznih spavaćih soba na četvrtom spratu. Prišao je vratima hodnika i požurio nazad do sobe u kojoj je spavala Rejčel Katler.

Ušao je i zaključao vrata za sobom.

Prišavši kaminu u renesansnom stilu, pronášao je prekidač zamaskiran tako da izgleda kao deo pozlaćenog reljefa. Nije ušao iz tajnih prolaza iz bojazni da ne napravi previše buke, ali će možda morati brzo da izađe. Povukao je prekidač i ostavio skrivena vrata napola otvorena.

Polako je prišao krevetu.

Rejčel Katler je i dalje mirno spavala.

Izvi desnu ruku i sačeka da mu nož sklizne u dlan.

* * *

„To su jebena tajna vrata”, reče Makoj.

Pol nikada pre nije video tajna vrata. U starim filmovima i romanima se tvrdilo da ona postoje, ali pravo pred njegovim očima, na deset metara udaljenosti, deo kamenog zida se okrenuo na svojoj središnjoj osovini. Jedna od drvenih izložbenih kutija bila je pričvršćena za njega, i otvor širine jednog metra sa obe strane ploče vodio je u osvetljenu prostoriju pozadi.

Makoj zakorači napred.

Pol ga uhvati. „Da li si lud?”

„Razmisli malo, Katleru. Potrebno je da uđemo tamo.”

„Kako to misliš?”

„Mislim da naš domaćin nije ovo slučajno ostavio otvoreno. Hajde da ga ne razočaramo.”

Pol je mislio da je bilo glupo nastaviti dalje. Preterao je već i što je sišao ovamo, ali sada nije bio siguran da treba da nastavi dalje do samog kraja. Možda je jednostavno trebalo da se vrati gore kod Rejčel. Ali radoznalost ga je terala da ide napred.

Zato je krenuo za Makojem.

U prostoriji iza zida, oko zidova i u sredini bilo je postavljeno još

osvetljenih izložbenih kutija. Pol je sa strahopoštovanjem šetao između njih. Gravure iz Egipta i sa Bliskog istoka. Majanski bakrorezi. Antički nakit. Nekoliko slika mu privuče pogled. Rembrant iz sedamnaestog veka za kog je znao da je ukraden iz jednog nemačkog muzeja pre trideset godina, i Belini odnet iz Italije otprilike u isto vreme. Oba dela su spadala u najtraženija umetnička dela na svetu. Setio se seminara u Muzeju visoke umetnosti u Atlanti na tu temu.

„Makoj, sve ove stvari su ukradene.”

„Kako to znaš?”

Zastao je ispred jedne izložbene kutije u visini grudi u kojoj je stajala pocrnela lobanja na staklenom postolju. „Ovo je Pekinški čovek. Niko ga nije video od Drugog svetskog rata. A ove dve slike tamo su definitivno ukradene. Sranje. Ono što je Grumer rekao je istina. Loring je član tog kluba.”

„Smiri se, Katleru. Mi to ne znamo. Ovaj tip možda jednostavno ima malu privatnu zbirku koju čuva samo za sebe. Hajde da ne pre nagljujemo u vezi sa tim.”

On se zagleda napred u otvorena dvostruka vrata prevučena belim emajlom. Primetio je mozaike na zidovima boje viskija iza njih. Krenuo je napred. Makoj ga je pratio. Na vratima su se obojica ukočili.

„O, jebote”, šapnu Makoj.

Pol je zurio u Čilibarsku sobu. „To si dobro rekao.”

Veličanstvenost prizora naruši dvoje ljudi koji su ušli kroz druga otvorena dvostruka vrata sa desne strane. Jedno od njih je bio Loring. Druga je bila plavuša iz Stoda. Suzana. Oboje su držali pištolje.

„Vidim da ste prihvatili moj poziv”, reče Loring.

Makoj se ukoči. „Nismo hteli da te razočaramo.”

Loring mahnu pištoljem. „Šta mislite o mom blagu?”

Makoj uđe dublje u prostoriju. Žena čvršće stegnu pištolj, isturivši cev. „Smiri se, mala damo. Samo hoću da se divim majstorskom radu.” Makoj priđe jednom od čilibarskih zidova.

Pol se okrenu prema ženi koju je Knol nazvao Suzana. „Pronašla si Čapajeva preko mene, zar ne?”

„Da, gospodine Katleru. Informacija mi je veoma pomogla”

„Ubila si tog starca zbog ovoga?”

„Ne, pane Katleru”, umeša se Loring. „Ubila ga je zbog mene.”

Loring i žena ostali su na drugom kraju sobe površine od deset kvadratnih

metara. Na tri zida su bila otvorena dvostruka vrata, a četvrti je bio prekriven prozorima, ali Pol je pretpostavio da su oni lažni. Ova odaja je očigledno bila unutrašnja. Makoj je nastavio da se divi čilibaru, prelazeći rukom preko njegove glatke površine. Da nije bilo ozbiljnosti situacije u kojoj su se našli, Pol bi takođe bio zadivljen. Ali nije se previše advokata za ostavinske rasprave zateklo u češkom zamku dok su u njih uperena dva poluautomatska pištolja. Definitivno nije bilo predavanja o ovome na pravnom fakultetu.

„Pobrini se za to”, tiho reče Loring Suzani.

Žena izađe. Loring ostade na drugoj strani i zadrža pištolj na gotovs. Makoj priđe bliže Polu.

„Sačekaćemo ovde, gospodo, dok Suzana ne dovede gospođu Katler.”

Makoj priđe sasvim blizu.

„Sta ćemo, jebiga, sada?”, šapnu Pol.

„Nek me đavo nosi ako znam.”

* * *

Knol je blago podigao pokrivač i kliznuo na krevet. Smestio se blizu Rejčel i blago joj protrljao grudi. Odreagovala je na njegov dodir, blago uzdahnuvši, još uvek u polusnu. Pustio je ruku da luta niz njeno telo i otkrio je da je gola ispod košulje. Kliznula je ka njemu i sklupčala se.

„Pole”, šapnula je.

Obavio joj je ruku oko grla, okrenuo je na leđa i popeo se na nju. Rejčeline oči se razrogačiše od straha. Prineo joj je nož pod grlo, blago probivši vrhom zgrušanu krv od noćnog susreta u utorak. „Trebalo je da poslušáš moj savet”

„Gde je Pol?” uspela je da izusti.

„Imam ga.”

Počela je da se bori. Položio joj je oštricu na grlo. „Budi mirna, frau Katler, ili ću gurnuti oštricu u tvoju kožu. Razumeš li?”

Ona prestade da se pomera.

Pokazao je glavom prema otvorenoj ploči, ovlaš popustivši stisak da bi joj omogućio da pogleda. „On je tamo unutra.” Ponovo je pojačao pritisak na njenom grlu i počeo da spušta nož niz njenu košulju, odsecajući dugme po dugme. Zatim ju je rastvorio. Pojaviše se njene gole grudi. On blago pređe vrhom noža po vršku jedne bradavice. „Malopre sam gledao iza zida. Vrlo

vatreno si vodila ljubav.”

Ona ga pijunu.

Udario ju je nadlanicom po licu. „Drska kučko. Tvoj otac je uradio to isto i videla si šta se dogodilo s njim.”

Udario ju je u stomak i čuo kako je ispuštila vazduh. Još jednom ju je udario u lice, ovog puta pesnicom. Vratio joj je ruku na grlo. Oči joj se divlje zakolutaše. On je ščepa za obraze i protrese joj glavu.

„Voliš li ga? Zašto rizikuješ njegov život? Pretvaraj se da si kurva, a cena mog zadovoljstva je... život. Neće biti neprijatno.”

„Gde... je... Pol?”

On odmahnu glavom. „Takva tvrdoglavost. Preusmeri sav taj gnev u strast i tvoj Pol će dočekati jutro.”

Osećao je pulsiranje u preponama, bio je spreman da navali. Vratio je nož pod njeno grlo i pritisnuo.

„U redu”, najzad reče ona.

Oklevao je. „Skloniću nož. Ali ako napraviš i najmanji pogrešan pokret, ubiću te. A onda i njega.”

Polako je spustio ruku s nožem. Otkopčao je opasač i upravo hteo da svuče pantalone kad Rejčel vrisnu.

* * *

„Kako si nabavio ploče, Loring?”, upita Makoj.

„Poklon s neba.”

Makoj se zakikota. Pol je bio impresioniran načinom na koji je krupni čovek zadržao mirnoću. Bilo mu je drago što je neko miran. On je bio nasmrtno uplašen.

„Pretpostavljam da nameravaš da upotrebiš pištolj u nekom trenutku. Zato udovolji čoveku osuđenom na propast i odgovori na nekoliko pitanja.”

„Bio si u pravu”, reče Loring. „Kamioni su odvezli ploče iz Kenigzberga 1945. Na kraju su ploče prebačene na voz. Taj voz je stao u Čehoslovačkoj. Moj otac je tada pokušao da dođe do ploča, ali nije mogao. Feldmaršal Fon Šerner je bio odan Hitleru i nije se mogao potkupiti. Fon Šerner je naredio da se sanduci odvezu kamionima na zapad u Nemačku. Išli su za Bavarsku, ali su stigli samo do Stoda.”

„Do moje pećine?”

„Tačno tako. Otac je pronašao ploče sedam godina posle rata.”

„I ubio svoje pomagače?”

„To je bila neminovna poslovna odluka.”

„Rafael je bio još jedna poslovna odluka?”

„Tvoj prijatelj novinar mi se zaista javio i poslao mi svoju priču. Bila je previše puna informacija za njegovo dobro.”

„Šta je sa Karolom Borjom i Čapajevim?” upita Pol.

„Mnogi su pre vas tražili isto što i vi, pane Katleru. Zar se ne biste složili da je ovo blago vredno da se za njega umre?”

„To uključuje i moje roditelje?” upita Pol.

„Saznali smo da se vaš otac raspituje širom Evrope, ali pronalazak onog Italijana ga je doveo malo preblizu. To je bio prvi i jedini upad u našu tajnu. Suzana se pobrinula i za Italijana i za vaše roditelje. Tužno, ali to je bila još jedna neminovna poslovna odluka.”

On krenu ka starcu. Pištolj se podiže i nacilja na njega. Makoj ga uhvati za rame. „Smiri se, žestoki čoveče. Nećeš ništa rešiti time što ćeš dobiti metak.”

On se borio da se otrgne. „Ali rešiću time što ću mu zavrnuti prokleti vrat.” Gnev ga je potpuno obuzeo. Nikada nije bio svestan da je sposoban za takav bes. Hteo je da ubije Loringa, bez obzira na posledice, i uživao u svakoj sekundi samrtnih muka tog kopileta. Makoj ga je odvuкао na drugu stranu prostorije. Loring se polako povuče do ćilibarskog zida na suprotnoj strani. Makoj mu je bio okrenut leđima kada je šapnuo: „Ostani miran. Prati ono što ja radim.”

* * *

Suzana uključi luster na plafonu, osvetlivši foaje i stepenište. Nije bilo opasnosti da se poslugа umeša u noćne aktivnosti; Loring je dao izričito naređenje da posle ponoći niko ponovo ne ulazi u glavno krilo zgrade. Već je razmišljala kako da se oslobodi tela, i odlučila je da sva tri zakopa u šumama iza zamka pre svitanja. Polako se pela uz stepenice i stigla do odmorišta na četvrtom spratu, s pištoljem u ruci. Vrisak odjednom prošeće tišinu, iz pravca Svadbene sobe. Pojurila je niz hodnik, pored ograde stepeništa, do hrastovih vrata.

Uхватила je kvaku. Brava je bila zaključana.

Iznutra se začu još jedan vrisak.

Ispalila je dva metka u prastari dovratka. Drvo se raspade. Udarila je vrata nogom. Jednom. Dvaput. Ispalila je još jedan metak. Posle trećeg udarca noge, vrata se rastvoriše ka unutra. U polumračnoj prostoriji videla je Kristijana Knola na krevetu, dok se Rejčel Katler otimala ispod njega.

Knol ju je video, pa zatim žestoko udario Rejčel u lice. Zatim je posegnuo za nečim na krevetu. Videla je kako podiže ruku sa nožem u šaci. Naciljala je i opalila, ali Knol se otkotrljao sa kreveta i njen hitac promaši. Primitila je otvorenu ploču pored kamina. Kopile je koristilo stražnje prolaze. Bacila se na pod, zaklanjajući se iza fotelje, znajući šta sledi.

Nož prozujala kroz tamu i zari se u presvlaku fotelje, samo nekoliko centimetara od nje. Ispalila je još dva hica u Knolovom pravcu. U odgovor se začuše četiri prigušena pucnja, raznoseći naslon fotelje. Knol je bio naoružan. Ovo je bilo preblizu. Uputila je još jedan hitac prema Knolu, a zatim otpuzala prema otvorenim vratima i iskotrljala se u hodnik.

Još dva Knolova hica odbiše se od dovratka.

Napolju u hodniku, ona se uspravi i poče da trči.

* * *

„Moram da stignem do Rejčel”, šapnu Pol, i dalje cepteći od besa.

Makoj je ostao leđima okrenut Loringu. „Izlazi odavde kada ja napravim svoj potez.”

„On ima pištolj.”

„Kladim se da kopile ne bi pucalo ovde unutra. Neće rizikovati da napravi rupu u ćilibaru.”

„Ne oslanjaj se previše na to...”

Pre nego što je mogao dodatno da dovede u pitanje ono što Makoj namerava, krupni čovek se okrenu Loringu. „Pretpostavljam da nema ništa od moja dva miliona, ha?”

„Nažalost. Ali hrabro je to što si pokušao.”

„To sam nasledio od majke. Radila je na poljima krastavca na istoku Severne Karoline. Nije trpela ničija sranja.”

„Vrlo dražesno.”

Makoj se malo primače. „Šta te navodi na misao da drugi ljudi ne znaju da smo ovde?”

Loring slegnu ramenima. „To je rizik koji sam spreman da preuzmem.”

„Moji ljudi znaju gde sam.”

Loring se osmehnu. „Sumnjam u to, pane Makoju.”

„Kako bi bilo da se nagodimo?”

„Nisam zainteresovan.”

Makoj najednom jurnu ka Loringu, prešavši tri metra koji su ih razdvajali onoliko brzo koliko mu je to dopuštala njegova krupna telesina. Kada je starac opalio, Makoj se trgnu, a onda vrisnu; „Kreni, Katleru!”

Pol se baci ka dvostrukim vratima kojima se izlazilo iz Ćilibarske sobe, osvrnuvši se u deliću sekunde i videvši kako Makoj pada na parket a Loring okreće pištolj na drugu stranu. Iskočio je iz sobe, otkotrljao se po kamenom podu pa ustao i potrčao kroz mračnu galeriju, ka prolazu u Romansku sobu.

Očekivao je da ga Loring prati, pucajući usput, ali starac sigurno nije mogao brzo da se kreće.

Makoj je zaista dozvolio da bude ustreljen kako bi on pobegao. Uopšte nije znao da ljudi to zaista rade. To se dešavalo samo u filmovima. A ipak je poslednja stvar koju je video pre nego što je pobegao iz sobe bio krupni čovek kako leži na podu.

Isterao je tu misao iz uma i koncentrisao se na Rejčel dok je trčao kroz hodnik prema stepeništu.

* * *

Knol je čuo kad se Suzana isteturala u hodnik. Prošao je kroz sobu i uzeo nož. Prišao je otvorenim vratima i rizikovao da proviri kroz njih. Dancerova je jurila ka stepenicama, udaljena dvadesetak metara. Stao je u stabilan položaj i poslao savršeno izbalansirani nož ka njoj, pogodivši je u levu butinu; oštro sečivo joj se žarilo u meso sve do drške.

Kriknula je i sklupčala se na tepihu u nepodnošljivom bolu.

„Ne ovog puta, Suzana”, rekao je mirno.

Prišao joj je.

Držala se za butinu, dok se krv cedila sa zarivene oštrice. Pokušala je da se okrene i podigne pištolj, ali on joj odmah udarcem noge izbi CZ-75B iz ruke.

Pištolj se otkotrlja po podu.

On joj pritisnu vrat donom cipele i pribi je na pod. Naciljao je pištoljem.

„Dosta je bilo zabave i igara”, rekao je.

Dancerova pruži ruku i pokuša da uhvati dršku noža, ali on je udari đonom u lice.

Zatim joj ispali dva metka u glavu i ona prestade da se pomera.

„Za Moniku”, šapnuo je.

Istrgnuo je nož iz njene butine i obrisao oštricu o njenu odeću. Pronašao je pištolj Dancerove i vratio se u spavaću sobu, odlučan da dovrši ono što je započeo.

PEDESET ŠEST

Makoj je pokušao da ustane i povrati fokus, ali nije mogao. Ćilibarska soba se vrtela oko njega. Noge su mu bile mlitave, u glavi mu se vrtelo. Krv je tekla iz rane od metka na njegovom ramenu. Gubio je svest munjevitom brzinom. Nikada nije zamišljao da će ovako umreti, okružen blagom vrednim čitave milione, nemoćan da išta uradi.

Pogrešio je u vezi sa Loringom. Nije bilo opasnosti za ćilibar. Metak se jednostavno zario u meso. Nadao se da je Pol Katler uspeo da umakne. Počeo je da se pridiže. Koraci su se čuli sa spoljašnje galerije, i približavali su mu se. Ponovo je pao na parket i ležao opružen. Uspeo je da otvori levo oko i vidi zamagljenu sliku Ernsta Loringa kako ponovo ulazi u Ćilibarsku sobu, i dalje držeći pištolj u ruci. Ležao je potpuno mirno, pokušavajući da povrati ono malo snage koja mu je preostala.

Duboko je udahnuo i čekao da Loring priđe bliže. Starac cipelom oprezno gurnu Makojevu levu nogu, očigledno proveravajući da li je mrtav. Zadržao je dah i uspeo da drži telo ukočeno. U glavi je počelo da mu se vrti od nedostatka kiseonika i gubitka krvi.

Trebalo mu je da kopile priđe bliže.

Loring napravi dva koraka napred.

On iznenada izbi starcu noge ispod njega. Bol mu je prosekao desno rame i grudi. Krv šiknu iz rane. Ali pokušao je da izdrži dovoljno dugo da završi ono što je počeo.

Loring tresnu na pod, od udarca ispustivši pištolj. Makojeva desna ruka stegnu se oko starčevog vrata. Slika Loringovog šokiranog izraza pojavljivala mu se pred očima i nestajala. Morao je da požuri.

„Pozdravi đavola u moje ime”, šapnuo je.

Poslednjim delićem snage, ugušio je Ernsta Loringa. Zatim se prepustio tami.

* * *

Pol je prošao kroz lavirint hodnika u prizemlju i jurnuo ka stepeništu koje je vodilo na četvrti sprat. Pre nego što je ušao u blistavo osvetljen foaje, gore se začuše dva prigušena pucnja.

Stao je.

Ovo je bilo glupo. Žena je bila naoružana. On nije. Ali na koga je pucala? Na Rejčel? Makoj je primio metak da bi on mogao da umakne. Sada je izgledalo da je red na njega.

On požuri uz stepenice, preskačući po dve odjednom.

* * *

Knol spusti pantalone. Ubijanje Dancerove bilo je odgovarajuća predigra. Rejčel je ležala opružena na krevetu, i dalje u nesvesti od njegovog udarca pesnicom. Bacio je pištolj na pod i uzeo nož. Prišao je krevetu, blago joj razdvojio noge i prešao joj jezikom uz butinu. Nije se opirala. Ovo će biti lepo. Rejčel, očigledno i dalje potpuno omamljena, tiho zastenja i odreagova na njegov dodir. On vrati nož u koricu ispod desnog rukava. Bila je ošamućena i krotka. Neće biti potrebe za nožem. Obuhvatio joj je golu stražnjicu rukama i ponovo spustio jezik u njeno međunožje.

„O, Pole”, šapnula je.

„Rekao sam ti da neće biti neprijatno”, promumla on.

Uspravio se i pripremio da se spusti na nju.

* * *

Pol istrča na odmorište na četvrtom spratu i pojuri uz poslednji niz stepenika. Ostao je bez daha, noge su ga bolele, ali Rejčel je bila gore i on joj je bio potreban. Na vrhu stepeništa je video Suzanino telo, lica neprepoznatljivog od dve rupe od metka u njemu. Prizor je izazivao mučninu, ali on pomisli na Čapajeva i svoje roditelje i ne oseti ništa osim zadovoljstva. Onda mu jedna misao sinu kroz mozak.

Ko ju je dođavola ubio?

Rejčel?

Sa donje strane hodnika začu se stenjanje.

A onda ču svoje ime.

Polako je krenuo prema spavaćoj sobi. Vrata su bila otvorena, a gornja šarka je bila razneti. Zagledao se u polumrak. Oči su mu se prilagodile. Na krevetu je bio neki čovek, a Rejčel je bila ispod njega.

Kristijan Knol.

Pol je pobesneo i jurnuo kroz sobu, bacivši se na Knola. Od siline udara

skotrljali su se s kreveta na pod. Pao je na desno rame, koje je povredio u utorak uveče u Stodu. Bol mu sevnu čitavom dužinom desne ruke. Podigao je pesnicu i spustio je svom silinom. Knol je bio krupniji i iskusniji, ali on je bio pakleno besan. Ponovo je zamahnuo pesnicom i Knolov nos popusti. Knol zajauka, ali se izvi i nogama baci Pola preko sebe. Knol se sklupčao i otkotrljao, a zatim odskočio i snažno zario pesnicu Polu u grudi. On se zagrcnu od sopstvene pljuvačke i pokuša da povрати dah.

Knol ustade i povuče ga s poda. Pesnica mu se žabi u vilicu, poslavši ga u letu u sredinu sobe. Bio je ošamućen i iz sve snage je pokušavao da fokusira pogled na nameštaj koji se vrteo oko njega i visokog čoveka koji se približavao. Imao je četrdeset jednu godinu, a ovo mu je bila prva tuča šakama. Pomislio je kako je čudan osećaj kad te obore udarcem pesnice. Izenada mu kroz svest prolete slika nagog Knola iznad Rejčel. On se pribra, povрати dah i skoči, ali ga ponovo dočeka udarac pesnice u stomak.

Prokletstvo. Gubio je borbu.

Knol ga dograbi za kosu.

„Prekinuo si moje zadovoljstvo, a ja ne volim da me prekidaju. Da li si primetio frojlajn Dancer na putu dovdje? Ona me je takođe prekidala”

„Jebi se, Knole.”

„Vrlo prkosan. I hrabar. Ali slab”

Knol mu pusti kosu i udari ga. Krv mu poteče iz nosa. Snaga udarca izbaci ga kroz otvorena vrata, napolje u hodnik. Bilo mu je teško da gleda na desno oko.

Nije mogao još mnogo da izdrži.

* * *

Rejčel je bila nejasno svesna da se nešto dešava, ali sve je bilo tako zbrkano. Jednog trenutka je izgledalo kao da Pol vodi ljubav sa njom, a sledećeg je čula tuču i po sobi su letela tela. Onda je čula glas.

Pridigla se na krevetu.

Videla je Polovo lice, zatim još nečije.

Knolovo.

Pol je bio obučen, ali je Knol bio go od pojasa naniže. Pokušala je da shvati to što vidi, pronade smisao u onome što joj je isprva izgledalo nemoguće.

Čula je Knolov glas.

„Prekinuo si moje zadovoljstvo, a ja ne volim da me prekidaju. Da li si primetio frojlajn Dancer na putu dovdje? Ona me je takođe prekidala”

„Jebi se, Knole.”

„Vrlo prkosan. I hrabar. Ali slab.”

Onda Knol raspali Pola pesnicom po licu. Šiknu krv i Pol se otkotrlja u hodnik. Knol krenu za njim. Pokušala je da ustane sa kreveta, ali je pala na pod. Polako je puzila preko parketa prema vratima. Usput je prošla preko nečijih pantalona, cipela i nečeg tvrdog.

Pružila je ruku. Tu si bila dva pištolja. Ona ne uze nijedan i nastavi da puzi. Na vratima se uspravi na noge.

Knol se približavao Polu.

* * *

Pol je shvatio da je ovo kraj. Jedva je mogao da diše od dva udarca u grudi, pluća su mu bila stegnuta, najverovatnije mu je nekoliko rebara bilo slomljeno. Lice ga je neverovatno bolelo i bilo mu je teško da gleda. Knol se prosto poigravao sa njim. On nije bio takmac ovom profesionalcu. Teturavo se uspravio na noge, koristeći kamenu ogradu stepenica kao oslonac, sličnu onoj od utorka uveče u opatiji visoko iznad Stoda. Pogledao je dole, na pod četiri sprata niže i osetio da će povratiti. Sjaj iz blistavog kristalnog lusteru pekao mu je oči i škiljio je. Neko ga je iznenada povukao nazad i okrenuo. Knolovo osmehnuto lice pojavilo mu se pred očima.

„Da li ti je bilo dovoljno, Katleru?”

Sve što je mogao da smisli bilo je da pljune Knola u lice. Nemač odskoči unazad pa se baci na njega, zarivajući mu šaku u stomak. Zakašljao se od pljuvačke i krvi dok je dahtao u pokušaju da udahne. Knol mu zadade još jedan udarac u zadnji deo vrata i obori ga na pod. Posegnuo je naniže i uspravio ga na noge. Polu su noge bile kao od gume. Knol ga prisloni uz ogradu, a onda zakorači unazad i potegnu desnom rukom.

Pojavi se nož.

* * *

Rejčel je zamagljenim pogledom posmatrala kako Knol prebija Pola. Htela je da pomogne ali je jedva imala snage da stoji. Lice ju je bolelo, a nateklina na
BD4Y

desnom obrazu počela je da joj smeta vidu. U glavi joj je tutnjalo. Sve je bilo mutno i vrtelo se oko nje. Stomak joj je poskakivao kao čamac na olujnom moru.

Polovo telo se sruči na pod. Knol posegnu naniže i povuče ga da se uspravi. Odjednom je pomislila na ona dva pištolja i zateturala ka sredini spavaće sobe. Pipala je po podu dok nije pronašla jedan od pištolja, pa se ponovo zateturala ka vratima.

Knol se odmakao od Pola, leđima okrenut ka njoj. Nož se pojavi u Nemčevoj ruci i znala je da će imati samo sekundu da reaguje. Knol krenu ka Polu, podižući sečivo. Uperila je pištolj i, prvi put u životu, povukla obarač. Metak izlete iz cevi, ne uz tresak, nego s prigušenim pucnjem, kao kad pukne balon na dečjoj rođendanskoj proslavi.

Metak se žabi u Knolova leđa.

On posrnu i okrenu se, a onda krenu prema njoj s nožem u ruci.

Ona ponovo opali. Pištolj se trznu u njenoj ruci, ali ona ga je držala čvrsto.

Onda opali još jednom.

Pa još jednom.

Meci su probijali Knolove grudi. Pomislila je na ono što mora da se dešavalo u krevetu i spustila cev, ispaljujući još tri metka u njegovo izloženo međunožje. Knol vrisnu, ali nekako ostade na nogama. Zurio je u krv koja mu je tekla iz rana. Zateturao se prema ogradi stepeništa. Htela je da opali ponovo kad se Pol baci napred, bacivši napola golog Nemca u otvoren prostor četiri sprata visokog foajea. Ona se nasloni na ogradu i pogleda preko baš kad Knolovo telo nalete na masivni kristalni luster i istrgnu ga iz plafona. Sevnuše plave varnice i Knol pade u kiši stakla na mermerni pod, a udarac tela utopi se u lomljivu stakla, dok je kristal leteo na sve strane i zveckao po podu kao aplauz koji se nastavi posle vrhunca neke simfonije.

Zatim je zavladala tišina. Nije se čuo ni najmanji zvuk.

Dole, Knol se nije pomerao.

Ona pogleda Pola. „Jesi li dobro?”

On ne reče ništa, nego je obgrli rukom. Ona pruži ruku i nežno mu pomilova lice. „Da li boli onako gadno koliko izgleda?”, upitala je.

„Baš toliko.”

„Gde je Makoj?”

Pol duboko udahnu. „Primio je metak... da bih ja mogao da stignem do

tebe. Poslednje što sam video je da... krvari po celoj Ćilibarskoj sobi.”

„Ćilibarskoj sobi?”

„Duga priča. Ne sada.”

„Pretpostavljam da ću morati da povučem sve ružne stvari koje sam rekla o toj velikoj budali.”

„Pretpostavljam da hoćeš”, iznenada reče neki glas odozdo.

Ona pogleda preko ograde. Makoj istetura u slabo osvetljeni foaje, držeći se za okrvavljeno desno rame.

„Ko je to?”, upitao je pokazujući na leš.

„Kopile koje je ubilo mog oca”, doviknu mu Rejčel.

„Izgleda da je račun izmiren. Gde je žena?”

„Mrtva je”, reče Pol.

„Dobro je što smo je se otarasili, jebiga.”

„Gde je Loring?”, upita Pol.

„Udazio sam gada.”

Pol se namršti od bola. „Dobro je što smo ga se otarasili, jebiga. Jesi li ti dobro?”

„Nije ovo ništa što dobar hirurg ne može da reši.”

Pol uspe da se slabašno osmehne. Pogledao je Rejčel. „Mislim da počinje da mi se dopada ovaj momak.”

Ona mu uzvratil osmeh, prvi put za duže vremena. „I meni takođe.”

EPILOG

SANKT PETERBURG, RUSIJA

2. SEPTEMBAR

Pol i Rejčel su stajali u prednjem delu sporedne kapele. Okruživao ih je italijanski mermer u elegantnim tonovima žute boje iz Sijene, izmešan sa ruskim malahitom[9]. Kosi zraci jutarnjeg sunca obasjavali su visoki ikonostas iza sveštenika blistavom nijansom svetlucavog zlata.

Brent je stajao levo od oca, a Marla pored majke. Sveštenik je izgovorio svadbene zavete svečanim glasom, a sve je bilo dodatno naglašeno pojanjem hora. Katedrala Svetog Isaka bila je prazna, ako se izuzme par koji se venčavao, njihova deca i Vejland Makoj. Polu pogled skrenu prozor od obojenog stakla na sredini zida s ikonama. Hristos je stajao visok i uspravan posle Vaskrsenja. Novi početak. Vrlo prikladno, pomisli.

Sveštenik je završio sa zavetima i pognuo glavu kada se služba završila.

On nežno poljubi Rejčel i šapnu: „Volim te.”

„I ja volim tebe”, odgovori ona.

„Ah, hajde, Katleru, poljubi je u usta kako valja”, reče Makoj.

On se osmehnu pa poslušava savet, strastveno poljubivši Rejčel.

„Tata”, reče Marla, pokazujući da je bilo dosta.

„Pusti ih na miru”, umeša se Brent.

Makoj zakorači napred. „Pametno dete. Na koga od vas dvoje li se umetnuo.”

Pol se osmehnu. Krupni čovek je izgledao čudno u odelu i s kravatom. Rana na Makojevom ramenu je očigledno zacelila. On i Rejčel su se takođe oporavili, a protekla tri meseca su prohujala kao zaslepljujući vihor.

Sat vremena posle Knolove smrti, Rejčel je telefonirala Fricu Paniku. Nemački inspektor je pozvao češku policiju da smesta dođe, a sam Panik je stigao u zamak Lukov, sa Europolom, u svitanje zore. Ruski ambasador u Pragu pozvan je istog jutra, a službenici iz Katarininog dvorca i Ermitaža doputovali su avionom sledećeg popodneva. Tim iz Carskog sela stigao je sledećeg jutra, i Rusi nisu traćili vreme, nego su se odmah bacili na demontiranje ćilibarskih ploča i njihov prevoz nazad u Sankt Peterburg, a češka vlada se nije protivila nakon što je saznala pojedinosti o podlim

aktivnostima Ernsta Loringa.

Istražitelji Europolu su brzo pronašli vezu sa Francom Felnerom. Dokumenti i iz Burg Herca i iz zamka Lukov potvrdili su aktivnosti kluba Nalazača izgubljenih antikviteta. Pošto nisu postojali naslednici koji bi preuzeli upravu nad Felnerovim imanjem, umešala se nemačka vlada. Felnerova privatna kolekcija je najzad pronađena, i bilo je potrebno još samo nekoliko dana da istražitelji saznaju identitet preostalih članova kluba. Izvršeni su upadi na njihova imanja, koje su predvodili pripadnici odeljenja za krađu umetnina unutar Europolu.

Plenidba je bila ogromna.

Kipovi, gravure, nakit, crteži i slike, a naročito dela starih majstora za koja se smatralo da su zauvek izgubljena. Milijarde dolara vredno ukradeno blago vraćeno je doslovno preko noći. Ali pošto su akviziteri pljačkali samo ono što je već bilo ukradeno, mnoge tvrdnje o vlasništvu bile su u najboljem slučaju sporne, a u najgorem ništavne. Broj podnetih zahteva za povrat umetničkih predmeta, kako privatnih, tako i podnetih od strane vlada raznih država, u sudovima širom Evrope uskoro je narastao na više hiljada. Zahteva je bilo toliko da je na kraju Evropski parlament pronašao političko rešenje, posluživši se Međunarodnim sudom pravde kao konačnim arbitražnim telom. Jedan novinar koji je izveštavao o čitavom ovom spektaklu primetio je da će verovatno biti potrebne decenije pre nego što svi pravni sporovi budu završeni, „a na kraju će jedini stvarni dobitnici biti pravnici”.

Zanimljivo je da je duplikat Ćilibarske sobe koji je napravila porodica Loring bio tako precizan da su se rekonstruisane ploče savršeno uklapale u prazna mesta u zidovima u Katarininom dvorcu. Početna zamisao bila je da se povraćeni ćilibar izloži negde drugde a da se u Katarininom dvorcu ostavi nedavno obnovljena Ćilibarska soba. Ali ruski konzervativci su se snažno zalagali da ćilibar treba da bude vraćen na svoje pravo i zakonito mesto koje mu je namenio Petar Veliki iako Petru zapravo nije bilo mnogo stalo do ploča, a njegova ćerka, carica Jelisaveta, bila je ta koja je zapravo naručila izradu ruske verzije sobe. Tako da su u roku od devedeset dana posle njihovog otkrivanja originalne ploče ponovo krasile prvi sprat Katarininog dvorca.

Ruska vlada je bila toliko zahvalna da su Pol, Rejčel, deca i Makoj pozvani na zvanično otvaranje i organizovan im je avionski prevoz o trošku vlade. Dok su boravili tamo, Pol i Rejčel su odlučili da se ponovo venčaju, u pravoslavnoj crkvi. Na početku su naišli na manji otpor, s obzirom na to da su

bili razvedeni. Ali kada su okolnosti razjašnjene, crkva je pristala. Bila je to divna svečanost. Svečanost koju će pamtili do kraja života.

Pol je zahvalio svešteniku i odmaknuo se od oltara.

„To je bilo lepo”, reče Makoj. „Dobar način da se završi sve ovo sra... mislim, gluposti.”

Rejčel se osmehnu. „Deca ublažavaju tvoj stil izražavanja?”

„Samo moj rečnik.”

Krenuli su prema prednjem delu saborne crkve.

„Porodica Katler putuje u Minsk?” upita Makoj.

Pol potvrdno klimnu glavom. „Poslednje što treba da uradimo pre nego što krenemo kući.”

Pol je znao da je Makoj došao radi publiciteta, a ruska vlada je bila i te kako zahvalna za povrat jednog od svojih najvrednijih blaga. Krupni čovek se smešio i šepurio celog jučerašnjeg dana na otvaranju sobe, uživajući u pažnji koju mu je štampa poklanjala. Čak je prošle večeri nastupio uživo u emisiji Larija Kinga prenošenoj preko satelita, odgovarajući na pitanja koja su mu upućivali gledaoci sa svih strana sveta. Kanal *Nacionalna geografija* pregovarao je sa njim o specijalnoj emisiji o Čilibarskoj sobi u trajanju od sat vremena koja bi bila emitovana širom sveta, a novac koji je pomenut bio je dovoljan da zadovolji njegove investitore i reši bilo kakvo pitanje sudskog spora oko iskopavanja u Stodu.

Svi zastadoše na glavnim vratima.

„Pazite na sebe, vas dvoje”, rekao je Makoj. Pokazao je na decu. „I na njih.”

Rejčel ga poljubi u obraz. „Da li sam ti ikada zahvalila za ono što si uradio?”

„Ti bi uradila isto za mene.”

„Verovatno ne bih.”

Makoj se osmehnu. „U svako doba, časni sudijo.”

Pol se rukova sa Makojem. „Čućemo se, važi?”

„O, verovatno će mi uskoro ponovo trebati vaše usluge.”

„Nije valjda neko drugo iskopavanje?” upita Pol.

Makoj slegnu ramenima. „Ko zna? Ima još mnogo sra... stvari koje tek treba pronaći.”

* * *

Voz je krenuo iz Sankt Peterburga dva sata kasnije. Put na jug, u Belorusiju, trajao je pet sati. Bila je to vožnja kroz guste šume i preko padina obraslih plavim ljiljanima. Jesen je došla, i lišće je popustilo pred hladnoćom i poprimilo jarku crvenu, narandžastu i žutu boju.

Ruski zvaničnici su intervenisali kod beloruskih vlasti da bi sve moglo da se uradi kako je zamišljeno. Kovčezi sa telima Karola i Maje Borje stigli su dan ranije, dopremljeni avionom uz posebno odobrenje. Rejčel je znala da je njen otac želeo da bude sahranjen u svojoj domovini, ali ona je htela da njeni roditelji budu zajedno. Sada će i biti, u beloruskoj zemlji, zauvek.

Kovčezi su ih čekali na železničkoj stanici u Minsku. Zatim su odvezeni kamionom na prelepo groblje, na četrdeset kilometara zapadno od prestonice, što je bliže moguće mestu na kome su Karol i Maja Borja rođeni. Porodica Katler je pratila pogrebnički kamion u iznajmljenom automobilu, a izaslanik vlade SAD išao je sa njima da se pobrine da sve prođe kako treba.

Beloruski patrijarh je lično predvodio ceremoniju ponovne sahrane, a Rejčel, Pol, Marla i Brent su stajali zajedno dok su izgovarane svečane posmrtno reči. Blag povetarac duvao je preko potamnele trave dok su kovčezi spuštani u zemlju.

„Oprostite se sa dedom i bakom”, reče Rejčel deci.

Obama je dala po svežanj plavih ljiljana. Deca su prišla otvorenim grobovima i ubacila cveće u njih. Pol je prišao i zagrlio je. Oči su joj suzile. Primetila je da su i Polu oči vlažne. Nikada nisu pričali o onome što se dogodilo te noći u zamku Lukov. Na svu sreću, Knol nikada nije završio ono što je započeo. Pol je rizikovao život da ga zaustavi. Volela je svog muža. Sveštenik ih je oboje jutros upozorio da brak traje ceo život i da je nešto što treba shvatiti ozbiljno, naročito kada su tu i deca. I bio je u pravu. U to je bila sigurna.

Prišla je grobovima. Oprostila se sa majkom pre dvadeset godina.

„Zbogom, tata.”

Pol stade iza nje. „Zbogom, Karole. Počivaj u miru.”

Stajali su neko vreme ćutke, a onda zahvalili patrijarhu i krenuli prema kolima. Na vedrom popodnevnom nebu lebdeo je jastreb. Vetrić je duvao oko njih, ublažavajući sjaj sunca. Deca su požurila ispred njih prema kapiji.

„Nazad na posao, ha?”, reče ona Polu.

„Vreme je da se ponovo upoznamo sa stvarnim životom.”

Ona je pobedila na reizboru za sudiju u junu, iako skoro da i nije vodila

kampanju. Ono što je usledilo posle otkrivanja Ćilibarske sobe i pažnja posvećena tim zbivanjima donelo joj je pobjedu nad dvoje protivkandidata. Markus Netls je poražen, ali ona se potrudila da poseti svadljivog advokata i sklopi mir, što je bio deo njene nove naklonjenosti pomirenju.

„Misliš li da bi trebalo da ostanem na sudijskoj klupi?“, upitala je.

„To ti moraš da odlučiš, ne ja.“

„Mislila sam da to možda i nije tako dobra ideja. Oduzima mi previše vremena.“

„Moraš da radiš ono što te čini srećnom“, reče Pol.

„Mislila sam da me srećnom čini da budem sudija. Ali više nisam tako sigurna u to.“

„Znam jednu firmu koja bi volela da ima bivšeg sudiju višeg suda u svom odeljenju za parnice“

„A to su verovatno *Pridžen i Vudvort*, zar ne?“

„Možda. Imam nekog uticaja tamo, znaš“

Obavila mu je ruku oko struka dok su išli dalje. Bio je dobar osećaj biti pored njega. Nekoliko minuta su hodali ćutke i ona je uživala u spokoju koji je osetila. Razmišljala je o svojoj budućnosti, deci i Polu. Ponovno bavljenje advokaturom moglo bi da bude ono pravo za sve njih. *Pridžen i Vudvort* će biti odlično mesto za rad. Pogledala je Pola i ponovo u mislima čula ono što je upravo rekao.

„Imam nekog uticaja tamo, znaš“

Zato ga je čvrsto zagrlila i, bar ovaj put, nije se raspravljala.

- KRAJ -

PIŠČEVA NAPOMENA

Dok sam istraživao za potrebe ovog romana, putovao sam širom Nemačke, do Austrije i koncentracionog logora Mauthausen, a onda konačno u Moskvu i Sankt Peterburg, gde sam proveo nekoliko dana u Katarininom dvorcu u Carskom selu. Naravno, prvenstveni cilj romana je da zabavi, ali takođe sam želeo da u njemu sadržane informacije budu tačne. Tema Ćilibarske sobe je relativno neistražena u ovoj zemlji, iako je odnedavno internet počeo da popunjava tu prazninu u znanju. U Evropi, to delo je predmet beskrajne fascinacije. Pošto ne govorim nemački ni ruski, bio sam prinuđen da se oslonim na izveštaje na engleskom o onome što se možda dogodilo ili možda nije dogodilo. Nažalost, pažljivo proučavanje ovih izveštaja otkriva kontradiktornosti među činjenicama. Dosledni delovi su predstavljeni u toku pripovedanja. Nedosledne pojedinosti su ili odbačene ili prilagođene tako da odgovaraju potrebama moje izmišljene priče.

Evo nekoliko specifičnih primera: zatvorenici u Mauthausenu su mučeni na opisan način. Međutim, Herman Gering se nikada nije pojavio tamo. Lična konkurencija između Geringa i Hitlera oko opljačkanih umetničkih dela je dobro dokumentovana, kao i Geringova opsednutost Ćilibarskom sobom, iako nema dokaza da je ikada pokušao da zaista dođe do nje. Sovjetska komisija za koju su Karol Borja i Danja Čapajev tobože radili stvarno je postojala i aktivno je tragala za ukradenim ruskim umetninama posle rata, a Ćilibarska soba je bila na vrhu spiska najtraženijih stvari. Neki kažu da zaista postoji prokletstvo Ćilibarske sobe, pošto je nekoliko ljudi poginulo (kao što je preneto u poglavlju 41) u potrazi za njom ne zna se da li je u pitanju bila slučajnost ili zavera. Nacisti su obilato koristili planine Hare za skrivanje ukradenog plena, a informacija izneta u poglavlju 42 je tačna, uključujući i napomene o pronađenim grobnicama. Grad Stod je izmišljen, ali opis mesta, zajedno sa opatijom iznad njega, zasnovan je na izgledu Melka u Austriji, zaista očaravajućem mestu. Sva ukradena umetnička dela opisana u raznim tačkama priče su stvarna i spadaju u nestala blaga. Najzad, nagađanja, istorijat i kontradikcije u vezi sa tim šta je moglo da se dogodi sa Ćilibarskom sobom, navedena u poglavljima 13,14,28,41 i 48, uključujući i moguću vezu sa Češkom, zasnovani su na stvarnim izveštajima, iako je moje rešenje misterije plod mašte.

Nestanak Ćilibarske sobe 1945. godine predstavljao je strašan gubitak. U sadašnje vreme, soba je obnovljena u Katarininom dvorcu, napornim radom savremenih majstora koji su obnovili, ploču po ploču, veličanstvene zidove u celini napravljene od ćilibara. Imao sam sreće da provedem nekoliko sati sa glavnim restoraterom, koji mi je pokazao teškoće ovog poduhvata. Na svu sreću, Sovjeti su fotografisali sobu krajem tridesetih godina 20. veka, pošto su nameravali da izvedu restauraciju u sledećoj deceniji ali naravno, u tome ih je omeo rat. Te crno-bele fotografije sada služe kao plan za ponovnu izgradnju onoga što je prvi put napravljeno pre više od 250 godina.

Glavni restorater mi je takođe izneo svoje viđenje onoga što se moglo dogoditi sa originalnim pločama. On veruje, kao i mnogi drugi (i kao što je izneto u poglavlju 51), da je ćilibar ili potpuno uništen u ratu ili, kao zlato i drugi dragoceni metali i nakit, prodat na tržištu po najvećoj mogućoj ceni, kao materijal. Jednostavno je pronađen i rasprodat komad po komad, a zbir vrednosti pojedinačnih komada bio je daleko veći nego da je prodat u celini. Kao i zlato, ćilibar može da se preoblikuje, bez ikakvog traga njegovog predašnjeg oblika, tako da je moguće da nakit i drugi ćilibarski predmeti koji se danas prodaju širom sveta sadrže ćilibar iz originalne sobe.

Ali ko zna?

Kao što je Robert Brauning rekao u citatu navedenom u toku priče: *Iznenada, kao što se to dešava sa retkim stvarima, nestala je.*

Vrlo istinito.

I vrlo tužno.

ZAHVALNICE

Jednom mi je rečeno da je pisanje samotan poduhvat i ta primedba je tačna. Ali rukopis se nikada ne dovršava u praznom prostoru, pogotovo onaj koji ima dovoljno sreće da bude objavljen, a u mom slučaju ima mnogo onih koji su mi usput pomagali.

Kao prvo, Pern Ahern, izuzetan književni agent, koja me je izvela iz svake oluje u mirne vode. Zatim, Mark Tavani, istaknuti urednik koji mi je pružio priliku. Tu su još i Fren Dauning, Nensi Pridžen i Dajva Vudvort, tri divne žene koje su učinile svaku sredu uveče posebnom. Počastvovan sam da budem „jedna od devojaka” Romanopisci Dejvid Pojer i Lenor Hart ne samo da su mi dali praktične pouke nego su me i doveli do Frenka Grina, koji je izdvojio vreme dame nauči onome što treba da znam. Takođe, Arnold i Džanel Džejms, rodbina moje žene, koji nikada nisu izrekli nijednu obeshrabrujuću reč. Najzad, tu su i oni koji su slušali moja brbljanja, čitali moje pokušaje i iznosili svoja mišljenja. Plašim se da nabrajam imena da ne bih nekoga izostavio. Molim vas, znajte da je svako od vas važan, a vaša obazriva razmišljanja su, bez svake sumnje, pomogla da se putovanje nastavi.

INTERVJU SA AUTOROM

Pitanje: Odakle je potekla ideja za roman Paklena odaja?

Stiv Beri: Godine 1995. slušao sam neki program na kanalu *Diskaveri*, ne gledajući, nego samo slušajući iz druge sobe. Narator je govorio o Ćilibarskoj sobi. Čuo sam samo nekoliko poslednjih minuta emisije, ali ideja me je opčinila. Nažalost, iz televizijske emisije nisam dobio dovoljno informacija čak ni o tome šta je bila Ćilibarska soba. Zapravo sam isprva mislio da je u pitanju bila slika. Sve što sam saznao iz ono malo od emisije što sam čuo bilo je da je ukradena iz Katarininog dvorca u Carskom selu i da nije više viđena od 1945. Zato sam otišao u knjižaru i pregledao turističke vodiče kroz Rusiju dok u jednom nisam našao da se pominje Ćilibarska soba. Trebalo mi je još nekoliko meseci istraživanja da oblikujem zaplet romana.

P: Kakvu vrstu istraživanja ste sproveli?

SB: U to vreme, bilo je izuzetno malo tekstova na engleskom koji su se bavili Ćilibarskom sobom. Na internetu je tada bilo malo informacija, iako je danas pun relevantnih sajtova. Napisao sam knjigu pomoću onoga što sam uspeo da otkrijem, a onda otputovao u Sankt Peterburg 1996. da vidim kakav je posao izvršen na restauraciji Ćilibarske sobe. Rusi su vredno radili duže od decenije, pokušavajući da obnove originalnu sobu sa crno-belih fotografija iz tridesetih godina. Nakon što sam proveo dva sata sa glavnim restoraterom, shvatio sam da je mnogo pojedinosti koje sam napisao bilo pogrešno. Zato sam iznova napisao knjigu i sve prepravio.

P: Sta je Ćilibarska soba?

SB: Napravljena je u osamnaestom veku, i mnogi kažu da je bila najveće dostignuće koje je čovek ikada postigao sa ćilibarom. Soba se sastojala od 100 000 komada ćilibara vrednih poput dragog kamenja, isečenih na debljinu od 5 mm, uglačanih, ponekad zagrevanih da promene boju, a zatim nalepljenih poput slagalice na hrastove daske i postavljenih na zidove veličine 9x4 metara. U njoj su se takođe nalazile razne figure, cvetni vencii, tulipani, ruže, školjke, monogrami i duborezi, a sve to napravljeno je od blistavog ćilibara smeđe, crvene, žute i narandžaste boje. Neverovatno je to što su ćilibarske ploče netaknute sačuvane 170 godina i što su preživele Oktobarsku revoluciju

da bi ih ukrali nacisti 1941. Ploče su nestale 1945. godine i od tada više nikada nisu viđene. To je već samo po sebi fascinantno. Gde je nestalo takvo neverovatno blago?

P: Šta je sa glavnim likovima u knjizi?

SB: Moji glavni likovi su često pravnici, ali su oni pravnici koji rade neke veoma nepravničke stvari. Ja hoću da ih ubacujem u teške situacije za koje su oni loše pripremljeni ali iz kojih na kraju izlaze kao pobednici. U *Paklenoj odaji* moji glavni junaci su žena sudija i njen bivši muž, advokat za ostavinske parnice. Oni su razvedeni i, na putu do pronalaska Ćilibarske sobe, otkrivaju neke pojedinosti ne samo jedno o drugom nego i o sebi samima. Takođe volim da razbijam stereotipe. *Paklenoj odaji* ima čitavu grupu jakih muških likova, ali tu su takođe i dva jaka ženska lika, koja imaju zanimljive uloge u zapletu. Tako da postoji humani ugao u ovoj svetskoj poteri za blagom.

P: A šta je sa tačnošću, da li su informacije u knjizi tačne?

SB: Većina informacija u *Paklenoj odaji* je istinita. Pokušavam da istovremeno obrazujem i zabavim. Čitaoci mogu da pogledaju piščevu napomenu na kraju knjige, u kojoj je naglašeno koje sam slobode u tumačenju činjenica sebi dopustio.

P: Kako je knjiga stigla u štampu?

SB: Roman sam prvobitno napisao 1995. Ponudio sam ga za objavljivanje 1997. i naišao na odbijanje osamnaest velikih izdavača. Rukopis je stajao u fascikli do 2002, kada sam zamolio svog književnog agenta da ga ponovo ponudi na objavljivanje. Obično je ponovljena ponuda zabranjena tema, ali ona je pristala i „Balantajn buks” je otkupio priču u maju 2002. To samo poručuje: nikada ne odustajte.

1)

Obison je mesto u centralnoj Francuskoj gde su se još od 16. veka u porodičnim manufakturama, verovatno prema metodu prenesenom iz Flandrije, tkale čuvene tapiserije za dvor i bogate kupce. (Prim, prev.) ⇒

2)

U likovnoj umetnosti, prikaz arhitektonskog dela, najčešće fantazmagoričnog izgleda. (Prim, prev.) ⇒

3)

Lat. „Časni Beda“, poznat i kao Sveti Bid, engleski monah, teolog i istoričar iz osmog veka, poznat kao jedan od najučenijih ljudi zapadne Evrope tog vremena; napisao je brojna dela a najpoznatije je *Crkvena istorija engleskog naroda*. (Prim, prev.) ⇒

4)

Mesto u Gvatemali u Centralnoj Americi. (Prim, prev.) ⇒

5)

Fr. doslovno, u celosti, potpuno. (Prim, prev.) ⇒

6)

U grčkoj mitologiji, Helijade su bile ćerke boga sunca Heliosa i Klimene, a Fajeton njihov brat koji je pokušao da vozi očeve sunčane kočije ali nije mogao da upravlja konjima i poginuo je. Zevs je razneo kočije udarom groma da bi spasao zemlju od požara. Helijade su plakale za njim četiri meseca i bogovi su ih pretvorili u stabla jablana a njihove suze u ćilibar. (Prim, prev.)

⇒

7)

* Carsko selo. (Prim, prev.) ⇒

8)

Grad na jugu Češke, u blizini granice sa Nemačkom. (Prim, prev.) ⇒

9)

Zeleni poludragi kamen. (Prim, prev.) ⇒